T.C.

BATMAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

421 NUMARALI (H.1311-1327/M.1893-1909) SİİRT ŞER'İYYE SİCİLİ TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Pınar GÖK

DANIŞMAN

Dr.Öğr.Üyesi. Mehtap NASIROĞLU AYDIN

BATMAN – 2020

T.C.

BATMAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

421 NUMARALI (H.1311-1327/M.1893-1909) SİİRT ŞER'İYYE SİCİLİ TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Pınar GÖK

DANIŞMAN

Dr.Öğr.Üyesi. Mehtap NASIROĞLU AYDIN

BATMAN – 2020

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all materials and results that are not original to this work.

Pınar GÖK
26/06/2020

ÖN SÖZ

Bilindiği üzere Şer'iyye sicilleri Osmanlı Devleti'nde var olan adaletin uygulandığının bir göstergesidir. Osmalıda özellikle adaletin uygulanması noktasında belirli bir mekânın olmadığı dönemlerde bile hukukun işleyişi aksatılmadan devam ettirilmeye çalışılmıştır. Kimi zaman bir cami kimi zaman kadının evi yahut uygun görülen bir yer bunun için yeterli olmuştur. Bu noktada devreye giren sicil defterleri bize dönemin aynasını yansıtması bakımından oldukça önemlidir.

Sicil defterleri bizzat kadılar tarafından ya da görevlendirilen kadı naipleri tarafından tutulmuştur. Sicillerin yerel tarihe dair birçok konuda bilgi barındırması incelemeye değerdir. Dönemin şahidi olan bu kayıtlar şehir tarihçiliği, kişi ve unvan adları, sosyal ilişkiler, ekonomik ve kültürel değerler bazında birinci elden kaynak niteliğindedir.

Sicilimizin incelendiği yıllar Siirt'in daha çok Bitlis'in gölgesinde kaldığı yıllar olsa da yapılan değişikliklere ayak uydurması ve merkezle olan iletişimi müstesnadır. Kayıtlar birden çok konuyu ihtiva etmektedir. Sadece Osmanlı tebaası değil Devlet-i Aliyye'nin diğer tebaasıyla olan ilişkiler bu kayıtlar vasıtasıyla bir nebze de olsa gün yüzüne çıkmış ve bize bu ilişkileri değerlendirme fırsatı sunmuştur.

Çalışma konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın hazırlanma sürecinin her aşamasında bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanlarını esirgemeyerek bana her fırsatta yardımcı olan pusulam değerli Danışman Hocam Sayın Dr.Öğr.Üyesi Mehtap NASIROĞLU AYDIN'a, eleştirileriyle yol gösteren, desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden her alanda yararlandığım Saygıdeğer Hocam Prof.Dr. Mustafa Nuri TÜRKMEN'e, eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan sevgili aileme, ayrıca canım kardeşim Ahmet Sinan GÖK'e teşekkürlerimi borç bilirim.

BATMAN 2020

Pınar GÖK

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

421 NUMARALI (H.1311-1327/M.1893-1909) SİİRT ŞER'İYYE SİCİLİ TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Pınar GÖK

Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı

Danışman: Dr.Öğr.Üyesi. Mehtap NASIROĞLU AYDIN

Tezimizin ana eksenini oluşturan 421 Numaralı Siirt Şer'iyye Sicili M.1893-1907 tarihleri arasını kapsayan mahkeme kayıtlarından oluşmaktadır. Sicilin başlıca konuları arasında miras ve terekeler, nafaka ve mehir talepleri, çoğunlukla boşalan eytam müdürlüklerine yapılacak olan vekil tayinleri, eytam müdürlükleri vasıtasıyla yetim çocukların varsa mirasları ve mallarının vasi tayini yoluyla korunması, yine bu vasiler vasıtasıyla bu çocukların büyütülmesi gibi kayıtlara rastlanmıştır. Bunun dışında defterde mübarek üç ayların başlangıcının çeşitli sebepler yüzünden belirlenememesinin yetkili makamlara bildirilmesi, vakfiyelere yapılacak olan tayinler ve bu tayinler sırasında çıkan anlaşmazlıklara da rastlanılmıştır. Bu defterin incelenmesi özellikle şehir tarihçiliği bakımından önem arz etmektedir. Böylelikle şehrin sosyo-kültürel, ekonomik, idari ve tarihi yönleri çalışmamızda aydınlatılmaya çalışılmış hukuk, mahkemeler ve kadı defterleri olarakta adlandırılan şer'iyye sicillerinin muhtevası hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmamız giriş ile birlikte, şehrin tarihi serüveni, sicilin transkripsiyonu ve değerlendirmesi olarak üç bölümden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siirt, Miras, Mahkeme, Sicil, Hukuk, Vekalet, Kadı.

ABSTRACT

Master ‘s Thesis

421 NUMBER (H.1311-1327/G.1893-1909) SİİRT SHARIA REGISTRY TRANSCRIPTION AND EVALUATION

Pınar GÖK

Batman Universty Institute of Social Sciences

The Department of History

The Major of Early Modern History

Supervisor: Dr.Öğr.Üyesi. Mehtap NASIROĞLU AYDIN

The Shari`a court records numbered 421 comprise court records covering the period between 1893-1907. These records are observed to mainly include the topics of heritage and estates, claims on alimony and mahr (dower), proxy appointments to vacant orphan directorates, protection of orphans’ inheritance and assets, if any, through guardians appointed by orphan directorates, and the raising of these orphans by guardians. Along with these, the books have been observed to include also records on the notification of authorized bodies about the failure to identify the beginning of the three holy months for various reasons, appointments to be made to the charters of a waqf, and the disputes arising during the course of these appointments. Review of these books is of particular importance, especially in terms of urban historiography. Thus, this paper attempts to shed light on the sociocultural, economical, administrative and historic aspects of the city, while providing information on the contents of Shari`a court records which are also referred to as the books of law, courts and cadis.

This paper starts with an introduction followed by three chapters, namely the historical evolution of the city, transcription of the records, and the assessment thereof. Chapter one deals with the contents of Shari`a court records, by whom these records were kept, and the historical evolution of the city, while the transcription of these records is addressed in chapter two, followed by an assessment of the records in chapter three.

Keywords: Siirt, Heritage, Court, Records, Law, Proxy, Cadi.

TABLOLAR

Tablo Numarası	Tablo Adı	Sayfa Sayısı
Tablo 1	**Siirt'e Dair Hükümlerin Yıllara Göre Dağılımı**	6
Tablo 2	**Hükümlerin Konularına Göre Dağılımı**	7-8
Tablo 3	Sicilde Adı Geçen İller	9
Tablo 4	**Sicilde Adı Geçen Kazalar (Siirt'in Kazaları)**	9
Tablo 5	**Sicilde Adı Geçen Siirt Mahalleleri**	10
Tablo 6	**Sicilde Adı Geçen Karyeler**	11
Tablo 7	Sicilde Adı Geçen Vakıflar	12
Tablo 8	**Sicilde Adı Geçen Mekânlar (Tarihi)**	12
Tablo 9	**Sicilde Adı Geçen Aşiretler**	12

İçindekiler

ÖN SÖZ i
ÖZET ii
ABSTRACT iii
TABLOLAR iv
KISALTMALAR vii
GİRİŞ 1
I. Bir Tanık Olarak Şer'iyye Sicilleri 1
II. Şer'iyye Sicillerindeki Belge Çeşitleri 2
II.ı. Kadılar Tarafından Kaleme Alınan Belge Çeşitleri 2
a) Hüccet 2
b) İlâm 2
c) Marûz 2
d) Mürâsele 2
II.ıı. Üst Makamlardan Gelip Kaydedilen Belgeler 3
a) Padişahtan Gelen Emir ve Fermanlar 3
b) Buyruldular 3
c) Tezkereler 3
d) Temessükler 3
II.ııı. Diğer Kayıtlar 3
III. Çalışmanın İçerik, Amaç Ve Önemi 3
IV. Siirt Şer'iyye Sicilleri ve 421 Numaralı Siirt Şer'iyye Sicili 4
IV.ı. 421 Numaralı Siirt Şer'iyye Sicili 4
BİRİNCİ BÖLÜM 12
1. SİİRT TARİHİ 12
1.1.Siirt Adının Anlamı, Kökeni ve Jeopolitiğine Dair 12
1.2. Eski Çağlarda Siirt 13
1.3. İslam Egemenliği Döneminde Siirt 14
1.4. Osmanlı Devleti Zamanında Siirt 15
2. OSMANLI HUKUKU VE MAHKEMEDEKİ GÖREVLİLER 17
2.1. Bir Dava Adamı Olarak Kadı 17
2.2. Nâib 19
2.3. Kassam 19
2.4. Muhzır 19

2.5. Kâtip 19
2.6. Mahkemedeki Diğer Yardımcı Görevliler 19
3.OSMANLI'DA MİLLET SİSTEMİ 20
İKİNCİ BÖLÜM 21
421 NUMARALI SİİRT ŞER'İYYE SİCİLİ DEĞERLENDİRMESİ 21
1) Miras 21
2) Vakıf 23
3) Nikâh ve Boşanma(Talâk) 24
4) Cinayet 26
5) Eşkıyalık 27
6) Borç-Alacak 28
7) Tayin 28
8) Gurre-i Eşhur (Ayların Başlangıcı) 30
a) Ru'yeti Hilal Meselesi 30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 35
421 NUMARALI SİİRT ŞER'İYYE SİCİLİ TRANSKRİPSİYONU 35
SONUÇ 330
KAYNAKLAR 332
ÖZGEÇMİŞ 337
EKLER 338

KISALTMALAR

SŞS: Siirt Şer'iyye Sicili

bkz: Bakınız

İA: İslam Ansiklopedisi

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

Yy: Yüzyıl

C: Cilt

H: Hüküm

s: Sayfa

M: Miladi

R: Rumi

GİRİŞ

I. Bir Tanık Olarak Şer'iyye Sicilleri

Kadı sicilleri, kadı divanı, mahkeme kayıtları, sicillât-ı şer'iyye ve yaygın kullanımı ile şer'iyye sicilleri denilen bu defterler kadı yahut nâibi tarafından tutulmakta ve çeşitli türden belgeleri içermektedir (Uğur, 2013:8). Şer'iyye sicilleri yazıldığı dönemin sosyoekonomik, kültürel, idari, hukuki, yerel tarih gibi alanlarında bilgiler içermesi dolayısıyla önemli kaynaklar arasındadır. Bireylerin birbirleriyle yaptıkları anlaşmaların, anlaşmazlıktan doğan sorunların, kimi zaman boşalan vekâletliğe yapılacak tayinlerin, devletle olan sorunların, miras gibi konuların mahkemeye taşınması ve bunların kayıt altına alınması sosyal ve yerel tarih araştırmalarında birinci elden kaynak niteliğindedir. Şer'iyye sicilleri tutulurken askeri durumlar ve rütbelerden, yer adlarından, kullanılan para cinsinden ve miktarından, yazıldığı dönemin tarihinden, kişi ünvanlarından kimi zaman hane sayısına kadar bilgiler içermektedir. Bunun yanı sıra bir de merkezden gönderilen ferman ve emirler de bu defterlere kaydedilmektedir.

Şer'iyye sicillerinde kullanılan dil, başlangıçta -XVI. asır sonlarına kadar- Arapça iken zamanla neredeyse tamamen Türkçeye inkılap etmiştir. Sicillerde yer yer Arapça ibarelerin yer aldığı görülür. Bu sicillerin kimi zaman Rumca yazıldığı da vakidir. (Gedikli,2005:188). Bu defterler belli bir usule göre uzun boylu, dar ve enli olurlardı fakat mahkemelere bazen de hâkimlere göre defterlerinde ebatları değişebilmektedir (Akgündüz, 2009:22).Tanzimattan sonra mahkemeye gelen konular kaydedilirken şahitlerin isimleri ve konuların daha ayrıntılı yazılmasından dolayı ebatları da erken tarihli sicillere nazaran daha büyük ve hacimli olmuştur.

Şer'iyye sicillerinin kâğıtları sağlam yapıda olup mürekkepleri bugün bile parlaklığını kaybetmeyecek şekilde sabittir. Yazılar da çoğu zaman ta'lik kırması olmakla beraber divanî ve rikâ da tutulmuştur. Şer'iyye sicillerinin tetkikinden, göreve başlayan bir kadının ilk işinin, adını, unvanını ve göreve başladığı, tarihi defterin ilk sayfasına yazmak olduğunu ve görevi bitince de söz konusu defteri bizzat kendisi ve emiri aracılığıyla yerine geçecek olan hâkime devrettiği anlaşılmaktadır (Kuş, 2018:2).

II. Şer'iyye Sicillerindeki Belge Çeşitleri

Şer'iyye sicillerinde kadılar tarafından yazılan belgeler; ilamlar, hüccetler, maruzlar ve müraselelerdir. Diğer belgeler ise kadılar tarafından düzenlenmeyen ancak onlara hitaben yazılan emirler ve fermanlar, tezkereler, buyruldular ve temessüklerdir.

II.ı. Kadılar Tarafından Kaleme Alınan Belge Çeşitleri

a) Hüccet

Sözlük anlamı delil, senet olarak geçmektedir. Hüccet kadı'nın hükmünü bildiren ve şuhudu'l halin tasdikini havi bir belgedir. Bu sayede geçerli olur (Ortaylı, 2018:80). Tanım konusunda araştırmacıların ihtilafa düştüğü bir konudur. İsmail Hakkı Uzunçarşılı hücceti hüküm ihtiva eden bir belge olarak tanımlarken, diğer araştırmacılar hâkimin hükmünü ihtiva etmeyen belge olarak tanımlamaktadır (Tak, 2009, s.105). Asıl olarak ise; kadının hükmünü ihtiva etmeyen, taraflardan birinin ikrarı diğerinin bu ikrarı tasdikini içeren ve üst tarafında bunu düzenleyen kadının mühür ve imzasını taşıyan yazılı belgeye hüccet denilmektedir (Genç, 1999, s.14). Kadılar tarafından düzenlenen noterlik belgesi de denilebilmektedir.

b) İlâm

Bir mahkemeden çıkan kararı ve hükmü içeren resmi belgeye denir. Bu belgenin en önemli özelliği kadının şer'i mahkemede verdiği kararı içermesidir. İlam genellikle bir tahkik ve keşfin sonucunu bildiren ve kadı'nın bir hukuki problem hakkındaki reyini havi, bir nevi rapordur (Ortaylı, 2018, s.80). Bu belgelerde davacının iddiası, delilleri, davalının cevabı, reddi söz konusu ise sebebi, son bölümde de kararın gerekçeleri ve nasıl verildiğine dair zabıtları içerir.

c) Marûz

Arz etmek demektir. Kadı tarafından kaleme alınıp fakat kadının kararını içermeyen, hüccet gibi yazılı delil kabul edilmeyen, kadının icra makamlarına bir durumu arz ettiği, halkın kadıya yahut icra makamlarına hitaben yazdığı şikayet dilekçesine denir (Genç, 1999, s.15). Astın üste yazdığı bir durumun arzını ya da isteği içeren yazılı belgelerdir.

d) Mürâsele

Şer'iyye sicillerinde yer alan ve kadının kendisine denk veya daha aşağı rütbedeki şahıs yahut makamlara hitaben kaleme aldığı yazılı belgelere denir (Genç,1999, s.15).

II.ıı. Üst Makamlardan Gelip Kaydedilen Belgeler

a) Padişahtan Gelen Emir ve Fermanlar

Padişahın umumi olduğu gibi hususi şahısları ilgilendiren ve vazife tevcihi, tımar tefvizi, ticaret beratı vb. gibi konulara ait halka duyurulup sicile kaydedilen kadılara gönderilen emirlerdir (Alpaslan, 1996, s.12). Memlekette zuhur eden bazı aksaklıkların ve bunların giderilmesi yönünde sadır olan emir ve fermanların da bu sicillere kaydedildiği görülmektedir.

b) Buyruldular

Padişahın mutlak vekili sıfatıyla sadrazamlar kadılara icra ve takip amaçlı hatırlatmalarda bulunabilirdi. Sadrazamların hazırlamış oldukları bu belgelere "buyruldu" denilmiştir. Kazaskerlerin, kaptan-ı deryaların, beylerbeyinin ve vezirlerin de buyruldu göderdikleri olmuştur (Subaşı, 1988, s.6).

c) Tezkereler

Tezkireciler doğrudan doğruya sadrazama bağlıdırlar. Tezkirecilerin Anadolu ve Rumeli deftardarlığına bağlı mali kalemleri bulunmaktaydı.

d) Temessükler

Arapça'da "tutunmak, sarılmak, yapışmak" manasına gelen temessük diplomatik dilinde borç verilmesi, borcun ödenmesi, bir şeyin teslim edilmesi veya teslim alınması durumlarda karşı tarafa verilen belgeyi ifade eder (Kütükoğlu, 2011, s.413). Teslimat belgesi, senet yahut daha yaygın kullanımıyla tapu senetleri olarak bilinmektedir.

II.ıı. Diğer Kayıtlar

Bunların dışında bu sicillere kaydedilenler arasında; vekil tayinleri, yapılarla ilgili bazı konular -tamir vs.- vakfiyeler ile ilgili meseleler, vergiler, tereke ve kassamlara dair zabıtlarla, müderris ataması gibi kayıtlar vardır.

III. Çalışmanın İçerik, Amaç Ve Önemi

Bu çalışmada belli bir tarih aralığına sahip Siirt şer'iyye sicili transkript ve değerlendirmesi yapılmıştır. Bunlar yapılırken konuyla alakalı olarak şehrin tarihi serüvenine değinilmiş ve bu meyanda bilgiler aktarılmıştır.

Mahkeme kayıtlarınının bize verdiği bilgiler ışığında şehrin sosyal yapısı, ekonomik durumu, şehir tarihçiliğiyle bağlantılı bir şekilde eski yer adları, buraların nerelere bağlı olduğu incelenmiş ve açıklamaya çalışılmıştır. Daha çok mahkeme tutanaklarından oluşan bu çalışmada, dava kayıtlarının sonuçları ve verilen hükümler

yazılmadığı için bu hususta tam bir netlik olmasa da genel yapı hakkında birçok çıkarımda bulunulabilir. Bunların bir kısmı değerlendirmede ele alınmış ve açıklanmaya çalışılmıştır. Yerel tarih çalışmalarının önemine binaen, bu çalışmada Siirt'in pek az bilinen yönleri, bütüne katkı sağlaması açısından çalışmamızın temelini oluşturmuştur.

IV. Siirt Şer'iyye Sicilleri ve 421 Numaralı Siirt Şer'iyye Sicili

Siirt iline ait 19 adet şer'iyye sicili bulunmaktadır. Bunlara Milli Kütüphane'den ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden ulaşılabilmektedir. 421 Numaralı şer'iye sicili dâhil olmak üzere 14 adet şer'iye siciline de İSAM Kütüphanesi'nden erişilebilmektedir. Bu şer'iyye sicillerinden beş tanesi çalışılmış ve transkribe edilmiştir. Bunlar:

Naciye Subaşı, 422 Numaralı Bitlis Şer'iyye Siciline Göre Siirt (1317-1328/1899-1907), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van 1998.

Davut Adlığ, 415 Numaralı Bitlis Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van 2010.

Hayrettin Savur, Siirt'in Sosyal ve Ekonomik Yapısı (1312-1317/1894-1900, 420 Nolu Siirt Şer'iyye Sicil Defterine Göre) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

İsmail Duygu, 426 Numaralı (H.1302-1317/M.1885-1900) Siirt Şer'iyye Sicili Metin Çevirisi ve Değerlendirme, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir 2012.

Halat Akın, 424 Numaralı Siirt Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Siirt 2019.

IV.ı. 421 Numaralı Siirt Şer'iyye Sicili

Bu çalışmanın konusu olan 421 Numaralı Siirt Şer'iyye Sicili 79 poz 151 sayfadan oluşmaktadır. 421 Numaralı Şer'iyye Sicili R.1309-1325 olarak belirtilmiştir. Tarihler daha anlaşılır olması bakımından Rumi'den Hicri ve Miladi tarihe çevrilmiştir. H.1311-H1327/M.1893-1909 yıllarını kapsamaktadır. Birinci ve ikinci varaklarda, sayfa kenarlarında yoğun bir mürekkep hakimdir. Hem bu sebepten hem de yazıların büyük kısmı bulanık olduğundan okumaları kesintiye uğratmış yahut hiç okunamamıştır. Bu yüzden kesik olan yerler "kesik" ibaresiyle belirtilmiştir. Bundan başka farklı sayfaların

farklı yerlerinde de kesikler olup metnin anlaşılmasını zorlaştıran yerler belirtilmiştir. Okunamayan yahut emin olunamayan yerler ise (?) işareti ile belirtilmiştir. Belgede mühür vurulan yerler "mühür" yazısıyla belirtilmiştir. Noktalama işaretleri olmamasına rağmen metin sonlarına kaydın bittiğine ve yeni kayda geçildiğini göstermesi babında nokta işareti konulmuştur. Sicildeki hüküm numaraları düzenli bir şekilde sürüp gitmemiş ve çoğu defa kayıt numaraları baştan başlamıştır. Ayrıca bununla kalmayıp çoğu yerde hüküm numaralarının dikkat eksikliğinden dolayı yanlış yazıldığını düşünmekteyim. Birçok davada kayıtlar arasına giren başka başka konular ve zamandan dolayı bütünlük açısından sicildeki her bir kayıt bir hüküm olarak belirtilmiştir. Çalışmanın sonuna ekler kısmı bölümünde sicilin ilk 10 varağı eklenmiştir. Sicildeki önemli konulara dikkat çekmek için de bazı konular tablolaştırılmıştır.

Tablo 1

Siirt'e Dair Hükümlerin Yıllara Göre Dağılımı	
H.1311	**47**
H.1312	**96**
H.1313	**89**
H.1314	**39**
H.1315	**38**
H.1316	**44**
H.1317	**37**
H.1318	**28**
H.1319	**46**
H.1320	**50**
H.1321	**28**
H.1322	**32**
H.1323	**54**
H.1324	**40**
H.1325	**32**
H.1326	**44**
H.1327	**53**
Toplam	**797**

Tablo 2

Hükümlerin Konularına Göre Dağılımı

Miras	97	**Vekalet-Vekillik**	8
Vakıf	60	**Mahkeme Celbi**	17
Hilal'in Görünmesi Meselesi	40	**Temyiz**	5
Atama-Tayin	38	**Göreve Başlama**	6
Nafaka	29	**Eşkıyalık**	4
Nikah	10	**Müzayede**	3
Boşanma	25	**Hırsızlık**	2
Maaş-Emekli- Mazûliyet	42	**Öğrenci İmtihanı**	2
Borç	37	**Tahsil**	2
Alacak	9	**Memurun Zimmet Suçu**	1
Emval-i Eytam	20	**Haksızlık**	7
Tebliğat	24	**Dilekçe**	5
Harç-Makbuz-Pul	30	**Komisyon**	2
Cinayet-Kısas	40	**Ev Satışı**	1
Tereke Tahriri	10	**Arsa Satışı**	1
Mezar Açma	1	**Bağ Anlaşmazlığı**	1
İlişik Kesme	2	**Mera Anlaşmazlığı**	1
Satış	10	**Mescid Tamiri**	2
Dava Erteleme	1	**İstifa**	1
Varislik	12	**Su Kuyusunda Vefat**	1
Şahit Dinleme	2	**Mal Paylaşımı**	5
Tapu	20	**Emlak Hududu**	1
İspat	6	**Suç İşleme**	3
Görev Değişikliği	1	**İhtarname**	1
İdama Dair	1	**Su Kuyularının Tamiri**	4
Hububat Tahriri	1	**Zaman Aşımı**	1
Banka Rehin İşlemi	1	**Vefat -Belgesi**	8
İhbarname -Araştırma	3	**Beraat**	1
Kanun Maddesi Sorma	2	**Kiralama- Satın Alma**	4

Hükümlerin Konularına Göre Dağılımı-2	
Belge düzenleme-Mühürleme	20
Dini İcabelere Uymamak	1
Emirnameye uyulması-uygulanması-yollanması	20
Memurun Görev Yerine Dönmesine Dair	5
Eşler Arasındaki Anlaşmazlık	5
Telgrafa Cevap Verilmesi Hakkında	5
Gayrimenkul ve Borç İlişkisi Hakkında	1
Gayrimenkul Davası	5
Doğrulanmış Davaların Sonuçlarına Yönelik	1
Belge- Evrak Yollama- Kaydetme	15
Haber Verme- Gönderme	4
Mahkemeye Uyulması	5
Posta	2
Cami Arsasına Duvar Örme	2
Görev Yerinin Boş Kalmasına Dair	3
Mahkeme Gelir-Giderleri Hakkında	15
Bazı Mahkeme Eşyaları Hakkında	5
Ekmek Fiyatını Belediyeye Sorma	1
Birikmiş Aidatın Verilmesi Talebi	10

Tablo 3
Sicilde Adı Geçen İller*
Trabzon (Kemerkaya Mahallesi)
Bitlis
Mardin
Erzurum
Erzincan
Sivas
Muş
Diyarbakır
İzmir (Bonta civarı)
Tokat
Van Vilayeti
Halep Vilayeti
Adana Vilayeti
Suriye Vilayeti
Hâkkari (Elbak Kazası)
Trablusgarb

Tablo 4
Siirt'in Kazaları
Eruh
Şirvan
Garzan
Pervari
Hozan
(Sicilde Siirt'in kazaları **diye geçen tabirlerden alınmıştır.)**

**Bu iller Siirt'in iletişim kurduğu ve dava kayıtlarında adı geçen illerdir. Örneğin Suriye vilayetinden gelen bir yazı ve Sivaslı olduğu belli olan bir şahısta adı geçen iller kullanılmıştır.

Tablo 5

Sicilde Adı Geçen Siirt Mahalleleri
Suk
Meydan
Bab'ül Harb
Gürmas
Şeyh Halef
Nazif
Debbağ
Re's
Zolani
Hisar
Sur
Karakol
Aras
Berzekak
Bab'ül Derb
Ayn-ı Salib
Havlani
Kassar
Beyr-i Refnak

Bu mahalleler defterde Siirt'e bağlı olduğu özellikle belirtilen mahallelerdir. Örneğin Siirt'e bağlı Karakol mahallesi gibi.

Tablo 6

Sicilde Adı Geçen Karyeler	
Belkemer	Zarifi(Şirvan)
Kanekan	Baris(Eruh)
Terhem(Eruh)	Dum
Gobi	Zevak(Garzan)
Yako(Bitlis)	Vosadik(Garzan)
Berhurek	Bicir(Garzan)
Fesken	Nesip
Geyver(Eruh)	Saraz(Şirvan)
Lodi(Eruh	Garzuk
Çomalı	Tanzi
Hasko	Kuyuk
Hatrend	Virşo
Mesken(Şirvan)	Sab(Şirvan)
Zevak(Garzan	Puşi(Eruh)
Hayret	Evrak?
Senib	Galzon
Kevtib(Garzan)	Hasko
Tillo	Çifan
Kuhi	Kanyan
Beymir(Garzan)	Zahyer
Civangan	Bara
Bezm	Solani
Haras(Şirvan)	Seyanis
Hani	Merzeniscan(Şirvan)

Ayrun?, Huseyni, Rıdvan ve Yamred ise nahiye adıyla sicilde geçmektedir. Zarifi, Sadeh, Salha, Melefan, Sofi adlarıyla da memlahalar (tuzla) yine sicilde kayıtlıdır.

Tablo 7

Sicilde Adı Geçen Vakıflar
Hacı Hüseyin Ağa Vakfı
Hasn'üs Sebil Vakfı
Şeyh Galip Vakfı
Şeyh İsmail Fakirullah Hz. Vakfı
Şeyh İlmüddin Kuddise Hz. Vakfı

Tablo 8

Sicilde Adı Geçen Mekânlar (tarihi)
Ayn-ül Pak Çeşmesi
Sevika Camisi
Şeyh Evliyat Mescidi
Şeyh Memduh Hz. Dergâhı
Şeyh İsmail Fakirullah Hz. Hangahı
Sûkü'l-Ayn Çeşmesi**

** Biri tatlı, diğeri acı olmak üzere halen akmakta olan bu çeşme Cumhuriyet Camisine bitişiktir. Bu Selçuklular eseri olduğu mütevatirdir. Sokul Ayn, Çarşı Çesmesi demektir. Bu sahada vaktiyle bir çarşı vardı. Fakat bugün çarşıdan eser görülmemektedir (Atalay,1946:45).

Tablo 9

Siirt'te Bulunan Aşiretler***
Elikan
Muhdiyan
Zeylan
Karman

***Sicilde adı geçen aşiretler yazılmıştır. Ayrıca Zeylan Aşiretinden Malamuri Kabilesi de yine kayıtlar arasındadır. Abdulnasır Yiner'in kitabında adı geçen aşiretler: Soran, Elikan, Pencinar, Silokan, Miran, Muhdiyan Aşiretleri ve Malifaro, Merçikan, Muradan, Tapkan Kabileleridir (Yiner, 2014, s.22).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SİİRT TARİHİ

1.1.Siirt Adının Anlamı, Kökeni ve Jeopolitiğine Dair

Siirt adının anlamının nereden geldiğine dair çeşitli görüşler vardır. Bunun sebebi kadim bir geçmişe sahip olması, çeşitli zamanlarda çeşitli milletlere ev sahipliği yapması ve farklı kültürlerle etkileşim halinde olmasından kaynaklıdır. Şehrin tarihi yaklaşık olarak milattan önce 2000'li yıllara kadar gitmektedir. Şehrin adı gerek İslam kaynaklarında gerek Batılı yazarlar arasında farklı şekillerde (İs'ird, Sîird, İs'irt, Siirt, Sâird, Seerd, Sert, Saert, Sört, Söörd, Sö'ört) kaydedilmiş olup günümüz Türkçe'sinde ise Siirt biçiminde yazılmaktadır (Tuncel, 2009, s.173). Bu adın Keldânîce 'de "şehir" anlamındaki "keert"(kaa'rat) kelimesinden geldiğini kaydeden bazı kaynaklar varsa da Siirt isminin Sâmî dillere ait olduğu genellikle kabul edilmiştir (Tuncel, 2009, s.173). Başka bir görüşe göre ise kurulduğu alanın arkasında yer alan üç tepeye işaret etmek için sehırt (üç düğüm, üç tepe) adı kullanılmıştır (Özgen-Karadoğan, 2009, s.63). Şehir adı Kadri Perk'in Cenup Doğu Anadolu Tarihi adlı eserinde Sırt, Sert, Tiğramosert; Hüseyin Cahit'in eserinde Eserad (Çelik, 2019, s.1), Şemsettin Sâmî'nin Kamûsü'l-Ă'lâm adlı eserinde ise Tiğrakert olarak geçmektedir (Sâmî, 1894, s.2574). Osmanlı ve Batılı yazarlar da günümüze en yakın şekliyle Si'ird olarak kullanmışlardır.

Bölgenin genel anlamda dağlık olması gelişmiş kentlerin tezahürünü engellemiştir. Fakat Anadolu ve Mezopotamya gibi önemli uygarlıkların kesiştiği bir mevkide olması izole bir yapıya engel olmuş, bölgeyi mühim kılmış ve kültürel etkileşimde önemli rol oynamıştır.

Şerafeddin Han'ın eserinde: "Siirt (Sert), Macd Kinneir'e göre bugün, her yanından yüksek dağlarla kuşatılmış ve Bitlis'den geçen iki derenin birleşmesiyle oluşan, bir ırmağın az uzağındaki küçük bir ovada kurulmuş küçük bir kasabadan başka bir şey değildir" diye tanımlanır (Şerafeddin Han, 2009, s.123).

Şemseddin Sâmî Kamûsü'l-Ă'lâm adlı eserinde "Siird sancağı: Bitlis vilayetine terkib eden dört sancağın biri ve en cenubisi olup şimalen nefs-i Bitlis, şimal garbi cihetinden geçen sancaklarıyla, garben ve cenuben Diyarbekir, cenub şarki cihetinden

ve şarken dahi Van vilayetleriyle mahdud ve muhaddır" diye tanıtırken birde şehrin enlem ve boylamları hakkında bilgiler verir:

37° 20' ile 38° 30'arz şimali ve 38° 33' ile 40° 16' tûl şarki aralarında mümted olub, cenuben Dicle Irmagıyla ve garb cihetinden kısmen Batman suyuyla ayrılmıştır.

Çelik kitabında: Dicle Nehrinin kolları olan Botan ve Reşan çayları arasında 38°-15 ve 37°-45 kuzey enlemleri ile 42°-54 ve 41°-32 doğu boylamlarını kapsayan bir konumda yer almaktadır (Çelik, 2019, s.2) diye bilgi verirken, şer'iyye sicilimizin yazılmaya başlandığı tarihlerde yazılan Sâmî'nin eseri ile 2000 yıllarda yapılan bu araştırmaların benzerliği dikkate şayandır.

Genel anlamda topraklarının ekserisi dağlar ve platolarla kaplı, sert karasal iklimi vardır. Geçim kaynağının önemli bir kısmını ise hayvancılık oluşturur. Yine akarsu kaynakları bakımından da zengin bir bölgede kurulu olduğu bir coğrafyaya sahiptir.

1.2. Eski Çağlarda Siirt

Siirt şehrinin bir yerleşim yeri olarak ne zamandan beri var olduğu bilinmemektedir fakat yerleşimin tarih öncesi devirlere kadar gittiği görülür. Güneydoğu Anadolu tarih öncesi araştırmaları karma projesi kapsamında, Siirt ilinde yapılan yüzey araştırmalarında Neolitik, Kalkolitik, Tunç ve Helenistik, Roma, Bizans-İslam ve Yakınçağı kapsayan dönemlere ait buluntular ortaya çıkarılmıştır (Duygu, 2012, s.9). Edinilen ilk bilgilere göre bu devirlerden itibaren burada hâkimiyet sağlayan çeşitli devletler Siirt'i egemenlikleri altına almışlardır. Kral Yolu'nun buradan geçmesi, bir geçiş yolu üzerinde bulunması da Siirt ve çevresini önemli kılmıştır. Dicle nehrinin sağ kıyısında kurulmuş olan Sabarular kabileler halinde su kenarlarındaki sarp kayalar ve arazilerde yaşamışlardır ve onların meskûn şehirleri arasında Asur şehri de vardır (Edip, 1994, s.3). M.Ö. 2750 İmparator Lugal Zaggisi döneminde bölge Sümerlerin hâkimiyeti altına girmişse de 25 yılın ardından Sümerlerin yıkılması üzerine Samilerin hâkimiyet devrine girilmiş lakin Samilerden sonra burada M.Ö. 2543'de Urukların hâkimiyet dönemi başlamıştır (Babaoğlu, Çelik, 2018, s.531). Uruk dönemi nihayet bulduktan sonra burada Babil dönemi başlamış, Pers hükümdarı Keyhüsrev tarafından II. Babil Devletinin yıkılmasıyla Siirt'teki hâkimiyetleri de son bulmuştur. Sümerlerin yıkılmasıyla tarih sahnesine çıkan, Siirt ve çevresine egemen olan bir diğer devlet ise

Hurrilerdir. Hurriler Hitit devletine tabi olduktan sonra bazı boylar Babilin Kuzey kesiminde Dicle ve Fırat arasındaki kesimde Mitanni devletini kurmuşlar fakat taht kavgalarıyla ikiye bölünen ülke zayıflamış, Hitit ve Asurlular arasında paylaşılmış, bu tarihten sonra Siirt'te Hititler devri başlamıştır. Hititlerin de zayıflamasıyla beraber güçlünen Asurlular döneminde Siirt tabiiyetini bildirmişse de Persler, Medler ve Babiller tarafından yıkılmıştır. Asurluların güçlü döneminde küçük bir beylik halinde bulunan Urartular, Asurluların zayıflaması üzerine Diyarbakır civarına kadar hâkimiyet alanlarını genişletmiş böylece Siirt'i de içine alan yukarı Mezopotamya bölgesinde hâkimiyet kurmuşlardır ki 6. Yüzyılın başlarından itibaren İskit ve Med akınlarına uğrayan Urartu krallığı bu dönemde yıkılmıştır (Çelik, 2019,s.7). İskitler, Medler ve Perslerin egemenliği altına giren Siirt; Makedonya Kralı Büyük İskender'in Hindistan Seferinden döndükten sonra ölmesiyle komutanı Slevkos, Siirt bölgesini içine alan Mezopotamya ve İran'daki şehirleri hâkimiyeti altına almıştır (Yılmaz, 1994, s.13). Perslerin devamı olan Partlar, bu toprakları Slevkoslardan almış; Partlara bağlı ve İran asıllı Ermeni isimli derebeyleri zaman zaman hâkimiyetlerini bu bölgeye kadar uzatmışlardır (Rehber Ansiklopedisi, C.15, s.210). M.S. Birinci ve ikinci asırda, Roma İmparatorluğu ile Partlar arasında, bu bölge için çatışmalar olmuş, Partlar bu bölgedeki hâkimiyetlerini devam ettirmişler fakat M.S. üçüncü asırda Sasaniler bu bölgeyi egemenliklerinde tutmuşlardır (Rehber, C.15, s.210). Kavimler Göçü sonrası her ne kadar Doğu Anadolu bölgesi Doğu Roma'nın elinde kalmış olsa da Sasanilerle yapılan mücadeleler sonrası bölge Sasanilerin eline geçmiş Müslümanların fethine kadar da bu durum devam etmiştir.

1.3. İslam Egemenliği Döneminde Siirt

M.S. VII. Yüzyıldaki fetihlerle başlayan Müslümanların hâkimiyeti Hz. Ömer zamanında Anadolu'da yayılmaya başlamış, Halife'nin görevlendirmiş olduğu İyaz bin Ganem 639 tarihinde Siirt'i İslam hâkimiyetine katmıştır (Yiner, 2014, s.8). 750 yılında Abbasi Devleti'nin kurulmasıyla Siirt ve çevresinde Emeviler'in egemenliği son bulup Abbasilerin hâkimiyeti başlamış fakat ilerleyen dönemlerde çıkan karışıklıklar nedeniyle bir süre sonra bölge Mervanilerin eline geçmiştir (Çelik, 2019, ss.10-11). X. ve XII. Yüzyılda Bizans ordularının saldırıları Siirt'e kadar uzanmış olsa da Malazgirt Savaşı'nda Bizanslıları mağlup ederek Anadolu kapılarını açan Selçuklular Siirt ve çevresini de egemenlikleri altına almıştır (Özgen&Karadoğan, 2009, s.66). Bu süreçte Siirt birkaç defa farklı egemenliklere tabii olmuştur. Moğol istilasından da nasibini alan

Siirt şehri, teslim olmayı reddettikleri için önemli bir kısmı kılıçtan geçirilmiş, bu tahribattan sonra kısa sürede toparlanmış, sırasıyla İlhanlılar ve Celayirlerin hâkimiyetine geçmiştir (Yiner, 2014, s.9). Timur tarafından istilaya uğradıktan sonra Akkoyunlular tarafından zapt edilmiş, XVI. yüzyılın başlarında da kendini Safeviler'in elinde bulmuştur.

1.4. Osmanlı Devleti Zamanında Siirt

Safeviler döneminde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Şiiliğin yaygınlaşmasıyla, Sultan Selim buradaki Şiiliğin etkisini kırmak ve bu bölgeleri Osmanlı yönetimine bağlamak istemiştir. Diyarbakır ve çevresi Şah İsmail tarafından son Akkoyunlu beylerinin elinden alınınca, Şah İsmail bölgeyi Sünni olmaları sebebiyle güvenemediği Kürt beyleri yerine merkezden atadığı Şii valilerin denetimine bırakmıştır (Özcoşar, 2009, s.56). Yavuz Sultan Selim ise Şiiliğin kırılması sürecinde Kürt kökenli bilgin İdris-i Bitlisi'nin de yardımını almıştır. Şah İsmail Hasankeyf ve Siirt'in yönetimini elinde bulunduran Melik Halil'i Tebriz'de hapsedip yöreyi idaresi altına almış, 1514 Çaldıran Şavaşının Osmanlı lehine sonuçlanması üzerine Sultan Selim, Melik Halil'i hapisten kurtarıp onun yardımıyla Siirt'i fethetmiştir. Hasankeyf sulh yoluyla alınmış, böylece Diyarbakır, Mardin, Urfa, Erbil ve Siirt'i de içine alan geniş bir bölge Osmanlı Devleti'nin kontrolü altına girmiştir (Demir, 2016, s.129). Siirt bu miatta yarı özerk beylerin idaresinde, aşiret kültürünün hâkim olduğu bir yer olarak uzun süre kalmış olsa da birçok Kürt emiri Osmanlı hâkimiyetini kabul etmişlerdir. İnalcık'ın Devlet-i Aliyye'sinde, Bitlis hâkimi Şeref Bey, İstanbul'a bizzat gelip padişahın elini öperek itaatini sundu (Mart 1516), diye yazar (İnalcık, 2009, s.139). Yine İnalcık'ın eserinde ipek üreten Geylan (Gilan) ve Şirvan bölgelerinin yerel hanedanları Osmanlı hâkimiyetini tanıdılar diye geçmektedir (İnalcık, 2016, s.43). Bunun sebeplerinden biri de İranla olan savaşlardan sonra düşen ipek ticareti için yeni bir kaynak oluşturmaktır. Gerek kaynak oluşturmak gerekse ticaretin yön değiştirmesini önlemek buraların fethini elzem kılmıştır.

Gerekli kontrollerden sonra Diyarbakır Eyaleti kurulmuş, eyaletin bu hudutları Safevi döneminin de tesiriyle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin önemli bir kısmını içine alacak şekilde genişletilmiştir ki bu yapılanmada Siirt'te yer almıştır (Demlikoğlu, 2018, s.63). 1526 yılında Siirt Diyarbakır Eyaletine bağlı kaza

statüsündeyken, 1568 yılında Diyarbakır'ın idari yapılanmasında sancak statüsünde yer almıştır (Demlikoğlu, 2018, s.63).

Değişen ve gelişen Osmanlı ülkesi ihtiyaçları doğrultusunda hareket etmeye çalışmıştır. Tanzimat ve sonrasında gelen süreçlerde yapılan yeniliklerle taşra yönetiminde değişiklikler olmuş, yeniden yapılanma süreci başlamıştır. Tesis edilmeye çalışılan bu merkezi yapıyla birlikte taşra yöneticilerinin keyfi uygulamaları bertaraf edilmeye çalışılacak ve vergi sistemi daha adaletli bir şekilde alınmaya başlanacaktı. (Bu yöndeki ilk çaba bölge de uygulanan yurtluk-ocaklık sisteminin kaldırılması olmuştur.) Bilhassa 1839 Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle merkez ve taşra yönetiminde yeni ve daha merkezi bir yapıya gidilmeye çalışılmış, imparatorluğun sıkıntılı olduğu bir atmosferde 1861'de Lübnan Nizamnamesi çıkarılmış daha sonra ise 1864'te Tuna Vilayeti Nizamnamesi yürürlüğe konularak eyalet sistemi kaldırılmıştır (Obuz, 2017, s.16). Bu nizamname ile Osmanlı imparatorluğu vilayet, liva(sancak), kaza ve karye (köy) olmak üzere yeni idari birimlere ayrılmıştır. Vilayetin başında vali, livada liva kaymakamı (ka'immakam), kazada kaza müdürü, köylerde ise seçimle gelen muhtarlar bulunması kararlaştırılmıştır (Demirci, 2016, s.12). 1852'den 1861 yılına kadar kaymakamlıkla yönetilen Siirt bu tarihten sonra ise mutasarrıflıkla yönetilmiştir.

1831 yılında yapılan Osmanlı nüfus sayımının kayıtları, XIX. yy' da Siirt yöresinde Hazzo (Kozluk) nun Diyarbakır eyaletine bağlı bir hükümet olduğunu belirtmektedir. Bugün Siirt ilinin kazalarından biri olan Şirvan (Şirve) liva olarak Van eyaleti içinde yer almıştır (Kılıççıoğlu, 1992, s.20). 1877 yılında merkez kaza Şirvan, Eruh, Rızvan, ve Sason'dan oluşan Siirt sancağı bağlı olduğu Diyarbakır vilayetindeki yönetsel konumunu 1880 dönemi boyunca korumuşur (Yılmaz&Kiracı, 2017, s.4). 1892 Devlet Salnamesi, Siirt Sancağı'nın Diyarbakır vilayetinden ayrılarak, Bitlis vilayetine bağlandığını ifade etmektedir. Bu dönemde ise Siirt Sancağı'nın Merkez Kaza, Şirvan, Eruh, Pervari ve Garzan (Kurtalan) olmak üzere beş kazası bulunmaktaydı (Siirt Yıllığı, 1998, s.34). Diyarbakır'dan ayrılıp Bitlis vilayetine bağlanan Siirt, ufak değişiklikler dışında, cumhuriyet dönemine kadar durumunu muhafaza etmiştir.

2. OSMANLI HUKUKU VE MAHKEMEDEKİ GÖREVLİLER

Osmanlı devleti kurulduğu günden itibaren bağlı bulunduğu İslam dininin gereklerine göre bir hukuk sistemini kabul edegelmişlerdir. Bu babda hukuk sistemi de *Şer'i* ve *Örfi* hukuka göre düzenlenmiştir. Gerek toplumsal yaşamda gerekse kamusal alanda Osmanlılar İslamiyeti yaşantılarının bir dayanağı olarak görmüşlerdir. Bu bağlamda Şeriat hükümlerinin hayatın her alanına nüfuz etmesi hedeflenmiştir. Bir anlamda, Şeriat'ı devletin yürürlükteki hukuku kılmak, onu bütün ülkede uygulamak, mahkemelere ve Şeriat kurallarıyla hüküm veren kadılara eksiksiz bir yetki vermek ve kabul görmelerini sağlamak için ilk kez gerçekten çaba harcayanların Osmanlılar olduğu bile söylenebilir (Lewis, 2015, s.21).

Adaletin sağlanması için Osmanlılar kuruluşlarının ilk yıllarından beri mahkemeler kurmuş ve mahkemelerde yargı işleri yürütülmüştür. Teşkilatlanmanın ilk aşamalarından biri de yargı işlerinin nizamı ve yürütülmesi için kadılar atamak olmuştur. Bilinen ilk kadının Dursun Fakih olmasından da bu erken teşkilatlanma görüleblir. Bu mahkemeler ve kadılar Osmanlıda hukuk ve adaletin sağlanmaya çalışıldığının göstergesidir**.**

Osmanlılar kendilerine özgü bir hukuk geilştirmekten ziyade kendilerinden önceki devletlerde olan hukuk sistemlerini de kullanmışlardır. İslam dünyasında daha Hz. Muhammed (s.a.v.) döneminde ilk mahkemelerin kurulduğu ve ilk hâkimin kendisi olduğu bilinmektedir. Bu, Halifeler döneminde, Emeviler, Abbasiler ve İslam idaresinin geçtiği diğer devletlerde de devam etmiştir. Nitekim Selçuklulardan sonra kurulan Osmanlılar da diğer İslam devletlerinin hukuk, mahkeme ve diğer yargısal işlerinde izlenmiş olan yollardan yararlanmışlardır.

Örfî hukuk bağlamında, İnalcık: Osmanlı hukuku âdet ve misâle büyük önem verir, fermanların sık sık yalnızca "uygulanagelmiş âdete göre" davranmalarını da buyurmuştur diye belirtmiştir (İnalcık, 2016, s.81).Gerçekten de yazılı bir emrin olmadığı durumlarda bu, kadıya geniş kişisel karar yetkisi tanımıştır.

2.1. Bir Dava Adamı Olarak Kadı

Osmanlı Devletinde çok geniş kapsamlı yetkileri bulunan ve şer'iye mahkemelerinde yargı görevini ifa eden şahıslara *kadı* denmektedir (Akgündüz, 2009, s.16).

Osmanlı adli teşkilatının temel taşı olan kadılar, bulundukları yerin hem hâkimi, hem belediye başkanı, hem emniyet amiri, bazen hem mülkî âmiri ve hem de halkın her konuda müracaat edebileceği sosyal güvenlik makamıydı (Akgündüz, 2009, s.16).

Ortaylı ise şöyle açıklar Osmanlı kadısını; mahkeme yargıcı olduğu gibi, aynı zamanda bir noter, şehirdeki vakıfların müfettişi ve tabi ki belediye reisidir yani şehrin aşayişini yürütmekle görevli zabitleri, subaşıları, asesbaşıları o denetler ve onların amiridir. Çarşıda esnafı kontrol eden muhtesib dediğimiz memur ona bağlıdır (Ortaylı, 2013, s.129).

Kadıları önceleri bulundukları bölgelere göre kazaskerler tayin ederken, XVI. asırdan sonra giderek kazaskerliğin önüne geçerek ilmiye sınıfının başı durumuna gelen şeyhülislamlık makamı birtakım üst rütbeli kadıları tayin etme yetkisini kazanmıştır (Ekinci, 2005, s.418). Kadıları teftiş için ise başka kadılar görevlendirilir, bunlara mehayif müfettişi denirdi (Ortaylı, 2013, s.131.)

Osmanlı kadısı, taşra idaresi sisteminde özellikle "kaza" olarak adlandırılan kendi yargı bölgesinde merkezi yönetimin ta kendisiydi ve bu "kaza" tıpkı vilayetin başındaki Vali gibi, Osmanlı kadısının yetki alanındaydı (Lewis, 2015, s.21). Kadılar kendi bölgesi dışındakilerin davasına bakamazdı ancak Sultan'ın özel bir fermanıyla gereken hallerde başka kadıların bölgesindeki işlere bakabilirlerdi (Ortaylı, 2018, s.35).

Bir kadının atanması için gereken nitelikler; reşid, temyiz kudretine sahip, iman sahibi ve adil, hukuki ehliyet ve muamele kabiliyetine sahip, tarafsız, nesebi sahih, yeterli derecede hukuki bilgi sahibi ve erkek olmasıdır (Ortaylı, 2018, s.21).

Kadı bulunduğu yerde en fazla iki yıl görev yapabilirdi. Bunun sebebi görev yaptığı yerde halk ile iç içe olup, bu yakınlaşmadan kaynaklı, görevinin amacının dışında kullanılmamasıdır. Kadılar yargılama görevlerini onlar için seçilmiş özel mekânlarda değil, kimi zaman kadının evinde, bir camide yahut medresede yerine getirebilirlerdi.

Hiçbir sanık, kadının yazılı hükmü olmadan cezalandırılamazdı. Hükümleri yerine getirmek ancak bey sıfatı taşıyanların hakkıydı; fakat kadının hükmü olmadan en küçük para cezasını alamazlardı, yasa sultanın buyruğu üzerine bir ceza vermek için gelmiş kapıkullarının dahi, sanığı kadının huzuruna çıkarıp davasının görülmesini gerektirirdi (İnalcık, 2016, s.81).

2.2. Nâib

Kadılar görevlerini icra ederken gerek mahkeme içinde gerekse dışında bazı yardımcıları olmuştur ve bun yardımcıların başında da naibler gelmiştir. Kadıların birinci dereceden yardımcıları olan naibler bizzat kadılar tarafından tayin edilir ve kazasker tarafından tasdik edilerek göreve başlarlardı (Ortaylı, 2018, s.39). Sadece sorgu amaçlı görevlendirilen naiblerin sorgu yaptıkları konularda bilgilerinin olması bu görev için yeterli sayılmıştır.

2.3. Kassam

İslam hukuk literatüründe ganimet, şirket ve miras gibi konularda her türlü menkul ve gayrimenkul malı bölerek şâyi hisseleri belirli hale getiren kişi ya da resmi görevliye kassam denilmiştir (Öztürk, 2001, s.579).

Vefat etmiş fertlerin terekesini varsa mirasçıları arasında taksim eden memur olarak da bilinir. Kasamlar ikinci dereceden görevliler olmakla birlikte bölgelerindeki kazaskerliklere bağlı olmuşlardır.

2.4. Muhzır

Terim olarak hazır bulunduran, huzura getiren anlamlarına gelmektedir. Muhzırlar mahkemeye sirayet etmiş bir davanın taraflarını mahkemede hazır eden kişidir. Mahkemede hazır bulunması istenilen kişiye kadı tarafından bir celb kağıdı çıkarılır, muhzırda bununla ilgili şahsı mahkemeye çağırırdı (Ahıshalı, 2006, s.85). Muhzır aynı zamanda mahkeme sırasında aşayişten de sorumludur.

2.5. Kâtip

Kâtipler mahkemede kadının vermiş olduğu kararları herhangi bir eksiklikliğe mahal vermeden yazmaya çalışan yardımcılardır ve bu konudaki rolleri de muhakkak ki önemlidir.

2.6. Mahkemedeki Diğer Yardımcı Görevliler

Mübaşir ve çavuş, müzekki, tercüman, seccan, şuhudü'l- hal gibi yardımcılar da mahkemenin işleyişinde önemli görevler üstlenmişledir.

3.OSMANLI'DA MİLLET SİSTEMİ

Çalışmamıza konu olan 421 numaralı sicilde gayrimüslim davaları da önemli bir yer tutar. Gerek sosyal hayatta gerek çalışma hayatında Müslümanlarla olan etkileşimleri, birbirleriyle ve diğer milletlerle olan ilişkileri incelenmeye değerdir. Kurulduğu andan itibaren şer'i hukuk kurallarını benimseyen Osmanlı Devleti yine devletin her alanında bunu sürdürmeye çalışmıştır. Himayesi altına giren yerli unsurların din ve vicdan özgürlüğüne müdahale etmeyip, hoşgörü politikasını sürdürmüş, gerektiği zamanlarda onları türlü baskılardan da kurtarmıştır. Osmanlılar'ın uygulamış oldukları bu sisteme millet sistemi denmektedir. Millet sistemi, bir bölgenin dârülislâma katılmasından sonra buradaki ehl-i zimmenin bir ahidnâme, hukuk ve himaye bahşedici bir ahidle İslâm devletinin idaresi altına girmesinden doğan bir teşkilât, bir hukukî varlıktır (Ortaylı, 2005, s.66).

Osmanlı'da devlet kontrolünde işleyen bir millet sistemi, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden sonra Ortodoks Patriği ataması ve Ortodokslara içişlerinde ve dinî konularda geniş özerklik vermesiyle başlamıştır (Kurtaran, 2011, s.60). Ermeni, Süryani, Rum, Kürt, Hıristiyan, Keldani gibi çok kültürlü bir yapıya sahip olan devlet bu mozaik yapısıyla farklılıkları benimsemiş, yasalarla koruma altına almıştır. Bunu yaparken de bu yapının devamlılığının sürdürülmesi amaçlanmıştır. Osmanlı Devleti, istimâlet politikası, emân kurumu ve adalet anlayışı ile şekillendirdiği yaklaşımını, selefi olan Türk İslam devletlerinden bir adım ileri götürerek, "millet sistemi" adı verilen teşkilatlanmayı gerçekleştirmiştir (Güneş, 2015, s.26). Millet sisteminde her dinî zümre kendi bölümünde yaşar; mensuplarının refahı, yükselmesi, cezalandırılması da bu içtimaî sistem içindedir. Her dinden toplumun bütününü içine alan kurumlar yoktur (Ortaylı, 2005, s.66). Aralarındaki davalarda kendi mahkemelerine gitme hakları olduğu halde çoğu zaman şer'i mahkemeler aracılığıyla davalarını sürdürmüşlerdir. Çalışmamızdaki 15, 22 ve 37. hükümlerdeki örnek davalara bakılacak olursa bu durum daha belirgin hale gelir. Bu sistem içerisinde gayrimüslim tebaa dışlanmamış aksine zaman zaman devletin farklı kurumlarında farklı görevler almışlardır. Yine bu görevlerle beraber kimi zaman yönetici vasfına da nail olmuşlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

421 NUMARALI SİİRT ŞER'İYYE SİCİLİ DEĞERLENDİRMESİ

1) Miras

Defterde geçen konuların çoğunluğunu vefat ve bununla birlikte gelen miras konusu teşkil etmektedir. Terekeler, kassam defterleri, mirasın paylaşılması hususu ve ortaya çıkan anlaşmazlıklar bu konuyla alakalı örneklerdir. Bununla birlikte vasi tayin edilen çocukların mallarının korunması amacıyla kurulan eytam müdürlükleri ve varisi olmayan mirasın belirli bir süreden sonra hazineye kalacağına dair kayıtlar da defterde geçen konular arasındadır.

"Sözlükte "kök, temel; birinin diğerinden devraldığı eski durum, bakiye" anlamlarındaki irs (virâse) kökünden türeyen mîrâs kelimesi, çok defa irs ile eş anlamlı olmak üzere "bir şeyin bir kişi veya topluluktan diğerine geçmesi, başkasından kalan, tevarüs edilen şey" mânalarında kullanılır. Fıkıh terimi olarak irs ve miras, ölen bir kimsenin (mûris) mal varlığının âkıbetini düzenleyen kuralların bütününü ifade eder" (Aktan, 2005, s.143).

Memleketi Süleymaniye sancağı dahilinde olan ve vefat eden Hüseyin Efendi'nin mallarının ve nakit parasının belirlenip deftere kaydedilmesi, mirasçısı var ise belirlenmesi istenmiştir. Ayrıca beş sene boyunca miraşcısı çıkmadığı takdirde bu mirasın hazineye devredilmesine dair 12 Ekim 1893 tarihli bir kayıt vardır (S.Ş.S, H:1, s.35).

Yine 32. Alayın yarbayı olup vefat etmiş olan Şükrü Bey'in annesine düşen ve talep ettiği hissesi olan üç bin iki yüz otuz iki kuruşun tabur sandığına teslim edilip, miras defteriyle beraber Eytam Müdürü Abdülmecit Efendi'ye emanet edilmesi ve bunun doğrulanmasına dair 8 Ocak 1894 tarihli bir diğer kayıt mevcuttur (S.Ş.S, H:14, s.40).

35. kayıt ise terekesi düzenlenmiş olmasına rağmen başka varislerin ortaya çıkmasıyla Mehmed Bey'in kassam defterine dahil olmak üzere şimdiki redif tabur

sandığında kalan maaaşının doğrulanıp, neticesinin kaydedilip gönderilmesi gerektiği üzerinedir -12 Mayıs 1894- (S.Ş.S, H:35, s.50).

Nitekim hüküm 54 ve 55. kayıtlar (27 Temmuz 1894) da bu davaların devamı niteliğindedir. 54'te Mehmet Bey'in annesinin Trablusgarb'da bulunduğu telgrafla bildirilmiş, yerinin ve künyesinin de gösterildiği söylenmiştir (S.Ş.S, H:54, s.59). 55'te ise Mehmet Bey'in redif tabur sandığında kıstü'l-yevm (bir aylık maaşın bir güne isabet eden miktarı) maaşı dokuz yüz seksen kuruş yirmi para ve bir aylık maaşı dört yüz seksen sekiz kuruş on para ki toplam bin dört yüz yetmiş üç kuruş otuz para ettiği ve bu paranın mirasçıları arasında paylaşılabilmesi için nakit olarak mahkemeye verilmesi gerekmektedir denilmiştir (S.Ş.S, H:55, s.59). 170. kayıtta ise oğlu Hüseyin Avni nezdinde Trablusgarb'ta bulunan validesi Nefise Hanım'a masraflar çıkarılarak hissesi olan dokuz yüz elli yedi kuruş on para postaya verilmiş ve söylenilen daire numarasına teslim edişmiştir. 3 Eylül 1895 tarihli bu kayıtta Trablusgarb merkez naibi Seyyid Mehmet Ziyaeddin'in mührü de bulunmaktadır (S.Ş.S, H:170, s.106).

Burada da görüldüğü üzere bu işi yapan memurlar işin başından neticelenmesine kadar geçen sürede işin takipçisi olup bunları kaydetmişler ve daha üst makamlara bildirmişlerdir.

Vefat etmiş olan Berazkan Mahalleli Yususf Nalband'ın Keldani milletinden olan Menco veledi Kifo'nun Yusuf'tan beş yüz guruş karşılığında aldığı ve buna mukabil hanesini tapuya rehin bıraktığı fakat Yusuf ölünce bu haneninin satılması ve mevcut borcun ödenmesi hususunda vekil ve vasi olan Musa Efendi tarafından istendiğine dair 20 Ocak 1894 tarihli kayıt mevcuttur (S.Ş.S, H:15, s.41). Müslim-gayrimüslim arasındaki bir davayı gösteren bu kayıt bize, Osmanlı'da her dönemde olduğu gibi sadece Müslimlerin hakkını değil başka milletlerden olanların da rahatça hakkını savunmasına olanak sağlamıştır.

Siirt'te, vefat etmiş olan birinci bölük yüzbaşısı Esad Efendi'nin yetim çocuğu olması nedeniyle tereke tahrinin yapılması ve kaydedilmesinin gerekli olduğu anlatılmıştır. Ayrıca mahkeme başkâtibi Abdülaziz Efendi ve gönderilecek bir memur vasıtasıyla bu işin yapılmasının ne gün ve vakitte olacağının bildirilmesi istenmiştir -7 Şubat 1894- (S.Ş.S, H:20, s.43).

Belkemer karyeli Kevki oğlu Hano'nun hazineye kalan mirası hakkında: Vefat etmiş Hano'nun hazineye kalan eşyaları, bazı hayvanları ve emlakı gibi mirasının satılması gerekmektedir. Bunlar karye muhtarı Yusuf ve Mirza'ya korumaları için geçici olarak bırakılmıştır. Açık arttırma ile satılması için deftere kaydı yapılmıştır. Adı geçen eşyaların belirtilen yere gönderilmesi için kayıt memuru Mehmed Efendi görevlendirileceğinden ve hazine vekili Behçet Efendi'yle bazı zabıtların da gelmeleri gerektiğinden bunlara emrin yollanmasına dair 28 Mayıs 1894 tarihli kayıt vardır (S.Ş.S, H.37, s.51).

Veraset ispat davası ve vekâlet senedinde gösterilen vefat etmiş Harun Çavuş'un kardeşi, diğer varisi olan annesi İpek Hatun ile kız kardeşleri Turan ve Nigar tarafından Arif vekil kılınmış ve bu vekillik doğrulanmıştır. Talep edilen miras defteri ve meblağ düzenlenip bu belge takdim edilmiştir. Hak sahibi olduğu belli olan Arif'e, verilmesi gereken meblanın yerine getirilmesi hükmünün tarafınıza ait olduğu bildirilmiştir -29 Haziran 1894- (S.Ş.S, H:46, s55).

2) Vakıf

Vakıf (vakf) kelimesi terim olarak "bir malın mâliki tarafından dinî, içtimaî ve hayrî bir gayeye ebediyen tahsisi" şeklinde özetlenebilecek hukukî bir işlemle kurulan ve İslâm medeniyetinin önemli unsurlarından birini teşkil eden hayır müessesesini ifade eder (Günay, 2012, s.475).

"Vakfın temelinde insanlığa karşı şahsî ve vicdanî sorumluluk hissi, iyilik, şefkat, yardımlaşma / dayanışma duygusu vb. değerler ve bu değerleri kendisine ilke edinmiş kişinin hür iradesi yatar. Vakıf sistemi İslâm coğrafyasının her yerinde bulunuyordu ve toplumun şehirli ve köylü bütün kesimleri, yönetici ve yönetilen bütün katmanları, müslüman, hıristiyan ya da yahudi bütün grupları tarafından kullanılmıştır" (Yediyıldız, 2012, s.479).

421 Numaralı Siirt Şer'iyye Sicilinde de vakıf adlarına dair kayıtlar vardır. Bu vakıfların işleyişi, mütevelli tayini, görevden azl, görevin kendisinin hakkı olduğunu ispat etme, münhal (memursuz) kaldığı dönemlerde yetkili makamlara bildirilmesi vb. gibi konular kayıt altına alınmıştır.

Örnek verecek olursak: Siirt'te bulunan Hacı Hüseyin Ağa'nın sicilde kayıtlı bir vakıfname ve Hamid Ağanın da bu vakıftaki görevinden azline dair bir mahkeme kararı

varsa bunun doğrulanmış bir suretinin gönderilmesine dair bir yazı vardır -1 Kasım 1893- (S.Ş.S, H:7, s.37). Yine yazının devamında dava sonucu olarak böyle bir mahkeme kaydına rastlanılmadığı beyan ve tasdik edilmiştir. Hamid Ağa ise halihazırdaki görevine devam etmiştir.

Sicildeki 166. kayıtta dergâha yapılacak olan bir tayin söz konusudur. Bu tayin hakkının dergâha Şeyh olacak kişiye verilmesi ve bu kişinin de daha önceki gibi Şeyh Salih Efendi olup, gerekenin yapılmış olduğu kayıtlardan anlaşılmıştır. Ayrıca Şeyh Salih Efendi'nin künyesi gerektiğinden kendisinden bu talep edilmiştir. Naip Edhem Efendi tarafından bu künye şu şekilde yazılmıştır:

Kaza: Siirt Karye: Tillo

Mahalle: Fakirullah Hane: 2/1

Şeyh Salih Efendi bin Şeyh Hamza Efendi 1264

Kaydın sonunda ise bu künyenin mahkemeye Siirt nüfus memuru tarafından takdim edildiği 9 Eylül 1895 tarihiyle belirtilmiştir.

Yine Siirt mahkemesinden, Şeyh Salih Efendi'nin askerlikle ilişiği olup olmadığı redif binbaşılığından istenmiştir. Siirt redif binbaşısı Mehmed Alaadin'in gönderdiği cevapta; Şeyh Salih Efendi'nin askerlik hizmetini tamamladığı ve bir ilişiği bulanmadığı belirtilmiştir.

Salih Efendi'nin bu görev için düzenlenen belgesine iliştirilmek üzere meclisten bir kararname düzenlenmesi ve bunun vakıflar bakanlığına takdim edilmesi ayrıca vereceği harcın da doğrudan doğruya vakfın hazinesine gönderilmesi de bu kayıtlar arasında yerini almıştır (S.Ş.S, H:166, s.103).

3) Nikâh ve Boşanma(Talâk)

Sicilde geçen konular arasında nikâh ve boşanmaya dair kayıtlar vardır. Boşanma ile birlikte gelen nafaka ve mehir talepleri daha çok yer tutmaktadır. Bunun dışında eşler arasındaki anlaşmazlıklar, kocanın eve bakmaması, kadının eşine itaat etmemesi gibi konular da mahkemeye taşınmıştır.

Nikâh kelimesi fıkıh terminolojisinde, şer'an aranan şartlar çerçevesinde aralarında evlenme engeli bulunmayan bir erkekle bir kadının hayatlarını geçici

olmaksızın birleştirmelerini sağlayan akdi ve bu yolla eşler arasında meydana gelen evlilik ilişkisini ifade eder (Atar, 2007, s.112).

Ali kızı Gül ve Süleyman oğlu Halil'in nikâhları için verilen belgelerde muhtarın ve köy imamının mührü olmadığından tereddüt hâsıl olmuştur. Bu sebeple talep ettikleri izinnamenin de düzenlenmesi yerel mahkemeye ait olduğundan izin kagıdının belgeye iliştirilerek gönderilmesine dair 6 Aralık 1893 tarihli bir hüküm vardır (S.Ş.S, H:12, s39).

Sözlükte "serbest kalmak/serbest bırakmak, bağından kurtulmak/bağını çözmek" anlamındaki talâk kelimesi fıkıh terimi olarak belli lafızlarla nikâh akdinin bozulmasını ifade eder (Acar, 2010, s.496).

İslâm hukuk literatüründe dar anlamıyla talâk evlilik birliğinin koca ve belli durumlarda kadın tarafından tek yanlı irade beyanıyla sona erdirilmesini ifade eder. (Acar, 2010, s.497).

Pervari piyade zaptiye neferinden olan Ali oğlu Hasan ile eşi -Şeyh İsmail kızı- Kameri Hatun'un görülmekte olan boşanma davasında, malumatları olduğu öğrenilen tapu kâtibi Abdülmecid Efendi'yle zaptiyesinden Siirtli Ahmed oğlu İsa'nın bazı sorulara cevap vermesi bakımından mahkemeye yollanmaları gerektiği bildirilmiştir -26 Nisan 1894- (S.Ş.S, H:32, s48).

Tillolu Molla Ahmed bin Molla Süleyman, mahkemeye bildirmeden ve izin almadan, aynı karyeden Yusuf kızı Merced ve Seniye oğlu Mahi'ye nikah kıymıştır. Bu ise cezaya tabi tutulduğundan Molla Ahmed hakkında gereğinin yapılması bildirilmiştir -6 Eylül 1907- (S.Ş.S, H:698, s.295).

1902 yılına ait bir davada; Nazif Mahalleli Hacı Şakir'in karısını talâk-ı bayin ettiği ve karısı başkasına varmadan tekrar onu eş aldığı ihbar edilmiştir. Hacı Şakir saklandığı için gerekli muamele yapılamamıştır. Gerekli muamelenin yapılabilmesi için polis zoruyla mahkemeye getirilmesine müsaade edilmesi istenmiştir (S.Ş.S, H:458, s.217).

458. hükmün devamında ise; Siirt'in Nazif mahallesinden Hacı Musa oğlu Hacı Şakir'in, karısı Safiye Hatun'u talâk-ı selase ile boşadığı dogrulanmıştır. Bu konudaki

belgenin iliştirilip, boşanma muamelesinin yerine getirilmesi beyan olunur şeklinde bir kayıt mevcuttur (S.Ş.S, H:460, s.218).

4) Cinayet

Sicilde kayıtlı cinayet davalarının büyük çoğunluğuna kısas hakkından dolayı idam cezası verilmesine rağmen bu cezaların uygulanıp uygulanmadğı hakkında bir bilgiye rastlanılmamıştır. Yine bu davaların sebepleri hakkındaki bilgiler yok denecek kadar azdır. Ancak davacı tarafın hakkından vazgeçmesi durumunda davaların düştüğü görülebilmektedir.

Mardin ahalisinden olup Siirt'te katledilen gayrimüslim Joseph Yona'ın orada kalan mallarının Ohan Bogos'a teslim edilmesi Amerikalı Mister Andres tarafından dilekçeye verilmiş, katledilenin eşyalarının ise mahkemeye gönderilmesi istenmiştir -25 Mart 1897- (S.Ş.S, H:257, s.144). Hüküm 258. kayıtta da mirasçılarının mahkemeye ya bizzat gelmeleri yahut vekil göndermeleri istenmiştir (S.Ş.S, H:258, s.144). 264. kayıtta bu tekrar ele alınmış fakat altına sehven yazıldığı eklenmiştir. 31 Mayıs 1897 tarihli 265. kayıtta da Mardinli Josef Yona'nın terekesinin varislerine teslim olmak üzere mahkemeye teslim edildiği yazılmıştır (S.Ş.S, H:265, s.147).

Debbağ mahalleli Ahmet bin Hacı Hüseyin'in katledilmesinden sorumlu, aynı mahalleli Kabata bin Hamza'nın borcu hakkında istenilen belgelerin doğrulanmış haliyle çoğaltılıp sarılı ve zarf içinde gönderildiğine dair 7 Aralık 1895 tarihli 171 numaralı kayıt mevcuttur (S.Ş.S, H:171, s.107).

Eruh kazasının Tanzi karyesinden Hacı'nın katledilmesinden dolayı şüpheli olan ve Siirt hapishanesinde bulunan Kuyuk karyeli Harat Cemil'in Siirt mahkemesinde kısas davası görülmektedir. Bu davaya maktulün mirasçılarından talip olanlar varsa bizzat kendilerinin eğer içlerinde reşit olmayanlar varsa onlar için de tayin olunacak vasiler aracılığıyla Siirt'e gelmeleri istenmiştir. Şayet mirasçılar bu davadan vazgeçip katili temize çıkarırlarsa bunun için düzenlenecek olan belgenin bir nüshasının yollanması talep edilmiştir -25 Mart 1909- (S.Ş.S, H:757, s.316).

Görülen bir başka cinayet davasında ise; Mahmud Bado'nun katlinden dolayı şüpheli bulunan Salih bin Sofi Ali hapisten firar etmiş olduğu için şimdilik davanın görülememiş olduğu ve gereğinin yapılması babında evrakların teslim edildiği bildirilmiştir -1 Haziran 1898- (S.Ş.S, H:713, s.301).

Siirt'in Havlani mahallesinden olup Musul yolunda öldürülen Katırcı Mehmet bin Halid'e ait bir adet Osmanlı lirasıyla on adet mecidiyenin mirasçısına verilmesi için mirasçısının Musul'a kadar gitmesinin hayli masraflı olacağı belirtilmiştir. Ayrıca ölenin mirasçısının yetim ve aciz olduğu, bu meblanın mahkeme yoluyla teslimi istenmiştir (S.Ş.S, H:700, s.296). Bu davanın devamı niteliğinde olan 709.kayıtta katledilen Siirtli Mehmed bin Halid'in, mahkemenin talebi üzerine havale edilerek gönderildiği 21 Mart 1908 tarihli davasında, bildirilen bir adet Osmanlı lirasıyla on iki adet sim (gümüş) mecîdi Siirt'te bulunan tüccar Musullu Seyyid Abdülaziz'den alınmış ve vefat edenin mirasçılarına teslim edilmiştir (S.Ş.S, H:709, s.300).

Sab karyeli Malhazi ve eşi Elmas ile kızının öldürülmesinden dolayı Siirt hapishanesinde bulunan Zeylan aşiretinden Cello oğlu Musa'nın hakkında karar verilmiş kısas davası vardır. Bu davaya talip olan veresenin mahkemeye gelmesi yok eğer davayı görmeyip vazgeçmeleri ve durumunda ise bunun belgelenip yollanmasına dair kayıt mevcuttur (S.Ş.S, H:686, s.292).

5) Eşkıyalık

Devletin çeşitli zamanlarında en çokta buhranlı zamanlarında eşkıyalık faaliyetleri yoğun olarak görülebilmekteydi. Bu kanunsuz, dirlik ve düzen bozucu hareketler devletin çeşitli tedbirleriyle bazen de halkın yardımlarıyla önlenmeye çalışılmışır.

Daha önce görülen davaya göre eşkıyaların elinden alınan bir tüfenk, yirmi yedi mecidiye ve üç liranın kaydedildiğinin ve bunların nerede kaldığının belirtilmesine dair kayda rastlanılmıştır -27 Aralık 1894- (S.Ş.S, H:83, s.71).

697. kayıtta Siirt'te bulunan jandarma seyyar taburundan Aziz Efendi'ye bildirilen emirname nüshası, kendisinin Garzan ve Eruh kazalarında eşkıya takibinde olmalarından dolayı verilememiştir. Geri dödüğü takdirde kendisine bildirileceği kaydedilmiştir -18 Aralık 1907- (S.Ş.S, H: 697, s.295).

Eşkıya takibi için Siirt'e bağlı Garzuk karyesine gönderilen heyet tarafından eşkıyaların malları arasında bulunan ve getirilen beş öküz ve bir ineğin sahipleri ortaya çıkmıştır ve kendilerine iade etmeleri istenmiştir. Bu ise hazine memuru huzurunda gerçekleşeceğinden dolayı muhasebeden birinin gönderilmesi gerekliliği belirtilmiştir -4 Temmuz 1906- (S.Ş.S, H:642, s.278).

6) Borç-Alacak

Gayrimüslim- Müslim davasında Ermeni olduğunu gördüğümüz Anuşyan Terzi Mansur'un jandarmadan olan Faris Ağa zimmetinde olan iki yüz altı buçuk kuruş kürk esmanı (yaptığı kürkün kalan parası) alacağı vardır. Bu sebepten alacaklı Mansur mahkemeye başvurmuş ve mahkemece bu durumun doğruluğu onaylanmıştır. Mahkeme de kendilerine mazaret ve borcun uzatılmasının yakışmayacağını belirterek bu borcun ödenmesine, mazaret bulunması durumunda ise Faris Ağa'nın bir hafta içinde mahkemeye gelmesine karar vermiştir -30 Kasım 1893- (S.Ş.S H:11, s.39).

26. kayıtta bu durum tekrar ele alınmış önceki durum belirtilmiş ve Terzi Mansur'un usulunce mahkemeye başvurduğu eklenmiştir. Tabur ağası Arif, biraderi Murat Bey ile tabur katipleri ve Mülazım Ahmed Efendi gibi güvenilir kişilerden de bilgi alınmış ve Mansur'un doğruluğu tekrar onaylanmıştır. Belirtilen meblağın Faris Ağa'dan yahut da verilecek maaşından süratle ve kati bir şekilde davalıya verilmek üzere mahkemeye gönderilmesi-emanet edilmesi- gerektiği tekrar bildirilir -7 Mart 1894- (S.Ş.S, H:26. s.45) diye eklenmiştir.

Yine bir gayrimüslim davasında Osmanlı tebaası Rum milletinden Kalpakçıl aroğulları Bancu, Yorgi, Nikolaki, Kosti ve Hristo'nun Siirt'te Zeko Ağa vekaletiyle dava ettiği resmi yazı gereğince Ermeni milletinden vefat etmiş olan Tomasyan Yakob müşterinin adına yüz seksen dokuz adet elli santim tam yüzlük Osmanlı lirasının, hak sahibi olarak adı geçen Rum milletinden olanlara verilmesine hükmedilmiştir. Yine Rum milletinden olanların Trabzon'da yerli olduklarına binaen, vekillerinin mühürlü şahitlik belgesininin alınması ve gereğinin yapılması hakkındadır -10 Şubat 1894- (S.Ş.S, H:22, s.44).

Bu davalara bakıldığında, gayrimüslimlerin hak talep etmeleri ve haklı olduğu durumlarda bu hakkın yerine getirilmesi her koşulda sağlanmaya çalışılmıştır.

7) Tayin

Vakıf, dergah, camii, emval-i eytam, askeri kimi zaman da kitabetlerdeki görev değişikliklerinde tayinler söz konusu olmuştur. Bu tayinlerde görev verilecek kişinin öncelikle liyakatına bakılmış uygun görüldüğü takdirde görev tevcihi yapılmıştır.

Boşalan Siirt Emval-i Eytam ("Yetim Malları Yönetim Kurulu" denilebilir) müdüriyetine tayin olan Siirt'in Suk mahalleli Canakozade Yusuf Efendi'nin kefalet

senedinin onaylanıp gönderildiği bildirilmiş, ayrıca gereğinin yapılması hususunda emir verilmesinin gerekliliği belirtilmiştir -14 Mart 1894- (S.Ş.S, H:27, s.46).

Hüküm 31. Kayıtta ise Şirvan kazasının boş olan şeriye kitabetine tayini münasip görülen Siirdli Abdülaziz Efendi'nin istihdamı hususuna müsaade edilmesi istenmiştir -4 Nisan 1894- (S.Ş.S, H:31, s.48).

6 Temmuz 1894 tarihli 44. hükümde de boşalan Siird emval-i eytam müdüriyetine tayin olan Ahmed Ağazade Bekir Efendi'nin vermesi gereken kefalet senedi onaylanmış ve merkeze gönderilmiştir. Gereken muamelenin yapılması istenmiştir (S.Ş.S, H:44, s.54).

21 Nisan 1894'teki 30. kayda göre de –muhtemelen- Kadı Siirt'e geldiğinden beri boş kalan emval-i eytam müdürlüğüne bakacak kimse bulunamadığını belirtmiş, borcu elli bin kuruş raddesinde olan emval-i eytamın perişan ve takipsiz kalacağından endişe duymuştur. Mahkeme görevlisinden birini bu işe ikna etmiş olmasına rağmen gösterebildiği kefaleti idarece yeterli bulunmamış olduğundan bu müddet zarfında işin kâtip vekâletiyle sürdürüleceğini bildirmiştir. Şimdiye kadar naipleriyle gurur duyduğu beş beldenin beşinde de emval-i eytam perişan olmakla birlikte dersaadet idaresince takip olunamadığı için bir düzene koyuluncaya kadar idareten ziraat bankalarının belli şubelerine devredilmesi ve maaşlı eytam kâtiplerince idare edilmesi önerimdir demiştir. Bu durum acil ise de gereğinin yapılması hakkındaki ferman size kalmıştır (S.Ş.S, H:30, s.47) diye eklenmiştşir. Bu kayıttan anlaşıldığı üzere Osmanlı'da bu gibi kurumların önemsendiği ve işleyişlerinin aksamasının önüne geçmek için alınacak tedbirlerin süratle yapılması gerektiğidir. Bunlar yapılırken çözüm için farklı yollar da aranmış ve dile getirilmiştir.

Hüküm 50'de bu durum için adliye müdavimlerinden Siirtli Ahmed Ağazade Bekir Sıddıkî Efendi'nin ehliyeti dolayısıyla bu iş için uygun görüldüğü belirtilmiştir. Mükellef olduğu kefaleti ise düzenlenmiş, onaylanmış ve mahkemece kayıt altına alınmıştır -24 Temmuz 1894- (S.Ş.S, H:50, s.56).

Eruh kazasında kitabette çalışan kâtip Mustafa Efendi'nin yerine Bor kazasından Hüseyin Lütfü Efendi'nin tayin edilmesiyle, işe başladığına dair 21 Kasım 1894 tarihli yazı üzerine muhasebece bunun kaydedilmesi hakkında kayıt mevcuttur (S.Ş.S, H:79, s.69). Burada da yine bir tayinin kayda geçirilmesi söz konusudur.

8) Gurre-i Eşhur (Ayların Başlangıcı)

Defterde geçen konulardan bir tanesi de ayların başlangıç günlerinin çeşitli sebeplerle belirlenememesinin yetkili makamlara bildirilmesi ve oraca sabit kılınmışsa bunun taraflarına bildirilmesidir. Bu konu İslam dini için önem arz ettiğinden özellikle ayların başlangıç günlerinin belirlenmesi için şahıslar görevlendirilmiştir. O dönemlerde hicri takvimin kullanılıyor olması, dini gün ve bayramların bu takvime göre belirlenmesi bu konuyu daha da önemli kılmıştır. Burada bu konuya ayrıntılı bir şekilde değinilmiş ve defterdeki kayıtlardan örnekler verilmiştir.

a) Ru'yeti Hilal Meselesi

Ru'yeti hilal (hilalin görünmesi) meselesi, İslam'ın ilk çağlarından beri tartışılagelen bir konudur. Günümüzde ise Ramazan ayının yaklaşması ve bayrama kadar olan süreçte tekrar tekrar gündeme gelip tartışılan bir konudur. Ru'yeti hilal meselesinin önemli olmasının sebebi İslam dinince kutsal kabul edilen Ramazan ayının başlangıcını ve buna bağlı olarak farz olan oruç ibadetinin başlangıç ve bitişini hesaplamak ve ibadette bir noksanlık olmaması ve bayram günü oruç tutmanın haram olması sebebiyle harama girme korkusundan kaynaklanmaktadır. Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir hadis-i şeriflerinde "Hilali görmedikçe oruç tutmayın. Yine hilali görmedikçe iftar etmeyin/bayram yapmayın. Eğer hava bulutlu olursa Ramazan hilalini takdir edin. (30'a tamamlayın)." (Akın, 2015, s.452) buyrulmuş, hesaptan ve müneccimlerin verdikleri bilgiden söz edilmemiştir. Buradan anlaşılacağı üzere hilalin görülmesiyle Ramazan ayının girdiğini ve 29. geceden sonra hilalin görülmesiyle Ramazan ayının bittiği konusunda âlimler görüş birliğindedir.

Hem güneş battıktan sonra daha kolay görüleceği, hem de hesabın netleşeceği düşüncesinden dolayı âlimlerin büyük çoğunluğu hilalin gündüz değil, güneş battıktan sonra görülmesine itibar edileceğini söylemişlerdir. Ebu Hanife, İmam Muhammed, bir sonraki geceye ait olma ihtimalinden dolayı, zeval vaktinden önce veya sonra olmasına bakmaksızın, gündüzün görülen hilal ile ramazan orucuna başlanamayacağı gibi ramazan orucunun bittiğine de hükmedilemeyeceği görüşündedir. Diğer mezheplerin görüşü de bu yöndedir. Ebu Yusuf ise zevalden sonra görülecek hilali sonraki geceye; zevalden önce görülecek hilali ise, iki gecelik olmayan hilalin zevalden önce görülemeyeceğine ilişkin cari tecrübi bilgiye dayanarak, önceki geceye ait saymıştır (Komisyon, 2015, s.392).

Örneğin 23. kayıtta Recep ve Şaban başlangıçlarının kaç geceler birbiri ardınca özen gösterildiği halde havalar kapalı gittiğinden bir taraftan görülmüş fakat sabit kılınamamış olduğu belirtilmiştir. Şayet bu esnalarda merkezde sabit olunduysa bunun taraflarına bildirilmesine dair kayıt deftere konu olmuştur -17 Şubat 1894- (S.Ş.S. H:23, s.44).

Yine havaların peş peşe kapalı gitmesinden dolayı Recep ve Şaban başlangıçları belirlenememiş bu konu mahkemeye gönderilmiştir. Eğer sabit olunup mahkeme üyeleri tarafından da onaylanırsa bunun süratle bildirilmesi istenmiştir (S.Ş.S. H:24, s.44). Devam eden kayıt ise gelen telgrafname üzerine Şaban başlangıcının Çarşamba gününden yazılmış ve kaydedilmiş olduğu ve mahkeme üyelerince de onaylandığının bildirilmesi üzerinedir -5 Mart 1894- (S.Ş.S. H:25, s.45).

Hilalin görülmesinin belli bir mıntıkayı mı yoksa tüm İslam âlemini bağlayıp-bağlamadığı (yani orucun o bölgede mi yoksa tüm İslam âleminde mi farziyetinin başlayıp başlamadığı) konusuna bakacağız.

Bir bölgede hilal görüldüğü zaman matla'ı (doğuş yeri) bu bölgeyle aynı olan diğer bölgelerde de oruç tutmak vacip olur. Bu bölgeler, bir aylık veya daha fazla bir mesafe ile birbirinden uzak olsalar dahi fark etmez. Fakat matla'ı bir değilse vacip olmaz.

Şöyle ki: bir şehirde yeni hilal görüldüğü vakit, o şehrin güneyi, kuzeyi ve batısındaki bütün şehirlerin halklarına da oruç vacip olur. Doğusundaki şehirler ise, 184 km. lik bir mesafe kadar uzak iseler hilalin görüldüğü şehirle matla'ları bir olmadığı için onlara oruç vacip olmaz. Bu mesafeden yakın iseler vacip olur. Çünkü İbn-i Hacer, Bafadl'ınHadremiye adlı kitabının şerhinde "Matla'ların ihtilafı (değişmesi) 24 fersah mesafeden aşağı olması mümkün değildir." demiştir (Hilmi, 2009, s.303).

Dünyanın yuvarlak olması sebebiyle hilalin bir yerde görülürken başka yerde görülmemesi mümkündür. Buna ihtilaf-ı metali yani ayın doğuş yer ve vakitlerinin değişmesi denilir. Oruca başlarken, ihtilaf-ı metalie itibar edilip edilmeyeceği hususunda Şafiiler, ihtilaf-ı metalie itibar edileceğini, dolayısıyla bir yerde görülen hilalin oraya uzak yerler için geçerli olmayacağını söylemişlerdir. (Komisyon, 2015, s.392).

Görüldüğü üzere buradaki ifadelere göre hilalin bir yerde görülmesi tüm İslam âlemi için Ramazan ayının veya Şevval ayının başlangıcı için geçerli olmayıp belirli bir mıntıka için geçerlidir.

Ulaşım ve iletişim imkânlarının son derece yavaş ve yetersiz olduğu dönemlerde, ihtilaf-ı metaliin dikkate alınması anlaşılabilir, izah edilebilir ve savunulabilir bir durum olsa bile iletişim imkânlarının son derece süratli olduğu günümüzde, böyle bir görüşün savunulması imkânsızdır. Kaldı ki, fakihlerin büyük çoğunluğu, ilk dönemlerden beri, ihtilaf-ı metalie itibar edilmeyeceğini, bir yerde görülen hilalin diğer yerler için de geçerli olacağını söylemişlerdir. Bu görüş, savunanlarının ve delillerinin güçlülüğü bir yana, bütün Müslümanların aynı zamanda oruç tutmaları ve aynı zamanda bayram etmeleri sonucunu doğurduğu ve zahiren de olsa bir birlik sağladığı için bile daha isabetli sayılmaya layıktır. (Komisyon, 2015, s.93).

Yukarıdaki ifadelere baktığımız zaman, hilalin dünyanın herhangi bir yerinde görülmesi sonucu tüm İslam âlemi için Ramazan veya bayram vaktinin geldiğinin kabul edildiğini görmekteyiz.

Şimdi de teknolojik aletlerle ve hesap ile hilalin görülmesinin geçerli sayılacağını kabul edenlerin delillerine ve görüşlerine yer vereceğiz:

Asıl tartışma astronomi ilminin verilerine göre hareket edilip edilemeyeceği noktasında toplanmaktadır. Bu konuda, astronomi ilminin verilerine itibar edilmeyeceğini savunanların argumanları oldukça zayıf görünmektedir. Bir kere, Peygamberimiz "Hilali görünce oruç tutunuz..." dediğine göre, aslolan hilalin görülmesidir; görmenin nasıl olduğu değil. Hadiste geçen ru'yet kelimesinin "baş gözüyle görmek" anlamına gediğini iddia etmek ise bir zorlamadır; çünkü o kelimenin klasik Arapça'da anlamak, bilmek gibi anlamları vardır. Öte yandan, astronomik verilere itibar edilmeyişi, Peygamberimiz'in yukarıda geçen "Biz ümmi bir toplumuz, hesap, okuma yazma bilmeyiz" sözüne dayandırılıyorsa, bu takdirde, Müslümanlar ne kadar cahil kalırlarsa o kadar iyi Müslüman olurlar gibi bir anlam çıkarılması kaçınılmaz olur. Esasen Peygamberimiz'in bu sözü, o toplumun bilgi ve tecrübe birikiminin ince hesaplar yapmaya yetmeyeceğini, fakat bu işin özünde hesap meselesi olduğunu da göstermiş olmaktadır. Hz. Peygamber tarafından hilalin çıplak gözle görülmesi gibi bir ölçünün getirilmiş olması, bu yöntemin kameri ayın başlangıç ve bitişini belirlemede yegâne yol olduğunu belirlemek için değil, belki de öteden beri

kullanılagelen mutat yol, her türlü şartta ve imkânsızlık içinde uygulanabilir bir yöntem olması sebebiyledir.(Komisyon, 2015, s.393).

1978 yılında 19 İslam ülkesinden 40 Din ve Astronomi bilgininin katılmasıyla İstanbul'da toplanan "Rü'yet-i Hilal" konferansında, Kameri aybaşlarının tespitinde, hilalin rü'yeti (ister çıplak gözle, isterse modern ilmin rasat metotlarıyla olsun hilalin görülmesi) esas olmakla beraber, astronomların hesapla tespit ettikleri aybaşlarına dinen itibar edileceği kararına varılmıştır. (Şentürk & Yazıcı, 2014, s.263).

Ru'yeti hilal meselesinde hilalin astronomik hesaplarla da tayin edilebileceğini kabul eden âlimler, hilalin astronomik hesaplarla tayin edilemeyeceğini ileri sürenlere bir takım cevaplar vermişlerdir. Onlardan bazılarına göz atacak olursak;

"Ramazan hilalini görünce oruca başlayın, Şevval hilalini görünce orucu bırakın. Hava kapalı olursa, ayı 30 güne tamamlayın" anlamındaki hadis-i şerifler, kameri aylara ait hilallerin hesapla tayin edilmesini yasaklamamakta, Müslümanların oruç, hac, kurban, fıtır sadakası, bayram gibi ibadetlerini ifa için, Ay'ın hareketlerine ait ince hesapları öğrenmekle mükellef kılınmadıklarını, bu iş için avamın da, havasın da bilip tatbik edebileceği Ru'yet yolunun kullanılabileceğini göstermektedir. (Şentürk & Yazıcı, 2014, s.265).

Mütekaddimin fakihlerin zan ve tahminden ibaret sayarak, zann-ı galib bile ifade etmeyeceğini söyledikleri hesap ve ilm-i nücum, günümüzün hesabı ve astronomisi değil, belki bu ilme ait ilk ve çok sınırlı bilgilerdir. Günümüzde astronomi ilminin elde ettiği sonuçlar ve hesaplar kesindir. (Şentürk & Yazıcı, 2014, s.265).

Ramazan, Şevval ve Zilhicce aylarına ait hilallerin hesapla tayin ve tespiti için bütün Müslümanların astronomi ve ince hesapları öğrenmeleri gerekmez. Nitekim herkes hilal aramakla da sorumlu tutulmamış, toplum içinden birkaç kişinin, hatta bir iki kişinin hilali arayıp görmesi ile diğerlerinden sorumluluk kalkmıştır. Özellikle günümüzde hesap, artık rü'yetten daha kolay, toplumlar için çok daha pratik hale gelmiştir. Bu itibarla, hesapla hilalin tayini, Müslümanlar üzerine külfet ve meşakkat değil, bilakis kolaylıktır. (Şentürk & Yazıcı, 2014, s.265).

Esasen daha önce de işaret edildiği üzere tabii ve müsbet ilimlerin İslam dünyasında gelişmeye başladığı Tabiun devrinden itibaren her asırda sayıca az da olsalar bir kısım muhakkik fakihler Ramazan, Şevval ve Zilhicce hilallerinin

tespitlerinde hesapla amelin caiz olduğu içtihadında bulunmuşlardır. İbn-i Süreyc'in rivayetine göre, Mutarrıf b. Abdillah b. Şıhhir ile İbni Kuteybe bunlardandır (Kurtubi,2003, s.293).

Hicri 8. asırda yaşayan fakihlerden es-Sübki de hesap ile amel etmeyi benimsemiştir. Bu konuda müstakil bir eser kaleme almıştır. Risalenin adı "el-İlmü'l-menşur fi isbati'ş-şuhur"dur. Sübki: "Ay'ın otuzuncu gecesinde hilalin görüldüğüne şehadet edenlere karşı, uzmanlar bu gece hilalin görülmesi mümkün değildir, deseler uzmanların sözü ile amel edilip, şahitlerin şahitlikleri kabul edilmez. Çünkü riyazi hesap kesindir, şehadet ise kesin değildir" demektedir.(İbn Abidin & Miras, 1945, s.252).

Sonuç olarak diyebiliriz ki; gerek Ramazan gerekse diğer kameri ayların tespitinde ayın hilal şeklini almış olması şart olmakla beraber bunun çıplak gözle görülmesi şart değildir. Çünkü günümüzde yapılan astronomik araştırmalar sonucu elde edilen veriler kesin olup bir yanılma olmamaktadır.

Ayrıca hilalin dünyanın herhangi bir yerinde görülmesi bütün İslam âlemini bağlayan bir husustur. Şayet böyle olmazsa gerek Ramazan başlangıcında gerekse bayramlarda bir birlik sağlanamaz. Diğer bir husus ise dünyanın bazı bölgelerinde 6 ay gündüz 6 ay gece yaşandığı ve bu bölgelerde Müslümanların da yaşadığıdır. Doğal olarak hilalin çıplak gözle görülmesini ve görüldüğü mıntıka ve çevresi için bağlayıcı olduğu iddia edilirse, orucun bu bölgelerde yaşayanlara farz olmadığını da söylemek gerekecektir ki böyle bir şeyin- yani bu bölgelerde yaşayanların oruçtan muaf olduğunu söylemek- İslam dini kuralları açısından muhal ve kabul edilemez olduğu su götürmez bir gerçektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

421 NUMARALI SİİRT ŞER'İYYE SİCİLİ TRANSKRİPSİYONU

Hüküm 1

Pervari kazâsı nâibi müteveffâ Hüseyin Efendi'nin terekesi hakkında ne yolda mu'âmele olunmak iktizâ eylediğinin istîzânı husûsuna dâir mahallî kâimmakâmlığından makâm-ı mutasarrıfîye vürûd idüp mahkemeye havâle buyrulan fî 14 Rebiülevvel sene 1311 ve fî 12 Eylül sene 1309 tarih ve yüz yetmiş dokuz numerolu tahrîrâta yazılan derkenârdır.

Müteveffâ nâib-i mûmâ ileyhin memleket-i asliyesi olan Süleymaniye sancağı dâhilinde veresesi olacağı tabi'i olup bi'l-istifsâr veresesi var ise hemen ale'l-usûl mahallinde isbât-ı verâsetle tereke-i mezkûresine mürâca'at olunmak üzre bâ-telgraf (kesik) beyân buyruldukdan sonra müteveffâ-yı mûmâ ileyhin ber mûceb-

i iş'âr kazâ-i mezkûrda zuhûr eden bi'l-cümle emvâl ve nükûd-ı metrûke (kesik) niyâbet-i şer'iyye tarafından tahrîr ve deftere rabt edilerek defteriyle ma'an kazâ mâl sandığında hıfzı ve ilerüde ber vech-i muharrer verese (kesik) kendülerine red ve i'tâsı ve beş seneden sonra bir gûne vârisi zuhûr etmediği hâlde hazîne-i celîleye îrâd kaydı nizâmı (kesik) olduğunun cevâben kazâ-i mezkûr kâimmakâmlığına emr ü irâde buyrulması bâbında fermân.

Fî 30 Eylül sene 1309

Hüküm 2

Bitlis vilâyetine

Efkâr-ı hayr-âsâr-ı hazret-i hilâfet-penâhînin müesser mebrûre-i zu'afâ-perverîleri cümle-i celîlesinden olmak üzre bi'l-umûm mülkiye (kesik) kullarının hâl ü şânlarına göre usûlen ma'zûliyet ve tekâ'üd ma'âşlarına nâiliyetle te'mîn-i hâl ve istikbâlleri ol bâbda müesses (kesik) mahsûsu iktizâ-yı âlîsinden olup bu bâbda nasılsa unutulmuş olan tarîk-i ilmiye ricâlinin ve bi'l-hassa hıdmet-i şer'-i enverde bezl-i (kesik) nüvvâbın işbu âtıfet-i seniyye-i hazret-i velî-ni'met-i akdesîden mahrûmiyetleri her-bâr uyûn-ı merhameti (silik) te'essüf etmekde olan (kesik) veya hitâm-ı müddetle ma'âş ve

ma‘îşetden mahrûm bî-çaregân ihvânın perişanlıklarını mûcib ve bu ise eşfâk (kesik) gayr-ı muvâfık olduğunu bildiğimizden ber vech-i ma‘rûz aceze-i nüvvâb kullarının dahi ma‘zûliyet ve tekâ‘üde dâir (kesik) istifâdeleri esbâb-ı vesâilinin istihsâl ve istikmâlini avn u inâyet-i cenâb-ı vilâyet-penâhîlerinden ümîd (kesik) küşâde bulunan cenâh-ı re’fet-fahîmânelerine ihâle ve ilticâ eyleriz ol bâbda.

Fî 4 Rebiülevvel sene 1311 (kesik)

Hüküm 3

Trabzon niyâbet-i şer‘iyyesine

(kesik) emvâl-i metrûkesi tahrîr ve te’mîn olunmuşdur ancak burada dahi elli lira kadar duyûn zuhûr (kesik) bu bâbda mu‘âmele-i şer‘iyye usûlen icrâ olunmak üzre sâir dâyinlerin dahi (kesik)

(kesik) Teşrîn-i evvel sene 1309

Hüküm 4

Huzûr-ı âlî-i mutasarrıf-ı ekremîye

(kesik) tarih ile mahall-i me’mûriyetlerine vüsûl ve işlerine mübâşeretleri gününe değin arada (kesik) dair defterdârlık makâmının bir emr-i telgrafîsi dün muhâsebe-i livâdan taraf-ı dâ‘iyâne(kesik) olduğu cihetle me’mûrîn-i mülkiyeye (kesik) şer‘den usûlüne makîs (kesik) vilâyât-ı sâire-i (kesik) mugâyir olduğuna (kesik)

Hüküm 5

Bitlis vilâyetine ve merkez vilâyet niyâbet-i şer‘iyyesine

Sâmî-i fetvâ-penâhîden ta‘yîn olundukları günden mahall-i me’mûriyetlerine vüsûl ve mübâşeretleri (kesik) değin arada güzerân eden eyyâm ve şuhûr (kesik) ile tâm maaş almaları lüzûmuna dâir Bitlis vilâyet-i celîlesi defterdarlık makâmının emr (kesik) muhâsebe-i livâdan taraf-ı dâ‘iyânemize dahi bildirilmişdir (kesik) olduğu üzre hükkâm-ı şer‘in esâsen müddet-i me’mûriyetleri mu‘ayyen ve mahdûd olarak (kesik) mübâşir beyninde geçen eyyâm ma‘âşâtı (kesik) ve zâten emr-i telgrafî mezkûr hiçbir emr ve kânûna istinâd edemediği hâlde bâb-ı fetvâmızın maksadı hilâfına (kesik) icrâ-yı ahkâm etmesi ve bi’l-hâssa bir tarafda (kesik) usûl-i mübâşerete tâbi‘ ve diğer tarafdan

dahi kable'l-mübâşere nısf maaşa nâil kılması bizden başka az çok (kesik) vâkıf-ı ahkâm olanları dahi (kesik) emr-i mezkûr şimdiye kadar olunup bildiğimiz Haleb ve Adana vesâir vilâyât-ı şâhânede cârî usûl ve (kesik) benzemediği gibi (kesik) merci'-i intikâl ve i'tirâz olunmak lâzım gelen mâliye nezâret-i celîlesinin ale'l-usûl ihvân-ı nüvvâbın lüzûm-ı i'tâsı maaşlarına dair taşra me'mûr(kesik) evâmirde (tarih-i zabtından i'tibâren) ve bu nakdi vermiş olmasına dahi muhâlif olduğunun arzıyla şimdiye kadar bu livâda nasılsa cereyân etdirilmiş (kesik) devâmıyla usûlen tarih-i zabtımızdan i'tibâren ma'âşât-ı aliyyemizin te'mîn-i i'tâsı vesâilinin istikmâli bâbında emr ü fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 11 Rebiülahir sene 1311 ve fî 9 Teşrîn-i evvel sene 1309

Hüküm 6

Siird redîf binbaşılığı cânib-i âlîsine

(kesik) dâir izinnâme talebinde bulunup tertîb-i sânî efrâdından olduğu cihetle hüsn-i sevkinde taht-ı nikâhında bulunacak zevcesinin emr-i idâre ve ta'ayyüşü taht-ı te'mîne alınması lüzûmu iş'âr (kesik) mahallesi Ömer bin İbrahim'in ileride sevki veya taht-ı silaha alınması iktizâ ederse zevcesi olan Emine Hatun'un pederi tarafından memhûr bir kıt'a ta'ahhüdi (kesik) alınup mahkemede hıfz olunduğu beyânıyla terkîm-i müzekkire-i mahallîye ibtidâr olundu ol bâbda irâde efendimindir.

Fî 16 Rebiülahir sene 1311 ve fî 14 Teşrîn-i evvel sene 1309

Hüküm 7

Siird'de vâkı' Hacı Hüseyin Ağa'nın sicilde mukayyed bir vakıfnâme ve Hamid Ağa'nın tevliyetden azline dâir bir i'lâm-ı şer'î var ise sûret-i musaddakalarının irsâline dâir vilâyet-i celîlenin fî 15 Muharrem sene 1311 ve fî 17 Temmuz sene 1309 tarih ve yüz seksen dokuz numerolu emirnâme üzerine yazılan derkenâr.

(kesik) mahkeme sicillâtına mürâca'at ve taharriyât-ı lâzıme icrâ olundukda vâkıf-ı mûmâ ileyh Hacı Hüseyin Ağa'nın vakfına merbût emlâk ale'l-müfredât sicilde mukayyed ise de ancak mûmâ ileyhin sicilde mukayyed bir gûne vakıfnâmesine destres olunamadığı gibi mûmâ ileyh Hamid Ağa'nın dahi tevliyetden esbâb-ı azlini hâvî bir

i‘lâm kaydına (kesik) edilemediğinin cevâben cânib-i vilâyet-i celîleye arz ve beyânı menût-ı re’y ve irâde-i mutasarrıf-ı efhamîleri bulunmuş olmağın ol bâbda fermân.

Fî 20 Teşrîn-i evvel sene 1309

Hüküm 8

Van vilâyeti niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

(kesik) ârâmsâz asâkir-i şâhâne yüzbaşılarından şakî Musa Ağa’ya mukaddemâ teblîğ olunan nafaka cihetinin tetebbu‘una dâir alınan ilm u haber mahkeme kâtibi tarafından musaddak olmadığından (kesik) 6 Teşrîn-i evvel sene 1309 tarihli vârid olan tahrîrât-ı fâzılâneleriyle i‘âde buyrulan mezkûr ilm u haber ale’l-usûl mahkeme kâtibine dahi tasdîk etdirilip melfûfen (kesik) ve takdîm kılınmış olmağın ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 22 Rebiülahir sene 1311 ve fî 20 Teşrîn-i evvel sene 1309

Hüküm 9

Siird mutasarrıflığı cânib-i âlîsine

(kesik) merkez niyâbet-i şer‘iyyesinden cevâben vârid ve merkez vilâyet-i celîle mu‘âmelâtını nâtık fî 14 Teşrîn-i evvel sene 1309 tarih ve yüz elli bir numerolu tahrîrât-ı aliyye-i niyâbet-penâhîde nüvvâb-keş ve (kesik) zabtlarıyla mübâşirinin beyninde güzerân eden müddetde müstahdem vekîlinin me’mûrîn-i muvazzafadan ise humus değil ise nısf maaşlarına müstehakk olacağından ve bu vechile humus ve nısf (kesik) nüvvâbın zâtlarına te’diye olunacağı harcırâh karârnâmesiyle usûl-i müttehide îcâbından olmadığı beyân buyrulmuş olmağla mûcebince ve vilâyet-i celîle mu‘âmelâtına tevfîkan ma‘âşât (kesik) husûsunun muhâsebe-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 27 Rebiülahir sene 1311 ve fî 25 Teşrîn-i evvel sene 1309

Hüküm 10

Eruh Pervari Şirvan Hozan kazâları niyâbet-i şer‘iyyelerine

Merkez vilâyet niyâbet-i şer‘iyyesinin zeylnâmesiyle teblîğ olunan sûret-i matbû‘ası bâlâda münderic emirnâme-i âlî-i hazret-i meşihat-penâhî hükm-i celîline tevfîk mu‘âmele olunması siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr olundu.

Fî 12 Cemâziye’l-evvel sene 1311 ve fî 9 Teşrîn-i sânî sene 1309

Hüküm 11

Şirvan kâimmakâmlığına

Siird’de Abuşyan Terzi Mansur’un hâlen kazâ-yı âlîleri zâbıta me’mûrluğunda bulunan jandarma mülâzımı rıf‘atlu Farisi Ağa zimmetinde kürk esmânı olarak iki yüz yirmi altı buçuk guruş matlûbu olduğundan bahisle emr-i tahsîli zımnında mûmâ ileyh tarafından bâ istid‘â mahkeme-i şer‘-i şerîfe mürâca‘at olunmuş ve husûs-ı mezkûra tabur ağası Arif ve birâderi Murad Beyler ile tabur kâtibi Ömer ve Mülâzım Ahmed Efendiler mu‘teberân zâbıtanın vukûf ve ma‘lûmâtın lâhık olmayarak muvâfık-ı hakîkat idüği anlaşılmış olmağla meblağ-ı mekûrun edâsında ağa-yı mûmâ ileyhin te‘allül ve mümâtalası şân-ı âlî-i hükümete ve bilhassa bizim gibi ihkâk-ı hakka me’mûr hükümet ve zâbıta me’mûrlarına yakışmayacağı cihetle meblağ-ı müdde‘ânın ağa-yı mûmâ ileyhden ahz ve irsâli ve yine te‘allül eylediği halde bir haftaya kadar kendisinin berây-ı muhâkeme-i şer‘iyyesine i‘zâmı husûsuna himem-i aliyyeleri derkâr buyrulmak bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 21 Cemâziye’l-evvel sene 1311 ve fî 18 Teşrîn-i sânî sene 1309

Hüküm 12

Şirvan kazâsı kâimmakâmlığına

Kazânız makarr-ı hükümeti olan Kefere karyesi sâkinelerinden Gül binti Ali’nin Siirdli Halil bin Süleyman’a akd-i nikâhına dâir izinnâme talebiyle karye-i mezkûrenin heyet-i ihtiyâriyesinden tanzîm ve temhîr edilip re’s-i livâya vürûd eden şehâdetnâmede mevzû‘ husûsî mühürler karye-i mezkûrenin imâm ve muhtârının mühr-i zâtîleri olmadığından tereddüd hâsıl olduğuna ve zâten taleb edilen izinnâmenin tanzîm ve i‘tâsı mahallî niyâbet-i şer‘iyyesine aid bulunduğuna binâen ol vechile îfâ-yı mu‘âmelesi zımnında

şehâdetnâme-i mezkûre leffen irsâl-i savb-ı vâlâları kılınmağın ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 27 Cemâziye'l-evvel sene 1311 ve fî 24 Teşrîn-i sânî sene 1309

Hüküm 13

Huzûr-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîye

Taşra mehâkim-i şer'iyyesinden sâdır olan i'lâmâtın ale'l-usûl mahkûm-ı âlîlere teblîğlerinde hükm-i vâkı'a kâni' olmayup da temyîz istid'âsında bulunanların berây-ı temyîz bâb-ı mu'allâ-yı fetvâ-penâhîye takdîm olunmak üzre usûlen hükümet-i mahalliyeye takdîm edecekleri lâyıha-i i'tirâfiye ile evrâk-ı sâire evvel emirde mahallî mahkeme-i şer'iyyesine bi'l-havâle evrâk-ı mezkûre bi't-tedkîk müddet-i temyiziyenin mürûr edip etmediği ve i'lâm-ı temyîziyenin cesâmet ve ehemmiyetine göre harc-ı temyîzi dahi kaç guruşdan ibâret olacağı mahkemece tedkîk ve hesâb olunarak yazılacak muktezâlara tevfîkan Bâb-ı fetvâya takdîm olunacağı nizâmı iktizâsından iken buraca usûl-i mezkûre ri'âyet edilmemekle evrâk-ı mezkûre muhâbereye düşürerek hukûk-ı ibâdın ziyâ'ına ve lâ-ekall sürüncemede kalmasına bâdî olacağından bu misillü iğtişâşâta mahall kalmamak üzre temyîz da'vâsında bulunanların evvel emirde makâm-ı mutasarrıfîye vereceğinin evrâk ve teferru'ât-ı sâiresi usûl-i mevzû'asına tevfîkan şer'-i şerîfe havâle buyrularak ber vech-i muharrer yazılacak muktezî üzerine mu'âmele-i temyiziyenin icrâ ve îfâsı lüzûmunun evrâk vesâire me'mûrluğuna emr ü havâle buyrulması bâbında fermân.

Fî 28 Cemâziye'l-evvel sene 1311 ve fî 27 Teşrîn-i sânî sene 1309

Hüküm 14

Otuzikinci alayın kâimmakâmı müteveffâ Mehmed Şükrü Bey'in Dersa'âdet'de olan vâlidesi Hadice Hanım'ın defter-i kassâm mûcebince muhallefât esmânından hisse-i mu'ayyenesinin cânib-i vâlâ-yı seraskerîye takdîm olunmak üzre defter-i kassâmıyla beraber irsâli Siird'de ârâmsâz birinci tabur binbaşılığından mevrûd fî 21 Kânûn-ı evvel sene 1309 tarih ve altı yüz seksen dört numerolu tahrîrât üzerine binbaşılık-ı mezkûreden yazılan tahrîrât-ı cevâbiyenin kaydı.

Siird'de ârâmsâz asâkir-i şâhâne binbaşılığı cânib-i âlîsine

Fî 21 Kânûn-ı evvel sene 1309 tarih ve altı yüz seksen dört numerolu tahrîrât-ı aliyyeleriyle taleb buyrulan müteveffâ kâimmakâm Mehmed Şükrü Bey'in Dersa'âdet'de olan vâlidesi Hadice Hanım'ın ber mûceb-i defter hisse-i musîbesi olan üç bin iki yüz otuz iki guruş on beş paranın ber mûceb-i irâde tabur sandığına teslîm olunmak üzre defter-i kassâmıyla ma'an ve eytâm müdîri Abdülmecid Efendi'ye tevdî'an takdîm kılınmağla ale'l-usûl kabzıyla mukâbiline bir kıt'a musaddak hıdmet ilm u haberinin tastîr ve i'tâsına himmet buyrulması bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 1 Receb sene 1311 ve fî 21 Kânûn-ı evvel sene 1309

Hüküm 15

Cânib-i âlî-i mutasarrıf-ı ekremîye

Berazkan mahalleli müteveffâ (silik) bin Yusuf Nalband'ın Keldani milletinden Menco veledi Kifo'nun zimmetinde olan beş yüz guruş mukâbilinde mezbûr Menco'nun tapuya terhîn etdiği hânesinin müddet-i rehinesi hitâm bulduğundan bahisle füruhtuyla esmân-ı hâmilesinden tesviye-i deyn etdirilmesi husûsu müteveffâ-yı mezbûrun verese-i kibâr ve sıgârının bâ hüccet-i şer'iyye vekîl ve vasîleri olan mahalle-i mezkûreli Musa Efendi tarafından istid'â olunduğuna ve hâne-i mezkûrun bu bâbda mütâla'a olunan rehn senedine nazaran müddet-i rehn hitam bulup hayli müddet tecâvüz eylediğine binâen hıfzen li-mahfûzu'l-eytâm rehn-i mezkûrun füruhtuyla esmân-ı hâmilesinden tesviye-i deyn etdirilmek üzre sened-i mezkûr leffen takdîm kılınmağla ale'l-usûl icrâ-yı mu'âmele olunmak üzre tapu me'mûrluğuna emr ü havâlesi bâbında fermân.

Fî 13 Receb sene 1311 ve fî 8 Kânûn-ı sânî sene 1309

Hüküm 16

Siird'de vâkı' Hacı Hüseyin Ağa vakfının tevliyeti ber mûceb-i te'âmül ekber ve erşed evlâd olan Siirdli Hamid Ağa'nın tevliyet-i mezkûreye tebe'iyyetle batn-ı sânîde olan Süleyman Ağa'nın vakf-ı mezkûrdan men'-i müdâhalesi hakkında cânib-i vilâyet-i celîleden şeref-vürûd idüp îfâ-yı muktezâ-yı şer'îsi zımnında mahkeme-i şer'iyyeye havâle buyrulan fî 5 Cemâziye'l-ahir sene 1311 ve fî 2 Kânûn-ı evvel sene 1309 tarih ve üç yüz seksen sekiz numerolu emirnâmeye yazılan derkenâr cânib-i mutasarrıfîye takdîm olunmuşdur.

Bu bâbda kuyûd-ı şer‘iyye tedkîk ve tetebbu‘ olundukda müsted‘î Hamid Ağa’nın Hacı Hüseyin Ağa vakfına mütevellî nasb veya azl olunduğuna dâir kayda zafer-yâb olunmayup ancak selef-i âlîleri Hüseyin Hüsnü Efendi zamân-ı sicilinde iki yüz kırk altı sahîfesinde mukayyed fî 25 Receb sene 1310 tarih ve iki yüz kırk dört numerolu i‘lâm-ı şer‘î hükmünde nezâret-i evkâf-ı hümâyûna mülhak Siird’de kâin mezkûr Hacı Hüseyin Ağa vakfına te‘âmül-i kadîmî vechile erşed evlâd-ı vâkıfdan Süleyman Ağa taraf-ı şer‘-i şerîfden mütevellî nasb ve ta‘yîn olunmuş idüği görülüp şu hâlde i‘lâm-ı şer‘î mezkûr ta‘lîmât-ı seniyye mûcebince lede’t-temyîz taraf-ı sâmî-i meşîhat-penâhîden usûlen fesh ve nakz olunmadıkça hükmü mer‘î ve ma‘mûlun bih olacağı ve ma‘amâfîh bazı mürtezikanın taleb ve istid‘âları ve zât-ı fâzılânelerinin dahi emr ü havâlesi üzerine ve taraf-ı şer‘den teşkîl olunan komisyon ma‘rifetiyle mütevellî-i mûmâ ileyhin rü’yet-i muhâsebesine ibtidâr olunmakdan netice-i zâhireye göre mu‘âmele-i şer‘iyye îfâsı iktizâ ederse de ol bâbda.

Fî 16 Receb sene 1311 ve fî 10 Kânûn-ı sânî sene 1309

Hüküm 17

Mahkeme-i şer‘iyyeden çıkan izinnâmelere kaç guruşluk pul yapışdırılacağının istîzânına dâir Pervari kazâsı kâimmakâmlığından mevrûd fî 14 Receb sene 1311 ve fî 9 Kânûn-ı sânî sene 1309 tarih ve iki yüz yetmiş yedi numerolu tahrîrât üzerine cânib-i mutasarrıfiye yazılan derkenârdır.

Bâkire olsun seyyibe olsun mehâkim-i şer‘iyyeden çıkan bi’l-umûm izinnâmeler maktû‘an on guruşluk pula tâbi‘ olup ol vechile bilâ fark on guruşluk pul yapışdırılmak lâzım geleceğinin kazâ-i mezkûr kâimmakâmlığına cevâben beyânı bâbında fermân.

Fî 24 Receb sene 1311

Hüküm 18

Mübârek ve mes‘ûd hâkpây-ı mu‘allâ-yı cenâb-ı meşîhat-penâhîye

Mahlûlu Hâcı Abdullah’a teblîğ olunup adem-i kanâ‘atle temyîzen tedkîkini istid‘â eylediği i‘lâm-ı şer‘î ile lâyiha-i i‘tirâziyyesi hakkında ba‘dehu tedkîkât-ı şer‘iyye icrâ buyrulmak üzre evvel emirde merkûm Hâcı Abdullah’ın ol bâbdaki vekâlet hüccetinin

aynen isbâli her-bâr vârid-i cây-ı ta‘zîm ve tevkîr olan fî 6 Cemâziye’l-evvel sene 1311 ve fî 7 Teşrîn-i sânî sene 1309 tarih ve yüz yirmi sekiz numerolu emirnâme-i âlî-i hazret-i meşîhat-penâhîlerinde ve meclis-i tedkîkât-ı şer‘iyye ifâdesiyle emr ü fermân buyrulmuş olmağla keyfiyet şer‘iyye kalemine havale olundukda hüccet-i mebhûsun anhâ îcâb eden yerlerden taleb ve taharrî olunduysa da buldurulamayıp ancak nâib-i sâbık Hüseyin Efendi zamânında hüccet-i mezkûrenin müseccel olduğu tescîl vekâlet defteri kaydından bir sûret istinsâh edilip harfiyyen aslına mutâbık ve usûlen musaddak olarak evrâk-ı vâride ile ma‘an hâk-pây-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhîlerine arz ve takdîm kılınmış olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 25 Receb sene 1311 ve fî 20 Kânûn-ı sânî sene 1309

Hüküm 19

Siird duyûn-ı umûmiye nezâret-i aliyyesine

Sofi (?) memlahası kolcularından olup bir alacak da‘vâsından dolayı mahkeme-i şer‘-i şerîfe celbi iktizâ eden Siirdli Mahmud Ağa’nın mahallî me’mûriyetinden celbiyle mahkemeye i‘zâmı muktezîdir ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 25 Receb sene 1311 ve fî 20 Kânûn-ı sânî sene 1309

Hüküm 20

Siird’de ârâmsâz nizâmiye birinci tabur binbaşılığı cânib-i âlîsine

Taburunuz birinci bölük yüzbaşısı müteveffâ Esad Efendi’nin burada metrûk eytâm-ı sıgârı bulunduğu cihetle terekesinin ma‘rifet-i şer‘le tahrîriyle defter-i kassâma rabtı lâzımeden olmağla emr-i tahrîr mahkeme-i şer‘iyye başkâtibi Abdülaziz Efendi ma‘rifetiyle ve taraf-ı âlîlerinden ta‘yîn buyrulacak zâbitân huzûruyla icrâ olunmak üzre husûs-ı mezkûre ne gûne ve ne vakit tahsîs olunmak iktizâ edileceğinin iş‘ârına himmet buyrulması bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 1 Şa‘bân sene 1311 ve fî 26 Kânûn-ı sânî sene 1309

Hüküm 21

Merkez vilâyet niyâbet-i şer‘iyyesine

Fî 22 Receb sene 1311 tarih ve iki yüz beş numerolu tahrîrât-ı fâzılâneleriyle vürûd eden iki kıt‘a mestûre ale’l-usûl âid olduğu eimmeye (?) gönderilüp îfâ-yı muktezâsından sonra mahallerinden mazrûfen bi’l-vürûd melfûfen i‘âde ve takdîm olunmağın ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 4 Şa‘bân sene 1311 ve fî 29 Kânûn-ı sânî sene 1309

Hüküm 22

Trabzon vilâyeti niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

Merkez vilâyet olan medîne-i Trabzon’un Kemerkaya mahallesi ahalisinden ve tebe‘a-i Devlet-i Aliyye’nin Rum milletinden Kalpakçılaroğulları Bancu ve Yorgi ve Nikolaki ve Kosti ve Hristo’nun Siird’de olan vekîlleri Zeko Ağa’nın vekâletle da‘vâ ve istihsâl eyleyüp melfûfen takdîm kılınan fî 20 Cemâziye’l-âhir sene 1311 tarih ve seksen sekiz numerolu i‘lâm-ı şer‘î mûcebince medîne-i Siird’de Ermeni milletinden müteveffâ Tomasyan Yakob müşterinin (?) zimmetinde şer‘an sâbit olan yüz seksen dokuz aded elli santim tam yüzlük lirâ-yı Osmânînin müstehakkları olan merkûmûnun beynlerine mevkûfen te’diyesine hükm olunduğuna ve merkûmûn Banco ve Yorgi ve Nikolaki ve Kosti ve Hristo el-hâletü hazihi mezkûr medîne-i Trabzon’da sâkin ve mukîm bulunduklarına binâen merkûmûnı mahkeme-i aliyyelerine bi’l-ihzâr bu bâbda ale’l-usûl lâzım gelen yemîn istişhâdlarının icrâsıyla zahr-ı i‘lâm-ı mezkûrda ba‘de’t-tahrîr ve’t-temhîr i‘lâm-ı mezkûrun muktezâ-yı şer‘îsi îfâ olunabilmek üzre aynen i‘âdesine inâyet buyrulması bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 4 Şa‘bân sene 1311 ve fî 29 Kânûn-ı sânî sene 1309

Hüküm 23

Bitlis vilâyet-i celîlesi niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

Fî 22 Receb sene 1311 tarih ve iki yüz dokuz numero ile vârid-i yed-i i‘zâz olan tahrîrât-ı fâzılâneleri hükm-i münîfine imtisâlen Receb ve Şa‘bân-ı şerîf gurreleri usûlen ve çend geceler tevâliyen dikkat ve i‘tinâ olunduğu hâlde havalar magmûm gitdiği cihetle bir tarafdan görülüp henüz sâbit olamamış olmağla şayed bu esnâda merkez niyâbet-i fâzılânelerince gurre-i mezkûre sâbit olmuş ise lütfen i‘lâm-ı şer‘îsinin ale’l-usûl tanzîm ve tesyârına inâyet buyrulması bâbında emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 11 Şa‘bân sene 1311 ve fî 5 Şubat sene 1309

Hüküm 24

Eruh ve Pervari ve Garzan niyâbebt-i şer‘iyyelerine

İşbu bin üç yüz on bir sene-i Hicriyesi Receb ve Şa‘bân-ı şerîf gurreleri burada havalar mütevâliyen magmûm giderek usûlen zabt ve tescîline imkân bulunamadığı cihetle oraca vesâil-i münâsebe ile i‘lâm ve taharrî olunarak şabî (?) niyâbet-i şerîfelerince gurer-i mezkûre sâbit olduğunu veya olunmuş bulunduğu halde usûlen tanzîm olunacak i‘lâm-ı şer‘înin bilâ beyyine mazmûnuyla amel olunmak üzre mahkeme-i bidâyet a‘zâları tarafından dahi ba‘de’t-tasdîk sür‘at-i irsâline himem-i aliyye-i diyânet-perverîleri masrûf buyrulması siyâkında terkîm-i rakîme-i muhibbîye ibtidâr kılındı efendim.

Fî 11 Şa‘bân sene 1311 ve fî 5 Şubat sene 1309

Bitlis vilâyet-i celîlesi niyâbet-i şer‘iyyesi cânibinden vürûd eden telgrafnâmedir.

Şa‘bân’ın gurresi sâbit olunduysa i‘lâmının irsâliyle telgrafla iş‘ârı

Fî 20 Şubat sene 1309

Nâib-i Bitlis Şükrü

Hüküm 25

Bitlis vilâyet-i celîlesi niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

Dünkü gün vârid-i cây-ı tekrîm ve i‘zâz olan telgrafnâme-i fâzılânelerinde emr ü irâde buyrulduğu üzre şehr-i Şa‘bân gurresi çeharşenbih gününden mazbût ve müseccel olmağla ol bâbda usûlen tanzîm kılınan i‘lâm-ı şer‘î zahrı mahkeme-i bidâyet heyeti tarafından tasdîk olunup ber mûceb-i emr ü iş‘âr takdîm-i huzûr-ı fâzılâneleri kılınmış olmağın ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 27 Şa‘bân sene 1311 ve fî 21 Şubat sene 1309

Hüküm 26

Şirvan kâimmakâmlığına

Siird'de Abuşyan Terzi Mansur'un hâlâ kazâ-yı âlîleri zâbıta me'mûrluğunda bulunan jandarma mülâzımı Faris Ağa zimmetinde kürk esmânı olarak iki yüz yirmi altı buçuk guruş matlûbı olduğundan bahisle emr-i tahsîli zımnında mezbûr Mansur tarafından usûlen mahkeme-i şer'-i şerîfe mürâca'at olunmuş ve husûs-ı mezkûra tabur ağası Arif ve biraderi Murad Beyler ile tabur kâtibleri ve Mülâzım Ahmed Efendiler gibi mu'teberân zâbıtanın vukûf ve ma'lûmâtları lâhık olarak muvâfık-ı hakîkat idüği anlaşılmış olmağla meblağ-ı mezkûrun ağa-yı mûmâ ileyhden veyahud tesviye olunacak ma'âşından sür'at-i ahz u kat'î ile müsted'î-i merkûma i'tâ olunmak üzre mahkeme-i şer'iyyeye tesyâr ve tevdî'i vesâilinin ikmâli lüzûmu te'kîden teblîğ ve iş'âr olunur efendim.

Fî 29 Şa'bân sene 1311 ve fî 23 Şubat sene 1309

Hüküm 27

Geçende bi'l-isti'fâ inhilâl eyleyen Siird emvâl-i eytâm müdîriyetine intihâb ve ta'yîn olunup ol bâbda alınması lâzım gelen kefâlet senedinin meclis-i idâre-i livâ tarafından tasdîki usûl ve nizâmı iktizâsından bulunan Siird'in Suk mahalleli Canakozâde Yusuf Efendi'nin kefâlet sened-i mezkûrı li ecli't-tasdîk melfûfen huzûr-ı âlî-i mutasarrıfîye takdîm kılınmış olmağla ol vechile mu'âmele-i tasdîkiyesi icrâ buyrulmak üzre lâzım gelenlere emr ü havâle buyrulması bâbında fermân.

Fî 7 Ramazan sene 1311

Hüküm 28

Cânib-i mutasarrıfîden muhavvel fî 3 Receb sene 1311 ve fî 18 Kânûn-ı evvel sene 1309 tarihli emirnâme-i âlî-i meşihat-penâhîde Siirdli Abdürrezzak Ağa tarafından temyîzi istid'â edilen i'lâm ve lâyıha ile i'lâm-ı mezkûrda mevzû' mühr tasdîk olunmak üzre i'âde olunduğuna dâir.

İşbu emirnâmede melfûf sûret-i i'lâmda mevzû' mühri ale'l-usûl bi't-tasdîk leffen takdîm kılındığından cânib-i vâlâ-yı meşihat-penâhîye li ecli't-takdîm huzûr-ı âlî-i mutasarrıfîye takdîmi iktizâ ederse de ol bâbda fermân.

Fî 12 Ramazan sene 1311

Hüküm 29

Eruh kazâsı kâimmakâmlığı cânib-i vâlâsına

Rıf‘atlü efendim hazretleri

Fî 24 Ramazân sene 1311 tarihli vârid olan tahrîrât-ı vâlâlarında taleb buyrulan bir kıt‘a Ramazan i‘lâmı sicilde mukayyed olan sûretinden bi’l-ihrâc usûlen musaddak olduğu hâlde leffen taraf-ı âlîlerine gönderilmiş ve i‘lâm-ı mezkûr herkes içün bilâ beyyine mazmûnuyla amel etmek câiz olacak sûretde tanzîm olunmuş olmağla meâl-i mezâyâsı vechile îfâ-yı mu‘âmele olunmak üzre tahrîr-i cevâbnâme-i muhibbîye ibtidâr olunmağın ol bâbda.

Fî 28 Ramazan sene 1311 ve fî 23 Mart sene 1310

Hüküm 30

Hâkpây-ı ulyâ-yı meşîhat-penâhîye

Siird’e vüsûl-i abîdânemden beri münhal kalan emvâl-i eytâm müdîrliğine tebe‘iyyet edecek kimse bulamadım yol ve usûl-i senedât ve bilâ hücec-i şer‘iyye idânât ile elli bin guruş râddesinde olan emvâl-i eytâmın perişan ve bilâ ta‘kîb kalacağını görmekle mütehayyer oldum nihâyet mahkeme mülâzımlarından biri bazı husûsâtda istihdâm va‘diyle bi’t-teşvîk me’mûrîn-i mezkûreye iknâ‘ olunduysa da gösterebildiği yalnız altı bin guruşluk kefâleti meclis-i idârece kâfi görmediğimizden şimdilik şer‘iyye kâtibi vekâletiyle tahsîlât ve tevsîk-i mu‘âmelâta i‘tinâ olunmakdadır ancak hasbe’d-diyâne ve mütezallimâne arz ve iş‘âra mecbûruz ki şimdiye kadar niyâbetleriyle müteşerrif olduğum beş belde-i mahrûsenin beşinde dahi emvâl-i bî-çâregân eytâm hep perîşân haldedir emvâl-i eytâm hemen her yerde bulunsa ve usûlünse idânelerle nâ-mevcûd bir hâle getirilmiş ve Dersa‘âdet eytâm idâre-i umûmiyesince usûen ta‘kîb olunamadığından ekser emvâl-i mektûbe heder olmakda bulunmuşdur her hâlde re’fet-i kerîme-i cenâb-ı şerî‘at-penâhîleri şu ahvâl-i perîşâna buyuracaklarını düşündüğümden ber vech-i âtî bazı mülâhazânın arzına ictisâr eyledim i‘tikâd-ı âcizâneme göre emvâl-i eytâm mu‘âmelâtı idâre-i müstakille sûretinde tensîk oluncaya kadar maslahat-ı âmme

mülâhazasıyla sûret-i âtiye muktezâ-yı hâle ufak görülmüşdür taşra zirâ‘at bankaları mu‘âmelâtı ta‘kîbât-ı mütevâliye sevk ve semeresiyle hüsn-i hâl üzre cereyân eylediği söylenmekdedir vilâyet-i şâhânede bulunan emvâl-i eytâm şimdilik idâreten olsun mezkûr şu‘belere devr ve ilhâk olunarak usûl ve kavâ‘idi vechile ve me’mûrları ma‘iyyetine ma‘âşlı eytâm kâtibleri ma‘rifetiyle mu‘âmelât-ı câriyesinin tanzîm ve tevsîk etdirilmesini ve kemâkân hükkâm-ı şer‘in nezâretleriyle ahkâm-ı şer‘-i şerîfe tâbi‘ tutulmasının te’mîn-i maksadı kâfil-i tedbîr-i âcil gibi mülâhaza olunmuş ise de ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 15 Şevvâl sene 1311 ve fî 9 Nisan sene 1309

Hüküm 31

Şirvan kazâsı niyâbet-i şer‘iyyesine

Kazânızın münhal olan şer‘iyye kitâbetine olunan tensîb üzerine bâ emirnâme-i mutasarrıfî ta‘yîn ve i‘zâm kılınan Siirdli Abdülaziz Efendi’nin kitâbet-i mezkûrede istihdâmı husûsuna müsâ‘ade-i fâzılâneleri şâyân buyrulması siyâkında terkîm-i rakîme-i muhibbîye ibtidâr olundu.

Fî 28 Ramazan sene 1311 ve fî 23 Mart 1310

Hüküm 32

Pervari kazâsı kâimmakâmlığına

Kazâ-yı âlîleri piyade zabtiye neferâtından Hasan bin Ali ile zevcesi Kameri Hatun binti Şeyh İsmail’in livâ mahkeme-i şer‘iyyesinde rü’yet olunmakda olan talâk maddesinin vukû‘unda hâzır olup vukûf ve ma‘lûmâtları olduğu haber verilen yine kazâ-yı âlîleri tapu kâtibi Abdülmecid Efendi’yle zabtiyesinden Siirdli İsa bin Ahmed nâm kimesnelerin bazı suâl ve cevâb zımnında Siird mahkeme-i şer‘iyyesine sür‘at-i i‘zâmları husûsuna himmet buyrulması siyâkında terkîm-i nemîkaya ibtidâr kılındı.

Fî 20 Şevvâl sene 1311 ve fî 14 Nisan sene 1310

Hüküm 33

Cedleri Hâcı Hüseyin Ağa vakfına sû-i ahvâli olan Hamid Ağa'nın müdâhale etdirilmemesi istid'âsına ve ifâdât-ı sâireye dâir evlâd-ı vâkıfdan Mehmed vesâire mühr ve imzâsıyla vârid olan mufassal arz-ı hâl leffiyle meâlinin nizâmı dairesinde îfâ-yı muktezâsına dâir vilâyet-i celîlenin fî 3 Ramazan sene 1311 ve fî 26 Şubat sene 1309 tarih ve dört yüz doksan yedi numerolu emirnâme mahkeme-i şer'iyyeye havâle olundukda yazılan derkenârdır.

İşbu emr-i âlî melfûfâtıyla berâber mütâla'a olundu bu bâbda vârid olup evvelce mahkeme-i şer'-i şerîfe muhavvel diğer emirnâmeye zeylen yazılan fî 16 Receb sene 1311 tarih ve on yedi numerolu derkenârda bu bâbda kayd-ı şer'iyye tedkîk ve tetebbu' olundukda müsted'î Hamid Ağa'nın Hacı Hüseyin Ağa vakfına mütevellî nasb veya azl olunduğuna dâir kayda zaferyâb olunmayup ancak selef-i âlîleri Hüseyin Hüsnü Efendi zamanı sicilinin iki yüz kırk altı sahîfesinde mukayyed fî 25 Receb sene 1311 tarih ve iki yüz kırk dört numerolu i'lâm-ı şer'î hükmünce nezâret-i evkâf-ı hümâyûna mülhak Siird'de kâin mezkûr Hacı Hüseyin Ağa vakfına te'âmül-i kadîmî vechile erşed evlâd-ı vâkıfdan Süleyman Ağa taraf-ı şer'-i şerîfden mütevellî nasb ve ta'yîn olunmuş idüği görülüp şu hâlde i'lâm-ı şer'î mezkûr ta'lîmât-ı seniyye mûcebince lede't-temyîz taraf-ı sâmî-i meşîhat-penâhîden usûlen fesh ve nakz olunmadıkça hükmü mer'î ve ma'mûlun bih olacağı ve ma'amâfîh bazı mürtezikanın taleb ve istid'âları ve zât-ı fâzılânelerinin dahi emr ü havâlesi üzerine ve taraf-ı şer'den teşkîl olunan komisyon ma'rifetiyle mütevellî-i mûmâ ileyhin rü'yet-i muhâsebesine ibtidâr olunmağla netice-i zâhireye göre mu'âmele-i şer'iyye îfâsı iktizâ ederim denilmişdi ve komisyon-ı mezkûr huzûruyla şimdiye kadar rü'yet olunan on buçuk aylık muhâsebede mütevellî-i mûmâ ileyhin bu güne kadar zimmet ve ilişiği görülemediği ma'rûzdur.

Fî 22 Şevvâl sene 1311

Hüküm 34

Eruh kâimmakâmlığının fî 21 Nisan sene 1310 tarih ve sekiz numerolu tahrîrât üzerine Mardin'de olan Eruh nâibi Abdulvehhab Efendi'ye yazılan telgrafnâme.

Eruh'da umûr-ı şer'iyyenin müterâkim ve mu'attal kaldığı mahallinden bildirilmeğle serî'an azîmetleri yahud bir kimseye vekâlet vermeleri muktezîdir.

Fî 28 Nisan sene 1310

Hüküm 35

Siird'de ârâmsâz asâkir-i şâhâne fırka kumandanı cânib-i âlîsine

Siird redîf kâimmakâmı bu def'a vukû'-ı vefâtı ve gâib vârisleri haber verilmesi üzerine terekesi ma'rifet-i şer'le tahrîr edilen merhûm kâimmakâm Mehmed Bey'in derdest-i tanzîm olan defter-i kassâmına idhâl olunmak üzre el-hâletü hazihi redîf tabur sandığında tesviye kalan ma'âşât ve bedel-i ta'ayyünât-ı müterekkimeleri mikdâr-ı sahîhinin kayden ihrâc ve beyânı lüzûmunun îcâb edenlere emr ü irâde buyrulması bâbında ve her hâlde icrâ ve fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 7 Zi'l-ka'de sene 1311 ve fî 30 Nisan sene 1310

Hüküm 36

Bâb-ı mu'allâ-yı meşîhat-penâhîden vürûd eden fî 7 Şubat sene 1310 tarih ve yüz seksen beş numerolu emirnâme mahkeme-i şer'iyyeye ma'rûz oldukda yazılan derkenârdır.

İşbu emirnâme-i aliyye nâib-i mûmâ ileyhe lede't-teblîğ ve'l-kabûl ve'l-imtinâ' Mardin'den avdet etmiş ve elyevm dahi semt-i me'mûriyetine müteheyyi-i azîmet bulunduğu beyân eylemiş olmağla i'tâ-yı cevâbı inâyet buyrulması muktezîdir ol bâbda fermân.

Fî 16 Zi'l-ka'de sene 1311

Belkemer (?) karyeli müteveffâ Hano veledi Kevki'nin terekesi beytü'l-mâle aid olduğu cihetle tahrîr-i terekesine dair muhâsebe-i livâ tarafından makâm-ı mutasarrıfîye verilip îfâ-yı muktezâsı zımnında mahkeme-i şer'iyyeye havâle buyrulan fî 3 Mayıs sene 1310 tarih ve on dokuz numerolu tezkire üzerine makâm-ı mutasarrıfîye yazılan muktezî i'lâmıdır.

Hüküm 37

Terekesi beytü'l-mâl kassâmlığına aid olan müteveffâ-yı mezbûr Hano'nun ma'rifet-i şer'le tahrîri icrâ edilen emvâl ve mevâşî ve emlâk-ı metrûkesinden zâhire ihrâc ve ba'dehu usûlen füruhtı icrâ olunmak üzre muvakkaten Belkemer karyesi muhtârânı Yusuf ve Mirza'nın bâ-şedîd muhâfazalarında bırakılan ve bu kerre bi'l-müzâyede füruhtı iktizâ eden emvâl ve emlâk-ı metrûke-i mezkûreyi mübeyyin tanzîm olunan üç kıt'a defterin sûretleri çıkarılıp leffen takdîm-i huzûr-ı âlî mutasarrıfîleri kılınmış ve eşyâ-i mezkûrenin re's-i livâya celbine mahkeme mukayyidi Mehmed Efendi me'mûren i'zâm kılınacağından ale'l-usûl hazîne vekîli Behcet Efendi'yle mikdâr-ı kâfî zâbıtanın terfîk ve i'zâmı îcâb eylemiş olmağla ol vechile makâm-ı vâlâ-yı hazret-i mutasarrıfîden îcâb edenlere emr ü irâde buyrulmak iktizâ ederse de ol bâbda.

Fî 23 Zi'l-ka'de sene 1311

Hüküm 38

Mübârek ve mes'ûd hâkpây-ı mu'allâ-yı hazret-i fetvâ-penâhîye

Emvâl-i eytâm müdîrlerinin kefâlet-i mu'tebere ile ta'yîn olunmaları ve bunlara (asîl-i bâ-kefîle olması muhtemeldir) a'zâ-yı meclisden biri ve âna dahi heyet-i meclisin müteselsilen kefâletleri lüzûmu birinci düstûrda münderic eytâm sandıklarının sûret-i idâre ve muhâfazası hakkındaki nizâmnâmenin on altıncı maddesi ahkâmından bulunmuşdur ancak 15 Şevvâl sene 1311 tarih ve otuz bir numerolu arîza-i abîdânemle arz olunduğu üzre burada bulunabilen eytâm müdîri yalnız altı bin guruşluk kefîl göstermesi üzerine meclis-i idâre-i livâca kefâlet-i mezkûre red edildiğinden ve meclis-i idârede pederinin hasması bulunduğundan müteessir olarak bi'l-i'tirâz mezkûr on altıncı maddede mastûr (meclis) kelimesinden a'zâlarıyla berâber mahkeme-i nizâmiye murâd olunup meclis-i idâre maksûd olmadığından ısrâr ve bu iddiasına kezâ nizâmnâme-i mezkûrun yedinci ve on üçüncü maddelerinde muharrer meclis-i memleket ve meclis-i de'âvî ve meclis-i temyîz ta'bîrleriyle istidlâl eylemekde ve bilhassa mezkûr yedinci mâdde mûcebince emvâl-i eytâm müdâyinâtının rehn ve kefâleti meclis-i memleket yani – ibârenin alt tarafındaki mahkeme kâtibi karînesiyle ve her bir mahalde – mahkemeden tasdîk olunageldiği ve şu hâlde küfelâ-yı medyûn dahi küfelâ-yı duyûn gibi mahkemece tasdîki daha ziyâde tevsîk-i müdâyinâta bâdî olacağı beyânıyla aynı nizâmın birkaç yerinde mezkûr "meclis" kelimesinin hükmen muhâlif ma'nâlara hamli tefkîk-i

mu‘âmelâtı îcâb edeceği vârid-i hâtır olmakda bulunduğundan ma‘rûz on altıncı maddede mezkûr “meclis” kelimesiyle mahkeme ve meclis-i idâreden kangıları nizâmen maksûd olduğunda tereddüd ve iştibâh hasıl olmağın mûcebince amel olunmak üzre arz u istizân-ı mu‘âmeleye mücâseret kılınmışdır ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 28 Zi’l-ka‘de sene 1311

Nâibü’ş-şer‘-i livâ-i Siird Ahmed Fazıl

Hüküm 39

Bâb-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhîden Siird mutasarrıflığına mevrûd ve mahkeme-i şer‘iyyeye muhavvel fî 2 Mayıs sene 1310 tarih ve altmış dokuz numerolu telgraf

Tillolu Hacı Abdullah’ın vekâlet-i zabtının meclis-i idâreden harfiyen sûretini bi’l-ihrâc fî 11 Nisan sene 1310 tarihli tahrîrâtla niyabete gönderilen evrâkla musaddakan bâ mazbata irsâli.

Şeyhü’l-islâm Cemal

Hüküm 40

Evrâk-ı mezkûre-i matlûbe melfûf pusula mûcebince beş kıt‘adan ibâret olarak mazrûfen takdîm kılınmış olmağla ol bâbda.

Fî 25 Mayıs sene 1310

Hüküm 41

Tahrîrât niyâbetine

Gurre-i Zi’l-hicce oraca sâbit olduğu hâlde bidâyet a‘zâlarından musaddak i‘lâmı sûretinin zabtiye-i mahsûsla irsâli ve telgrafla iş‘ârı mercûdur.

Fî 25 Mayıs sene 1310

Ahmed Fazıl

Hüküm 42

Eruh ve Şirvan niyâbet-i şer‘iyyelerine

Cümle-i vezâif-i mübâreke-i ahkâm-ı şer‘-i şerîfden biri ve belki birincileri eyyâm ve a‘yâd-ı mübâreke-i dîne terk-i tahkîk ve isbâtı olmağla bu cümle-i celîleden hilâl-i Zi’l-hicceti’ş-şerîfeyi rü’yet ve müşâhede eden bulunduğu halde usûlen mahkeme-i bidâyet a‘zâları huzûrunda bi’l-istişhâd isbât olundukdan sonra ol bâbdaki hükm-i şer‘îyi mutazammın tanzîm olunacak i‘lâm-ı şer‘î sûretinin a‘zâ-yı mûmâ ileyhin tarafından musaddakan zabtiye-i mahsûsaya tevdî‘an sür‘at-i irsâli husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka-i muhibbî terkîm kılındı.

Fî 25 Mayıs sene 1310

Hüküm 43

Siird kasabasının öteden beri ma‘lûm olan kıllet-i mübâhî ve bu yüzden ahalisinin müzâyaka ve zarûreti müstağnî-i arz ve beyândır şu zarûret ve müzâyakanın mehmâ-emken def‘ ve tehvîni zımnında mutasarrıf-ı esbak Kenan Paşa merhûm tarafından ihyâ ve inşâ olunarak hâlâ kasabanın redîf debboy ve rüşdiye mektebi pîşgâhında cereyân eylemekde bulunan Aynü’l-Pak (?) nâm çeşmenin devâm-ı ma‘mûriyeti yolunda mesârif-i zarûriye ve mübremesine sarf olunmak üzre nezâret-i aliyyelerine merbût Sofi karyesinin (Nadi) memlahasında vâkı‘ tuz menba‘ının önünde merkûm-ı müşârun ileyh tarafından sekiz aded tava (?) inşâ ve mezkûr çeşme içün vakf olunarak vaktiyle dahi yetmiş yedi tarihinden doksan tarihlerine kadar o yolda mu‘âmele cereyân eylediği umûmen rivâyet edilmekde olup ancak çend seneden berü mezkûr tavalar harâb ve kısmen arsa-i hâliye olarak mevcûd ise de bir kısmı dahi etrâfında bulunan tavalar ashâbı taraflarından tecâvüzlere uğrayarak ta‘tîl olunduğu ve bu yüzden âna merbût ve meşrût mezkûr Aynü’l-Pak çeşmesi harâb olduğu âmmenin te’essüfini mûceb olmuşdur idare-i atîka sicillâtında kuyûd-ı mazbûtası görüleceği vechile işbu vakf tavalar seksen beş tarihlerine kadar Binbaşı Mustafa Efendi Güne Şeyh karyeli Mahmud taraflarından bi-gayr-ı hakk idâre ve cibâyet olunmuş iseler de çeşme-i mezkûrun devâm-ı ümrânı yolunda nesne sarf olunarak el-ân harâb olmuş ve usûl ve emsâli vechile mezkûr tavaların küşâdıyla kemâkân tuz i‘mâline müsâ‘ade buyrulduğu halde mahkeme-i şer‘iyyece dahi bu bâbda iltizâm-ı vaktle bir mütevellî ta‘yîn ve hemen mezkûr çeşmenin usûlen ta‘mîrine ibtidâr olunacağı mukarrer bulunmuş olmağla ol vechile îfâ-yı muktezâsına mebzûli inâyet-i aliyyeleri şâyân buyrulmak bâbında.

Fî 23 Zi’l-hicce sene 1311 ve fî 15 Haziran sene 1310

Hüküm 44

Geçende bi'l-istisnâ inhilâl eyleyen Siird emvâl-i eytâm müdîriyetine intihâb ve ta'yîn olunup ol bâbda alınması lâzım gelen kefâlet-i seniyyenin meclis-i idâre-i livâ tarafından tasdîki usûl ve nizâmı iktizâsından bulunan Siird'in (…) mahalleli Ahmed Ağazâde Bekir Efendi'nin kefâlet sened-i mezkûrı li ecli't-tasdîk melfûfen huzûr-ı âlî-i mutasarrıfîye takdîm kılınmış olmağla ol vechile mu'âmele-i tasdîkası icrâ buyrulmak üzre lâzım gelenlere emr ü havâle buyrulması bâbında fermân.

Fî 2 Muharrem sene 1312 ve fî 23 Haziran sene 1310

Hüküm 45

Şirvan kazâsı niyâbet-i aliyyesine

Şirvan kazâsına tâbi' Merzeniscan (?) karyeli Salih bin Berto tarafından mevki' fırka kumandanlığı cânib-i âlîsine verilip tarafımıza tevdî' olunan ve leffen savb-ı şerîflerine irsâl kılınan arz-ı hâlde beyân olunduğu üzre silk-i celîl-i askerîde olan biraderi İbrahim'in zevcesi Fatıma'yı karye-i mezkûre muhtarı Naki Şeref'in tezevvüc eylediği taraf-ı fâzılânelerinden icrâ ve îfâ buyrulacak tedkîkât-ı (…) ile tezâhür ederse hakîkaten şâyân-ı te'essüf ve bilhassa şer'-i şerîfe ve şi'âr-ı insâniyet ve hamiyyete bi'l-külliye muhâlif ve mugâyir olduğuna ve ale'l-husûs silah altında bulunan asâkir-i mansûre-i cenâb-ı pâdişâhî efrâdının değil zevcât-ı menkûhalarının nişanlularının dahi sıyânet-i muhâfazası ehemm ve akdes vezâifimizden bulunmasına mebnî vüsûl-i tahrîrâtda hemen merkûm Şeref ve zevcesi olacak mezbûre Fatıma'nın zabtiye-i mahsûsdan bi'l-celb îcâb-ı tahkîkât ve tedkîkât-ı şer'iyyenin hâzır-ı şuhûdda zabt varakası tutularak icrâ ve taraf-ı âlîlerinden tasdîkiyle berâber haklarında lazım gelen mu'âmelât-ı şer'iyyenin dahi hemen icrâsıyla neticesinin kumandanlığa arz olunmak üzre makâm-ı senâverîye inbâ ve iş'ârı siyâkında terkîm-i şukka-i muhibbîye ibtidâr kılındı efendim.

Fî 6 Muharrem sene 1311 ve fî 27 Haziran sene 1310

Sayfa 11

Erzurum Vilâyet-i Celîlesi'ne tâbi' İspir Kazası`nın Engücek Karyesi ahalisinden Dördüncü Ordu-yu Hümâyun`un nizâmiye otuz ikinci alayının birinci taburunun dördüncü bölüğünde vefât eden Harun Çavuş bin Süleyman bin Musa`nın tabur-ı

mezkûr sandığında mevcûd olan muhtelifât-ı esmânıyla istikâmeti mübeyyen lâzım gelen defter-i tamamın tanzîm ve irsâline dâ'ir nizâmiye kumandanlığından mevrûd fî 13 Haziran sene (1)310 tarihli tezkiresi ile melfûf evrâkı üzerine yazılan der-kenâr.

Hüküm 46

İş bu evrâkta ve merbûtu olan isbât-ı verâset ve vekâlet hüccet-i şer'iyyesinde gösterilen müteveffâ-yı merkûm Harun Çavuş`un li-ebeveyn birâder ve vârisi ve diğer veresesi olan vâlidesi İpek Hatun ile diğer er ve kız karındaşları Turan ve Nigâr nâm kimesneler tarafından mensûb vekîlleri olduğu merbut hüccet-i mezkûre meâlinden anlaşılmış olan Arif buraca lede`t-ta'rîf ber-vech-i muharrer bahs olunan Arif idüğünü zâhir olduğundan ve tanzimi taleb buyurulan defter-i kassâm dahi tanzîm ve merbûten takdim kılındığından ol-vechle müstehakk olduğu mebaliğ-i mezkûrenin mezbûr Arif`e i'tâsı menût-ı re'y-i kumandanîleridir fermân.

Fî 25 Zi`l-hicce sene (1)311.

Hüküm 47

Siird Belediye Riyâset-i Celîlesine

Siird civârında defîn-hâk-ı ıtırnâk olan Şeyh Galib aleyhi`r-rahme hazretlerinin vakfına merbûtı iddi'â olunan arsa-i mütehâlîyi zabt ile derûnunda bilâ-izn-i şer'î inşâ eylemekte bulunan Ermeni milletinden Selho (?) ve mülkü evlad-ı Sanakico (?) mahkeme-i şer'-i şerîfde usulen ikâme-i davâ olunarak davâ-i mezkûrda dahi der-dest fasl u ru'iyet bulunmağla ol bâbdaki netice-i muhâkemeye değin arsa-i mezkûreye bir taraftan müdâhale olunmaması lüzûmu teblîğ olunur efendim.

Fî 18 Zi`l-hicce sene (1)311

Vilâyet-i Celîlenin fî 25 Şevvâl sene (1)311 ve fî 19 Mayıs sene (1)310 tarih ve kırk beş numerolu Siird Mutasarrıflığına bi`l-vürûd ifâ-yı muktezâsı zımnında mahkeme-i şer'iyyeye havâle edilen emirnâme-i vilâyet-penâhi üzerine cânib-i mutasarrıfîye yazılan der-kenâr

Hüküm 48

İş bu emirnâme ile diğer evâmir-i aliyye-i vilâyet-penâhide emr u beyân buyurulduğu vechle mütevelli Süleyman Ağa hakkında icrâ olunan tahkîkât-ı şer‘iyye neticesinde mûmâ-ileyhin olan vakıfdan Hamid Ağanın sûret-i nasb u ta‘yînine dâ’ir fî 2 Muharrem sene (1)312 tarih ve yüz yirmi altı numerolu ilâm-ı şer‘î sâdır olmuş ve i‘lâm-ı mezkûr usûlen tarafına i‘tâ ve teblîğ kılınmış olmağla ol-vechle îfâ-yı muktezâsı vâbeste-i re’y-i âlî-i mutasarrıfîleri bulunmağın ol bâbda fermân.

Fî 2 Temmuz sene (1)310.

Hüküm 49

Eruh ve Pervari ve Şirvan ve Garzan Kazaları niyâbet-i şer`iyyelerine

Sûret-i aliyye bâlâda matbu‘ fî 23 Mayıs sene (1)310 tarih ve iki numerolu emirnâme-i aliyye meşihat-penâhi hükm-i celîlesine tevfîk-i mu‘âmeleye himmet buyurulan siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr olunur.

Fî 16 Muharrem sene (1)312 ve 9 Temmuz sene (1)310

Hüküm 50

Hâkpây-ı Mu‘allâ-yı Meşihat-ı Ulyâya ma‘rûz

Siird`e duhul-ı âbidânemden beri münhal olan emvâl-i eytâm müdüriyetine usûlen ta‘yîn olunacak kimse bulunmadığı cihetle şer‘iyye kâtibi tarafından idâre olunmakta olduğu fî 15 Şevvâl sene 1311 ve 9 Nisan sene 1310 tarih ve otuz bir numerolu ariza-i abîdânemle arz olunmuş idi. Bu def‘a müdâvimîn-i adliyeden Siirdli Ahmet Ağazâde Bekir Sıddıkî Efendi`nin ehliyet ve kifâyeti cihetiyle müdirîn-i mezkûreye ta‘yîn ve tensîb kılınmış olmasıyla mûmâ ileyhin ol bâbda i‘tâsıyla mükellef olduğu kefâlet-i seniyyenin dahi usûlen tanzîm ve mecâlis-i idâre-i livâca tasdîk vekîl-i mahkemede aynen kayd ve tenmîk ettirilmiş olduğundan ahvâl-i câriye vechle merci‘-i mahsusunda hıfz ettirilmek üzere hâkpây-ı mu‘alla-yı meşihat-penâhilerine râfi‘ ve takdim kılınmış olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü`l-emrindir.

Fî 20 Muharrem sene 1312 ve fî 11 Temmuz sene 1310.

Sayfa 12

Siird redîf-i tâlî taburunun üçüncü bölük mülâzımı Yusuf Efendi'nin Erzincan`da olan haremini tatbîk eylediğinden tahliye-i muktezâ-yı şer'iyyenin icrasına dâ'ir mûmâ ileyh Yusuf Efendi`nin fırka kumandanlığından mevrûd fî 12 Kânûn-ı evvel sene (1)309 tarihli istirdâd melfufu olan fî 7 Kânûn-ı evvel minhü tarihli ve fî 19 Temmuz (kesik) üzere tahkîkât-ı şer'iyye (kesik) Süleyman Efendi (kesik) cânib-i kumandânîye yazılan der-kenâr.

Hüküm 51

İş bu istid'âda merbût ihbârnâme-i memhure mûcebince müsted'î-i mûmâ ileyh Yusuf Efendi mahkeme-i şer'-i şerîfe celb olunub kendisinden istifsâr-ı keyfiyet olundukda cevâbında mâdde-i talâk-ı mebhusün anhânın kendüsünden sudûrunu inkâr eylediği üzerine ihbârnâme-i mezkûrede hatm ve imzâları mevzu' zevât dahi bâ sırruhum mecâlis-i mezkûra celb ve muvâceheten istişhâd olunduklarından fi`l-hakîka mülâzım-ı mûmâ ileyh Yusuf Efendi Erzincan`da olan haremini talâk-ı selâse ile huzurlarında tatlîk eylediğine dâ'ir vuku' bulan şehadetleriyle zevcesi mezbûrenin selâsen talâkına hükm-i şer'î lâhık olmuştur. Binâ'en-aleyh zevce-i mezbûre mûmâ ileyh Yusuf Efendi`den talâk-ı selase ile mübâne olub bu halde bir daha içtima'ın gayr-i câ'iz bulunduğundan keyfiyetin kendisine emr u tefhimi zımnında keyfiyetin cânib-i âlî-i kumandâniye cevaben arz u iş'ârı iktizâ ederse de ol bâbda fermân.

Fî 20 Muharrem sene (1)312.

Hüküm 52

Pîşgâh-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremiye

Siird Kasabası dâhilinde kadîmen cârî olan bazı pınarların mecrâları bozulup tutulmuş olmalarından nâşî miyâh-ı mevcûde hadd-i kifâyede kaçub gurebâ ve ahâli suca müzâyaka içinde kaldıkları cihetle vaktiyle makâm-ı âlî-i mutasarrıf-i ekremiyelerinden vuku' bulan arz u istizân üzerine bozulmuş olan mecrâların ıslâhı ve tathîrine ve bundan başka da daha hafriyât ile kâbil-i icrâ ve istifâde olacak mahallerde hafriyât icrasıyla menâbi'-i cedide dahi vücûda getirilmesi içün Siird vâridât-ı belediyesinden yetmiş bin guruşun irâde-i seniyye şeref-müte'allik buyurulmasından nâşî komisyon-ı mahsusu ma'rîfetiyle meblağ-ı mezkûrun bir mikdârı bazı pınarların tathîrine sarf olunarak

mütebâkiyesi lâzimü`t-tathîr ve`t-ta‘mîr olan diğer pınarlar içün sene-i âtiyeye terk olunmuş iken aranılmayarak el-hâletü hâzihi yüz üstü kalmış ve ol-vakit tathîr edilen pınar meyânında iki bin guruş kadar ayne`l-yâşâ(?) su mecrâsının bazı mahallerinin ıslâhı ve i‘mârına sarf edilmiş ise de esâslı ta‘mîrât vücûda getirilememiş olmasından bu def‘a mezkûr çeşmenin bazı kuyuları çökmüş ve bu vechle tâ memleketin göbeğinde ceryân etmekte bulunan bir çeşmenin bu yüzden külliyen inkıta‘ıyla fukarâ-yı ibâdullahi ve husus(kesik) bi`l-ifrâz şimdiye kadar nâ’il-i refâh-ı mübâh olagelmekte bulunan habshâneyi dahi mahrûm-ı istifâde bırakmış olmasıyla gerçi şer‘iyye ve askeriyece az çok bezl-i (kesik) i‘ânât ile ta‘mîrine sarf-ı nakd himmet olunmuş ise de yine esaslıca bir ıslâh vücûda getirilememiş ve diğeri müşâhid-i e‘azze-i kirâmdan Şeyh Tayyar Hazretlerinden seb‘ât ve ceryân etmekte bulunan pınar dahi zevâride susuz bırakılacak derecede büsbütün harab ve münkatı‘ olmuş olmağla ber-mantuk idâre-i seniyye-i cenâb-ı cihânbânî meşâhir-i e’izze-i kirâmdan me’zûniyet verilen mütebâkî meblağ-ı mezkûrdan mezkûr çeşmelerin âcilen i‘mâr ve ihyâsı ehemm-i umûr-ı hayriye ve mülkiyeden olmağın ol-vechle seri’en îfâ-yı muktezâsı lüzûmunun belediyeye emr ve havâlesi bâbında emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî Muharrem sene 1312 ve fî 11 Temmuz sene (1)310.

Hüküm 53

Siird Belediye Riyâset-i Behiyyesine

Siird Kasabası dâhilinde kadîmen cârî olan bazı pınarların mecrâları bozulub tutulmuş olmalarından miyah-ı mevcûde hadd-i kifâyede kaçub gurebâ ve ahâli suca müzâyaka içinde kaldıkları cihetle vaktiyle makâm-ı mutasarrıflık makâm-ı âlîsinden vuku‘ bulan arz u istizân üzerine bozulmuş olan menâbi‘ ve mecrâların ıslâhı ve tathîrine ve bundan başka sâ’ir münâsib mahallerde hafriyat icrâsıyla menâbi‘-i cedide dahi vücûda getirilmesi için Siird ve Ardan (?) belediyesinden yetmiş bin guruşun sarfına irâde-i seniyye-i şeref-müte‘allik buyurulmasından nâşî komisyon-ı mahsusu ma‘rîfetiyle meblağ-ı mezkûrun bir mikdârı bazı pınarların ta‘mîr ve tathîrine sarf olunarak mütebâkisi lâzımü`t-tathîr olan diğer pınarlar içün sene-i âtiyeye terk olunmuş iken aranılmayarak el-hâletü hâzihi yüzü üstü kalmış ve ol vakit tathîr idilen pınarlar meyânında iki bin guruş kadar ayne`l-yâşâ(?) mecrâsının bazı mahallerinin ıslâhı ve i‘mârına sarf edilmiş ise de esaslı ta‘mîrât vücûda getürülememiş olmasından bu def‘a mezkûr çeşmenin bazı kuyuları çökmüş ve bu vechle tâ memleketin göbeğinde ceryân

etmekte bulunan mühim bir çeşmenin bu yüzden külliyen inkıta‘ıyla fukarâ-yı ibâdullahi ve husûsuyla bi`l-ifrâz şimdiye kadar nâ’il-i refâh-ı meyân olagelmekde bulunan hapishâneyi dahi mahrûm-ı istifâde bırakmış olmasıyla gerçi şer‘iyye ve askeriyece az çok bezl-i i‘ânât ile ta‘mirine sarf-ı nakd-i himmet olunmuş ise de

Sayfa 13

yine esaslıca bir ıslâh vücûda getürülememiş ve diğeri meşâhîr-i e‘azze-i kiramdan Şeyh Tayyar Hazretleri (silik) dahi züvvârı susuz bırakacak derecede büsbütün harâb ve münkatı‘ olmuş olmağla ber-mantuk-ı irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bânî zâten sarfına me’zûniyet verilen mütebâkî meblâğ-ı mezkûrdan şimdilik bin guruş kadar bir meblağın lüzûm-ı sarfı usulen taht-ı karara alınarak mezkûr çeşmelerin âcilen i‘mâr ve ihyâsı ehemm-i umûr-ı belediyeden ve hayriyeden ve ol-vechle seri‘an îfâ-yı muktezâsı müterettib-i uhde-i riyâset-penâhileri olmağın ol bâbda irâde efendimizindir.

Fî 21 Muharrem sene (1)312 ve fî 12 Temmuz sene (1)310.

Hüküm 54

Siird`te Ârâmsâz Asâkir-i Şâhâne Fırka Kumandanlığı Cânib-i Âlîsine

Geçenlerde vefâtı vukuʿ bulan merhûm Kâimmakâm Mehmed Bey`in veresesinden biri yani vâlidesi hâlen Trablusgarb`da bulunduğu makâm-ı âlî kumandanlarına vârid olan resmî bir telgrafnâmede bildirilmiş ve ol-vechle mahall ve künyesi dahi gösterilmiş olduğu rivâyet edilmekte olduğundan ariza-i şerʿiyyesi mûmâ-ileyhâya posta ile irsâl ve îsâl olunmak üzere mahall ve künyesinin makâm-ı şerʿ-i şerîfe inâyet buyurulması bâbında emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 23 Muharrem sene (1)312 ve fî 13 Temmuz sene (1)310.

Hüküm 55

Siird’te Ârâmsâz Asâkir-i Şâhâne Fırka Kumandanlığı Cânib-i Âlîsine

Bundan akdem vefât eden redif kâimmakâmı Mehmed Bey`inn redif tabur sandığında kıstü`l-yevm maʿâşı dokuz yüz seksen guruş yirmi para ve bir aylık bedel-i taʿayyünâtı dahi dört yüz seksen sekiz guruş on para ki cem’ân bin dört yüz yetmiş üç guruş otuz

para istihkâkı idüğü fî 8 Mayıs sene (1)310 tarih ve otuz numerolu tabur binbaşılığının der-kenârında bildirilen mûmâ-ileyh Mehmed Bey`in istihkâk-ı mezkûru hâlen veresesi yedinde taksîm olunmak üzere nakden mahkeme-i şerʿiyyeye iʿtâ lüzûmunun îcâb edenlere emr u irâde buyurulması bâbında fermân.

Fî 23 Muharrem sene (1)312 ve fî 14 Temmuz sene (1)310.

Hüküm 56

Siird'te Ârâmsâz Asâkir-i Nizâmiye Kumandanlığı Vekâlet-i Aliyyesine

Zîr-i kumanda-i aliyyelerinde bulunan nizâmiye birinci ve üçüncü taburlarında kânun onbaşılığında müstahdem bulunan Mehmed bin Feyzullah ile Veli bin Ömer`in miyânelerinde olan dokuz aded mecidiye alacak davaʿsından dolayı baʿde`l-mürafaʿa mahkeme-i şerʿ-i şerîfden sâdır olub merkûm Veli onbaşıya li-eclit-teblîğ leffen irsâl-i savb-ı alîleri kılınan fî 22 Muharrem sene (1)312 tarih ve yüz yirmi yedi numerolu iʿlâm-ı şerʿî mûcebince mahkûmun-bih olan mebâliğin merkûm onbaşıdan bi`l-ahz deyni olan Mehmed onbaşıya iʿtâsı zımnında îcâb edenlere emr u irâde buyurulması bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 25 Muharrem sene (1)312 ve fî 16 Temmuz sene (1)310.

Hüküm 57

Huzûr-ı Meşîhât-penâhîye

Ale`l-umûm deʻâvî-i mecellenin bin üç yüz altmış ve altmış birinci maddeleri hükmünce mürur-ı zamana tâbiʿ ise de ancak daʿvâ-yı meşruʿası zarfında ikâme ve istimâʿ olunarak iʿlâm-ı şerʿîye rabt olunduktan sonra hükm iʿlâmının icrâsı dahi ol-vechle mürûr-ı zamana tâbiʿ olub olmayacağında tereddüdü hâsıl olmağın icrâ dâ'iresi ifâdesiyle âcilen istizân olunur.

Fî 28 Muharrem sene (1)312.

Hüküm 58

Siird Müftülüğü Cânib-i Âlîsine

Kasaba civârında medfûn-ı hâk-i pâk olan Şeyhü`t-tayyâr aleyhi`r-rahmenin çeşmesine merbut müstegallât ve sâ'ire misillü evkâfı şimdiki hâlde dâ'ire-i evkâfda ve

mahkemede mahfuz evkâf sicîlâtında kaydına zafer-yâb olunamamış ve merhûm peder-i âlîleri zamanında tutulmuş evkâfın sicill-i atîki nâmıyla ber-sicil olub vakf-ı mezkûre merbut evkâf dahi ol sicil-i atîkde mukayyed idüğü mütevellisi tarafından ifâde olunmuş ve sicill-i mebhûs-ı mezkûr zât-ı fâzılânelerinde bulunmuş olmasına nazaran sicil-i mezkûru bi`l-mütâlaʿa çeşme-i mezkûreye merbut bir gûnâ evkâf ve sâ'ire bulunduğu hâlde mahkeme siciline dahi kayd ve tenmîk olunarak muktezâsı îfâ ve yine iʿâde olunmak üzere sicil-i mebhûsenin irsâline himmet buyurulması bâbında irâde efendimindir.

Fî 17 Safer sene (1)312.

Sayfa 14

Tillo karyesindeki câmiʿü`l-kebîr hitâbeti bir müddet (kesik) mahlûl olunmağla karye ahalisinden elli sekiz kişinin (kesik) muharrer imzâsıyla makâm-ı mutasarrifiye verilüb ilgâ (kesik) muktezâsı zımnında husûsen şerʿ-i şerîf idilen fî 19 Temmuz (kesik) tarihlü arz-ı mehâzirde müteveffâ Şeyh Süleyman Efendi (kesik) mahdûmu Şeyh İsa Efendi hitâbet-i mezkûre (kesik) ve erbâb olub intihâb ve münâsib görülen (kesik) binâ'en baʿdehu îcâbına bakılmak üzere (kesik) emrde arz-ı mehâzir-i mezkûr üzerine makâm-ı (kesik) mutasarrıfîye yazılan der-kenârdır.

Hüküm 59

Bu bâbda evvel-emrde hâtib-i matlûbun meclis-i idâre mahzarında imtihânı baʿde`l-icrâ nüfûs idâresinden künyesi ihrâc olunarak insân irsâli kurʿa bekâyâsı asker firârisi olmadığına dâ'ir mahallî redîf dâ'iresinin mazbatası lâzım geleceği usûl ve emsâli iktizâsından bulunmuş ise de.

Fî 21 Safer sene (1)312.

Hüküm 60

Eruh Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Kürdistan ümerâsından olub hâlen Trablusşam Sancağına tâbiʿ Anar(?) Kazası Kâimmakâmı bulunan Bedirhân Paşazâde Hüseyin Bey`in li-ecli`l-mürâfaʿa mahkeme-i şerʿ-i şerîfe gelmek üzere zâtına veyâhud ikâmetgâhına tebliğ olunmak üzere mahkeme-i şerʿiyyesinden sâdır olub leffen arz u takdim kılınan daʿvetiye pusulasının usûl ve

nizâmı dâ'iresinde icrâ-yı tebliğiyle musaddak nüsha-i saniyesinin taraf dâʿiyâneme iʿâde buyurulması bâbında ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 22 Safer sene (1)312 ve fî 11 Ağustos sene (1)310.

Hüküm 61

Suriye Vilâyet-i Celîlesi Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Kürdistan ümerasından olub Anar(?) Kazası Ka'imakam-ı sâbıkı iken hâlen Şam-ı şerîfde bulunan Bedirhân Paşazâde Hüseyin Bey`in li-ecli`l-mürâfaʿa mahkeme-i şerʿ-i şerîfe gelmesi zımnında zatına veyâhud ikametgâhına teblîğ olunmak üzere Siird mahkeme-i şerʿiyyesinden sâdır olub leffen takdim kılınan daʿvetiye pusulasının usûl ve nizâmı dâ'iresinde icrâ-yı teblîğiyle musaddak nüsha-i saniyesinin iʿâde buyurulması bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 3 Rebiʿü`l-evvel sene (1)312.

Hüküm 62

Bitlis Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Fî 20 Safer sene (1)312 tarih ve dört numerolu emirnâme-i fâzılâneleriyle melfufen vürûd iden muhtıra-i şerʿiyye usûlü vechle Siird`in Meydan Mahallesi`nde sâkine olan İsmet Hanım`a teblîğ olunub musaddak nüsha-i sâniyesi leffen arz u takdîm kılınmağın ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 3 Rebiʿü`l-evvel sene (1)312 ve fî 22 Ağustos sene (1)310.

Hüküm 63

Eruh Kazası Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Zevce-i mutallakası bulunduğu Kânekân(?) karyeli Hacı bin İsa nâm kimesnede olan nafaka ve mihrinin bi`l-muhakeme iʿlâma rabtı hakkında Eruh Kazasına muzâf Terhem(?) karyeli Kumru binti Behla imzâsıyla verilüb leffen irsâl-i savb-ı mekremetleri kılınan arzuhâl mündericatına nazarân muʿâmele-i mukteziye-i şerʿiyye îfâ ve ihkâk-ı hakka iʿtinâ buyurulmak bâbında irâde efendimindir.

Fî 8 Rebiʿü`l-evvel sene (1)312 ve fî 27 Ağustos sene (1)310.

Hüküm 64

Siird Fırka Kumandanlığı Cânib-i Âlîsine

Maʿlûm-ı âlî-i cenâb-ı kumandânîleri olunduğu üzere bilâ-vâris-i şerʿî vefât edenlerin terekeleri maʿrifet-i şerʿle tahrîr ve esmân-ı muhallefâtı mahkeme-i şerʿiyye tarafından tanzîm olunacak kassâm defteriyle maʿân cânîb-i hazineye teslîm kılınmak nizâmı iktizâsından olmağla bu kabilden geçenlerde mahkeme-i şerʿiyye-i cânibinden müzâyedeye konulub dâ'ire-i saʿâdetleri agâvâtından Abdullah Ağa bendelerinin uhdesinde maʿlûmü`l-mikdâr şa'îrin esmânını kabz ve mahkemeye teslîm etmek üzere iʿzâm kılınan mahkeme mübâşiri Hüseyin Çavuş`a irâde buyurulduğuna nazarân mebâliğ-i matlûbe hazinede müterâkim mütâlibât-ı askeriyeye karşılık tutulub muʿâmele-i mahsûbiyesi

Sayfa 15

dahi muhâsebeci efendinin vüruduna taʿlîk buyurulduğuna ve esmân-ı muhallefât-ı mezkûre ise bu kerre resîde-i hadd-i hitâm olan defter-i kassâmıyla berâber teslîm-i sandık olunması lâzım geldiğine binâ'en mebâliğ-i mezkûre inâyet buyurulduğu hâlde veyâhud nakd-i makamında teslîm-i sandık eylemek üzere usûlen sene-i mahsûsda ihsân u irsâline inâyet-i aliyye-i cenâb-ı kumandânîlerinin şâyân buyurulması bâbında ve herhâlde emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 11 Rebiʿü`l-evvel sene (1)312 ve fî 30 Ağustos sene (1)310.

Hüküm: 65

Trablusgarb Vilâyet-i Celîlesi Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Asl-ı Mebâliğ	Para: 30 Guruş: 983
Posta ücreti minhâ	Para: 00 Guruş: 24
	Para: 30 Guruş: 959
Ücret-i bendiyesi minhâ	Para:00 Guruş: 2

Para: 30 Guruş: 957

İlm u haber içün pulu ve Para: 20

hakkı içün kurşun minhâ

Para: 10 Guruş: 957

Siird'de ârâmsâz redîf atîk otuz dördüncü alayının kâimmakâmı iken bundan akdem vefât iden Mehmed Bey`in buraca tahrîr olunan muhallefâtından vâlidesi olub hâlen Trablusgarb`da Türk Çarşısında Belediye Mahallesinde hafîdî Hüseyin Avni Efendi nezdinde mukime Nefise Hanım`a kassâm-ı şerʿiyye mûcebince isâbet iden hisse-i irsiye dokuz yüz seksen üç guruş yirmi sekiz paradan ibâret olub bâlâda nevʿ u mikdârı muharrer posta ücret ve masârıfâtı baʿde`t-tenzîl sahhü`l-bâkî dokuz yüz elli yedi guruş on para postaya tevdiʿen ve ol-bâbdaki posta makbuz ilm u haberi dahi leffen irsâl ve takdim-i huzur-ı fâzilâneleri kılınmış olmağla vusulünde usûli dâ'iresinde mezbûreye bi`t-teslîm keyfiyet-i vusul u teslîminin emr u işʿârı bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 26 Rebiʿü`l-evvel sene (1)312 ve fî 15 Eylül sene (1)310.

Hüküm: 66

Bitlis Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Vârid-i dest-i iʻzâz olan fî 20 Rebiʿü`l-evvel sene (1)312 tarih ve on altı numerolu tahrîrât-ı fâzilânelerinde sürʻat-i tesyârı irâde buyurulan daʿvetiye varakasının usûlen muʿâmele-i teblîğiyesi baʿde`l-icrâ vaktiyle fî 3 Rebiʿü`l-evvel sene minhû tarih ve altmış bir numerolu arizaya melfufen arz u takdîm kılınmış olduğunun cevâben arz u işʿârına mücâseret olunur ol-bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 30 Rebiʿü`l-evvel sene (1)312 ve fî 17 Eylül sene (1)310.

Hüküm 67

Makâm-ı Meşîhat-penâhînin fî 5 Eylül sene (1)310 tarihlü telgrafnâmesi sûretidir.

Bâ-irâde-i seniyye müesses-i ilmiye tekâʿüd nizâmnâmesi hükmünce iş bu Eylülden itibaren bi`l-umûm me'mûrîn-i şerʿiyye maʿâşlarının yüzde beş mâh be-mâh kendi taraflarından mecâlis-i eytâm riyasetine gönderilmek lâzım gelüb baʻde-ezîn me'mûrîn-i

mâliye taraflarından tevfîkân icrâ olunmaması Mâliye Nezâreti`ne bildirildiğinden tafsîl-i muʿâmele posta ile gönderileceğinden dâhil-i vilâyette bulunan nüvvâba maʿlûmât-ı şerʿiyye iʿtâsı tavsiye olunur.

Hüküm 68

Eruh ve Şirvan ve Pervari Kazası Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Sûret-i menkıbesi bâlâya menkul fî 15 Eylül sene (1)310 tarihli emr-i telgrafî-i cenâb-ı meşihat-penâhî hükm-i celîlesi tevfîk-i muʿâmele olunmak üzere terkîm-i zeyle ibtidâr olundu efendim.

Fî 2 Rebiülahir sene (1)312 ve fî 19 Eylül sene (1)310.

Vali-i vilâyet Tahsin

Hüküm 69

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Bâ-irâde-i seniyye müesses-i ilmiye tekâʿüd nizâmnâmesi hükmünce iş bu Eylülden iʿtibâren bi`l-umûm me'mûrîn-i şerʿiyye maʿâşlarının yüzde beş mâh be-mâh kendi taraflarından meclîs-i eytâm riyasetine gönderilmek lâzım gelüb baʿde-ezîn me'mûrîn-i mâliye taraflarından tevkîfât icrâ olunmaması Mâliye Nezâretine bildirildiğinden ve tafsîl-i muʿâmele posta ile gönderileceğinden dâhil-i vilâyetde bulunan livaya maʿlûmât-ı şerʿiyye iʿtâsı tavsiye olunur.

Sûret-i menkıbesi bâlâya menkûl emr-i telgrâfî-i cenâb-ı meşîhat-penâhî hükm-i celîlesine tevfîk-i muʿâmele lüzûmu teblîğ olunur.

Fî 2 Rebiʿü`l-âhir sene (1)312.

Sayfa 16

Hüküm 70

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Mikdârı maʿlûm olmayan hisse-i irsiye hüccetleri içün ne mikdâr harc alınacağının iş'ârı hakkında vârid olan fî 24 Eylül sene (1)310 tarih ve bir numerolu tahrîrât-ı şerʿiyyeleri mahkeme-i şerʿiyyeye lede`l-havâle mehâkim-i şerʿiyye nizâmnâmesinin otuz sekizinci maddesine kıyasen meselâ mikdâr ve kemiyyeti maʿlûm olmayan hisse-i irsiyye içün davâ-yı verâset iden vârisin vukuʿunda mevrûs müteveffânın zâhirde menkûl ve gayr-i menkul olan kâffe-i metrûkâtından ol-bâbda iddia-yı verâset iden vârisin hissesi ne mikdâr isâbet ider ise bi`l-hesâb yekûnundan guruşda yarım para harç alınmak iktizâ edeceği beyân ve ifâde kılınmış olmağla ifâ-yı muktezâsı vabeste-i re'y-i âlîleri bulunmuş olmağın terkîm-i cevâbnâmeye ibtidâr kılındı ol-bâbda irâde efendimindir.

Fî 28 Eylül sene (1)310.

Fırka-i tahsîliyeden Siird Mutasarrıflığına verilen fî 17 Eylül sene (1)310 tarihli müzekkere üzerine yazılan der-kenâr.

Hüküm 71

Müteveffâ-yı merkumun beytü`l-mâle â'id olan terekesinin defter kassâmı çend-gûn akdem tanzîm ve tahtîm ve sicillâta idhâl olunduğu gibi muhallefât esmâni dahi defter-i kassâmıyla maʿan cânib-i beytü`l-mâle verilmiştir. Zimmet-i mebhûse-i mezkûre ise bu vechle kâffe-i muʿâmelâtı hitâm bulmuş ve muhtevîyâtıyla maʿan beytü`l-mâle teslîm olunmuş olan defter-i kassâm-ı mezkûrdan be-tekrâr tahrîb-i muʿâmele ile tenzil ve tesviyesine meydân olmadığından bi`l-ahere fürûhtu îcâb-ı maslahatdan bulunan emlâkı esmânından icrâ-yı mahsubu iktizâ edeceği maʿrûzdur.

Fî 21 Eylül sene (1)310.

Hüküm: 72

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Esmânı hazine-i celîleye â'id olarak bu kerre meclis-i idâre-i livâ kararıyla maʿrifet-i şerʿiyye ile fürûhtu icrâ olunan bir re's kısrağın mezâd kâ'imesinde gösterilen şerâ'it mucebînce kısrağ-ı mezkûr içün nizâmen mahdûd olub on beş günlük nafaka ücreti olan yirmi iki buçuk guruşun tesviyesi müşteriye â'id olduğu kâime-i mezkûrenin cümle-i ahkâmından iken mührü altında bî-severân ve seksen beş buçuk guruş fiyâtla maʿa

nafakası üzerinde takarrur eden Hancı İsmail`in kısrağ-ı mezkûru iş bu semeniyle maʿan ücret-i nafaka-i mezkûreyi merkûm İsmail`den taleb olundukta şerâ'iti inkârla nafaka-i mezkûre olan yirmi iki buçuk guruşun te'diyesinden imtinâʿ etmekde bulunmağla celbiyle kısrağ-ı mezkûre bedeli olan seksen beş buçuk ve ücret-i nafaka dahi yirmi iki buçuk ki cemʿân yüz sekiz guruşun hemân sürʿat-i tahsiliyle cânib-i mahkemeye teslîmi lüzûmunun îcâb edenlere emr u fermân buyurulması bâbında.

Fî gurre-i Cemâziye`l-evvel sene (1)312

Bitlis Vilâyet-i Celîleden Siird Mutasarrıflığına vürûd iden fî 25 Rebiülahir sene (1)312 tarih ve iki yüz otuz beş numerolu emirnâme üzerine yazılan der-kenâr.

Hüküm 73

Baʿdehu muktezâ-yı şerʿiyyesine bakılmak üzere ol vechile celbi lâzım gelen karye-i mezkûreli merkum Ali'nin zâbıta-i livâ maʿrifetiyle celb ve mahkeme-i şerʿ-i şerîfe havâlesi husûsunun emr u irâdesi menût-ı re'y u irâde-i aliyye-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîleridir ol-bâbda.

Fî 24 Teşrînievvel sene (1)311.

Süryani patriki tarafından keşide kılınan fî 21 Mayıs sene (1)310 tarihlü telgrafnâme üzerine Bitlis Vilâyet-i Celîlesinin fî 4 Temmuz sene (1)310 tarihlü zeylnâmesiyle Adliye Nezâreti Celîlesi`nden mevrûd ve cânib-i mutasarrıfdan fî 24 Temmuz sene minhû tarih ve yetmiş altı numerolu emirnâmesiyle birleştirilen fî 26 Eylül sene minhû tarih ve iki yüz altı numerolu emirnâme-i vilâyet-penâhî üzerine cânib-i mutasarrıfîye takdîm kılınan der-kenârdır.

Hüküm 74

Zevcesinden mâʿada terekesine müstehak kimesnesi olmayarak vefât iden merkûm Anno`nun terekesinin icrâ-yı tahrîri zımnında Gabi (?) karyesi ahâlisinden Tomo veledi Keşiş Berhom`un vaktiyle

Sayfa 17

mahkeme-i şerʿ-i şerîfe vukuʿ bulan mürâcaʿat ve ihbârı ve ol-sırada muhâsebe-i livâdan kezâlik mahkemeye verilen tezkire üzerine mal me'mûrlarıyla şerʿiyye me'mûrları müteveffâ-yı merkûmun karyesi olan Belkemer Karyesine gidüb hânesinde bulunub aslen kimesneye teslîm olmamış emvâl ve eşyâ-yı metrûkesini usûlen tahrîr ve müzâyedeten fürûht ettirildikten ve zevcesinin hissesi verildikten sonra vukuʿ-ı hâl fî 25 Rebiʿü`l-evvel sene (1)312 tarih ve yüz altmış dört numerolu defter-i kassâma baʿde`r-rabt ale`l-usûl defter-i kassâmıyla maʿan cânib-i hazineye iʿtâ kılınmış ve husûs-ı mezkûrun vasiyyet veya hibe tarîkiyle bir tarafa verildiğine dâ'ir mahkemeye hiçbir tarafdan bir güne mürâcaʿat vâkiʿ olmamış olduğundan ol-vechle cevâb-ı tastiri menût-ı re'y-i varideleridir fermân.

Hüküm 75

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Vâris-i gâ'ibi olduğu cihetle mukaddemâ buradaki terekesi tahrîr ve emvâl-i eytâm sandığına vazʿ olunmuş olan müteveffâ Yüzbaşı Hüseyin Ağa'nın bâ-sened Tillolu Şeyh Derviş Efendi`nin zimmetinde olan otuz aded lirayı Osmanî'nin eytâm sandığına lüzûm-ı iʿtâ ve teslimi defʿâetle celb olunan mûmâ-ileyh Şeyh Derviş Efendi`ye tenbîh ve ihtâr olunmuş ise de asla ihfâ etmemekde ve bi`l-hassa husûs-ı mezkûra dâ'ir müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin zevcesi tarafından bâ-hüccet-i şerʿiyye tevkil edilmiş olan Mülazım Recep Ağa dahi her bâr mahkemeyi taʿcîz edilmekde bulunmuş olmağla hıfzan li-hukûki`l-verese medyûn-ı mûmâ-ileyhin sürʿat-i celbiyle mebâliğ-i mezkûrenin bir ân evvel tahsil ve mahkemeye sürʿat-i teslîmi lüzûmunun zâbıta-i livâya emr u irâde buyurulması bâbında fermân

Fî 20 Cemâziye`l-evvel sene (1)312.

Hüküm 76

Siird Müdde-i Umûmî Muʿâvinliği Cânib-i Âlîsine

Bitlis Vilâyet-i Celîlesi`ne muzâf Yako karyeli İsa bin Beşar`ın Nevali(?) Kasaba nâm mevkiʿde sirkat olunan bir re's esterin mülkü olduğunu istidʿâ iden merkûm İsa tarafından virülüb müddeʿî-i umûmî muʿâvinliği canibinden mahkeme-i şerʿiyyeye tevdîʿ olunan fî 10 Mayıs sene(1)310 tarihlü istidʿâ üzerine mahkemenin zabt ceridesinin yüz

otuz beş ve yüz altıncı sahifelerinde mukayyed ve hâkim tarafından musaddak zabt varakasından anlaşıldığı vechle mezkûr ester-i merkûm İsa`nın malı olduğu muhâkemeten sâbit ve kendüsüne teslîm olunmuş ve ester-i mezkûrun teslîmi mübeyyin ahz olunan sened aynen ve leffen takdîm kılınmış olmağla icrâ-yı îcâbı menût-ı re'y ve irâde-i fâzilâneleridir.

Fî 22 Cemâziye`l-evvel sene (1)312.

Hüküm 77

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Livâ Mahkeme-i Şerʿiyye kâtibi Abdülaziz Efendi`nin hasbe'l-îcâb vukûʿ-ı infisâline binâen yerine ehl ve evsâf-ı matlûbeyi hâ'iz ulemâdan Yusuf Hayâli Efendi taʿyîn buyurulduğundan muhâsebe-i livaca ismi ol-vechle kaydının icrâ ve keyfiyetin cânib-i vilâyete arz ve inbâ buyurulması menût-ı emr u inâyet-i kerîmâneleridir ol-bâbda emr u fermân.

Fî 21 Cemâziye`l-evvel sene (1)312 ve fî 6 Teşrînisani sene (1)310.

Hüküm 78

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Pervari nâ'ib-i sâbıkı müteveffâ Şeyh Hüseyin Efendi`nin muhallefât-ı mübelliği Bağdat nakîbü`l-eşrâfı zehâdetlü Ahmed Efendi`den bâ-telgraf bu kerre istişʿâr olunmakla cevâbı yazılmak üzere keyfiyetin muhasebe-i livadan beyân buyurulması menût-ı emr u irâde-i kerîmâneleridir efendim.

Fî 23 Cemâziye`l-evvel sene (1)312.

Hüküm 79

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Eruh Kazası şerʿiyye kitâbetde müstahdem bulunan Kâtib Mustafa Efendi`nin adem-i liyâkati cihetiyle yerine kazâ niyabetince ehliyeti tebeyyün eden Bor Kazası ahalisinden Hüseyin Lütfü Efendi`nin muhalifen kitâbet-i mezkûreye bi`t-taʿyîn Teşrînievvel`de işine mübâşeret ettirildiğine dâ'ir fî 9 Teşrînisânî sene (1)310 tarih ve üç numerolu niyâbet-i mezkûreden mevrûd müzekkere üzerine muhâsebe-i livaca kaydının icrâ

buyurulması menût-ı irâde-i hazret-i kibriyâlarıdır ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 4 Cemâziye`l-evvel sene (1)312 ve fî 19 Teşrinisânî sene (1)310.

Hüküm 80

(…) vakıflarının tevlîyeti Mustafa Efendi üzerine yine tevcih iʿlâmı tanzîm olunmuş ise de evvel emrde alınacak harcın bir senelik mahsûlât ve menâfiʿi ne mikdârdan ibâret ise anâ göre ber-mûceb-i nizâm alınacağından bâ-der-kenâr beyân olunması muktezidir efendim.

Fî 12 Kânûn-i evvel sene (1)310.

Sayfa 18

Siird müddeʿî-i umûmî muʿâvinliğinden vürûd iden fî 10 Kânûn-i evvel sene (1)310 tarih ve iki yüz altmış üç numerolu müzekkere üzerine mutasarrıfa yazılan der-kenâr.

Hüküm 81

Erbâb-ı cinâyât veya cünhâdan zabt u istirdâd olunub Garzan mahkeme re'isinin tahrîrâtıyla eşkâl pusulasının sûret-i musaddakasını bi`r-rabt müddeʿi-i umûmiye muʿâvinliği cânîbinden verilen müzekkerede beyân olunub livâ zabıtasına li-ecli`l-beyʿ sevk olunan on üç re's ester ve bir re's kısrak ile eşyâ-i sâ'ire zâbıta-i livadan li-ecli`l-infâk müddet-i nizâmiyesi olan bir hafta inkızâsına değin mahv ve telefe müsteʿid bulunan hayvanât ne tarihden berü hancıya verildiği ve yevmiye ne mikdâr ücret-i infâkiye takdîr edildiği beyân olunmak zımnında huzûr-ı âlî-i mutasarrıf-ı efhamîye takdîm olunur efendim.

Fî 12 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Hüküm 82

Muʿâmele-i mukteziye fıkra-i nizamiyesine tevfîkan meclis-i idârece îcâbının icrâ buyurulması iktizâ eder fermân.

Fî 17 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Hüküm 83

Melfûf kararda bir aded tüfenk yirmi yedi mecîdiye ve üç lira şakîlerin elinden tutulmuş muharrer bulunmuş mezkûr tüfenk ile meblağ-ı mezbûr nerede kaldığının beyânı zımnında iş bu tahrîrât tekrar müddeʿ-i umûmî muʿâvinliğine tevdiʿ olunur.

Fî 15 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Hüküm 84

Emvâl-i mezkûre top olarak maʿa'l-kassâm emâneten sandığa teslîm olunacağından mebâliğ-i mezkûrenin diğer emvâle iltihâkı iktizâ eyler.

Fî 15 minhû.

Hüküm 85

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Cenâb-ı Meşîhat-penâhîye

Rehberi-i tevfîk-i barî ve himemât-ı alîyye-i veliyyü'n-niʿamîleri berekâtıyla mahall-i me'mûriyet-i daʿiyyânem olan Siird`te kırk dört gün zarfında muvâsalat etmiş isemde bunlara görülen envâʿ-i meşakkat ve sefâletle beklenilen karantinadan dolayı çekilen perişâniyet-i fevka`l-ʿâdenin derecesini tafsîl etmek arz-ı gâmma(?) ile taʿrîfi kâbil olmadığı arz u beyânıyla irâde-i veliyyü`n-niʿamilerine imtisâlen ilk maʿâş-ı dâʿiyânemin nısfı olan bin guruşun eytâm sandığına takdîm etmek üzere her çend muhâsebe-i livadan taleb ettimse de asıl maʿâş-ı dâʿiyânem olan iki bin guruşdan yalnız bin guruşu dâʿiyânelerine vererek diğer bin guruşun humus-ı dâʿilerine vekâlet iden zâta ve kusuru hazineye mande olarak muhâsebe tarafından ol-vechle icrâ-yı muʿâmele etmiş ve bu muʿâmele tarîk-i ilmiye nizâmnâmesinin otuz ikinci maddesine muhâlif olarak yapılmış olduğu muhasebeye beyân ve ifâde olunmuş ise de mezkûr nizâmnâme henüz resmen mevkiʿ-i intişâra konulmamış ser-rîştesiyle vermeyerek ber-vech-i maʿrûz mezkûr bin guruşun ol-vechle muhasebece mahsubu icrâ kılınmış olduğundan lütfen bu yüzden biʿl-ahere mes'ûl tutulmamak içün îfâ-yı muktezâsı husûsunun Siird mutasarrıflığına bir kıtʿa emirnâme-i meşîhat-penâhîlerinin şeref-tastîriyle irsâl buyurulması merhûn-ı emr u irâde-i veliyyü`n-niʿâmîleridir ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 30 Cemâziye`l-ahir sene (1)312 ve 15 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Hüküm 86

Tabur Ağalığı Cânib-i Âlîsine

Bundan akdem Garzan Kazasında fürûht ve muʿâmele-i mukteziyyesi icrâ olunmak üzere livaya irsâl ve zabıtaya teslîm kılınan on üç re’s ester ve bir re’s kısrak ve eşyâ-i sâ’ireye sâhib çıkub istidʿâ eden Garzan`da Melkişan Aşireti halkından Ömer bin Nami ve Mehmed bin Halid hapishânede mahbûs olub bunlardan firâr etmeyecek sûret-i sâlimede olunmamasında muhâkeme ve isticvâbları iktizâ itdiğinden şimdi berây-ı istimâʿ mahfûzen mahkeme-i şerʿiyyeye celb buyurulması.

Fî 21 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Hüküm 87

Siird Umûmî Muʿâvinliğine

Erbâb-ı cinâyât ve cünha ve yedinden ve üzerinden ve hânesinden eşyâ zabt ve istirdâdıyla ceryân-ı muʿâmelâtına dâ’ir fıkra-i nizamiyesinin tavzîh iden emr-i mahsûsunun nevʿâmen mahkeme-i şerʿiyyeye taʿalluku bulunduğundan bir sûret-i musaddakasının istinsâh ve isrâ buyurulması mütevakkıf-ı himmet-i aliyyeleridir.

Fî 17 Receb sene (1)312 ve fî 23 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Sayfa 19

Hüküm 88

Hayvanât ve eşyâ-yı mezkûreye livâ hapishânesinde mahbûs ve katl maddesinden dolayı maznûn bulunan yine eşkıyâ-yı mezkûre sâhib çıkub bâ-istidʿâ daʿvâ taleb itmeleriyle bunda tereddüd hâsıl olmağla ne güne muʿâmele olunmak üzere hükm-i nizâmîsinin beyânı zımnında müddeʿî-i umûmî muʿâvinliğinden istifsâr buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Erâmil ve eytâm-ı ilmiyye iʿâne sanduğu içün ricâl-i ilmiye ve me’mûrîn-i şerʿiyye maʿâşâtından iş bu bin üç yüz on sene-i mâliyesi Eylül ibtidâsından iʿtibâren tekâʿüd sandığına âîd yüzde beş tevkîfâtın mâh be-mâh doğrudan doğruya ve yâhud üç aylık birlikte posta ile meclis idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i aliyyesine vakt ü zamanıyla irsâli

ve taʿlîmât-ı seniyyenin otuz birinci maddesi mûcebince taʿyîn olunacak veyâhud tahvîl-i meʼmûriyet idecek nüvvâbın evvel emrde sandukça bir ilişiği olmadığına dâʼir meclis-i mezkûrdan bir ilm u haber alınmadıkça bir meʼmûriyete taʿyîn kılınmayacakları ve otuz üçüncü maddesinde vakt u zamanıyla gönderilmeyen tevfîkâtının merkez nâʼiblerinden tahsilini ve sâʼireyi şâmil 15 Rebiülahir sene 1312 tarih ve dört numerolu emirnâme-i sâmî-i hazret-i meşîhat-penâhînin sûret-i matbuʿa-i mersûlesi 26 Cemâziye`l-evvel sene 1312 tarih ve kırk altı numerolu zeylnâme-i muhlisiyle taʿmîm ve teblîğ kılınmıştı ber-mantûk-ı irâde-i aliyye-i hazret-i fetvâ-penâhî tevfîkân mezkûrenin riyâset-i müşârün-ileyhâya irsâli husûsuna dâʼir henüz bir maʿlûmât alınamadığından üç mâhlığın isbâline himmet olunmuş ise poliçeyi mi gemiler vâsıtasıyla yoğsa posta ile olduğunu mübeyyin tarih ve numerosunun gönderilmemiş ise riyâset-i müşârün-ileyhâya li-ecli`t-takdîm hemân ve müsâraʿaten posta ücretiyle maʿân be-hemehâl ilk posta ile taraf-ı senâverîye irsâliyle sebeb-i teʼhîrinin muvazzahan işʿârı ve bu emr-i celîlüʼl-kadrin fiʿiliyâtına gayretle cüzʼî bulunan tevkîfâtın teʼhîrine meydân verilmeyerek doğrudan doğruya riyâset-i müşârün-ileyhâya gönderilmesi ve mülhakât nüvvâbıyla müftü efendilere maʿlûmât iʿtâsı husûsuna himmet olunması siyâkında nemîka-i muhlisîye ibtidâr kılınmıştı efendim.

Hüküm 89

Eruh ve Pervari ve Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyelerine

Bitlis vilâyet-i celîlesi niyâbet-i şerʿiyyesinden vürûd iden fî 5 Receb sene (1312) tarih ve elli dokuz numerolu bâlâda münderic emirnâme-i şerîfenin hükmüne tevfîkan hareket eylemeleri siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılınmıştır.

Fî 15 Receb sene (1)312.

Hüküm 90

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 8 Kânûn-ı evvel sene (1)310 tarihli tahrîrât-ı aliyyelerine cevâbda vefât iden bir adamın vatan-ı aslîsi olan mahallin naʼîbi tarafından isbât-ı verâset hücceti iʿtâ olunacağı senedât-ı şerʿiyyenin tanzimine dâʼir olan taʿlîmâtın yirmi ikinci maddesinin maʿtûf-ı âlîsi olan on yedinci maddesi ahkâmından bulunmuş ve zât-ı âlîleri bu yolda işʿâr

buyurulan isbât-ı verâset hüccetinin tanzîm ve iʿtâsına gayr-i me’zûn bulunmuş olmağın ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 15 Recep sene (1)312 ve fî 31 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Hüküm 91

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesi Sû-yı Âlîsine

Fî 14 Receb sene (1)312 tarih ve numerosuz tahrîrât-ı behiyyenizde ezvâcı vefâtının isbâtına zevceleri tarafından mahkemeye ihzâr edilen bir şâhidin şehâdeti tahkimi keyfiyet-i istifsârı yazılmış olub yalnız bir şehâdetü’l-vâhid rişte-i zevciyyet emr-i muʿtenâ-bihinin inkıtâʿına medâr-ı hükm olamayacağı kütüb-i muʿtebere-i fıkhiyyede mübeyyin mesâ’il-i bedihiyyetden olub bu gibi hükm-i şerʿinin beyyinesi bir şâhid ile iktifâsı câ’iz olamayacağından nemika-i cevâbiyeye ibtidâr kılındı.

Fî 15 Receb sene 1312 ve fî 13 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Hüküm 92

Eruh Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 1 Kânûn-ı evvel sene (1)310 tarih ve beş numerolu tahrîrât-ı aliyyelerine cevâbdır. Maʿlûm olduğu üzere mecellenin bin sekiz yüzüncü maddesinde hâkim taraf-ı sultânîden icrâ-yı muhâkeme ve hükme vekildir ve usûl-ı muhâkeme-i hukukiyye kanûnunun üçüncü maddesinde dahi ale`l-umûm davâların muhâkemesinde ve hükmünde müstakildir binâ’en-aleyh davâların sûret-i ru’yet ve faslı emrinde kimesne tarafından müdâhale olunamaz deyü muharrer olub suâl buyurulan husus-ı mezkûr hakkında tarafımızdan re’y u beyân mütâlaʿa etmek istiklâliyet-i mehâkime dokunmuş olacağı beyân olunur ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 15 Receb sene 1312 ve fî 31 Kânûn-ı evvel sene (1)310.

Sayfa 20

Hüküm 93

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 21 Recep sene (1)312 tarih ve üç numerolu tahrîrât-ı aliyyelerine cevâbdır. Bu misillü muhalefât-ı askeriye içün tanzimi iktizâ iden isbât-ı verâset cihetlerinden harç alınmayacağı gibi pul bile yapıştırılmak îcâb etmeyeceği beyânen şukka terkîm kılındı ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 7 Kânûnisânî sene (1)310

Hüküm 94

Der-Saʿâdet`te Meclis-i İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâset-i Aliyyesine

Dâʿileriyle müftü-i livâ Ahmed Tevfîk Efendi`nin ve bir de Şirvan ve Eruh Kazâları nâ'ibleri taraflarından vürûd iden tevkîfât akçesi melfûf pusula mûcebince hâvî olduğu dört yüz altmış beş guruş Siird Postahânesine bâ-teslîm alınan makbûz ilm u haberi leffen huzur-ı fâikü'n-nûr-ı cenâb-ı hazret-i riyâset-penâhîleri kılınmış olmağla lütfen pusula-i maʿrûzada beyân kılındığı vechle meblağ-ı mezkûrun sûret-i teslîmini müşʿir ilm u haberler ashâbına verilmek üzere taraf-ı dâʿiyâneme baʿs ve tesyâr buyurulması ve kazâhâ-yı mülhakadan Pervari ve Garzan nâ'iblerinin tevkîfât akçeleri vürûd etmediğinden vürûdunda takdîm idileceği arz olunur ol-bâbda emr u fermân.

Fî 3 Recep sene (1)312 ve fî 14 Kânûn-ı sânî sene (1)310.

Hüküm 95

Bitlis Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Dâʿîleriyle müftü-i livâ Ahmed Tevfik Efendi`nin ve bir de Şirvan ve Eruh Kazaları nâ'ibleri taraflarından vürûd iden tevkîfâtın mecmuʿu olan dört yüz altmış beş guruş Siird Postahânesine bâ-teslîm alınan makbuz ilm u haberi fî 14 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve on dört numerolu ariza ile leffen ve doğrudan doğruya meclis-i idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i aliyyesine takdîm edildiği ve kazâhâ-yı mülhakadan Garzan ve Pervari nâ'iblerinin tevkîfât akçeleri şimdiye kadar vürûd itmemiş vürudu ânda riyâset-i müşârün-ileyhâya arz u takdîm ideleceği fî 15 Receb sene (1)312 tarih ve elli dokuz numerolu tahrîrât-ı fâzilânelerine cevâben arz olunur ol-bâbda emr u fermân.

Fî 30 Receb sene (1)312 ve fî 14 Kânûnisânî sene (1)310.

Hüküm 96

Eruh Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Tevkifât parası olarak gönderildiği beyân olunan yüz guruş ayn(?) bir aded lirâ-yı Osmâniyeye tebdîlen merciʿ-i mahsûsuna gönderildiği fî 9 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve dokuz numerolu tahrîrât-ı aliyyelerine cevâben bildiriliyor efendim.

Fî 2 Şaban sene (1)312 ve fî 16 Kânûn-ı sânî sene (1)310.

İlmiye-i tekâʿüd sandığından vilâyât ve elviye-i müstakile merkez niyâbetleri tarafından üç ayda bir gönderilecek â'idâtın masârıf-ı irsaliyesiyle yirmi paralık makbuz ilm u haber pullarının mürsellerine ve inhâ-i mahalleliye binâ'en taʿyîn olunan nüvvâb (?) maʿâşları â'idâtıyla ilk nısf ve terakkî maʿâşlarının irsâli mesârifinin ve pul esmânı olan yirmişer paranın kendülerine ve bu nâ'ibler maʿâşâtından â'idât içün merkez vilâyet ve livâ-yı müstakilden bidâ' eden posta ücreti misüllü masârıfın sanduğa a'idatı ve yalnız bunlar içün yirmi paralık makbuz ilm u haber pulu gönderilmesi kararlaştırıldığından mûcebince muʿâmele olunması meclis-i eytâm ifâdesiyle tavsiye olunur.

Hüküm 97

Eruh ve Pervari ve Garzan ve Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Bitlis Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şerʿiyyesi`nden müzeyyelen vürûd iden fî 26 Receb sene (1)312 tarih ve yetmiş üç numerolu bâlâda münderic telgrafnâme-i âlî-i hazret-i meşihat-penâhî hükm-i celîle tevfîk-i muʿâmele olunması siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı.

Fî 7 Şaban sene (1)312.

Hüküm 98

Pervari ve Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyelerine

Erâmil ve eytâm-ı ilmiye iʿâne sandığı içün yüzde beş tevkîfât mâh be-mâh doğrudan doğruya veyahud üç aylık birlikte posta ile meclis-i idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i

aliyyesine gönderilmek üzere geçen postada emirnâme-i meşîhat-penâhî ile bildirilmiş ise de gönderilmesinden bir semere-i iktitâf olunamadığından hemân ve seriʿân tevkîfât-ı mezkûrenin merciʿ-i mahsûsuna gönderilmesine himmet olunmak ol-bâbda irâde efendimindir.

Fî 7 Şaban sene (1)312 ve fî 21 Kânûn-ı sânî sene (1)310.

Sayfa 21

Hüküm 99

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Siird`in Bâbü`l-harb(?) Mahalleli müteveffâ Serrac Abdullah`ın eytâmı eytâm sandığınca berây-ı irbâh mevzuʿ akçesinden bir sene vaʿde ile üç yüz kırk beş guruşla medyûn bulunan mahkemeniz mübaşirlerinden Musa bin Hacı Mehmed`in muʿtâ senedi mûcebince fî 1 Temmuz sene (1)309 tarihinde hulûl-ı vaʿde etmiş olduğundan teslîm ideceği gününe kadar işleyecek eyyâm-ı maddenin(?) güzeştesiyle maʿân sürʿat-i tesvîye ve irsâli lüzûmunun fî 21 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve altı numerolu eytâm müdiriyetinin müzekkeresi üzerine matlûbdur.

Fî 7 Şaban sene (1)312 ve fî 21 Kânûn-ı sânî sene (1)310.

Hüküm 100

Bitlis Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Ashâb-ı mesâlih tarafından doğrudan doğruya mahkeme-i şerʿiyyeye takdîm idecekleri istidʿânâmelerden kaydiye harcı elınacağına dâ'ir mahkeme-i şerʿiyye harçları hakkında olan taʿlîmât-ı mahsûsâsında bir güne serâhaten tesâdüf olunamamış ve mezkûr istidʿânâmelerde kaydiye harcı alınıb alınmayacağında tereddüd hâsıl olmuş olduğundan keyfiyetin emr u işʿâr buyurulması bâbında hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 11 Şaban sene (1)312 ve 25 Kânûn-ı sânî sene (1)310.

Hüküm 101

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Eruh Kazâsı kitâbet-i şerʿiyyesi mahlûlünden dolayı kazâ niyabetince derece-i ehliyet ve liyâkâti kâfi görünüb kitâbet-i mezkûreye taʿyîn kılınan sâbık icrâ me'mûru Hüseyin Efendizâde Mustafa Efendi`nin bir gün evvel mahall-i me'mûriyetine iʿzâmının lüzûmunu mutazammın fî 21 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve dokuz numerolu mebʿûs tahrîrât üzerine efendi-i mûmâ-ileyh muhâsebe-i livaca ismini kayd ve îcâbının icrâ buyurulması menût-ı irâde-i kerîmâneleridir fermân.

Fî 12 Şaban sene (1)312 ve fî 26 Kânûn-ı sânî sene (1)310.

Hüküm 102

Eruh Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 25 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve on bir numerolu tahrîrât-ı behiyyenizin yevm-i vürûdundan bir gûn akdem vürûd iden tahrîrâtınızda taʿyîni kazâca icrâ olunan Mustafa Efendi`nin ismi muhasebece kayd ve îcâbının icrâsı içün huzur-ı âlî-i mutasarrıf-ı efhamîye keyfiyyet yazıldığı cevâben beyân olunur efendim.

Fî 26 Kânûn-ı sânî sene (1)310.

Hüküm 103

Trablusşam Sancağı Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Siird Sancağına tâbiʿ Şirvan Kazasına merbût Gürmas ahâlisinden Nafiye Hanım bint-i Osman Bey`in Siird Mahkeme-i Şerʿiyyesine vukuʿ bulan mürâcaʿatı üzerine Anar Kazası Kâimmakâmı zevcî izzetlü Hüseyin Bey Efendi aleyhine istihsâl ettiği fî gurre-i Safer sene 1310 tarih ve iki yüz üç numerolu nafaka hüccetinin tenfîz-i icrâsı zımnında icrâ dâ'iresinden mîr-i mûmâ-ileyhe gönderilen ihbârnâmenin teblîğ ilm u haberi zirinde yazdığı şerhin bir fıkrasında hüccet-i mezkûrenin tarafına tebliğini taleb etmiş ve gerçi nafaka hüccetleri temyiz ve istinâf iderse bile icrâ-yı ahkâmları zaruri ise de ol-bâbdaki talebi üzerine usûlen tarafında iʿtâ ve teblîğ olunmak üzere mezkûr nafaka-i hüccetin bir kıtʿa musaddak sureti leffen takdîm ve irsâl kılınmış olmağla lütfen sûret-i mezkûrenin

usûlen tarafına teblîğ ve iʿtâsıyla teblîğini müşʿir merbûten gönderilen ilm u haberin mîr-i mûmâ ileyhaya temhîr ve musaddak olarak iʿâde ve irsâli niyâzı bâbında irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 13 Şaban sene (1)312.

Hüküm 104

Nizâmiye Üçüncü Tabur Binbaşılığı Cânîb-i Âlîsine

Taburunuzda üç yüz üç senesinden üç yüz dokuz senesi nihâyetine değin vukuʿ bulan vefiyâtının yetmiş iki kıtʿa kassâm defterlerini bi`t-tanzîm taraf-ı âlîlerine melfufen irsâl kılınmıştır efendim. Fî 2 Nisan sene (1)310

Hüküm 105

Eruh Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Bundan çend sene akdem vefât iden Siirdli Saraç Abdullah`ın verâseti zevce-i menkûha-i metrukesi hanımı ve kebîr oğlu Mehmed ve sagire kızları Fatma ve Aliye`ye münhasıra olub livâdaki terekesi baʿde`t-tahrîr Eruh Kazâsı kurrâsından Günşil(?) karyesinde bulunan terekesini de ber-vech-i hakkâniyet tahrîr ittirilmeyüb üç bin guruşluk terekeye karîb hâric-i kassâm ketmiyân bırakılmasından bahsle eytâm-ı mezbûrenin vasî-i şerʿîleri tarafından verilen istidʿâ üzerine bu gibi inbânın terekeleri hıfz ve vikâye-i fi`l-gâye mültezim olmağla kazanızda eytâm müdürü bulunmadığı ve şerʿiyye kitâbeti dahi münhal bulunduğu cihetle nezâretiniz tahtında hâric-i

Sayfa 22

kassâm kalan tereke-i mezkûrenin huzûr-ı vahîde tahrîr ve beyʻi mücâz olan nesnelerin bile esmânı ale`l-usûl berây-ı irbâh sandığa vazʿ olunmak üzere eytâm müdürü Bekir Efendi`nin ol-tarafa iʻzâmını bâ arz-ı hâl iltimâs eylediğine binâʿen efendi-i mûmâ ileyh taraf-ı âlînize iʿzâm kılındığından bir gün akdem icrâ-yı tahrîri umûr-ı lâzimeden bulunduğuna binâʼen hemân icrâ-yı muktezâsı zımnında nemîka-i muhibbî terkîm kılındı.

Fî 19 Şaban sene (1)312.

Hüküm 106

Der-Saʿâdet`te Meclis-i İdâre Emvâl-i Eytâm Riyâset-i Aliyyesine

Dâʿileriyle Müftü-i Livâ Ahmed Tevfik Efendi ve bir de Şirvan ve Eruh nâ'ibleri taraflarından vürûd iden fî 14 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve on dört numerolu ariza ile gönderilen dört yüz altmış beş guruş tevkîfâtın sûret-i teslimini müşʿir ilm u haberlere yirmi beşer paralık pul gönderilmemiş ve bu kerre şeref-pîrâ-yı mevkiʿ-i taʿzîm olan fî 10 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarihlü telgrafnâme-i âlî-i hazret-i meşîhat-penâhîde gönderilecek tevkîfât içün yirmi paralık makbûz ilm u haber pulu gönderilmesi irâde ve işʿâr buyurulduğuna ve sâlifü`l-arz gönderilen dört yüz altmış beş guruş zevât-ı muharrerenin tevkîfâtları olub dört kıtʿa ilm u haber gönderileceğine binâ'en ber-mûceb irâde mezkûr dört aded ilm u haberlere yapıştırılmak üzere dört aded makbûz pulun leffen takdîm kılınmış olmağla ol-bâbda emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 21 Şaban sene (1)312 ve fî 4 Şubat sene (1)310.

Hüküm 107

Eruh ve Şirvan ve Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyelerine

Sûret-i Aliyyesi matbû'ân bi'l-edâ tenmîk ve vilâyet merkez niyâbeti cânib-i âlîsinden fî 4 Şaban sene (1)312 tarih ve yetmiş beş numero ile müzeyyel emirnâme-i âlî-i hazret-i meşîhat-penâhî hükm-i celîline tevfîk-i muʿâmeleye dikkat olunması siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı.

Fî 18 Şaban sene (1)312.

Hüküm 108

Huzûr-ı Âlî-i Fazilet-me'âblarına

Mahkeme-i şerʿiyyemizce şehr-i Şabani`l-muʿazzamın gurresi baʿde`l-isbât tanzîm olunan iʿlâm-ı şerʿiyyesi melfûfen huzûr-ı âlî-i fâzılânelerine takdîm kılındı.

Fî 28 Şaban sene (1)312.

Bitlis Niyâbet-i şerʿiyyesi cânibinden vürûd iden fî 26 Şaban sene (1)312 tarih ve doksan bir numerolu emirnamenin sûretidir.

Faziletlü efendim

Doğrudan doğruya ashâb-ı mesâlih tarafından mahkeme-i şerʿiyyeye verilen istidʿânâmelerden kaydiyye harcı alınıb alınmayacağının istifsârını mutazammın fî 25 Kânûn-ı evvel sene (1)310 tarih ve yirmi numerolu tahrîrât-ı şerîfleri mutâlaʿa kılındı bu gibi re'sen mehâkim-i şerʿiyyeye verilecek istidʿânâmelerden kaydiyye alınmasına dâ'ir gerçi sarâhat-i kânûniyye ve emirnâme-i meşîhat-penâhîye tesâdüf olunmamış ise de ancak mehâkim-i nizâmiye ve devâ'irde alınması lâzım gelen harç taʿrîfesinin birinci ve ikinci maddelerinde mehâkim-i şerʿiyye ve devâ'ir-i sâ'ireye havâle olunacak arzuhallerden beş guruş alınması muharrer görünmüş aslı sâbit olmadığı halde fer'in (?) sâbit olması kavâʿid-i külliye muktezasından olmağla mehâkim-i şerʿiyyeye havâle olunacak istidʿânâmlerden kaydiyye alındığı halde doğrudan doğruya verilecek istidʿânâmelerden bi-tarîki`l-ûlâ kaydiyeye alınması tabiʿi bulunmuş olmağın terkîm-i cevâbnâme-i muhibbîye ibtidâr kılındı efendim.

Fî 26 Şabani`l-muʿazzam sene 1312 ve fî 8 Şubat sene (1)310.

Nâ'ib-i Merkez-i Vilâyet Bitlis Mustafa Naim

Hüküm 109

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 13 Şubat sene (1)310 tarihli tahrîrât-ı behiyyenize cevâbdır. Eylül ve Teşrîn-i evvel ve sânî yüzde beş tevkîfâtı olan yüz seksen yedi buçuk guruş vüsûl bulduysa da posta ve pul esmânı gönderilmemekle burada mevkûf kalmıştır aynen sandığına gönderilse pul ve posta ve makbûz pul esmânı ve liraya tahvîl idilse meblağ farkı bir gûn akdem lüzûm-ı irsâli zımnında nemîka tahrîr kılındı.

Fî 1 Mart sene 1311.

Hüküm 110

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Bundan akdem vefât (iden) Mülazım Asım Efendiʿnin zâhirde vârisleri olmayarak metrukâtı beytü`l-mâla â'id olduğunu mutazammın fî 4 Şaban sene (1)312 ve fî 28 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve otuz dokuz numerolu müzekkiresi zâbita-i livâya lede`l-havâle müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin henüz emvâlinden alınamayan ve çend defʿa mütâlebe olunmuş ise de gönderilmeyüb Şirvan'da mevkûf bulunan köhne elbisesinin fürûht olunmağla bedeli olan altı guruş ve mühr-i zâtîsiyle bir aded kılıncın muhallefât-ı sâ'iresine iltihâkı lüzûmu der-kenârından anlaşılmağla bunları hemân bura mahkeme-i şerʿiyyesine seriʿân gönderilmesi intizâr olunur.

Fî 3 Mart sene (1)311.

Sayfa 23

Hüküm 111

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Müteveffâ mülâzım Asım Efendi`nin kazâda kalan köhnesinin bedeli olan altı guruş ve mühr-i zâtîyesiyle bir aded kılıncın bura mahkeme-i şerʿiyesine iltimâsı lüzûmunu mutazammın fî 2 Mart sene (1)311 tarih ve iki numerolu tahrîrâtın cevâbı henüz alınmamıştır. Bu ise hazinece müstaʿcel-i umurdan olmağla daha te'kîde hâcet bırakmamak üzere eşyâ-i mezkûrenin hemân seriʿân gönderilmesi elzemdir.

Fî 8 Şevvâl sene (1)312 ve 22 Mart sene (1)311.

Hüküm 112

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Eylül, Teşrînievvel ve sânî maʿâş tevkîfâtı olan yüz seksen yedi guruşun liraya fark ve posta ücretiyle masârıf-ı sâ'iresini mübeyyin melfûf pusulası mûcebince on iki guruş bu tarafa gönderilmesi iktizâ ider.

Fî 8 Şevvâl sene (1)312 ve fî 22 Mart sene (1)311.

Hüküm 113

Der-Saʿâdet`te Meclis-i İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâsetliği Cânib-i Âlîsine

Dâʿileriyle müftü-i livâ Ahmed Tevfik Efendi`nin ve bir de Eruh ve Şirvan Kazaları nâ'ibleri tevkîfât akçesi olub fî 14 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve on dört numerolu ariza ile takdîm kılınan dört yüz altmış beş guruşun makbûz ilm u haberleri şimdiye kadar vürûd itmemiş olduğundan lütfen evvelce mütekaddim pusula mûcebince meblağ-ı mezkûrun sûret-i teslimini müşʿir ilm u haberler ashâbına verilmek üzere sû-i dâʿiyâneme ba's ve tesyâr buyurulması bâbında ve her hâlde emr u fermân.

Fî 11 Şevvâl sene (1)312 ve fî 25 Mart sene (1)311.

Hüküm 114

Hâk-pây-ı Muʿâllâ-yı Meşîhat-ı Ulyâya

İlk maʿâş-ı dâʿiyânemin nısfı olan bin guruş eytâm sandığına takdîm itmek üzere muhâsebe-i livâdan taleb ettimse de asıl maʿâş-ı dâʿiyânem olan iki bin guruşdan yalnız bin guruşu dâʿilerine vererek diğer bin guruşun hepsi dâ'ilerine vekâlet iden zâta ve küsuru hazineye mande olarak muhâsebe tarafından tevkîf kılınmış ve bu muʿâmele ise tarîk-i ilmiyye nizâmnâmesinin otuz ikinci maddesine muhâlif olarak yapılmış olduğu muhasebeye beyân ve ifâde olunmuş ise de mezkûr nizâmnâme henüz teblîğ kılınmadığı ser-rîştesiyle vermeyerek ber-vech-i maʿrûz eytâm sandığına gönderilmesi îcâb iden nısf maʿâş-ı dâʿiyânem olan bin guruşun ol-vechle muhasebece tevkîf ve iʿtâ kılınmış olduğundan icrâ-yı îcâbı hakkında fî 15 Kânûn-ı evvel sene (1)310 tarih ve beş numerolu ariza ile arz-ı keyfiyyet edildiği halde henüz irâde-i meşîhat-penâhîleri şeref-zuhûr itmemiş olduğundan lütfen bu yüzden bi`l-ahere mes'ûl ve muʿâteb tutulmamak içün îfâ-yı muktezâsı husûsunun Siird Mutasarrıflığına bir kıtʿa emrinâme-i meşîhat-penâhîlerinin şeref-tastîr buyurulması merhûn emr u irâde-i veliyyü`n-niʿâmîleridir ol-bâbda emr u fermân.

Fî 11 Şaban sene (1)312 ve 25 Mart sene (1)311.

Hüküm 115

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Müteveffâ Saraç Abdullah`ın eytâmı Fatma ve Aliye`nin li-ecli`l-irbâh eytâm sandığında mevzuʿ akçesinden bir sene vaʿde ile üç yüz kırk beş guruşla medyûn

bulunan ora mahkeme mübâşiri Musa Ağa`nın muʿtâ senedi mûcebince fî 1 Temmuz sene (1)309 tarihinde vaʿdesi hulûl etmiş ve teslîm edeceği gününe kadar işleyecek eyyâmın güzeştesiyle maʿan sürʿat-i tesvîyesi lüzumuna dâʾir fî 7 Şaban sene (1)312 ve fî 21 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarih ve on dokuz numerolu tahrîrât ile bildirilmiş ise de şimdiye değin bir cevâb alınmamıştır. Meblağ-ı mezkûrun nihâyet sekiz gün zarfında teʾdiye etmek üzere mahkeme-i şerʿiyyeden tanzîm olunan fî 13 Şevvâl sene (1)312 tarihli mürâsele-i şerʿiyyenin leffen ol-tarafa gönderildi ve şâyed bu müddet zarfında teʾdîye etmediği takdirde muʿâmele-i nizâmiyesi icrâ idileceği merkûm Musa Ağa`ya bi`t-teblîğ nüsha-i sâniyesi bu tarafa gönderilmesi matlubumdur.

Fî 13 Şevvâl sene (1)312.

Hüküm 116

Siird Zabıta Tabur Ağalığı Cânib-i Âlîsine

Bundan akdem zâhirde verâseti bulunmadığı halde vefât iden Siird Zabıta Taburunun Piyade İkinci Bölük Ağası Muʿâvini Mülâzım Asım Efendinin 39 numerolu ve fî 18 Kânûn-ı sânî sene (1)310 tarihli livâ niyâbetine verilen muhâsebe-i livâ-i mezkûresi üzerinde 221 numero ve fî 21 Şevvâl sene (1)310 tarihli zabıta-i livâ der-kenârından anlaşıldığı halde henüz gönderilmeyen köhne elbisesinin (…) olunduğu on altı guruş ve mühr-i zâtiyesiyle bir aded kılıncın Şirvan`da mevkûf bulunduğu deyü beyân olunmuştur. Elbise-i mezkûre kimlerin maʿrîfetiyle satıldığının beyânıyla eşya ve mezkûre neredeler ise celb ittirilüb mahkemeye teslîmi iktizâ eyler efendim.

Fî 16 Şevvâl sene (1)312 ve fî 30 Mart sene (1)311.

Sayfa 24

Hüküm 117

Der-Saʿâdet`te Meclis İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâset-i Âliyyesine

Üç yüz on senesi şehr-i Kânûn-ı sânî ve Şubat ve üç yüz on bir senesi şehr-i Mart maʿâşât-ı dâʿiyânemin tevkîfât akçesi olan üç yüz guruşun Siird postahânesine bâ-teslîm alınan makbûz ilm u haberle yirmi paralık bedel naklen huzûr-ı âlî-i hazret-i riyâset-penâhîleri takdîm kılınmış olmağla lütfen meblağ-ı mezkûrun keyfiyyet vüsûliyle teslîm

ilm u haberinin taraf-ı dâʿiyâneme irsâl ve izbâr buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 18 Şevvâl sene (1)312 ve fî 1 Nisan (1)311.

Hüküm 118

Eruh ve Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Erâmil ve eytâm-ı ilmiyye sandukuna fî 14 Kânûn-ı sânî (1)310 ve on dört numerolu tahrîrâtla Eylül, Teşrînievvel ve sânî maʿâşlarınızın yüzde beş tevkîfâtı olan (boşluk) yirmi para sanduk-ı mezkûra teslîm olunduğuna dâʿir bu kerre vürûd iden fî 8 Şubat sene (1)310 tarih ve bin beş yüz yetmiş altıncı numerolu makbûz senedi leffen taraf-ı behiyyelerine gönderildi ve hulûl iden Kânûn-ı evvel ve sânî ve Şubat maʿâşlarının tevkîfâtı dahi tarafınızdan gönderildiği hâlde buraya işʿâr-ı maʿrîfetimizle gönderiliyor ise ise hemân tevkîfât-ı mezkûre bi'l-hesâb posta ve pul ücretiyle ma‘an tesyâr edilmesi iktizâ ider efendim.

Fî 18 Şevvâl sene (1)312 ve fî 1 Nisan sene (1)311.

Hüküm 119

Pervari Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Kânûn-ı evvel ve sânî ve Şubat maʿâşlarının yüzde beş tevkîfât erâmil ve eytâm-ı ilmiyye sandukuna gönderilmesi içün ya re'sen taraf-ı behiyyenizden gönderilüb buraya işʿâr veyâhud posta ve pul ücretiyle ma‘an buraya tesyâr edilmesi tavsiye olunur efendim.

Fî 18 Şevvâl sene (1)312 ve fî 1 Nisan sene (1)311.

Hüküm 120

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Erâmil ve eytâm-ı ilmiyye sandukuna Eylül ve Teşrîn-i evvel ve sânî maʿâşlarının tevkîfâtı şimdiye kadar gönderilmemiş posta ve pul esmânına tevakkuf idiyor Kânûn-ı evvel ve sânî ve Şubat`ın tevkîfâtı dahi sür‘at-i irsâli lüzûmu bedîhîdir yâ re'sen taraf-ı

behiyyenizden irsâl ve buraya iş'âr veyâhûd posta ve pul esmânıyla berâber buradan gönderilmek üzere tesyâr edilmesi tavsiye olunur efendim.

Fî 18 Şevvâl sene (1)312.

Hüküm 121

Şirvân Niyâbet-i Şer'iyyesine

Livâ mahkemesince yapılacak kassâm-ı şer'îye rabt olunmak üzere orada mukaddemen vefât iden zabtiye piyade ikinci bölük ağası mu'âvini mülâzım Asım Efendi'nin tekrîr-i te'kîdâtla berâber istenildiği halde henüz gönderilmeyüb fürûht olunan köhne elbisenin esmânı olan on altı guruş ve mühr-i zâtîsiyle bir aded kılıncın Şirvan`da bulunduğu zâbıta-i livâ der-kenârında beyân olunmuştur. Taz'îf-i te'kîdâta hâcet bırakmayub hemân eşyâ-i mezkûre bu tarafa tesyârı şiddetiyle(?) intizâr olunur efendim.

Fî 3 Mart sene (1)311.

Hüküm 122

Meclis-i İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâseti Huzûr-ı Sâmilerine

Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki

Livâ müftîsi Ahmed Tevfik Efendi`nin sene-i hâliye Kânûn-ı evvel ve sânî ve Şubat ma'âşlarının tevkîfâtı olan kırk bir guruş on para ile makbûz ilm u habere yapıştırılacak yirmi paralık pul dahi el-yevm postahâneye teslîmen huzûr-ı semûhîlerine takdîm kılınmıştır ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 27 Şevvâl sene (1)312 ve fî 10 Şubat sene (1)311.

Hüküm 123

Bitlis Niyâbet-i Şer'iyyesi Cânib-i Âliyyesine

Siird Sancağı`nda Tillo karyesinde medfûn-ı hâk-i ıtırnâk olan Şeyh Memduh Hazretleri Dergâhının postnişîni Şeyh Hamza Efendi`nin vuku'-ı vefâtına mebni mahdumu Şeyh Salih Efendi ta'yîn kılındığından ba'dehu mu'âmele-i mukteziye icrâ olunmak üzere evvel-emrde mûmâ ileyh Şeyh Salih Efendi`nin icrâ-yı imtihanıyla meşîhat-i mezkûrenin tevcihi içün lâzım gelen i'lâm mazbatasının varaka-i imtihâniyesiyle ma'an

irsâli hakkında cânib-i mutasarrıf-ı ekremîye hitâben vilâyet-i celîleden şeref-vürûd idub meclis-i idâre-i livâ kararıyla mahkeme-i şerʿiyyeye havâle buyurulan fî 20 Mart sene (1)311 tarihli emirnâmede irâde ve işʿâr buyurulmuş ise de şüyûhun sûret-i imtihânları hakkında bir gûne taʿlîmâta tesâdüf edilemediği gibi şimdiye kadar vukûʿı sebk etmediğinden mûmâ ileyhin ne vechile ve ne gibi şeylerden imtihân idilmek iktizâ ideceği beyânıyla keyfiyyetin inbâ buyurulması bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 27 Şevvâl sene (1)312 ve fî 10 Nisan sene (1)311

Sayfa 25

Hüküm 124

Zâbıtaya

Fî 20 Şevvâl sene (1)312 tarih ve on üç numerolu te'kîdata cevâben Şirvan kazâsından fî 27 Şevvâl sene (1)312 ve fî 6 Nisan sene (1)311 tarihli bâlâda aynı mevrûd cevâbında kaza zabıta me'mûrluğundan olunan der-kenârda mûmâ-ileyh mülâzim Asım Efendi`nin vefâtı kendi zamanında olmayub daha evvel vukûʿ bulmuş hangi zâbıta me'mûru mühr-i zâtisiyle bildirilmiş ise eşyâ-i mezkûre üzerinden aranılması lâzım geleceği beyân olunmağla tahrîri ve îcâbının icrasının beyânı iktizâ ider efendim.

Fî 17 Şevvâl sene (1)312

Hüküm 125

İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâseti Huzûr-ı Semûhîlerine

Garzan nâ'ibinin üç yüz on senesi şehr-i Eylül ve Teşrîn-i evvel ve sânî maʿâş tevkîfâtı olan yüz seksen yedi buçuk guruş ile makbûz ilm u haberine yapıştırılacak yirmi paralık pul ile posta makbûz ilm u haberi leffen postahâneye teslîmen huzûr-ı semûhîlerine takdîm kılınmıştır ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 4 Zi`l-kaʿde sene (1)312 ve fî 17 Nisan sene (1)311.

Hüküm 126

Siird Defter-i Hâkânî Me'mûriyet-i Behiyyesine

Rıfʿatlü Efendim

Çarşı Mahallesinde kâ'in Hüseyin Hamudi`nin hânesi mezbûr Hüseyin üzerine müstakilen mi yoksa müşterek mi müşterek ise hissedarlarının mikdârı ne kadardır ve mecmuʿ hânenin min-haysü`l-mecmuʿ ebniyesiyle berâber kılıncı ne ise beyân idilmek üzere iş bu tezkire tevdiʿ kılındı efendim.

Fî 6 Zil`l-kaʿde sene (1)312.

Hüküm 127

Eruh Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Müteveffâ Mehmed Salih`in yetimi Abdülfettah`ın li-ecli`l-irbâh eytâm sandığında mevzuʿ akçesinden iki sene vaʿde ile üç bin dokuz yüz altmış dokuz guruş veya bâ-devr-i şerʿî yüz doksan iki guruş yirmi para ki cemʿân beş bin yüz elli buçuk guruşla bundan akdem vefât iden birâderi Mehmed Naci Efendi`yle maʿan medyûn bulunan ora piyâde zabtiye neferâtından Fettah bin İsmail`in muʿtâ deyn senedi mûcebince fî 1 Teşrîn-i sânî sene (1)309 tarihinde vaʿdesi hulûl itmiş ise de nihâyet sekiz gün zarfında meblağ-ı mezkûru te'diye itmek üzere mahkeme-i şerʿiyyeden tanzîm olunan fî 9 Zi`l-kaʿde sene (1)312 tarihli mürâsele-i şerʿiyyenin leffen ol-tarafa gönderildi ve şâyed bu müddet zarfında te'dîye etmeyecek olursa muʿâmele-i nizâmiyesi icrâ idileceği merkûm Fettah`a bi`t-teblîğ nüsha-i sâniyesi bu tarafa gönderilmesi matlûbdur efendim.

Fî 9 Zi`l-kaʿde sene (1)312 ve fî 22 Nisan sene (1)311.

Hüküm 128

Pervari Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 7 Zi`l-kaʿde sene (1)312 tarih ve üç numerolu tahrîrât-ı cevâbelerinde doğrudan doğruya mahdum-ı âlîleri vâsıtasıyla postahâneye teslîmen emvâl-i idâre-i eytâm ve erâmil-i ilmiye Kânûneyn ve Şubat maʿâş-ı tevkîfâtı gönderildiği beyân olunmuş postahânece kayd-ı keyfiyeti bizce maʿlûmât yoktur. Eylül, Teşrîn-i evvel ve sânî evvelce gönderilmemiş ise ayında gönderilmesi lüzûmu taʿmîm olunan emirnâme-i mahsusa-i meşîhat-penâhî muktezâ-yı münîfi olmağla beyân-ı hâl idiliyor efendim. Fî 9 Zi`l-kaʿde sene (1)312.

Hüküm 129

Siird Müdde-i Umûmî Muʿâvinliği Cânib-i Âliyyesine

Taraf-ı fâzılânelerinden vukûʿ bulan teblîğ üzerine keşf-i meyyit ve feth-i kabr içün cihet-i şerʿiyyeden Siird`te mülhak Fesken (?) karyesine gönderilen Muhzır Abdülferid Ağa`nın ücret-i kademesi hangi tarafdan tesvîye ve iʿtâ eylediğine dâ'ir emr-i mahsusunda sarâhat bulunamadığından mûmâ-ileyhin ücret-i keşfiyesi nereden alınması geleceği irâde ve işʿâr buyurulması bâbında irâde efendim hazretlerinindir. Fî 11 Zi`l-kaʿde sene (1)312 ve fî 14 Nisan sene (1)311

Hüküm 130

Siird Müddeʿ-i Umûmî Muʿâvinliği Cânib-i Âliyyesine

Tillo karyeli Hacı Osman bin Berho`nun mahdumu Musa`dan Siird Mahkeme-i Şerʿiyyesinde iddiʿâ ettiği nafakadan dolayı yek-diğerine mübâyin olarak merkûmâna virilüb mahkeme-i şerʿiyyeye ibrâz ettikleri fî 23 Nisan-25 Nisan sene (1)311 tarihiyle müverrih ve imâm-ı fıkhiyye Tillo Musa ve muhtar Musa ve Hacı Halid ve ihtiyâr zımnında mühürleriyle mahtûm iki kıtʿa şehâdetnâme mallarına nazaran mezkûr iki kıtʿa şehâdet-nâme iʿtâ iden sâlifü`s-sâmî âdeten mahkeme-i şerʿiyyeyi infâl ve gayr-i sahîh yerine koymak gibi efʿâl-i memnuʿaya tecâsur etmiş olduklarından baʿde nafaka hakkında îcâb-ı şerʿiyyesine bakılmak üzere ol-emrde mezkûr nafaka daʿvâsından dolayı tezâhür iden hukûk-ı umûmiye olan mezkûr şehâdetnâmeyi tahîr iden eşhâs haklarında îcâb iden tahkîkât ve muʿâmelât-ı mukteziyenin îfâ buyurulması zımnında mezkûr iki kıtʿa şehâdet-nâme leffen tevdiʿ kılındı. Fî 19 Zi`l-kaʿde sene (1)312 ve 2 Mayıs sene (1)311

Hüküm 131

Van Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Mülgâ Hakkâri Vilâyeti dâhilinde makarr-ı livâ olan Elbak(?)'da sâkin iken vefât iden asakir-i şâhânenin yirmi dokuzuncu alayının birinci taburunun ikinci yüzbaşısı İbrahim Efendi ibni Hasan`ın verâseti zevcesi Hayriye Hanım bint-i Nuri Bey ve vâlidesi Ayşe bint-i Abdullah ve sagir oğlu İbrahim`e münhasıra olub sagir-i mezkûre pederi müteveffâ-yı mûmâ-ileyhden mevrûs hisse-i ırsiyesi olan altı bin üç yüz küsür guruş alay-ı mezkûr miralayı

Sayfa 26

İzzetlü Ömer Bey`e teslîm edildiği fî 28 Muharrem sene (1)305 tarihlü Elbak(?) Mahkeme-i Şerʿiyyesinden verilen kassâm-ı şerʿiyeden anlaşıldığı ve sagir-i mezbûrun mu'ahharan vukûʿ-ı vefâtıyla hisse-i musîbesi kendüsüne isâbet eylediği cihetle mebâliğ-i mezkûre mîr-i mûmâ-ileyh maʿrîfetiyle nereye verildiğine dâ'ir maʿlûmât olmak ve hakkını oradan istifâ itmek üzere fî 29 Nisan sene (1)311 tarihlü mezbûre Hayriye Hanım tarafından verilen istidʿâ üzerine mîr-i mûmâ-ileyhden istifsâr ve bu tarafa izbâr buyurulması mütevakkıf irâde-i aliyye-i fâzılâneleridir fermân.

Fî 21 Zi`l-kaʿde sene (1)312 ve fî 4 Mayıs sene (1)311

Hüküm 132

Bitlis Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Meşâyihler ne vechile imtihân edilmek iktizâ ideceği hakkında fî 10 Nisan sene (1)311 tarih ve on beş numerolu ariza ile vukûʿ bulan istizân-ı dâʿiyâneme cevâb şeref-zuhûr itmemiş ve Şeyh Memduh Hazretleri Dergâhının post-nîşîni Şeyh Salih Efendi küll-i yevm yefîyetini su'âl etmekte bulunmuş olduğundan lütfen mûmâ-ileyhin teveccühle imtihân edilmek iktizâ edeceğinin emr u işʿâr buyurulması te'kîden arz olunur ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 23 Zil`l-kaʿde sene (1)312 ve fî 6 Mayıs sene (1)311

Hüküm 133

Siird Mutasarrıflığı Cânib-i Âlî Fehîmânelerine

Livâ eytâm müdür-i sâbık ve l3a-hakkı Abdülmecid ve diğer efendilerin beynlerinde tanzîm edilen iki nüsha devr-i defteri ale`l-usûl meclis-i idârece tasdîk olunması içün huzûr-ı âlî mutasarrıf-ı efhamîlerine takdîm kılındı fermân.

Fî 27 Zi`l-kaʿde sene (1)312 ve fî 6 Mayıs sene (1)311

Hüküm 134

Siird Zabtiye Tabur Ağalığı Cânib-i Âlîsine

Tüccâr Hoca Zeko Mahkeme-i Şerʿiyyede bulunması içün birkaç defʿa celbine mahzar gitmiş ise gelmekten imtinâʿ eylediğinden mahkeme-i şerʿiyyede bulunması lâzimeden olub iş bu pazartesi günü saʿat beş raddesinde bulundurulmak içün himmet-i aliyyeleridir efendim ve fî 27 Zi`l-ka'ade sene (1)312 ve fî 6 Mayıs sene (1)311.

Hüküm 135

Siird`te Ârâmsâz Redîf Binbaşılığı Cânib-i Âlîsine

İzzetlü efendim

Taburunuz mülâzımlarından olub Şirvan Kazâsında bulunan Yusuf Efendi`nin zevcesi Fatma Hatun tatbîk olunduğunu vekîl-i müseccel-i şerʿî iddiʿâya dâ'ir mahkemeye istidʿâ virmekle mühr-i mü'eccel müsemmâsıyla nafaka-i şerʿiyyesini mûmâ-ileyh Yusuf Efendi mezbûre te'diye itmediğinden dolayı mezkûrenin daʿvâya vekîl-i mûmâ-ileyh Abdülkadir Efendi tarafından verilen istidʿâ üzerine mahkeme-i şerʿiyyeden tanzîm olub melfûfen gönderilen fî 28 Zi`l-kaʿade sene (1)312 tarihlü birinci daʿvetiye-i şerʿiyyenin ale`l-usûl mülâzim-i mûmâ-ileyhe li-ecli`t-teblîğ gönderilmekle alınan nüsha-i saniyesinin taraf-ı şerʿe isbâli husus-ı menût ve mütevakkıf re'y-i âlîleridir efendim.

Fî 28 Zi`l-kaʿade sene (1)312 ve 11 Mayıs sene (1)311.

Hüküm 136

Siird`te Ârâmsâz Redîf Binbaşılığı Cânîb-i Âlîsine

Cevâben vurûd iden fî 17 Mayıs sene (1)311 tarih ve kırk sekiz numerolu tahrîrât-ı aliyyenizin melfufu bulunan daʿvete nüsha-i saniyesinin zirinde mülâzim-i mûmâ-ileyh Yusuf Efendi`nin mülâzim-i mûmâ-ileyh Şirvan Kazasında muhassas zâbitândan olmayub me'mûriyet-i muvakkata ile bulunmuş ve müddeʿî-i müvekkilesi ise burada ve kendüsünün hânesi burada olub mahal-i ikâmetgâhı Siird Kasabası bulunduğunu vekîl-i merkumun ifâdesi üzerine binâ'en-aleyh mahkeme-i şerʿiyyeye gelmek içün ikinci daʿvete şerʿiyye yazılub melfufen cânib-i âlîsine irsâl kılındı efendim.

Fî 6 Zi`l-hicce sene (1)312.

Bitlis Vilâyet-i Celîlesi vali vekilinden Siird Mutasarrıflığına gönderilen fî 8 Zi`l-hicce sene (1)312 tarih ve doksan üç numerolu ve Siird Müddeʿî Ûmûmî Muʿâvinliğine Van`da Mahkeme-i Şerʿiyyeye muhavvel emriyle üzerine yazılan der-kenârdır.

Hüküm 137

İş bu emirnâme ile melfûfî istidʿâ nazarân mutâlaʿadan geçirildi beyân kılınan on üç re's ester ile bir re's kısrak Garzan Kazâsına mülhak Güh(?) karyeli Şebe`nin(?) katli maddesinden dolayı maznûn-ı aleyhim bulunan Ömer bin Nami ile üç nefer refîkleri bedellerinde tutulup üçüncü cild düstûrun yüz kırk dokuzuncu sahifesinde muharrer fukarât-ı nizâmiye mûcebince ve mezkûr Garzan Mahkemesinin fî 18 Teşrîn-i evvel sene (1)310 tarih ve beş numerolu ve meclis-i idâre-i livânın kararları üzerine meclis idâre-i livâ aʿzâsından Bali Efendi`nin nezâreti tahtında mahkeme-i şerʿiyye tarafından tanzîm kılınan mezâr kavâ'ini mûcebince sevk-i sultânîde müddet-i nizâmiyesi zarfında münâdî vâsıtasıyla bi`l-fürûht esmân-ı bâligâsı

Sayfa 27

olan beş bin altı yüz on dokuz guruş altı para mülga vakte bâ-defter teslîm eylediğine da'ir mahkeme-i şerʿiyyede mevcûd ve mahfuz bulunan fî 11 Kânûn-ı sânî sene (1)310 ve fî 6 Şubat sene minhû ve fî 9 Mart sene (1)311 tarih ve yetmiş dört ve yirmi bir ve yirmi altı numerolu on altı kıtʿa makbûz ilm u haberât malından anlaşılmış ve ceryân iden muʿâmele bundan iʿbâret bulunmuş olmağın ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 18 Zi`l-hicce sene (1)312 ve fî 30 Mayıs sene (1)311

Hüküm 138

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Taraf-ı kurradan Berhurek(?) Karyesinde çend hafta akdem eytâm terk iden Kâsım ile Fesken ve Ragif(?) karyelerinde vukûʿ bulan bu misllü vefiyâtın ale`l-usûl terekelerine tahrîr içün gönderilecek kâtib-i şerʿle beraber zâbıta-i livâdan piyâde bir nefer jandarma terfiki içün zâbıta-i livâya emr buyurulması menût-ı re'y-i fehîmnânelerine ol-bâbda emr u fermân. Fî 18 Zi`l-hicce sene (1)312.

Hüküm 139

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Siird hapishânesinde mevkûf bulunan Garzan Kazâsı`na tâbiʿ Melikşah Aşiretinden Siyani(?) karyeli Hasan bin Osman`ın berây-ı mürâfaʿa mahfuzen mahkeme-i şerʿiyyeye ihsârı husûsunun Z3abita-i livâya emr u havâle buyurulması b3abında fermân.

Fî 3 Muharrem sene (1)313 ve fî 14 Haziran sene (1)311

Hüküm 140

Şirvan Kazâsı Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Şirvan Kazası mahkeme-i şerʿiyye kâtibi Süleyman Efendi hakkında verilüb sûret-i müsteemircesi leffen savb-ı şerîflerine irsâl kılınan ihbâriye varakası me'aline nazaran mûmâ-ileyhin hakkında tahkîkât-ı lâzîmenin icrâsıyla netîcesinin işʿâr buyurulması bâbında irâde efendimizindir.

Fî 7 Muharrem sene (1)313

Hüküm 141

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Siird Hapishânesinde mevkûf bulunan cinayetle maznûn Garzan Kazâsı kurrâsından Seyanis(?) karyeli Hasan bin Ömer`in ve etrâf-ı kurrâdan Fesken Karyeli Memi bin Mori`nin berây-ı mürâfaʿa tahte`l-hıfz mahkeme-i şerʿiyyeye ihzârı husûsunun zâbıta-i livâya emr u havâle buyurulması bâbında emr u fermân. Fî 8 Muharrem sene (1)313

Hüküm 142

Karkın Kazâsı Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Melfûfen gönderilen terekede isimleri bi`d-daʿvâ muharrer Karkın Kasabası ahâlisinden ve tebaʿa-i Devlet-i Aliyyenin Ermeni milletinden Reşo veled Hames ve Gazar veled Haço`nun ale`l-usûl tezkire ve yine mazrûfen mahkeme-i şerʿiyyemize iʿade buyurulmak içün cânib-i âlîlerine mazrûfen tesyâr kılındı. Fî 8 Muharrem sene (1)311

Hüküm 143

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Siird`e mülhak Tillo karyesinde medfûn-ı hâk-i ıtırnâk olan Şeyh İsmail Fakirullah Hazretlerinin hângâhına meşruta ve mevkûf olan emlâk ve arâzi ile müsakkafâtdan ne gibi şeyler var ise nev u kıymetleriyle dergâh-ı mezkûrun itʿâmiyesi içün cânîb-i hazine-i celîleden tahsis ve ihsân buyurulan erzâkın bedeline mukâbil senevî kaç guruş verilmekde olduğunun zîr-i mezkûreye derç u beyân buyurulmaları husûsunun dâ'ire-i müteʿallikasına emr u havâle buyurulması görülen lüzûm üzerine arz olunur ol-bâbda fermân.

Fî 15 Muharrem sene (1)313 ve fî 26 Haziran sene (1)311

Hüküm 144

Pervari Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Pervari Kazası kurrâsından Hernovit-i Ulyâ(?) karyesi ahâlisinden ve tebeʿa-i devlet-i aliyyenin Keldânî milletinden Berho veledi Livo ve Şimon veledi Pavlus ve Soloka veledi Toto taraflarından bâ-hüccet-i şerʿiyye vekilleri Süryâni milletinden Talibân Yusuf Efendi`nin fî 26 Haziran sene (1)311 tarihlü melfûf istidʿâsından keyfiyyet malûm-ı fâzılâneleri olacağı vechle ol-tarafça olunacak mahkemelerinde vekîl-i mûmâ-ileyhe mürâcaʿat olunmak iktizâ eylemek muktezasının icrasına dikkat buyurulması içün iş bu nemîkaya ibtidâr kılındı.

Fî 15 Muharrem sene (1)313 ve fî 26 Haziran sene (1)311

Sayfa: 28

Hüküm 145

Garzan Kazası Niyâbet-i Şerʿiyyesine

İlmiye tekâʿüd sandığına irsâl kılınan yüz seksen yedi guruş yirmi paranın vusulüne dâ'ir fî 28 Mayıs sene (1)311 tarih ve beş yüz oon dokuz numerolu şeref-vurûd iden meclis-i idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i aliyyesinin cevâb-nâme-i aliyyesinin melfûfu

bulunan fî 21 Mayıs sene (1)311 ve altı yüz on bir numerolu makbûz senedi leffen taraf-ı alîlerine irsâl kılındı.

Fî 15 Muharrem sene (1)313 ve fî 26 Muharrem sene (1)313

Hüküm 146

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Siird`e mülhak Tillo ve Hınlara ve Fersaf(?) karyelerinde eytâm terkiyle vukûʿ bulan vefiyatın metrukâtını muhâfaza itmek üzere mahkeme-i şerʿiyye baş kâtibi gönderileceğinden kâtib-i mûmâ-ileyh ile bir nefer zabtiyenin terfiki husûsunun zâbıta-i livâya emr u havâle buyurulması menût ve mütevakkıf-ı re'y-i efhamîleridir ol-bâbda fermân.

Fî 20 Muharrem sene (1)313 ve fî 1 Temmuz sene (1)311

Hüküm 147

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Şirvan Kazası mahkeme-i şerʿiyye kâtibi Süleyman Efendi`nin hakkında verilüb sureti melfufen savb-ı şerîflerine irsâl kılınan varaka-i ihbariyenin husûsunda seriʿü`l-ceryân olan tahkîkât-i lâzimenin neticesi şimdiye kadar bildirilmemesinden dolayı seriʿân inbâsı iktizâ ider efendim.

Fî Muharrem sene (1)313 ve fî 1 Temmuz sene (1)311

Hüküm 148

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Civangan Gayran Belkemer Katması Sadah (?) karyelerinde eytâm terk idüb eytâmın emvâl-i mûriseleri vikâye içün tahrîrlerine iʿzâm kılınacak küttâb-ı şerʿiyye ile bir nefer zabtiye terfik buyurulması içün zabıtaya emr u havâle buyurulması menût-ı emr u irâde-i efdalîleridir fermân.

Fî 15 Temmuz sene (1)311

Hüküm 149

Garzan Kazası Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Kaza-i şerʿiyye kâtibi Ahmed Efendi`nin livâda eytâm müdürlüğü zamanında vefât iden belediye tabibi Mustafa Efendi`nin verâseti zuhuruna beş seneye kadar eytâm sandığında mevzuʿ olan akçesi beş sene mürûruyla hazineye â'id olacağından ne gûne muʿâmele ve nereye gönderilmiş ise beyânı zımnında ifâdeten cevâbiyesinin izbâr buyurulması intizâr olunur efendim.

Fî 15 Temmuz sene (1)311

Hüküm 150

Adliye Nezâret-i Celîlesinin fî 24 Haziran sene (1)311 tarih ve yüz numerolu tahrîrât-ı aliyyesi sûretidir

İʿlâmât-ı şerʿiyye aleyhinde ikâme olunan temyîz daʿvâsından dolayı ahkâm-ı nizâmiye hakkında cârî usûle tevfîkân te'hîr-i icraya dâ'ir müracaʿatdan ilm u haber ibrâz olunmadığı sûretde iʿlâmât-ı mezkûrenin tenfîzi lâzım gelüb gelemeyeceği istifsârını hâvî me'mûrîn-i behiyyeleri vekâletinden vârid olan fî 2 Mayıs sene (1)311 tarihlü tahrîrât iʿlâmât-ı şerʿiyye icrâ me'mûriyetine lede`l-havâle iʿlâmât-ı şerʿiyyenin temyîz î istinâfı hakkında olan taʿlîmat-ı seniyyede muharrer olduğu üzere iʿlâmât-ı şerʿiyye hükmüne müddeti zarfında iʿtirâz olunduğu ve iʿtirâz lâyihası fetvâhâneye gönderildiği halde netîce-i hükme değin icranın te'hiri iktizâ edeceği bâ-der-kenâr ifâde kılınmış ve taşra mehâkim-i şerʿiyyesinden verilen iʿlâmât aleyhindeki iʿtirâz lâyihâsının hükûmet-i mahalliye vâsıtasıyla fetvâhâneye gönderileceği taʿlîmât-ı mezkûre cümle mündericatından olmasına göre hükm-i iʿlâm iʿtirâz vukûʿuyla işin fetvâhânece der-dest-i tedkîk ve temyîz idüğü ıttılaʿ hâsıl olacağı ve binâ'en-aleyh bu bâbda te'hîren icrâ ilm u haberi ibrâzına hâcet olmayub muʿâmelât-ı icrâ'iyenin ber-mûceb taʿlîmat netice-i hükme değin te'hîri îcâb ideceği tabiʿî bulunmuş olmağla şu hâle ve hükm-i taʿlîmâta tevfîk muʿâmele olunmak lâzım geleceği beyânıyla cevâb-nâme-i muhibbî terkîmine ibtidâr kılındı ol-bâbda irâde efendimizindir.

Sayfa 29

Hüküm 151

Van Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Yirmi dokuzuncu alayın Van`da ârâmsâz birinci taburun yüzbaşılarından olub Hakkari`nin Abak(?) Kazâsında müteveffâ İbrahim Efendi`den sagir oğlu İbrahim`e intikâl iden hisse-i ırsiyye elli bin üç yüz küsür guruş olmağla bu meblağdaki hissesini aramak üzere meblağ-ı mezkûr nerede kime verildiğine dâ'ir maʿlûmâtı olduğu anlaşılan ve şimdilik Van`da bulunan kumandan izzetlü Ömer Bey`den sorulmak üzere sagîr-i merkumun vâlidesi Hayriye Hanım vermiş olduğu istidʿâ üzerine taraf-ı âcîziyeden sûy-ı sâmîlerine yazılan fî 20 Zi`l-kaʿde sene (1)313 ve fî 4 Mayıs sene (1)311 tarihlü arizaya cevâben alınan fî 21 Haziran sene (1)311 tarihli tahrîrât-ı efzaliyelerinde müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin muhalifâtı bin sekiz yüz küsür guruşdan iʿbâret olub bundan başka bir şey olmadığı kumandan-ı mûmâ-ileyhden alınan cevâbda beyân buyurulmakta ise de kazâ-yı mezkûr niyabetinden mezbûre Hayriye Hanım`ın yedine verilen ve sûreti bi`l-ihrâc leffen itâre-i savb-ı sâmîleri kılınan kassâm defterlerinden keyfiyet müstebân buyurulacağı vechle sagîr-i merkûmun hisse-i musîbesi altı bin üç yüz küsür guruş olduğu denilmesinin sebebi ve kendisine teslîm olunduğu mezkûr kassâm defterinden anlaşılan meblağ-ı mezkûre bir kimesneye verilüb verilmediği ve şimdi zîrde olduğu tekrar kumandan-ı müşârün-ileyhden cihâtı bi`l-istifsâr taraf-ı âcizîye işʿârı merhûn-ı irâde-i aliyyeleridir.

Hüküm 152

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Siird`in Şeyh Halef Mahallesi sâkinelerinden müstedʿîye Zülfi binti Hacı Abbas`ın zevci ora zabtiye neferâtından göçebe Mehmed Hamido aleyhine nafaka maddesinden dolayı mahkeme-i şerʿiyyece vukûʿ bulan iddiʿâsı üzerine merkûm hakkında mahkeme-i şerʿiyyeden bu kerre tanzîm olunan fî 14 Safer sene (1)313 tarihlü bir kıtʿa daʿvetiye şerʿiyyesinin melfufen savb-ı vâlâlarına gönderildi ale`l-usûl nefer-i merkuma bi`t-teblîğ alınan nüsha-i sâniyesinin isbâline himmet buyurulması tevcih olunur efendim.

Fî 14 Safer sene (1)313 ve fî 24 Temmuz sene (1)311

Hüküm 153

Şimdilik râyic-i vakte göre nân-ı azîz ile erzen fiyâtlarının bilinmesi iktizâ ettiğinden iş bu tezkire-i muhibbî zirinde beyân buyurulması beledî riyâseti canibine teblîğ olunur efendim.

Fî 19 Safer sene (1)313

Hüküm 154

İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâseti Huzûr-ı Semûhîlerine

Garzan, sânînin üç yüz on senesinin Kânûn-ı evvel ve sânî ve Şubat ile üç yüz on bir senesinin Mart ve Nisan ve Mayıs maʿâşlarının tevkîfât akçesi olan üç yüz yetmiş beş guruş ile posta makbuz ilm u haberine yapıştırılacak pul ile posta makbuz ilm u haberi leffen postahâneye teslîmân huzûr-ı semûhîlerine takdîm kılınmıştır. Ol-bâbda emr u fermân.

Fî 19 Safer sene (1)313 ve fî 29 Temmuz sene (1)311.

Hüküm 155

Siird İcrâ Me'mûriyet-i Behiyyesine

Siird`in jandarma taburunun efrâdından Fasar(?) Mahalleli Hasan bin Ali zevcesi Fahriye tatlîk maddesinden dolayı aleyhine Siird Mahkeme-i Şerʿiyyesinden çıkardığı fî 15 Zi`l-hicce sene (1)311 tarih ve yüz yirmi numerolu bir kıtʿa iʿlâm-ı şerʿî iʿâdeten mahkeme lüzûmunu hâvî fî 25 Muharrem sene 1313 ve fî 6 Temmuz sene (1)311 tarih ve seksen altı numerolu emirnâme-i hazret-i meşîhat-penâhî üzerine icrâca da îcâbının iktizâsı lâzımdır.

Fî 2 Ağustos sene (1)311.

Hüküm 156

İʿlâmı bâb-ı fetvâ-penâhîde lede`t-tedkîk iʿâdeten muhâkeme lüzûmunu mutazammın şeref-vurûd iden emirnâme-i celîle-i meşîhat-penâhîde melfûf ve menkûzen iʿâde kılınan iʿlâm-ı şerʿiyyesi üzerine onunla icrâsı mahkemesini istidʿâ iden Fahri bin Şeyh İsmail iş bu Cumartesi günü mahkeme-i şerʿiyyeye gelmesi içün daʿvetiyesi melfufen savb-ı vâlâlarına irsâl kılındı.

Fî 3 Ağustos sene (1)311

Hüküm 157

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Zevci ora zabtiye neferâtından Kece bin Mehmed Hamido aleyhine nafaka maddesinden dolayı sâhibe-i arzuhâl Siird`in Şeyh Halef Mahallesi`nde sâkine Zülfi bint-i Hacı Abbas`ın mahkeme-i şerʿiyyece vukûʿ bulan iddiʿâsı üzerine mahkeme-i mezkûreden tanzîm olunan fî 13 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 tarihli ikinci daʿvetiye-i şerʿiyyenin melfûfân ol-tarafa gönderildiğinden ale`l-usûl son nefer-i merkuma bi`t-tabiʿ alınan nüsha-i sâniyesinin bu tarafa isbâline himmet buyurulması tavsiye olunur efendim.

Fî 13 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 ve fî 21 Ağustos sene (1)311

Sayfa 30

Hüküm 158

Eruh Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Eruh Kazâsı`na tâbiʿ Geyver(?) karyeli Rüstem bin Behdo`nun elli yedi senesinden berü zevcesi Lodi karyesinde sâkine Meryem bint-i Ali'ye bakmayarak nafaka ve kisvesiz bırakdığından bir gûn evvel daʿvâsı görülüb ve îcâb-ı şerʿiyyesine bakılmak üzere arz-ı tazallümü üzerine tavsiye olunur efendim. Fî 4 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 ve fî 12 Ağustos sene (1)311.

Hüküm 159

Siird Tabur Ağalığı`na

İzzetlü efendim

Zevci zabtiye neferâtından Hasan bin Ali aleyhine tatlîk maddesinden dolayı müstedʿîye Nazif Mahallesi`nde sâkine Kameri Hatun`un mahkeme-i şerʿiyyece vukûʿ bulan iddiʿâsı üzerine mahkeme-i mezkûreden tanzîm olunan fî 7 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 tarihli üçüncü daʿvetiye-i şerʿiyyenin melfûfen taraf-ı âlîlerine gönderildi. Ale`l-usûl nefer-i merkûme bi`t-teblîğ alınan nüsha-i sâniyesinin bu tarafa tesyârına himmet buyurulması bâbında irâde efendimindir.

Fî 7 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313

Hüküm 160

Siird Tabur Ağalığı Cânib-i Âlîsine

Zabtiye neferâtından Hasan bin Ali aleyhine tatlîk maddesinden dolayı sâhibe-i arzuhâl Kameri Hatun`un mahkeme-i şerʿiyece vukûʿ bulan iddiʿâsı üzerine mahkeme-i mezkûreden tanzîm olunan fî 13 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 tarihli bir kıtʿa ihtârından maʿa ilm u haber melfûfen taraf-ı âlîlerine gönderildiğinden nefer-i merkuma bi`t-teblîğ teblîgâttan bahsle mezkûr ilm u haber taraf-ı şerʿe gönderilmesine himemt buyurulması bâbında irâde efendimizindir.

Fî 13 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 ve fî 21 Ağustos sene (1)311

Hüküm 161

Ayntâb Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Zülkadiriye Medresesi`nde vefât iden Siirdli Molla Haydar bin Mirza`nın Siird`te Şeyh Halef Mahalleli li-ebeveyn hemşireleri Meryem ve Halime`nin Siird Mahkeme-i Şerʿiyyesinde isbât-ı verâsetle medrese-i mezkûre müderrisi mekremetlü Abdullah Efendi`yi tevkil ile müteveffâ-yı mezbûrun baʿde ihrâcü`l-masârif ora mahkemesinde mevkûf bulunan terekesini efendi-i mûmâ-ileyh ahz ve kendülerine gönderilmek içün isbât-ı verâset ve vekâlet hüccetleri mukaddemân posta ile gönderildiyse de henüz bir semeresi zuhûr etmediğinden bahsle keyfiyetin müderris-i mûmâ-ileyhe ve kuyûd-ı mahkemeye baʿde`l-mürâcaʿa neticesi bu tarafa işʿâr buyurulması tavsiye olunur efendim.

Fî 16 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 ve fî 24 Ağustos sene (1)311

Hüküm 162

Garzan Kazâsında kâ'in Şeyhülislâm Zâviyesi`nin mütevellisi Molla Ömer`in vefatıyla ora mahkeme-i şerʿiyye maʿrîfetiyle tahrîr ve melfufen huzûr-ı efhamîlerine arz kılınan defterdeki eşyâ mütevelli-i lâhıka devri ve mütevellinin nasbı keyfiyetini kazâ-i mezkûre mahkeme-i şerʿiyyesine â'id olmağla îcâbının icrâ buyurulması içün defter-i mezkûr huzûr-ı âlî-i efhamîlerine arz olunur ol-bâbda.

Fî 22 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313

Sayfa 31

Hüküm 163

Maʿrûz-ı dâʿileridir ki

Tillo nâm karye-i mübârekede defîn-i hâk-i ıtırnâk olan cedd-i emced-i büzürkvar ve mürşidimiz Mevlâna Sultanü`l-evliyâ Gavsullahü`l-aʻzam mahdûdü`l-memdûd Hâdimullahü’s-sübûh be-ruhû`l-rûh kaddesnallâhu bâ-serârehü ve efâz-ı ale`l-âlemîn min füyûzât nefhâtü’l-kudsiyenin dergâh-ı âlîsine ayende ve revande olan fukarâ ve dervîşânlara itʿâm olmak ve her kim şeyh bulunur ise âna verilmek şartıyla bâ-irâde-i seniyye mâliye hazine-i celîlesinden tahsis olunan yevmî üç kıyye nân-ı azîz ve üç kıyye erzak şimdiye kadar poşt-nişîn-i erşâd bulunan âzim-i gülşen-sarây-ı rahmet-i câvidânî olan peder-i emcedimiz Şâh Nûr Hamza Himmetullah hazretlerinin mührüyle iʿtâ oluna gelmekde olduğu hâlde mûmâ-ileyh peder efendimizin vukûʿ-ı irtihâli olan üç yüz on senesi şehr-i Teşrîn-i sânîsinin on altıncı gününden iʿtibâren meşîhat-i dâʿilerine tavsiye ve tevdiʿ olunarak taʿyinât-ı mezkûre mühr-i dâʿiyânemle alınmak üzere meclis-i idâre-i livâdan fî 23 Kânûn-ı evvel sene (1)308 tarih ve 408 numerolu mazbatada işʿâr-ı keyfiyet kılınmış ise bu gûne kadar cevâbına muvaffak olunamadığından ve meşîhat cihetinin tevcihine dâ’ir bir gûne iʿlâm ve mazbata olunmamağla dergâh-ı mezkûre vakfının vakfiyesine dâ’ir kaydı olunmadığından nâşi taʿyînât-ı mezkûre sürüncemede kalmış ve baʿdehu muʿâmele-i mukteziyesi icrâ olunmak üzere evvel-emrde (silik) icrâ-yı imtihanıyla meşîhat-ı mezkûrenin tevcihi içün lâzım gelen iʿlâm ve mazbatanın varaka-i imtihâniyemle berâber irsâli ve Şeyh Mehmed`den sonra meşîhat-i mezkûre kimler bulunmuş ise isimlerinin muvazzahan keyfiyet-i izbârı fî 2 Şubat sene (1)310 tarih ve 11 numerolu evkâf-ı hümâyûn nezâret-i celîlesi tarafından taleb buyurulmuş olduğundan ve bunun cevâbı ise behemehâl lâzimeden bulunmuş olmağla lütfen meşîhat-i mezkûre dâîlerine tevcihi ve taʿyînât-ı mezkûrenin terâkim etdiği tarihden te’dîyesi husûsunda te’kîden lâzım gelen bir kıtʿa iʿlâm-ı şerʿiyye ile bir kıtʿa mazbatanın tanzimi varaka-i imtihâniyemin dahi leffen irsâl buyurulması bâbında ve herhâlde emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 4 Nisan sene (1)311

Tillo'da defîn-i hâk-i ıtırnâk-ı rahmet Şeyh Hamza Efendizâde Şeyh Salif Efendi.

Meclis-i idâreye fî 4 Nisan sene (1)311.

İktizâsı fî 20 Mart sene (1)311 tarih ve on beş numerolu zeyl-nâme ile mübelliğ evkâf-ı hümâyûn nezâret-i celîlesinin sûret-i aliyyesine tahrîr olunmağla îfâ-yı îcâbı zımnında livâ niyâbet-i şerʿiyyesine havâlesi muktezidir fermân. Fî 9 Nisan sene (1)311.

Faziletlü Nâ'ib Efendiye fî 10 minhû

Bitlis Vilâyeti Mektûbî Kalemi (…)

Hüküm 164

Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesinin 11 numerolu ve 2 Şubat sene (1)310 tarihli tahrîrât sûretidir.

Siird Sancağı`nda Tillo karyesinde medfûn Şeyh Memduh Hazretleri Dergâhı`nın post-nişîni Şeyh Hamza Efendi`nin vukûʿ-ı vefâtına mebni mâliye hazinesinden mahsûs olan yevmî üç kıyye nân-ı azîz ve erzen mahdumu Şeyh Salih Efendi`ye tahsisi hakkında makâm-ı âliyyelerinden mebʿûs tahrîrâtın leffiyle ve dergâh-ı mezkûrda her kim şeyh olur ise ânâ verilmek şartıyla gayr-i ez tanzîmât yevmî iki kıyye altmış dört dirhem nân-ı azîz ve iki kıyye altmış dirhem erzen taʿâmiyeleri Şeyh Mehmed Efendi uhdesinde idüğü kayden anlaşıldığı beyânıyla evvel emrde meşîhat-i mezkûrenin hazine-i evkafca tevcihi muʿâmelesinin icrâsı ve meşîhat-i mezkûre mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Efendi`den sonra kimlere tavsiye olunacağının işʿârı hakkında mâliye nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkiresinin müteferriʿâtıyla beraber cihât kalemine lede`l-havâle taʿyînât-ı mezkûrenin tahsîsi meşîhat cihetinin tevcîhine ve meşîhat cihetinin tevcihi de keyfiyetin bâ-iʿlâm ve mazbata usûli dâ'iresinde inhâ edilmesine mütevakkıf olub evrâk-ı merkûme miyânında ise mûmâ-ileyh Salih Efendi`nin uhdesine meşîhat tevcîhine da'ir bir gûne iʿlâm ve mazbata olmadığına ve dergâh-ı mezkûr vakfının vakfiyesine dâ'irede kayd bulunamadığına binâ'en baʿdehu muʿâmele-i münkaziyye icrâ olunmak üzere ol-emrde mûmâ-ileyh Şeyh Salih Efendi`nin icrâ-yı imtihanıyla meşîhat-i mezkûrenin tevcihi içün lâzım gelen iʿlâm ve mazbatasının varaka-i imtihâniyesiyle maʿan irsâli mûmâ-ileyh Mehmed Efendi`den sonra meşîhat-i mezkûrede kimler bulunmuş ise

isimlerinin muvazzahan işʿârı zımnında keyfiyetin savb-ı âlîlerine izbârı ifâde olunmağın icrâ-yı îcâbı bâbında.

Sayfa 32

165

Siird Sancağı Mutasarrıflığına

Saʿadetlü Efendim

Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesinin vilâyet-i evkâf muhâsebeciliği ifâdesiyle sûreti bâlâya menkul tahrîrât-ı aliyyesi hükmüne tevfîkan iktizâ-yı hâlin îfâ ve keyfiyetinin bâ-mazbata inbâsı husûsuna himmet buyurulması bâbında irâde efendimindir.

Fî 4 Şevval sene (1)312 ve fî 20 Mart sene (1)311.

Vekîl-i Vilâyet-i Bitlis

Ömer Sabri bin Ragıb

Hüküm 166

Baʿde`t-teblîğ meclis-i idâreye

Fî 25 minhû

İş bu emirnâme-i meclisçe mütâlaʿa olundu. Taʿyinât-ı mezkûrenin dergâh-ı müşârün-ileyhde her kim şeyh olursa âna verilmek şartıyla tahsîs-i âzâdesi îcâbından bulunduğu ve dergâh-ı müşârün-ileyhin post-nişîni el-yevm mûmâ-ileyh Şeyh Salih Efendi idüği cihetle âna tevcihi lâzım geldiğine mebni ol-vechle îfâ-yı îcâbı zımnında keyfiyet fî 23 Kânûn-ı evvel sene (1)308 tarih ve dört yüz sekiz numerolu mazbata ile vilâyet-i celîleye arz u işʿâr kılındığı kayden anlaşılmış olduğundan baʿde diğer bir mazbata ile de arz olunmak üzere dergâh-ı müşârün-ileyh meşîhat cihetiyle mûmâ-ileyhe tevcihi hakkında imtihânın icrâ ve îcâb iden iʿlâmının tanzîm varaka-i imtihâniye ile isrâ buyurulmak üzere livâ niyâbet-i şerʿiyyesine havâlesi îcâb ider fermân.

Fî 6 Nisan sene (1)311

Meclis-i idâre-i livâ-i Siird

Faziletlü Nâ'ib efendi fî 8 minhû

Mûmâ-ileyh Şeyh Salih Efendi künyesi nüfusdan ihrâcı iktizâ ider fî 18 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313.

Edhem.

Kaza: Siird

Karye: Tillo

Mahalle: Fakirullah

Hâne: 2/1

Şeyh Salih Efendi bin Şeyh Hamza Efendi 1264

Mûmâ-ileyh Şeyh Salih Efendi`nin künyesi bâlâya alındığı beyânıyla mahkeme-i şerʿiyyeye arz u takdîm kılındı. Fî 28 Ağustos sene (1)311.

Me'mûr-ı nüfûs-ı Siird

Mûmâ-ileyh Şeyh Salih Efendi cihet-i askeriyece bir gûne ilişiği olub olmadığı beyânı zımnında redîf binbaşılığı cânib-i âlîsine. Fî 20 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 ve fî 28 Ağustos sene (1)311

Mahkeme-i Şerʿiyye-i Siird

Mûmâ-ileyh Şeyh Salih Efendi Tillo karyesinin atîk yirmi dokuzuncu hânesinde altmış sekiz tevellüdüyle muʿâmele-i askeriyesini görerek üç yüz yedi senesinde îfâ-yı hidmetle ihrâc olunmuş ve askerlikce bir gûn ilişiği olmadığı kayden anlaşılmış olmağla ol-bâbda fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir. Fî 31 Ağustos sene (1)311.

Siird Redîf Binbaşısı Mehmed Alaeddin

Tillolu reşâdetlü Şeyh Salih Efendi`ye meşîhat berât-ı şerifi ihsânı içün tanzîm edilen iʿlâm-ı şerʿîye rabt olunmak üzere meclis-i idâreden dahi mazbata tanzimi ve varaka-i imtihâniye ile evkâf nezâret-i celîlesine maʻan takdimi ve rubʿ harç olan dört yüz altmış altı guruş otuz beş para doğrudan doğruya hazine-i nezâret-i evkafa ale`l-usûl gönderilmesi içün iʿlâm ve varaka-i imtihâniye huzûr-ı âlî mutasarrıf-ı efhamîlerine takdîm kılınmıştır ol-bâbda.

Fî 2 Rebiülahir sene (1)313 ve fî 9 Eylül sene (1)311

Sayfa 33

Hüküm167

Van Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Mülgâ Hakkari Vilâyetinde makarr-ı livâ olan nefs-i Elbak`da vefât iden asâkir-i şâhâne yirmi dokuzuncu alayının birinci taburunun ikinci yüzbaşısı İbrahim bin Hasan'nın zevcesi Hayriye Hanım ibnet-i Nuri Bey tarafından takdîm edilen istidʿâ üzerine müstedʿî-i mezkûre ile oğlu İbrahim`e münhasıra olub pederine sagîr-i mezbûrun hisse-i örşiyesi olan altı bin üç yüz küsür guruş alay-ı mezkûr miralay izzetlü Ömer Bey`e teslim edildiği fî 28 Muharrem sene (1)305 tarihli mezkûrun mahkeme-i şerʿiyyesinden verilen kassâm-ı şerʿiyyeden anlaşıldığı ve sagîr-i mezbûr dahi vefatıyla verâsesi vâlidesi mezbûreye isâbet eylediği cihetle mîr-i mûmâ-ileyhin maʿrîfetiyle nereye verildiğinin beyân buyurulması zımnında fî 21 Zi`l-kaʿde sene (1)312 ve fî 4 Mayıs sene (1)311 tarih ve yirmi üç numerolu tahrîrât-ı mezk3urenin henüz cevâbı zuhûr etmediğinden müstedʿîye tarafından sızlanmakda olduğundan beyân-ı keyfiyet buyurulmak içün te'kîd idilüb ol-bâbda irâde efendimindir.

Fî 2 Rebiülahir sene (1)313 ve fî 9 Eylül sene (1)311

Hüküm168

Bitlis Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Siird Mahkeme-i Şerʿiyye hademesine â'id â'idâtın hademe-i mezbûreye iʿtâsı içün muhasebeci efendiden istenildikde ashâb-ı maʿâşât misillü kâʿide-i müsâvete riʿâyeten tesvîye ve iʿtâ edeceği cevâbını verilmekte olub maʿlûm-ı âlî-i semûhîleri buyurulduğu

vvechle hademe-i şerʿiyye ashâb-ı maʿâşâta makîs olmayub ay nihâyetinde yapacakları cedvel mûcebince â'idâtları bâliğ olacak mikdârın hiçbir tarafa sarf edilmeyüb ashâbına verileceği emvâl ve kâʿide iktizâsından bulunduğundan lütfen hademe-i mûmâ-ileyhin ay be-ay nihâyetinde â'idâtlarının iʿtâsı husûsunun îcâb edenlere irâde ve işʿâr buyurulması müsterhamdır ol-bâbda irâde efendimindir.

Fî 2 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 ve fî 9 Eylül sene (1)311

Hüküm 169

Eruh Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 28 Rebiʿü`l-evvel sene (1)313 ve fî 5 Eylül sene (1)311 tarih ve on yedi numerolu mevrûd tahrîrât-ı behiyyenizde şerʿiye kâtibi Mustafa Efendi`nin Hicaz`da bulunduğu müddette vekâlete yerine istihdâm iden İsmail Efendi`nin müddet-i vekâletinde tahrîr eylediği terekelerde resmini sandığa teslîm etmeyerek zimmetine geçirmesini ve îcâbının icrâsı talebini hâvî bulunan tahrîrât-ı mezkûrede beyân olunan kassâmlar kaç kıtʿa ve kimlerin ve ashâbı sûret-i mürâcaʿaları ve teslîm-i sanduk edilmeyen rüsumu birer birer beyân olunmak üzere defterini bu tarafa tesyârı iktizâ eyler efendim.

Fî 9 Rebiülahir sene (1)313 ve fî 16 Eylül sene (1)313

Hüküm 170

Siird Sancağı Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Faziletlü Efendim

Siird`te ârâmsâz redîf-i atîk otuz dördüncü alayının kâ'imâkamı iken bundan akdem vefât iden Mehmed Bey`in oraca tahrîr olunan muhalefâtından vâlidesi olub Trablusgarb`da hafîdi Hüseyin Avni nezdinde mukime Nefise Hanım`a defter-i kassâm mûcebince hisse-i örşüyesi olan ez-gayr-i masârıif dokuz yüz elli yedi guruş on para postaya tevdiʿen ve ol-bâbdaki posta makbuz ilm u haberi dahi leffen irsâl buyurulmuş ve mablağ-ı mezbûr duhûlünde ahvâli dâ'iresinde numeroya teslîm olunmuş ve mablağ-ı mezkûrun vusulüne dâ'ir şimdiye kadar taraf-ı âlîlerine işʿârı tabiʿî bulunmuş idilse de her nasılsa zuhûl olunmuş ve bu da ancak kesret-i mesâlihden ilerü gelmiş olduğunun maʿa'l-iʿtizâr beyânıyla cevâb-nâme-i acîzî terkîm olundu irâde efendimindir.

Fî 13 Rebiʿü`l-evevl sene (1)313

Trablusgarb Merkez Na’ibi

Mühür: Seyyid Mehmed Ziyaeddin

Hüküm 171

Livâ Müdde‘î-i Umûmî Muʿâvinliği Cânib-i Âlîsine

Fî 18 Eylül sene (1)311 tarih ve iki yüz altı numerolu tezkire-i aliyyeleriyle Debbağ Mahalleli Ahmed bin Hacı Hüseyin`in madde-i katlinden dolayı mahalle-i mezkûreli Kabata bin Hamza`nın deyni hakkında taleb buyruulan iʿlâm-ı şerʿî bi`l-istinsâh sûret-i musaddakası melfûfen ve mazrûken cânib-i âlîlerine gönderildi efendim.

Fî 19 Rebiülahir sene (1)313 ve fî 26 Eylül sene (1)311

Sayfa 34

Hüküm 172

Eruh Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 23 Eylül sene (1)311 tarih ve on sekiz numerolu tahrîrât-ı behiyyelerinde melfûfen gönderilen pusula mutâlaʿa-güzâr oldukda keyfiyet berây-ı tahkik kazâ-i şerʿiyye kâtibi İsmail Efendi`nin bu tarafa gelmesinin lüzûmu kendisine tefhimi iktizâ eyler efendim.

Fî 9 Rebiülahir sene (1)313 ve fî 26 Eylül sene (1)311

Hüküm 173

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Fehîmâneye

Saʿâdetlü Efendim Hazretleri

Kırsak karyesinde bundan akdem terekeleri tahrîr edilen Hamza bin Mehmed ve Celaleddin ve Hamza bin Hamza`nın muʿâmele-i lâzimesinin icrâsı ve harcı sandığa teslîmi içün karye-i mezkûreyi Molla Emin bin Mehmed ve Hacı bin Şeyh Hüseyin bin Hamza ile Muhtar Ahmed evsayâ ve alâkadâr oldukları cihetle mahkeme-i şerʿiyyeye

celb olunmak üzere zabıtaya emr u havâle buyurulması menût-ı re'y-i âlî mutasarrıf-ı efhamîleridir fermân.

Fî 19 Rebiülahir sene (1)313 ve fî 26 Eylül sene (1)311

Hüküm 174

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesi`ne

Kazanız şerʿiyye kâtibi Ahmed Efendi eytâm müdüriyeti zamanında vefât iden belediye tabibi Naim Efendi`nin eytâm sandığında mevzuʿ ve muhasebe-i livâdan mahkemeye muhavvel mezkûrede mübeyyin ve hazineye â'id meblağ-ı muʿayyenenin netice-i tahrîriyesi hitâm bulmadan emrü`t-tarafa taʿcîl-i zehâb eylemiştir. Benâberîn bu tarafa iʿzâmı kaviyyen tavsiye olunur efendim.

Fî 25 Rebiülahir sene (1)313 ve fî 2 Teşrînievvel sene (1)311

Hüküm 175

Garzan Kazası Ka'imâkâmlığına

Siird`in Re's mahalleli müteveffâ Saraç Hacı İbrahim`in yetimi Abdülmecid`in berây-ı irbâh emvâl-i eytâm sandığında mevzûʿ akçesinden kazanız mâl muʿâvini Hasan Efendi birâderi Hamid Bey`in kefaletleriyle nakden bin üç yüz seksen guruş ve bâ-devr-i şerʿî iki senelik nühâs olan dört yüz on dört guruşken cemʿân bin yedi yüz doksan dört guruş iktikrâz iden Nazif Mahalleli Abdi Ağa`nın mührüyle muhavver ve muhazi ve mûmâ-ileyhin kefaletleriyle sandığa muʿtâ bir kıtʿa deyn senedi mûcebince fî 2 Teşrîn-i sânî sene (1)310 tarihinde vaʿdesi hulûl etmiş ve mûmâ-ileyh Abdi Ağa bundan akdem vefât iderek mebâliğ-i mezkûre nâ-tesvîye kalmış olduğundan lütfen te'dîye-i deyn edeceği gününe kadar mürûr idecek eyyâmın güzeştesiyle maʿan tesvîye ve irsâli olmadığı sûretde başka müttehin-i kefil irâ'esiyle senedinin tecdidi içün mûmâ-ileyh Hasan Efendi sekiz güne kadar buraya iʿzâmı eytâm müdürünün müzekkiresi üzerine kaviyyen tavsiye olunur.

Fî 3 Cemâziye`l-evvel sene (1)313 ve fî 9 Teşrîn-i evvel sene (1)311

Hüküm 176

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Fî 8 Temmuz sene (1)311 tarih ve kırk beş numerolu tahrîrât-ı muhlisiyle geçende gönderilen maʿâşınızın tevkîfâtı olan üç yüz yetmiş beş guruş ilmiye tekâʿüd sandığına teslîm kılındığı müşʿir fî 4 Eylül sene (1)311 tarih ve bin dört yüz yirmi bir numerolu melfûfen mevrûd makbûz ilm u haberi bu kerre leffen savb-ı behiyyelerine gönderildi efendim.

Fî 7 Cemâziye`l-evvel sene (1)313 ve fî 27 Teşrîn-i evvel sene (1)311

Hüküm 177

Garzan Kazası Kâ'imakamlığına

Eytâm-ı sandıkça müteveffâ pederinin cihet-i kefâletden dolayı medyûn bulunan kazânız mâl muʿâvini Hasan Efendi`nin buraya sekiz gün zarfında iʿzâmı beyanına dâ'ir fî 9 Teşrîn-i evvel sene (1)311 tarih ve altmış iki numerolu tahrîrât-ı muhibbî ile btaleb olunmuşsa de şimdiye kadar vurûd etmediğinden hemân işʿâr-ı sâbık vechle bir ân evvel iʿzâmı te'kîden beyân olunur. Fî 17 Cemâziye`l-evvel sene (1)313 ve fî 27 Teşrîn-i evvel sene (1)311.

Hüküm 178

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Mahkemeniz başkâtibi Reşid Efendi`nin fî 8 Ağustos sene (1)308 tarihli sened mûcebince yetim Abdülmecid akçesinden bir sene vaʿde ile istikrâz eylediği bin dört yüz yetmiş üç guruş yedi para ile bâ-devr-i şerʿî bir senelik

Sayfa 35

nemâsı olan iki yüz yirmi guruş otuz sekiz para ki cemʿân bin otuz doksan dört guruş beş paranın vaʿde-i muʿayyenesi fî 1 Ağustos sene (1)309 tarihinde hulûl etmiş ve henüz te'diye-i deyn etmiş olduğundan îfâ-yı deyn ideceği gününe kadar işleyecek eyyâmın nemâsıyla berâber eytâm sandığına iʿtâsı içün bu tarafa seriʿan iʿzâmı matlubumdur.

Fî 17 Cemâziye`l-evvel sene (1)313 ve fî 23 Teşrîn-i evvel sene (1)311

Hüküm 179

Siird Müftülüğü Eruh ve Garzan ve Şirvan ve Pervari Niyâbet-i Şerʿiyyelerine

Sûret-i Aliyyesi matbuʿân bâlâda tenmîk ve makâm-ı muʿâllâya meşîhat-penâhîden Bitlis Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şerʿiyyesine şeref-mevrûd taraf-ı âcizîye mübelliğ fî 19 Rebiülahir sene 1313 tarih ve bir numerolu emirnâme-i şerîfesinin nüsüh-i matbuʿa-i mersûlesinden iş bu bir kıtʿası tenzîlen taraf-ı âlîlerine irsâl olmakla mûcebince muʿâllaya iʿtinâ olunması siyâkında terkîm-i ibtidâr olundu.

Fî 29 Cemâziye`l-evvel sene (1)313 ve fî 4 Teşrîn-i sânî sene (1)313

Hüküm 180

Sivas Vilâyet-i Celîlesi Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Hakkâri Sancağı dâhilinde Elbak Kazâsı`nda sâkin iken bundan akdem vefât iden asâkir-i şâhâne yirmi dokuzuncu alayının birinci taburunun ikinci yüzbaşısı İbrahim Efendi`nin verâseti zevcesi Hayriye Hanım bint-i Hacı Nuri Bey ile Sivas`ta vâlidesi Ayşe bint-i Abdullah ve sagîr oğlu İbrahim`e münhasıra iken yalnız sulbî oğlu İbrahim`e müntakil elli bin üç yüz on üç guruş on paranın vukûʿ-ı vefâtı cihetle Eruh aşiretinden vereseye taksîm olunmak üzere ceddesi mezbûre Ayşe`nin hissesiyle ma'an Sivas niyâbetine irsâl olundukları fî 18 Rebiülahir sene (1)313 tarihli Van Vilâyet-i Celîlesi merkez niyâbet-i şerʿiyyesinin tahrîrâtıyla vürûd iden evrâk münderecatından anlaşılmış ve mezbûre Hayriye Hanım`ın hissesi bâ-istidʿâ taleb olunmuş olmağla lütfen hakîkat-i hâlin muvazzahan beyânıyla hissesinin isbâli temennî olunur. Fî 16 Cemâziye`l-evvel sene (1)313 ve fî 22 Teşrîn-i evvel sene (1)311.

Aded	

1	Hamid Ağa`ya verilen tevliyet-i iʿlâm sureti
1	Meşîhat-i uzmâya takdîm olunan Süleyman Ağa`nın bir kıtʿa tedkîk talebini hâvî istidʿâsı
1	Meclis idâre-i livânın mazbatası sureti
1	Huzûr-ı muʿâlla-yı fetvâ-penâhîye takdîm olunan Süleyman Ağa tevliyetinde ibkâsı istintâkını hâvî bir kıtʿa evlâd-ı vakf lâyihâsı
1	Huzûr-ı celîl-i meşîhat-i uzmâya takdîm olunan Süleyman Ağa`nın bir kıʿa lâyihâsı
1	Hâk-pây-ı sâmî-i sadâret-i uzmâya takdîm olunan Süleyman Ağa`nın bir kıtʿa istidʿâsı
1	Huzûr-ı Celîl-i Vilâyet-penâhîye takdîm olunan evlâd-ı vakf bir kıtʿa istidʿâları
1	Süleyman Ağa`nın tevliyet iʿlâmının sûreti
8	

Yalnız sekiz kıtʿa evrâk-ı mevrûde.

Hüküm 181

Siird Mutasarrıflığı Vekâlet-i Aliyyesine

Yüz altmış yedi numerolu ve fî 25 Rebiülahir sene 1313 ve fî 3 Teşrîn-i evvel sene 1311 tarihlü mukaddem muʿâlla-yı hazret-i meşîhat-i uzmâdan Siird Mutasarrıflığına şeref-mevrûd ve mahkeme-i şerʿiyyeye muhavvel iş bu emirnâme-i celîle-i meşîhat-penâhî emr-i celîli mûcebince bâlâda muharrer sekiz kıtʿa vakfiyenâme sûreti ile beraber benim makâm-ı muʿâllâ-yı hazret-i meşîhat-penâhîye li-ecli`t-takdîm huzûr-i âlî-i kumandan-ı ekremiyelerine mecmuʿu takdîm kılındı fermân.

Fî 9 Cemâziye`l-ahir sene (1)313 ve fî 14 Teşrîn-i sânî sene (1)311

Nâ'ib-i Livâ-yı Siird

Hüküm 182

Emirnâme-i Mezkûre Sûreti

Siird Sancağı Mutasarrıflığına

Saʿâdetlü efendim

Süleyman Ağa`nın tedkîkini istidʿâ ettiği iʿlâm ve müteferriʿâtının leffiyle cevâben nevrûd fî 8 Rebiülahir sene 1312 tarihli ve 219 murakkam tahrîrât-ı behiyyeleri melfûfâtıyla fetvâ-hânede lede`l-mutalâʿa zikr olunan iʿlâmın tedkîki derûnuna muhakeme-i vakfiyenin görülmesine mütevakkıf idüğünden asıl ve sûret-i musaddakasının isbâli lüzûmunun cevâb-ı savb-ı saʿâdetlerine izbârı ifâde olunarak evrâk-ı mütevâride yine gönderilmek üzere matviyyen iʿâde kılınmış olmağla mûcebince îfâ-yı mukteziyesine himmet buyurulması siyâkında cevâb-nâme-i mühibbî terkîm kılındı.

Fî 25 Rebiülahir sene 1313 ve fî 3 Teşrîn-i evvel sene 1311

Şeyhülislâm Mehmed Cemaleddin

Hüküm 183

Siird Tabur Ağalığı Vekâlet-i Vâlâsına

Seyyid Mehmed Efendi

Hacı Musa bin Hacı Ali Bülendo

Kasab Hüseyin bin Rendo

Arın karyeli İskân bin Namo

Bâlâda muharrerü'l-esâmî eşhâs eytâm sandığınca medyûn olub defaʿatle muhzır ve mübâşir vâsıtasıyla mahkeme-i şerʿiyyeye daʿvet olunmuş ise de gelmekten imtinâʿ etmekte olduğundan mahkeme-i şerʿiyyeye celb ve istihzârları husûsuna himem-i behiyyeleri olmak üzere.

Fî 27 Teşrîn-i sânî sene (1)311

Hüküm 184

İş bu istidʿânın kaydı mahkeme-i şerʿiyyece icrâ edilmekle mukâvelât muharrirliğine tevdîʿ olunur.

Fî 3 Kânûn-ı evvel sene (1)311

Sayfa 36

(Mühürler)

Zarki(?) Mahallesi müdürü tebeʿa-i Devlet-i Aliyye`den Rum milleti efradından Said Efendi veledi Damyan`ın baʿde fevtihi bâlâda mühr-i zâtiyesi li-ecli`t-tatbîk üç yerde huzurumuzda basıldığını tasdîk eyleriz. Fî 8 Receb sene (1)313.

Eytam Müdürü: (Mühür)

Mülkiye Muhasebecisi Vekili: (Mühür)

Duyûn-ı Umûmî Sandık Emîni : (Mühür)

Başkâtib: (Mühür)

Hüküm 185

Siird Duyûn-ı Umûmiye Nezâret-i Vekâlet-i Aliyyesine

Bundan akdem ecel-i mevʿûduyla fevt olan Zarki Mahallesi Müdürü Said Efendi`nin zâhirde vâris-i maʿrûf ve maʿrûfesi bulunmadığı cihetle bi`l-cümle terekesi cânib-i beytü`l-mâle â'id ve râciʿ olduğundan âle`l-usûl eşyâ-i mübâyaʿasının tanzîm olunacak defter-i kassâmına idhâl olunarak mahkeme-i mezkûrede hîn-i fevtine değin istihkâkının dahi mal sandığına vazʿ olunmak üzere mahkeme-i şerʿiyyeye irsâli lüzûmu üzerine mahkemeye gönderilmesine himmet-i aliyyeleridir efendim.

Fî 1 Receb sene (1)313 ve fî 5 Kânûn-ı evvel sene (1)311

Hüküm 186

Garzan Kazâsı Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Ora şerʿiyye kâtibi Ahmed Efendi efrâd-ı redîfeden olub hıdmet-i redîfiyesini îfâ idecek bedel-i şahsiyetin muʿâmele-i resmîyesi itmâm edinceye kadar bu az vakit zarfında vazifesine halel gelmemek ve kendi rızasıyla nüfûs kâtibi Hüseyin Efendi muvakkaten yerine vekîl taʿyîn olunmak üzere redîf binbaşısı Alaeddin Efendi`nin inbâsı üzerine ihzâr olunmakla irâde-i maslahat buyurulması tavsiye olunur.

Fî 2 Receb sene (1)313 ve fî 6 Kânûn-ı evvel sene (1)313

Hüküm 187

Der-Saʿâdet`te Meclis İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâset-i Aliyyesine

Üç yüz on bir senesi şehr-i Nisan ibtidâsından sene-i merkûme şehr-i Teşrîn-i sânî nihâyetine kadar sekiz mâhlık maʿâşât-ı dâʿiyânemin tevfîkâtı olan sekiz yüz guruşluk ilk maʿâşât-ı dâʿiyânemin nısfı olan bin guruş ve birde nefs-i livâ Ahmed Tevfik Efendi`nin kezalik üç yüz on bir senesi şehr-i Mart ibtidâsından sene-i merkûme şehr-i Teşrîn-i sânî nihâyetine kadar dokuz mâhlık tevkîfât-ı esmânî olan yüz yirmi üç guruş otuz para Siird postahânesine bâ-teslîm alınan makbûz ilm u haberle ol-bâbdaki ikm u habere yapıştırılmak üzere altmış paralık pul leffen huzûr-ı âlî hazret-i riyâset-penâhîleri takdîm kılınmış olmağla lütfen meblağ-ı mezkûrun keyfiyet vusulüyle teslîm ilm u haberinin taraf-ı dâ'iyâneme irsâl ve izbâr buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 3 Receb sene (1)313 ve fî 11 Kânûn-ı evvel sene (1)311

Hüküm 188

Siird Duyûn-ı Umûmiye Nezâreti Vekâlet-i Âliyyesine

Bundan akdem vefât iden Zarki(?) Mahallesi müdürü Said Efendi`nin tanzîm olunan kassâmına idhâl olunmak üzere kastü`l-yevm istihkâkı ne mikdâr ise beyân buyurulması iktizâ eylemekle ol-bâbda.

Fî 14 Kânûn-ı evvel sene (1)311

Hüküm 189

Siird`te Ârâmsâz Nizâmiye Binbaşılığı Cânib-i Âlîsine

Mahkeme-i şerʿiyyeye mevrûd fî 16 Teşrîn-i sânî sene (1)311 tarih ve dört yüz yirmi numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinin melfûfu bulunan fî 13 Teşrîn-i sânî sene (1)311 tarih ve yüz on yedi numerolu mazbata ile menzil künyeli defterin bâllâsında gösterilen vefiyât-ı askeriyenin künyelerine mutâbık istihkâklarını kassâm- rabt ve taraf-ı âlîlerine melfûfen tesyâr kılındı efendim.

Sayfa 37

Hüküm 190

Garzan Ka`imakâmlığına

Livâ emvâl-i eytâm sandığıca müteveffâ pederinin cihet-i kefâletinden dolayı medyûn bulunan kazânız mâl-muʿâvini Hasan Efendi`nin buraya sürʿat-i iʿzâmıyla mebâliğ-i deyniyesiyle mevrûd idecek eyyâmın güzeştesi te'diye itmek (kesik) fî 9 Teşrîn-i evvel sene (1)311 tarih ve altmış iki numerolu tahrîrât-ı senâveriyle taleb alınmış ve fî 23 Teşrîn-i evvel sene (1)311 tarihinde de sürʿat-ı iʿzâmını te'kîd kılınmış ise de henüz gelmediği ve böyle hayli müddetçe emvâl-i eytâmı sürüncemede ve nafaka (kesik) eytâmı sızlamakda bırakılması mügâyir-i nizâm olduğu gibi emvâl-i eytâm sûret-i munazzamasının ihlâlini müstelzim idüğü cihetle bi-eyyi hâlü'n-nihâye sekiz gün zarfında gelüb te'diye-i deyn etmediği hâlde emvâl ve maʿâşına bilâ-tereddüd mürâcaʿat olunacağı (kesik) olmak içün tekrar ale't-tekrar te'kîd olunur efendim.

Fî 14 Receb sene (1)313 ve fî 18 Kânûn-ı evvel sene (1)311.

Hüküm 191

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Eytâmca deynini te'diye ve îfâ etmek üzere fî 23 Teşrîn-i evvel sene (1)311 tarih ve altmış beş numerolu tahrîrâta muhibbî ile buraya sürʿat-i iʿzâmı veyâhud eytama olan borcu taleb olunan mahkemeniz başkâtibi Reşid Efendi`nin hemân işʿâr-ı sâbık vechle emvâl-i eytâm sandığına borcunu göndermek veyâhud götürmek içün sûret-i katʿiyede kendüsüne tenbîh ve te'hîri hâlinde nihâyet sekiz gün zarfında bilâ-tereddüd emvâl ve maʿâşâtına mürâcaʿat olunmağla mecbûrîn iden zevâtdan olmadığı hesâbü`l-mâ'mûl bir an evvel deynini îfâ içün son te'kîd olmağla cevâbını intizâr olunur.

Fi 14 Receb sene (1)313 ve 18 Kânûn-ı evvel sene (1)311

Umûm 192

Livâ Müftüğüyle Eruh ve Garzan ve Şirvan ve Pervari Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Merâkiz-i vilâyâta ve livâya müstakıle nâ'iblerinin tahsîl ve irsâliyle mükellef oldukları yüzde beş tevkîfâtın her üç ayda bir kere posta ile doğruca meclis idâre-i emvâl-i eytâm riyâsetine gönderilmesi ve hiçbir sûret ve bahane ile tekâsül ve terâzi vukûʿa getirilmemesi ve vakt u zamanıyla gönderilmeyen tevkîfâtın kendülerinden tahsîli fî 25 Rebiülahir sene 1312 tarih ve dört adedli emirnâme-i sâmî-i hazret-i meşîhat-penâhîde emr u işʿâr kılınmış olduğu halde şimdiye kadar tahakkuk iden â'idâtdan nısf derecede tahsîl vukûʿ bulub bâkiyesi henüz vürûd etmemiş olduğu mugayir-i nizâm bulunduğundan müterâkimlerin defʿaten ve müsâraʿaten ve işleyeceklerin her üç mâhda bir tamâmen îsâli hakkında te'kîd ve taʿmîmen şeref-vürûd olub fî 16 Cemâziye`l-evvel sene 1313 tarih ve iki yüz yedi numeroda zeylen teblîğ buyurulan fî 19 Rebiülahir sene 1313 tarih ve bir numerolu emirnâme-i âlî hazret-i meşîhat-penâhî hükm-i celîlesine tevfîk-i muʿâmele ile ber-mûceb nizâm-ı tevkîfâtın vakt u zamanıyla irsâline cidden ihtimâm ve mülhak kazâ niyabetleriyle müftü efendilere keyfiyetin âniden teblîğine dâ'ir fî 8 Safer sene 1313 ve fî 12 Kânûn-ı evvel sene 1311 tarih ve iki yüz otuz dört numerolu vilâyet merkez niyâbet-i aliyyesi niyabetinden şeref-vürûd (kesik) aliyye ahkâmına tevfîkan her üç ayda bir kere maʿâş-ı tevkîfâtın hiç bir vesîle ve bahane ile te'hîri hayr-i câ'iz olduğundan terâkimde kalub şimdiye kadar maʿâşınızın tevkîfâtı gönderilmemiş ise seriʿân ve res'en veyâhud vâsıtamızla gönderilmek şâyed terâkimde kalmış yok ise beyân etmek içün iş bu keyfiyetin diğer kazâ niyabetlerine âniden teblîğ kılındı gibi savb-ı şerîflerine dahi teblîğ kılındı efendim.

Fî 14 Receb sene (1)313

Hüküm 193

Bitlis Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Hâme-pirâ-yı mevkiʿ-i taʿzîm olan fî 11 Kânûn-ı evvel sene (1)311 tarih ve iki yüz otuz iki numerolu emirnâme-i semûhilerinde irâde buyurulan zimmet-i dâʿiyânem fî 17 Receb sene 1313 tarih ve yüz yetmiş iki numerolu ariza ile re'sen meclis idâre-i emvâl-i

eytâm riyâset-i aliyyesine takdîm eylediği arz olunur ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 14 Receb sene 1313

Hüküm 194

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Bundan akdem vefât iden belediye tabibi Naim Efendi`nin beytü`l-mâla â'id akçesinden dolayı mahkeme-i şerʿiyyeye celbi iktizâ iden hapishânede mevkûf Ermeni Hoca Zeko mahfûzen mahkeme-i şerʿiyyeye celb buyurulması içün zabıtaya emr u havâle buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 15 Receb sene (1)313 ve fî 19 Kânûn-ı evvel sene (1)311

Hüküm 195

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Bundan akdem fevt olan Zarki(?) Mahallesi müdürü Said Efendi`nin cüzdanında Kefere karyeli Muro`nun kocası Hristiyan Mumi'de yüz guruş alacağı idüğüne işâret bulunduğundan hakîkaten meblağ-ı mezkûr zimmetinde ise beytü'l-mâle â'id olmağla tahsiliyle bu tarafa irsâli yok ise ifâdesini izbâr buyurmaları intizâr olunur efendim.

Fî 15 Receb sene (1)313 ve fî 19 Kânûn-ı evvel sene (1)311

Sayfa 34

Hüküm 196

Garzan Kâ'imakamlığına

Müteveffâ pederine hüccet-i kefâletten dolayı emvâl-i eytâm sandığınca medyûn bulunan kazânız mal muʿâvini Hasan Efendi muvâsalat idüb deynini te'diye ve îfâ eylediği cevâben beyân olunur.

Fî 24 Receb sene (1)313 ve fî 28 Kânûn-ı evvel sene (1)311

Hüküm 197

Makâm-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Muş Sancağına tâbiʿ Sason Kazâsı niyâbetine nüvvâb-ı sâbıka ve küttâb-ı şerʿiyyeden talebi var ise bâb meşîhatine arz u istizân olunmak içün çend gûn akdem makâm-ı mutasarrifîden istifsara dâ'ir şeref-mevrûd fî 13 Teşrîn-i sânî sene (1)311 tarih ve iki yüz alltmış numerolu emirnâme-i vilâyet-penâhî taraf-ı âcizîye baʿde`l-havâle livâda tâlebi bulunmadığı cevâben makâm-ı vilâyete yazıldıysa da livâ mahkeme-i şerʿiyye başkâtib-i sâbıkı Abdülaziz Efendi ol-vakit burada bulunmayub şimdi efendi-i mûmâ-ileyh burada huzuruyla niyâbet-i mezkûreye tâlib bulunarak kitâbet-i mezkûrede mütemadiyen yedi sekiz sene zarfında istihdâmı ve umûr ve muʿâmelât-ı şerʿiyyeye vukûf nâmı bulunmakla niyâbet-i mezkûreye taʿyîn ve inhâsı zımnında keyfiyet-i makâm-ı âlî vilâyet-penâhîye arz u beyânı menût irâde-i aliyye-i ekremîleridir ol-bâbda emr u fermân.

Fî 26 Receb sene (1)313 ve fî 7 Kânûn-ı evvel sene (1)313

Hüküm 198

Huzûr-ı Âlî-i Mün'imânelerine

Sason niyâbetine mesbûkiyet-i nüvvâbdan şerʿiyye kitâbetinde talib var ise bâb-ı meşîhat-penâhîye taʿyîni içün arz u inhâ olunmak içün makâm-ı mutasarrıfîden istifsara dâ'ir fî 13 Teşrîn-i sânî sene (1)311 tarih ve iki yüz altmış beş numerolu şeref-mevrûd emirnâme-i aliyye-i vilâyet-penâhî taraf-ı acizeye lede`l-havâle livâda talebi bulunmamağla cevâbı yazıldıktan sonra kazâda olub baʿde hâzır bulunan livâ mahkeme-i şerʿiyye başkâtib-i sâbıkı Abdülaziz Efendi niyâbet-i mezkûreye tâlib bulunmuş ve bu bâbda cânib-i mutasarrıfîden makâm-ı celîl-i vilâyet-penâhîye keyfiyet arz u beyân kılınmış olmağla kâtib-i mûmâ-ileyh sekiz seneye takrîben kitâbet-i mezkûrede istihdâmı ve umûr-ı cârîde vukûf nâmı bulunduğu gibi çabuk çabuk sâhibi bulunmağla taʿyîni içün bâb-ı muʿâllâ-yı meşîhat-penâhîye arz u inhâ buyurmak istirhâmında muhtâcı bulunduğu rehber-i isʿâf-ı âmâl olan âtıfet-i seniyye-i keremkârîlerine nâ'iliyeti zeriʿa-i tevessüle istiʿtâf olunmak olunur ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 28 Receb sene (1)313 ve fî 1 Kânûn-ı sânî sene (1)311

Hüküm 199

Huzûr-ı Âlî-i Mün‘imânelerine

Enmile-zîb-i iʿzâm olub idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i celîlesine nüvvâb ve müftü efendinin maʿaş-ı tevkîfâtının her üç ayda irsâl ve îsâlini emr fî 8 Receb sene (1)313 ve fî 12 Kânûn-ı evvel sene (1)311 tarih ve iki yüz otuz dört numerolu şeref-mevrûd emirnâme-i aliyyeleri kazâ niyabetleriyle livâ müftülüğüne baʿde`t-taʿmîm Garzan Kazası niyâbetinden alınan fî 19 Receb sene (1)313 tarih ve iki yüz numerolu tahrîrâtda Ağustos, Eylül, Teşrîn-i evvel ve sânî ve Kânûn-ı evvel maʿâşâtı tedâhülünde kalıp adem-i tesviyesinden nâşî maʿâş-ı tevkîfâtı maʿâşât-ı mezkûre ahzına tevakkuf idüb isbâtının istikmâlinde yazılmış ve Şirvan Kazası niyâbetinde fî 17 Receb sene (1)313 tarih ve altı numerolu tahrîrâtında sâl-ı hâl Eylülünden Teşrîn-i sânî nihâyetine kadar üç mâhlık tevkîfâtı doğrudan doğruya riyâset-i müşârün-ileyhâya gönderildiğine dâ’ir yedinde posta ilm u haberi mevcûd bulunduğu beyân edilmiş olmağla cevâben arz-ı keyfiyet olunur ol-bâbda emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindirr.

Fî 28 Receb sene (1)313 ve fî 1 Kânûn-ı sânî sene (1)311

Hüküm 200

Siird Sancağı Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Fâzılânelerine

Faziletlü efendim hazretleri

Belediye tabibi Naim Efendi`nin vukû’-ı vefâtına mebnî terekenin esmânı olan iki bin iki yüz altı guruş altı paranın vârise zuhurunda teslîm olunmak ve olmadığı halde mal sandığına red edilmek üzere eytâm sandığına vazʿ olunduğuna dâ’ir niyâbetin fî 24 Şubat sene (1)305 tarihli tezkiresinde beyân buyurulmuş ve meblağ-ı mezkûrun müddet-i nizâmiyesi olan beş sene ikmâl olunub el-hâletü hazihi vârise zuhûr etmediği anlaşılmağla mal sandığına teslîmi husûsunun lâzım gelenlere emr u tenbîh buyurulması bâbında ol-bâbda irâde efendimindir.

Fî 10 Safer sene (1)313 ve fî 20 Temmuz sene (1)311

Siird Muhasebecisi Murad Mustafa

Hüküm 201

Mahkeme-i Şerʿiyye Kitâbetine

Fî 25 Temmuz sene (1)311

Evvel-emrde istizâh ve beyân-ı keyfiyyet zımnında eytâm müdüriyetine havâle buyurulması merhûn irâde-i fâzılâneleridir.

Fî 26 Temmuz sene (1)311

Kâtib-i Mahkeme-i Şerʿiyye

es-Seyyid Yusuf

Sayfa 39

Müteveffâ-yı mûmâ-ileyh efendinin terekesinin esmânı emvâl-i eytâm sandığında mevzûʿ bulunmadığı gibi sâlef-i berekânem Abdülmecid Efendi yedindeki vürûd defterinde vazife dahi kayda işâret görülmediği ve me'âli müzekkereye nazarân esmân-ı mebhûse sandığa teslîmi müdür-i esbak Ahmed Efendi zamânında vukuʿ-ı yafte olduğu anlaşılıyor ol-bâbda emr u fermân.

fî 27 minhû

Mühür: Müdür-i Eytâm-ı Livâ-i Siird Sıtkı

Hüküm 202

Mahkemeye celb olunan Müdür-i Esbak Ahmed Efendi`ye

Fî 29 Temmuz sene (1)311. Edhem.

Müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Naim Efendi`nin terekesi esmânı olub zaman-ı âcizîde sandığa vazʿ edilen bin iki yüz altmış üç guruşdan ibâret olub fî 3 Kânûn-ı evvel sene (1)305 tarihinden iʿtibâren beş sene müddetle murâbahaya verilmiş idilse de baʿdemâ mart zuhuruna mebni verildiği mezkûr tarihden verâse vekîli Hoca Zeko`ya teslîm kılındığından 7 Ağustos sene (1)307 tarihine değin murûr iden bir sene yedi mâh yedi günlük nemâsı bâliğ olduğu üç yüz üç guruş re'sü'l-mâle zam idilerek min haysi`l-mecmuʿ meblâğ-ı mezkûr bin beş yüz altmış altı guruşa reside olmağla bâ-hüccet-i şerʿiyye verâsenin vekîli bulunan Tüccar Hoca Zeko`ya tamamen bâ-sened tesvîye kılınmış ve ol-bâbda ki vekâlet hüccetiyle mezlağ-ı mezkûrun makbuzunu hâvî Hoca

Zeko`dan alınan senedle ma‘an müdür-i lâ-hakk Molla Mehmed Efendi`ye devr edildiği yedimdeki devr-i muhâsebeden anlaşılmağla berâber mûmâ-ileyhin akçesi sandıkta kalmayub ol-vechle teslîm kılındığı maʿrûzdur fermân. Fî 29 Temmuz sene (1)311.

Müdür-i Esbak Ahmed Hulusi

Esbak Eytâm Müdürü Molla Mehmed Efendi`den su`al olunması iktizâ eder. Fî 13 Ağustos sene (1)311.

Naim Efendiden dolayı dâʿîlerine ne nakden olsun ve ne de hüccet-i şerʿiyye bulunsun devr u teslîm etmemiştir. Ancak selefim Ahmed Efendi`nin zamanı muhasebesinin makbûzât ve medfuʿâtı karşılaşmak içün devrde müteveffâ-i mûmâ-ileyh Naim Efendi`nin hesâbını yek kalem olarak bir satırda makbûzât ve bir satırda refûʿât olarak gösterilmemiş ve şu hâlde hüccet-i şerʿiyye ve sened-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi`nin nezdinde kaldıkları maʿrûzdur fermân. Fî 21 Ağustos sene (1)311.

ed-Dâʿî Müdür-i Esbak

İki alemde Muhammed şâd ola.

Molla Mehmed`in iş bu iʿlâmına nazaran müdür-i esbak Ahmed Efendi`nin li-ecli`s-su’âl huzuru iktizâ ider. Fî 21 Ağustos sene (1)311.

Edhem

Müdür-i esbak Ahmed Efendi celb olundukda meblağ-ı mezbûru nâ’ib-i esbak Hüseyin Hüsnü Efendi zamanında vekâleti hasebiyle ol-vaktde Siirdli Tüccar Zeko yedimden kabz eylediğini ve alınan makbuz sened maʿa vekâlet hücceti müdür-i lâhıkı Hatib Molla Mehmed`e devr eylediğim ve yedimde müberriz devr defterinde mukayyediyetini beyân eyliyorum. Fî 2 Eylül sene (1)311.

Müdür-i Esbak Ahmed Efendi bin Şeyho

Mühür: Ahmed Hulusi

Merkûm Zeko`dan su'âl olunmak üzere celbi fî minhû

Edhem

Merkûm Hoca Zeko dahi mahkemeye celb olundukda ve andan ol-vakt müseccel ve kabulüme mevkûfe müteveffâ-yı mezbûr Naim Efendi`nin veresesinden mevrûd vekâlet hücceti üzerine vekâletim hasebiyle nâ'ib Hüseyin Hüsnü Efendi zamanında vekâlet hüccetinde münderiç olan beş bin küsür guruşu ol-vakt hasbe`l-vekâle niyâbet-i şerʿiyyeden istediğimde verese-i gâ'ibeden bazısını tevkîl etmediği cihetle ânın hissesi mevkûf kalacaktır ancak taraflarından vekîl olduğunun veresenin hisseleri vekâlet mûcebince yalnız üç bin yedi yüz küsür guruş alabiliyor isen denilmekle meblağ-ı mezkûr üç bin yedi yüz küsür guruşu kabz eylediği ve vekâlet hücceti de eytâm sandığında li-ecli`l-hıfz mahkemeye verdiğimi ve bâlâdaki ifâdemi lede`t-tashîh ve baʿde`t-tezekkür noksan olmağla kendü elimle çağırdığımı mübeyyin iş bu ifâde-i mükemmelemi temhîr eyledim. Fî 21 Kânûn-ı evvel sene (1)311.

Ermeni Tüccar Hoca Zeko veledi Karabet

İmza: Zeko

Muhasebeciye takdîm fî 8 Kânûn-ı sânî sene (1)311

Hüküm 203

Muş Mutasarrıflığı Cânib-i Âlîsine

Bî-tevfîkihi teʿâlâ önümüzdeki cumartesi gününde hareket olunacağından şehr-i Şubatın onuncu gününden iʿtibâren yerime münâsibinin vekâleten taʿyîn buyurulması bâbında fermân. Fî 5 Şaban sene (1)313 ve fî 8 Kânûn-ı sânî sene (1)311.

Sayfa 30

Hüküm 203

Rehberî-i tevfîk-i bârî ve himemât-ı âlî-i mutasarrıf-ı efhamîleri berekâtıyla Muş Niyâbet-i Şerʿiyyesine tahvîl-i me'mûriyet idüb müteheyyî-i azimet bulunmuş olduğundan lütfen îcâb iden mazbatanın tanzîm ve taraf-ı dâʿiyâneme iʿtâsı husûsunun meclis-i idâreye emr u havâle buyurulması bâbında fermân.

Fî 10 Şubat sene (1)313 ve fî 13 Kânûn-ı sânî sene (1)311

Hüküm 204

Sivas Vilâyet-i Celîlesi Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Hakkâri Sancağı dâhilinde Elbak Kazâsında sâkin iken bundan akdem vefât iden asâkir-i şâhâneden yirmi dokuzuncu alayının birinci taburunun ikinci yüzbaşısı İbrahim Efendi`nin verâseti zevcesi Hayriye Hanım binti Hacı Nuri Bey ile Sivas`ta vâlidesi Ayşe bint-i Abdullah ve sagir oğlu İbrahim münhasıra iken sulbî sagir oğlu mezbûr İbrahim`e müntakil altı bin üç yüz on üç guruş on paranın vukuʿ-ı vefâtı cihetiyle ordu müşîriyetinden vereseye taksîm olunmak üzere ceddesi mezbûre Ayşe`nin hissesiyle maʿan Sivas niyâbetine irsâl olundukları fî 8 Rebiülahir sene (1)313 tarihli Van Vilâyet-i Celîlesi merkez niyâbet-i şerʿiyyesinin tahrîrâtıyla vürûd iden evrak mündericâtından anlaşılmış ve mezkûre Hayriye Hanım`ın hissesi bâ-istidʿâ taleb olunmuş olmağla lütfen hakikat-i hâlin muvazzahan beyânıyla hissesinin isbâli tecessüsüne dâ'ir fî 16 Cemâziye`l-evvel sene (1)313 tarih ve altmış yedi numerolu yazılub bir gûne işʿârı vurûd etmeyen tahrîrât bu defʿa te'kîd ve hakîkat-i hâl baʿde`t-tahakkuk inbâ buyurulması ümid olunur ol-bâbda irâde efendimindir.

Fî 12 Şaban sene (1)313 ve fî 15 Kânûn-ı sânî sene (1)311

Müstedʿî Süleyman Ağa`nın arzuhâline yazılan der-kenâr.

Hüküm 205

Müstedʿî-i mûmâ-ileyhin yek-diğerine merbut iş bu iki istidʿânın derûnunda daʿvâ-yı taʿarruf vazʿ-ı taʿarruz içün usûlen mahkeme-i â'idesine mürâcaʿat eylemesi iktizasının tefhîmini hâvî der-kenâr üzerine makâm-ı âlî hazret-i mutasarrıf-ı efhamîden mahkeme-i şerʿiyyeye havâle buyurulmuştur. Dâ'ire-i aliyyenizce işin netîce-i muhakemeye kadar

taʿvîki usûlen mesâği olub olmadığının beyânı zımnında defter-i hâkânî me'mûrîn-i behiyyesine tevdîʿ kılınır.

Fî 20 Kânûn-ı sânî sene (1)311

Hüküm 206

Bitlis Niyâbet-i Şerʿiyyesi Huzûr-ı Âlîsine

Süvari iki neferiyle gurre-i Şaban hamiş (?) günü olduğunun iʿlâmı saat ikide yola çıkarıldığı maʿrûzdur.

Hüküm 207

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremiye

Geçende bi`l-istifâ inhilâl iden Siird emvâl-i eytâm müdüriyetine intihâb ve taʿyîn olunub ol-bâbda alınması lâzım gelen kefâlet senedinin meclis-i idâre-i livâ tarafından tasdiki usûl ve nizâmı iktizâsından bulunan Siird`in Zolani Mahalleli Hacı Hafız Efendizâde Abdülhâkim Efendi`nin kefâlet senedini li-ecli`t-tasdîk melfûfen huzûr-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremiye takdîm kılınmış olmağla ol-vechle tasdîki icrâ buyurulmak üzere lâzım gelenlere emr u havâlesi bâbında fermân.

Fî 18 Şaban sene (1)313

Hüküm 208

Siird Muhasebeciliği Huzûr-ı Âlîsine

Bundan çend gün akdem vefât iden Adile Hatun`dan sandıktan maʿâş alan erâmilden olmağla kassâm-ı şerʿiyyesine idhâl olunmak üzere sandıkta istihkâkı ne mikdârdan ibâret ise bâ-der-kenâr beyân buyurulması menût-ı irâde-i aliyyeleridir fermân.

Fî 3 Şaban sene (1)313

Hüküm 209

Siird Sancağı Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânîb-i Âlîsine

Faziletlü efendim

Otuz birinci alayın ikinci taburunun ikinci bölüğünün yüzbaşılarından damadı müteveffâ Hüseyin Ağa`dan evvelce vefât iden kerimesi Dervişe Hanım`dan müntakil akçe ve eşyanın tarafına iʿtâsını müstedʿî vâlidesi Harput`ta mukim Saadet Hanım imzâsıyla verilen bir kıtʿa istidʿâ varakası leffen irsâl savb-ı fâzılâneleri kılınmış olmağla istidʿâ mündericatına nazaran iktizâ-yı hâlin îfâ ve keyfiyetinin inbâ buyurulması mütemennâdır ol-bâbda irâde efendimindir. Fî 14 Şaban sene (1)313 ve fî 17 Kânûn-ı sânî sene (1)311.

Harput Kumadanı Merkez-i Liva (imza)

Eytâm müdüriyetinden

Fî 24 Kânûn-ı sânî sene (1)311

Sayfa 41

Hüküm 210(Kesik)

Memûrîn-i âcizâneme havâle buyurulan iş bu emirnâme melfûfu istidʿâ serâbâ(?) mutâlaʿa-güzâr-ı âcizânem oldu. Mezkûr emirnâmede beyân buyurulan Yüzbaşı Hüseyin Ağa Nehah(?) Kazâsına mülhak Tortum Nâhiyesi kurrâsından Sercihan(?) karyesinden yüzbaşının esnâ-yı vefâtında terekesi tahrîr ve defter-i kassâmı tanzîm ve baʿde eytâm sandığına teslîm olunmuş ve ol-vakte değin taht-ı nikâhında bulunan zevce-i menkûhası Zekiye Hanım ibnet-i Menşur Ağa`nın mahkeme-i şerʿiyyeden fî 20 Cemâziye`l-ahir sene (1)310 tarih ve on numerolu vekâlet hücecti mûcebince zevcî müteveffâ-i mûmâ-ileyhin zimmetindeki yüz aded lirâ-yı Osmânî matlubuyla üç bin guruş mehr-i mühimmesinin terekesi esmânından tesvîyesi iddiʿâsıyla baʿde`l-isbât ahz u kabzına ve teslîm u tesellüme ve`l-hâsıl umurun küllîsine vekâlet (kesik) tevkîl eylediği redîf-i tâlî yüz otuz dördüncü alayının Siird üçüncü tâlî taburunun üçüncü bölük mülâzımı Receb Ağa`nın bi-hasebi'l-vazîfe terekesine vâzıʿü'-yed olan eytâm müdüriyeti üzerine daʿvâ etmiş ve müvekkilesinin sâlifü`l-arz (kesik) tereke-i mezkûreden tesvîye olunmak üzere fî gurre-i Muharrem sene (1)311 tarih ve üç yüz elli dört numerolu iʿlâm-ı şerʿî çıkartmış idi. Ânın üzerine selef-i âcîzânem zamanında mevzuʿ sandık olub mevkûf bulunan sekiz bin sekiz yüz guruş (kesik) mûmâ-ileyh Receb Ağa`nın ol-bâbda yedindeki iʿlâm-ı şerʿî mûcebince kendisine teslîm olunmuştur. Baʿdehu müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin metrukâtından olub Tillo karyeli Şeyh Derviş Efendi`nin zimmetindeki kassâm-ı mezkûr hâricinde zuhûr iden (kesik) yüz elli sekiz

guruş on para dahi vekîl-i mûmâ-ileyh Receb Ağa`ya fî 30 Cemâziye`l-evvel sene (1)312 tarihli sened mûcebince meblağ-ı mahkûmun-bih olan sâlifü`l-arz yüz lira üç bin guruş mahsûben teslîm olunduğu ve eytâm sandığınca (kesik) kalmadığından başka emirnâme ve istidʿâda ismi mezkûr müteveffâ-yı mezbûrun eski zevcesi mezbûre Dervişe Hanım`ın terekesi zâten vukuʿ bulmadığını kayden anlaşılmış olmağla ol-bâbda fermân. Fî 21 Kânûn-ı sânî sene (1)311.

Müdür-i eytâm-ı sandık

Muharrerât defterine baʿde`l-idhâl ve muʿâvin efendiye baʿde`l-i'râe leffiyle tahrîrât.

Fî 21 Minhû

Vekîl-i nâ'ib-i livâ-i Siird Ahmet Tevfik

Hüküm 211

Harput Kumandanlığı Huzûr-ı Âlîsine

Saʿâdetlü efendim hazretleri

Fî 14 Şaban sene (1)313 ve fî 17 Kânûn-ı sânî sene (1)311 tarih ve 1088 numerolu şereef-mevrûd tahrîrât kumandan-ı ekremîleri livâ-i eytâm müdüriyetine baʿde`l-havâle zirine yazılan fî 21(kesik) tarih ve 16 numerolu der-kenârının me'âli burada ibkâ olunan melfûf istidʿânın müstedʿîsi Saadet Hanım tefhîm buyurulmak zımnında tahrîrât ve irâde leffen itâre-i huzûr-ı kerîmâne (kesik) ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 11 Ramazan sene (1)313

Hüküm 212

Mardin Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Huzûr-ı Âlî-i Fâzilânelerine

Faziletlü efendim hazretleri

Sene-i hâliye-i hicriyenin gurresi yevm-i Cuma`dan olduğu hükm-i iʿlâm-ı şerʿînin sûret-i musaddakası el-yevm postaya tevdî'en takdîm-i huzûr-ı fâzılâneleri kılınmıştı. Hükm-i (kesik) orada bi`s-semâʿ ifâde edecek iki şâhid bulunamadığı arz olunur efendim.

Fî 17 Ramazan sene (1)313

Hüküm 213

Sivas Vilâyet-i Celîlesi Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Hakkâri Sancağı dâhilinde Elbak Kazasında sâkin iken bundan akdem vefât iden asâkir-i şâhâneden yirmi dokuzuncu taburunun ikinci bölük yüzbaşısı İbrahim Efendi`nin verâseti zevcesi Hayriye (kesik) mezbûre Ayşe`nin hissesiyle maʿan Sivas niyâbetine irsâl olundukları fî 8 Rebiülahir sene (1)313 tarihli Van Vilâyet-i Celîlesi merkez niyâbet-i şerʿiyyesinin tahrîrâtıyla vürûd iden evrâk mündericatından anlaşılmış ve (kesik) hissesi kendi tarafından bâ-istidʿâ taleb olunmuş olmağla lütfen hakîkat-i hâlin mevzûhen beyânıyla hissesinin isbâtı tensibine dâ'ir fî 16 Cemâziye`l-evvel sene (1)313 tarih ve altmış yedi numerolu yazılıb taraf-ı (kesik) tahrîrât ikinci defʿa olarak te'kîd olunmuş ise de şimdiye kadar bir cevab alınmamışdır lütfen hakîkat-i hâlin baʿde`t-tahkîk inbâ buyurulması ümid olunur ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 18 Şaban sene (1)313 ve 19 Şubat sene (1)311

Sayfa 42

Hüküm 214

Cânib-i Âlî-i Hazret-i Mutasarrifîden Livâ Niyâbet-i Şerʿiyyesi vekâletine havâle buyurulan fî 2 Mart sene (1)312 tarihli telgrafnâme üzerine yazılan der-kenârdır

(kesik)'t-taharrî maʿzûlîn-i nüvvâbdan niyâbet-i mezkûreye tâlib yok ise de niyâbete ehl ve erbâb ve evsâf-ı matlûbeyeyi hâ'iz ve hidmet-i niyâbeti îfâya muktedir idüğü yedi seneden ziyâde (kesik) şerʿiyye bâşkitâbetinde mesbûk hidmet-i mergûbesinden anlaşılan Siirdli es-Seyyid Abdülaziz Vehbi Efendi dâʿileri niyâbet-i mezkûreye tâlib ve hakikâten münâsib bulunmağla merkez (kesik) icrasıyla îcâbının îfası husûsuna müsâʿade buyurulmak üzere keyfiyetin cevâben hâk-pây-ı âlî-i hazret-i vilâyet-penâhiye arz ve inhâsı mütevakkıf-ı emr u irâde-i isâbet-âde-i (kesik) efhamîleridir ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir. Fî 5 Mart sene (1)312.

Hüküm 215

Muş Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Efendim Hazretleri

(kesik) âʿidâtı olarak fî 11 Kânûn-ı evvel sene (1)311 tarih ve yetmiş iki numerolu tahrîrât-ı aliyyeleriyle meclis-i irâde-i emvâl-i eytâm riyâset-i aliyyesine takdîm buyurulan bin sekiz yüz guruşun (kesik) sandık ittirilerek ol-bâbda tanzîm olunan makbûz ilm u haber riyâset-i müşârün-ileyhânın fî 23 Kânûn-ı sânî sene (1)311 tarih ve iki bin elli üç numerolu (kesik) bi`l-vürûd leffen takdîm kılınmış olmağın ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir efendim. Fî 4 Şevval sene (1)313 ve fî Mart sene (1)312.

Livâ-i Siird nâ'ib-i seniyyü'l-menâkıb lâhıkı Osman Mecdi Efendi`nin zaman-ı faziletlerinde ceryân iden muharrerâta birinci numero fâtihatü`l-meymenedir.

Hüküm 216

Siird Bidâyet Mahkemesi Müddeʿî-i Umûmî Muʿâvinliği Cânib-i Vâlâsına

Efendim Hazretleri

(kesik) şerʿiyyesi kâtibi Süleyman Efendi hakkında mukaddemen makâm-ı âcizîye bir ihbârnâme verilmesi üzerine lede`l-muhabere Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesinden alınan fî 5 Temmuz sene (1)311 tarih ve bir numerolu tahrîrât-ı cevâbiyede (kesik) her cihetten beriyyü'z-zemme olub iffet ve iktidarca da emsaline fâ'ik bulunduğu ifâde edildiği görülmüş ve lede`t-taharrî ihbârnâme-i mebhûse bulunamamış olduğu fî 17 Mart sene (1)312 tarih ve beş numerolu tahrîrât-ı (kesik) arz u beyân olunur ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Hüküm 217

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

(kesik) mevkûf Hayret karyeli Fakih Hüseyin bin Abdi aleyhine zevcesi Gevri Hatun tarafından ikâme edilen infâk ve iksâ daʿvâsının fasl u hasmiyçün mevkûf-ı merkumun

mahfuzen mahkeme-i şerʿ-i şerîfe ihzârı husûsunun (kesik) buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir. Fî 18 Şevvâl sene (1)317.

Hüküm 218

Siird Muhasebeciliği Me'mûriyet-i Vâlâsına

Efendim Hazretleri

(kesik) Edhem Efendi zamanında muʿâmele edilmiş ve me'mûriyet-i vâlâlarına takdîmi lüzûmu gösterilmiş iken mûmâ-ileyhin me'mûriyetinden infikâkı zamanlarına tesâdüf etmesi hasebiyle her nasılsa mahkemede kalmış olan (kesik) Naim Efendi`nin muhallefât akçesine dâ'ir bulunan bir kıtʿa muʿâmeleli tezkire leffen irsâl-i savb-ı âlîleri kılınmağın ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 19 Şevvâl sene (1)313 ve fî 21 Mart sene (1)312

Sayfa 43

Hüküm 219

Huzûr-ı Âlî-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Atufetlü efendim hazretleri

Münhal olan livâ eytâm müdüriyetini müstedʿî şeyhü`l-kurrâ Hacı Hafız Efendizâde Siirdli Abdülhâkim Efendi tarafından verilen bir kıtʿa muʿâmeleli kefâlet senedi leffen takdîm-i pîş-gâh-ı sâmî-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamileri kılınmağın ol-bâbdaki usûl ve kâʿidesine tevfîkan meclis idâre-i livaca muʿâmele tasdikine icrâsı bâbında emr u fermân men-lehü`l-emrindir.

Hüküm 220

Siird Muhasebeciliği Me'mûriyet-i Vâlâsına

İzzetlü efendim hazretleri

Tillovî merhûm Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâd ve zürriyâtından olub mezkûr Tillo karyesinde sâkin iken bundan akdem fevt olan Şeyh Yakub bin Şeyh İshak Efendi hayâtında aziz-i müşârün-ileyhin hân-gâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine mahsûs ve maʿlûmü`l-mikdâr mebâliğin hasbe`l-

me’mûriye vazʿ-ı yediniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin vârisi olduğunu iddiʿâ iden Şeyh Nureddin Efendi`nin daʿvâsının muvâcehe-i âlînizde istimâʿ ve fasl u hasmı ahkâm-ı şerʿiyye muktezîyâtından idüğüne ve icrâ-yı muhâkeme içün iş bu şehr-i Zi`l-kaʿadeti`ş-şerîfenin yirminci Pazar günü tahsîs ve taʿyîn kılındığına mebnî yevm-i mezbûrda mahkeme-i şerʿ-i şerîfe ya bi`z-zât gelmeleri veyahut bir vekîl taʿyîniyle iʿzâm ve isminin zeylen beyân ve iʿlâm buyurulmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkire-i âcizîye ibtidâr olundu ol-bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 17 Zi`l-kaʿade sene (1)313 ve fî 18 Nisan sene (1)312

Hüküm 221

Siird Muhasebeciliği Me’mûriyet-i Vâlâsına

Tillovî Şeyh İsmail Fakîrullah kuddise sırruh hazretleri ahfâdından olub mezkûr Tillo karyesinde sâkin iken bundan akdem fevt olan Şeyh Yakub bin Şeyh İshak Efendi hissesine aziz-i müşârün-ileyh evkâfına merbût memâlih bedelinden senevî kaç guruş muhassas idüğünün ve bu bâbdaki muhâsebe-i livâ kuyûdu hülâsasının beyân ve işʿârı hususuna himmet buyurmaları siyâkında terkîm-i tezkire-i âcizîye ibtidâr kılındı. Ol-bâbda emr u fermân hazretlerinindir.

Fî 17 Zi`l-kaʿade sene (1)313 ve fî 18 Nisan sene (1)312

Hüküm 222

Siird Muhasebeciliği Me’mûriyet-i Âlîsine

İzzetlü efendim hazretleri

Mahkeme-i şerʿiyye başkâtibi Yusuf Hayali Efendi’nin mahkeme-i bidâyet aʿzâ mülâzımlığına tahvîl-i me’mûriyeti vukuʿuna mebni mûmâ-ileyhden münhal kalan şerʿiyye baş-kitâbetine Hace Abdülaziz Efendizâde Ömer Efendi taʿyîn kılındığından muhâsebe-i livaca ol-vechle kaydının tesvîyesi lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkire-i âcizîye ibtidâr olundu. Ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 20 Zi`l-kaʿade sene (1)313 ve fî 21 Nisan sene (1)312

Sayfa 44

Hüküm 223

Siird Meclis Belediyesi Riyâset-i Behiyyesine

Rıfʿatlu Efendi

Sene-i hâliye yani üç yüz on üç sene-i hicriyesinin şehr-i Zi`l-hicceti`ş-şerifesinin gurresi isbât edilmek üzere iş bu şehr-i Zi`l-kaʿadenin selhi olmak ihtimâlinden hayâli kalmayan yarınki pazartesi ve ertesi salı ve çarşamba günleri ve vakt-i gurûbda muttaliʿ-i ehille olan ufk-ı garbîye terakkub ve nazar idilüb lede`l-müşâhede cânib-i şerʿ-i şerîfe gelüb edâ-yı şehâdet itmek üzere muvahhidîn-i beldeye münâdîler vâsıtasıyla hemân iʿlâm-ı keyfiyet edilmesi siyâkında tezkire-i mahsûsa terkîm kılındı.

Fî 27 Zi`l-kaʿade sene (1)313 ve fî 28 Nisan sene (1)312

Hüküm 224

Siird Mutasarrıflığı Cânib-i Âlîsine

Saʿadetlü efendim hazretleri

Sebk iden inhâ-yı âlî-i vilâyet-penâhî üzerine makâm-ı meşîhat-ı ulyâdan Muş Sancağı dâhilinde Sason Kazası niyâbet-i şerʿiyyesine taʿyîn buyurulan Dirik nâ'ib-i esbakı Mustafa Efendi Diyarbekir'den buraya gelmiş ve li-ecli`t-tahlîf merkez vilâyete azimeti lüzumunu der-kâr bulunmuş ise de bura ile Sason beynindeki mesâfe ancak on saat mikdârdan ibâret olub hâlbuki merkeze uğrayarak mahall-i me'mûriyetine azimet idecek olsa hemân kırk saatlik bir mesâfe-i zâ'ide ihtiyâr etmiş olacağına ve buna da mûmâ-ileyhin hem nehâfet-i vücudu ve hem de müzâyaka-i hâlî müsâʿid olmadığından nezd-i âlî-i vilâyet-penâhîde tensîb buyurulduğu sûretde mûmâ-ileyhin burada ve maʿrifet-i dâʿiyânemle tahlîfi husûsuna bâ-telgraf müsâʿade-i vilâyet-penâhî istihsâl buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 28 Nisan sene (1)312

Hüküm 225

Bitlis Vilâyet-i Celîlesi Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Semâhatlü efendim hazretleri

Sâye-i meʻâlî-vâye-i semûhîlerinde burada tergîbât-ı lâzime icrasıyla bir eytâm müdürü nasb u taʿyîn olunub kefâlet sened-i musaddakası alınmış ise de şimdiye kadar ceryân

etmiş olan eytâm muʿâmelâtı usûl ve kâʿide-i müttehazesi ahkâmına tevfîk edilmediği görülmesine ve bi-mennihi teʿâlâ baʿdemâ hâl-i mükemmeliyete ircaʿıyla sa'y ve gayret farîza-i zimmet ise de gerek eytâm müdürlüğü muuʿâmelâtının sûret-i ceryânını nâtık esâs defterlerinin ve gerek ale`l-usûl mercîʿ-i âlîsine takdîmi muktezî olan sâl-i hâl cedvellerinin numuneleri olmadığından ve numuneleri görülüb de tatbîk edilmeksizin tanzîm edilecek defâtir ve cedâvilin de sûret-i matlûbede olamamak ihtimâli vârid-i hatır-ı fatır-ı ahkarî olmadığına mebni mebhûs defâtir ve cedâvilin merkez eytâm idâresinden bir kıtʿa numûnelerinin istihrâcıyla bir ân evvel irsâli husûsuna inâyet ve âtıfet-i hazret-i veliyyü`n-niʿâmileri sezâvâr buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 28 Zi`l-kaʿade sene (1)313 ve fî 29 Nisan sene (1)312

Hüküm 226

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Efhamîye

Eruh Kazâsı`na tâbiʿ Puşi karyeli Mehmed bin Gülşen tarafından Siird`te mülhak Tillo karyeli Hamid bin Cuma Gevro(?) aleyhine Siird mahkeme-i şerʿiyyesinde bir re's ester istihkâkı daʿvâsı ikâme edilmekle ale`l-usûl müddeʿa aleyh merkûme taraf-ı şerʿ-i şerîfden daʿvetiye gönderilmiş ise de yevm-i muʿayyende bi`z-zât gelmediği vekîl dahi göndermediğine ve bir gûna maʿzeret-i meşrûʿası olub olmadığından da mahkemeyi haberdâr etmediğine ve mecellenin bin sekiz yüz otuz üçüncü maddesinin fıkra-i sâniyesinde "maʿzeret-i meşruʿası olmadığı hâlde mahkemeye gelmekten ve vekîl gönderilmekten imtinâʿ iderse bi`l-ihbâr mahkemeye ihzâr kılınır" deyü musarrah bulunmasına mebni mezbûr Hamid`in müddeʿâ-bih ester ile beraber bi`l-ihbâr mahkeme-i şerʿ-i şerîfe ihzârı husûsunun zâbıta-i livâya emr u havâle buyurulması bâbında fermân.

Fî 1 Zi`l-hicce sene (1)313

Sayfa 45

Hüküm 227

Pervâri Nâ'ibi Sabık Mekremetlü Ahmed Niyazi Efendi`nin Savb-ı Vâlâsına

Mekremetlü efendim

Selef-i vâlâları Hüsnü Efendi tarafından keşide edilen bir kıtʿa telgrafnâme sûreti leffen irsâl-i sûy-ı vâlâları kılınmış olmağla me'aline nazaran icrâ-yı vekâlet eylemeleri siyâkında şukka-i muhlisî terkîm kılındı efendim.

Fî 5 Zi`l-hicce sene (1)313

Hüküm 228

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mustarrıf-ı Ekremiye

Atûfetlü efendim hazretleri

Livâ mahkeme şerʿiyyesi başkâtibi iken bidâyet mahkemesi aʿzâ mülâzımlığına tahvîl-i meʿmûriyet eden Yusuf Hayali Efendi dâʿileri baş-kitâbet-i mezkûrede bulunduğu müddetçe vezâ'if-i mevduʿa-i şerʿiyyesini kemâl-i iffet ve istikâmetle îfâ iderek bir gûne zimmet ve ilişiği kalmamış ve hüsn-i sülük ve sîreti erbâbından bulunmuş olmağla tasdîken li-zalik meclis-i idâre-i livâdan mûmâ-ileyhe bir kıtʿa mazbata inâyet ve ihsân buyurulmak bâbında ve kâtibe-i ahvâlde emr u fermân. Fî 14 Zi`l-hicce sene (1)313 ve fî 15 Mayıs sene (1)312.

Bâb-ı fetvâ-penâhîden Siird Mutasarrıflığına vürûd iden fî 9 Zi`l-kaʿade sene (1)313 tarih ve yirmi yedi numerolu emirnamesinin ve icrâ-yı îcâbı zımnında mahkeme-i şerʿiyyeye muhavvel emirnâme üzerine yazılan der-kenârdır.

Hüküm 229

Lâyihada mahkî daʿvetiye varakası lede`t-taharrî mahkemede bulunamadığından yalnız matlûb zabt-ı daʿvânın bir kıtʿa sûret-i musaddakası istihrâc edilmiş ve tarafeynin ifâdeleri zirinde kendü hatt-ı destiyle imzâ ve mühürleri görülemediğinden taraflarından musaddak olduğuna dâ'ir kanâʿat hâsıl edilememiş mebhûs suretle iş bu emirnâme-i âlî-i cenâb-ı fetvâ-penâhî melfûfâtı olan iʿlâm ve lâyiha merbûten takdîm kılınmış olmağla leffiyle ve ol-vechle cevâb-nâme-i âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîleri şeref-tastîr buyurulması iktizâ iderse de ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir. Fî 4 Muharrem sene (1)314.

Hüküm 230

Karakilise`de Hudûd Kumandanlığına

C. 1 Haziran sene (1)312 süvarî yirmi ikinci alayı efradından müstedʿî Hüseyin bin Mehmed`in müteveffâ pederinin terekesine dâ'ir mahkeme-i dâ'iyânemde bir gûne muʿâmele kaydına tesâdüf olunamadığı ve müstedʿî tarafından ızrâr vukuʿunda bâ-posta mufassalan emr u irâde buyurulmak iktizâ edeceği maʿrûzdur fermân.

Hüküm 231

Garzan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Garzan Kazası dâhilinde Seryan Karyesi ahâlisinden iken silk-i zabtiyede fevt olan kol muʿâvini Ali bin Bilal'in vârisleri olduklarını mahzar-ı hasm-ı câhidde iddiʿâ iden yine karye-i mezkûre ahâlisinden Süleyman bin Mehmed ve Mirza bin Hüseyin zevcesi Hatice bint-i Şeyh Hacı nâmûn kesânın veraset müddeʿâlarına kezalik karye-i mezkûre ahâlisinden Mahmud bin Hacı ve Yusuf bin Hasan nâmân kimesneler bi`l-muvâcehe ber nehc-i şerʿî edâ-yı şehâdet etmeleriyle ve karye-i mezkûre kazâ-yı vâlâları dâhilinde bulunmasıyla şâhidân-ı mezbûrânın taraf-ı vâlâlarında usûl-i mevzuʿasına tatbîken sırren ve alenen tezkiyeleri bi`l-icrâ mesture varakasının leffiyle tezkiye idecek kesânın isimlerinin derciyle keyfiyetin beyân ve işʿârı husûsuna himmet eylemeleri siyâkında şukka-i muhibbi terkîm kılındı ol-bâbda irâde efendimindir.

Fî 4 Muharrem sene (1)314 ve fî 3 Haziran (1)312

Sayfa 46

Hüküm 232

Bi`l-cümle mülhakâta umûm

Makâm-ı muʿallâ-yı cenâb-ı fetvâ-penâhîden şeref-mevrûd iş bu emirnâme hükm-i celîline tevfîk-i hareket ve hilâfından tevakkî ve mücânebet edilmesi siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı efendim.

Fî 21 Safer sene (1)314 ve fî 20 Temmuz sene (1)312.

Nazif Mahalleli müteveffiye Emine`nin tapudan tanzîm olunan intikâl ilm u haberi üzerine yazılan der-kenârdır.

Hüküm 233

Hükm-i şerʿîyi hâvî olan taksîm müzekkereleri mûcebince muʿâmele-i intikâliyenin icrâsı mûcebince muʿâmele-i intikâliyenin icrâsı mûceb-i mağduriyet olacağı yolundaki ifâdede "el-iyâzü-billâh-i teʿâlâ şerʿ-i şerifin adaletsizliğini müşʿîr olmağla" şer'an ve kânûnen ve hikmeten merdûdedir. Müteveffât-ı evvelî Emine Hatun`un mülkü olan nısf hâne mes'ele-i şerʿiyye vechle on altı sehm iʿtibâriyle sekiz sehmi mühimmeye ve diğer sekiz sehmi müteveffât-ı sâniye Asiye`ye mevrûs oluyor Asiye`ye mevrûs olan iş bu sekiz sehm zevcî Abdülmecid ile oğulları Musa ve Bilal`e taksîm ediliyor mezbûre Asiye`nin zâten mâlike olduğu nsıf hâne dahi ayrıca mesele-i mirâsları vechle verese-i mezbûresine taksîm ediliyor şu halde tâm hâne rubʿunun (…) ve diğer selâse-i erbâʿının Asiye`nin veresesinin hisselerine isâbet eylediği anlaşılmayacak bir emr-i müteʿessir değildir gerçi mesâ'il-i şerʿiyye bir beceriyi pâyân olub her mes'eleyi lâyıkıyla hal ve derk edebilmek hayli bir mahâret ve melekeye mütevakkıf ise de ahkâm-ı şerʿiyyenin mahall-i ceryânı olan mahkeme-i şerʿ-i şerîfce bir mes'ele fasl u hal edilirse ve ol-mes'elenin halli şerʿ-i şerif midir değil midir gibi tedkîkât bi`l-hassa fetvâhâne-i celîlenin cümle vezâ'ifinden olub başka bir ferdin vazife ve salâhiyeti dâ'iresinde olmadığı bir emr-i meczûm ise artık mahkeme-i şerʿden sâdır olan ve hükm-i şerʿîyi nâtık bulunan her türlü iʿlâm ve müzekkerelere karşı iʿtirâzâne mahall olmayacağını bilmek ve anlamak herkese ve bi`l-hassa me'mûrlara göre ehem ve elzemdir. Binâ'en-aleyh bir gûne tereddüd edilmeyerek ve tapu ilm u haberlerinde taʿrîf-i vechle tafsîlât-ı lâzime derç olunarak muʿâmeleye hitâm verilmesi iktizâ eder efendim.

Fî 25 Temmuz sene (1)312

Hüküm 234

Taksîm-i müzekkerelerinin ahkâm-ı şerʿ-i şerîfe mutâbakatı lâzımdır. Hükm-i şerʿiyye mtâbık sûretde tanzîm edilen bir müzekkere-i şerʿiyyenin tebdili hükm-i şerʿiyyenin tebdiliyle hâsıl olur "şâriʿ" ise ancak Cenab-ı Allah ve Resûl-i Ekremîdir. Yani insan hükm-i şerʿ-i şerifi tebdîl idemez her kim ki öyle bir işe yani hükm-i şerʿinin tebdiline çalışayım fikrinde bulunursa el-iyâzü-billâh-i teʿâlâ küfrünü müstelzim olur binâ'en-aleyh resmen bu yolda muʿamele nâ-bî-çâre bulunduğunuzdan dolayı şerʿen sizi tavbîh eylerim maʿ-hezâ müteveffâ Şemasi Toma`nın defter-i hâkânîce uhdesinde mukayyed emlâkın verese-i şerʿiyyesine ber nehc-i şerʿ-i şerîf taksimiyle muʿâmele-i intikâliye icrasıyla kuyûd-ı esâsiyeye katʿiyyen tecvîz olunamaz bâ-husûs defter-i hakânî

me’mûriyetiyle asla münâsib olamaz benâberîn merbût taksîm-i müzekkereleri mûcebince muʿâmele-i intikâliyenin icrâsı lâzım gelür.

Fî 17 Ağustos sene (1)312

Hüküm 235

Livâ Müfettişliği Cânib-i Vâlâsına

Faziletlü efendim

Müddeʿî-i vasî İsmail ile sıgârın cedleri Hacı Berho beynlerinde tekevvün iden nafaka daʿvâsı hakkında mahkeme-i şerʿ-i şerîfime ceryân iden muʿâmeleyi hâvî zabt-ı daʿvâ sûret-i musaddakası leffen irsâl savb-ı fâzılâneleri kalınmağla terettüb idecek hükm-i şerʿîyi hâvî nâtık fetvâ-yı şerîfenin sûret-i mezkûre zirine tahrîr ve temhîriyle iʿâde buyurulması bâbında irâde efendimindir.

Fî 23 Rebiʿü`l-evvel sene (1)314

Sayfa 47

Hüküm 236

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Sa‘âdetlü Efendim Hazretleri

Livâ-i mahkeme-i şer‘iyesi mefrûşât ve mahrûkâtı içün tahsîs kılınub üç yüz on iki senesine mahsûben havâlenâmesinin dahî tanzîmi Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğolunduğu makâm-ı mu‘allâ-yı cenâb-ı meşîhat-penâhîden şeref-mevrûd fî 21 Temmuz sene (1)312 târih ve 105 numerolu emirnâme-i sâmîde irâde ve iş‘âr buyurulan altıyüz gurûşun sür‘at-i tesviyesi husûsunun muhâsebe-i livâya emr ve havâle buyurulması bâbında fermân hazret-i menlehü’l-emrinir.

Fî 24 Rebî‘ü’l-evvel sene (1)314 ve fî 22 Ağustos sene (1)312

Hükm 237

Makâm-ı Mu‘allâ-yı Meşîhat-penâhî Meclis İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâset-i Celîlesine

Siird Müftüsü Ahmed Efendi dâ‘îlerinn üç yüz on bir senesi kânûn-ı evvel ibtidâsından şubâtı nihâyetine kadar üç ve üç yüz on iki senesi şehr-i mart ibtidâsından ağustos nihâyetine değin âtî ki cem‘ân dokuz aylık ma‘âşâtı olan beher şehrî on üç gurûş otuz paradan yüz yirmi üç gurûş otuz para postaya tevdî‘ olunarak alınan posta ilmuhaberi ol-bâbdaki makbûz-ı ilmuhaberine yapışdırılacak yirmi paralık pul ile ma‘ân ve leffen takdîm-i pişigâh-ı semûhîleri kılınmış ve makbûz-ı ilm u haberinin vesâtet-i dâ‘îyânemle irsâli menût irâde-i aliye-i riyâset-penâhîleri bulunmuş olmağın ol-bâbda emr u fermân.

Fî 4 Rebî‘u’l-ahirsene (1)31 ve 31 Ağustos sene (1)312

Hüküm 238

Siird Nizâmiye Kumandanlığı Vekâlet-i Behiyyesine

Zevcesi Feride binti Mehmed tarafınan aleyhine ikâme edilen talâk da‘vâsının mahkeme-i şer‘-i şerîfde fasl u hasmâ zımnında Siird Redîf tabûrunun Dördüncü Bölüğü Onbaşısı, Karakol Mahalleli Hamza bin Merhun`un işbu şehr-i Rebî‘u’l-ahirin beşinci gününe müsâdif pazarertesi günü sâat altı raddesinde mahkeme-i mezkûreye a‘zamî lazım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr olundu efendim. Fî 31 Ağustos sene (1)312 ve fî3 Rebî‘u’l-ahir sene (1)314

Hüküm 239

Siird’in Hisar Mahalleli Murad bin Mahmud tarafından aleyhine ikâme edilen sedd-i pencere mâddesinin mahkeme-i şer‘-i şerîfde fasl u hasmâ zımnında Siird Redîf Tabûrunun Üçüncü Bölüğü neferâtından mahalle-i mezkûreli Abbas bin Yusuf’n işbu şehr-i rebî‘u’l-ahirin yedinci gününe müsâdif çeharşamba günü sa‘ât altı raddesinde mahkeme-i mezkûreye a‘zamî lazım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr olundu efendim.

Fî5 Rebî‘u’l-ahir sene (1)314 ve Fî 2 Eylül sene (1)312

Hüküm 240

Zevcesi tarafından aleyhine ikâme edilen talâk da‘vâsının mahkeme-i şer‘-i şerîfde fasl u hasmâ zımnında Siird Redîf Tabûrunun dörüncü Bölüğü Onbaşısı, Karakol Mahalleli Hamza ibni işbu şehr-i rebî‘u’l-ahirin on sekizinci gününe müsâdif pazarertesi günü sa‘ât altı raddesinde mahkeme-i mezkûreye a‘zamî lazım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr olundu ol-bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir. Fî5 Rebî‘u’l-ahir sene (1)314 ve Fî 2 Eylül sene (1)312

Sayfa 48

Hüküm 241

Siirdli İbrahim Helvacı(?) ile Hacı Emin Zito veresesi beynlerinde tekevvün iden da‘va zabt sûretiyle i‘lâm-ı şer‘îyi mahkemede mahfûz-ı sicilâtdan bi’l-istinâh merbûten ref‘ ve takdîm pîşigâh-ı semûhîleri kılınmağla ol-bâbda fermân.

Kâtib-i Mahkeme-i Şer‘iye

Fî 2 Eylül sene (1)312

Hüküm 242

Diyarbekir Vilâyet-i Celîlesi Niyâbet-i Şer‘iyyesi Cânib-i Âlîsine

Nefs-i Diyarbekir’in Dağkapısı Mahallesi’nde sâkin iken evt olan Mehmed Reüşdü Efendi ibni Cezerelizâde İbrahim Efendi’nin sulbî sagîr oğlu Behcet nâm sagîrin vâlidesi Sabiye(?) Hanım’ın Siird Mahkeme-i şer‘iyyesinden sagîr-i mezbûrun ceddi mumâ ileyh İbrahim Efendi alehine istihsâl eylediği nafaka hüccetinin bir kıt‘a sûret-i musaddakası leffen takdîm kılınmış olmağla mu‘âmele-i teblîgiyyesinin icrâ ve ol-bâbdaki melfûf ilmuhaberin memhûran ve musaddakan i‘âde ve isrâsı bâbında emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 3 Cemâziye’l-evvel sene (1)1314 ve fî 28 Eylül sene (1)312

Hüküm 243

Mülhakâta Umûm

Makâm-ı mu‘allâyı cenâb-ı fetvâ-penâhîden şeref-mevrûd işbu emirnâme-i hükm-i celîline tevfîk hareket ve hilâfından tevakkî ve mecânebet edilmesi siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı efendim.

Fî 8 cemâziye'l-evvel sene (1)314 ve fî 3 Teşrîn-i evvel sene (1)312

Hüküm 244

Siird Muhasebeciliği Me'mûriyet-i Vâlâsına

İzzetlü Efendim Hazretleri

Tillovî Şeyh İsmail Fakîrullah kuddise sırruh hazretleri ahfâdından olub karye-i mezkûrda sâkin iken bundan akdem fevt olan Molla Hamza bin Molla Derviş Efendi'nin hissesi azîz-i müşârün ileyh evkâfına merbût memâlih bedelinden senevî kaç gurûş muhassas idüğinin ve bu bâbdaki muhasebe-i livâ kuyûdu hülâsasının beyân ve iş'ârı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında terkîm-i tezkire-i âciziye ibtidâr kılındı ol-babda emr u irâde efendim hazretleridir. Fî 13 Cemâzie'l-evvel sene (1)314 ve fî 8 Teşrîn-i evvel sene (1)312

Hüküm 245

Siird Muhasebeciliği Me'mûriyet-i Vâlâsına

İzzetlü Efendim Hazretleri

Tillovî Şeyh İsmail Fakîrullah kuddise sırruh hazretleri ahfâd ve zürriyâtından olub karye-i mezkûrda sâkin iken bundan akdem fevt olan Molla Hamza ibn Molla Derviş Efendi hayatında azîz-i müşârün-ileyh hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine muhassas ma'lûmü'l-mikdâr mebâliğin hasbe'l-me'mûriye vazʿ-ı yeddiniz hesabıyla müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin verasetinden olduğunu iddiʿâ eden li-ebeveyn er-karındaşı Molla Süleyman Efendi`nin daʿvâsının muvâcehe-i âlînizde istimâʿ ve fasl u hasmı ahkâm-ı şerʿ-i şerîf muktezasından idüğüne ve icrâ-yı muhâkeme içün iş bu şehr-i Cemâziye`l-ahirinin on beşinci Perşembe günü tahsîsi ve taʿyîn kılındığına mebni mezkûre mahkeme-i şerʿ-i şerîfe ya bi`z-zât gelmeleri veyahûd bir vekîl taʿyîniyle iʿzâm ve isminin zeylen beyân ve iʿlâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkire-i âcizîye ibtidâr olundu ol-bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 13 Cemâziye`l-ahir sene (1)314 ve fî 5 Teşrîn-i sânî sene (1)312

Sayfa 49

Hüküm 246

Livâ Müfettişliği Cânib-i Vâlâsına

Faziletlü efendim

Zêyd`in zevcesi menkûhe-i medhûlun-bihâsı Hind babası Ömer`in menzilinde sâkin olmağla Zeyd Hind'i kendi menziline gelüb itâʿat ve inkıyad ve hukuk-ı zevciyete mürâʿât etmesini taleb ettikde Hind emr-i hâkimle istidâne eylediğim nafaka-i mukadderemden zimmetinde olan şu kadar guruşu bana îfâ etmedikçe menziline gelmem deyü ibâ ve imtinâʿ ise Hind bu imtinâʿında muhıkka olur mu yoksa nüşûzuna hükm olunur. Mes'ele-i şer'iyyesinin tebgîle (?) nakliyle berâber fetvâ-yı şerîfesinin zîr-i varakaya tahrîriyle iʿâde buyurulması mütemennâdır efendim. Fî 8 Cemâziye`l-uhrâ sene (1)314 ve fî 2 Teşrînisânî sene (1)312.

Hüküm 247

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Atufetlü efendim hazretleri

Mevkûfe zevcesi Kirkor tarafından zevcî Galzun(?) karyeli Mirzo bin Halid aleyhine ikâme edilen talâk daʿvâsının bir ân evvel ikmâl-i muhakemesiyle hükm-i şerʿî neticesinin cihet-i adliyeye bildirilmesi ehemm bulunmuş daʿvâlarının gıyaben rû'yeti câ'iz olmayub her hâlde zevc-i mezbûr Mirzo`nun huzuru muktezî ve merkûm Mirzo`nun bu sırada Şirvan Kazası dâhilinde (Evrak) karyesinde bulunduğu müstahber bulunmuş olduğundan merkûmun serîʿân celbiyle livâ mahkeme-i şerʿiyyesine iʿzâmı lüzumunun mezkûr Şirvan Kazâsı Kâ'immâkamlığına emr u izbâr buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 16 Cemâziye`l-ahir sene (1)314 ve fî 8 Teşrîn-i sânî sene (1)312

Hüküm 248

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremiye

Nazif Mahalleli İsmail bin Mehmed tarafından mahalle-i mezkûreli zevcesi Rendi(?) bint-i Ömer aleyhine Siird mahkeme-i şerʿiyyesinde itâʿat ve inkıyâd daʿvâsı ikâme edilmekle ale`l-usûl müddeʿâ aleyhâ mezbûre Rendi(?) Hatun`a taraf-ı şerʿ-i şerîfden

daʿvetiye gönderilmiş ise de yevm-i muʿayyende bi`z-zât gelmediği vekîl dahi göndermediğine ve bir gûne maʿzeret-i meşrûʿası olub olmadığından da mahkemeyi haberdâr etmediğine ve mecellenin bin sekiz yüz otuz üçüncü maddesinin fıkra-i sâniyesinde "maʿzeret-i meşruʿası olmadığı halde mahkemeye gelmekden ve vekîl göndermekden imtinâʿ iderse bi`l-icbâr mahkemeye ihzâr kılınır." deyü musarrah bulunmasına mebnî mezbûre Rendi(?) Hatun bi`l-icbâr mahkeme-i şerʿ-i şerîfe ihzârı husûsunun zâbıta-i livâya emr u havâlesi bâbında fermân. Fî 23 Cemâziye`l-ahir sene (1)314.

Tillovî Şeyh Nureddin Efendi'nin istidʿâsı bâlâsına yazılan derkenâr

Hüküm 249

İş bu istidʿâ ve muhâsebe-i livânın der-kenârı mutâlaʿa-güzâr-ı dâʿiyânem oldu. Müstedʿinin yedindeki iʿlâm-ı şerʿî mantukunca şerʿen kendüye mevrûs bedelâtının tarafına teslimi taleb ve istirhâmına karşı ale`l-usûl bir mahkeme-i resmiyenin te'hîr-i hükm-i iʿlâma dâ'ir bir hükm ve kararı olmaksızın mahkemece muʿâmelenin te'hîri mugayir-i şerʿ-i şerif ve kânun-ı münîf olduğundan usûlü dâ'iresinde muʿâmele icrasıyla izâʿa-i hukûk-ı meşrûʿa-i saniyeye mahall verilmemesi lüzumunun muhâsebe-i livâya emr u havâle buyurulması iktizâ iderse de emr u fermân.

Fî 18 Teşrîn-i sânî sene (1)312

Sayfa 50

Hüküm 250

Zevce-i mezbûre Kirkor`un Siird mahkeme-i şerʿiyyesinde zevcî mezbûr Mirzo aleyhine ikâme eylediği talâk daʿvâsı üzerine mahkeme-i mezkûrede mürâfaʿa ve muhâkemeleri bi`l-icrâ mezbûre Kirkor zevci mezbûr Mirzo`nun taht-ı nikâhında iken fî 26 Muharrem sene (1)314 tarihinde şerʿen kendüye ecnebi olan Galzon(?) karyeli Halil bin Şero tarafından kaçırıldığından dolayı zevc-i mezbûr Mirzo fî 16 Safer sene (1)314 tarihinde beyân-ı hâl içün Fesken karyesinde mukîm bulunan Fersanlı Şeyh Fahreddin Efendi`ye mürâcaʿat etmesi üzerine şeyh-i mûmâ-ileyh tarafından vukuʿ bulan teklif üzerine zikr

olunan fî 16 Safer sene (1)314`üncü pazartesi günü mezbûr Mirzo`nun zevcesi mezbûre Kirkor`u talâk-ı selâse ile kerhen tatlîk eylemiş olduğundan lede`ş-şerʿi`l-enver zâhir ve mütehakkık olunmağın mûcebince mezbûre Kirkor`un zevci mezbûr Mirzo`dan mutallaka olduğundan iş bu bin üç yüz on dört senesi Recebü`l-ferdinin ikinci günü hükm-i şerʿî lâhık olub lâzım gelen muʿâmele-i şerʿiyyesi icrâ kılındı.

Fî 3 Safer sene (1)314

Hüküm 251

Siird Muhasebeciliği Vekâlet-i Aliyyesine

Tillovî Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâdından olub karye-i mezkûrede sâkin iken bundan akdem fevt olan Şeyh Mehmed bin Şeyh Abdullah`ın hissesine azîz-i müşârün-ileyhin evkâfına merbût memâlih bedelâtından senevî kaç guruş muhassas idüğünün ve bu bâbdaki muhâsebe-i livâ kuyûdu hülâsasının beyân ve işʿârı lâzım geleceği beyânıyla tezkireye ibtidâr kılındı.

Fî 20 Receb sene (1)314 ve fî 14 Kânûn-ı evvel sene (1)312

Hüküm 252

Siird Muhasebeciliği Vekâlet-i Aliyyesine

Tillovî merhûm Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretlerinin ahfâd ve zürriyâtından olub karye-i mezkûrede sâkin iken fevt olan Şeyh Mehmed bin Şeyh Abid hayâtında aziz-i müşârün-ileyhin hangâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine muhassas maʿlûmü`l-mikdâr mebâliğin hasbe'l-me'mûrîye vazʿ-ı yeddiniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin verâsetden olduğunu iddiʿâ iden sulbî kebîr oğlu Şeyh Derviş nâm-kimesnenin daʿvâsının muvacehe-i âlînizde istimâʿ ve fasl u hasmı ahkâm-ı şerʿ-i şerîf muktezasından idüğüne ve icrâ-yı mehâkim içün iş bu şehr-i Recebü`l-ferdin yirmi üçüncü gününe musâdif Salı günü tahsîs ve taʿyîn kılındığına mebni yevm-i mezkûrda mahkeme-i şerʿ-i şerîfe ya bi`z-zât gelmenizi veyâhûd bir vekîl ta'yîniyle iʿzâm ve isminin zeylen beyân ve iʿlâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı. Fî 22 Receb sene (1)314 ve fî 16 Kânûn-ı evvel sene (1)312.

Müstedʿî eytâm müdürü Abdülhâkim Efendi`nin kefili sâbık icrâ me'mûru Hacı Hüseyin Efendi`nin arzuhâli üzerine yazılan der-kenârdır.

Hüküm 253

Müdür-i mûmâ-ileyh Abdülhâkim Efendi başka kefil tedârik idememekle ale`l-usûl işden eli çekdirilmiş ve zaman-ı idâresinde emvâl-i eytâmdan bir gûne zimmet ve ilişiği olmadığı hîn-i me'mûrînin bâlâdaki der-kenârından anlaşılmış olmağla müstedʿî kefil-i mûmâ-ileyhin kefâletten kaydı terkin ve ahvâlinin haczden fikri husûsunun îcâb edenlere emr u irâde buyurulması mütevakkıf irâ'e-i celîleridir ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 17 Kânûn-ı evvel sene (1)312

Hüküm 254

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Saʿadetlü efendim hazretleri

Suk Mahalleli İsmail bin Mahmud tarafından Siird`in Sur Mahallesi`nde sâkine Zülfi ve Karakol Mahallesi`nde sâkine Süsni(?) bintân Seyyid Mehmed ve mezkûr Suk Mahallesi`nde sâkineler Emine bint-i Mahmud Ağa ve Nahide bint-i Seyyid Hamo(?) aleyhlerine Siird Mahkeme-i şerʿiyyesinde bir bâb hâne iştirâsı daʿvâsı ikâme edilmekle ale`l-usûl müddeʿâ aleyhâ mezbûrân Zülfi ve Süsni ve Emine ve Nahide Hatunlara taraf-ı şerʿ-i şerîfden dört kıtʿa daʿvetiye gönderilmiş ise de yevm-i muʿayyende bi`z-zât gelmedikleri vekîl dahi göndermediklerine ve bir gûna maʿzeret-i meşrûʿaları olub olmadıklarından

Sayfa 51

mahkemeyi haberdâr etmediklerine ve mecellenin bin sekiz yüz üçüncü maddesinin fıkrâ-i sâniyesinde "maʿzeret-i meşrûʿası olmadığı hâlde mahkemeye gelmekden ve vekîl göndermekden imtinâʿ iderse bi`l-icbâr mahkemeye ihzâr kılınur" deyü musarrah bulunmasına mebnî mezbûrân Zülfi ve Susni ve Emine ve Nahide Hatunların ya bi`z-zât mahkeme-i şerʿ-i şerîfe hükmleri veyâhûd taraflarından vekîl göndermeleri husûsuna zabıtaca mecbûr tutulmaları zımnında müzekkeredir. Fî 10 Şaban sene (1)314.

Hüküm 255

Evlâd-ı vâkıfdan Hacı Tahir Ağa ile Süleyman Ağa beynlerinde tekevvün idüb Süleyman Ağa`nın azliyle tevliyete Hamid Ağa`nın taʿyînine dâ'ir iʿlâm-ı şerʿî zabt daʿvâsının cerîde-i şerʿiyyeden müstahrec sûret-i musaddakası melfûfât pusulasında müfredâtı muharrer cemʿân sekiz kıtʿa evrâk-ı müteferriʿâsıyla maʿan ve merbûten takdîm kılınmış ve mezkûr zabt tarafeynin imzâ ve mühürleriyle musaddak bulunmuş olmağla ol-vechle cevâb arz u tastîri iktizâ eylerse de ol-bâbda.

î 30 Şaban sene (1)314 ve fî 21 Kânûn-ı sânî sene (1)312

Hüküm 256

Bitlis Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

İrâde buyurulan iʿlâm-ı şerʿî mazmûnuna şahid olan zabtiye Ahmed ve Yusuf'a teslîmen ve leffen refʿ-i huzûr-i âlî-i fâzılâneleri kılınmış olmağın ol-bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 22 Ramazan sene (1)314 ve fî 12 Şubat sene (1)312.

Hüküm 257

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremiye

Saʿâdetlü efendim hazretleri

An-aslin Mardin ahâlisinden iken bu kerre Siird`de katîlen fevt olan Yosef Yona`nın Siird`te mevcûd terekesinin Ohan Bogos'a teslîmi Amerikalı Mister Andres tarafından bâ-telgrâf istidʿâ olunmuştur. Baʿde îcâb-ı şerʿîsi îfâ olunmak üzere evvel-emrde müteveffâ-yı merkûmun metrukâtının mahkeme-i şerʿ-i şerîfe irsâl ve teslîmi husûsunun îcâb edenlere emr u havâle buyurulması bâbında.

Fî 21 Şevvâl sene (1)314 ve fî 12 Mart sene (1)313

Hüküm 258– Telgraf

Mardin Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Siird`te katîlen fevt olan Mardinli Yosef Yona`nın tereke ve sâ'ire daʿvâlarından dolayı orada bulunan veresesiyle Amerikalı Mister Andres taraflarından mahkeme-i âcizîye

telgrâf ve istidʿâ irsâliyle mürâcaʿat olunuyorsa da buraca îcâbının icrâsı ve verasetin ber nehc-i şerʿî sübûtundan sonra veresenin ya bi`z-zât gelmelerine veyâhud taraflarından bir vekîl-i şerʿî iʿzâmlarına mütevakkıf bulunduğunun taraf-ı âlîlerinden kendülerine tefhim buyurulması mercûdur efendim.

Fî 24 Şevvâl sene (1)314

Hüküm 259

Garzan Kazası Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Siird`in Bâbü`l-harb Mahalleli Said bin Abdullah imzâsıyla verilen istidʿâ leffen irsâl-i savb-ı âlîleri kılınmış olmağla muktezâ-yı şerʿîsinin îfâsı temennâ olunur.

Fî 24 Şevvâl sene (1)314 ve fî 15 Mart sene (1)313.

Hüküm 260

Şirvan Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Dero binti Musa tarafından verilen ve mündericâtı câlib-i nazar-ı dikkat olan istidʿâ leffen irsâl olunmağla meâline ve icâbât-ı ahkâm-ı şerʿiyyeye tevfîkân hemân îfâ-yı muktezâsıyla neticesinin seriʿân inbâsı ve bu bâbda sızıldı ve şikâyâta mahall bırakılmaması siyâkında şukka-i mûhibbîye terkîm kılındı.

Fî 2 Zi`l-kaʿade sene (1)314 ve 23 Mart sene (1)313

Sayfa 52

Hüküm 261

Siird Muhasebeciliği Vekâlet-i Aliyyesine

Tillovî Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâdından olub karye-i mezkûrede sâkin iken bundan akdem fevt olan Şeyh Hamid bin Şeyh Ali`nin hissesine azîz-i müşârün-ileyhin evkâfına merbût memâlih bedelâtından senevî kaç guruş

muhassas idüğünün bu bâbdaki muhâsebe-i livâ kuyudu hülâsasının beyân ve iş'ârı lâzım geleceği beyânıyla tezkireye ibtidâr kılındı.

Fî 3 Zi`l-ka'ade sene (1)314 ve fî 24 Mart sene (1)313

Hüküm 262

Siird Muhasebeciliği Vekâlet-i Aliyyesine

Tillovî merkûm Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâd ve zürriyetinden olub karye-i mezkûrede sâkin iken fevt olan Şeyh Hamid bin Şeyh Ali hayâtında azîz-i müşârün-ileyhin hangâh-ı şerîfe merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine muhassas ma'lûmü`l-mikdâr mebâliğin hasbü`l-me'mûrîye vaz'-ı yeddiniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin vârislerinden olduğunu iddi'â iden sulbî kebîr oğlu Şeyh Ali nâm kimesnenin da'vâsının muvâcehe-i âlînizde istimâ' ve fasl u hasmı ahkâm-ı şer'-i şerîf muktezâsından idüğüne ve icrâ-yı muhâkeme içün iş bu şehr-i Zi`l-ka'adesinin sekizinci gününe müsâdif cumartesi günü tahsîs ve ta'yîn kılındığına mebni yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer'-i şerîfe ya bi`-zât gelmeleri veyâhûd bir vekîl ta'yîniyle i'zâm ve isminin zeylen beyân ve i'lâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı.

Fî 3 Zi`l-ka'ade sene (1)314 ve fî 24 Mart sene (1)313

Nazif Mahalleli Hulusi İbrahim bin Hacı İsmail`in evrâkı üzerine yazılan der-kenârdır.

Hüküm 263

Matlûb üç kıt'a i'lâmın sûret-i musaddakası ve beş kıt'a evrâk müteferri'atıyla ma'an ve merbûten takdîm kılınmış olmağla ol-vechle mûceb arz u tastiri iktizâ iderse de ol-bâbda fermân. Fî 26 Zi`l-ka'ade sene (1)314.

Hüküm 264(Kayıt iptal edilmiş olmasına rağmen trankripsiyonu yapılmıştır)

Mardin Niyâbet-i Şer'iyyesine

Geçenlerde katîlen fevt olan Mardinli Yosef Yona`nın tereke-i mevcûdesi vârislerine teslîm olunmak üzere mahkeme-i âcizîye teslîm edilmiştir. Fî 24 Şevvâl sene (1)314 tarihli telgrafnâme ile arz olunduğu üzere veresesnin ya bi`z-zât veyâhud bi`l-vekâle mürâcaʿatları lâzimeden iken şimdiye kadar asla bir taleb vukuʿ bulmamasına ve yine mürâcaʿat etmedikleri halde gâ'iblerin metrukâtı hakkındaki muʿâmele-i şerʿiyye ve kânûniyenin icrâsı tabiʿi idüğüne mebni bir kerrede keyfinin kendülerine tefhimiyle netice-i hâsılanın âcilen emr u işʿâr buyurulması mütemennâdır. Fî 3 Zi`l-hicce sene (1)314.

Sehven kayd olunmuştur.

Hüküm 265

Geçenlerde katîlen fevt olan Mardinli Yosef Yona`nın tereke-i mevcûdesi vârislerine teslîm olunmak üzere mahkeme-i şerʿiyyeye teslîm olunmuştur. Cümle-i tezkiresinden olub müstantıklıktan bâ-sened dâ'irenize teslîm olunan nükûd ve eşyâ-yı sâ'ire-i maʿlûmenin istintâk dâ'iresinde mahfûz sened mûcebince mahkemeye teslîmi zımnında müzekkeredir. Fî 29 Zi`l-hicce sene (1)314 ve fî 19 Mayıs sene (1)313.

Sayfa 53

Hüküm 266

Livâ Müfettişliği Cânib-i Vâlâsına

Müddeʿî Tillovî Şeyh Abdülmecid ve müddeʿî aleyhümâ yine karye-i mezkûreyi Şeyh Mehmed Said ve Şeyh Yasin Efendiler beynlerinde tekevvün iden mirâs daʿvâsı hakkında mahkeme-i şerʿ-i şerîfece ceryân iden muhâkemelerini nâtık zabt-ı daʿvâ sûret-i musaddakası leffen irsâl savb-ı fâzılâneleri kılınmağla terettüb idecek hükm-i şerʿîyi nâtık fetvâ-yı şerîfesinin sûret-i mezkûre zîrine tahrîr ve tehîr ile iʿâde buyurulması bâbında irâde efendimindir. Fî 3 Zi`l-hicce sene (1)314.

Hüküm 267

Siird Redîf Kumandanlığı Cânib-i Âlîsine

Kendü kısrağından mütevellid nitâcen malı iken mukaddemâ sirkat olunan bir re’s kısrağının el-hâletü hazihi Siird redîf taburu kâtibi Hacı Hayrullah Efendi yedinde olduğu Alikân(?) aşireti efrâdından Ammo bin Allo nâm kimesne tarafından Siird mahkeme-i şerʿiyyesinde iddiʿâ olunmuş ve muhâkeme-i şerʿiyyelerinin yarınki Perşembe günü saat altıda icrâsı mukarrer bulunmuş olmağla kâtib-i mûmâ-ileyhin saat-i mezkûrede huzûr-ı şerʿ-i şerîfe gelmesi ve müddeʿâ-bihâ mezkûr kısrağın sâha-i mahkemeye götürülmesi lüzûmunun kendisine emr u teblîğ buyurulması bâbında emr u irâde efendim hazretlerinindir. Fî 10 Zi`l-hicce sene 1314 ve fî.

Umûm Hüküm 268

Garzan Pervari Eruh Şirvan Nüvvâb-ı Kirâmıyla Livâ Müftülüğüne

Makâm-ı muʿallâ-yı cenâb-ı fetvâ-penâhîye şeref-mevrûd iş bu emirnâme hükm-i celîline tevfîk-i hareket ve hilâfından tevakkî ve mücânebet edilmesi siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı.

Fî 29 Muharrem sene 1315 ve fî 17 Haziran sene 1313.

Hüküm 269

Kazâlardan birisinin niyâbeti inhilâlinde taʿyînini istidʿâ iden mahkeme-i şerʿiyyeye başkâtib-i esbâkı Abdülaziz Efendi tarafından verilen fî 7 Temmuz sene 1313 tarihli istidʿâ üzerine yazılan der-kenârdır.

Mûmâ-ileyh Abdülaziz Efendi dâʿileri fi`l-hakîka müddet-i medîde livâ mahkeme-i şerʿiyyesinde istihdâm olunmuş ve kendisi ulemadan olmağla berâber i‘lân-ı muhâkemede tamamıyla kesb-i vukûf etmiş olmağla bir kazâ niyâbet-i şerʿiyyesini hüsn-i idâreye ehliyet-i kâffesi der-kâr idüğünden münhal vukuʿunda ale`l-usûl makâm-ı meşihate inhâ edilmesi husûsunun bâ-ariza-i müştereke makâm-ı vilâyete arz u işʿâr olunması menût-ı irâde-i aliyye-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîleridir. Ol-bâbda emmr u fermân hazretleri men-lehü`l-emrindir. Fî 9 Temmuz sene 1313 ve fî 21 Safer sene 1315

Sayfa 54

An-aslin Şirvan Kazâsı sâkinlerinden olub Tillo`da ikâmet iden Nafiye Hatun`un fesh-i nikâh maddesinden dolayı Bitlis niyâbet-i şerʿiyyesine takdîm eylediği istidʿâ üzerine

mezkûr Bitlis ve vilâyet-i celîlesi tarafından Siird Mutasarrıflığına vürûd iden emirnâme zîrine yazılan der-kenârdır.

Hüküm 270

Müstedʿiyye-i mezbûre Nafiye Hatun`un melfûf istidʿâsında beyân eylediği fesh-i nikâhı hakkında liva mahkeme-i şerʿiyyesinde bir gûna daʿvâ ve muhâkeme ceryân içün bi`l-akis mezbûrenin ifâde-i vâkıʿasına tekzîb idecek muʿâmele görülmüştür ki evde mezbûre Nafiye Hatun`un mahkeme-i mezkûreye mürâcaʿatla zevcî Hüseyin Bey üzerine nafaka takdir ettirerek istihsâl eylediği hüccet-i şerʿiyyenin dâ'ire-i icrâda bulunmasından ibâret olmağla ol-vechle cevâbnâme-i aliyye-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîlerinin şeref-tastîri iktizâ iderse de ol-bâbda emr u fermân.

Fî 24 Safer sene 1315 ve fî 12 Temmuz sene 1313

Hüküm 271

Bitlis Niyâbet-i Aliyyesine

Livâca gurre-i Rebiʿü`l-evvel ru'yet-i hilâl ile cumartesi gününden sâbit olmağla irâde buyurulduğu sûretde iʿlâm-ı şerʿiyyesinin refʿ-i huzûr-ı âlîleri kılınacağı maʿrûzdur ol-bâbda fermân.

Fî 3 Rebiʿü`l-evvel sene 1315

Hüküm 272

Bitlis Vilâyeti Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Faziletlü efendim hazretleri

İş bu bin üç yüz on beş sene-i hicriyesi şehr-i Rebiʿü`l-evvelinin gurresi cumartesi gününden sâbit olduğunu nâtık Siird mahkeme-i şerʿiyyesinden sâdır olan iʿlâm-ı şerʿiyyenin bir kıtʿa sûret-i musaddakası leffen refʿ-i huzûr-ı fâzılâneleri kılınmış ve hîn-i hükmde huzûr-ı şerʿ-i şerîfde bulundurulan jandarma efradından Abdullah bin İbrahim ve Süleyman bin Ferzo nâmân kimesneler dahi li ecli'ş-şehâde ol-cânib-i âlîye iʿzâm edilmiş olmağın ol-bâbda emr u irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 8 Rebiʿü`l-evvel sene 1315 ve fî 26 Temmuz sene 1313

Hüküm 273

Huzûr-ı Sâmî Hazret-i Mutasarrıf Ekremiye

Emâneten idâreye kalmış olan nefs-i Siird Kasabası aʿşâr me'mûrluğuna Siirdli Hacı Hüseyin Efendi`nin ta'yîni tensîb olunduğuna dâ'ir meclis-i idâreden yazılan bir karar müsveddesi taraf-ı dâʿîyânemden dahi imzâ olunmuş ise de efendi-i mûmâ-ileyhin mukaddemen Siird bidâyet mahkemesi icrâ me'mûru iken hâsılât-ı mahkemeden zimmetine akçe geçirmek vesâ'ir maddelerinden dolayı azl edilüb taht-ı mahkemeye alınmış ve henüz berât etmeyerek mahkemesi der-dest bulunmuş olan Hacı Hüseyin Efendi idüğü âhiren anlaşıldığından

Sayfa 55

ve şu hâlde mûmâ-ileyhin kable`l-berâe me'mûrîn-i mezkûreye taʿyînini mugâyir kânun bulunduğuna nazaran karar-ı mebusun taʿdîli menût-ı irâde-i aliyye hazret-i mutasarrıf-ı ekremileridir ol-bâbda emr u fermân fî 25 Rebiülahir sene (1)315 ve fî 11 Ağustos sene (1)313.

Hüküm 274

Huzûr-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremiye

Fatma bint-i Mustafa Ağa tarafından zevci Hasko karyeli Fakih Mustafa bin Molla Mahmud aleyhine ikâme edilen talâk da'vâsının birân evvel ikmâli şerʿan ehemm ve elzem bulunmuş ve talâk da'vâlarının gıyaben ru'yeti câ'iz olmayub her hâlde zevc-i mezbûr Fakih Mustafa`nın huzuru muktezi ve mezbûr Fakih Mustafa bu sırada Şirvan Kazâsı dâhilinde mezkûr "Hasko" karyesinde bulunduğu müstahber bulunmuş olduğundan merkûmun celbiyle livâ mahkeme-i şerʿiyyesine iʿzâmı lüzûmunun mezkûr Şirvan Kazası Kâ'immakâmlığına emr ve tenbih ve izbâr buyurulması bâbında fermân.

Fî 9 Rebiülahir sene 1315 ve fî 25 Ağustos sene 1313

Hüküm 275

Üsküdar Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Zevcî Veliyye Hanım'ın taleb ve mürâcaʿatı üzerine Siird mahkeme-i şerʿiyyesinden aleyhine bir kıtʿa nafaka hücceti sâdır olmuş olan Siirdli Hacı Necib Efendi`nin el-hâletü hazihi mahall-i ikâmeti Üsküdar olduğu ve fakat mahallesiyle hâne Hükümsı kendisince maʿlûm olduğundan Der-Saʿâdet`te bulunan Vâlisi Bitlisli Halil Ağa tarafından arz ve ihbâr edileceği cihetle hüccet-i mezkûrenin bir sûret-i musaddakasının mahkeme-i aliyyeleri vâsıtaıyla zevci mûmâ-ileyhe teblîği zevce-i mezbûre Veliyye Hanım tarafından istidʿâ olunmuş ve sûret-i hüccet-i mezkûre ile bir kıtʿa teblîğ ilm u haber ve ücret-i teblîğine olan on guruşluk posta puluyla ma'an ve leffen arz u takdîm olmağla mûmâ-ileyh Halil Ağa tarafından irâ'e olunacak ikametgâhına teblîğ ilm u haberin temhîr ve tasdikiyle mahkeme-i âcizîye irsâl buyurulması beyninde emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 28 Rebiülahir sene 1315 ve fî 13 Eylül sene 1313

Hüküm 276

Siird Tabur Ağalığı Cânib-i Âlisine

Zevcesi Tillo karyesinde sâkine Emine bint-i Hacı Mustafa tarafından aleyhine ikâme edilen nafaka daʿvâsından dolayı celbi lâzım gelen karye-i mezkûrenin Şeyh Mücahid Mahallesi`nde sâkin Tahir bin Ahmed nâm kimesnenin zâbıta maʿrıfetiyle bi`l-celb mahkeme-i şerʿiyyeye ihzârı siyâkında müzekkeredir.

Fî 7 Cemâziye`l-evvel sene (1)315

Hüküm 277

Siird Tabur Ağalığı Cânib-i Âlîsine

Siird`in Yamred Nâhiyesi kurrâsından Çifan(?) karyesinde mûceb-i tahrîr idüğü haber verilen terekelerin tahrîri zımnında iʿzâmı iktizâ eyleyen mahkeme-i şerʿiyye başkitâbeti Ömer Efendi`ye bir nefer süvâri jandarmanın terfîki zımnında tezkire terkîm kılındı.

Fî 14 Eylül sene (1)313

Sayfa 56

Hüküm Umûm 278

Mülhakâta Umûm

Makâm-ı muʿallâ-yı cenâb-ı fetvâ-penâhîden şeref-mevrûd emirnâme hükm-i celîle-i tevfîk hareket ve hilâfından tevakkî ve mücânebet edilmesi siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı efendim.

Fî 9 Cemâziye`l-evveli sene 1315

Hüküm 279

Makâm-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Saʿadetlü efendim hazretleri

Cizreli Hacı Hafız`ın malı olub hizmetkârı İsmail bin Hacı Mehmed tarafından sâhibinin izni olmaksızın Siird Çarşısında satılan ve zâbıta maʿrifetiyle elde edilen bir re’s esterleri bir re’s bârgîrinin cihet-i şerʿiyyeye teslîmi lüzûmunun zâbıta-i livâya emr u havâlesi bâbında. Fî 29 Cemâziye`l-ahir sene 1315 ve fî 17 Teşrîn-i sânî sene (1)313.

Nevâhî-i mülhakaya taʿyîn olunacak nüvvâbın sûret-i ittihâziyeleriyle tanzîm olunacak evrâk-ı imtihâniyelerinin takdîmîne dâ’ir bâb-ı muʿallâyı cenâb-ı fetvâ-penâhînin şeref-mevrûd emr olan ve kazâlara teblîğ olunan emrnâmenin zîrine yazılan yazıdır.

Hüküm Umûm 280

Mülhakâta Umûm

Faziletlü efendim

Makâm-ı muʿallâ-yı cenâb-ı fetvâ-penâhîden şeref-mevrûd emirnâme hükm-i celîline tevfîk-i hareket ve hilâfından tevakkî ve mücânebet edilmesi siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı efendim.

Fî 28 Cemâziye`l-ahir sene (1)315 ve fî 11 Teşrîn-i sânî sene (1)313

Hüküm 281

Livâ Jandarma Binbaşılığına

Tâife-i göçerâtdan olub berây-ı ziyâret Tillo`ya giden ismi meçhul bir şahsın Tillo karyesinde Muhtar Musa`nın hânesinde kâ'in su kuyusuna düşerek mağrûkan fevt olduğu ve üzerinde otuz beş aded lira-yı Osmânî mevcûd bulunduğu Tillo`da bulunan Jandarma Hasan Çavuş tarafından verilüb cânib-i vâlâlarından makâm-ı âlî-i mutasarrifîye ve oradan da müddeʿi-i umûmî muʿâvinliği me'mûriyetine tevdîʿ olunan ve îcâb-ı şerʿîsinin icrâsı zımnında muʿâvinlikden mahkeme-i şerʿ-i şerîfe irsâl kılınan jurnalden anlaşılmış olmağla muʿâmele-i mukteziyye-i şerʿiyyesi îfâ kılınmak üzere mezkûr Tillo karyesine mahkeme-i şerʿiyye bâşkâtibi Ömer Efendi`ye iʿzâm kılınmış idi. Mûmâ-ileyh el-yevm avdet eylediğinde mezkûr paraların muhtar-ı merkûm Musa ile Tillolu Şeyh Süleyman`ın oğlu Şeyh Hüseyin taraflarından zabt olunmuş olduğu ve her ne kadar paraların ol-emrde mahkemeye teslimiyle tahakkuk idecek veresesine mahkeme maʿrîfetiyle iʿtâ ve taʿyîni lüzûmunu merkûmana teblîğ ve ihtâr etmiş ise de kârgir-i te'sîr olamadığını ve binâ'en-aleyh îfâ-yı vazîfe edemediğini ve fakat mahkemece bir sûret-i tavsiye yoluna gidilmek üzere Şeyh İsa Efendi`nin beraberce geldiğini ifâde eylemiş ve beyandan müstefî olmadığı üzere zâhir verâset-i maʿrûf ve maʿrûfesi olmayarak fevt olanların terekeleri kıbel-i şerʿ-i şerîfden zabt ve tahrîr olunub veresesi zuhûr iderse vereseye itmezse beytü`l-mâle iʿtâsı ahkâm-ı şerʿiyye cümlesinden bulunmasına ve şu hâlde mezkûr paraları zabt u gasbına ihtiyâr

Sayfa 57

iden merkûmânın hareketleri müstelzem mecâzât olacağına mebnî hemân merkûmânın celbleriyle paralar zâyiʿ edilmeksizin bi`l-istirdâd mahkemeye teslîmi ve kendilerinin de mürekkeb oldukları şu hareketlerinden dolayı cihet-i cezâ'iyeye gönderilmeleri zımnında müzekkere tastîr kılındı.

Fî 22 Teşrîn- i sânî sene (1)317

Hüküm 282

Medine-i Siird mahallâtından Re's Mahallesinde sâkin iken bundan akdem fevt olan medîne-i mezkûrede ârâm-sâz jandarma taburu yüzbaşılarından Hacı Hasan Ağa ibn-i Abdurrahman bin Abdullah`ın sulbî sagîr oğlu Salih Sabri'nin li-ebeveyn er-karındaşı ve bâ-hüccet-i şerʿiyye vasî-i mansûbı Zülfi Efendi medine-i mezkûre mahkeme-i şerʿiyyesine mahsûs odada maʿkûd meclis-i şerʿ-i münîrde muhasebe-i livâ başkâtibi

sâbık Ahmed Nazım Efendi muvâcehesinde mûmâ-ileyh Nazım Efendi fî 4 Eylül sene 1306 günü ben dahi sagir olub isbât-ı rüşd etmeyen karındaşım sagir-i mezbûrla benim medine-i mezbûre eytâm sandığında mevzuʿ nakdimizden ol-tarihte bâ-hüccet-i şerʿiyye vasî-i mansûbumuz bulunan mukâvelât muharriri Musa Efendi maʿrîfetiyle ve bir sene vaʿde ile bin beş yüz guruş istikrâz ve tesellüm ve kabz u kabul eylemiş ve mezkûr bir sene müddet içün vech-i şerʿî üzere iki yüz yirmi beş guruş ilzâm-ı ribh olunarak cemʻan bin yedi yüz yirmi beş guruşa medyûn olub ol-vechle sandık-ı mezkûrece yedinden sened alındıktan sonra mûmâ-ileyh Nazım Efendi`den maniʿ-i mezkûresi mahsuben fî 1 Ağustos sene 1309 günü dört yüz guruş ve fî 1 Nisan sene 1312 günü beş yüz guruşun cemʿân dokuz yüz guruşu ol-vakt ve sagir bulunan Hasan Efendi`ye ve fî 1 Şubat sene 1312 günü doksan beş guruş ve fî 1 Eylül sene 1313 günü yüz yetmiş beş guruş ve fî 1 Teşrîn-i evvel sene 1313 günü yüz otuz guruşun cemʿân dört yüz guruş dahi vesâyetim hasebiyle bana ki min-haysü`l-mecmuʿ bin üç yüz guruş te'dîye ve îfâ iderek mütebâkî dört yüz yirmi beş guruş zimmetinde kalmış ve müddet-i te'diye olan mârü`l-beyân fî 1 Ağustos sene 1309 ve fî 1 Nisan sene 1312 ve fî 1 Şubat sene 1312 ve fî 1 Eylül sene 1313 ve fî 1 Teşrîn-i evvel sene 1313 tarihlerinden bu ana değin vech-i şerʿî üzere ilzâm-ı ribh olunmaksızın yetmiş beş mâh yirmi iki güne mürûr iderek müddet-i mezkûre zarfında dahi ribh olarak bin yedi yüz otuz iki guruş sekiz para terâkim iderek cemʿân iki bin yüz elli yedi guruş sekiz para deyni kalmış olmağla su'âl olunub meblağ-ı mecmuʿ mezkûr iki bin yüz elli yedi guruş sekiz parayı bi`l-ihâle ve bi`l-vesâye bana edâ ve teslîm mûmâ-ileyh Nazım Efendi`ye tenbîh olunmak muradımdır deyü daʿvâ ettikde mûmâ-ileyh Nazım Efendi dahi cevâbında müddeʿî dahi mezbûrun ber-vech-i meşrûh istikrâz ve ilzâm-ı ribh müddeʿâsını tâyiʿan ve katʿiyen ikrâr ve iʿtirâf idüb ancak sâlifü`z-zikr tevârih-i te'diye olan fî 1 Ağustos sene 1309 ve 1 Nisan sene 1312 ve fî 1 Şubat sene 1312 ve fî 1 Eylül sene 1313 ve fî 1 Teşrîn-i evvel sene 1313 aylarından sonra vech-i şerʿî üzere ilzâm hükümsüz deyü ilzâm-ı ribh olunmamağla mürûr iden yetmiş beş mâh yirmi iki güne müddet içün şerʿân üzerime ribh lâzım gelmez deyü defʿa tasaddî eylemiş olmadığından bu husûs içün îcâb-ı şerʿî neden ibâret ise fetvâ-yı şerîfesinin zeylen tahrîr ve irsâli zımnında siyâkında terkîm-i tezkireye ibtidâr olundu efendim.

Fî 15 Receb sene 1315 ve fî 27 Teşrîn-i sânî sene 1313

283

Makâm-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Muhasebe başkâtib-i sâbıkı Nazım Efendi`nin Siird eytâm sandığına maʿa-güzeşte deyni olan bin yedi yüz yirmi beş guruşu hâvî olan bir kıtʿa senede ilsâk edilen puldan dolayı berây-ı tedkîk vaktiyle meclis-i irâde-i livâya celb eyleyerek şimdiye kadar eytâm sandığına iʿâde

Sayfa 58

olunmamış idüğünden lüzumuna mebni mezkûr senedin sandık-ı mezkûre iʿâdesi husûsunun başkitâbetine emr u irâdesi bâbında fermân. Fî 18 Receb sene 1315.

Hüküm 284

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremiye

Atufetlü efendim hazretleri

Van Vilâyetine tâbiʿ Şitak(?) Kazâsı kurrâsından Yahki(?) karyesi ahâlisinden olub berây-ı ziyâret Tillo karyesine giden Ulvi Semo`nun Tillo karyesinde Muhtar Musa`nın hânesinde kâ'in su kuyusunda düşerek garîkan fevt olduğu ve üzerinde otuz beş aded lira-yı Osmânî mevcûd bulunduğu Tillo karyesinde bulunan Jandarma Hasan Çavuş tarafından verilüb îcâb-ı şerʿiyyesinin icrâsı zımnında mahkeme-i şerʿ-i şerîfe havâle kılınan jurnalden anlaşılmış ve binâ'en-aleyh mezkûr otuz beş liradan yalnız üç lirası vâzʿü`l-yedd olan mezbûr Musa ve Şeyh Süleyman Efendimiz ile Şeyh Hüseyin Efendi yedlerinde ahz u tesellüm edilmiş ise de mütebâkî iki aded lira-yı Osmânîyi iʿtâ ve tesellüm etmediklerinden zabıtaca istihsâl ve mahkemeye irsâl olunması lüzûmunun Jandarma Binbaşılığına emr u havâle buyurulması bâbında emr u fermân.

Fî 20 Receb sene 1315 ve fî 2 Kânûn-ı evvel sene 1313

Hüküm 285

Eruh Kazâsı Niyâbet-i Şerʿiyyesi

Eruh Kazâsının Şirvan Nâhiyesi kurrasından Kangân karyesi ahâlisinden olub bir müddetten berü berây-ı ticâret Girid Vilâyeti dâhilinde Kandiye Sancağında mukîm iken bundan akdem fevt olan Yusuf Efendi ibn-i İsmail bin Mehmed`in sulbî kebîr oğlu olduğunu ve müteveffâ-yı mezbûrun verâseti kendisiyle vâlidesi müteveffâ-yı mezbûrun

zevce-i menkûhe-i metrukesi Yuri Hatun ibnet-i Abdullah ile kendisinin li-ebeveyn kız karındaşı ve müteveffâ-yı mezbûrun sulbiye kebîre kızı Medine Hatun mahzarında olduğunu Siird mahkeme-i şerʿiyyesinde hasm-ı câhid muvâcehesinde iddiʿâ eyleyen karye-i mezkûre ahâlisinden Hasan Ağa ibnü`l-müteveffâ el-mezbûr Yusuf`un ber-vech-i muharrer verâset müddeʿâsına yine karye-i merkûm ahâlisinden İsmail bin Ali bin İbrahim ve Mahmud bin Ömer ve Mehmed nâmân kimesneler edâ-i şehâdet-i şerʿiyye etmeleriyle şâhidân-ı mezbûrânın mensûb oldukları karye-i merkûme imâm ve muhtar ve ihtiyâr meclîs azâlarından evvelen bâ-varaka-i mesture sırren tezkiyesi şerʿân muktezi olmağla taraf-ı valâlarından mûmâ-ileyhim imâm ve muhtar ve âzâlara bir kıtʿa tezkiye varaka-i metûresi tastîr kılınarak şâhidân mezbûrânın isimleri zirinde yazacakları mümzâ ve memhûr şerhin taraf-ı valâlarından dahi mühr-i zâtî ve mahkeme-i şerʿiyye gerek mühr-i resmisiyle bâ-tasdîk varaka-i mezkûrenin aynen taraf-ı muhlisîye baʿs ve tesyârı husûsuna himmet eylemeleri siyâkında şıkka-i mahsûsa terkîm kılındı.

Fî 4 Şaban sene 1315 ve fî 16 Kânûn-ı evvel sene (1)313

Hüküm 286

Siird`te Hacı Hüseyin Ağa Vakfının Mütevellisi Hamid Ağa Tarafına

Mütevelli bulunduğunuz ceddiniz Hacı Hüseyin Ağa Vakfının Siird mahkeme-i şerʿiyyesinde müseccel vakfiyesinde "Siird"de vâkiʿ Kayseriye Mescidinde her Cuma geceleri zâkirîn dervişlere on altı guruş etmek ve yine Siird`te vâkiʿ câmiʿü`l-kebîrdeki kutbü`ş-şeyhte kezalik zâkirîne be-her Cuma günü ikişer batman etmek tevziʿ ve taksîm oluna" şart-ı sarih görülmüş ve hâlbuki müddet-i medîdeden berü bu şartlara riʿâyet edilmediği anlaşılmıştır. Evkâf-ı şerîfenin hüsn-i himâye ve sıyâneti ve şurûtunun icrasına ve husûsât-ı sâ'iresine nezâret-i hükm-i şerʿ-i şerîfin cümle-i vezâ'ifinden olmasına vâridât-ı vakfın meşrutalarına adem-i sarfı ve şerâ'it-i mevzûʿanın icrasında betâet ve rehâvet irâ'esi gibi hâen vakfa hıyânet dimek olduğundan baʿde-mâ şerâ'it-i vakfa hüsn-i riʿâyât ve ihtimâmla hilâf-ı şerʿ-i şerîf ahvâlinden begayet tevakki ve ictinâb olunması ve beyân olunan şartların bu geceden iʿtibâren icrâsı ihtâr olundu.

Fî 28 Şaban sene 1315 ve fî 29 Kânûn-ı evvel sene 1313

Hüküm 287

Bitlis Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

İş bu bin üç yüz on beş senesi hicriyesi şehr-i Şabanü`l-muʿazzamının gurresi Cuma gününden sâbit olduğunu nâtık olduğunu Siird mahkeme-i şerʿiyyesinde sâdır olan iʿlâm-ı şerʿiyenin bir kıtʿa sûret-i musaddakası leffen refʿ-i huzûr-ı fâzılâneleri kılınmış ve hîn-i hükmde huzûr-ı şerʿ-i şerîfde bulundurulan jandarma efrâdından Şeyh Mevlüd bin Şeyh Musa ve Yusuf Efendi ibn-i Ahmed nâmân kimesneler dahi li-ecli'ş-şehâde ol-cânib-i âlîye iʿzâm edilmiş olmağın ol-bâbda.

Fî 29 Şaban sene 1315 ve fî 30 Kânûn-ı evvel sene (1)313

Hüküm 288

Diyarbekir Vilâyeti Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Fî 27 Kânûn-ı evvel sene 1313 tarihli emr-i âlî telgrâfileri mentukunca iş bu bin üç yüz on beş sene-i hicriyesi şehr-i Şabanü`l-muʿazzamı gurresinin Cuma gününden sübûtuna Siird mahkeme-i şerʿiyyesinden hükm-i şerʿî sâdır olduğunu nâtık olan iʿlâm-ı şerʿî hükm-i mezkûru istimâʿ etmiş olan Siird`in Aras Mahallesi ahâlisinden Molla Abdülvahhab Efendi bin Molla Abdullah bin Molla Halil ve Nazif Mahallesi ahâlisinden Hüseyin bin Ali bin Molla Yasin nâmân kimesnelere tevdiʿan ve leffen refʿ-i huzûr-ı âlî-i fâzılâneleri kılınmış ve mezbûrânın azîmet ve avdetleri harcırâh ve mesârif-i zârûriyelerine mukâbil olmak üzere beherine onar mecidiyeden cemʿân yirmi mecîdiye ücret katʿ edilmiş olmağın mazmûn iʿlâm-ı mezkûre edâ-i şehâdet idecek olan mezbûrânın nezd-i âlî-i kirâmîlerinde dahi muʿtedil görünmeyeceği vârise-i rîb ve iştibâh olan ücret-i maktûʿa-i mezkûrenin tesviyesiyle iʿâdeleri husûsuna himem-i aliyye-i fezâil-penâhîleri sezâvâr buyurulmak bâbında emr u irâde efendim hazretlerinindir. Fî 19 Şaban sene 1315 ve fî 30 Kânûn-ı evvel sene (1)313.

Sayfa 60

Hüküm 289

Pervari Kazâsı Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Zahyer(?) karyeli Atro bin Kaso imzâsıyla verilen istidʿâ leffen irsâl savb-ı hâneleri kılınmış olmağla me'aline ve husûsuna şerʿiye ve kânûnisine bu kerre îfâ-yı muktezâsı husûsuna himmet buyurmaları (…) şıkka-i muhlisî terkîm kılındı efendim.

Fî 22 Şevvâl sene (1)315 ve fî 3 Mart sene (1)314

Hüküm 300

Makâm-ı Âlî Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Siird`te defîn-i hak-ı ıtriyyet olan Şeyh İlmüddin kuddise sırruh hazretleri evkâfına merbût arâzinin muʿâfiyetine dâ'ir olub meclis-i idâre kılmasında mukayyed olduğu mütevellisi Şeyh Ahmed tarafından beyân olunan fermân-ı âlîşânın mahkeme-i şerʿiyyece mutalaʿasına lüzûm göründüğünden kaydından bir kıtʿa suretinin istinsahıyla musaddakân mahkemeye tevdîʿsi husûsuna müsâ'ade-i aleyh hazret-i mutasarrıf-ı ekremileri şâyân buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 23 Şevvâl sene (1)315

Hüküm 301

Siird Jandarma Binbaşılığına

Zevcesiyle üç nefer olan sigârını bilâ nafaka velâ münfik-i şerʿî Siird`te bırakarak bir seneden beri Garzan Kazâsı dâhilinde Bara karyesinde ikâmet eylemekde iken zevcesinin mürâcaʿat-ı vâkıʿâsı üzerine berây-ı infâk livâ mahkeme-i şerʿiyyesine celb ve ihzâr kılına Cumali karyeli Taha bin Osman zevcesiyle evlâd-ı sigârını vech-i şerʿî üzere infâk ve iksâdan imtinâʿ etmekle ikmâl-i muhakemeleriyle işin hüccete rabtı muktezî olmasına ve merkûm Taha`nın burada ikâmetgâhı olmayub garib olmamasıyla hitâm-ı mesâlihe kadar bir tarafa firâr etmek üzere kefil iʿtâsı lüzûmu teblîğ olundukda kefil dahi verememiş olmasına mebnî hitâm-ı maslahata kadar merkûmun bir tarafa savuşamamak üzere Zabtiye Nezâreti tahtında bulundurulması zımnında müzekkere tastîr kılındı. Fî 23 Zi`l-hicce sene (1)315.

Hüküm 302

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremiye

Solani karyeli Osman`ın kerimesi olub cüssesi dahi bülûğa mütehammile ve on altı yaşında olduğu mukarrere bulunan Şerife nâm Hatun Pencenarlı Ömer ustanın oğlu Hasan ile huzûr-ı şerʿ-i şerîfe gelüb tarihden iki mâh mukaddem hüsn-i rızasıyla ve iki yüz guruş mehr-i müʿaccele tesmiyesiyle mahzar-ı şuhûdda nefsini mezbûr Hasan`a tezvîc ve tenkîh eylediğinde ol-dahi ber-vech-i muharrer tezevvüc ve tenekkuh ve kabul

ve duhul idüb ol-vechle mezbûr Hasan kendüsünün zevc-i dâhile olduğunu tâli‘aten ve katʿiyyen ikrâr u iʿtirâf etmiş ve mezbûr Hasan dahi mezbûreyi bi`l-cümle kelimât-ı meşrûhasında tasdîk eylemiş olmağla mûcebince hüccet-i şerʿiyyesi dahi iʿtâ edildiği fî 19 Mart sene (1)314 tarih ve 30 numerolu tezkire-i aliyye-i atûfîlerine cevâben arz olunur ol-bâbda emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 22 Mart sene (1)314

Sayfa 61

Hüküm 303

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Siird`in Nazif Mahallesi ahâlisinden müteveffâ Hacı Halil ve Hacı İsa ibn-i Yasin Saro`nun esnâ-yı vefatından tahrîr ve defter-i kassâma rabt edilen tezkirelerinde mâʿadâ kilitli nükûd ve emvâl u eşyâ mektûm bırakılarak dâhil-i kassâm edilmediği ve nükûd ve emvâl ve eşyâsı mektûme-i âlâma muuvakkıʿ-i maʿlûmede mevcûd bulunduğundan kendüleriyle eytamlarının hukukları zâyiʿ olmamak üzere yeniden tahrîr ve bu bâbda icrâ olunacak muhâkeme neticesine kadar taht-ı te’mîn ve muhafazaya aldırılması müteveffâ-yı merkûmenin zevcât-ı kerîmelerinin vekîlleri tarafından istidʿâ olunmuş ve müstedʿileriyle berâber itmemek dahi muhâfaza-i zımnında emvâl-i mektûmenin tahrîr edilmesi ve netice-i hükme değin taht-ı tehîr ve te’mine alınması muktezi idüğünden muktezâ-yı şerʿ-i şerîf icrâsı îcâbı zımnında mahkeme-i şerʿiyyeden iʿzâm kılınacak me’mûra muhâleffet ve îfâ-yı vazifeye muhalefet vukuʿuna mahall kalmamak üzere bir polis ile bir jandarma terfîki husûsuna müsâʿade-i aliyye-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremileri sezâvâr buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir. Fî 18 Zi`l-kaʿade sene (1)315.

Eytâm müdüriyetinden müstağni Siirdli Hafız Abdülhaim Efendi tarafından makâm-ı mutasarrifîye verilüb eytamca eşyası olub olmadığının istifsârı zımnında mahkeme-i şerʿiyyeye muhavvel istidʿâ üzerine yazılan der-kenârdır.

Hüküm 304

Üç yüz on iki senesi şehr-i Mayıs`ın on dokuzuncu gününde eytâm müdüriyetine taʿyîn ve işe mübâşeret ettirilerek sene-i merkûme Teşrîn-i sânîsinin dördüncü günü bi`l-istifâ müdiriyet-i mezkûreden infikâk eyleyen müstedʿî-i mûmâ-ileyh Abdülhâkim Efendi`nin devam eden beş ay on altı gün müddet-i me'mûriyetinde ikrâz eylediği 6732 guruş yirmi para içün ber-mûceb-i kânun binde on hisse hesabıyla altmış yedi guruş on beş para â'idât almış olduğu ve zaman-ı idâresi muhâsebesi meclis-i idâre-i livâdan faziletlü Ahmed Tevfik ve aʿzâ rıfatlü Hacı Abdülmecid ve mahkeme-i şerʿiyye başkâtibi Ömer Efendilerden müteşekkil hey'et-i hesâbiye tarafından yegân yegân ru'yet ve tedkîk olunarak bir gûne zimmet ve ilişiği olmadığı hey'et-i mûmâ-ileyhâ tarafından tanzîm olunub mahkemeye verilen bir kıtʿa zabt varakası mündericatından müstebân olmasına nazaran istidʿâsı vechle yeddine bir kıtʿa berât mazbatasının iʿtâsı husûsunun meclis-i idâre-i livâya havâle buyurulması bâbında emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 29 Mart sene (1)314

Hüküm 305

Mutasarrıflığa Tezkiredir

Siird`in Zolani Mahallesi ahâlisinden Hanım bint-i Seyyid Mahmud tarafından zevci Çomanlı karyeli Taha bin Osman aleyhine ikâme edilen nafaka daʿvâsının birân evvel fasl u hasmı içün müddet-i sefer-i baʻîdde olmayan müddeʿâ aleyh merkûmun celbî şerʿan muktezî bulunmuş ve merkûmun bu esnâda Garzan Kazâsı dâhilinde mezkûr Çomanlı karyesinde bulunduğu istihbâr edilmiş olmadığına mebni buraya iʿzâmı lüzumunu hâvî mezkûr Garzan Kâimmakâmlığına emirnâme-i âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîyeleri şeref-tastîr buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 3 Kânûn-ı sânî sene (1)313

Sayfa 62

Hüküm 306

Mutasarrıflığa Tezkire

Müddet-i me'mûriyet-i âcizînin karîbü'l-inkızâ bulunmasına mebni vezâ'if-i asliyeye â'id meşâgil tezâyüd eylemiş ve burada meclis-i idâre-i livâ kararıyla riyâseti uhde-i

âcîzâneme muhavvel bulunan maʿârif komisyonuna âʿid umurun vakt u zamanıyla ve lâyıkıyla teşebbüsüne mâniʿ bulunmuş olmağla riyâset-i mezkûrenin diğer münasibine tevdîʿi husûsuna müsâʿade-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîleri iskân buyurulmak bâbında fermân.

Fî 31 Mart sene (1)314

Hüküm 307

Diyarbekir Merkez Niyâbet-i Şerʿiyyesi Cânib-i Âlîsine

Fî 11 Zi`l-kaʿade sene (1)315 tarihli tahrîrât-ı fâzılâneleriyle mürâsele-i şerʿiyyenin bir nüshası livâ müstantıkı İsmail Hakkı Efendi`ye bi`t-teblîğ nüsha-i sâniyesi memhûr ve musaddak olduğu halde leffen takdîm-i pişgâh-ı fâzılâneleri kılınmış olmağın ol-bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 2 Nisan sene (1)314

Hüküm 308

Mutasarrıflığa Tezkire

Siird`te vâkiʿ Hânü`s-sebil Evkâfı hakkında sicil mahsusundaki kaydı sûreti bî-ibâretihâ istihrâc edilerek leffen takdîm-i huzûr-ı âlîleri kılınmış olduğu fî 27 Zi`l-kaʿade sene (1)315 tarih ve 83 numerolu tezkire-i aliyyelerine cevâben arz olunur ol-bâbda emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 7 Nisan sene (1)314

Hüküm 309

Meks Kazâsı Niyâbet-i Şerʿiyyesine

Meclis-i idâre-i emvâl-i eytamdan nâmınıza vürûd iden tahrîrât bu kerre leffen savb-ı vâlâlarına gönderildiği beyânıyla şıkka-i mühibbî terkîm kılındı.

Fî 25 Ramazan sene (1)315

Hüküm 310

Mutasarrıflığa Tezkire

Livâ bidâyet mahkemesi müstantıkı müteveffâ İsmail Efendi`nin livâ mal sandığında müterâkim istihkâkı kaldığı tahkik kılınan bir ay yedi günlük maʿâşından gayr-i ez tevkîfât altı yüz on beş guruş on dokuz para ile evvelce Garzan kazâına havâle eylemiş olduğu üç yüz on üç senesi şehr-i Kânûn-ı evvel maʿâşından gayr-ı ez teslîm ve tevkîf mütebâkî üç yüz dokuz guruş ki cemʿân dokuz yüz on dört guruş on dokuz paranın guremâ ve veresesine iʿtâ ve îsâl olunmak üzere veyâ makbûz mahkeme-i şerʿiyyeye irsâl ve teslîmi husûsunun muhâsebe-i livâya emr u havâle buyurulması bâbında. Fî 11 Nisan sene (1)314.

Sayfa 63

Hüküm 311

Makâm-ı Muʿallâ-yı Meşîhat-penâhî Meclis-i İdâre-i Emvâl-i Eytâm Riyâset-i Celîlesine

Siird müftüsü faziletlü Ahmed Efendi dâ'ilerinin üç yüz on iki senesi Eylülü ibtidâsından üç yüz on üç senesi Şubatı nihâyetine değin on sekiz aylık maʿâşâtı tevkîfâtı olan beher-şehrî on üç guruş otuz paradan iki yüz kırk altı guruş on para postaya tevdîʿ olunarak alınan posta ilm u haberi ol-bâbda makbuz ilm u haberine yapıştırılacak yirmi paralık pul ile maʿan ve leffen takdîm-i pişgâh-ı semûhileri kılınmış ve makbûz ilm u haberinin vesâtat-ı dâʿiyânemle irsâli menût-ı irâde-i riyâset-penâhîleri bulunmuş olmağın ol-bâbda emr u fermân hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 23 Nisan sene (1)314

Hüküm 312

Mutasarrıflığa Tezkire

Siird Mahâllâtından Re's Mahallesinde sâkine Leyla Hatun ibnet-i Seyyid Maruk(?) tarafından zevcî mahalle-i mezkûrede sakin el-hâletü hazihi Garzan Kazâsı`nda mukîm Siird jandarma taburu efrâdından Mehmed bin Hacı Yusuf aleyhine ikâme edilen talâk ve mehr-i müeccel daʿvâsının behemehâl zevc-i mutlak-ı merkûm Mehmed huzurunda ru'yet-i şeran lâbüdd olmağla nazar-ı merkûm Mehmed`in livâ mahkeme-i şerʿiyyesine ihzârı îcâb idenlere emr u havâle buyurulması bâbında.

. Fî 23 Nisan sene (1)314

Hüküm 313

Şirvan Kazâsı Kâimmakâmlığı Cânib-i Âlîsine

Kerîmesi Fatma`nın zevci olub Şirvan Kazâsının Hasko karyesinde mukîm olan Mustafa ile miyânelerindeki hukûk-ı zevciyet daʿvâsının taʻkîbi zımnında ol-cânibe azîmet eyleyen alîle Ayşe Hatun`un ahkâm-ı şerʿiyye dâ'iresinde tesrîʿ-i tesviye-i maslahatı husûsuna himem-i aliyye-i kerîmâneleri der-kâr buyurulmak temennâsıyla terkîm-i nemîka-i âcizîye ibtidâr olundu ol-bâbda.

Fî 18 Zi`l-hicce sene (1)315

Hüküm 314

Şirvan Kâimmakâmlığı Cânib-i Âlîsine

Şirvan Kazâsı dâhilinde Muhdiyan aşiretinden Mahmud`un katli maddesinden dolayı kâtili olduğu cezâ bidâyet mahkemesinde tahakkuk iden aşiret-i merkûmeden Salih bin Ali ile maktul-i merkûmun veresesinin Siird Mahkeme-i Şerʿiyyesinde muhâkemeleri icrâ olunmak üzere verese-i merkûmun seriʿân merkez livâya iʿzâmları ve gelmedikleri halde daʿvâlarından fârig olduklarını ve gelmeyeceklerini nâtık kendisinden sened alınarak meclis-i idâre-i kazâdan baʿde`t-tasdîk serîʿân irsâli husûsuna himem-i aliyyeleri der-kâr buyurulmak bâbında emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 8 Nisan sene (1)314

Sayfa 64

Hüküm 315

Siird Mevkiʿ Kumandanlığı Cânib-i Âlîsine

Siird Mahâllâtından Berzekak(?) Mahallesi ahâlisinden olub Bitlis`te ârâm-sâz nizâmiye otuz üçüncü alâyının üçüncü taburunun dördüncü bölüğü neferâtından Hasan bin Abdullah Çavuş nâm kimesnenin fevt olmasına mebni zevce-i menkûhe-i metrukesinin zevc-i aherle tezvîcine izn iʿtâsı mahalle-i mezkûre hey'et-i ihtiyâriyesi tarafından verilen ilm u haberde beyân olunmuş ve fi`l-hakîka nefer-i merkûmun vefât idüb etmediğinin vefât etmiş ise târih-i vefâtının tahkîki muktezi bulunmuş olmağla icrâ-yı

îcâbı husûsuna mmüsâʿade-i aliyye-i kerîmâneleri der-kâr buyurulmak bâbında emr u irâde efendi hazretlerinindir.

Fî 6 Mayıs sene (1)314

Hüküm 316

Diyarbekir Niyâbet-i Şerʿiyyesine

An-aslin Diyarbekir Mahallâtından Avlu Câmiʿsi Mahallesi ahâlisinden olub Siird Sancağı bidâyet mahkemesi müstantıkı iken fevt olan İsmail Hakkı Efendi`nin terekesi tahrîr olunub duyûn-ı müsbitesiyle masârıf-ı lâzime-i sâ'ire icrâsından sonra sahhü`l-bâkî dört yüz iki guruş otuz beş paranın verese-i şerʿiyyesine iʿtâ ve teslîmi iktizâ eylediğini nâtık defter-i kassâmı meblağ-ı mezkûr dört yüz iki guruş otuz bin paranın postaya teslîm olunduğunu nâtık makbûz ilm u haberiyle maʻan ve leffen takdîm-i pişgâh-ı fâzılâneleri kılınmış ve müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin zatına âʿid bir takım evrâk-ı hususiyesi dâhi bir tobra-i mahsûsa derûnunda olduğu halde başkaca leff edilmiş olmağla vusulünün irâde ve işʿârı husûsuna himem-i aliyye-i fezail-penâhîleri der-kâr buyurulmak bâbında emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 28 Zi`l-hicce sene (1)315

Hüküm Umûm 317

Nüvvâb-ı şerʿden ayda üç kere bilâ özr-i şerʿî taʿtîl-i me'mûriyet ederek mehâkim-i nizâmiye muʻâmelâtının te'ahhurâtına sebebiyet verenlerin adem-i devâmları bi`t-tahkîk tebeyyün ettiği takdirde birinci ve ikinci defʿasında şedîden tavbîh ve üçüncü defasında azl olunacaklarına dâ'irdir.

Fî 25 Mayıs sene (1)314

Hüküm 318

Mutasarrıflığa Tezkire

Emine Hatun tarafından zevcî Hacı Halil bin İsa aleyhine sagir oğlu Ahmed`in hakk-ı hızâne daʿvâsından dolayı sagir-i mezbûr müstaʿcilen mahkeme-i şerʿiyyeye gelmesi lüzûmu mezbûr Hacı Halil Efendi`ye bâ-daʿvetnâme teblîğ olunduğu halde mutâvaʻat etmemiş ve hakk-ı hızâne daʿvâsının ru'yeti sagirin behemehâl maʿrifet-i şerʿle

muʿâyenesine mütevakkıf bulunmasına mebni mecelle-i ahkâm-ı adliyenin 1833`üncü maddesi hükmünce mezbûr Hacı Halil Efendi`nin sagir-i mezbûr Ahmed ile maʻan bi`l-icbâr mahkeme-i şerʿ-i şerîfe ihzârı husûsunun zâbıta-i livâya emr u havâle buyurulması bâbında.

Fî 26 Mayıs sene (1)314

Sayfa 65

Hüküm 319

Siird Müddeʿî-i Umûmî Muʿâvinliği Cânib-i Âlîsine

İzzetlü efendim

Şirvan Kazâsına tâbiʿ Ayrun(?) Nâhiyesi yaylasında mukîm Muhdiyan aşiretinden Mahmud bin Bado`nun katlinden dolayı cinayetiyle ithâm olunan aşiret-i merkûmeden Salih bin Ali nâm kimesne aleyhine Siird'in bidâyet-i cezâ dâiresinde ceryân iden muhâkeme-i aliyye neticesinde merkûmun iʿdâmını nâtık mahkeme-i mezkûreden sâdır olan fî 30 Kânûn-ı evvel sene (1)313 tarih ve iki yüz seksen dokuz numerolu iʿlâm ve evrâk-ı müteferriʿası mahkeme-i temyiz-i cezâ idâre-i aliyyesine takdîm olunarak mahkeme-i müşârün-ileyhâdan sâdır olub maʿa-evrâk vürûd iden fî 4 Ağustos sene (1)313 tarih ve iki bin iki yüz dokuz numerolu iʿlâm kararında merkûm Salim iʿdâm ile mahkûm bulunduğu halde mürâfaʿa-i şerʿiyyesi icrâ kılınmamış olmağla baʿde tedkîkât-ı temyîziyesi îfâ olunmak üzere evvel-emrde cihet-i şerʿiyyesinin icrâ ve ikmâliyle neticesinin bâ-iʿlâm-ı şerʿî beyânı taleb buyurulduğu fî minhû tarih ve Hükümlı tezkire aliyyelerinde işʿâr olunmağla hukûk-ı şahsiye ashâbından olmak iktizâ eyleyen maktul-i merkûm Mahmud`un iki nefer evlâdı mahkeme-i şerʿ-i şerîfe ihzâr olunmuşlar ise de kendüleri hâlen sagirler olub daʿvâ ve mürâfaʿaya ehil olmadıkları muʿâyene ve umûrunu tesvîye idecek ne velî ve ne dahi vasî-i mansûbları olmadığı tahkîken anlaşılmış ve şu halde mahkeme-i şerʿiyyece hukûk-ı şahsiye daʿvâsının ru'yeti kâbil olamamış olduğunun beyânıyla terkîm-i cevâbnâme-i muhlisiye ibtidâr ve evrâk-ı mersûlesi leffen iʿâde ve tesyâr kılındı efendim. Fî 24 Muharrem sene (1)316 ve fî 1 Haziran sene (1)314.

Hüküm 320

Mehâlif-i şerʿ olarak zevce-i menkûhası zabt olunduğu Halil imzâsıyla çekilen telgrâfnâmede bildirildiğinden hakikat-ı hâl ve ceryân-ı muʿâmelenin muvazzahan arz ve inbâsını âmir şeref-tastîr buyurulan fî 8 Muharrem sene 1316 tarih ve ilki iki adedli emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı fetvâ-penâhîleri hâme-pîrây-ı ta‘zîm ve tebcîl oldu sâhib-i imzâ Halil zevcesi Emine Hatun ile sulbî sagir oğlu bir buçuk yaşında Ahmed`i infâk ve iksâ ve mesken-i şerʿide iskân etmediğinden dolayı zevce-i mezbûre tarafından iddiʿâ ve mürâcaʿat vukuʿuna lede`l-mürâfaʿa mezbûr Halil`in fi`l-hakîka zevcesiyle sagir oğlunu menzîlden tard ve ihrâc idüb infâk ve iksâ mesken-i şerʿiyyede iskân etmediği ber nehc-i şerʿî sâbit ve mütehakkık olmasına mebni zevcesiyle oğlunun nafaka ve kisve vesâ’ir hevâyic-i zarûriye içün mezbûr Halil üzerine kadr-i maʿrûf nafaka farz ve takdir olunub fî 25 Zi`l-hicce sene (1)315 tarihlü hüccet-i şerʿiyye tanzîm ve bir sureti dahi kendüsüne teblîğ kılınmış ve bundan başka bir gûne mu‘âmele ceryân itmeyüp şikâyeti sırf kizb ve iftiradan ibâret bulunmuş olmağın ol-bâbda.

Fî 3 Safer sene (1)316 ve fî 11 Haziran sene (1)314

Hüküm 321

Siird Düyûn-ı Umûmiye Nezâreti Cânib-i Vâlâsına

İzzetlü efendim

Fî 11 Mayıs sene (1)314 tarih ve 43 numerolu tezkire-i aliyyeleri mutâlaʿa-güzâr-ı âcizî oldu. Merkez livâ ile kazâlar mehâkim-i şerʿiyyesinden iʿtâ edilen izinnamelere ber-mûceb-i nizâm onar guruşluk pul ilsâk edile gelmekte olduğunun ve maʿa-mülhakât-ı livâ dâhilinde muvazzaf veya gayr-i muvazzaf nevâhi nüvvâbı katʿâ müstahdem olmadığının beyânıyla terkîm-i cevâbnâme-i muhlisîye ibtidâr olundu efendim. Fî 5 Safer sene (1)316 ve fî 13 Haziran sene (1)314.

Tillolu Hacı Abdullah`ın mahkeme-i şerʿiyye kâtib-i sâbıkı Abdülaziz Efendi aleyhine verdiği arzuhâlin üzerine yazılan der-kenâr

Hüküm 322

Müşteki-i merkûm Hacı Abdullah Siird mahkeme-i şerʿiyyesinde mûmâ-ileyh Hacı Mehmed Efendiyi huzûr-ı hâkimde tevkîl ve iʿtâ-yı takrir eyleyerek fî 5 Şubat sene

(1)307 tarih ve 129 numerolu vekâlet-i hücceti tanzîm olunduğu ve Hacı Mehmed Efendi`nin vekâleti hasebiyle merkûm Hacı Abdullah`ın hâsm-ı şerʿîsi olan Hace Dere bint-i Hamid Bey

Sayfa 66

ile akd-i sulh iderek ol-vechle mahkeme-i mezkûreden fî gurre-i Safer sene (1)310 tarih ve 356 numerolu iʿlâm-ı şerʿî sâdır olduğu ve mezkûr iʿlâm merkûm Hacı Abdullah tarafından temyiz edilmiş ise de fetvâhâne-i celîle ve meclis-i tedkîkât-i şerʿiyyece inde`t-tedkîk iʿtirâzâtı gayr-i vârid olmağla bi`t-tasdîk icrâ-yı hükmü cânib-i celîl-i fetvâ-penâhîden emr u irâde buyurulduğu kayden müstebân olmuş ve mahkeme kâtibi Abdülaziz Efendi`nin vazifesi ancak huzûr-ı hâkimde vukuʿ bulan takriri zabt u tescil itmekten ibâret olub yoğsa hâkimü`ş-şerʿî olan zât-ı müvekkilin takrîrini istimâʿ etmedikçe vekâlet-i hüccet-i şerʿiyyesini temhîr ve iʿtâ etmeyeceği ve binâ'en-aleyh kâtibin ihtirâʿ ve tasnî'i bir fâ'ideyi müfîd olmayacağı bedahetine ve bu husûsda da kâtib-i mûmâ-ileyh ancak vazifesi dâ'iresinde hüccet-i mezkûreyi cerîde-i mahsusuna kayd ve tescil idüb başka bir muʿâmele icrâ etmemiş olunsa ve vekîl Hacı Mehmed Efendi tarafından da bu madde de bir gûne saniʿa şkâ-ı gayr-ı mutasavver bulunmasına nazaran şikâyet-ı vakıasının külliyen vâhî ve bî-esâs idüğü der-kâr bulunmuş olmağla ol-vechle cevâb-ı iʿtâsı iktizâ ider ol-bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 14 Haziran sene (1)314

Hüküm 323

Siird`in Ulemâ-yı Benâmından Sâliha Medresesi Müderrisi Faziletlü

Hoca Hasan Efendi`nin savb-ı vâlâsına

Faziletlü efendim

Müddet-i me'mûriyet-i âcizî bu gûne münkaziyye olmuş iken halefim henüz taʿyîn etmemiş ve acizleri yarın misâl-i hareket bulunduğuna mebni taʿyîn buyurulacak halefimin bi`z-zât muvasalatına veyâhud tarafından vekîl taʿyînine değin umûr ve mesâlih-i şerʿiyyenin ru'iyet ve tesvîyesi içün taraf-ı acîziden vekîl taʿyîni muktezi ve zât-ı âlî fâzılânelerinin vücûhla vekâlet-i mezkûreye ehliyetleri emr-i celî bulunmuş

olmağla yarınki günden iʿtibâren vazîfe-i niyâbete â'id husûsâtı îfâya vekâletleri bi`t-tensîb mahkeme-i şerʿiyyeye â'id mühr-i resmî dahi iʿtâ kılınmış ve evrâk ve sicilât-ı mahkemede işine nezâret-i fâzılâneleriyle şerʿiyye kaâtibi Ömer Efendi`ye bi`t-teslîm keyfiyet makâm-ı âlî-i mutasarrifîye arz edilmiş olduğu beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı. Fî 19 Safer sene (1)316.

Mansûr Râcî ismiyle mahkûk olub iki mâh akdem kazâen gâ'ib etmiş ve lede`t-taharrî bulamamış olduğundan yeniden Mansur bin Musa ismiyle hallettirdiği ve bundan böyle istiʿmâl edeceğinden ve muktezasının îfâsı husûsundan bahsle makâm-ı hazret-i mutasarrifeye verilüb meclis-i idâre-i livâya baʿde`l-havâle ve`l-kayd meclis-i mezkûrun 641 Hüküm ve fî 30 Eylül sene (1)314 tarihli der-kenârı mûcebince buraca dahi muʿâmele-i kaydiyesi icrâ olundu.

Fî 3 Teşrîn-i evvel sene (1)314

Hüküm 324

Makâm-ı Âlî-i Hazret-i Mutasarrıf-ı Ekremîye

Müddet-i me'mûrîn-i dâ'iyânem bu gûne hitâm bulduğu halde halefim henüz taʿyîn etmemesine ve âcizleri yarın misâli-i hareket bulunduğuna mebni taʿyîn buyurulacak halefimin bi`z-zât muvâslatına veyâhûd tarafndan vekîl-i taʿyîne değin umûr ve mesâlih-i şerʿiyyeyi rû'iyet itmek üzere taraf-ı âcizîden Saliha Medresesi müderrisi ulemâ-yı peyâmdan faziletlü Hoca Hasan Efendi tevkîl edilmiş ve niyâbet-i şerʿiyyeye mahsûs mihr-i resmî mûmâ-ileyh ve sicilât ve defâtir ve cerâ'id-i şerʿiyye ile eytâm dâ'iresine mahsûs defâtir ve sahîh ve istidâd ve bi`l-cümle evrâk ve eşyâ-yı mahkeme dahi mûmâ-ileyhin maʿrifet ve nezaretiyle mahkeme-i şerʿiyye başkâtibi Ömer Efendi`ye devr u teslîm edilmiş olduğunun arz u beyânıyla takdîm-i ariza-i acziyeye ibtidâr olundu ol-bâbda emr u irâde hazret-i men-lehü`l-emrindir.

Fî 9 Safer sene (1)316 ve fî 17 Haziran sene (1)314

Sayfa 67

Hüküm 325

Siird muhâsebeciliği cânib-i âlîsine

Tillolu Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâdından olup mezkûr Tillo karyesinde sâkin iken bundan akdem fevt olan Şeyh Şakir Efendi ibni Molla Fehim Efendi'nin hissesine azîz-i müşârun ileyh evkâfına merbût memâlih bedelâtından senevî kaç guruş muhassas idüğinin ve ne nâm ile müteveffâ-yı mûmâ ileyh tarafından ahz olunageldiğinin ve bu bâbdaki muhâsebe-i livâ kuyûdu hülâsasının beyân ve iş'âr buyrulması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında terkîm-i tezkîre-i âcizîyle ibtidâr kılındı ol bâbda emr ü fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 22 Safer sene 1316 ve fî 29 Haziran sene 1314

Hüküm 326

Bu dahi

Tillo'da defîn-i hâk-ı ıtırnâk olan Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâd ve zürriyâtından mezkûr Tillo karyesinde sâkin iken bundan akdem fevt olan Şeyh Şakir Efendi ibni Molla Fehim Efendi hayatında azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine mahsûs ve ma'lûmu'l-mikdâr mebâliğin hasbe'l-me'mûriye vaz'-ı yediniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin vârisi olduğunu iddi'â eden Molla Ahmed Efendi'nin da'vâsının muvâcehe-i âlînizde istimâ' ve fasl u hasmı ahkâm-ı şer'iyye mukteziyâtından idüğine ve icrâ-yı muhâkeme içün işbu şehr-i Saferü'l-hayrın yirmi yedinci cumartesi günü tahsîs ve ta'yîn kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer'-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekîl ta'yîniyle i'zâm ve isminin zeylen beyân ve i'lâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkîre-i âcizîye ibtidâr olundu ol bâbda emr ü fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 24 Safer sene 1316 ve fî 1 Temmuz sene 1314

Hüküm 327

Bu dahi

Kendülerinin mülk-i müşterâları iken mahlûle denilerek hazîne-i celîle nâmına müzâyedeye konulan Siird kasabasının Şeyh Halef mahallesinde vâkı' Hamamü'l-Nakkaş ittisâlinde bulunan ma'lûmu'l-hudûd bir kıt'a arsadaki müdâhalenin bi'l-muhâkeme men'i mahalle-i mezkûreli Hacı Receb Zeyto ve birâderzâdesi Abdülmecid bin Hacı Emin nâm kimesneler tarafından mu'tâ arz-ı hâlde istid'â olunmuş ve mezbûrânın da'vâlarının hasbe'l-me'mûriye muvâcehe-i âlîlerinde fasl u hasmı ahkâm-ı

şer‘iyye mukteziyâtından bulunmuş idüğine ve icrâ-yı muhâkeme içün işbu şehr-i hâlin altıncı pazartesi günü tahsîs ve ta‘yîn kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer‘-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekîl ta‘yîniyle i‘zâm ve isminin dahi zeylen beyân ve i‘lâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 2 Rebiülahir sene 1316

Hüküm 328

Huzûr-ı sâmî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîye

Bin üç yüz on altı sene-i hicriyesinin şehr-i Rebiülevvelinin onuncu gününden i‘tibâren Siird niyâbet-i şer‘iyyesi uhde-i âcizâneme ihâle ve tefvîz olunduğunu nâtık Anadolu kâdîaskeri tarafından verilip merbûten takdîm kılınan mürâsele-i şer‘iyyenin muhâsebe-i livâca tesviye-i kaydı zımnında oraya emr ü havâlesi menût-ı irâde-i mekârim-âde-i atûfîleri bulunmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 14 Rebiülahir sene 1316 ve fî 18 Ağustos sene 1314

Hüküm 329

Huzûr-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîye

Siird mahkeme-i şer‘iyye mefrûşâtının ta‘mîrâtına sarf olunmak üzre üç yüz on dört senesi muhassasâtı olan iki yüz elli beş guruşun tesviye ve i‘tâsı lüzûmunun muhâsebe-i livâya emr ü havâle buyrulması mütevakkıf-ı emr ü irâde-i âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîleridir ol bâbda emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 12 Eylül sene 1314

Hüküm 330

Bu dahi

Şeyh Halef mahalleli Seyyid Ali Efendi ibni Seyyid İbrahim Efendi’nin Siird emvâl-i eytâm sandığına ma‘a bir senelik güzeştesi olan dört bin altı yüz guruşu hâvî olan

Sayfa 68

bir kıt‘a senede ilsâk olunan puldan dolayı berây-ı tedkîk vaktiyle meclis-i idâre-i livâya celb edilerek şimdiye kadar eytâm sandığına i‘âde olunmuş idüğinden lüzûmuna mebnî mezkûr senedin sandık-ı mezkûra i‘âdesi husûsunun meclis-i mezkûr başkitâbetine emr ü havâle buyrulması menût-ı irâde-i atûfîleri bulunmuşdur.

Fî 13 Cemâziye’l-evvel sene 1316

Hüküm 331

Siird livâ muhâsebeciliği cânib-i vâlâsına

Tillo karyesinde defîn-i hâk-ı ıtırnâk olan Şeyh İsmail Fakirullah hazretleri ahfâdından olup karye-i mezkûrede vefât eden Şeyh Mehmed bin Şeyh Abid hayatında azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine muhassas olan ma‘lûmu’l-mikdâr mebâliğin hasbe’l-me’mûriye vaz‘-ı yediniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin oğlu Şeyh Derviş Efendi’nin da‘vâsının muvâcehe-i âlînizde istimâ‘ ve fasl u hasmı ahkâm-ı şer‘iyye mukteziyâtından idüğine ve icrâ-yı muhâkeme içün yarınki pençşenbih günü tahsîs kılındığına mebnî yarın saat altı râddesinde mahkeme-i şer‘-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekîl ta‘yîniyle i‘zâm ve ismiyle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin hissesine memâlih bedelâtından senevî kaç guruş muhassas idüğinin ve bu bâbdaki muhâsebe-i livâ kuyûdu hülâsasının zeylen beyân ve i‘lâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkire-i âcizîye ibtidâr olundu ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 13 Cemâziye’l-evvel sene 1316

Hüküm 332

Makâm-ı hazret-i mutasarrıf-ı ekremîye

Siird’e mülhak Hatrend karyesinde mûceb-i tahrîr idüği haber verilen terekenin tahrîri zımnında i‘zâmı iktizâ eyleyen mahkeme-i şer‘iyye başkâtibi Ömer Efendi’ye iki nefer süvâri jandarmanın terfîki husûsuna zâbıta-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 12 Teşrîn-i evvel sene 1314

Hüküm 333

Eytâm müdîriyetine ta‘yîn olunan Siirdli Abdülkadir Efendi tarafından verilen istid‘â üzerine yazılan derkenârdır.

Müsted‘î-i mûmâ ileyh Abdülkadir Efendi bu kerre Eruh kazâsından musaddakan bir kıt‘a kefâlet senedi ibrâz ile sicill-i mahkemede kayd olunmuş ve muhallefen işe mübâşeret etdirilmiş olmağın ol bâbda.

Fî 24 Teşrîn-i evvel sene 1314

Hüküm 334

Beyân olunan altı yüz elli beş guruşa mukâbil mübâya‘a edilen eşyânın nev‘ ve kıymetleri vaktiyle mâl sandığına verilen makbûz senedi mûcebince alınıp mahkeme-i şer‘iyye tefrîş edilmiş ve bu kerre taleb olunan sene-i hâliyenin mefrûşât muhassasâtı olan iki yüz elli beş guruş ise fersûdelenmiş sandalyelerin ta‘mîrâtıyla müceddeden yapdırılacak kapu ve sandalye ise ve levâzımât-ı sâireye sarf edileceği lâzım gelmiş olduğundan meblağ-ı mezkûrun usûl ve emsâline tevfîkan tesviye ve i‘tâsı ve füruht edilecek fersûdelenmiş eşyâ bulunmadığının beyânıyla tekrâr muhâsebe-i livâya emr ü havâlesi babında ve ol bâbda irâde efendimindir.

Fî 10 Teşrîn-i sânî sene 1314

Hüküm 335

Siird livâ muhâsebeciliği cânib-i âlîsine

Siird’in Re’s mahallesi ahalisinden ve mütekâ‘idîn-i askeriyeden olup bundan akdem vefât eden Mehmed Emin bin Hacı İsmail hayatında Siird mâl sandığından şehrî yüz on iki buçuk guruş ahz ve istîfâ eylediği ve el-hâletü hazihi mâl sandığında müterâkim yüz doksan dokuz buçuk guruşa hasbe’l-me’mûriye vâzı‘ü’l-yed olduğunuzu

Sayfa 69

müteveffâ-yı mezbûrun zevcesi Nuri Hatun tarafından mu‘tâ arz-ı hâlde beyân olunmuş ve mezbûrenin ber vech-i muharrer da‘vâsının hasbe’l-me’mûriye muvâcehe-i âlîlerinde faslı ahkâm-ı şer‘iyye mukteziyâtından bulunmuş idüğine ve icrâ-yı muhakeme içün yarınki pençşenbih günü tahsîs kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer‘-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekilin ta‘yîniyle i‘zâm ve bir de müteveffâ-yı mezbûrun şehrî kaç guruş muhassas idüğinin ve şimdiye kadar ne mikdâr müterâkim

istihkâkı olduğunun beyân ve i‘lâm buyurmaları lazım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 11 Teşrîn-i sânî sene 1314

Hüküm 336

Makâm-ı âlî-i cenâb-ı meşîhat-penâhînin 125 numero

10 Eylül sene 1314 tarihli tahrîrât-ı aliyyesi sûretidir

Siird sancağının Tillo karyesinde medfûn Şeyh Memduh hazretleri dergâhının suret-i idâresinden dolayı beyne’l-ahfâd câbecâ tehaddüs ile hükümet-i mahalliyeyi iştigâle bâdî olagelen ihtilâfâta sebeb-i müstakil tezvirât-ı vâridenin sûret-i taksîmi meselesi olmasına mebnî nesâyih-i lâzıme ile beynleri te’lîf ve ıslâh edilen ahfâd-ı mûmâ ileyhim miyânında fîmâ ba‘d ihtilâf ve müşkilâta mahall kalmamak üzre mezkûr tekyenin emr ü idâresiyle vâridâtının sûret-i sarf ve taksîmi hakkında Siird meclis-i idâresince tanzîm olunup mündericâtı mûmâ ileyhim tarafından bi’l-ittifâk kabûl ile zîri imzâ ve temhîr edilmiş olan ta‘lîmâtın meclis-i meşâyihce de tedkîk ve tasdîki zımnında bir sûretinin irsâl kılındığına mütedâir makâm-ı vâlâlarından mevrûd 16 Zi’l-hicce sene 1315 tarihli ve yedi adedli tahrîrât melfûfuyla meclis-i meşâyihe lede’l-havâle ta‘lîmât-ı mebhûse mûcebince mu‘âmele olunması muvâfık-ı hâl ve maslahat olacağı cihetle heyetce de tensîb olunarak mezkûr sûret meclisce hıfz edildiğinden ba‘demâ bir gûne hüdâ‘ ve nizâ‘ vukû‘una meydan verilmeyerek ta‘lîmât-ı mezkûre dâiresinde hareketle taraf-ı eşref-i hazret-i hilâfet-penâhîye da‘vât-ı hayriye îfâsına bir kat daha muvâzebet eylemeleri lüzûmunun mûmâ ileyhime teblîği hususunun cevâben savb-ı atûfîlerine izbârı ifâde ve derkâh-ı mezkûr postnişîni bulunan Salihullah Efendi’nin ammizâdeleri cânibinden dergâh umûruna müdâhale ve şeyh-i mûmâ ileyh hakkında îkâ‘-ı su‘-i mu‘âmele olunduğundan bast ile bazı ifâdâtı hâvî Hamidiye alay kâimmakâmlarından iki imzâ ve mührüyle gelen varaka leffen firistâde kılınmağla ber mûceb-i ifâde iktizâsının hüsn-i îfâsına himmet buyrulması siyâkında.

Hüküm 337

Siird sancağı mutasarrıfiyet-i behiyyesine

Sa‘âdetlü efendim hazretleri

Makâm-ı âlî-i cenâb-ı meşîhat-penâhînin sûreti bâlâya muhrec tahrîrât-ı aliyyesi ahkâmına nazaran iktizâsının îfâ buyrulmak üzre melfûfu varakada leffen ba‘s ve isrâ kılınmış olmağla ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 2 Cemâziye’l-âhir sene 1316 ve fî 6 Teşrîn-i evvel sene 1314

Vâlî-i vilâyet-i Bitlis es-Seyyid Abdülmecid Hulusi

Hüküm 338

Siird muhâsebeciliği cânib-i âlîsine

İzzetlü efendim hazretleri

Tillo’da defîn-i hâk-ı ıtırnâk olan Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâd-ı zürriyâtından olup mezkûr Tillo karyesinde sâkin iken bundan akdem vefât eden Şeyh Ahmed bin Hacı İbrahim Efendi azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine muhassas ve ma‘lûmu’l-mikdâr mebâliğe hasbe’l-me’mûriye vaz‘-ı yediniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin vârisi olduğunu iddi‘â eden oğlu Şeyh Mehmed Said Efendi’nin da‘vâsının muvâcehe-i âlînizde istimâ‘ ve fasl u hasmı ahkâm-ı şer‘iyye mukteziyâtından idüğine ve icrâ-yı muhâkeme içün yarınki Pazar günü tahsîs ve ta‘yîn kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer‘-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekîlin ta‘yîn ve i‘zâm ve bir de müteveffâ-yı mûmâ ileyhin senevî kaç guruş muhassas idüğinin ve şimdiye kadar ne mikdâr müterâkim istihkâkı olduğunun beyân ve i‘lâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 28 Receb sene 1316 ve fî 29 Teşrîn-i sânî sene 1314

Nâib-i livâ-yı Siird Ömer Nuri

Sayfa 70

Hüküm 339

Siird meclis-i belediye riyâset-i behiyyesine

Sene-i hâliye yani işbu bin üç yüz on altı sene-i hicriyesinin şehr-i Şa‘bânü’l-mu‘azzamının gurresi isbât edilmek üzre işbu şehr-i Recebin selhi olmak ihtimâlinden hâlî kalmayan yarınki Salı günü vakt-i gurûbda muttali‘-i ehille olan ufuk gurûbuyla

terakkub ve nazar edilip lede'l-müşâhede cânib-i şer'-i şerife gelüp edâ-yı şehâdet etmek üzre muvahhidîn-i beldeye münâdîler vâsıtasıyla hemen i'lân-ı keyfiyet edilmesi siyâkında tezkire-i mahsûsa terkîm kılındı.

Fî 29 Receb sene 1316

Hüküm 340

Siird düyûn-ı umûmiye nezâret-i aliyyesine

Nezâret-i aliyyelerine mülhak Zarifi memlahası müretteb piyâde kolcularından Siirdli İbrahim bin Hüseyin'e teblîğ edilmek üzre iki kıt'a mürâsele-i şer'iyye tesyâr kılınmışdır mezkûr mürâselenin bir nüshasının ale'l-usûl mezbûr İbrahim'e mu'âmele-i tebliğiyyesi îfâ ve diğer nüshasının dahi musaddakan i'âde ve isrâ buyrulması mütemennâdır ol bâbda irâde efendimindir.

Fî 6 Şaban sene 1316

Hüküm 341

Şirvan niyâbet-i şer'iyyesi vekâletine

Kazânız mahkeme başkitâbeti ve mâl müdîri mu'âvini Abdülhadi ve Abdurrahman Efendilere teblîğ olunmak üzre matviyyen tesyâr kılınan iki kıt'a muhtıra-i şer'iyyenin ale'l-usûl mûmâ ileyhimâya teblîğiyle melfûf ilm u haberlerin musaddakan i'âde ve tesyârı matlûbdur.

Fî 8 Kânûn-ı evvel sene 1314

Hüküm 342

Garzan niyâbet-i şer'iyyesi vekâletine

Kazânız mahkeme başkâtibi Reşid ve nüfûs kâtibi İsmail Efendilere teblîğ olunmak üzre matviyyen tesyâr kılınan iki kıt'a muhtıra-i şer'iyyenin ale'l-usûl mûmâ ileyhimâya teblîğiyle melfûf ilm u haberlerin musaddakan i'âde ve tesyârı matlûbdur.

Fî 8 Kânûn-ı evvel sene 1314

Hüküm 343

Garzan kazâsı niyâbet-i şer‘iyyesi vekâletine

Sene-i hâliyenin şehr-i Receb ve Şabanü’l-mu‘azzamının gurreleri buraca dahi mazbût ve müseccel olmamasıyla beraber münâdî vâsıtasıyla muvahhidîn-i beldeye i‘lân-ı keyfiyet edilerek şehreyn-i mezkûreynin hilâlleri kimesne tarafından müşâhede olunamamış olduğu fî 22 Kânûn-ı evvel sene 1314 tarihli tahrîrât-ı vâridelerine cevâben beyân olunur.

Fî 24 Kânûn-ı evvel sene 1314

Hüküm 344

Muhâsebeci vekîli Seyfeddin Efendi’ye

Siird’in Babü’l-dereb mahallesi ahalisinden ve mütekâ‘idîn-i mülkiyeden olup bundan akdem vefât eden Hacı Ahmed Efendi’nin ma‘âşât-ı muhassasasından müterâkim yüz seksen altı guruş otuz paraya hasbe’l-memuriye vâzı‘ü’l-yed olduğunuzu müteveffâ-yı mûmâ ileyhin oğlu Mehmed Efendi bâ istid‘â beyân etmiş ve müsted‘î-i mûmâ ileyhin isbât-ı verâset da‘vâsında hasbe’l-me’mûriye muvâcehenizde faslı muktezî bulunmuş idüğine ve icrâ-yı muhâkeme içün gelecek pazartesi günü tahsîs kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer‘-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekîlin ta‘yîniyle i‘zâm birle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin şehrî kaç guruş muhassas idüğinin ve şimdiye kadar ne mikdar müterâkim istihkâkı kaldığının beyân ve i‘lâmı zımnında terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı.

Fî 26 Şaban sene 1316

Umûm 345

Livâ müftîsiyle nüvvâb-ı kazâya umûm

Taşrada bulunan nüvvâb ve müftî efendilerin ilmiye tekâ‘üd sandığı âidâtını her üç ayda bir kere meclis-i idâre-i emvâl-i eytâm riyâsetine irsâli nizâmen mecbûr oldukları tevkîfâtın müddet-i mezkûre zarfında irsâline dâirdir.

Fî 26 Şaban sene 1316

Sayfa 71

Hüküm 346

Huzûr-ı sâmî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîye

Siird mahkeme-i şer‘iyye mefrûşâtının ta‘mîrâtına sarf olunmak üzre üç yüz on dört senesi muhassasâtı olan iki yüz elli beş guruşun tesviye ve i‘tâsı lüzûmunun muhâsebe-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında ve her halde emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 6 Ramazan sene 1316

Hüküm 347

Muş sancağı niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

Fî 18 Kânûn-ı sânî sene 1314 tarihli telgrafnâme-i aliyyeleriyle taleb buyrulan i‘lâm-ı şer‘înin sûret-i musaddakası leffen irsâl-i savb-ı âlîleri kılınmış olmağın ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 21 Ramazan sene 1316

Hüküm 348

Bitlis merkez niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i efdalîlerine

Fî 17 Kânûn-ı sânî sene 1314 tarihli telgrafnâme-i aliyyeleriyle taleb buyrulan sübût-ı Ramazan hakkındaki i‘lâmın sûret-i musaddakası leffen arz ve takdîm kılınmış olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 21 Ramazan sene 1316

Hüküm 349

Tillo’da defîn-i hâk-ı ıtırnâk olan Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâd ve zürriyâtından olup mezkûr Tillo karyesinde sâkin iken bundan akdem vefât eden Şeyh Ahmed bin Hacı İbrahim Efendi azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine muhassas ma‘lûmu’l-mikdâr mebâliğe hasbe’l-me’mûriye vaz‘-ı yediniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin vârisi olduğunu iddia eden oğlu Şeyh Mehmed Said Efendi’nin da‘vâsının muvâcehe-i âlînizde istimâ‘ ve fasl u hasmı ahkâm-ı şer‘iyye mukteziyâtından idüğine ve icrâ-yı muhâkeme içün yarınki

pazartesi günü tahsîs ve ta‘yîn kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer‘-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekîlin ta‘yîn ve i‘zâm ve bir de müteveffâ-yı mûmâ ileyhin senevî kaç guruş muhassas idüğinin ve ne vakitden ve şimdiye kadar ne mikdar müterâkim istihkâkı kaldığının beyân ve i‘lâm buyurmaları lazım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı.

Fî 8 Şevvâl sene 1316

Hüküm 350

Şirvan niyâbet-i şer‘iyyesine

Kazânız kurâsından Mesken karyesinde mukîm Fakih Abdullah’a teblîğ olunmak üzre iki kıt‘a mürâsele-i şer‘iyye tesyâr kılınmışdır mezkûr mürâselelerin bir nüshasının ale’l-usûl mezbûr Fakih Abdullah’a mu‘âmele-i teblîğiyyesi îfâ ve diğer nüshasının dahi musaddakan i‘âde ve isrâsı mütemennâdır efendim.

Fî 11 Şevvâl sene 1316

Hüküm Umûm 351

Emvâl-i menkûleden mâ‘adâ terekeleri bin guruşa bâliğ olmayan müteveffâların eytâmı vasîlerine ber mûceb-i nizâm meccânen i‘tâ olunan hücec-i şer‘iyyeye ilsâkı lâzım gelen onar guruşluk pul ilsâk olunacağına dâir bâb-ı mu‘allâ-yı cenâb-ı meşîhat-penâhîden şeref-mevrûd emirnâme zîrine yazılan zeyldir.

Makâm-ı âlî-i meşîhat-penâhîden şeref-mevrûd emirnâmenin hükm-i celîline tevfîk hareket ve hilâfından tevakkî ve mücânebet edilmesi siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı.

Fî 16 Şevvâl sene 1316

Sayfa 72

Hüküm352

Hukûk-ı evkâf-ı şerîfeyi muhâfaza maksadıyla tevcîhi inhâ olunan tevliyet ve mezra‘adârlık ile mâlikâne mutasarrıflarının berâtları tanzîm ve irsâl olununcaya değin

mensûb oldukları vakflar umûr ve husûsât ve evkâf-ı mezkûrenin a‘şâr bedelâtıyla sâir akârât vâridâtının evkâf me’mûrları tarafından ahz u istîfâ ve mesârifinin dahi tesviye ve îfâsıyla hayrâtının idâme-i hüsn-i idâresiyçün vâridât ve mesârifâtının îzâhâtına dâir bâb-ı meşîhat-penâhîden şeref-mevrûd emirnâme zîrine yazılan zeyldir.

Makâm-ı âlî-i meşîhat-penâhîden şeref-mevrûd emirnâmenin hükm-i celîline tevfîk-i hareket ve hilâfından tevakkî ve mücânebet edilmesi siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı.

Fî 16 Şevvâl sene 1316

Hüküm 353

Siird bidâyet mahkemesi hukûk riyâsetine

Hatrend karyesinin a‘şârı iltizâmından dolayı hazîne-i celîleye medyûn bulunan karye-i mezkûreli müteveffâ Süleyman bin İlyas’ın terekesinin tahrîriyle mikdâr ve kemiyyetinin iş‘ârı mahkemeden verilen karâr îcâbından bulunduğu fî 29 Teşrîn-i evvel sene 1314 tarih ve 83 numerolu tezkire-i aliyyelerinde iş‘âr olunmuş ve müteveffâ-yı merkûmun terekesi ma‘rifet-i şer‘le lede’t-tahrîr bâkî olduğu iki yüz yetmiş iki guruş otuz para li ecli’l-hıfz eytâm sandığına vaz‘ kılınmış olduğunun beyânıyla terkîm-i cevâbnâmeye ibtidâr kılındı.

Fî 16 Şevvâl sene 1316

Hüküm 354

Huzûr-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîye

Siird’in Re’s mahallesi sâkinelerinden Atlas ve Zülfi Hatunların vekîl-i müseccel-i şer‘îleri Babü’l-dereb mahalleli Hacı Mehmed Efendi tarafından bi’l-vekâle mahalle-i mezkûreli Anto ve İsa ve Mehmed ve Bekir Ağalar benûn Hacı Ömer aleyhlerine Siird mahkeme-i şer‘iyyesinde bir bâb hâne ve bir bâb dükkan ve dört kıt‘a bağların irs da‘vâsı ikâme edilmekle müdde‘â aleyhler mezbûrûn taraf-ı şer‘-i şerîfden üçer kıt‘a mürâsele-i şer‘iyyeden başka birer kıt‘a muhtıra-i şer‘iyye dahi gönderilmiş ise de yevm-i mu‘ayyende bizzat gelmedikleri ve vekîl dahi göndermediklerine ve bir gûnâ ma‘zeret-i meşrû‘aları olup olmadıklarından da mahkemeyi haberdar etmediklerine ve

mecellenin bin sekiz yüz otuz üçüncü maddesinin fıkra-i sâniyesinde (ma‘zeret-i meşrû‘ası olmadığı halde mahkemeye gelmekden ve vekîl göndermekden imtinâ‘ eder ise bi’l-icbâr mahkemeye ihzâr kılınır) diyü musarrah bulunmasına mebnî mezbûrûnun ya bizzat mahkeme-i şer‘-i şerîfe gelmeleri veyahud taraflarından bir vekîl-i şer‘î göndermeleri lüzûmunun zâbıta-i livâya emr ü havâlesi bâbında emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 9 Zi’l-ka‘de sene 1316

Sayfa 73

Hüküm 355

li-cânib-i niyâbet-i kazâ-i Ma‘an eş-şer‘iyye

Fazîletlü efendim hazretleri

(bu kısım Arapça)

Fî 5 Şubat sene 1314

Havva binti Salih Paşa

(bu kısım Arapça)

Fî 7 Şevvâl sene 1316

Hüküm 356

Siird sancağı mutasarrıflığı cânib-i sâmîsine

Atûfetlü efendim hazretleri

Garzan kazâsının Zevak karyesi mütemmekinlerinden müteveffâ Hâcı Fettah Paşa kerîmesi haremim Havvâ Hanım vâlidesiyle birlikde üç mâh mukaddem yanımıza gelirken mahallinden bazı garazkârlarımızın mahallinden terfîk eyledikleri mührün Emine ve Habib nâm şahıslar ma‘rifetinden ve verdikleri ta‘lîmât dâiresinde inkiyâd ve itâ‘atden rû-gerdân eyleyerek adem-i imtizâc cihetiyle bura mahkeme-i şer‘iyyesinden verilip sûreti leffen takdîm kılınan nâşîze-i hâl ve nafaka talebinde bulunmamak

emelindeki vâkı‘ mu‘âmele i‘lâmını tarafımıza teblîğ etdirerek oraya gelmişlerdir sıhhati delâlet etdirecek derecede erbâb-ı tesvîlât-ı müstemenne uğrayarak bir gûnâ suhûbât-ı vaz‘iyye-i hâl dâiresinde âhara icrâ-yı akd ve mu‘âmele-i sâirenin vukû‘ bulmaması zımnında işbu istid‘â-yı âcizânemin ma‘a merbûtı mahkeme-i şer‘iyyeler cerîde-i sicillerine hîn-i hâcetde mürâca‘at olunmak üzre kayden ve dâire-i livâ eimme-i mahallât ve kurâsına ve mahkeme-i şer‘iyye me’mûrlarına teblîğen şerî‘at-i Ahmediye hürmetine ve merhamet ve mürüvvet ve ma‘delet-i pâdişâhî nâmına olarak temennî ve istirhâm eylerim ol bâbda ve her halde emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir

Fî 7 Şubat sene 1314

Ma‘an kazâsı kâimmakâmı Bekir Sıdkı bin Osman

Hüküm 357

Siird müftiliğine tezkire

Melfûfen savb-ı fazîletlerine gönderilen zabt da‘vâ sûretinin mütâla‘asıyla keyfiyet anlaşılacağı vech üzre müdde‘iyye tarafından zevci Hamza Ağa’ya istinâd olunan kazıyye-i talâkın ba‘dehu îcâb-ı şer‘îsi icrâ olunmak üzre kazıyye-i mezkûre îkâ‘-ı talâka kâfî olup olmadığının sûret-i mezkûre zîrine tahrîr ve beyânı mütemennâdır efendim

Fî 21 Zi’l-hicce sene 1316 ve fî 21 Mart sene 1315

Sayfa 74

Hüküm 358

Siird bidâyet mahkemesi riyâset-i evvelliğine

İsa bin Hacı Ali Anno nâmına Siird eytâm sandığına medyûn olan Hacı Fethullah bin Hacı Ali’nin borcu bi’l-habs tahsîl olunmak üzre ol bâbdaki hüccet-i şer‘iyye Siird icrâ dâiresine tevdî‘ edilmiş ise de merkûm İsa isbât-ı rüşd ve Hacı Fethullah dahi rü’yet-i hesâb da‘vâ edegeldiklerinden iktizâ etdiği hâlde yine mürâca‘at olunmak üzre mezkûr hüccet-i şer‘iyyenin redd ve i‘âdesiyle Hacı Fethullah’ın habsden sarf-ı nazar olunmak içün icrâ me’mûrluğuna emr ü havâle buyrulması bâbında.

Fî 1 Nisan sene 1315

Hüküm 359

Pervari niyâbet-i şer‘iyyesine

Fî 1 Nisan sene 1315 tarihli tahrîrât-ı vârideleri okundu. Melfûfu bulunan bir kıt‘a tezkiyenin de ismi muharrer Ali bin Mehmed mensûb olduğu Suk mahallesi imâm ve muhtâr ve heyet-i ihtiyâriyesi tarafından bi’t-temhîr melfûfen savb-ı fâzılânelerine tesyîr kılındı efendim.

Hüküm 360

Huzûr-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîye

Siird’e tâbi‘Hayret karyesi sâkinelerinden Fatıma binti Şahin nâm hatunun karye-i mezkûreli Derviş bin Mehmed’e akd-i nikâhına dâir alınması lâzım gelen izinnâmenin tastîri içün fî 17 Mayıs sene 1315 tarih ve imâm-ı karye Abdullah Murad ve Muhtar Abdi imzâ ve mühürleriyle mümzâ ve memhûr bir kıt‘a ilm u haber ile fî 19 Teşrîn-i sânî sene 1311 tarihli tezkire-i Osmaniye mahkeme-i şer‘-i şerîfe verilmiş ve muahharan yine mezbûre Fatıma’yı karye-i mezkûreli Hacı bin Musa nâm kimesneye tezvîc ve tenkîhi içün fî 4 Temmuz sene 1315 tarihli ve imâm-ı karye-i Hayret (birâder-i ilâhî Murad bin Murad) ve Muhtar (Salih) imzâ ve mühürleriyle mümzâ ve mahtûm ilm u haber ve zâyi‘den fî 9 Rebiülevvel sene 1317 ve fî 5 Temmuz sene 1315 tarihli yine mezbûrenin tezkire-i Osmâniyesiyle ma‘an mahkeme-i mezkûreye i‘tâ kılınmış olduğundan mezkûr ilm u haberlerdeki matbû‘ imhâr yekdiğerine tevâfuk etmemesi ve mezbûrenin tezkiresi mukaddemen mahkeme-i mezkûrede mevcûd iken zâyi‘den diğer bir tezkirenin çıkarılması ne gûne esbâb ve hikmete mebnî bulunduğunun meydana çıkarılması ve buna mücâsir olanlar haklarında muktezî mu‘âmelenin icrâsiyçün evrâk-ı mezkûre merbûten arz ve takdîm kılınmışdır fermân.

Fî 5 Temmûz sene 1315

Hüküm 361

Şirvan kazâsı niyâbet-i şer‘iyyesine

Fî 30 Mart sene 1315 tarih ve 8 numerolu tahrirât-ı aliyyelerine cevâbdır sene-i hâliyenin şehr-i Zi’l-hicceti’ş-şerîfesinin gurresi rü’yet-i hilâl ile Salı gününden sâbit

olduğuna dâir sâdır olan i‘lâm-ı şer‘înin bir kıt‘a sûret-i musaddakası leffen irsâl-i savb-ı vâlâları kılındı efendim.

Fî 2 Nisan sene 1315

Hüküm 362

Makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhî meclis-i idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i celîlesine

Siird müftîsi fekâhatlü Ahmed Efendi dâ‘îlerinin üç yüz on dört senesi şehr-i Martı ibtidâsından Şubatı nihâyetine değin on iki aylık ma‘âşâtı tevkîfâtı olan beher şehrî on üç guruş otuz paradan yüz altmış beş guruş postaya tevdî‘ olunarak alınan posta ilm u haberi ol bâbda makbûz ilm u haberine yapışdırılacak yirmi paralık pul ile ma‘an ve leffen takdîm-i pîşgâh-ı semûhîleri kılınmış ve makbûz ilm u haberinin vesâtet-i dâ‘iyânemle irsâli menût-ı irâde-i aliyye-i riyâset-penâhîleri bulunmuş olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 15 Muharrem sene 1317 ve fî 12 Mayıs sene 1315

Sayfa 75

Hüküm 363

Huzûr-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîye

Siird’e mülhak Hayret karyesinde mûceb-i tahrîr idüği haber verilen terekelerin tahrîri zımnında i‘zâmı iktizâ eyleyen mahkeme-i şer‘iyye kâtibi Ömer Efendi’ye bir nefer süvari jandarmanın terfîki husûsuna zabıta-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında fermân.

Fî 12 Temmuz sene 1315

Hüküm 364

Huzûr-ı sâmî-i mutasarrıf-ı ekremîye

Siird mahkeme-i şer‘iyyesine muktezî mefrûşât vesâirenin bi’l-keşf lâzım gelen masrafının mikdâr ve kemiyyetinin beyânı içün bir me’mûrun ta‘yîn ve i‘zâmı husûsuna müsâ‘ade buyrulması bâbında fermân.

Fî 14 Rebiülevvel sene 1317

Hüküm 365

Siird defter-i hâkânî me'mûriyet-i behiyyesine

Siird'in Beyr Zokak mahallesi ahalisinden Hacı Şakir bin İsmail'in Sur mahalleli Havro ve Kirko ibni Süleyman ve İsmail Verendi ve Hattab Evlad Alyo nâm kimesnelerden teferruğ eylediğim ma'lûmu'l-hudûd ve'l-mevki' bir kıt'a tarlanın ferâğ mu'âmelesi sırasında fârigûn-ı mezbûrûndan mezbûr İsmail sagîr-i gayr-ı mümeyyiz olmak mülâbesesiyle bizzat gelmeyüp yerine aharı getirilüp takrîr verdirildiği haber alınması ve muktezâsının îfâsı 29 Haziran sene 1315 tarih ve 56 numerolu tezkire-i behiyyelerinde iş'âr olunmuş ve komisyon-ı mahsûsunun tecemmu'uyla celb ve mu'âyene edilen mezbûr İsmail fi'l-hakîka sagîr-i gayr-ı mümeyyiz olduğu müşâhedeten zâhir ve nümâyân olmuş olduğundan sagîr-i mezbûrun mezkûr tarladaki hissesinin ke'l-evvel nâmına ibkâsı muktezî olmağla ber mûceb-i nizâm mezkûr tarlanın dokuz sehm i'tibâriyle sekiz sehmi içün mefrûğun leh mezbûr Hacı Şakir'e ve bir sehmi içün dahi sagîr-i mezbûr nâmına tashîhan ve tebdîlen sened tanzîm ve i'tâsı lüzûmunun beyânıyla terkîm-i cevâbnâmeye ibtidâr kılındı.

Fî 12 Rebiülevvel sene 1317

Hüküm 366

Fî 28 Şevvâl sene 1316 ve fî 27 Şubat sene 1314 tarih ve 221 numerolu emirnâme-i âlî-i cenâb-ı fetvâ-penâhîde mezkûr i'lâm derûnunda muhkî i'lâmın bir kıt'a sûret-i musaddakası bi'l-ihrâc melfûfâtı olan i'lâm ve layiha ile ma'an merbûten takdîm kılınmış olmağla leffiyle ol vechile cevâbnâme-i âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîleri şeref-tastîr buyrulmak iktizâ ederse de ol bâbda fermân.

Fî 18 Rebiülevvel sene 1317

Hüküm 367

Dâhiliye nezâret-i celîlesinin 37 numerolu fî 1 Mayıs sene 1315

tarihli tahrîrât-ı aliyyesi sûretidir

İzmir'de Bonta civârında kısmen vakf olan arsa üzerine dakîk fabrikası inşâsına ruhsat i'tâsı hakkında vukû' bulan istid'â üzerine şûrâ-yı devlet tanzîmât dâiresinden i'tâ olunan mazbata üzerine lede'l-istîzân ba'de ezîn bu misillü arâzî-i vakfiye hakkında taraf-ı vâlâ-yı meşîhat-penâhîden istifsâr-ı mütâla'a olunmasının usûl ittihâzına dâir şerefsâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı celîli mûcebince sebk eden iş'âra cevâben meşîhat-i müşârun ileyhâdan alınan tezkirede arazi-i vakfiyenin inde'l-iktizâ bu makûle tasarrufâtı ancak şerâit ve kavâ'id-i şer'iyyeye tatbîk edilememiş olabileceğinden ve ber mantûk-ı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî bu gibi mesâilde mütâla'a beyânı vâkıfın şahsı ve vakfının nev'i ve şerâit-i vakfiyesi ve sûret-i tasarrufu tahvîl edilmek istenilen arz-ı vakfın ehemmiyet-i mevki'iyye ve şeref ve kıymet-i hâzıresi ve tâlibinin hüviyeti hakkında ma'lûmât-ı mükemmele istihsâline ve mu'âmele-i lâzımenin îfâsı içün işde bir gûne mahzûr olmadığı hakkında kanâ'at-ı kâmile hâsıl olmasına mütevakkıf bulunduğundan ba'de ezîn bu yolda bir istid'â vukû'unda evvel emirde hükkâm-ı şer'in dahi a'zâ-yı tabi'iyyesinden bulundukları mahaller meclis-i idârelerince nikât-ı mezkûre üzerine usûl-i meşrû'a dâiresinde tedkîkât-ı mükemmele icrâsıyla netîce-i müsbiteyi hâvî tanzîm olunacak mezâbitin evrâk-ı müteferri'a ve vakfiye sûretiyle ma'an ber mantûk-ı emr ü fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne beyân-ı mütâla'a olunmak üzre meşîhat-i müşârun ileyhâya irsâli husûsunun usûl ittihâzı dermiyân olunduğu beyânıyla bi'l-umûm vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya ve şehr

Sayfa 76

emânet-i celîlesine teblîgât îfâsı şeref-tevârüd eden tezkire-i sâmiyede izbâr ve keyfiyet ta'mîmen teblîğ ve iş'âr kılınmış olmasıyla vilâyet-i aliyyelerince de ol vechile mu'âmele îfâsına himem-i aliyyeleri masrûf buyrulmak bâbında.

Umûm 368

Sa'âdetlü efendim hazretleri

Dâhiliye nezâret-i celîlesinin sûreti bâlâya muhrec tahrîrât-ı aliyyesi hükmüne oraca da tevfîk-i mu'âmele ve hareket buyrulması bâbında emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 10 Safer sene 1317 ve fî 8 Haziran sene 1315

Bitlis vâlî vekîli Mirliva Mehmed Ali

Hüküm 369

Şirvan kazâsı niyâbet-i şer‘iyyesine

Fî 6 Eylül sene 1312 tarihinde Mahmidiyat aşireti halkından Salih bin Sofi Ali nâm kimesne tarafından maktûlen vefât eden aşîret-i mezkûreden Mahmud bin Bado’nun bi’l-fi‘il vârisleri kimlerden ibâret bulunduklarıyla isimlerinin beyân ve iş‘ârı ve kibâr iseler bizzat i‘zâmları ve sagîr bulundukları hâlde kıbel-i şer‘-i şerîfden kendülerine bir vasî nasb ve ta‘yîn birle verilecek vesâyet hüccetiyle rü’yet olunacak kısâs muhâkemesinde müdde‘î sıfatıyla bulundurulmak üzre kendisine ba‘de’t-tefhîm bu tarafa i‘zâmı mütemennâdır efendim

Fi 23 Rebiülevvel sene 1317 / fî 21 Temmuz sene 1315

Hüküm 370

Makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhî idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i celîlesine

Bitlis vilâyeti dâhilinde merkez livâ olan medîne-i Siird’e tâbi‘ Eruh kazâsının nâibi mekremetlü Hamdi Efendi dâ‘îlerinin üç yüz on dört senesinin Eylülü ibtidâsından üç yüz on beş senesi Ağustos gâyesine kadar on iki aylık ma‘âşâtı tevkîfâtı olan şehrî yirmi beşer guruşdan üç yüz guruş ile makbûz ilm u haberine yapışdırılacak yirmi paralık pul ve mesârifât-ı sâire içün dahi dört guruş ki cem‘an üç yüz dört guruş postaya tevdî‘ olunarak alınan posta ilm u haberi leffen takdîm-i pişgâh-ı semûhîleri kılınmış ve makbûz ilm u haberinin vesâtet-i dâ‘iyânemle irsâli menût-ı irâde-i aliyye-i riyâset-penâhîleri bulunmuş olmağın ol bâbda.

Fî 17 Rebiülahir sene 1317 ve fî 11 Ağustos sene 1315

Hüküm 371

Eruh kazâsı niyâbet-i şer‘iyyesine

Bâb-ı vâlâ-yı meşîhat-penâhîye berây-ı takdîm gönderildiği fî 9 Ağustos sene 1315 tarih ve 35 numerolu tahrîrât-ı şerîfenizde beyân olunan bir senelik yüzde beş ma‘âşât tevkîfâtıyla posta vesâir mesârifâtı olan üç yüz on üç guruş yirmi para tamâmen vâsıl

oldu bunun üç yüz dört guruşu postaya bâ teslîm mukâbiline alınan bir kıt‘a posta ilm u haberi leffen gönderilmiş ve küsûr dokuz guruş yirmi para dahi posta ve bendiye (?) ücretine verilmiş olduğu cevâben beyân olunur.

Fî 17 Rebiülahir sene 1317 / fî 11 Ağustos sene 1315

Hüküm 372

Bu dahi

Leffen mürsel mürâsele-i şer‘iyyenin de karyesinde bulunan Siird’in Keldani milletinden Kunduracı Maksi Nefri’ye mu‘âmele-i teblîgiyesinin ba‘de’l-icrâ bir nüshasının kendisine i‘tâ ve diğer nüshasının da memhûren ve musaddakan bu tarafa i‘âdeten isrâsı matlûbdur efendim.

Fî 17 Rebiülahir sene 1317 / fî 11 Ağustos sene 1315

Hüküm 373

Ba‘demâ komisyon heyetinin defter-i hâkânî kaleminde bi’l-ictimâ‘ takrîr mu‘âmelâtının orada icrâsıyla bir gûnâ te’ahhurâta meydân verilmemesi lüzûmuna dâirdir.

Fî 19 Cemâziye’l-evvel sene 1317 / fî 12 Eylül sene 1315

Sayfa 77

Hüküm 374

Siird sancağı mutasarrıflığına

Siird’e mülhak Senib karyesinde mûceb-i tahrîr idüği haber verilen terekenin tahrîri zımnında i‘zâmı iktizâ eyleyen mahkeme-i şer‘iyye kâtibi Ömer Efendi’ye bir nefer jandarmanın terfîki husûsuna zâbıta-i livâya havâle buyrulması bâbında emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir

Fî 17 Teşrîn-i evvel sene 1315

Hüküm 375

Siird muhâsebeciliğine

Yava olmak üzre Garzan kazâsı kurâsından Kevtib karyesi ahalisinden Hasan bin Ömer İskan nâm kimesne yedinden zabt edilen hayvânât ve mevâşî hânelerinde bir re’s inek ve bir re’s buzavinin bi’l-muhâkeme istirdâdı karye-i mezkûreli Gevli bin Bahri tarafından mu‘tâ arz-ı hâlde istid‘â olunmuş ve da‘vâlarının hasbe’l-me’mûriye muvâcehe-i aliyyelerinde fasl u hasmı ahkâm-ı şer‘iyye mukteziyâtından bulunmuş idüğine ve elyevm muhâkeme-i şer‘iyyeniz kılınacağına mebnî ya bizzat mahkeme-i mezkûreye gelmeleri veyahud bir vekîl ta‘yîniyle i‘zâm ve isminin beyân ve i‘lâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı.

Fî 17 Teşrîn-i evvel sene 1315

Hüküm 376

Evkâf müdîriyetinden verilen müzekkireye yazılan derkenâr

Evkâf komisyonunun işbu karârında Şeyh Davud mescidinin bir mikdâr ta‘mîrât ve tefrîşâta muhtâc olduğu beyân olunmuşdur ol sûretde bu senelik komisyon-ı mezkûrun karârı mûcebince ferrâşa elli ve mütevellîye yüz elli ve imâma üç yüz guruş verilmesi iktizâ etmeğle komisyon-ı mezkûre emr ü havâlesi bâbında.

Fi 19 Teşrin-i evvel sene 1315

Hüküm 377

Siird düyûn-ı umûmiye nezâretine

Nezâret-i aliyyeleri mülhakâtından Sadeh memlehası müretteb piyade kolcusu Hafız Abdülkahhar Efendi nâmına sâdır olup leffen mersûl bir kıt‘a ihbârnâmenin mu‘âmele-i teblîgiyyesinin icrâ ve ol bâbdaki ilm u haberin memhûren i‘âde ve isrâsına himmet buyurmaları temennî olunur.

Fî 24 Teşrîn-i evvel sene 1315

Hüküm 378

Siird muhâsebeciliğine

Tillo'da defîn-i hâk-ı ıtırnâk olan Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretleri ahfâd ve zürriyâtından olup karye-i mezkûre ahalisinden iken bundan akdem vefât eden Şeyh Ahmed Efendi ibni Şeyh Fehim Efendi azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından senevî hissesine mahsûs ma'lûmu'l-mikdâr mebâliğe hasbe'l-me'mûriye vaz'-ı yediniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin vârisi olduğunu iddi'â eden oğlu Şeyh Abdülaziz Efendi'nin da'vâsının muvâcehe-i âlînizde istimâ' ve fasl u hasmı ahkâm-ı şer'iyye mukteziyâtından idüğine ve icrâ-yı muhâkeme içün yarınki çeharşenbih günü tahsîs ve ta'yîn kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer'-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekîlin ta'yîn ve i'zâm ve bir de müteveffâ-yı mûmâ ileyhin senevî kaç guruş muhassas idüğinin ve şimdiye kadar ne mikdâr müterâkim istihkâkı olduğunun beyân ve i'lâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı

Fî 2 Teşrîn-i sânî sene 1315

Hüküm 379

Siird mutasarrıflığı cânib-i âlîsine

Siird'de vâkı' Şeyh Mahmud el-Dessuki dimeğle ma'rûf câmi'-i şerîfin mülk-i mevkûfı iken mahlûliyedir denilerek hazîne-i celîle nâmına müzâyedeye konulan câmi'-i mezkûre muttasıl ma'lûmu'l-hudûd bir kıt'a arsadaki müdâhalenin bi'l-muhâkeme men'i câmi'-i mezkûrun mütevellîsi Hacı Şirin Ağa tarafından istid'â olunmuş ve da'vâ-yı mezkûre hasbe'l-me'mûriye muvâcehe-i atûfîlerinde fasl u hasmı muktezî bulunmuş idüğine ve icrâ-yı muhâkeme içün gelecek cumartesi günü ta'yîn ve tahsîs olunduğuna mebnî yevm-i mezkûrda ya bizzat mahkeme-i şer'-i şerîfe teşrîf veyahud bir vekîlin ta'yîn ve i'zâm buyurmaları bâbında emr ü fermân.

Fî 3 Teşrîn-i sânî sene 1315

Sayfa 78

Hüküm 380

Siird jandarma binbaşılığına

(kesik) hatun tarafından zevci Tillo karyesinin Gürmanic mahallesi ahalisinden Mustafa bin Esad aleyhine nafaka da'vâsı ikâme edilmişdir ale'l-usûl merkûm (kesik) da'vetiye

varakası teblîğ edilmiş ise de da‘vete icâbet etmemişdir binâen aleyh vukû‘ bulacak muhâkemede dahi bulunmak içün merkûm Mustafa’nın (kesik) şer‘-i şerîfe ihzârı zımnında müzekkiredir.

(kesik) bey‘ u ferâğ ve mu‘âmelât-ı sâiresine dâir mehâkim-i şer‘iyyeden verilecek vekâlet hüccetlerinin zahrları a‘zâlara tasdîk ve temhîr etdirilmesine dâirdir.

Hüküm 381

Huzûr-ı sâmî-i fetvâ-penâhîye

(kesik) tarih ve iki yüz bir numerolu emirnâme-i fetvâ-penâhîleri mûcebince altı yüz guruş mefrûşât ve mahrûkât esmânı alınagelmekde iken bu sene havâlesi (kesik) bahisle muhâsebe-i livâdan verilmiyor kırtasiye esmânın havâlesi dahi noksân olup on altı buçuk guruş verilmekde olduğundan her ikisinin (kesik) i‘tibâriyle îcâbına müsâ‘ade-i celîleleri müsterhamdır fermân.

Fî 22 Teşrîn-i sânî sene 1315

Hüküm 382

Eruh kazâsı niyâbet-i şer‘iyyesine

(kesik) sandığına irsâl ve isâl olunmak üzre evvelce mersûl üç yüz üç guruş yirmi para tevkîfât akçesinin bi’l-vüsûl sandık-ı mezkûra (kesik) dâir bu kerre meclis-i idâre-i eytâm riyâset-i celîlesinden vürûd etmiş olan makbûz ilm u haberinin leffen savb-ı vâlâlarına gönderildiğinden (kesik) iş‘ârı zımnında terkîm-i nemîkaya ibtidâr kılındı.

Fî 1 Şaban sene 1317 / fî 22 Teşrîn-i sânî sene 1315

Hüküm 383

Diyarbekir vilâyeti merkez niyâbet-i şer‘iyyesine

(kesik) tarihli emirnâme-i telgrafîleri mantûkınca sene-i hâliyenin şehr-i Şabanü’l-mu‘azzamı gurresinin Pazar gününden sübûtuna Siird mahkeme-i şer‘iyyesinden hükm-i şer‘î sâdır (kesik) nâtık olan i‘lâm-ı şer‘î şehâdet eden Nazif mahalleli Fethullah bin Haydar ve İsmail bin Seyyid Derviş ve Hüseyin bin Seyyid Abdurrahim nâm

kimesnelere (kesik) ref‘-i huzûr-ı fâzılâneleri kılınmış ve mezbûrûnun azîmet ve avdet harcırâh ve mesârif-i zarûriyelerine mukâbil olmak üzre yirmi mecîdiye (kesik) edilmiş ve ücret-i mezkûre nezd-i âlî-i kerâmîlerinde dahi mu‘tedil görüneceği vâreste-i rayb ve intibâh bulunmuş olduğundan ücret-i maktû‘a-i (kesik) tesviyesiyle i‘âdeleri husûsuna himem-i aliyye-i fezâil-penâhîleri sezâvâr buyrulmak bâbında emr ü irâde efendim hazretlerinindir

Fî 14 Şaban sene 1317 ve fî Kânûn-ı evvel sene 1315

Hüküm 384

Bitlis merkez niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

(kesik) sene 1315 tarihli emr-i telgrafîleri mantûkınca işbu bin üç yüz on yedi sene-i hicriyesinin şehr-i Şa‘bânü’l-mu‘azzamının gurresi Pazar gününden sübûtuna dâir (kesik) şer‘iyyesinden sâdır olup sicildeki kaydından istinsâh edilen i‘lâm-ı şer‘înin bir sûret-i musaddakası leffen ref‘-i pîşgâh-ı fezâil-penâhîleri (kesik) olmağın ol bâbda.

Fî 8 Kânûn-ı evvel sene 1315

Sayfa 79

Hüküm 385

Siird defter-i hâkânî me’mûriyet-i behiyyesine

Fî 17 Mayıs sene 1306 tarih ve iki sıra numerolu bir kıt‘a rehn senedi mûcebince Re’s mahalleli Yusuf bin Mehmed Tavmi mahalle-i mezkûrede vâkı‘ ma‘lûmu’l-hudûd bir bâb hânesini iki bin elli guruş mukâbilinde yine mahalle-i mezkûreli Seyyid Hamza zevcesi Azime binti Ahmed ve oğlu Bilal’e vefâen bey‘ u ferâğ (kesik) şer‘iyyede vekîlleri mezbûr Seyyid Hamza tarafından bi’l-vekâle iddi‘â olunmağla hâne-i mezkûr hakîkaten mezbûrân Azime ve Bilal’in nâmına (kesik) olmadığının beyânı zımnında terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı.

Fî 6 Ramazan sene 1317 / fî 26 Kanûn-ı evvel sene 1315

Hüküm 386

Bitlis vilayetinin emirnâmesi üzerine yazılan derkenârdır

Müteveffâ-yı mûmâ ileyh Rıfat Efendi'nin terekesi esmânı merbûten takdîm kılınan kassâm defteri nâtık olduğu üzre üç yüz seksen yedi guruş berây-ı irbâh Siird eytâm sandığına vaz' olunmuşdu bu âna kadar mütehassıl ribh-i mülzemi olan kırk üç guruş on para ki cem'an (kesik) otuz bir guruş yirmi paraya bâliğ olmuş ve altı guruş otuz para bendiye ve posta ücreti tenzîlinden sonra mütebâkî dört yüz (kesik) veresesine îsâl olunmak üzre postaya vaz'an Bitlis vilâyetine takdîm ve irsâl olunmuş ve alınan makbûz ilm u haberi dahi merbûten takdîm (kesik) mezkûr kassâm defteriyle makbûz ilm u haberinin leffiyle vilâyet-i celîleye cevâb i'tâsı ve hîn-i hâcetde sened ittihâz edilmek üzre (kesik) tekrâr mahkemeye i'âdesi iktizâ eder ise de fermân.

Fî 16 Kânûn-ı sânî sene 1315

Hüküm 387

Eruh kazâsı kâimmakâmlığının tahrîrâtına derkenâr

Eytâm müdîri Abdülkadir Efendi'nin küfelâsından Reşine karyeli Hacı bin Ebu Zeyd'in virgüce emlâkinin kıymeti on beş bin ve yine karye-i (kesik) ve İbrahim bin Mehmed'in dahi on yedi bin ve Müsta'fî Havkas'ın yirmi beş bin sekiz yüz yetmiş beş guruş ki cem'an elli yedi bin sekiz (kesik) guruşdan ibâret olup merkûm Havkas'ın emlâkinin kıymeti tenzîlinden sonra otuz iki bin guruşluk kefâleti kalıyor zâten (kesik) seneden mevcûdesi yüz on yedi bin üç yüz seksen bir guruş yirmi dokuz paradan ibâret bulunmasına ve diğer kefîllerin kefâlete (kesik) kâfî olup tecdîd-i kefâlete hâcet görülmemesine mebnî îcâbının icrâsı menût-ı re'y-i atûfîleridir fermân.

Hüküm 388

Ba'demâ emlâk-ı gayr-ı menkûleye âid tasarruf senedâtının defterhâneden verilmesi hakkındaki nizâmât ve irâde-i seniyye (kesik) mer'iyyeti lüzûmuna dâirdir.

Fî 7 Şubat sene 1315

Hüküm 389

Şirvan niyâbetine

Muhdiyan aşîreti halkından katîlen vefât eden Mahmud bin Bado'nun sağîr oğulları Ahmed ve Reşo'ya kıbel-i şer'-i şerîfden vasî bi't-ta'yîn ol bâbdaki vesâyet hüccetini hâmilen i'zâm olunduğu (kesik) ve 19 numerolu tahrîrât-ı şerîfelerinde beyân olunan

sagîrân-ı mezbûrânın ammîleri Mehmed Ağa berây-ı muhâkeme gelüp isbât-ı vücûd eylemiş ise de kısâs muhâkemesinde müteveffa-yı mezbûr (kesik) hâzır olmaları lâbüdd ve ânlarsız muhâkeme rü'yeti şer'an gayr-ı câiz olduğu bedîdârdır müteveffâ-yı mezbûrun her hâlde verese-i kibârı olmak derkâr olmağla (kesik) celbiyle usûl-i meşrû'asına tevfîkan hasm-ı câhid mahzarında inhisâr-ı verâsetleri ba'de's-sübût livâ mahkeme-i şer'iyyesinde rü'yet edilecek kısâs mahkemesinde (kesik) sıfatıyla bulundurulmak üzre ol bâbdaki ityân-ı verâset i'lâmıyla ma'an i'zâmlarına ihtimâm eylemeleri siyâkında terkîm-i cevâbnâmeye ibtidâr (kesik)

Fî 6 Zi'l-ka'de sene 1317 ve fî 27 Şubat sene 1315

Sayfa 80

Hüküm 390

Şirvan kazâsı niyâbet-i şer'iyyesine

(kesik) jandarma taburunun üçüncü bölüğü efrâdından iken vefât eden Reşid bin Hüseyin'in tereke-i mebî'asından olarak buradaki vârisesi Fatıma'yı (kesik) üzre zabtiye Mehmed Haso'ya teslîmen gönderildiği fî 26 Şubat sene 1315 tarih ve 21 numerolu tahrîrât-ı şerîfelerinde iş'âr olunan kırk yedi (kesik) mezbûreye i'tâ ve mukâbiline alınan makbûz ilm u haber leffen ba's ve isrâ kılındığı cevâben beyân olunur.

Fî 11 Zi'l-ka'de sene 1317 / fî 28 Şubat sene 1315

Hüküm 391

Siird mevki' kumandanlığı cânib-i âlîsine

(kesik) Siird'de ârâmsâz üçüncü taburunun binbaşılığının tahrîrâtıyla leffen mevrûd defterde muharrerü'l-esâmî yirmi yedi neferin vefâtları hasebiyle ber mûceb-i (kesik) muhallefâtlarıyla tabur-ı mezkûr sandığında müterâkim istihkâklarını nâtık olarak başka başka olmak üzre tanzîm kılınan yirmi yedi kıt'a defter-i kassâm (kesik) pîşgâh-ı kumandânîleri kılınmış olmağla ol bâbda fermân.

Fî 11 Zi'l-ka'de sene 1317 ve fî 28 Şubat sene 1315

Hüküm 392

Garzan niyâbet-i şer‘iyyesine

(kesik) Kuhi karyeli maktûlen vefât eden Sado bin Nimet’in kâtili mezkûr Kuhi karyeli Ahmed bin Abdurrahman’ın Siird mahkeme-i şer‘iyyesinde rü’yet edilecek (kesik) maktûl-i merkûmun cümle veresesi hâzır olmaları şer‘an muktezî olduğundan ol vechile maktûl-i mezbûrun veresesinin mahkeme-i aliyyelerine celbiyle yedlerine (kesik) i‘tâ ve verese miyânında sıgâr var ise ânlar içün dahi bir vasînin bi’t-ta‘yîn mezkûr kısâs muhâkemesinde hâzır bulunmak içün vesâyet hüccetini (kesik) selâmını hâmilen verese-i kibâr ile vasînin bu tarafa i‘zâmları siyâkında şukka terkîm kılındı.

Fî 13 Zi’l-ka‘de sene 1317 / fî 1 Mart sene 1316

Hüküm 393

Siird müdde‘î-i umûmî mu‘âvinliğine

(kesik) kurâsından Kuhi karyesi ahalisinden maktûlen vefât eden Sado bin Nimet’in kâtili karye-i mezkûreli Ahmed bin Abdurrahman’ın bura mahkeme-i şer‘iyyesinde görülecek (kesik) hâzır bulunmaları iktizâ eden maktûlün veresesinin buraya lüzûm-ı i‘zâmı Garzan niyâbetine yazılan fî 1 Mart sene 1316 tarih ve bir numerolu tahrîrâtda (kesik) niyâbet-i mezkûreden bu kerre mevrûd tahrîrât-ı cevâbiyede maktûlün veresesinin celbine dâir zâbıtaya mu‘tâ müzekkire zîrine yazılan derkenâr (kesik) sûret-i müstensihası merbûten gönderildiği beyân olunmuş binâen aleyh mezbûr İsmail gıyâben mahkûm olup vâdî-i karârda olduğundan hayli (kesik) olduğu gibi mezbûre Hamşi dahi muhâkemeye gelmekden imtinâ‘ eylediği cihetle tâlib-i kısâs olmadıkları muhaberenin sûret-i cereyânından anlaşılmağla (kesik) zımnında mersûm iki takım evrâk tekrâr i‘âde kılınmışdır ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 5 Nisan sene 1316

Hüküm 394

Siird mevki‘ kumandanlığı cânib-i âlîsine

(kesik) Siird’de ârâmsâz üçüncü taburu efrâdından olup vefât eden altı neferin şeref-mevrûd fî 4 Mart sene 1316 tarih ve yedi numerolu (kesik) kumandânîlerine melfûf defter mûcebince zuhûr eden muhallefâtlarıyla tabur-ı mezkûr sandığında müterâkim

istihkâklarını nâtık olarak başka başka olmak (kesik) tanzîm kılınan altı kıt‘a defter-i kassâm mazrûfen takdîm-i pîşgâh-ı kumandanîleri kılınmış olmağın ol bâbda.

Fî 22 Zi’l-hicce sene 1317 ve fî 10 Nisan sene 1316

Sayfa 81

Hüküm 395

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi’nin 187 numarolu 21 Şubat sene 1315 tarihli tahrîrât-ı aliyyesi sûretidir

İskân-ı muhâcirîn mesârifine karşılık olarak te’sîs kılınan puldan mehâkim-i şer‘iyyeye verilecek hüccetlerde on guruşluk pul ilsâkı karârı (kesik) mehâkim-i mezkûreye mürâca‘at edenlerin ekserîsi aceze-i eytâm ve nisvân olmasına binâen bunlar hakkında bir mu‘âmele-i istisnâiyye olmak üzre mehâkim (kesik) verilecek hüccetlerden bin guruşdan yukarı mikdâr mebâliği hâvî olanlarına on guruşluk pul ilsâk edilerek bin guruş mebâliği hâvî hücec-i şer‘iyyenin merkûz puldan istisnâsı husûsuna makâm-ı âlî-i meşihat-penâhîden vâkı‘ olan iş‘âr ve şûrâ-yı devlet-i vükelâca virilen karâr üzerine bi’l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte‘allık buyrulduğu bâ tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhî izbâr (kesik) eden devâir ile bi’l-umûm vilâyâta ve elviye-i gayr-ı mülhakaya teblîğ ve iş‘âr edilmiş olmağla oraca da âna göre îfâ-yı muktezâsı husûsuna himmet.

Hüküm 396

Siird mutasarrıflığı cânib-i vâlâsına

Dâhiliye nezâret-i celîlesinden şeref-vârid olan ve sûreti bâlâya çıkarılan tahrîrât-ı aliyye hükmüne tevfî mu‘âmele buyrulması bâbında irâde efendimindir.

Fî 27 Zi’l-ka‘de sene 1317 / fî 16 Mart sene 1316

Hüküm 397

Siird jandarma

Hayret karyeli Hadice binti Sofi Mehmed tarafından Siirdli Seyyid Musa bin Seyyid Abdüsselam aleyhine ikâme edilen zabt eşyâ vesâire da‘vâsında berây-ı muhâkeme ya bi’z-zât gelmesi veyahud vekîl-i şer‘î göndermesi lüzûmu mûmâ ileyh Musa Efendi’ye

bir kıt‘a mürâsele-i şer‘iyye teblîğ edilmiş ise de ta‘yîn (kesik) günde muhâkemeye gelmediği gibi vekîl-i şer‘î dahi göndermemiş olduğuna binâen mûmâ ileyhin mahkeme-i şer‘iyyede ihzârı zımnında müzekkire-i şer‘iyye.

Fî 2 Mayıs sene 1316

Hüküm 398

Müdde‘î-i umûmî mu‘âvini tarafından verilen müzekkireye fî 28 Haziran sene 1316 tarihli yazılan derkenâr

Derûn-ı müzekkirede isimleri muharrer şâhidân-ı mezbûrânın şehâdetleri istimâ‘ olunduğu gün Molla Ömer ve Molla Ali Efendiler kasaba derûnunda oldukları (kesik) mezbûrâna hitâben yazılan mestûre varakası berây-ı teblîğ mahkeme muhzırı Ömer Ağa’ya verilerek mûmâ ileyhimâdan Molla Ömer Efendi’ye teblîğ (kesik) bu gibi umûruna karışmayacağını beyân etmesi üzerine muhzır-ı mezbûr dahi huzûr-ı şer‘a gelüp vukû‘-ı hâli arz ve ifâde etmiş ve mûmâ ileyh (kesik) 1718 ve 1719 mâddelerine tevfîkan şuhûdun künye veya adem-i tezkiyesine dâir zîr-i mestûrede bir şâritin (?) vaz‘ı lâzımeden (kesik) ri‘âyetle mestûreyi mekşûfen i‘âde eylemiş olduğundan artık ândan sarf-ı nazarla hasbe’l-îcâb Tillo ulemâsından Molla Süleyman (kesik) hitâben yeniden tahrîr olunan mestûre varakası yine Muhzır Ömer Ağa ma‘rifetiyle mu‘âmele-i teblîğiyyesi icrâ ve ânın üzerine hükm (kesik)

Hüküm 399

Makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhî meclis-i idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i celîlesine

Siird müftüsü fezâhatlü Ahmed Tevfik Efendi dâ‘îlerinin üç yüz on beş senesi şehr-i Martı ibtidâsından üç yüz on altı senesi şehr-i Mayısı (kesik) iken ma‘âşâtı tevkîfâtı olan şehrî on üç guruş otuz para ma‘a pul esmânı iki yüz altı guruş otuz para bu sene (kesik) alınan posta ilmuhaberi leffen takdîm-i pîşgâh-ı temevvücleri kılınmış ve makbûz ilm u haberinin vesâtet-i dâ‘iyânemle irsâli menût-ı (kesik) bulunmuş olmağla ol bâbda fermân.

Fî 21 Rebiülevvel sene 1318 / fî 5 Temmuz sene 1316

Hüküm 400

Matlûbât-ı rüsûmiyenin te'mîn-i istîfâsiyçün devâir-i resmiye cânibinden mehcûz emlâk hakkında ikâme olunacak istihkâk da'vâlarının istimâ'ına (kesik) olup olmadığının kaydına mürâca'atla tedkîk edilmesi ve mehcûz ise sübût da'vâsiyçün emlâk-ı sarfa hakkındaki nizâmnâme ahkâmına (kesik) mutlaka sened-i resmî aranılması lüzûmunun usûl ittihâzına dâir.

Fî 9 Cemâziye'l-evvel sene 1318 ve fî 21 Ağustos sene 1316

Sayfa 82

(kesik) verilip kesb-i kat'iyyet eden i'lâmâtın icrâ-yı ahkâmı esnâsında vefât edenlerin yalnız dâyinlerinin bir vechile istîfâ-yı hakk etmediklerine dâir (kesik) tarafından bir yemîn-i istihzâr ile iktifâsıyla mu'âmele-i icrâiyyesine ve müflisen vefât edenler mukaddemâ haklarında mehâkim-i müte'allıkasınca icrâ-yı mu'âmeleye (kesik) ise tahrîr-i terekeye mahall olmayup iflâs mu'âmelesine devâm olunması ve aksi hâlinde kâ'ide-i tahrîr-i tereke edilmesine dâirdir.

Fî 9 Cemâziye'l-evvel sene 1318 ve fî 21 Ağustos sene 1316

(kesik) gönderilecek temyîz istid'âlarının her hâlde mahkeme-i şer'iyyeye havâlesiyle nevâkısının ikmâlinden ve mu'âmele-i gıyâbiyeyi hâvî i'lâmât hakkında da mecellenin (kesik)nci maddesine tevfîk mu'âmele olundukdan sonra irsâline ve teferru'âtına dâirdir.

Fî 9 Cemâziye'l-evvel sene 1318 ve fî 21 Ağustos sene 1316

Hüküm 401

Siird Mutasarrıflığına

(kesik) Salih bin İbrahim'in zevce-i menkûha-i medhûlun bihâsı olan Hani binti Hâcı Bey Hayret karyeli Ali bin Salih hilâf-ı şer'-i şerîf tezevvüc etdiğinden (kesik) evveli mezbûr Salih tarafından mezbûr Ali aleyhine ikâme olunan tefrîk da'vâsından dolayı kendülerine da'vetiye varakaları teblîğ edilmiş ise de da'vete icâbet (kesik) ve ma'zeret-i meşrû'alarından mahkeme-i şer'iyyeyi haberdâr eylememiş olmalarıyla mezbûrânın mahkeme-i mezbûreye celb ve ihzârları zımnında zâbıta-i livâya emr ü havâlesi (kesik) fermân.

Fî 11 Cemâziye'l-evvel sene 1318 / fî 23 Ağustos sene 1316

Hüküm 402

(kesik)

Siird duyûn-ı umûmiye nezâretine

(kesik) aliyyeleri mülhakâtından Selefât müdîriyeti piyade kolcusı Hartolu Abdo bin Kasım Siird emvâl-i eytâm sandığından istikrâz eylediği ma'lûmu'l-mikdâr mebâliğin va'desi hulûl etdiğinden leffen mürsel fî Cemâziye'l-evvel sene 1318 tarihli bir kıt'a ihbârnâme merkûm Abdo'ya ba'de't-teblîğ ol bâbdaki (kesik) memhûren ve musaddakan i'âde ve isrâsına masrûfî-i himem-i ulyâları mütemennâdır efendim.

Fî 18 Cemâziye'l-evvel sene 1318 / fî 30 Ağustos sene 1316

Hüküm 403

Siird Mutasarrıflığına

(kesik) menâfi'ini gözetmek ve mûceb-i mazarrat olacak hâlâtın vukû'ına meydan bırakmayarak hüsn-i idâreleri cihetini iltizâm etmek cümle-i vezâifden (kesik) ve buraca akârât-ı mevkûfenin îcârında müttehaz olan usûl ise yolsuz ve muhâlif-i kânûn olup hatta bir akârın îcârında akd ve (kesik) icâreyi kabûle şâyân bir gûnâ senedâta rabt etmeksizin yalnız mütevellî ile müste'cir beyninde vukû' bulan şifâhî bir akde ibtinâen (kesik)mekde oldukları ve halbuki bu gibi hâlâtdan nâşî tekevvün eden münâza'ât tâ muhâkemeye kadar müncer olmakda oldukdan başka bazılarında (kesik) isbât-ı müdde'âdan izhâr-ı acz eyleyerek hukûk-ı vakf ziyâ' olmakda ve isbât-ı müdde'â eyleyen olur ise müste'cirler mücerred te'mîn (kesik) zımnında aleyhlerine sâdır olan i'lâmâtı temyîz etmelerinden nâşî bi'z-zarûre ol bâbdaki i'lâmât tûl müddet icrâsız kalmakda olduğu defe'atle görülmüş ve îcâr-ı akâr nizâmnâmesinde evkâfa merbût emlâk ve akârâtın îcârı hakkında müttehaz olan usûl bu gibi (kesik) dâfi' olup mûcebince amel olunduğu hâlde mubsır ve müste'cir beyninde te'âtî olunan mukâvele senedâtı bir gûnâ muhâkemeye ve i'lâm istihsâline (kesik) bırakmaksızın icrâ dâiresi ma'rifetiyle derhâl ahkâmlarının infâzı ahkâm-ı kânûniyeden olup bu hâlde hukûk-ı evkâfın (kesik) ve te'ahhurâtına bir gûnâ esbâb kalmayacağı nezd-i efhamîlerinde dahi müsellem bulunmuşdur binâen aleyh bundan böyle bu gibi yolsuz ve usulsüz

mu‘âmelâtın (kesik) evkâfa merbût bi’l-cümle hân ve dekâkîn ve bağçe ve hamamât ve arazi vesâirenin bi’l-müzâyede tâliblerine îcârında mütevellî ve müste’cirleri beyninde

Sayfa 83

te‘âtîsi muktezî olan mukâvelenâmelerin îcâr-ı akâr nizâmnâmesinin beşinci maddesi mûcebince mahkeme-i şer‘iyye kâtibine tanzîm edilmesi ve mukâvelenâmelere kontorato pulları yapışdırılmasıyla nizâmnâme-i mezkûrun akârât-ı mevkûfe hakkındaki bi’l-cümle ahkâmının infâz ve icrâsı husûsunun evkâf müdîrliğiyle belediye riyâsetine emr ü irâde-i efhamîleri şâyân buyrulmak bâbında fermân.

Fî 9 Cemâziye’l-âhir sene 1318 ve fî 20 Eylül sene 1316

Hüküm 404

Bilâ vâris vefât edenlerin emlâkleri müteveffâ hayâtında kendülerine füruht veya hibe veyahud bir cihete vakf eylediği bir kimse tarafından mehâkim-i şer‘iyyeye mürâca‘at edilir ise yalnız şuhûdun istimâ‘ıyla iktifâ olunmayarak ol bâbdaki sened-i hâkânî veya vakfiye taleb olunmasıyla nizâmât-ı mevcûdeye de mürâ‘âtla hukûk-ı tasarrufiyeye ve menâfi‘-i emîriyece teşvîşât ve zâyi‘ât vukû‘una meydan verilmemesine dâir.

Fî 1 Receb sene 1318 ve fî sene 1316 tarihli emirnâme-i meşîhat-penâhî

Hüküm 405

Fî 19 Eylül sene 1316 tarih ve 153 numerolu emirnâme-i meşîhat-penâhî üzerine yazılan derkenâr

Müdde‘î Tillolu Yusuf Efendi’den taleb olunan layihada mahkî vakfnâmeyi on sene akdem ammizâdesi Şeyh Hamid Efendi Dersa‘âdetde zâyi‘ etdiğinden vakfa dâir elinde bir şey kalmadığını beyân etmiş ve işbu emirnâme-i cenâb-ı meşîhat-penâhînin melfûfâtı merbûten takdîm kılınmış olmağla ol vechile cevâbnâme-i âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîleri şeref-tastîr buyrulmak iktizâ eder ise de fermân.

Hüküm 406

Makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhî idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i celîlesine

Siird’e tâbi‘ Eruh kazâsının nâibi mekremetlü Abdülhamid Hamdi Efendi’nin üç yüz on beş senesi teşrîn-i evvel ibtidâsından üç yüz on altı senesi eylülü gâyesine kadar on iki

aylık ma‘âşâtı tevkîfâtı olan şehrî yirmi beş guruş ma‘a pul esmânı olan üç yüz guruş yirmi para bu seneye tevdî‘ olunarak alınan posta ilm u haberi leffen takdîm-i pîşgâh-ı semûhîleri kılınmış ve makbûz ilm u haberinin vesâtet-i dâ‘iyânemle irsâli menût-ı irâde-i aliyye-i riyâset-penâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda.

Fî 2 Şaban sene 1318 / fî 11 Teşrîn-i sânî sene 1316

Hüküm 407

Eruh kazâsı niyâset-i şer‘iyyesine

Bâb-ı vâlâ-yı meşîhat-penâhîye gönderilmek üzre gönderildiği fî 5 Teşrîn-i sânî sene 1316 tarih ve yetmiş dokuz numerolu tahrîrât-ı şerîfenizde beyân olunan bir senelik yüzde beş ma‘âşât tevkîfâtıyla posta vesâir mesârifâtı olan üç yüz on guruş bi’l-vürûd bundan üç yüz guruş yirmi para postaya teslîm olunarak kusûr dokuz guruş yirmi para posta ve tebriye ücretine verilmiş olduğu cevâben beyân olunur.

Fî 11 Teşrîn-i sânî sene 1316

Hüküm 408

Müdde‘î-i umûmî mu‘âvinliği tezkiresine yazılan derkenârdır

Katîl-i mezbûr İsa Ağa’nın oğlu Nuri Efendi’nin mahkeme-i şer‘-i şerîfe vukû‘ bulan iddi‘â ve mürâca‘atı üzerine bi’l-celb tarafeynin ber nehc-i şer‘î ifâdeleri zabt olunmuş ve iş istimâ‘-ı şuhûda mütevakkıf kalmış ise de ikâme olunacak şuhûd me’mûriyetde olup ikâme edemeyeceğini merkûm Nuri ifâde etmiş ve murâfa‘a-i şer‘iyyenin hitâmı ise hayli müddete mütevakkıf idüği anlaşılmış olduğuna mebnî 94 numero ve fî 13 Ağustos sene 1316 tarihli tezkire-i aliyyeleriyle irsâl olunan melfûfât pusulasında muharrer yüz elli dokuz kıt‘a evrâk merbûten i‘âde kılındığı beyân olunur.

Fî 28 Teşrîn-i sânî sene 1316

Sayfa 84

Hüküm 409

Garzan niyâbet-i şer‘iyyesine

Hâcı Ağa Efendizâde Nuri Efendi tarafından mu‘tâ istid‘â leffen gönderilmişdir meâl-i istid‘âya nazaran îcâbının îfâ ve keyfiyetin inbâsı matlûbdur efendim.

Fî 29 Teşrîn-i sânî sene 1316

Hüküm 410

Bitlis merkez niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

İşbu bin üç yüz on sekiz sene-i hicriyesi şehr-i Şabanü’l-mu‘azzamının gurresi cum‘a gününden sâbit olduğunu nâtık Siird mahkeme-i şer‘iyyesinden sâdır olan i‘lâm-ı şer‘înin bir kıt‘a sûret-i musaddakası leffen ref‘-i huzûr-ı fâzılâneleri kılınmış ve hîn-i hükmde huzûr-ı şer‘-i şerîfde bulundurulan Bitlis jandarma efrâdından Receb Çavuş bin Hamza bin Mirat ve Davud Onbaşı ibni Rüstem bin Ali nâm kimesneler li ecli’ş-şehâde ol cânib-i âlîye i‘zâm edilmiş olmağın ol bâbda

Fî 24 Şa‘bân sene 1319 / fî 3 Kânûn-ı evvel sene 1316

Hüküm 411

Bazı nüvvâbın infisâllerinde mahkeme-i nizâmiye müsveddeleriyle kaydına mahsûs defâtiri imzâ ve tahtîm etmiş olduklarına dâir mahkeme a‘zâsı tarafından şehâdetnâme ahz etmeleri lüzûmuna dâirdir.

Emirnâme-i cenâb-ı meşîhat-penâhî

Fî 26 Şa‘bân sene 1318

Hüküm 412

Hücec ve i‘lâmâtın bin guruşdan dûn olanlarının muhâcirîn pulundan istisnâsı ve bin guruşdan efzûn bir mikdârı muhtevî bulunanlarının on guruşluk pula tâbi‘ tutulmasına ve teferru‘ât-ı sâiresine dâirdir.

Bu dahi

Fî 16 Şa‘ban sene 1318

Hüküm 413

Siird Muhâsebeciliğine

Tillo'da defîn-i hâk-ı gufrân olan Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretlerinin der-bânından olup vefât eden Şeyh Abdullah Efendi bin Şeyh Hüseyin Efendi azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından olarak senevî Siird mâl sandığından almakda olduğu 1290 guruş otuz paradan 330 guruş 30 para müstakıllen mezbûr Şeyh Abdullah Efendi'nin hissesi olup kusûr 960 guruş müteveffâ-yı mezbûrun pederi Şeyh Hüseyin'den oğulları mezbûr Şeyh Abdullah ve Hâcı Mustafa ve Şeyh Yusuf'a intikâl etmiş ve her birinin hissesi 320'şer guruşdan ibâret bulunmuş iken her nasılsa vaktiyle müteveffâ-yı mezbûr Şeyh Abdullah Efendi'nin nâmına kayd edilip hâricen ve mütesâviyen beyne'l-uhve taksîm olunagelmekde idi binâen aleyh müteveffâ-yı mezbûr Şeyh Abdullah Efendi'nin müstakıllen hissesi olan 330 guruş 30 para ile ceddesi Şeyh Hüseyin'den mevrûs üç yüz yirmi guruş ki cem'an 650 guruş otuz para müteveffâ Şeyh Abdullah'ın oğulları müsted'î Şeyh Süleyman ve Şeyh İsa'ya kusûr altı yüz kırk guruş dahi mezbûrân Şeyh Yusuf ve Hâcı Mustafa'ya mevrûs olduğu hâlde meblağ-ı mecmû'-ı mezkûr 1290 guruş 30 paraya hasbe'l-me'mûriye vâzi'ü'l-yed olduğunuzu Tillolu Şeyh Süleyman imzâsıyla mu'tâ istid'âda beyân edilmekle hakîkat-i hâlin muvazzahan beyân ve berây-ı muhâkeme tahsîs olunan gelecek cum'a irtesi günü sâ'at altıda mahkeme-i şer'-i şerîfe ya bizzât gelmeleri veyahud bir vekîlin i'zâm buyurmaları.

Fî 6 Kânûn-ı evvel sene 1316

Sayfa 85

Hüküm 414

Siird Tabur Ağalığına

Beygene karyeli Harye bin Musa tarafından karye-i mezkûreli Mehmed Reşid Bey aleyhine ikâme edilen zabt-ı eşyâ vesâire da'vâsından dolayı berây-ı muhâkeme ya bizzât gelmesi veyahud vekîl-i şer'î gönderilmesi lüzûmu merkûm Reşid Bey'e bir kıt'a mürâsele-i şer'iyye teblîğ edilmiş ise de ta'yîn olunan günde mahkemeye gelmediği gibi vekîl-i şer'î dahi göndermemiş olduğuna binâen merkûmun mahkeme-i şer'iyyede ihzârı zımnında müzekkire-i şer'iyyedir.

Fî 6 Kânûn-ı evvel sene 1316

Hüküm 415

Tokad niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i fâzılânesine

Fî 1 Teşrîn-i sânî sene 1316 tarih ve 116 numerolu tahrîrât-ı fâzılâneleri ile mürsel bir kıt‘a nafaka hücceti sûretinin Siir’de ârâmsâz redîf tabur kâtibi Tokadî Ömer Efendi’ye ale’l-usûl teblîğ olunarak alınan bir kıt‘a musaddak ilm u haber mu‘âmelesi olduğu hâlde leffen ve i‘âdeten tesyâr kılındı.

Fî 15 Ramazân sene 1318

Hüküm 416

Muhâsebeciliğe

Tillo’da defîn-i hâk-ı gufrân olan Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretlerinin derbânından olup vefât eden Hâcı Abdurrahim bin Şeyh Abid’in azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından olarak senevî Siird mâl sandığından almakda olduğu dokuz yüz bir guruş yirmi parayı müteveffâ-yı mezbûr Hâcı Abdurrahim’in vefâtından sonra ekber evlâd olmak hasebiyle meblağ-ı mezkûrı tamâmen Hâcı Abdullah kendi nâmına kayd etdirdikden sonra meblağ-ı mezkûrı hâricen ale’s-seviyye beyne’l-verese taksîm ve mezbûr Hâcı Abdullah dahi vefât etmeğle meblağ-ı mezkûr dokuz yüz bir guruş yirmi para mezbûrûn Hâcı Yusuf ve Şeyh Hüseyin ve Hâcı Mahmud ve Şeyh Mustafa’ya hasbe’l-verâse intikâl etmiş meblağ-ı mezkûre hasbe’l-me’mûriye vâzı‘ü’l-yed olduğunuzu mezbûr Hâcı Mahmud imzâsıyla mu‘tâ istid‘âda beyân etmeğle hakîkat-i hâlin muvazzahan beyân ve berây-ı muhâkeme tahsîs olunan yarınki pazartesi günü sâ‘at altıda mahkeme-i şer‘-i şerîfe bizzât gelmeleri veyahud bir vekîl i‘zâm buyurmaları bâbında.

Fî 27 Kânûn-ı sânî sene 1316

Hüküm 417

Eruh Niyâbetine

İlmiye tekâ‘üd sandığına irsâl ve îsâl olunmak üzre gönderilen üç yüz guruş yirmi para tevkîfât akçesinin bi’l-vüsûl sandık-ı mezkûra teslîm olunduğuna dâir bu kerre meclis-i idâre-i eytâm riyâset-i celîlesinden vürûd etmiş olan makbûz ilm u haberinin leffen savb-ı vâlâlarına gönderildiğinden vüsûlünün iş‘ârı zımnında terkîm-i sahîfeye ibtidâr kılındı.

Fî 6 Zi'l-ka'de sene 1318 / fî 12 Şubat sene 1316

Hüküm 418

Siird defter-i hâkânî me'mûriyet-i behiyyesine

Siird'in Sur mahallesi ahalisinden Seyyid Ahmed el-Neccar'ın mahalle-i mezbûrede vâkı' etrâf-ı erba'ası Abdurrahman bin Abdullah Gevhan ve Hâcı Hamza hâneleri ve tarîk ile mahdûd ma'lûmu'l-müştemilât bir bâb hânesi mezbûrun vefâtından sonra kimlere intikâl etmiş ve mu'âmele-i intikâliyesi dâimîde yoksa yoklamada cereyân etmiş ve herkesin hissesi neden ibâret bulunmuş ise mufassalan beyânı zımnında müzekkire-i şer'iyyedir.

Fî 14 Şubat sene 1316

Sayfa 86

Hüküm 419

Siird Muhâsebeciliğine

Mütekâ'idîn-i askeriyeden olup Deraliyye'de vefât eden Yusuf bin Mehmed'in Siird mâl sandığındaki ma'âşât-ı müterâkimesine hasbe'l-me'mûriye vaz'-ı yediniz hasebiyle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin vârisesi olduğunu iddi'â eden zevcesi Fatıma Hatun'un da'vâsının muvâcehe-i âlîlerinde fasl u hasmı ahkâm-ı şer'iyye mukteziyâtından idüğine ve icrâ-yı muhâkeme yarınki Salı günü tahsîs kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer'-i şerîfe ya bizzat gelmeleri veyahud bir vekîl ta'yîniyle i'zâm buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı.

Fî 19 Şubat sene 1316

420

Mutasarrıflığa

Bin üç yüz on yedi sene-i mâliyesinin şehr-i Martı'nın on sekizinci gününden i'tibâren niyâbet vekâleti uhde-i dâ'iyâneme tefvîz olunduğunu nâtık nâib-i asîl Abdülaziz Halis Efendi tarafından keşîde olunup merbûten takdîm kılınan bir kıt'a telgrafnâmenin

muhâsebe-i livâca tesviye-i kaydı zımnında oraya emr ü havâlesi menût-ı irâde-i mekârim-âde-i atûfîleri bulunmuş olmağla fermân.

Fî 22 Mart sene 1317

Hüküm 421

Şeref-mevrûd emirnâme-i meşîhat-penâhî hülâsası

Hâsılâtı muhâcirîn mesârifine karşılık olmak üzre ihdâs edilen pulların ta‘rîfnâmesince ta‘dîlât ve tevsî‘ât icrâsı hakkındadır.

Fî 26 Mart sene 1317

Hüküm 422

Bu dahi

Ba‘demâ bi’l-cümle senedât-ı şer‘iyyenin alâ-kudretihi veya battâl kağıd üzerine büyük ve geniş olarak tahrîr ve mühürlerin de okunacak sûretde tab‘ına ve teferru‘âtına dâir.

Fî 29 Zi’l-hicce sene 1318

Hüküm 423

Bu dahi

Deyn mukâbilinde rehin veyahud vefâen ferâğ edilen emvâl-i gayr-ı menkûle içün ta‘yîn olunan müddetin inkizâsından evvel dâyin ve medyûn veyahud her ikisinin veyahud vekîl-i devrînin vefâtı hâlinde olacak mu‘âmelenin sûret-i icrâsına dâirdir.

Fî 29 Zi’l-hicce sene 1318

Hüküm 424

Siird Muhâsebeciliğine

Siird’in Sur mahallesi ahalisinden ve mütekâ‘idîn-i mülkiyeden olup bundan akdem vefât eden Hamdi bin Hasan’ın ma‘âşât-ı muhassasından müterâkim üç yüz doksan guruşa hasbe’l-me’mûriye vâzı‘ü’l-yed olduğunuzu müteveffâ-yı mezbûrun vâlidesi Meryem binti Sello bâ istid‘â beyân etmiş ve müsted‘iyye-i mezbûrenin isbât-ı verâset da‘vâsı da muvâcehe-i âlîlerinde faslı muktezî bulunmuş idüğine ve icrâ-yı muhâkeme

içün yarınki Salı günü tahsîs kılındığına mebnî yevm-i mezkûrda mahkeme-i şer‘-i şerîfe ya bizzât teşrîf veyahud bir vekilin i‘zâm buyurmaları bâbında.

Fî 16 Nisan sene 1317

Hüküm 425

Bu dahi

Tillo’da defîn-i hâk-ı gufrân olan Şeyh İsmail Fakirullah kuddise sırruh hazretlerinin derbânından iken vefât eden Hâcı Abdurrahman’ın azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı şerîfine merbût memâlih bedelâtından olarak senevî Siird mâl sandığından almakda olduğu dokuz yüz bir guruş yirmi parayı müteveffâ-yı mezbûr Hâcı Abdurrahman’ın vefâtından sonra ekber evlâd olmak cihetiyle meblağ-ı mezkûrı tamâmen Abdullah kendi nâmına kayd etdirdikden sonra meblağ-ı mezkûrı hâricen ale’s-seviyye beyne’l-verese taksîm ve mezbûr Hâcı Abdullah dahi vefât etmeğle meblağ-ı mezkûr mezbûrûn Hâcı Yusuf ve Şeyh Hüseyin ve Hacı Mahmud ve Şeyh Mustafa’ya hasbe’l-

Sayfa 87

verâse intikâl etmiş ve meblağ-ı mezkûre hasbe’l-me’mûriye vâzı‘ü’l-yed olduğunuzu Hâcı Mahmud imzâsıyla mu‘tâ istid‘âda beyân etmişdir hakîkat-i hâlin muvazzahan beyân ve berây-ı muhâkeme tahsîs olunan yarınki pazartesi günü sâ‘at altıda mahkeme-i şer‘-i şerîfe ya bizzât teşrîf veyahud bir vekîlin i‘zâm buyurmaları bâbında.

Fî 21 Nisan sene 1317

Hüküm 426

Garzan kazâsı niyâbet-i şer‘iyyesine

Leffen mürsel muhtıra-i şer‘iyyenin Beymir karyesinde bulunan Siirdli Ermeni milletinden Yosef veledi Maksi Kato’ya mu‘âmele-i teblîgiyyesinin icrâ ve ilm u haberin memhûren ve musaddakan bu tarafa i‘âde ve isrâsı himem-i aliyyelerine menût ve mütevakkıf olmağın ol bâbda.

Fî 26 Nisan sene 1317

Hüküm 427

Bitlis merkez niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

Vâsıl-ı eyâdî-i ta‘zîm ve tekrîm olan fî 18 Muharrem sene 1319 tarih ve 65 numerolu emirnâme-i fazîlet-penâhîleriyle te’kîd buyrulan fî 26 Zi’l-hicce sene 1318 tarih ve 41 numerolu emirnâme-i sâmîlerinde şehr-i Muharremü’l-harâmın hilâli mevâki‘-i mürtefi‘a ve münâsebeden taharrî etdirilerek sübûtunu mutazammın yazılacak i‘lâm-ı şer‘înin şuhûd-ı hâkimle berâber takdîmi irâde buyrulmasına binâen derakab keyfiyet münâdî vâsıtasıyla müslimîn-i beldeye i‘lân etdirilmiş ise de hasbe’l-mevsim o günler akşamları rûy-ı âsimânı setr eden sehâib-i gurre-i şehr-i mezkûrun rü’yet ve müşâhedesine mâni‘ ve hâcib olduğundan bahisle arzı muktezî olan cevâbın şimdiye kadar te’hîri şehr-i mezkûrı ta‘kîb eden Saferü’l-hayrın hilâli bi’r-ru’ye sâbit olduğu takdîrde o yolda îfâ-yı mu‘âmele etmek maksadına mebnî idi ma‘amâfîh mütekarribü’l-hulûl hilâli Saferü’l-hayrın sübûtı hâlinde emr ü irâde-i fezâil-penâhîleri vechile iktizâsının îfâsı tabi‘i bulunmuş olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 22 Muharrem sene 1319

Hüküm 428

Siird hukûk riyâseti vekâletine

Siird eytâm müdîriyetinden verilen fî 30 Nisan sene 1317 tarih ve 7 numerolu müzekkirede eytâm sandığına medyûn bulunduğu 6985 guruşun va‘desi mürûr eylediği hâlde te’diye-i deyn etmeyen Siird müdde‘î-i umûmî mu‘âvini izzetlü Fehmi Efendi’ye sekiz günlük mehli hâvî teblîğ olunan ihbârnâmenin müddeti inkizâ etmezden evvel haczden kaçırmak maksadıyla yarınki gün mûmâ ileyh eşyâ-i menkûlesini füruht edeceğinden ve bu ise mevâdd-ı müsta‘celeden bulunduğundan mûmâ ileyhin eşyâ-i menkûlesiyle haczi mücâz olan her nev‘ hulliyât vesâiresinin haczi taht-ı karâra aldırılması ifâde ve beyân olunduğundan iktizâsının îfâsı bâbında.

Fî 30 Nisan sene 1317

Hüküm 429

Siird Mutasarrıflığına

Bâlâdaki polis komiserliğinin derkenârında isimleri muharrer Elikan aşîretinden Ali bin Ömer ve Yusuf bin Ömer nâm kimesnelerin zevce-i menkûhaları Ayşi binti Nahlo ve Hacic binti Yusuf nâm hatunların kendülerine itâ‘at ve inkiyâd ve hukûk-ı zevciyete mürâ‘ât etmek üzre bâ istid‘â mahkeme-i şer‘iyyeye vukû‘ bulan iddi‘â ve mürâca‘atları üzerine mezbûrtân Ayşi ve Hacic mahkemeye celb ile sûret-i müsted‘î mezbûrtândan soruldukda mezbûrân zevc-i dâhilleri olduklarını huzûr-ı şer‘-i şerîfde ikrâr ve i‘tirâf idüp lakin zevc-i mezbûrlarına gidüp itâ‘at ve inkiyâddan imtinâ‘ etmeleriyle zevclerine inkiyâd etmek üzre taraf-ı şer‘-i şerîfden tenbîh olunmağla ol vechile zevclerine teslîmi iktizâ eder ise de ol bâbda

Fî 5 Mayıs sene 1317

Hüküm 430

Bu dahi

Siird’e tâbi‘ Civangan karyesi civârında haymenişîn Elikan aşîreti halkından Yusuf bin Ömer ve Ali bin Ömer tarafından verilen istid‘â üzerine icrâ edilen muhâkeme-i şer‘iyyede aşîret-i mezkûre halkından Ayşi ve Hadice hatunlar merkûmânın zevce-i menkûhaları olduklarını ikrâr ve i‘tirâf idüp lakin beraberlerince gidüp hukûk-ı zevciyete itâ‘at etmeyeceklerini ifâde ve beyân etmişler binâen aleyh merkûmân itâ‘atleri şer‘an muktezî olmağla bu bâbda tanzîm olunan iki kıt‘a itâ‘at i‘lâmı mezbûrân Ali ve Yusuf Ağalara verilmeğle zevcetân-ı mezbûrtânın kendülerine teslîmi içün îcâb edenlere emr ü havâlesi bâbında.

Fî 6 Mayıs sene 1317

Sayfa 88

Hüküm 431

Siird duyûn-ı umûmiye nezâretine

Nazif mahalleli müteveffâ Hâcı Ömer bin Molla İsmail’in mahalle-i mezkûrede kâin iki bâb hânesiyle emlâk-ı sâiresinin veresesi beyninde taksîm ve ifrâzı mukarrer olup müteveffâ-yı mezbûrun sagîre kızı Kerime’nin vasîsi olan nezâret-i aliyyelerine mülhak Zarifi veyahud Sadah mahallelerinden birisinde ma‘rifet-i kolcu olduğu istihbâr kılınan Hâcı Kasım bin Molla İsmail icrâ edilecek kısmında huzûrı şer‘an muktezî

bulunduğundan nihâyet üç günü tecâvüz etmemek üzre kolcu-ı merkûmun me'zûnen mahkemeye i'zâmı husûsuna müsâ'ade buyurmaları mütemennâdır ol bâbda.

Fî 28 Mayıs sene 1317

Hüküm 432

Bu dahi

Sagîre Kerime'nin vasîsi olup beyne'l-verese taksîm olunacak emlâk kısmında huzûrı iktizâ eden nezâret-i ulyâları mülhakâtından Zarifi yahud Sadah mahallelerinden birisinde kolcu bulunan Hacı Kasım'ın celb ve mahkemeye i'zâmı fî 28 Mayıs sene 1317 tarih on iki numerolu tahrîrâtda iş'âr olunduğu hâlde hâlâ gelmediğinden mu'âmele-i taksîm te'hîr edilmişdir bir iş'âr-ı sâbık kolcu-i merkûmun sür'at-i i'zâmı mütemennâdır.

Fî 6 Haziran sene 1317

Hüküm 433

Siird mutasarrıflığına

Bi-mennihi'l-kerîm Siird'e muvâsalat ve şehr-i hâl-i rûmînin yirmi üçüncü gününde işe bidâ' ve mübâşeret etmiş olduğumdan ol vechile kayd-ı dâ'iyânemin icrâsı husûsunun muhâsebe-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında fermân.

Fî 26 Haziran sene 1317

Hüküm 434

Siird duyûn-ı umûmiye nezâretine

Nazif mahalleli müteveffâ Hâcı Ömer'in emlâk ve akârâtının veresesi beyninde ma'rifet-i şer'le ifrâz ve taksîmi mukarrer olup müteveffâ-yı mezbûrun sagîre kızı Kerime'nin vasîsi nezâret-i aliyyelerine mülhak Kefere mahkemesinde ma'rifet-i kolcu idüği istihbâr kılınan Hâcı Kasım bin Hâcı İsmail'in icrâ edilecek kısmında huzûrı şer'an muktezî olmağla nihâyet üç günü tecâvüz etmemek üzre kolcu-i merkûmun me'zûnen mahkeme-i şer'iyyeye i'zâmı husûsuna müsâ'ade buyurmaları mütemennâdır ol bâbda irâde efendimindir.

Fî 26 Haziran sene 1317

Hüküm 435

Bu dahi

Sagîre Kerime'nin vasîsi olup beyne'l-verese taksîm olunacak kısmının da huzûrı şer'an iktizâ eden nezâret-i aliyyeleri mülhakâtından Kefere mahkemesinde ma'rifet-i kolcu bulunan Hacı Kasım'ın celb ve mahkemeye i'zâmı fî 26 Haziran sene 1317 tarih ve 16 numerolu tahrîrât-ı mecîde iş'âr olunduğu hâlde henüz gelmediğinden mu'âmele-i kısmet te'hîr edilmiş ve bu sebebden dolayı yetîme ve verese-i sâirenin mutazarrır olması mü'eddî bulunmuş olduğundan iş'âr-ı sâbık vechile kolcu sür'at-i i'zâmı mütemennâdır ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 6 Ağustos sene 1317

Hüküm 436

Diyarbekir merkez niyâbet-i şer'iyyesine

Fî 15 Cemâziye'l-âhir sene 1317 tarih ve bilâ numerolu tahrîrât-ı aliyye-i fâzılâneleriyle irsâl buyrulan hüccet-i şer'iyye sûret-i musaddakası Siirdli Sabri bin Ömer'e bi't-teblîğ ol bâbdaki ilm u haber musaddak olduğu hâlde leffen takdîm ve isrâ kılındı ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 20 Ağustos sene 1317

Sayfa 89

Hüküm 437

Evkâfa âid de'âvî ile evkâfa mülhaka mütevellîlerinin muhâsebeleri vakt ü zamânıyla bi'r-ru'ye hukûk-ı evkâfın muhâfaza ve teferru'âtına dâir emirnâme-i meşihat-penâhî.

Fî 19 Eylül sene 1317

Hüküm 438

Tezkire-i Osmâniye almaksızın izinnâme i'tâ eden nâibler ve akd icrâ eyleyen imâm ve muhtarların ta'yîn-i mücâzâtlarına ve teferru'âtına dâir bu dahi.

Fî 19 Eylül sene 1317

Hüküm 439

Ecnebî vasîlerin ecnebî eytâmı emvâl ve emlâkine müte‘allık mu‘âmelât-ı ferâgiyyede hüccet-i şer‘iyye aranmayup konsoloshâne ilm u haberi ile mu‘âmele edilmesi hakkında.

Fî 19 Eylül sene 1317

Hüküm 440

Musa Harun’un istid‘âsına yazılan derkenâr

Bâlâdaki derkenârların mütâla‘asından keyfiyet muhât-ilm-i âlî-i mutasarrıf-ı ekremîleri olacağı vechile merkûm Musa’nın tarafına reddi taleb etdiği meblağ vaktiyle mahkeme-i şer‘iyyeden kendüsine li ecli’t-tahsîl tevdî‘ edilen yirmi küsûr bin guruşluk hâric kassâm-ı senedâtdan ashâb-ı zimemâtdan tahsîl eylemiş olduğu beş bin küsûr guruşdan hasbe’ş-şerâke hisse-i esâsiye ve irsiyesiyle vâlidesinin hisse-i mevrûsesi ba‘de’t-tenzîl bâkîsi eytâm müdîriyetinin müzekkiresi üzerine kendüsinden bi’t-tahsîl verese-i sâireye taksîm olunmuş ve merkûmun vereseden Hürmüz nâm kadın aleyhine ikâme eylediği da‘vâsının mesmû‘a ve iltifâta şâyân olmadığından reddine hükm lâhık olup ma‘a hazâ mezkûr i‘lâm mevki‘-i icrâya konulmadığı gibi netice-i temyîze kadar dahi bi’t-tab‘ konulamayacağı derkâr bulunmuş olmasına ve tahsîl olunan meblağ ise mevrûs bir akçe olup muhakeme her halde sâhibine teslîm ve îsâle de mecbûr bulunmasına nazaran merkûmun bu bâbda iddi‘âsı vâhî ve gayr-ı vârid ve mezkûr i‘lâmın bundan dolayı mevki‘-i icrâya vaz‘ edilmemişdir yolundaki ifâdesi hilâf-ı vâkı‘ olduğu ma‘rûzdur fermân.

Fî 19 Cemâziye’l-âhir sene 1319

Hüküm 441

Bitlis merkez niyâbet-i şer‘iyyesine

Bitlis ahalisinden müteveffâ İsmail Efendi’nin terk etdiği eytâma vasî nasb ve ta‘yîni şeref-mevrûd fî 28 Ağustos sene 1317 tarih ve 169 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinde emr ü iş‘âr buyrulmuş ve müteveffâ-yı mûmâ ileyh Siird’de vefât etmiş ise de eytâmına kimse vasî ta‘yîn kılınmamış ve el-hâletü hazihi nefs-i Bitlis’de sâkin bulundukları

istihbâr kılınmış olduğundan oraca îcâbının icrâ ve mersûl müzekkire leffen isrâ kılındığının arzıyla terkîm-i beyân-ı keyfiyete ibtidâr kılındı ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 2 Cemâziye'l-âhir sene 1319

Hüküm 442

Evkâf müdîriyetinin müzekkiresine derkenâr

Meâl-i müzekkireye nazaran çarşı câmi'inin münhal bulunan cum'a müezzinliğine câmi'-i şerîf-i mezkûr vâridâtından senevî yüz guruş alınmak üzre Nazif mahallesinde sâkin Hafız Yasin Efendi ibni Hacı Mahmud nâm kimesne münâsib olmağla sene-be-sene vazîfe-i mezkûrenin mezbûr Yasin Efendi'ye i'tâsı iktizâ eylediği işbu mahalle tahşiye kılındı.

Fî 20 Cemâziye'l-âhir sene 1319

Hüküm 443

Fî 16 Kânûn-ı sânî sene 1315 tarih ve 226 numerolu emirnâme-i âlî-i hazret-i fetvâ-penâhîye derkenârdır

Siird mahkeme-i şer'iyyesinin mefrûşâtı ve mahrûkâtı içün senevî muhassas olan altı yüz guruşun geçen sene havâlesi vürûd etmediğinden dolayı muhâsebeden alınamadı vukû'bulan arz ve istîzân üzerine şeref-mevrûd olup sûret-i aliyyesi bâlâya alınan emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı fetvâ-penâhînin müfâd-ı

Sayfa 90

ma'lûm-ı âsafâneleri olacağı üzre mefrûşât ve mahrûkât esmânının sûret-i tahsîs ve i'tâsı ehl-i hibre cânibinden müretteb ve meclis-i idâreden musaddak keşf pusulalarının irsâliyle meşrût ve mukayyed olup binâen aleyh mahkeme-i mezkûrenin mefrûşâtı fersûdelenüp isti'mâle gayr-ı sâlih bir hâlde olduğu gibi mevsim-i şitânın tekarrübü hasebiyle mahrûkâtsız dahi durulamayacağı derkâr olmağla her iki cihetin lüzûm ve vücûbu i'tibâriyle îcâbının icrâ ve keyfiyetin bâ mazbata makâm-ı celîl-i meşîhat-penâhîye arz ve inbâsı menût-ı re'y-i devletleridir.

Fî 25 Teşrîn-i evvel sene 1307

Hüküm 444

Bitlis merkez niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

Şehr-i Recebü’l-ferd hilâlinin rü’yet ve sübûtı içün iş‘âr-ı fâzılâneleri vechile vaktiyle münâdî vâsıtasıyla muvahhidîn-i beldeye teblîğ etdirilmiş ise de rü’yet edilememesine mebnî ol bâbdaki tahrîrât-ı aliyyeye vaktiyle cevâb i‘tâ olunmadı binâen aleyh karîbü’l-hulûl olan şehr-i Şa‘bânü’l-mu‘azzam hilâlinin rü’yetiyçün kezalik münâdî vâsıtasıyla müslimîn beldeye i‘lân edilmekle rü’yeti hâlinde hâkim i‘lâmının şuhûd-ı hâkimle beraber irsâli tabî‘i olduğu şeref-vârid olan fî 22 Teşrîn-i evvel sene 1317 tarih ve 211 numerolu tahrîrât-ı aliyye-i fâzılânelerine cevâben arz olunur.

Fî 27 Teşrîn-i evvel sene 1317

Hüküm 445

Bu dahi

Rü’yet ve sübûtı hâlinde tanzîm edilecek i‘lâmın şuhûd-ı hâkimle berâber irsâli şeref-mevrûd fî 23 Receb sene 1319 tarih ve 225 numerolu tahrîrât-ı aliyye-i fezâil-penâhîlerinde iş‘âr buyrulan şehr-i Şa‘bân’ın hilâli rü’yetiyçün münâdî vâsıtasıyla muvahhidîn-i beldeye i‘lân edilmiş ise de o günlerde rûy-ı semâ sehâb-ı kesîfle mestûr olduğundan rü’yeti kâbil olamadığı cevâben arz olunur ol bâbda.

Fî 3 Teşrîn-i sânî sene 1317

Hüküm 446

Siird nizâmiye birinci tabur binbaşılığı cânib-i âlîsine

Vârid-i cây-ı i‘zâz olan fî 7 Teşrîn-i evvel sene 1317 tarih ve 75 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinde tanzîm ve irsâli iş‘âr buyrulan müteveffâ Mülâzım-ı sânî Şükrü Efendi’nin kassâm defteri bi’t-tanzîm leffen irsâl-i savb-ı âlîleri kılındığı cevâben beyân olunur.

Fî 13 Teşrîn-i sânî sene 1317

Hüküm 447

Metrûkât-ı Yunaniyeye dâir olup leffen mersûl on sekizinci mâddesinin muhâfaza-i ahkâmına dâir ilmiye ve mehâkim-i şer‘iyyece ihtimâm kılınması lüzûmuna dâir emirnâme-i âlî-i fetvâ-penâhî

Fî 12 Teşrîn-i sânî sene 1317

Hüküm 448

Mustafa bin Haseki tarafından mu‘tâ istid‘âya yazılan derkenârdır

Evkâf müdîriyetinin bâlâdaki derkenârında beyân olunduğu üzre arâzî-i mezkûrenin komisyon ma‘rifetiyle mevki‘-i müzâyedeye konularak inkıtâ‘-ı rağbâtdan sonra tarafeynden îcâb ve kabûl ile şer‘an mün‘akid olan icârenin feshi müsted‘î-i mezbûrun mücerred tâlib ziyâde olmasıyla kâbil olmayup ancak tarafeynin rızâlarıyla feshi câiz olunabileceği ma‘rûzdur ol bâbda.

Fî 13 Teşrîn-i sânî sene 1317

Hüküm 449

Diyarbekir niyâbet-i aliyyesine

C. fî 12 Teşrîn-i sânî sene 1317 ne Receb ve ne de Şa‘bân’ın gurreleri buraca sâbit olmadığı ma‘rûzdur.

Sayfa 91

Hüküm 450

Derviş Efendi’nin istid‘âsına derkenâr

Mebhûsun anh i‘lâmın müsted‘î-i mûmâ ileyhe âid olduğu Yasin Efendi’den lede’s-suâl anlaşılmış ve gerçi i‘lâm-ı mezkûr mündericâtından müteveffâ pederinin hukûkuna dahi ta‘alluk eder cihet görülmüş ise de müsted‘î-i temyîz Yasin Efendi’nin i‘lâm-ı mezkûrun bir sûret-i musaddakasının mahkemeden ahzıyla evrâk-ı temyîziyesine rabtı kâbil olacağına nazaran i‘lâm-ı mebhûsun müsted‘î Derviş Efendi’ye i‘âde ve i‘tâsı husûsunun evrâk me’mûrluğuna emr ü havâlesi bâbında fermân.

Fî 13 Teşrîn-i sânî sene 1317

Hüküm 451

Diyarbekir niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

Fî 15 Cemâziye’l-âhir sene 1319 tarihli tahrîrât-ı aliyye-i fâzılâneleriyle gönderilen nafaka hüccet-i şer‘iyyenin sûret-i musaddakası Siirdli Sabri bin Ömer’e bi’t-teblîğ ol bâbdaki ilm u haber musaddak olduğu halde fî 20 Ağustos sene 1317 tarih ve 18 numerolu tahrîrât-ı dâ‘iyânemle irsâl olunduğu bi’l-mürâca‘a kayden anlaşılmağla cevâben arz olunur ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 15 Teşrîn-i sânî sene 1317

Hüküm 452

Hâcı Berho ve Ömer’in istid‘âları üzerine yazılan derkenârdır

Li ecli’t-temyîz makâm-ı celîl-i cenâb-ı fetvâ-penâhîye arz ve takdîm olunagelen i‘lâmât-ı şer‘iyyenin netice-i karâra değin te’hîr-i hükümleri lâbüdd olup gönderilen i‘lâmât tasdîk olunduğu takdîrde mahkûm-ı lehin edâ ve teslîmine mahkûm-ı aleyhden bir kefîl alınabileceği i‘lâmât-ı şer‘iyyenin temyîz ve istînâfı hakkındaki ta‘lîmât-ı seniyyenin birinci bendi ahkâmından olmağla ol vechile müsted‘î-i temyîzden kefîl alınmak lâzım geleceği ma‘rûzdur.

Fî 15 Teşrîn-i sânî sene 1317

Hüküm 453

Genc sancağı niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i âlîsine

Sene-i hâliye şehr-i Şa‘bânü’l-mu‘azzamının gurresi buraca sâbit olmadığı fî 10 Teşrîn-i sânî sene 1317 tarih ve 15 numerolu tahrîrât-ı fâzılânelerine cevâben beyân olunur ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 23 Teşrîn-i sânî sene 1317

Hüküm 454

Siird mutasarrıflığına

Siird ahalisinden maktûl İsa Ağa’nın veresesi tarafından vâkı‘ iddi‘a üzerine kâtili Hüsnü bin Hâcı Mahmud’un kısas da‘vâsı hakkında vaktiyle mahkeme-i şer‘iyyece da‘vâları zabt edilmiş ve itmâm-ı muhâkeme şuhûdun ikâmesine ta‘lîk edilmişidi kâtil-i

mezbûr ise yarınki gün nakl-i da‘vâ etdiği Diyarbekir’e gönderileceği istihbâr kılınmış ve sâlifü’l-arz itmâm-ı muhâkemeleri dahi kuvve-i karîbeye gelmiş olmağla muhâkemelerinin hitâmına kadar merkûm Hüsnü’nün te’hîr-i i‘zâmiyçün jandarma binbaşılığına emr ü havâle buyrulması bâbında.

Fî 4 Kânûn-ı evvel sene 1317

Hüküm 455

Bu dahi

İsa Ağa’nın kâtili denilen Hüsnü’nün mahkeme-i şer‘iyyece verese tarafından ikâme edilen kısas da‘vâsının rü’yet ve ikmâli zımnında merkûm Hüsnü’nün Diyarbekir’e te’hîr-i i‘zâmı dünkü gün arz-ı huzûr-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı ekremîleri kılınmışidi binâen aleyh bugün şer‘an muhâkemeye şürû‘ edilmek üzre merkûmun mahkeme-i şer‘iyyeye getirilmesi husûsu zâbıtaya ihbâr edildiği hâlde müdde‘î-i umûmî mu‘âvinliği tarafından emr olunmadıkça getiremeyeceği cevâbı verilmiş ve meselenin şer‘an rü’yetine nazaran merkûmun habsi gayrın emrine mütevakkıf olmayup dâ‘îlerinin huzûr-ı âlîlerine arzı ve zât-ı âlî-i mutasarrıf-ı ekremîlerinin emri üzerine mahkeme-i şer‘iyyeye getirilmesi lâzım geleceği emrindeki bedâhetden her nasılsa zâbıtanın zühûlu görülmüş olduğuna mebnî keyfiyetin ol vechile zâbıtaya emr ü teblîği bâbında fermân.

Fî 5 Kânûn-ı evvel sene 1317

Sayfa 92

Hüküm 456

Siird mutasarrıflığına

Siirdli İsa Ağa’nın kâtili denilen Hüsnü bin Hâcı Mahmud’un cihet-i cezâiyyece derdest-i icrâ bulunan muhâkemesinin Diyarbekir’e naklinden dolayı Bitlis’den evvelisi gün buraya i‘zâmı hasebiyle katîl-i müteveffâ-yı mezbûrun veresesi tarafından kısas da‘vâsı zımnında mahkeme-i şer‘iyyece rü’yet edilmekde bulunmuş olan muhâkeme-i şer‘iyyelerinin itmâmı zımnında merkûm Hüsnü’nün Diyarbekir’e te’hîr-i i‘zâmı fî 4 Kânûn-ı evvel sene 1317 tarihli arîza-i âcizî ile arz edilmiş ve taraf-ı sâmîlerinden dahi zâbıtaya havâle buyrulup derdest-i i‘zâm olduğu hâlde te’hîr ve ta‘vîk edilmişidi dünkü gün kâtil-i müte‘ahhid denilen merkûm Hüsnü’nün mahkeme-i şer‘iyyece de getirilmesi

husûsu zâbıtaya teblîğ ve ihbâr edildiği hâlde bir takım hâric-i saded ve vazîfe ma‘zeretler dermiyânıyla mahkemeye göndermekden her ne esbâba mebnî ise ibâ ve imtinâ‘ eylemiş ve bu hâli derakab dünkü gün gerek şifâhen ve gerek fî 5 Kânûn-ı evvel sene 1317 tarih ve 36 numerolu tezkire-i âcizî ile yine arz edilmiş ve merkûmun mahkemeye irsâli husûsu taraf-ı devletlerinden bâ-derkenâr zâbıtaya emr ü havâle buyrulmuş olduğu hâlde gecesi kemâl-i telaş ile merkûmun nısfü’l-leylde çıkarılarak Diyarbekir’e götürüldüğü mezîd-i esef ve istiğrâbla haber alındı bunun şu kadar ma‘rûzât-ı dâ‘iyâneme karşı nısfü’l-leylde çıkarılması emrinde ma‘lûmât-ı devletlerinin olmaması tabî‘î olacağına ve işin böyle sûret-i mültezimânede deruhde edilmesindeki esbâb şâyân-ı te’emmül bulunmuş olmasına nazaran keyfiyet meşîhat ve vilâyet-i celîleye arz edilmek üzre merkûmun böyle i‘zâmıyla murâfa‘a-i şer‘iyyenin te’hîrine ve hukûk-ı veresenin velev muvakkaten olsun ziyâ‘ına sebebiyet verenlerden icâleten keyfiyetin istîzâhıyla işbu tezkire-i âcizîye tezyîl edilmesi husûsuna şâyân-ı müsâ‘ade-i aliyye-i dâverîleri mütemennâdır.

Fî 6 Kânûn-ı evvel sene 1317

Hüküm 457

Dersa‘âdetde huzûr-ı celîl-i meşîhat-penâhîye

C. Fî 22 Kânûn-ı evvel sene 1317 Nuri imzâlı telgrafnâmenin sûreti alınarak mütâla‘agüzâr-ı abîdânem oldu mezbûr Nuri’nin babası olup katîlen vefât eden İsa Ağa’nın kâtili denilen Hüsnü’nün Siird bidâyet mahkemesi cezâ dâiresinden i‘dâmına sâdır olan i‘lâm mahkeme-i temyîzce nakz olunmasından dolayı merkûm Hüsnü Bitlis ve ândan dahi Diyarbekir vilâyetine nakl-i da‘vâ eylemiş olduğuna mebnî Bitlis vilâyet-i celîlesinin emirnâmesini hâmilen Diyarbekir’e götürmek üzre yol uğrağı olan Siird’e getirilmiş ve mezbûr Nuri’nin taleb ve mürâca‘atı üzerine mahkemeye i‘zâmı husûsu taraf-ı dâ‘iyânemden makâm-ı mutasarrıfîye yazılmış ise de vilâyetin emirnâmesine nazaran Siird’de te’hîri uyamayacağını zâbıtadan beyân olunarak Diyarbekir’e i‘zâm edildiği ma‘rûzdur fermân.

Fî 1 Kânûn-ı sânî sene 1317

Hüküm 458

Siird mutasarrıflığına

Nazif mahalleli Hâcı Şakir bundan akdem taht-ı nikâhındaki zevcesini bâinen tatlîk ve zevc-i âhere varmadan tekrar tezevvüc eylediği istihbâr kılınmış ve her ne kadar araşdırıldıysa da kendini ihfâ idüp buldurulamamış olduğundan îcâb-ı şer‘îsinin icrâsı içün polis ma‘rifetiyle mahkeme-i şer‘iyyeye i‘zâmı husûsuna müsâ‘ade-i aliyye-i atûfîleri şâyân buyrulmak bâbında fermân.

Fî 7 Kânûn-ı sânî sene 1317

Hüküm 459

Eimmeye ihtârnâme

Öteden berü devletce mevzû‘ olan kavânîn ve nizâmât-ı mer‘iyye cümlesinden bulunan izinnâme ahzı kazıyye-i (…) bahâsına her ferdin ve ale’l-husûs eimme efendilerin mürâ‘ât etmesi muktezî iken izinnâme almaksızın ve tarafeyn beyninde mevâki‘-i şer‘iyye ve nizâmiye bulunup bulunmadığı tedkîk edilmeksizin akd-i nikâh etmekde olduğunuz istihbâr kılınmışdır bundan böyle arîz ve amîk tahkîkât-ı mükemmele-i şer‘iyye îfâsına i‘tinâ ve dikkat ve hilâfından tevakkî ve mücânebet etmeniz lüzûmu izbâr ve aksi hâlinde

Sayfa 93

haklarında mu‘âmele-i şedîde-i kânûniye icrâ edileceği son def‘a olarak ihtâr olunur.

Fî 9 Kânûn-ı sânî sene 1317

Hüküm 460

İcrâ me’mûriyetine

Siird’in Nazif mahalleli Hâcı Şakir bin Hâcı Musa zevcesi Safiye Hatun’ı talâk-ı selâse ile tatlîk eylediği ber nehc-i şer‘î sâbit olup ol bâbdaki i‘lâm-ı şer‘î dahi rabt kılınmağla firâk mu‘âmelesinin icrâsı husûsu beyân olunur.

Fî 13 Kânûn-ı sânî sene 1317

Hüküm 461

Siird mutasarrıflığına

İşbu istid‘â mütâla‘a-güzâr-ı dâ‘iyânem oldu Hatırend karyeli Halil ve İsa nâm kimesneler bir kıt‘a mer‘a da‘vâsı husûsuna mahkeme-i şer‘iyyede mûmâ ileyh Molla Ömer Efendi’yi tevkîl etmişler ise de mûmâ ileyhin îfâ-yı vekâletden ve mehâkime mürâca‘atdan memnû‘ olduğu dâ‘îlerince gayr-ı ma‘lûm bulunduğu gibi mûmâ ileyhin şimdiye kadar şu hâl ve hareketi de mahkemece görülmediği ve kendisinin bâ irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî menfî olup Bitlis’de ikâmete me’mûr olduğu keyfiyeti ise bi’t-tab‘ hükûmet-i seniyyece ma‘lûm olacağından burada ikâmetden men‘i de re’y-i âlî-i atûfîlerine mütevakkıf bulunduğu ma‘rûzdur.

Fî 24 Kânûn-ı sânî sene 1317

Hüküm 462

Bezm karyeli Musa bin İbrahim imzâsıyla mu‘tâ istid‘â leffen irsâl kılındı mündericâtına nazaran ber mûceb-i nizâm îcâbının icrâsı bâbında irâde efendimindir.

Fi 27 Kânûn-ı sânî sene 1317

Hüküm 463

Makâm-ı âlî-i fetvâ-penâhîden mevrûd emirnâme üzerine mülhakâta ta‘mîm

Muvazzaf olan nâibler öz ve gayr muvazzaf bulunanlar birer guruşluk pul izinnâmelere ilsâkına dâirdir.

Fî 20 Şubat sene 1317

Hüküm 464

Makâm-ı mu‘allâ-yı fetvâ-penâhîye

Deyn mukâbilinde rehn veya vefâen ferâğ edilen emvâl-i gayr-ı menkûle hakkında edilecek mu‘âmeleyi âmir ta‘mîmen beyân buyrulan selh-i Zi’l-ka‘de sene 1319 tarih ve bir numerolu emirnâme-i âlî-i cenâb-ı meşîhat-penâhîlerinde dâyin ve medyûn ile vekîl-i devrîden her üçünün vefâtı ve verese-i medyûndan kibâr olup da gâib bulunduğu takdîrde rehin veyahud vefâen ferâğ mu‘âmelelerinin sûret-i icrâsına dâir sarâhat olmadığından ve buna mümâsil elde derdest-i rü’yet bir da‘vâ bulunduğundan edilecek mu‘âmelenin irâdesi merhûn-ı emr-i âlî-i cenâb-ı meşihat-penâhîleri bulunmuşdur ol bâbda.

Fî 4 Zi'l-ka'de sene 1319 / fî 30 Kânûn-ı sânî sene 1317

Hüküm 465

Garzan kazâsı niyâbet-i şer'iyyesine

Ammizâdesi müteveffâ Süleyman'ın terekesinden hisse-i musîbesinin kendisine i'tâsı istirhâmına dâir Yeğendüzlü Hâcı Reşid imzâsıyla mu'tâ istid'â leffen isrâ kılınmışdır îcâb-ı şer'îsinin icrâsı husûsuna himmet buyrulması mütemennâdır ol bâbda irâde efendimindir.

Fî 23 Şubat sene 1317

Hüküm 466

Sertahsildârlık müzekkiresine derkenâr

İşbu müzekkire bi'l-havâle eytâm müdîriyetinden bâlâda muharrer derkenârına nazaran hazîne-i celîleye medyûnen vefât idüp terekesi tahrîr olunanların veresesi aleyhine sâdır olan i'lâmât derecât-ı mehâkimden imrârıyla hükmü lütfen kesb-i kat'iyyet etdikden ve Bâb-ı âlîye takdîm ve oradan bâ buyruldu adliye nezâret-i celîlesine teblîğ edildikden sonra henüz zimemât-ı matlûbenin tahsîli yoluna gidileceği evâmir-i mübelliğe iktizâsından bulunmağla meblağ-ı mezkûrun böyle bilâ hükm eytâm sandığından verilmesi câiz olamayacağı ma'rûzdur fermân.

Hüküm 467

Makâm-ı mu'allâ-yı fetvâ-penâhîye

Medyûnen vefât eden Mustafa bin İlyas'ın terekesinden olarak iki yüz elli guruşun Nazif mahalleli Hâcı İsa'ya teslîmi husûsuna bi'l-muhâkeme hâkim-i lâhık olmuş ve müteveffâ-yı mezbûrun sagîr oğullarının vasîleri bulunmamış olmağla tedkîkât-ı şer'iyye icrâ buyrulmak üzre ol bâbda sâdır olan i'lâm melfûfen takdîm-i pişgâh-ı

Sayfa 94

merâhim-iktinâh-ı fetvâ-penâhîleri kılınmış olmağın ol bâbda.

Fî 16 Zi'l-hicce sene 1319 / fî 13 Mart sene 1318

Hüküm 468

Hâcı Hüseyin Ağa'nın evkâf mütevellisi rıf'atlü Hamid Ağa'ya

Mütevellîsi bulunduğunuz ceddiniz Hâcı Hüseyin Ağa evkâfı merbûtâtından olup Ermeni milletinden Betros'un bir sene müddetle istîcâr eylediği bir bâb bardakçı dükkanının tavanı dört aydan beri harab olmuş ve şimdiye kadar ta'mîr olunmayup havâic-i dükkâniyesi açıkda kalmasıyla berâber icrâ-yı san'atdan dahi mu'attal kalmış olduğu mezbûr Betros tarafından verilen arz-ı hâlden anlaşılmışdır vakfın meşrûtalarına sarfı lâzımeden bulunmasına mebnî bilâ te'hîr mezkûr dükkânın icrâ-yı ta'mîriyle bir daha müste'cir-i merkûmun sızlanmasına meydan verilmemesi lüzûmu beyân olunur.

Fî 17 Zi'l-hicce sene 1319 / fî 14 Mart sene 1317

Hüküm 469

Siird müfettişliği cânib-i vâlâsına

Fî 2 Zi'l-hicce sene 1319 gününden i'tibâren Mardin niyâbetine tahvîl-i me'mûriyet etdiğime ve rehberî-i tevfîk-i Bârî ile yarın mahall-i me'mûriyetime müteheyyi-i azîmet bulunduğuma mebnî ta'yîn buyurulacak halefin bizzat muvâsalatına veyahud tarafından vekîl ta'yînine değin umûr-ı şer'iyyenin rü'yet ve tesviyesiyçün taraf-ı dâ'iyânemden vekîl ta'yîni muktezî bulunmağla yarınki günden i'tibâren vazîfe-i niyâbete âid husûsâtı îfâya zât-ı şerîfleri tevkîl edilmiş ve mühr-i resmî ile evrâk ve sicillât ve cerâid mahkemede nezâret-i fâzılâneleriyle şer'î kâtibi Ömer Efendi'ye teslîm kılınmış olduğu beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı efendim.

Fî 1 Muharrem sene 1320 ve fî 27 Mart sene 1318

İşbu muharrerât kaydı defterinin on dördüncü numerolu ve fî 26 Haziran sene 1317 tarihli muharrer olan müzekkireden elli birinci numeroya kadar olan muharrerât zamân-ı me'mûriyetimde tahrîr olunduğu tasdîk kılındır.

Fî 1 Muharrem sene 1320

Nâib-i livâ-i Siird (mühür)

Hüküm 470

Fî 1 Nisan sene 1318 tarih ve 58 numerolu kumandanlığının tezkiresine derkenârdır

Ma‘lûm-ı âlîleri olduğu üzre bir mahkemeden i‘lâm sudûrı müdde‘î ve müdde‘â aleyhin huzûr-ı hâkimde da‘vâ ve müdâfa‘alarına göre i‘lâm i‘tâsı şer‘an lazım olduğuna ve binaen aleyh mahkemeye i‘zâm buyrulan Seyyid Ahmed’in ifâdesine nazaran mezbûre Sabite Hatun kendi mahtûbesi olup müddet-i askeriyesinin îfâsı zımnında Siird’e sevk olunduğu sırada kabûl-i nikâh içün biraderi Alişan’ı tevkîl eyleyerek bi’l-vekâle akd-i nikâh icrâ kılındığı dermiyân eylemiş ve husûs-ı mezkûr yine mahallinde faslı muktezî ve merkûmun orada huzûruna veyahud tarafından âherin bâ hüccet-i şer‘iyye tevkîline mütevakkıf bulunmuş olduğundan îcâbının icrâsı menût-ı irâde-i aliyye-i hazret-i kumandanîleri olmağın ol bâbda fermân.

Fî 1 Nisan sene 1318

Hüküm 471

Kefreli Hüseyin bin Hüseyin tarafından verilip mutasarrıflıkdan muhavvel istid‘âya derkenâr

Vürûd eden defter-i kassâm sûreti mütâla‘a olundu vâkı‘a kassâm-ı mezkûrun ihrâcât sütûnunda arazi-i emîriyeden birkaç tarla ile bazı akâr satılarak esmân-ı hâsılasından tesviye-i duyûn edildiği görüldü halbuki deyn içün müteveffâdan mahlûl arazi-i emîriyenin satılmasına asla mesağ-ı kânûnî olmamasına ve mülk akârın satılması içün bir kâ‘ide izn-i şer‘î sâdır olup olmadığı ve tesviye edildiği gösterilen düyûnun ber nehc-i şer‘î hasm muvâcehesinde sübûtuyla hükm-i luhûk edip etmediği musarrah olmamasına göre defter-i kassâm-ı mezkûrda bir çok halelât-ı şer‘iyye mevcûd ise de defter-i mezkûr bir mahkeme-i şer‘iyyeden sâdır olarak vesâik-i şer‘iyyeden ma‘dûd

Sayfa 95

olmağla halelât-ı şer‘iyyesinden dolayı tefevvüz ve feshi fetvâhâne-i âlîye aid bir vazife olup burada bir mu‘âmele icrâsına salâhiyet-i şer‘iyye ve kânûniye olmadığından müsted‘înin mezkûr defter-i kassâmı ale’l-usûl istînâf eylemesi iktizâ eder ol bâbda.

Fî 14 Nisan sene 1318

Hüküm 472

Diyarbekir niyâbet-i şer‘iyyesine

Diyarbekir’de berberlik etmekde bulunan Siird ahalisinden Şeyh İbrahim bin Şeyh Derviş aleyhine Siird mahkeme-i şer‘iyyesinden sâdır olan nafaka hüccetinin sûret-i musaddakası leffen irsâl olunmağla mu‘âmele-i teblîğiyesinin icrâ ve merbût ilm u haberin isrâ buyrulması husûsuna masrûfî-i himem-i aliyye-i fezâil-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 25 Nisan sene 1318

Hüküm473

Siird mahkeme-i şer‘iyyesi kitâbetine

Te’lîf-i beyt zımnında bâ emr-i vilâyet-penâhî yarın Garzan’a azîmetim mukarrer idüğinden avdet edinceye değin niyâbete aid umûr-ı şer‘iyyenin ehliyetiniz hasebiyle rü’yetine tarafımdan tevkîl edilmiş olduğunuzdan yarınki günden i‘tibâren işe mübâşeret ve îfâ-yı vazîfeye dikkat olunması beyân olunur.

Fî 2 Safer sene 1320 ve fî 27 Nisan sene 1318

Hüküm 474

Siird mutasarrıflığına

Siird’in Ayn-ı Salib mahallesinde vâkı‘ Keldânî Katolik kilisasına mülâhık mahalle-i mezkûre ahalisinden Yosef bin Hanna ile hemşiresi Sebdi’nin mutasarrıf bulundukları tahtânî iki oda ve bir eyvân ve bir havliyi şâmil bir bâb menzili semen-i ma‘lûm mukâbilinde cemâ‘at-i mezkûre keşişlerinden Nesi Hürmüz ve Nesi Kuma’ya bey‘ ve füruht eylediğinden takrîrlerinin ahzı zımnında ol bâbdaki evrâkıyla berâber tarafeyn komisyona gelmişlerse de hafî ve celî icrâ edilen tahkîkâtda mezkûr hâne kilise-i mezkûreye ilâve ve ilhâk olunmak üzre nâm-ı müste‘ârla alınmakda olduğu anlaşılmış ve keşişân-ı merkûmân hasbe’l-meslek mücerred olup ba‘demâ te’ehhüle de âyinleri müsâ‘id olmadığından ve öyle evlâd u iyâli olmayan ve her vakit kiliselerde ikâmet eden ruhbânın mesken tedârikinden müstağnî bulunduklarına nazaran bunların her halde mu‘âmele-i ferâgiyyenin tesrî‘-i icrâsında ısrâr eylemeleri bu ciheti mü’eyyed bulunmuş olması hasebiyle takrîrlerinin ahzınca tereddüd hâsıl edilmiş olduğundan ve kezalik

burada bulunan domingiyan rahibleri nâmına olmak üzre muvâza‘a sûretiyle başka bir hânenin alınması mutasavver bulunduğundan komisyonca bunlar içün edilecek mu‘âmelenin mahremâne olarak istîzân buyrulması bâbında.

Fî 14 Mayıs sene 1318

Hüküm 475

Bu dahi

Bi-mennihi’l-kerîm Siird’e muvâsalat ve şehr-i hâl-i rûmînin yirmi dokuzuncu gününde işe mübâşeret etmiş olduğumdan ol vechile kayd-ı dâ‘iyânemin icrâsı husûsunun muhâsebe-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında.

Fî 29 Mayıs sene 1318

Hüküm 476

Kulb niyâbetine

Fî 21 Mayıs sene 1318 tarih ve iki numerolu tahrîrât-ı vâridenizde müteveffâ İsmail Efendi’nin emvâl-i metrûkesi esmânı olup irsâl olunduğu beyân olunan yüz elli bir guruş vâsıl olduğu cevâben beyân olunur efendim.

Fî 4 Haziran sene 1318

Hüküm 477

Siird bidâyet mahkemesi riyâset-i evvelîsine

Hatrend karyesi ahalisinden Şeyh Süleyman’ın vekîli Tillolu Molla Ömer Efendi ile karye-i mezkûre ahalisi miyânelerinde Siird mahkeme-i şer‘iyyesinde tekevvün eden mer‘a da‘vâları esnâsında mezkûr Hatrend karyesi ahalisi tarafından mahkeme-i şer‘iyyeye ibrâz olunan fî 25 Teşrîn-i sânî sene 1317 tarih ve 34 numerolu i‘lâm-ı gıyâbînin fesh veya tasdîk olunup olmadığının zeylen beyânı matlûbdur.

Fî 4 Haziran sene 1318

Sayfa 96

Hüküm 478

Bitlis merkez niyâbet-i şer‘iyyesine

Kulb mâl müdîr-i sâbıkı Bitlisli İsmail Efendi’nin emvâl-i metrûkesi esmânı olup vâkı‘ olan iş‘âr üzerine bu kerre Kulb niyâbetinden gönderilen yüz elli bir guruşdan dört guruş on para bendiye ve posta ücreti ba‘de’t-tenzîl mütebâkî yüz kırk altı guruş otuz para müteveffâ-yı mûmâ ileyhin orada bulunan veresesine li ecli’l-i‘tâ bir çiftçiye vaz‘an takdîm kılındığından vüsûlünün emr ü iş‘ârı bâbında.

Fî 12 Rebiülevvel sene 1320 / fî 5 Haziran sene 1318

Hüküm 479

Şirvan niyâbet-i şer‘iyyesine

Makâm-ı mu‘allâ-yı cenâb-ı fetvâ-penâhînin sûreti bâlâda muharrer emirnâme-i sâmîye leffen irsâl buyrulan Zarife imzâsıyla mümzâ istid‘â merbûten isrâ kılındı usûl-i meşrû‘asına ve emirnâme-i mezkûrun hükm-i celîline tevfîkan iktizâsının îfâ ve inbâsı siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı

Fî 11 Haziran sene 1318

Hüküm 480

Siird jandarma binbaşılığına

Jandarma efrâdından Hüseyin Çavuş bin Mahmud’un eytâm sandığından istikrâz eylediği dokuz yüz yirmi guruşun va‘desi hulûl etmeğle mahkeme-i şer‘iyyeden sâdır olup leffen mersûl fî 20 Rebiülevvel sene 1320 tarihli muhtıranın mu‘âmele-i teblîgiyyesinin icrâ ve ol bâbdaki ilm-i haber musaddakan i‘âde ve isrâsı bâbında.

Fî 16 Haziran sene 1318

Hüküm 481

Makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhîye

Fî 4 Mayıs sene 1318 tarih ve 45 numerolu emirnâme-i âlî-i semûhîleriyle irsâl buyrulan Haras karyeli Zarif’in arz-ı hâli aid bulunduğu Şirvan kazâsı niyâbetine gönderilmiş idi vârid olan tahrîrât-ı cevâbiyenin merbûtı bulunan ifâde-i mazbûtasının sûret-i musaddakası leffen takdîm-i pîşgâh-ı veliyyü’n-ni‘amîleri kılınmış olmağla ol bâbda

Fî 29 Rebiülevvel sene 1320 / 22 Haziran sene 1318

Hüküm 482

Pervari niyâbetine

Kazânızın piyade tahsîldârı Siirdli Kasım'ın Siird eytâm sandığından istikrâz eylediği üç yüz kırk beş guruşun va'desi mürûr eylediği hâlde henüz te'diye-i deyn etmediğinden Siird mahkeme-i şer'iyyesinden nâmına sâdır olup leffen mersûl fî 3 Rebiülahir sene 1320 tarihli muhtıranın mu'âmele-i tebligiyesinin icrâ ve ilm-i haberin musaddakan ve memhûren isrâsı mütemennâdır efendim.

Hüküm 483

Huzûr-ı celîl-i cenâb-ı meşîhat-penâhîye

Mütekaddem fî 6 Temmuz sene 1318 tarih ve 12 numerolu arîzaya leffen takdîm kılındığı arz olunan Şirvan kazâsı kurâsından Haras karyeli Salih bin Amir'in ifâde-i mazbûtasının sûret-i musaddakasıyla ol bâbdaki arz-ı hâl sehve mebnî burada unudulmuş olmağla bu kerre leffen takdîm-i pîşgâh-ı merâhim-iktinâh-ı hazret-i veliyyü'n-ni'amîleri kılınmış olmağın ol bâbda.

Fî 19 Rebiülahir sene 1320 / fî 11 Temmuz sene 1318

Sayfa 97

Hüküm 484

Huzûr-ı celîl-i cenâb-ı meşîhat-penâhîye

Meclis-i idâre-i livânın mazbatasıyla mahkeme-i şer'iyyenin mefrûşât ve mahrûkât havâlesinin irsâl buyrulması içün fî 20 Kânûn-ı evvel sene 1317 tarih ve 215 numerolu emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı fetvâpenâhîlerinde keyfiyet mâliye nezâret-i celîlesine iş'âr kılınmış olduğundan vürûdunda gönderileceği emr ü iş'âr buyrulmuş ve havâle-i mezkûrda henüz vürûd etmemiş olduğundan irsâi husûsuna müsâ'ade-i merâhim-âde-i hazret-i veliyyü'n-ni'amîleri sezâvâr buyrulmak bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 19 Rebiülahir sene 1320 ve fî 11 Temmuz sene 1318

Hüküm 485

Makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhî meclis-i idâre-i eytâm riyâset-i celîlesine

Siird müftisi fazîletlü Ahmed Tevfik Efendi dâ‘îlerinin üç yüz on altı senesi şehr-i Haziran’ın ibtidâsından üç yüz on sekiz senesi şehr-i Mayıs’ın nihâyetine değin iki senelik ma‘âşâtının tevkîfâtı olan şehrî on üç guruş otuz paradan ma‘a pul esmânı cem‘an üç yüz otuz bir guruş Siird postahânesine teslîm olunarak alınan posta ilm-i haberi leffen takdîm-i pîşgâh-ı semûhîleri kılınmış ve makbûz ilm-i haberinin vesâtet-i dâ‘iyânemle irsâli menût-ı irâde-i aliyye-i riyâset-penâhîleri bulunmuş olmağın ol bâbda.

Fî 3 Cemâziye’l-evvel sene 1320 / fî 25 Temmuz sene 1318

Hüküm 486

Hâcı Hüseyin Ağa vakfı mütevellisi rıf‘atlü Hamid Ağa’ya

Mütevellîsi bulunduğunuz Hacı Hüseyin Ağa vakfının rü’yet-i muhasebesi zımnında evlâd-ı vâkıfdan Hacı Mehmed Şerif vesâire tarafından makâm-ı âlî-i vilâyet-penâhîye mütekaddim arz-ı hâl üzerine vakfa âid hesâbâtın huzûrlarında rü’yetiyle neticesinin inbâsını emr-i şeref-vârid olan fî 24 Haziran sene 1318 tarih ve 189 numerolu emirnâme-i âlî-i vilâyet-penâhî mûcebince rü’yet-i hesâb muktezî olduğundan mezbûr Hacı Mehmed Şerif vesairenin ta‘kîblerine mebnî şehr-i hâlin üçüncü cum‘a irtesi günü irâe-i hesâb içün mahkeme-i şer‘iyyeye gelmesi lüzûmı izbâr ve aksi hâlinde hakkınızda mu‘âmele-i lâzımenin icrâ kılınacağı ihtâr olunur.

Fî 1 Ağustos sene 1318

Hüküm 487

Emirnâme-i âlî-i meşîhat-penâhîye zeyl

Fetvâhânece tasdîk olunmayan senedâtın harc-ı nizâmîleri ashâbına red ve i‘âdesine dâirdir.

Fî 8 Ağustos sene 1318

Hüküm 488

Bu dahi

Posta ücretinden kurtulmak maksadıyla husûsî muharrerâtın resmî şekline konulup zarfları mühr-i resmî ile tahtîm olunmaması lüzûmuna dâir.

Fî 8 minhü

Hüküm 489

Bu dahi

Kuyûd-ı hâkânîye ta‘alluk eden de‘âvîde tezvîr ve tasnî‘den sâlim olmağla ânınla amel olunması muvâfık-ı şer‘ olduğuna dâir.

Fî 8 minhü

Hüküm 490

Bu dahi

Bâ sened hazineye medyûnen vefât edenler deynleri hakkında mukaddemâ ittihâz olunan usûlün emlâk virgüsiyle tanzîfât rüsûmundan medyûnen vefât edenler haklarında dahi icrâ-yı tatbîki lüzûmuna dâir.

Fî 8 minhü

Hüküm 491

Bu dahi

Îcâb-ı şer‘î üzerine mehâkim-i şer‘iyyede icrâ olunan muhâkemâtın vukû‘ını müte‘âkib bâ tezkire eimmeye teblîği lüzûmuna dâir.

Fî 8 minhü

Sayfa 98

Hüküm 492

Siird düyûn-ı umûmiye nezâret-i aliyyesine

Nezâret-i aliyyelerine mülhak Salha memlehası kâtibi Abdullah Efendi namına mahkeme-i şer‘iyyeden sâdır olup leffen mersûl dört kıt‘a mürâsele-i şer‘iyyenin

mu‘âmele-i teblîgiyelerinin icrâ ve nüsüh-i sâniyelerinin memhûren ve musaddakan isrâ buyrulması bâbında.

Fî 27 Ağustos sene 1318

Hüküm 493

Eruh niyâbetine

Diyarbekir mahkemesinden sâdır olan nafaka hüccetinin sûret-i musaddakası leffen irsâl olunmağla kazâ tahsîldârı Halil Efendi’ye mu‘âmele-i teblîgiyenin icrâ ve merbût ilm-i haberin musaddakan i‘âde ve isrâsına himmet buyurmaları mütemennâdır efendim.

Fî 2 Eylül sene 1318

Hüküm 494

Makâm-ı mu‘allâ-yı cenâb-ı meşîhat-penâhîye

Medyûnen vefât eden Siird’in Nazif mahallesi ahalisinden Mustafa bin İlyas’ın terekesinden olarak iki yüz elli guruş mahalle-i mezkûreli Hacı İsa’ya teslîmi husûsuna sâdır olan i‘lâm-ı şer‘î li ecli’t-tedkîk fî 13 Mart sene 1318 tarih ve 49 numerolu arîza ile takdîm-i pîşgâh-ı merâhim-iktinâh-ı hazret-i veliyyü’n-ni‘amîleri kılınmış olduğu kayden anlaşılmış ve te’kîd-i keyfiyet içün dâyin-i mezbûr tarafından istid‘â kılınmış olduğundan harc tedkîk olarak on guruşluk pulu işbu arîzaya vaz‘an takdîm kılınmağla îcâbının icrâ buyrulması husûsuna müsâ‘ade-i merâhim-âde-i hazret-i fetvâ-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında ve her hâlde.

Fî 5 Eylül sene 1318

Hüküm 495

Siird jandarma binbaşılığına

Hanzeli Hacı Bayezid’in Siird’de bulunan dekâkîn-i mevkûfesi müddet-i icâre hulûlünden evvel hafî bir sûretde karye-i mezkûreli Molla Mustafa Efendi kıymet-i hakîkiyelerinden dûn olarak şuna buna îcâr eylediği mütevellîsi Molla İsmail Efendi tarafından istid‘â olunmuş olduğundan îcâb-ı şer‘îsi icrâ olunmak üzre mûmâ ileyh

Molla Mustafa Efendi'nin yarın mahkeme-i şer'iyyeye celbi zımnında müzekkire-i şer'iyyedir.

Fî 7 Eylül sene 1318

Hüküm 496

Siird düyûn-ı umûmiye nezâretine

Salha kâtibi Abdullah Efendi tarafından hareminin tatlîkine dair nezâret-i aliyyelerine memhûren irsâl olunan istid'ânın lüzûmuna mebnî mahkeme-i şer'iyyeye irsâli husûsuna müsâ'ade-i aliyyeleri şâyân buyrulmak bâbında.

Fî 9 Eylül sene 1318

Hüküm 497

Rıf'atlü Hamid Ağa

Mütevellisi bulunduğunuz Hacı Hüseyin Ağa vakfının vâridât ve mesârifâtına müte'allık hesâbâtın rü'yeti içün geçen şehr-i Ağustos'un üçüncü cumartesi günü mahkeme-i şer'iyyeye gelmeniz fî 1 Ağustos sene 1318 tarih ve 17 numerolu tezkire ile ihtâr olunduğu halde ve aradan bunca müddet mürûr etdiği halde şimdiye kadar mahkemeye gelmediğiniz ve irâe-i hesâbdan imtinâ' eylemekde olduğundan vakf-ı mezkûre aid hesâb defâtiri ile berâber yarın mahkemeye gelmeniz lüzûmu izbâr ve aksi hâlinde hakkınızda mu'âmele-i şer'iyye icrâ kılınacağı ihtâr olunur.

Fî 11 Temmuz sene 1318

Sayfa 99

Hüküm 498

Huzûr-ı celîl-i cenâb-ı meşîhat-penâhîye

Bi'l-umûm nevâhîye nâib ta'yîni lüzûmu evâmir-i mübelliğa-i cenâb-ı meşîhat-penâhîleri muktezâ-yı âlîsinden olduğuna ve Siird sancağına mülhak Hani nahiyesi ise muhtâc-ı nâib bulunduğuna mebnî vukû' bulan teşvîkât ve tergîbât semeresiyle niyâbet-i mezkûreye tâlib olan Siird ulemâsından Ömer Niyazi Efendi dâ'îlerinin usûlüne tevfîkan imtihân-ı şifâhîsi bi'l-icrâ ol bâbdaki evrâk-ı imtihâniyesi melfûfen takdîm-i

pîşgâh-ı merâhim-iktinâh-ı semûhîleri kılınmış olduğundan îcâbının icrâ ve emr-i istihdâmının i‘tâ buyrulması husûsuna inâyet-i celîle-i cenâb-ı fetvâ-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 23 Cemâziye’l-âhir sene 1320 / fî 13 Eylül sene 1318

Hüküm 499

Siird mutasarrıflığına

Fî 1 Kânûn-ı evvel sene 1317 tarihli telgrafnâme-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîleriyle vukû‘ bulan arz ve istîzâna cevâben şeref-vârid olup mahkeme-i şer‘iyyeye muhavvel fî 10 Şubat sene 1317 tarih ve 231 numerolu emirnâme-i esâmî-i fetvâ-penâhîde mahkeme-i şer‘iyye mefrûşât ve mahrûkât havâlesinin tanzîm ve irsâli mâliye nezâret-i celîlesine izbâr edilmiş olduğundan vürûdunda gönderileceği emr ü iş‘âr buyrulmuş olduğu hâlde henüz vürûd etmediğine ve mevsim-i şitânın takarrübü hasebiyle mefrûşât ve mahrûkâtsız görülemeyeceğine binâen niyâbete hitâben şeref-vürûd eden fî 20 Kânûn-ı sânî sene 1317 tarih ve iki yüz on beş numerolu emirnâme-i meşîhat-penâhî mûcebince tahsîs buyrulan yedi yüz guruşluk havâlenâmenin mevsim-i şitâ dühûlünden evvel irsâli lüzûmunun bâ telgraf te’kîd-i keyfiyet buyrulması husûsuna müsâ‘ade-i aliyye-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîleri şâyân buyrulmak bâbında.

Fî 22 Teşrîn-i evvel sene 1318

Hüküm 500

Diyarbekir merkez niyâbet-i şer‘iyyesine

Fî 2 Cemâziye’l-âhir sene 1320 tarih ve 5 numerolu tahrîrât-ı aliyye-i fâzılâneleriyle irsâl buyrulan hüccet-i şer‘iyye sûret-i musaddakası Eruh niyâbet-i şer‘iyyesi vâsıtasıyla Tahsildâr Halil Efendi’ye bi’t-teblîğ ol bâbdaki ilm-i haber musaddakan ve melfûfen takdîm-i pîşgâh-ı fezâil-penâhîleri kılınmış olmağın ol bâbda.

Fî 30 Teşrîn-i evvel sene 1318

Hüküm 501

Mekâtîb-i resmiyenin bilâ ücret kabûl olunmasına dairdir

Fî 31 Teşrîn-i evvel sene 1318

Hüküm 502

Ahvâl-i eytâmdan medyûn olanların bilâ nafaka habs edilmeleri hakkındadır

Fî 30 Teşrîn-i evvel sene 1318

Hüküm 503

Emvâl-i menkûlenin bey‘ ve hibesi gibi bir takrîrin tescîli zımnında mahkeme-i şer‘iyyeye mürâca‘at edenlerin hazîne-i celîleye zimmetleri olup olmadığının dâiresinden tahkîki lüzûmuna dâirdir.

Fî 31 Teşrîn-i evvel sene 1318

Hüküm 504

Siird düyûn-ı umûmiye nezâretine

Siird’in Sur mahallesi ahalisinden olup elyevm Siird’de bulunan kefere hürriyet kolcularından Yasin bin Hamid Gazal nâmına Siird mahkeme-i şer‘iyyesinden sâdır olup leffen irsâl olunan mürâsele-i şer‘iyyenin mu‘âmele-i teblîğiyesinin icrâ ve nüsha-i sâniyesinin memhûren ve musaddakan i‘âde ve isrâsı husûsuna müsâ‘ade buyrulması bâbında emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 12 Teşrîn-i sânî sene 1318

Sayfa 100

Hüküm 505

Siird mutasarrıflığı cânib-i âlîsine

Siird’de bulunan Keldani milletinin matranı olup bundan akdem bilâ vâris fevt olan Patris Tatar’ın virgü ve defter-i hâkânî dâirelerince nâmına mukayyed bi’l-cümle emlâkın mevâki‘ ve hudûd-ı erba‘alarıyla berâber kaydlarının ihrâcı zımnında dâireteyn-i mezkûrteyne emr ü havâlesi bâbında.

Fî 14 Teşrîn-i sânî sene 1318

Hüküm 506

Bu dahi

Vârid-i cây-ı i‘zâz ve ikrâm olan fî 31 Kânûn-ı evvel sene 1318 tarih ve 474 numerolu emirnâme-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîde Van Fransa konsolosu vekîli Patris ve Frans nâmına muharrer olan bağçenin burada bulunan domanik râhibleri nâmına mahkeme-i şer‘-i şerîfde sûret-i vakfı hakkında cereyân eden mu‘âmelenin iş‘ârı beyân buyrulmuş olmağla keyfiyet-i mezkûreye dâir olan hüccet-i şer‘iyyenin sûret-i musaddakası bi’l-istinsâh merbûten takdîm-i pîşgâh-ı hazret-i mutasarrıf-ı efhamîleri kılınmış olmağla ol bâbda.

Fî 31 Kânûn-ı evvel sene 1318

Hüküm 507

Siird’de câmi‘-i ekber medresesi müderrisi Yusuf Hayali Efendi’ye

Vârid-i cây-ı ta‘zîm ve tekrîm olan fî 13 Ramazân sene 1320 tarih ve 192 numerolu emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı meşîhat-penâhî ile bâ ibtidâ hâric-i Burusa müderrisliği refî‘ası uhde-i fazîletlerine tevcih olunduğunu nâtık şeref-vârid olan bir kıt‘a ruus-ı celîl-i hümâyûn leffen ve bi’t-tebrîk irsâl-i savb-ı şerîfleri kılınmışdır efendim.

Fî 31 Kânûn-ı evvel sene 1318

Hüküm 508

Musul Keldânî patriki Amanuel imzâsıyla keşîde edilip makâm-ı âlî-i mutasarrıf-ı ekremîden mahkemeye muhavvel fî 28 Teşrîn-i sânî sene 1318 tarihli telgrafnâme üzerine yazılan derkenâr

Müteveffâ-yı merkûm Patris Tatar’ın hayatında Siird kasabasıyla mülhak kazâlarında taht-ı tasarruf ve temellükünde bulunmuş olan emlâk ve arazi ve akârât Siird kiliselerinin cemâ‘ati fukarâsına aid ise vesâik-i mu‘tebereden ma‘dûd olan vakfnâme veyahud vasiyyet-nâme ile mahkeme-i şer‘iyyeye bi’l-mürâca‘a isbâtına mütevakkıfdır veresesi olsa bile madem ki ikâmetleri memâlik-i ecnebiyededir ihtilâf hâsıl oldu bu da şer‘an mâni‘-i irsdir ve yirmi iki seneden beri da‘vâ vukû‘ bulması bahsine gelince mürûr-ı zamânla hakk sâkıt olmasıyla hakkına ve düstûr-ı cild-i râbi‘in 796’ncı sahîfesinde muharrer fermân-ı âlîşân Ermeni katolik patriki Hason Efendi’ye hitâben yazılıp Keldani milletine aslâ şümûlü olmadığına ve müteveffâ-yı merkûm Keldanî matranlığında bilâ vâris vefât eylediğine ve ma‘lûm-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîleri olduğu üzre bilâ vâris vefât edenlerin vârisi beytü’l-mâl olduğuna binâen

matrân-ı mûmâ ileyhe nisbet olunan bi'l-cümle emlâk ve arazi ve akârât ber mûceb-i şer'-i şerîf satılıp esmânı beytü'l-mâle teslîmi iktizâ ederse de fermân.

Fî 1 Kânûn-ı sânî sene 1318

Hüküm 509

Bitlis merkez niyâbetine

Kulb mâl müdîri sâbık İsmail Efendi'nin muhallefât esmânı olarak veresesine teslîm olunmak üzre fî 5 Haziran sene 1318 tarih ve dokuz numerolu arîza ile postaya vaz'an yüz kırk altı guruş otuz para irsâl kılınmış ise de müteveffâ-yı mûmâ ileyhin anası Rahime Hanım tarafından verilen istid'âda meblağ-ı mezkûrdan otuz sekiz guruş diğer oğlu Halil Efendi tarafından ahz olunmağla mütebâkî yüz sekiz guruş otuz paranın irsâli istirhâm olunmuş olduğundan buradaki veresesine teslîm olunmak üzre meblağ-ı mütebâkî-i mezkûrun irsâli husûsuna müsâ'ade buyrulması.

Fî 1 Kânûn-ı sânî sene 1318

Sayfa 101

Hüküm 510

Ferâğ ve intikâl mu'âmelâtında istîfâ edilmekde olan harcların ta'dîliyle mu'âmelâtının tensîki ve senedât-ı âdiye ile bey' ve şirâdan dolayı tehaddüs-i de'âvînin mehâkimde istimâ' olunması vesâireyi müştemil.

Fî 23 Kânûn-ı sânî sene 1318

Hüküm 511

Emlâkın bey' ve şirâsıyla mu'âmelât-ı sâiresinin defter-i hâkânî idârelerince bi'l-icrâ senedâtının oradan verilmesi hakkındadır.

Fî 23 Kânûn-ı sânî sene 1318

Hüküm 512

Siird mevki' kumandanlığına

Siird'de ârâmsâz ilave taburu mülazımlarından Abdurrahman Efendi'ye sâdır olup bir kıt'a da'vetiyenin mu'âmele-i teblîgiyesinin icrâ ve nüsha-i sâniyesinin memhûren ve musaddakan i'âde ve isrâsı mütemennâdır fermân.

Fî 18 Şubat sene 1318

Hüküm 513

Şirvan niyâbetine

Kazânıza mülhak Zarifi nâhiyesi müdîr kâtibi Ahmed Efendi ile Mübâşir Tomas nâmlarına Siird mahkeme-i şer'iyyesinden sâdır olup leffen mersûl ihbârnâmenin mu'âmele-i teblîgiyesinin icrâ ve memhûren ve musaddakan i'âde ve isrâsı mütemennâdır.

Fî 6 Mart sene 1319

Hüküm 514

Siird jandarma binbaşılığına

Tereke da'vâsından dolayı mahkeme-i şer'iyyeye huzûrı iktizâ eden Tillolu Abdülmecid bin Hacı Ahmed'in zabtiye ma'rifetiyle celb ve ihzârı zımnında tezkire-i şer'iyyedir.

Hüküm 515

Siird mevki' kumandanlığına

Şeref-vârid olan fî 27 Nisan sene 1319 tarih ve 85 numerolu tezkire-i âlî-i kumandanîlerinde müteveffâ Binbaşı Mehmed Hulusi Efendi'nin zuhûr eden nakd mevcûdı 5150 guruş ve tereke-i mebî'a esmânı 3821 guruş ve ma'âşât-ı müterâkimesi 5434 guruş ki cem'an 14405 guruş veresesi beyninde sûret-i taksîmine dair kassâm-ı şer'înin tanzîm ve irsâli beyân buyrulmuş ise de müteveffâ-yı mûmâ ileyhin tahrîr terekesi zımnında emr-i âlî-i hazret-i kumandanileri üzerine hânesine i'zâm kılınan mahkeme-i şer'iyye kâtibi ile redîf kâtibi Ömer ve tabur imâmı Numan efendiler ma'rifetiyle müteveffâ-yı mûmâ ileyhin zevcesinin ikrâr ve i'tirâfı ile sebt-i defter edilen eşyâ-yı ma'lûmeden melfûf pusulada nev' ve cinsleri muharrer bulunan eşyâ bi'l-müzâyede bey'iyle esmân-ı hâsılası terekeye idhâl olunmadıkça kassâm-ı şer'î tanzîm olunamayacağı ma'rûzdur fermân.

Fî 3 Mayıs sene 1319

Hüküm 516

Hibe ve vasiyyet edilen emlâk içün evvel emirde cihet-i tasarruf taburdan ba‘de’s-sual hüccet-i şer‘iyye i‘tâsı hakkındadır

Fî 15 Rebiülevvel sene 1321

Hüküm 517

Kısas da‘vâsı mahkûmîn mahbûs bulundukları mahaller mahkeme-i şer‘iyyesinde icrâsı muvâfık-ı maslahat idüği hakkındadır.

Fî 15 Rebiülevvel sene 1321

Hüküm 518

Bi’l-umûm ferâğ takrîrleri mu‘âmelâtında hükkâm-ı şer‘ veyahud vekillerinin bulunmaları lüzûmuna dâirdir.

Fî 15 Rebiülevvel sene 1321

Hüküm 519

Fetvâhânece nakz olunan senedât-ı şer‘iyyeden alınan harcların yalnız mal sandığına teslîm olunan mikdârının ashâbına red ve i‘âdesi hakkındadır.

Fî 15 Rebiülevvel sene 1321

Sayfa 102

Hüküm 520

Devlet nâmına yazılacak emâkin-i emîriye kadîmen bir daireye aid sûret-i tasarrufu ve cihet-i vakfiyet ve mülkiyeti bilinemeyenler içün nüvvâb-ı şer‘in riyâsetleri altında defter-i hâkânî ve devâir-i merkeziye me’mûrlarından mürekkeb birer komisyon teşkîliyle tedkîkât-ı lâzıme icrası husûsuna vesâireye dâirdir.

Fî 15 Rebiülevvel sene 1321

Hüküm 521

Siird mutasarrıflığına

Eruh kazâsına tâbi‘ Baris karyesi ahalisinden ve efrâd-ı askeriyeden müteveffâ Said bin Kasım’ın veresesine vürûd idüp mahkemece hıfz olunan yüz otuz guruş muhallefât esmânıyla dokuz yüz iki buçuk guruşluk güzeşte ma‘âşâtını muhtevî sened-i resmî usûl-i mevzû‘asına tevfîkan teslîm olunmak üzre veresesinin buraya i‘zâmı lüzûmunun tâbi‘ oldukları kazâ-i mezkûr kâimmakâmlığına emirnâmesinin tastîri bâbında.

Fî 27 Mayıs sene 1319

Hüküm 522

Meclis-i idâre-i livânın bâlâdaki karârı mûcebince müdde‘âya iki kıt‘a tarlanın tahdîd-i hudûdları içün mûmâ ileyh Hacı Nuri Bey edilen da‘vete icâbet etmediğinden dâhiliye nezâret-i celîlesinin 11 Ağustos sene 1318 tarihli tahrîrât-ı aliyyesi mûcebince mezkûr tarlaların tasarrufu hakkında sened-i hâkânîyi ibrâz eden mûmâ ileyh Halil Bey’e zâbıta ma‘rifetiyle teslîmi iktizâ eder ise de fermân.

Fî 25 Haziran sene 1319

Hüküm 523

Eytâm sandığına ilişiği olan Tillolu Abdülmecid bin Hacı Ahmed’in zabtiye ma‘rifetiyle celb ve ihzârı zımnında tezkire-i şer‘iyyedir.

Fî 30 Temmuz sene 1319

Hüküm 524

Vilâyet-i celîlenin 116 numero ve fî 27 Mayıs sene 1319 tarihli emirnâmesine derkenâr

Muhallefât esmânıyla dokuz yüz iki buçuk guruşu hâvî sened-i resmîyi müteveffâ-yı mezbûrun veresesine teslîm olunarak alınan makbûz senedi merbûten takdîm kılınmış olmağla ol bâbda.

Fî 8 Temmuz sene 1319

Hüküm 526

Siird düyûn-ı umûmiye nezâretine

Vukû‘ bulan iddi‘a ve mürâca‘at üzerine müteveffâ Hacı Ömer’in hânesi veresesi beyninde ifrâz ve taksîmi mukarrer idüğinden icrâ edilecek kısmet meclisinde huzûrı muktezî bulunan Zarifi mahallesi muvakkat kolcusı Hacı Kasım’ın i‘zâmı lüzûmuna müsâ‘ade buyrulması.

Fî 10 Ağustos sene 1319

Hüküm 527

Bu dahi

Kısmet meclisinde bulunmak üzre fî 14 Ağustos sene 1319 tarih ve 72 numerolu tezkire-i nezâret-penâhîleriyle i‘zâm buyrulan Hacı Kasım’ın işine mevâni‘ haylûletiyle bakılamadığından vakt-i âhere ta‘lîkan şimdilik vazîfesi başına i‘zâmı bâbında.

Fî 16 Ağustos sene 1319

Hüküm 528

Hicaz timuryoluna mahsûs pulların sûret-i isti‘mâline dâirdir.

Fî 2 Eylül sene 1319

Hüküm 529

Livâ müftîliğine

Müdde‘iyye Şeyh Halef mahalleli hanımı ve müdde‘â aleyh mahalle-i mezkûreli Taha bin Yusuf beynlerinde tekevvün eden talâk da‘vâsı hakkında mahkeme-i şer‘-i şerîfce cereyân eden muhâkemelerini nâtık zabt-ı da‘vâ sûret-i musaddakası leffen irsâl-i savb-ı fâzılâneleri kılınmağla terettüb edecek hükm-i şer‘îyi nâtık fetvâ-yı şerîfenin sûret-i mezkûre birbirine tahrîr ve temhîr ile i‘âde buyrulması bâbında

Fî 7 Eylül sene 1319

Sayfa 103

Hüküm 530

Siird belediye riyâsetine

Çarşı câmi‘-i şerîfine öteden beri akan su Karagol mahalleli Hacı Nuri Efendi hâdisen hafr etdiği kuyu cezb etmiş olmasından dolayı mezkûr kuyunun kapatdırılmasını mütevellîsi Said Efendi da‘vâ etmeğle belediye meclisi ma‘rifetiyle erbâb-ı insâf ve mürüvvetden üç kişinin intihâb ve ta‘yîniyle bi’l-keşf mezkûr kuyunun suya mazarratı olup olmadığının zîri tarafınızdan memhûr ve musaddak olduğu hâlde beyânnâme ile beyânı mütemennâdır efendim.

Fî 2 Ramazan sene 1321

Hüküm 531

Mûmâ ileyhin istid‘âsı üzerine yazılan iktizâ i‘lâmı

Müsted‘î-i mûmâ ileyh Hafız Fethullah Efendi’nin iktidârı kâfî olduğu şer‘an tahakkuk etmeğle münhal olan câmi‘-i şerîf-i mezkûrun cum‘a müezzinliğine vâridâtından olarak senevî yüz guruş almak üzre Nazif mahallesi ahalisinden bulunan hâfız-ı mûmâ ileyh tensîb ve ta‘yîn olunmağla sene-be-sene vazîfe-i mezkûrenin i‘tâsı iktizâ eylediği işbu mahalle tahşiye kılındı.

Fî 28 Şevval sene 1321

Hüküm 532

Mutasarrıflığa

Zevc-i sâbıkı Bâbü’l-harb mahalleli Abdurrahman bin Selim aleyhine ikâme eylediği zevciyet ve nafaka da‘vâsından dolayı Sur mahalleli Emine binti Ahmed tarafından mu‘tâ istid‘â üzerine ayrı ayrı günlerde merkûma teblîğ olunan dört kıt‘a mürâsele-i şer‘iyyede muhassas günlerde mahkemeye gelmediğine ve yarınki Salı günü saat altıda icrâ-yı muhâkemeleri mukarrer bulunduğuna binâen mahkemede hâzır bulunmak üzre ol bâbdaki evâmir-i mübelliğa ahkâmına tevfîkan merkûmun polis ma‘rifetiyle celbi iktizâ etmeğle icrâ-yı îcâbına müsâ‘ade buyrulmak bâbında.

Fî 5 Kânûn-ı sânî sene 1319

Hüküm 533

Makâm-ı mutasarrıfîden verilen tezkireye derkenâr

Sicillâta lede'l-mürâca'a mu'âmele-i mezkûreye dâir kayd görülemediği ve izn-i hâkim ve emr-i hazret-i pâdişâhîye (silik) olmadıkça vakf-ı sahîh olan akârın istibdâli sahîh olmadığı arz olunur.

Fî 7 Kânûn-ı evvel sene 1319

Hüküm 534

Derkenâr

Mecellenin 393'üncü maddesi mûcebince bir marîz maraz-ı mevtinde iken veresesinden birisine bir şey satsa diğer vârislerin icâzetine mevkûf olup marîzin vefâtından sonra (silik) verirler ise nâk olur vermezler ise nâk olmaz diyü muharrer olmağla müteveffiye-i mezburenin diğer vârisleri var ise ve icâzet verirler ise sened-i hâkânî i'tâsı yok ise bey'-i mezkûr şer'an sahîh ve mu'teber olduğu beyân olunur.

Fî 15 Kânûn-ı sânî sene 1319

Hüküm 535

Jandarma binbaşılığına

Zevcesi tarafından aleyhine ikâme olunan nafaka da'vâsından dolayı Dum karyeli Süleyman bin Hasan'a celbnâmeler teblîğ olunduğu hâlde mahkemeye gelmekden imtinâ' etmeğle yarınki pazartesi günü mahkemeye celb ve ihzârı zımnında müzekkire-i şer'iyyedir.

Fî 18 Kânûn-ı sânî sene 1319

Hüküm 536

Muhâsebeciliğe

Mütekâ'idîn-i askeriyeden müteveffâ Yüzbaşı Mehmed Ağa'nın mal sandığında müterâkim istihkâkına hasbe'l-me'mûriye vâzı'ü'l-yed olduğunuzdan müteveffâ-yı mûmâ ileyhin mahdûmı Mehmed Tevfik Efendi'nin derdest-i rü'yet bulunan da'vâsının faslı muktezî olduğundan bugün ya bizzat mahkeme-i şer'iyyeye gelmeleri veya bir vekîlin i'zâm ve meblağ-ı terâkümün mikdâr ve kemiyyetinin zeylen beyân buyrulması bâbında.

Fî 20 Kânûn-ı sânî sene 1319

Sayfa 104

Hüküm 537

Hâcı Tahir Ağa'ya

Ceddiniz merhûm Hacı Hüseyin Ağa'nın evkâf mütevellîsi rıf'atlü Hamid Ağa bir müddetden berü esîr-i firâş bulunduğundan vakf-ı mezkûrun umûrı mu'attal kalmış olmasına binâen vakf-ı mezkûrun merbûtânından olan Fahriye medresesinde bulunan talebenin it'âmiye vesâireleri mütevellî-i mûmâ ileyh tarafından kemâkân idâre edilmek üzre ağa-yı mûmâ ileyh kesb-i âfiyet edinceye kadar vakf-ı mezkûrun vâridâtına el sürmeyerek ve ahz u kabz edilmeyerek tevliyet-i mezkûreye âid diğer umûr ve husûsâtın nezâretim tahtında olarak tarafınızdan şimdilik muvakkaten tevliyet-i mezkûreye vekâlet edilmesi velâyet-i âmmem hasebiyle tevcih olunur.

Fî 7 Nisan sene 1320

Hüküm 538

Mütevellî Hamid Ağa'ya

Bir müddetden berü keyifsiz ve esîr-i firâş bulunduğunuzdan nâşî mütevellîsi bulunduğunuz ceddiniz merhûm Hacı Hüseyin Ağa'nın evkâfının umûrı mu'attal kalmış olmasına binâen vakf-ı mezkûrun merbûtâtından Fahriye medresesinde bulunan talebenin it'âmiye vesâireleri kemâkân tarafınızdan idâre edilmek üzre zât-ı vâlâları kesb-i âfiyet edinceye kadar vakf-ı mezkûrun vâridâtına el sürmemek ve kabz eylememek şartıyla tevliyet-i mezkûreye âid diğer umûr ve husûsâtının nezâretim tahtında olarak şimdilik muvakkaten birâderiniz Hâcı Tahir Ağa'yı vekîl ta'yîn eylediğinden berây-ı ma'lûmât beyân olunur.

Fî 7 Nisan sene 1320

Hüküm 539

Siird evkâf müdîriyetine

Siirdli Hâcı Hüseyin Ağa'nın evkâfı mütevellîsi rıf'atlü Hamid Ağa'nın bir müddetden berü esîr-i firâ olmasından dolayı vakf-ı mezkûrun umûrı mu'attal kalmak üzre mûmâ

ileyhin kesb-i âfiyet edinceye kadar yerine Hâcı Tahir Ağa vekîl ta‘yîn kılınarak ol vechile mütevellî-i vekîl-i lâhık ve sâbıkaya tezâkir-i mahsûsalarla bildirilmiş olduğundan mezkûr tezâkirin meâl ve mündericâtı dâiresinde mûmâ ileyh Hâcı Tahir Ağa’yı vekîl tanımak üzre berây-ı ma‘lûmât işbu tezkire me’mûriyet-i behiyyelerine teblîğ olunur.

Fî 19 Nisan sene 1320

Hüküm 540

Siird mu‘âvinliğine

Feskenli Seyyid Halil’in veresesi bi’l-celb mâdde-i katlinden dolayı i‘dâm cezâsıyla mahkûm ve Bitlis hapishânesinde mevkûf Siirdli Hacı İsa ile murâfa‘a-i şer‘iyyelerinin icrâ ve bu bâbda verilecek i‘lâm-ı şer‘înin mersûl mu‘âmele ve varaka-i melfûfe ile i‘âdesi lüzûmı Bitlis istînâf müdde‘î-i umûmîliğinin fî 15 Haziran sene 1320 tarih ve 75 numerolu tahrîrâtına atfen fî 18 Mart sene 1320 tarih ve 6 numerolu tezkire-i aliyyelerini mü’ekked fî 21 Haziran sene 1320 tarihli tahrîrât-ı aliyyelerinde iş‘âr olunmuş ise de bu misillü mahkûmîn haklarında kısâs da‘vâsından dolayı îcâb eden murâfa‘a-i şer‘iyyenin mahbûs bulundukları mahaller mahkeme-i şer‘iyyelerinde icrâsı şeref-vârid olan fî 7 Nisan sene 1319 tarih ve iki numerolu emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı meşîhat-penâhî muktezâ-yı âlîsinden olmasına ve şimdiye kadar verese tarafından mürâca‘at vukû‘ bulmadığına mebnî mahkûm-ı merkûmun mahbûs bulunduğu Bitlis mahkeme-i şer‘iyyesinde murâfa‘alarının icrâsı lâzım gelmiş ve varaka-i mezkûre merbûten i‘âde kılınmış olduğu cevâben beyân olunur.

Fî 24 Haziran sene 1320

Hüküm 541

Mütevellî Hâcı Tahir Ağa’nın istid‘âsına derkenâr

Mahkemeye celb olunan müteveffâ-yı mûmâ ileyhin mahdûmı Yusuf Ağa tarafından ibrâz olunup altmış bir keyl Siirdî hınta ve şa‘îrden ibâret olarak âdî bir defter ibrâz ve icâre senedâtının teslîminde te‘allül olunduysa da arazi-i me’cûrenin icâre-i misliyelerine göre cüz’î bulunduğu müsted‘î-i mezbûrun ifâdesinden anlaşılmasına ve hukûk-ı vakfın vakt ü zamânında tahsîli şer‘an muktezî bulunduğuna mebnî

Sayfa 105

ehl-i hibre ta‘yîn kılınan zürrâ‘dan Molla Mustafa ve Abdal Hamud mahallerine i‘zâmlarıyla orada huzûrları lâzım gelen şer‘iyye kâtibi Ömer ve Evkâf müdîri vekîli Hacı Halil Efendiler huzûrlarında icâre-i misliyelerinin ma‘rifetleriyle tahmîn ve sebt-i defter etdirilerek ba‘de’t-temhîr mahkemeye i‘tâsı lâzım gelmiş olduğundan vakf-ı mezkûr gallesinden olmak üzre mûmâ ileyh Ömer Efendi’ye yüz elli ve Hâcı Halil Efendi’ye de elli ve muhammenlerin her birine de kırkar guruş ücret takdîr olunmağla işbu mahalle şerh ve temhîr kılınmışdır.

Fî 27 Haziran sene 1320

Hüküm 542

Fî 6 Temmuz sene 1320 tarih ve 119 numerolu Bitlis vilâyet-i celîlesinin emirnâmesine derkenâr

İşbu tahrîrât-ı aliyye-i vilâyet-penâhî ile melfûfu istid‘â mütâla‘a olundu beyân olunan Bakiş ve Darı bağçeleri kimseye icâre edilmeyüp evkâf komisyonunun ol bâbdaki îcâr mezâd pusulaları zîrinde murakkam fî 11 Mart sene 1320 tarihli karârı mûcebince merbût oldukları evkâf mütevellîsinin idâresine bırakıldığı cihetle ber mûceb-i karâr mütevellî-i vakf Hâcı Tahir Ağa tarafından idâre olunmakda bulunduğu ve Cemil Ağa’nın besâtîn -i merkûmeye bir vechile hakk-ı müdâhalesi bulunduğu gibi zâten müste’cirleri olmadığı evkâf dâiresinde olup celb ve tedkîk olunan mezâd kâimeleri mündericâtından anlaşılmış ve bu hâlde merkûm Cemil’in melfûf istid‘âsının mündericâtı hilâf-ı hakîkat bulunmuş ve vefât eden mütevellî-i sâbık pederi Hamid Ağa’nın nezdinde olup usûlen mütevellî-i lâhık Hacı Tahir Ağa’ya devri muktezî bulunan evrâk ve senedât vesâiresi mahzar-ı cânib-i vakfı izrâr maksadıyla vermeksizin ve zimmetinde bulunan icâre-i vakfı tesviye etmeksizin ve pederinden dolayı kendisinden iddi‘â olunan yedi senelik hesâbı irâe etmeksizin merkez vilâyet-i celîleye firâr eylediği ve bi’l-celb kendisinden ahz ve istîfâsı mütevellî-i lâhık mûmâ ileyh tarafından mahkeme-i şer‘-i şerîfe mütekaddim fî 9 Temmuz sene 1320 tarihli arz-ı hâlde istid‘â kılınan merkûm Cemil’in hukûk-ı vakfa sıyâneten zabtiye-i mahsûsıyla bu cânibe i‘âdesi lâzım geldiğinden ol vechile ve sür‘at-i mümkine ile i‘zâmı husûsunun ücreti mütevellî-i mûmâ ileyh tarafından verilmek üzre telgrafla makâm-ı âlî-i vilâyet-penâhiye iş‘ârı muktezîdir ol bâbda.

Fî 13 Temmuz sene 1320

Hüküm 543

Cemil Ağa'nın istid'âsına derkenâr

İşbu istid'â ile evkâf dâiresinde mahfûz besâtîn-i mezkûreye âid îcâr mezâd pusulaları bi'l-celb mütâla'a olundu besâtîn-i merkûme Süleyman Ağa kefâletiyle mahdûmı beyefendi uhdesinde bin yedi yüz elli guruş icâre ile takarrur etmiş ise de bunların icâreye verilmeleri ileride harâbiyetleri mûceb olmakdan nâşî merbût oldukları evkâf mütevellîleri cânibinden idâre etdirilmeleri cânib-i vakfa enfa' olduğundan ol vechile idârede bırakıldıkları evkâf komisyonunun mezâd kâimesi zîrinde muharrer fî 11 Mart sene 1320 tarihli karârından anlaşılmış ve bu hâlde icâreye verilmeyerek mütevellîlerin zîr-i idârelerinde kalmış ve evkâf-ı mezkûrun hasbe'l-istihkâk şimdiki mütevellîsi ise ekber ve erşed ve eslah ve ittikâ-yı evlâddan Hâcı Tahir Ağa olup ber mûceb-i karâr besâtîn-i mezkûre mütevellî-i mûmâ ileyh tarafından idâre olunmakda bulunmuş ve evkâf müdîr vekîlinin derkenâr-ı sâbıkında arz ve tafsîl olduğu üzre karâr ve hakîkat hilâfındaki derkenârları şâyân-ı iltifât olamayacağından ve müsted'înin evkâfca bir matlûbı var ise ale'l-usûl mahkemeye mürâca'at etmesi îcâb edeceğiyle bunda mağdûriyeti îcâb edecek ahvâl bulunmadığı ma'rûzdur.

Fî 13 Temmuz sene 1320

Hüküm 544

Mutasarrıflığa

Mütevellî-i sâbıkı müteveffâ Hamid Ağa tarafından iki sene müddetle icâreye verilmiş olan Tarmil mevki'inde vâkı' olan 47 kıt'a arazinin îcâr senedlerinin mahdûmı Yusuf Ağa'nın nezdinde olarak mütevellî-i lâhık Hâcı Tahir Ağa'ya devr ve teslîminden imtinâ' etmeğle sıyânet-i vakf olmak üzre devr ve teslîm kâ'idesinin icrâsına cebr ve tenbîh buyrulmak husûsunun îcâb edenlere emr ü havâlesi bâbında.

Fî 20 Temmuz sene 1320

Sayfa 106

Hüküm 545

Siird defter-i hâkânîye

Babasından mevrûs olup yedinde bulunan i‘lâm-ı şer‘î mûcebince Verar mahallesinde kâin bir bâb hânenin nısf hisse-i müfrezenin tapuca nâmına kaydının icrâsını Süryânî milletinden İbrahim veledi Fesi Korikis istid‘â itmeğle merbût i‘lâm mûcebince mu‘âmele-i intikâliyesinin îfâsı iktizâ etdiğinin beyânıyla terkîm-i tezkireye ibtidâr kılındı efendim.

Fî 20 Temmuz sene 1320

Hüküm 546

Huzûr-ı celîl-i meşîhat-penâhîye

Vâsıl-ı eyâdî-i ta‘zîm ve tekrîm olan fî 22 Şa‘bân sene 1320 tarih ve 183 numerolu emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı fetvâ-penâhîlerine imtisâlen Siird’e tâbi‘ Hüseyni nâhiyesi niyâbetine muhallifen ta‘yîn olunan Siird ulemâsından Ömer Niyazi Efendi dâ‘îleri sene-i hâliye Cemâziye’l-âhire gurresinden i‘tibâren nahiye-i mezkûrenin umûr-ı ahkâm-ı şer‘iyyesine şürû‘ ve mübâşeret etmiş olduğundan ol vechile kaydının tesviyesi husûsuna lütf-ı celîl-i hazret-i veliyyü’n-ni‘amîleri şâyân buyrulmak bâbında ve her halde emr ü fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî gurre-i Cemâziye’l-ahir sene 1322 / fî 31 Temmuz sene 1320

Hüküm 547

Siird mutasarrıflığına

Makâm-ı vilâyet-i celîleye hitâben yazılıp fî 27 Temmuz sene 1320 tarihli buyruldu-i âlî-i makâm-ı vilâyet-penâhîyle cânib-i âlî-i mutasarrıfîlerine muhavvel ve Siird hânedânından merhûm Hamid Ağazâde bendeleri imzâsıyla mümzâ ve Mehmed Cemil bin Hamid mührüyle mahtûm ve fî 27 Temmuz sene 1320 tarihiyle müverrah iki kıt‘a istid‘ânâmenin sûret-i musaddakalarının dâ‘îlerine i‘tâsı husûsunun lâzım gelenlere emr ve havâle buyrulması.

Fî 7 Ağustos sene 1320

Hüküm 548

Derkenâr

İşbu istid‘â mütâla‘a olundu eser-i sahâbet ve işde tervîc-i emel ve maksad ve kasden ziyâ‘-ı hukûk gibi sıfat-ı me’mûriyete gayr-ı münâsib bir takım isnâdâtın derc ve tahrîri sarf-ı hezeyân olup dâ‘îleri gibi bir me’mûrun hakkında bu gibi elfâz-ı galîzanın isti‘mâline evliyâ-yı umûrun vicdânı kâil olmadığından ba‘demâ usûl ve nizâm dâiresinde mürâca‘at etmesi lüzûmı tefhîm olunarak ol vechile müsted‘ayâtının kabûlü muktezîdir tevliyet bahsine gelince vâkıf-ı mûmâ ileyhin evkâfının tevliyeti şart-ı vâkıf mûcebince evlâd-ı vâkıfdan eslah ve erşed olan müsted‘î-i merkûmun amucası ve mütevellî-i sâbık müteveffâ Hamid Ağa’nın biraderi olup evlâd-ı vâkıf vesâire tarafından bi’l-intihâb usûlü dâiresinde kıbel-i şer‘-i şerîfden lede’t-tedkîk evlâd-ı vâkıf içinde hakîkaten eslah ve erşed olup aslâ hıyâneti olmayan Hacı Tahir Ağa kıbel-i şer‘-i şerîfden vakf-ı mezkûra mütevellî nasb ve ta‘yîn ve yedine îcâb eden bir kıt‘a i‘lâm-ı şer‘î i‘tâ olunmuşdur müsted‘î-i merkûm ise evlâd-ı vâkıfdan olmayup batn-ı sânîden olduğu cihetle batn-ı evvel var iken batn-ı sânî tevliyet-i mezkûreye şer‘an hakk ve salâhiyeti olmadığı gibi vakf-ı mezkûrdan dahi hiçbir nesne almağa hakkı yokdur müsted‘î-i merkûm merkez vilâyete azîmetle olur olmaz istid‘âlarla makâmâtı işgâl etmesi usûl hâricinde olup merci‘ bura mahkemesi olduğunu bildiği hâlde oraya gitmesi mahzâ pederi müteveffânın vakfa âid yedi senelik hesâb defterinin ve icâre senedlerinin mütevellî-i lâhıka devr etmeyerek hukûk-ı vakfın ziyâ‘ına çalışmakda olduğu ve bu gibi müsted‘ayât sırf tezvîr ve tasnî‘ bulunduğu cihetle mahfûzen buraya i‘âdesi lüzûmı vakfa olan nezâret-i âmmem hasebiyle arz olunur.

Fî 7 Ağustos sene 1320

Sayfa 107

Hüküm 549

Vilâyet-i celîlenin fî 16 Ağustos sene 1320 tarihli ve 146 numerolu emirnâmesine derkenâr

İşbu tahrîrât-ı aliyye-i vilâyet-penâhî ile evkâf müdîriyet vekâletinin bâlâdaki derkenârı mütâla‘a olundu Hacı Hüseyin Ağa’nın evkâfına dâir vakfnâme derkenâr-ı mezkûrda gösterildiği üzre fi’l-hakîka bâb-ı fetvâ-penâhîden musaddak olduğu gibi evkâf-ı hümâyûn nezâret-i celîlesince mahkeme-i teftîşden i‘lâm olunduğu ve makâm-ı nezâret-i müşârun ileyhâdan yazılan telhîs üzerine 26 Rebiülahir sene 1320 tarihinde sâdır olan irâde-i aliyye üzerine bin üç yüz otuz yedinci hülâsa defterinde ve devâir-i sâirece kayd

olunduğu evkâf-ı mezkûrun mütevellîsi Hâcı Tahir Ağa'nın yedinde olup evvelce ve bu def'a da sûret-i mahsûsada celb ve mütâla'a olunan vakfnâme-i mezkûrenin sûret-i musaddakası zîrinde muharrer mu'âmelâtdan anlaşılmış ve zâten vakfnâme-i mezkûre ma'mûlun bih olup binâberîn tevliyeti dahi öteden berü cârî olan te'âmül-i kadîm ve şart-ı vâkıf mûcebince ekber ve erşed evlâda tevcih olunagelmiş olduğu gibi şimdiki mütevellîsi Tahir Ağa'nın ol vechile ekber ve erşed ve ittikâ-yı evlâddan bulunmasıyla ahlâk-ı hamîde ve etvâr-ı müstakîme erbâbından olması ve bi'l-cümle evlâd-ı vâkıfın intihâbı üzerine mütevellî ta'yîn olunduğu ve vakf-ı mezkûr evlâd-ı zükûra münhasır idüği keyfiyetlerinin dahi derciyle cânib-i âlî-i vilâyet-penâhîye cevâben arz buyrulması bâbında.

Fî 23 Ağustos sene 1320

Hüküm 550

Siird'de medfûn Hâcı Hüseyin Ağa'nın evkâfı merbûtâtından Pirmahr (?) nâm tarlayı zer' eden Siird'e muzâf Deyr karyeli Nasri veledi Yeti nâm kimesnenin tarla-yı mezkûrenin icâre-i misli olarak vakf-ı mezkûra deyni olduğu heyet-i tahminiye ve keşfiyenin ol bâbdaki musaddak defterlerinden nümâyân olan ve sülüsânı hınta ve bir sülüsü şa'îr olmak üzre yedi keyl Siirdî hıntanın tesviyesince nakd etmekde olduğundan merkûmun nakdine bakılmayarak hemen kendisinden bi't-tahsîl vakf-ı mezkûrun mütevellîsi Hacı Tahir Ağa'ya teslîm olunması iktizâ eylediği beyân olunur.

Fî 11 Ağustos sene 1320

Hüküm 551

Siird evkaf müdîriyetine

Siird'de medfûn Hacı Hüseyin Ağa'nın evkâfı mütevellî-i sâbıkı Hamid Ağa'nın vefâtından sonra oğlu Cemil tarafından dâire-i evkafa irâe ve defter-i mahsûsuna idhâl etdiği mesârifât zîrine görülmüşdür ibâresi yazılarak imzâ edilmiş ise de ibâre-i mezkûrenin sûret-i vukû'ını tasdîk olmayup ancak ileride mütevellî ta'yîninden kendisine devren gösterilmek ve mütevellî-i lâhıkın kabûlü hâlinde tasdîk kılınmak şartıyla olup halbuki muahharan merkûm Cemil devr vermeksizin firâren merkez vilâyete gitdiği gibi mesârifât-ı mezkûrenin sûret-i vukû'unca da hem mütevellî ve hem de evlâd-ı vâkıf i'tirâz ve iddi'â etmekde bulunduklarından ve bu hâlde mesârifât

zîrinde murakkam görülmüşdür ibâresi hükümsüz kaldığıyla bunların sûret-i vukû‘unun muhâkeme-i merkûm Cemil tarafından isbâtı muktezî idüğinden dâirenizdeki kayd zîrine bu sûretle yazılarak ibtâl edilmesi tavsiye olunur.

Fî 17 Ağustos sene 1320

Hüküm 552

Hâcı Hüseyin Ağa’nın 28 Ağustos sene 1320 tarihli istid‘âsına derkenâr

İşbu istid‘â ile livâ evkâf müdîriyet vekâletine muhavvel fî 23 Ağustos sene 1320 tarih ve 156 numerolu tahrîrât-ı aliyye-i vilâyet-penâhî mütâla‘a olundu Hacı Hüseyin Ağa evkâfının meşrût-ı lehi bâb-ı fetvâdan musaddak ve evkâf-ı hümâyûn nezâret-i celîlesince de bin üç yüz otuz birinci hülâsa defterinde mukayyed vakfnâme ile müsbet ve tevliyeti dahi öteden berü cârî olan te‘âmül-i kadîm ve şart-ı vâkıf mûcebince ve bi’l-cümle evlâdın intihâbı üzerine ekber ve erşed ve ittikâ-yı evlâddan Hacı Tahir Ağa’ya fî 6 Rebiülahir sene 1322 tarih ve 287 numerolu i‘lâm-ı şer‘î mûcebince tevcîh edilmiş ve i‘lâm-ı mezkûr bâb-ı fetvâ-penâhîden nakz buyrulup hükmü bâkî iken muhâkeme icrâsı gayr-ı câiz bulunmuş ve bağçe kenifi ise kimlerin mürâca‘atı var ise ihkâk-ı hakka ve icrâ-yı muhâkemeye her vakit mehâkime açık bulunduğu ma‘rûzdur fermân.

Fî 28 Ağustos sene 1320

İşbu defterde muharrer seksen bir aded muharrerât zamân-ı dâ‘iyânemde tahrîr olunmuşdur

Fî 29 minhü

Nâib Süleyman Remzi

Sayfa 108

Hüküm 553

Muhâsebeciliğe

Gurre-i şehr-i Receb’den i‘tibâren umûr ve mu‘âmelât-ı şer‘iyyeyi îfâya dâir nâib-i asil fazîletlü Ömer Efendi’nin telgrafnamesine atfen fi 1 Receb sene 1322 tarih ve 396

numerolu tezkire-i aliyye-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamî ile tevkîl olunmuş olduğumdan ol vechile muhasebece tesviye-i kayda müsâ‘ade buyrulması bâbında.

Fî 6 Eylül sene 1320

Hüküm 554

Nâib-i sâbık Süleyman Remzi Efendi’ye mu‘tâ şehâdetnâme

İşbu bin üç yüz yirmi iki senesi Cemâziye’l-ahirinin nihayetinde müddet-i mu‘ayyenesi hitâm bulmuş olan Siird nâibi faziletlü Süleyman Remzi Efendi mahkeme-i şer‘iyyeye aid sicillat ve defatir ve evrâk ve timurbaş eşya ve mühr-i kebîri dâ‘îlerine devr etmeğle mahkeme-i şer‘iyyeye aid mu‘âmelât vesâireden bir gûnâ ilişiği olmadığını mübeyyin işbu şehâdetnâme temhîren mûmâ ileyhin yedine verildi.

Fî 6 Eylül sene 1320

Hüküm 555

Mutasarrıflığa

Müddet-i mu‘ayyenesi ikmâl eden Siird nâibi faziletlü Süleyman Remzi Efendi’nin mahkeme-i şer‘iyyeye aid bir gûnâ ilişiği olmadığından ale’l-usûl yedine bir kıt‘a mazbatanın i‘tâsı zımnında meclis-i idâre-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında

Fî 6 Eylül sene 1320

Hüküm 556

Fî 15 Ağustos sene 1320 tarih ve 96 numerolu emirnâme sûretidir

Siird’de câmi‘-i kebîr medresesi müderrisi olup şâyeste-i âtıfet olduğu inhâ olunan mekremetlü Ömer Efendi’ye Burusa müderrisliği rütbesi tevcih olunarak tastîr etdirilen ruus-ı hümâyûn mûmâ ileyhe i‘tâ olunmak üzre leffen irsâl kılınmış olduğu beyânıyla şukka terkîm kılındı.

Hüküm 557

Sûret-i aliyyesi bâlâya alınan emirnâme-i sâ‘î-i cenâb-ı fetvâpenâhîye leffen şeref-vârid olan bir kıt‘a ruûs-ı celîl-i hümâyûn savb-ı mekremetlerine ref‘ kılınmış olduğundan

ke’l-evvel du‘â-yı füzûnî-i ömr ü ikbâl-i hazret-i hilâfet-penâhîye devâm eylemeleri siyâkında.

Fî 12 Eylül sene 1320

Hüküm 558

Derkenâr

Evkâf müdîrinin bâlâdaki derkenarında mütevellîye hâcet olmadığı beyân olunmasına binâen bundan böyle evkâf dâiresi ma‘rifetiyle idâre olunması ve kayyımlık ta‘yîni husûsu müdîriyet-i mezkûreye âid olduğundan tekrâr oraya emr ü havâle buyrulması menût-ı re’y-i efhamîleridir.

Fî 12 Eylül sene 1320

Hüküm 559

Jandarma binbaşılığına

Re’s mahalleli Azzo ve Bekir ve Hamid benûn Hacı Ömer’in şer‘iyye idâresine celb ve ihzârları muktezî bulunduğundan zabtiye ma‘rifetiyle şimdi celblerine himmet buyrulması zımnında müzekkire-i şer‘iyyedir.

Fî 14 Teşrîn-i evvel sene 1320

Hüküm 560

Duyûn-ı umûmiye nezâretine

Şehr-i Şa‘bânü’l-Mu‘azzamın gurresinin isbâtı matlûb olduğuna binâen nezâret-i aliyyelerine mülhak Melfan memlehası kolcularından Ahmed ve rüfekâsı şehr-i mezkûrun hilâlini müşâhede eyledikleri istihbâr kılınmış olduğundan bi’t-tahkîk rü’yet edenlerin celb ve mahkemeye i‘zâm buyrulması husûsunun Melfan memlehası müdîriyetine sür‘at-i mümkine ile emr ü iş‘ârına himmet buyrulmak bâbında.

Fî 18 Teşrîn-i evvel sene 1320

Sayfa 109

Hüküm 561

Tillolu Ali bin Hacı Mahmud ile Sevika mahallesinden Hacı Ahmed bin Hacı Mustafa'ya müdde'îlerinin vukû' bulan mürâca'atları üzerine cânib-i şer'-i şerîfden olunan da'vete icâbet etmediklerinden merkûmânın zabtiye ma'rifetiyle mahkeme-i şer'iyyeye celb ve i'zâmlarına himmet buyrulması zımnında müzekkire-i şer'iyyedir.

Fî 20 Teşrîn-i evvel sene 1320

Hüküm 562

Defter-i hâkânî me'mûriyetine

Beyr-i Refnak mahallesinde vâkı' etrâf-ı erba'ası Şeyh Ferec Mescidi ve Halil hânesi ve namâzgâh ve tarîk ile mahdûd ma'lûmu'l-müştemilât bir bâb hâne

Mirat mahallesinde vâkı' Hacı Mahmud Efendi ibni Yusuf ve İbrahim bin Şeyh Ahmed ve Şeyh Ömer bin Şeyh Mahmud hâneleri ve tarîk ile mahdûd ma'lûmu'l-müştemilât bir bâb hâne.

Beyr-i Refnak mahallesinde vâkı' şarken Musli garben ve şimâlen tarîk cenûben Hacı Yusuf'un hânesiyle mahdûd bir kıt'a arsa

Mâü'l-berrâk mevki'inde vâkı' şarken Şeyh Mahmud Mescidi'nin tarlası garben tarîk şimâlen Gano ve Derviş bin Hacı Bekir cenûben Hacı Abdi bin Hacı Hesino ve hissedârlarının tarlalarıyla mahdûd bir kıt'a batmalık

Siird'in Havlani mahallesinden Nasri bin Hacı Hafız fî 20 Teşrin-i evvel sene 1320 tarihinden i'tibaren gelecek üç yüz yirmi bir senesi şehr-i Ağustosun yirminci gününe kadar on mah va'de ile Siird eytâm sandığından istikrâz eylediği ma'a nemâ iki bin yedi yüz seksen sekiz guruşa kefîl bulunan Şeyh Halef mahallesi ahalisinden Hacı Yusuf bin Ali'nin bâ senedât-ı hâkânî taht-ı tasarrufunda olup hudûd ve müştemilâtı bâlâda muharrer iki bâb hâne ile bir kıt'a arsa ve bir kıt'a batmalık bağını meblağ-ı mezkûr mukâbilinde hüccet-i şer'iyye mûcebince rehîn eylemiş olduğundan bir vechile elinden çıkarılmamak içün emlâk-ı mezkûrenin kaydına rehn işâreti keşîde eylemeleri siyâkında müzekkire-i şer'iyyedir.

Fî 27 Şa'bân sene 1322 / fî 23 Teşrîn-i evvel sene 1320

Hüküm 563

Dâ‘îleri sene-i hâliye Receb-i şerîfinin gurresinden i‘tibâren zabt edilmek üzre Siird niyâbet-i şer‘iyyesine ta‘yîn buyrulmuş ve Teşrîn-i evvelin birinci günü Siird’e muvâsalat ve ikinci günü işe mübâşeret etmiş olduğumdan mu‘âmele-i kaydiyenin icrâsı zımnında muhâsebe-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında.

Fî 23 Teşrîn-i sânî sene 1320

564

Jandarma binbaşılığına

Tillolu Ali bin Hacı Mahmud’un zabtiye ma‘rifetiyle celb ve mahkeme-i şer‘iyyeye i‘zâmları zımnında fî 20 Teşrin-i evvel sene 1320 tarih ve 89 numerolu müzekkire ile istenildiği halde henüz gönderilmediğinden ve müdde‘iyye Fatıma dahi mürâca‘at etmekde olduğundan iş‘âr-ı sâbık vechile merkûmun i‘zâmına himmet olunması zımnında müzekkire-i şer‘iyyedir.

Fî 29 Teşrîn-i evvel sene 1320

Hüküm 565

Makâm-ı meşîhat-penâhîye

Bir mücrimin i‘dâmına dâir cezâ bidâyet mahkemesinden verilen hükm-i i‘lâmın mahkeme-i temyîzce tasdîkinden evvel mi yoksa sonra mı murâfa‘a-i şer‘iyyelerinin icrâsı iktizâ edeceği husûsunda tereddüd hâsıl olmağla keyfiyetin irâde buyrulması müsterhamdır.

Fî 30 Teşrîn-i sânî sene 1320

Sayfa 110

Hüküm 566

Garzan niyâbet-i şer‘iyyesine

Kazânız virgü kâtibi müteveffâ Ahmed Efendi’nin Siird eytâm sandığına bâ hüccet-i şer‘iyye medyûn olduğu sekiz yüz iki guruşun terekesi esmânı olmak üzre mâl müdîri sâbık Behcet Efendi’ye emâneten teslîm olunan bin sekiz yüz guruşdan tevkîf ve irsâli lüzumu bâ telgraf iş‘âr olunduğu halde henüz semeresi zuhûr etmediği sandık-ı mezkûr

müdîriyetinden bâ müzekkire ifâde olunmuş ve binâen aleyh bu gibi eytâma aid hukûkun muhâfazası akdem vezâifden bulunmuş olduğundan deyn-i mezkûrun iş‘âr-ı sâbık vechile mebâliğ-i mevkûfeden ahz ve irsâline masrûfî-i himem-i aliyyeleri mütemennâdır efendim.

Fî 7 Kânûn-ı evvel sene 1320

Hüküm 567

Bitlis evkâf muhâsebeciliğine

Siird çarşusunda vâkı‘ Şeyh Elviyat Mescidi’nin imâmı ve beş mühürden ibâret bulunan cemâ‘ati tarafından verilen istid‘â mündericâtı câlib-i nazar-ı dikkat ve îfâ-yı muktezâsı husûsunda tecvîz-i rehâvet gayr-ı câiz mevâddan bulunduğu gibi metn-i istid‘âda zikr olunan evkâf evkâf-ı mazbûtadan ise mahkeme-i şer‘iyyece şimdilik bu bâbda bir şey denilemeyeceğinden her halde îcâbının sür‘at-i icrâsıyla neticesinin sûy-ı dâ‘iyâneme dahi iş‘ârına himmet buyrulması zımnında mezkûr istid‘â leffen irsâl-i savb-ı âlîleri kılınmış olmağla ol bâbda

Fî 8 Kânûn-ı evvel sene 1320

Hüküm 568

Mescid-i Elviyat imâmı Necmeddin Efendi tarafından makâm-ı mutasarrıfîye

verilip muhavvel olan fî 19 Teşrîn-i evvel sene 1320 tarihli istid‘âya derkenâr

Zâbıtanın bâlâdaki derkenârı mütâla‘a olundu ber mûceb-i keşf mezkûr arsa kadîmen mescid-i mezkûrun kademgâhlarının huzûrât mahalli olduğu ve nezdindeki tarîk ise tarîk-i âmm bulunduğu mezbûr Hacı Abdülhamid Efendi’nin arsa-i mezkûre etrâfına çekdiği divar hâdis idüği anlaşılmış ve bu gibi umûma âid mevâdda dahi alakadârânın rızâlarına bakılacak olur ise umûr-ı devletden her birisinin icrâsı kâbil olamayacağı tabi‘i bulunmuş olduğundan divar-ı mezkûrun zâbıta ma‘rifetiyle hedm ve heyet-i asliyesine ba‘de’l-ircâ‘ mahkeme-i şer‘iyyeye mürâca‘at vukû‘ bulur ise îcâb-ı şer‘îsi icrâ olunacağından evvel emirde icrâ-yı hedmi zımnında tekrâr zâbıtaya emr ü havâle buyrulması bâbında.

Fî 11 Kânûn-ı evvel sene 1320

Hüküm 569

Siird mutasarrıflığına

Selef-i dâ‘iyânem fazîletlü Süleyman Remzi Efendi’nin mahkeme-i şer‘iyyece bir gûnâ zimmet ve ilişiği kalmamakla Siird’den fekk-i irtibâtla bi-avnihi te‘âlâ müteheyyî-i azîmet bulunduğuna binâen ahzına muvaffak olamadığı ma‘lûmu’l-mikdâr ma‘âşâtının düyûn-ı sandık olduğuna dair yedine meclis-i idâreden bir kıt‘a mazbatanın i‘tâsı mûmâ ileyh tarafından taleb ve istirhâm olunmakda bulunduğundan mûmâ ileyhin hüsn-i hâl ashâbından ve erbâb-ı iktidârdan bulunduğunu ve ilişiği olmadığını ve bir de ma‘âşât-ı mezkûrenin ol vechile düyûn-ı sandık olduğunu mübeyyin yedine bir kıt‘a mazbatanın tanzîm ve i‘tâsı husûsunun lâzım gelenlere emr ü havâle buyrulması bâbında.

Fî 23 Kânûn-ı evvel sene 1320

Hüküm 570

Siird jandarma binbaşılığına

Siird’in Beyr-i Refnak mahalleli Hacı Salih bin Ali Berho’nun zabtiye ma‘rifetiyle celb ve hemen mahkeme-i şer‘iyyeye i‘zâmına himmet buyrulması zımnında müzekkire-i şer‘iyyedir.

Fî 2 Kânûn-ı sânî sene 1320

Sayfa 111

Hüküm 571

Derişo’lu Ömer Ağa tarafından yazılan Arabiyyü’l-ibâre mektûbuna atfen Eruh kâimmakâmlığının tahrîrâtı üzerine yazılan derkenâr

Fi’l-hakîka şer‘iyye kaleminin işbu derkenârı vechile zikr olunan esterlerin merkûmân Mehmed Resul ve Hacı Hüseyin Ağalar mahkeme-i şer‘iyyeye mürâca‘atla mezkûr iki re’s ester Virşolu Ömer Ağa tarafından geçen seneler emvâlleri nehb ve gâret edildiği zamân zâyi‘ olan hayvânâtlarından olup kendi mâlları olduğu hâlde bu kerre zabtiye İbrahim Onbaşı’nın yedinde bulunmuş olduklarından mezkûr esterlerin kendülerine teslîmlerini bi’l-istihkâk iddi‘â ve da‘vâ-yı vâkı‘alarını şuhûd-ı mu‘addele ile şer‘an isbât eyledikleri cihetle ve her ne vakitde bu husûsda diğer bir müdde‘î zuhûr eder ise

mezkûr esterlerin derhâl mahkemeye teslîm edeceklerine dâir kefâlet-i kaviyyeye rabt olunarak esterler merkûmâna teslîm edilmiş binâen alâ zalik şâyed ağa-yı mûmâ ileyh zikr olunan esterler kendi bâyi‘lerinin mâlları olduğu hâlde iştirâ ederek ol vechile mülk-i müşterâsı olduğunu merkûmân muvâcehesinde ve usûlü dâiresinde mahkemede isbât eder ise ester bilâ tereddüd kendisine teslîm ve bu bâbda vukû‘ bulacak mesârifi dahi müsebbibinden tazmîn etdirilerek îcâbât-ı şer‘iyyenin sür‘at-i infâzı hâkimü’ş-şer‘in vezâif-i mukaddesesinden bulunduğu hâlde bu ahkâm-ı şer‘iyyeye karşı rızâ-yı Bârî ve dilhâh-ı hazret-i hilâfet-penâhîye mugâyir ahvâl-i gayr-ı marziyeye ictisâr idüp rüsvây-ı âlem olmadan ise bizzat kendisinin veyahud Eruh kazâsı mahkemesinden alınacak vekâlet hüccetiyle bir vekîlinin Siird mahkemesine mürâca‘atla hukûk-ı meşrû‘asının muhâfazasına ibtidâr olunması diyânet ve hüccetle mütenâsib olacağının diğer nesâyih-i lâzımenin ilâvesiyle ve lisân-ı münâsib ile ağa-yı mûmâ ileyhe tefhîmi ve dâimen harekât ve sekenâtı tarassudda bulundurularak livâya ma‘lûmât i‘tâsı ve rızâ-yı âlîye mugâyir ahvâlin vukû‘una meydan verilmemesi husûslarının makâm-ı âlî-i mutasarrıfîden Eruh kâimmakâmlığına yazılması ve işbu evrâkın aynen vilâyet-i celîleye arz ve takdîmiyle vukû‘ bulacak emr ü tedbîr-i hasâfet-karîn-i vilâyet-penâhîye tatbîk-i hareket olunması münâsib olacağı mütâla‘a kılınmış ise de ol bâbda irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 19 Kânûn-ı sânî sene 1320

Hüküm 572

Siird muhâsebeciliğine

Geçenlerde Garzan kazâsı kurâsından Kavalalı olup Siird’e gelen Genco’nun hıdmetkârı Ammo bin Ali yedinde görülen bir re’s bargir Siirdli Halil Bey bin Başo Bey’in mâlı olduğu mûmâ ileyhin vâlidesi tarafından mütekaddim fî 11 Kânûn-ı sânî sene 1320 tarihli istid‘â üzerine polis dairesi ma‘rifetiyle mahkemeye gönderilmiş ve muhâkemelerinin icrâsı esnâsında merkûm Ammo savuşup kemiyyeti üzerine merkûmun mürâca‘atına intizâren ise esb-i mezkûr beslemeye verilmiş ise de tarih-i mezkûrdan beri merkûm Ammo mahkemeye mürâca‘at etmemiş ve bu halde mezkûr bargir sâhibsiz kalmış ve bu gibi sâhibsiz hayvânâta beytü’l-mâl me’mûriyeti hasebiyle tarafınızdan vaz‘-ı yed edilmesi muktezî bulunmuş olduğundan sâhibi zuhûr eder ise îcâb-ı şer‘isine bakılmak üzre esb-i mezkûra taraf-ı âlînizden vaz‘-ı yed edilmesi ve keyfiyetin sür‘at-i mümkine ile iş‘âr buyrulması mütemennâdır efendim.

Fî 15 Şubat sene 1320

Hüküm 573

Bitlis merkez niyâbetine

Şâfi‘iyyü’l-mezheb olanların nikâh ve talâk ve nafaka ve fesh-i nikâh gibi husûsâtda mehâkim-i şer‘iyyeye vukû‘ bulan mürâca‘at ve talebleri üzerine taraf-ı şer‘-i şerîfden keyfiyet Şâfi‘î ulemâsından birisine havâle olunarak mezhebine mutâbık olarak vereceği hükmün sûret-i icrâ ve tenfizi hakkında bir kıt‘a emirnâme-i âlî-i meşihat-penâhî teblîğ buyrulduğu vârid-i hâtır ise o gibi emirnâmeye burada tesâdüf olunamadığından ve Siird ahalisi umûmiyetle Şâfi‘iyyü’l-mezheb olmalarıyla ma‘rûz emirnâmeye şiddetle ihtiyâc hiss etmekde bulunduğundan orada var ise bi’t-taharrî bir sûretinin istinsâhıyla musaddakan taraf-ı dâ‘iyâneme irsâli husûsunun lâzım gelenlere irâde buyrulması bâbında.

Fî 17 Şubat sene 1320

Hüküm 574

Garzan niyâbetine

Kazânız dâhilinde Zevak ve Vosadik ve Bicir karyelerinin i‘sârını bu sene iltizâm ve bundan akdem vefât eden Siirdli Abdülaziz bin Hacı Emin’in kurâ-yı mezkûrede müddehar ve mevcûd hubûbât ve zehâir-i metrûkiyesinin zabt ve tahrîriyle hisse-i irsiyye-i şer‘iyyesinin ifrâzını zevcesi Hacer Hanım bâ istid‘â taleb etmiş ve âidiyeti hasebiyle taraf-ı âlîlerinden zabt ve tahrîri muktezî bulunmuş olduğundan îcâb-ı şer‘îsinin icrâ ve keyfiyetin taraf-ı muhibbîye inbâsı mütemennâdır.

Fî 17 Şubat sene 1320

Sayfa 112

Hüküm 575

Siird Kumandanlığına

Otuz ikinci alayın ikinci taburu efrâdından müteveffâ Abdullah bin Mahmud’un ma‘âşlarına mukâbil sened-i resmîsinin cihet-i askerîden hâzır bulunacak me’mûr muvâcehesinde bâ ma‘rifet-i şer‘-i şerîf vârislerine i‘tâsıyla alınacak makbûz senedinin

bâ mazbata tesyârı makâm-ı âlî-i mutasarrıfîye şeref-vârid olup mahkeme-i şre‘iyyeye havâle buyrulan fî 5 Kânûn-ı evvel sene 1320 tarih ve 3002 numerolu emirnâme-i sâmî-i müşîriyet-i celîlelenin iktizâ-yı âlîsinden olduğu sened-i mezkûr yarın müteveffâ-yı mezbûrun vârislerine teslîm olunacağı cihetle cihet-i askerîden bir zâtın mahkeme-i şer‘iyyeye i‘zâm buyrulması bâbında

Fî 21 Şubat sene 1321

Hüküm 576

Jandarma binbaşılığına

Celblerine lüzûm görülen Suk mahallesinin imâm ve muhtârı ve heyet-i ihtiyariyesinden Debbağ Hacı Abdurrahim ve Hacı Yusuf Ağaların zabtiye ma‘rifetiyle mahkeme-i şer‘iyyeye i‘zâmlarına himmet buyrulması zımnında müzekkire-i şer‘iyyedir

Fî 27 Şubat sene 1320

Hüküm 577

Siird muhâsebeciliğine

Mekke-i Mükerreme ahalisinden olup fî 12 Ramazan sene 1316 tarihinde Siird’de vefât eden Hacı Seyyid Hasan Efendi’nin ma‘rifet-i şer‘le tahrîr olunan terekesi esmânı berây-ı irbâh vaktiyle eytâm sandığına vaz‘ olunmuş ve tarih-i mezkûrdan bu âna değin beş sene mürûr etdiği hâlde hiçbir tarafdan vârisi zuhûr etmemiş olduğundan ve bu gibi tereke esmânının hazîne-i celîleye teslîmi muktezî olduğundan bu kere tahsîl olunan üç yüz yetmiş altı guruşun livâ mal sandığına teslîmiyle eytâm sandığında hıfz olunmak üzre îcâb eden makbûz ilm u haberinin tanzîm ve i‘tâsı eytâm müdîriyeti ifâdesiyle beyân olunur.

Fî 28 Şubat sene 1320

Hüküm 578

Siird mevki‘ kumandanlığına

Siird’de ârâmsâz ilâve taburu mülâzımlarından müteveffâ Hüseyin Ağa’nın bir re’s kısrağı mahkeme-i şer‘iyyenin fî 27 Şubat sene 1320 tarihli mezâd kâimesi mûcebince nizâmiye üçüncü taburunun birinci bölük yüzbaşısı Seyfullah Efendi’nin uhdesinde yed

iyüz kırk guruşda takarrur etmiş ve yalnız iki yüz altı guruş teslîm ederek mütebâkîsi zimmetinde kalmış olduğundan bâ mütebâkî dört yüz otuz dört guruşun veyahud mezkûr kısrağın mahkemeye teslîmi husûsunun mûmâ ileyhe emr buyrulması.

Fî 6 Mart sene 1321

Hüküm 579

Siird muhâsebeciliğine

Mekke-i Mükerreme ahalisinden olup Siird'de vefât eden Hacı Seyyid Hasan Efendi'nin ma'rifet-i şer'le tahrîr ve bi'l-müzâyede bey' ve füruht olunan terekesi esmânı iki yüz yetmiş dört guruş otuz beş paradan ibâret olduğu hâlde fî 8 Şubat sene 1314 tarihinde berây-ı irbâh eytâm sandığına vaz' eylemişdi şimdiye kadar nemâ olmak üzre zamm gelen üç yüz altmış guruş beş paradan eytâm müdiriyetine aid olan dokuz guruş beş para ba'de't-tenzîl mütebâkî üç yüz elli altı guruş ki cem'an altı yüz otuz guruş beş paraya bâliğ olduğu ve o tarihden şimdiye kadar beş sene müddet mürûr eylediği hâlde henüz bir tarafdan vârisi zuhûr etmemiş olduğundan ve bu gibi tereke esmânının hazîne-i celîleye teslîmi muktezî bulunduğundan meblağ-ı mezkûrun livâ mal sandığına teslîmiyle eytâm sandığında hıfz olunmak üzre îcâb eden makbûz ilm u haberinin tanzîm ve i'tâsı eytâm müdîriyeti ifâdesiyle beyân olunur.

Fî 12 Mart sene 1321

Hüküm 580

Bu dahi

Evvelce vukû' bulan iş'âr üzerine me'mûriyetiniz hasebiyle vâzi'ü'l-yed olduğunuz bir re's bargire müstehakk zuhûr etmiş ve bu da'vânın muvâcehenizde fasl u hasmı muktezî bulunmuş idüğine ve elyevm icrâ-yı muhâkeme olunacağına binâen yâ bizzat mahkemeye gelmeleri veyahud bir vekîl ta'yîn ve i'zâmı beyân olunur.

Fî 13 Mart sene 1321

Sayfa 113

Hüküm 581

Siird mevki' kumandanlığı

Siird'de ârâmsâz nizâmiye otuz birinci alayın üçüncü taburunun dördüncü bölüğü neferâtından Siirdli Fetho geçen sene şehr-i Nisan'ın on üçüncü gününden şehr-i sâbık olan Şubat'ın yirmi dördüncü gününe kadar nerelerde bulunmuş ve bu müddet zarfında kaç gün Siird'de ikâmet etmiş olduğunun bilinmesine nefer-i merkumun mahkemede rü'yet olunmakda olan da'vâsının fasl mütevakkıf olduğundan îcâb edenlere emr ü havâle buyrularak keyfiyetin iş'ârı.

Fî 13 Mart sene 1321

Hüküm 582

Vücûh yere vasiyyet edilen akârât ile evkâf müdîriyetine müte'allık mu'âmelâtın mehâkim-i şer'iyyece te'ahhurâta düşürülmemesiyle irâe-i teshîlât edilmesine dâirdir.

Hüküm 583

Bey' ü şirâ mu'âmelâtına müte'allık teblîğ olunan fî 29 Şa'bân sene 1320 tarihli karârın neşrinden mukaddem emlâk-ı sırfeye dâir vâkı' olan ukûd-ı mehâkimin muhâkemâtının kemâkân mehâkimce istimâ'ına dâirdir.

Hüküm 584

Siird mevki' kumandanlığı

Fî 6 mart sene 1321 tarih ve 104 numerolu tahrîrâtda müteveffâ Yüzbaşı Hüseyin Ağa'nın terekesinden olarak nizâmiye üçüncü taburunun birinci bölük yüzbaşısı Seyfullah Efendi'nin bi'l-müzâyede aldığı bir re's kısrağın esmânından mütebâkî beş yüz otuz dört guruşun nakden tahsîl ve irsâli veyahud mezkûr kısrağın mahkeme-i şer'iyyeye i'âdesi husûsunun lâzım gelenlere emr ü havâle buyrulması.

Fî 18 Mart sene 1321

Hüküm 585

Siird muhâsebeciliğine

Şehr-i hâlin yedinci günü fevt olan Siird polis efrâdından Aziz Efendi veledi Garibo'nun ma'âşât ve elbise bedelinden dolayı mal sandığında müterâkim istihkâkına hasbe'l-me'mûriye vâzı'ü'l-yed olduğunuz müteveffâ-yı merkûmun birâderi Cercis Efendi tarafından istid'â kılınmış ve merkûmun bu bâbdaki da'vâsı muvâcehenizde faslı

muktezî bulunmuş olduğundan ya bizzat mahkemeye gelmeleri veyahud bir vekîlin i‘zâmı husûsuna .

Fî 22 Mart sene 1321

Hüküm 586

Siird mevki‘ kumandanlığına

Yüzbaşı Seyfullah Efendi’nin aldığı kısrak esmânından mütebâkî beş yüz otuz dört guruşu tahsîl ve irsâli veyahud kısrağın mahkemeye iadesine dair müte‘addid tahrîrâtımızla iltimâs olunmuş ise de semeresi görülmemesinden şayed buraca îcâbına bakılması mümkün değil ise makâm-ı müşîriyete arz olunmak üzre keyfiyetin iş‘ârına müsâ‘ade buyrulması.

Fî 26 Mart sene 1321

Hüküm 587

Bu dahi

Siird’ otuz birinci alayın üçüncü taburunun dördüncü bölük efrâdından Fetho bin Şeyh Selim’in mahkeme-i şer‘iyyede alınan ifâde-i mazbûtasında geçen sene şehr-i Mart’ın yirmi ikinci günü Siird’den hareketle bölüğüyle berâber Takban’a gidüp sene-i merkûme şehr-i Teşrîn-i sânîsi nihâyetinde Siird’e gelerek üç gün ikâmetden sonra tekrâr bölüğüyle beraber Eruh kazâsına gitdiğini ve sene-i merkûme Kânûn-ı sânîsinin üçüncü gününde Siird’e avdetle o tarihden sonra keyifsiz olduğundan bir tarafa gitmemiş olduğunu beyân etmişdir hakîkaten o tarihde keyifsiz mi idi keyifsiz idiyse keyifsizlik müddetinde asâleten veya vekâleten mahkemeye mürâca‘at edemeyecek bir hâlde hasta bulunup bulunmadığının mensûb bulunduğu taburu heyetinden tahkîk ve keyfiyetin iş‘ârı.

Fî 27 Mart sene 1321

Hüküm 588

Redif binbaşılığına

Redif yüzbaşısı müteveffâ Hüseyin Ağa terekesinden bir takım eşyayı iştirâ eden zâbitândan isimleri hizâsında murakkam mebâliğin tahsîl ve irsâli husûsuna.

Fî 4 Nisan sene 1321

Sayfa 114

Hüküm 589

Bank kitâbetine

Bâbü'l-dereb mahalleli Mahmud Efendi bin Hüseyin'in mahalle-i mezkûrede vâkı' ma'lûmu'l-hudûd bir bâb hânesi bankaca merhûn ve senedât-ı hâkânîsi dahi dâirenizde mahfûz olduğu mûmâ ileyh tarafından haber verilmiş mezbûr hâne hakkında mahkeme-i şer'iyyede rü'yet edilmekde olan muhâkeme esnâsında görülüp i'âde olunmak üzre senedât-ı mezkûrenin irsâli tevcîh olunur.

Fî 4 Nisan sene 1321

Hüküm 590

Siird defter-i hâkânî me'mûriyetine

Bâbü'l-dereb mahallesinde vâkı' etrâf-ı erba'ası tarîk ve Abdi bin Hacı Ahmed ve Molla Hasan'ın hissesi ile mahdûd bir bâb hâne hakkında rü'yet olunmakda olan muhâkemede hâne-i mezkûrun bin iki yüz doksan sekiz tarihinde Ahmed Ağa ile birâderzâdesi Mahmud Efendi nâmlarına tapuca kayd olunduğu dermiyân olunmuş ve bi't-tab' vaktiyle mahalle-i mezkûreden tanzîm olunan ilm u haber üzerine mu'âmele cereyân etmiş olduğundan muhâkeme esnâsında görülüp i'âde olunmak üzre mezkûr ilm u haber ve buna müte'allık evrâkın irsâli.

Fî 7 Nisan sene 1321

Hüküm 591

Bu dahi

Bâbü'l-dereb mahallesinde vâkı' ma'lûmu'l-hudûd bir bâb hânenin da'vâsı esnâsında virgü me'mûrı Mahmud Efendi'nin ibrâz eylediği Şubat sene 1309 tarih ve 14 sıra numerolu sened-i hâkânînin mebnî-i aleyh olan memhûr mahalle şehâdetnâmesi esnâ-yı muhâkemede görülüp yine i'âde olunmak üzre irsâli tavsiye olunur.

Fî 10 Nisan sene 1321

Hüküm 592

Jandarma binbaşılığına

Celblerine lüzûm görülen Bâbü'l-dereb mahallesinin imâmı Mehmed Efendi ve muhtârı Seyyid Hasan ve ihtiyârı Hâcı İsmail'in i'zâmlarına himmet.

Fî 12 Nisan sene 1321

Hüküm 593

Bu dahi redîf binbaşılığına

Derdest-i tanzîm bulunan kassâm defterine idhâl olunmak üzre müteveffâ Mülâzım Hüseyin Ağa'nın tabur sandığında müterâkim ma'âşât ve bedel-i ta'yînâtı mikdârının beyânı.

Fî 16 Nisan sene 1321

Hüküm 594

Bu dahi

Müteveffâ Mülâzım Hüseyin Ağa'nın tabur sandığında müterâkim ma'âşât ve bedel-i ta'yînâtı bin altı yüz altmış sekiz guruşdan ibâret idüği iş'âr-ı âlîlerinden anlaşılmış ise de meblağ-ı mezkûrun diğer tereke esmânıyla beraber verese beyninde taksîmi yoluna gidilmek üzre şimdilik nakden mahkemeye irsâli ve kâbil değil ise defter-i kassâmda derc olunmak üzre bu bâbda ne gûne mu'âmele edileceğinin iş'ârı.

Fî 17 Nisan sene 1321

Hüküm 595

Siird mevki' kumandanlığına

Siird'de ârâmsâz nizâmiye otuz birinci alayın üçüncü taburunun birinci bölüğü efradından Fetho'nun mahkeme-i şer'iyyede alınan ifâde-i mazbûtasında geçen sene şehr-i Mart'ın yirmi ikinci günü Siird'den hareketle bölüğüyle beraber Takban karyesine gidüp sene-i merkûme şehr-i Teşrîn-i sânîsi nihâyetinde Siird'e gelerek üç

gün ikâmetden sonra tekrâr bölüğüyle berâber Eruh kazâsına gitdiğini ve sene-i merkûme Kânûn-ı sânîsinin üçüncü gününde Siird'e avdetle bu tarihden sonra tarih-i mürâca'atı olan fî 24 Şubat sene 1320 gününe kadar keyifsiz düştüğünden bir tarafa gidememiş olduğunu beyân eylemişdir buralarının musarrahan beyânı

Fî 19 Mart sene 1321

Sayfa 115

Hüküm 596

Eruh niyâbetine

Keldani milletinden İsa Arus'a li ecli't-teblîğ gönderildiği fî 17 Nisan sene 1321 tarih ve bir numerolu tahrîrâtda beyân olunan bir kıt'a da'vetiye varakasının bir nüshasının mu'âmele-i teblîğiyyesi bi'l-icrâ memhûr ve musaddak olduğu hâlde leffen ve i'âdeten irsâl olunduğu cevâben beyân olunur.

Hüküm 597

İcrâ me'mûriyetine

Bâbü'l-dereb mahallesinde kâin ma'lûmu'l-hudûd ve'l-müştemilât bir bâb hâne da'vâsından dolayı mahalle-i mezkûre ahalisinden Ahmed Ağa bin Hacı Mahmud ve biraderzâdesi Mahmud Efendi beynlerinde Siird mahkeme-i şer'iyyesinde mütekevvin da'vâda mezkûr hânenin nısfı üç yüz altı senesinde mûmâ ileyh Mahmud Ağa'nın hazîne-i celîleye olan zimmetinin te'mîn-i istîfâsiyçün icrâ dâiresi ma'rifetiyle ba'de'l-ifrâz hacz olunduğu mûmâ ileyh Mahmud Efendi murâfa'asında ifâde etmeğle mezkûr hâne taksîm ve ifrâz olunmuş mu bu bâbda evvel ve ahir cereyân eden mu'âmele neden ibâret ise mufassalan bâ derkenâr beyânı.

Hüküm 598

Siird muhâsebeciliğine

Siird sâbık muhâsebecisi olup vefât eden Mehmed Vehib Efendi'nin ma'rifet-i şer'-i şerîfle tahrîr olunan terekesi defterine idhâl olunmak üzre ma'âşât-ı müterâkimesi mikdârının beyânına himmet buyrulması.

Hüküm 599

Siird jandarma binbaşılığına

Nafaka da‘vâsından dolayı zevcesi tarafından vukû‘ bulan iddia ve mürâca‘at üzerine Siird’in Suk mahalleli Selho bin Ahmed’in Siird mahkeme-i şer‘iyyesine ihzârı muktezî olmağla ol vechile merkûmun zabtiye ma‘rifetiyle celbine himmet buyrulması.

Hüküm 600

Siird bidâyet mahkemesi riyâsetine

Müteveffâ Hamid Ağa’nın oğlu Hamza Ağa emvâl-i metrûkeden hisse-i irsiyyesini bâ istid‘â taleb etmiş ise de mezbûr Hamza Ağa ol bâbdaki da‘vâsını ta‘kîb etmemekde olduğundan mahkeme-i adlînin rü’yet olunmakda olan da‘vânın faslı îcâb edeceği fî 28 Nisan sene 1321 tarih ve 40 numerolu tezkire-i riyâset-penâhîlerine cevâben beyân olunur.

Fî 9 Nisan sene 1321

Hüküm 601

Jandarma binbaşılığına

Müsted‘î-i mezbûr beş aded mecîdiye mukâbilinde merkûm İsa’dan iştirâ eylediği bir re’s merkebe müstehakk çıkarak esmânını müsted‘î-i mezbûrdan ahz etmiş olduğuna binâen meblağ-ı mezkûrı bâyi‘-i merkûm İsa’dan taleb eyledikde merkûm İsa dahi meâl-i istid‘âyı vech-i muharrer üzre müsted‘înin müdde‘âsını tâli‘an ikrâr etmiş olduğundan meblağ-ı mezkûrun tahsîliyle müsted‘îye i‘tâsı zımnında.

Fî 10 Mayıs sene 1321

Hüküm 602

Siird mutasarrıflığına

Kazânın Lodi nâhiyesi niyâbetine ta‘yîn buyrulduğu vilâyet-i celîleden mübelliğ makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhînin emirnâme-i aliyyesine müzeyyelen şeref-vârid olan fî 6 Nisan sene 1321 tarih ve altmış yedi numerolu emirnâme-i devletlerinde izbâr buyrulan Hafız Abdurrahman Hasib Efendi’nin emr-i tahlîfi bi’l-icrâ fî 27 Safer sene 1323 ve fî 19 Nisan sene 1321 tarihinden i‘tibâren me’mûriyet-i cedîdesi zabt ve

mahkeme-i şer‘iyyesince de kayd ve tescîl kılındığı bi’l-havâle mahkeme-i şer‘iyye riyâsetinden bâ derkenâr ifâde olunduğu cevâben ma‘rûzdur.

Fî 19 Nisan sene 1321

Sayfa 116

Hüküm 603

Makâm-ı celîl-i meşîhat-i ulyâya

Eruh kazâsının Lodi nahiyesi niyâbetine ta‘yîn olunmak üzre evrâk-ı imtihâniyesi tasdîk buyrulduğu şeref-vârid olan emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı fetvâ-penâhîlerinde irâde buyrulan Hafız Abdurrahman Hasib Efendi’nin emr-i tahlîfleri icrâ olunarak fî 27 Safer sene 1323 gününden i‘tibâren nâhiye-i mezkûreyi zabt eyleme olduğu kazâ-i mezkûr niyâbetinin fî 14 Mayıs sene 1321 tarihli tahrîrâtında beyân olunmuş ve tatbîk-i mühr pusulası olmak üzre niyâbet-i mezkûreden gönderilen varaka dahi leffen arz ve takdîm kılınmış olduğu ma‘rûzdur.

Fî 19 Mayıs sene 1321

Hüküm 604

Mutasarrıflığa

Şer‘iyye kitâbetinin bâlâdaki derkenârında beyân olunduğu üzre mümeyyiz tarafından kefîl irâe etmemesinden dolayı te’hîr-i icrâ cihetine gidilemeyeceği tabî‘î ise de kefîl irâe etmemesi i‘lâmın temyîzine mâni‘ dahi olmadığından nevâkıs-ı sâiresi ikmâl olunan işbu evrâkın makâm-ı âlî-i meşîhat-penâhîye takdîmi iktizâ eder ise de ferman.

Fî 26 Mayıs sene 1321

Hüküm 605

Pervari niyâbetine

Siird eytâm sandığına medyûn bulunan kazânız tahsîldârı Siirdli Kasım bin Hacı Abdülmecid nâmına sâdır olup berây-ı teblîğ irsâl olunan fî 16 Rebiülahir sene 1323 tarihli ihbârnâmenin mu‘âmele-i teblîğiyyesinin icrâ ve ol bâbdaki ilm u haberin memhûren ve musaddakan i‘âde ve isrâsı.

Fî 8 Haziran sene 1321

Hüküm 606

Siird mutasarrıflığına

Şer‘iyye kitâbetinin bâlâda muharrer derkenârında beyân olunduğu üzre mümeyyiz tarafından kefîl irâe etmemesinden dolayı te’hîr-i icrâ cihetine gidilemeyeceği tabi‘î ise de kefîl irâe etmemesi i‘lâmın temyîzine mâni‘ olmadığından nevâkıs-ı ikmâl olunan işbu evrâkın merbûten takdîmi.

Fî 8 Haziran sene 1321

Hüküm 607

Dördüncü ordu-yı hümâyûn müşîriyetine

Merbûten takdîm-i pişgâh-ı sâmîleri kılınan defterde muhârrerü’l-esâmî yüz dört neferin tarih-i defâtirinde cihet-i şer‘iyyeye haber verilerek terekeleri ma‘rifet-i şer‘le tahrîr etdirilemeyüp yalnız zâbitân tarafından icrâ kılınan tahrîr-i tereke üzerine kassâm defterlerinin tanzîmi taleb olunmakda ve bu gibi ma‘rifet-i şer‘le tahrîr olunamayan terekeler içün kassâm defterinin tanzîmine cevâz-ı şer‘î bulunmamakda olduğundan bu kerelik olmak üzre mezkûr defterde muharrer muhallefât-ı askeriyenin ordu-yı hümâyûn merkezine celbiyle mahallî mahkemelerinden gelecek isbât-ı verâset i‘lâmları üzerine vârislerine irsâli ve ba‘demâ vefât vukû‘ buldukça cihet-i şer‘iyyeye haber verilerek ale’l-usûl tahrîr-i terekeye i‘tinâ edilmesi lüzûmunun mevki‘ kumandanlığına irâde buyrulması münâsib ise îfâ-yı muktezâsı bâbında.

Fî 2 Temmuz sene 1321

Sayfa 117

Hüküm 608

Pervari niyâbetine

Eytâm sandığı medyûnlarından kazânız tahsîldârı Siirdli Kasım Efendi’nin zimmetine mahsûben gönderildiği fî 1 Temmuz sene 1321 tarih ve üç numerolu tahrîrâtınızla iş‘âr olunan beş mecîdiye bi’l-vusûl teslîm edilmiş ve ol bâbdaki ilm u habere yapışdırılan yirmi paralık pulun esmânı bi’t-tenzîl mütebâkî (kesik) dört buçuk guruşa mukâbil

eytâm müdîriyetinden alınan ilm u haber leffen irsâl kılınmış olduğu cevâben beyân olunur.

Fî 7 Temmuz sene 1321

Hüküm 609

Makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhîye

Cihet-i adliyece sû-i mu‘âmelâtından dolayı taht-ı muhâkemeye alınan Şirvan kazâsı nâibi Kasım Fikri Efendi yirmi günden beri gaybûbet etdiği kazâ-i mezkûr kâimmakâmlığının iş‘ârından anlaşılmağla icrâ-yı îcâbı menût-ı irâde-i fetvâpenâhîleridir fermân.

Fî 12 Temmuz sene 1321

Hüküm 610

Bu dahi

Fî 30 Teşrîn-i sânî sene 1320 tarihli telgrafnâme-i âcizî ile arz olunan keyfiyetin irâde buyrulması müsterhamdır fermân.

Fî 12 Temmuz sene 1321

Hüküm 611

Siird kumandanlığına

Şeref-vârid olan fî 28 Haziran sene 1321 tarih ve 166 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinde Siird’de ârâmsâz otuz birinci alayın birinci taburundan üç yüz yirmi senesi Martından i‘tibâren Şubatı gâyesine değin vefât eden yüz dört neferin melfûfen gönderilen defterde künyeleri zîrine beyân olunduğu üzre güzeşte ma‘aş ve muhallefât esmânıyla nükûd-ı mevcûdeleri kassâm defâtirine rabt ve irsâli beyân buyrulmuş ise de bu gibi ma‘rifet-i şer‘le tahrîr olunamayan terekeler içün kassâm defterinin tanzîmine mesâğ-ı şer‘î bulunmamakda olduğundan bu kerrelik olmak üzre takdîm kılınan defterde muharrer muhallefât-ı askeriyenin ordu-yı hümâyûn merkezine celbiyle mahallî mahkemelerinden gelecek isbât-ı verâset i‘lâmları üzerine vârislerine irsâli münâsib ise îfâ-yı muktezâsı husûsuna dâir dördüncü ordu-yı hümâyûn müşîriyet-i celîlesine fî 2 Temmuz sene 1321

tarih ve 85 numerolu arîza-i dâ‘iyânemle arz olunmuş olduğundan taraf-ı âlî-i kumandanîlerinden dahi te’kîd-i keyfiyet buyrulması bâbında.

Fî 28 Temmuz sene 1321

Hüküm 612

Siird jandarma binbaşılığına

Zevcesi Fatıma Hatun tarafından aleyhine ikâme olunan nafaka ve hızâne da‘vâsından dolayı Beyr-i Refnak mahalleli Mehmed bin Şeyh Gazal’a da‘vetiye varakası teblîğ olunduğu halde mahkemeye gelmekden imtinâ‘ etmeğle kendisiyle sagîre kızı Latife’yi ma‘an behemehâl mahkemeye celb ve ihzârı .

Fî 3 Ağustos sene 1321

Hüküm 613

Makâm-ı ulyâ-yı meşîhate

Zarûret-i hâlinden bi’l-bahs bazı ifâdâtı hâvî ve münâsib bir hıdmetle ikdâr etdirilmesini müsted‘î Siird’de Mevlid imzâ ve mührüyle muharrer şukka bi’l-vürûd mûmâ ileyhin tahkîk-i ahvâliyle neticesinin arz ve inbâsı şeref-pîrâ-yı mevki‘-i ta‘zîm olan fî 11 Ağustos sene 1321 tarih ve yüz üç numerolu emirnâme-i âlî-i hazret-i meşîhat-penâhîlerinde irâde ve fermân buyrulmuşdur mûmâ ileyh Mevlüd Efendi’nin arz ve îzâha şâyân-ı ahvâl ile mütehallî

Sayfa 118

olmadığı tahkîkât-ı vâkı‘adan anlaşılmış ve ma‘ahazâ fî 16 Kânûn-ı sânî sene 1321 tarihinde iki yüz guruş ma‘âşla Şirvan kazâsı tahsîldârlığına ta‘yîn olunarak elyevm orada müstahdem bulunduğunun arz ve beyânıyla şukka-i vâride-i mezkûrenin leffen takdîmine ibtidâr kılındığı müverrahdır.

Fî 11 Eylül sene 1321

Hüküm 614

Bitlis istînâf müdde‘î-i umûmîsinin fî 14 Ağustos sene 1321 tarihli

telgrafnamesine yazılan derkenârdır

Merkûm Abbo tarafından katl edilen Ali'nin hasren vârisleri olan kebîr oğlu Heşo ve zevcesi Sini Hatun'un vukû' bulan mürâca'atları üzerine merkûm Abbo'nun vârisân-ı mezbûrânın huzûrlarında vech-i şer'î üzre kısasına hükm-i şer'î lâhık olduğu fî 20 Rebiülevvel sene 1319 tarih ve yüz numerolu i'lâm-ı şer'î kaydından anlaşılmış ise de ahîren mezbûr Heşo pederi katîl-i mezbûrun kısâs da'vâsından ve ber tashîh mesele-i şer'iyye âna vesâyet eden yedi sehm hakk-ı deyninden dolayı rızâen lillah ve meccânen fâriğ olup ve'l-hâsıl katîl-i mezbûrun dem ü diyetine aid âmme-i de'âvî ve kâffe-i mütâlebâtdan kâtil-i mezbûr Abbo'nun zimmetini ibrâ ve ref'-i husûmet ederek ol vechile mezbûr Abbo dahi ibrâ-i mezkûrı kabûl eylediği fî gurre-i Muharremü'l-harâm sene 1319 tarih ve iki numerolu i'lâm kaydından anlaşıldığı ma'rûzdur.

Fî 14 Ağustos sene 1321

Hüküm 615

Eruh niyâbetine

Fî 30 Ağustos sene 1321 tarih ve dört numerolu tahrîrâtla makâm-ı şerîflerinden taleb edilen suâl derûn-ı memhûr ve musaddak olduğu halde melfûfen irsâl kılınmış ise de umûr-ı şer'iyyede bu gibi ifâdât-ı gıyâbiye üzerine binâ-yı mu'âmele edilmesi kâbil olamayacağından her halde mesâil-i şer'iyyeye tatbîk-i mu'âmele edilmesi tavsiye olunur.

Fî Eylül sene 1321

Hüküm 616

İcrâya

Müsted'î-i merkûm Selho mahkeme-i şer'iyyeye gelerek zevcesi mezbûre Medine Hatun'ı talâk-ı selâse ile tatlîk eylediğini bâlâdaki havâle tarihi olan fî 22 Haziran sene 1321 tarihinde tâli'an ikrâr ve i'tirâf etmiş ve bu kerre de evvelce bâ hüccet-i şer'iyye mezbûre içün takdîr edilmiş olan nafaka icrâ me'mûrı tarafından taleb edilmekde olduğundan ba'demâ mezbûre içün kendüsinden nafaka istenilmemek üzre işbu istid'ânın icrâ dâiresine havâlesini taleb etmekde olduğundan mezbûrenin nafaka-i iddeti bu bâbdaki hüccet mûcebince tarafeynin rızâlarıyla takdîr olunan meblağ hesâbıyla mezbûr Selho'dan tahsîliyle mezbûreye verildikden sonra mezbûrenin nafaka

mutâlebesine hakkı kalmayacağına nazaran îfâ-yı muktezâsı zımnında icrâ me'mûrluğuna havâlesi iktizâ eder ise de fermân.

Fî 24 Eylül sene 1321

Sayfa 119

C. Receb ve Şa'bân gurreleri henüz buraca sâbit olamadığı ma'rûzdur.

Hüküm 617

Garzan niyâbet-i şer'iyyesine

Şehr-i Muharremü'l-harâmdan bidâ' ile Arabî ayların biri otuz diğeri yirmi dokuz günden ibâret olduğuna nazaran şehr-i Receb'in gurresi pençşenbih mu'tebir olacağı cihetle bir gûnâ tereddüde mahall olmadığının fî 19 Eylül sene 1321 tarih ve bir numerolu tahrîrât-ı şerîfelerine cevâben beyân olunduğu.

Hüküm 618

Belediye riyâsetine

Sene-i hâliyenin şehr-i Ramazan-ı mağfiret-nişânının gurresi isbât edilmek üzre şehr-i hâl-i Şa'bânü'l-mu'azzamının selhi olmak ihtimâline (kesik) bugünkü cum'a irtesi günü vakt-i gurûbda muttali'-i hilâl olan ufk-ı garîbe nazar edilip lede'l-müşâhede cânib-i şer'-i şerîfe (kesik) edâ-yı şehâdet etmek üzre muvahhidîn-i beldeye münâdîler vâsıtasıyla i'lân-ı keyfiyet buyrulmak bâbında

Fî 15 Teşrîn-i evvel sene 1321

Hüküm 619

Mutasarrıflığa

Siird'in Sevika câmi'inin mütevellîsi tarafından bir kıt'a vakf arsa-i hâliye maddesinden dolayı mahkeme-i şer'iyyeye vukû' bulan iddi'â ve (kesik) defter-i hâkânî me'mûr vekîli başkâtibi Mustafa Efendi'ye hasbe'l-me'mûriye teblîğ olunan da'vetiye varakasına icâbet etmediğinden mûmâ ileyh herbâr mürâca'at etmekde bulunduğundan ve yarınki Salı günü icrâ-yı muhâkemeleri mukarrer olduğundan muvâcehesinde (kesik) üzre mûmâ ileyhin mahkemeye i'zâmı lüzûmunun îcâb edenlere emr ü havâlesi.

Fî 17 Teşrîn-i evvel sene 1321

Hüküm 620

Bu dahi

Siird niyâbetinden isti‘fâ eden fazîletlü Ömer Hulusi Efendi dâ‘îlerinin mahkeme-i şer‘iyyece emvâl-i eytâm vesâireden bir gûnâ zimmet (kesik) olmadığına ve niyâbet-i şer‘iyyeye mahsûs mühr-i resmî ve sicillât ve cerâid-i şer‘iyye ve bi’l-cümle evrâk ve eşyâyı mehâkim-i âcizlerine teslîm (kesik) berâat-ı zimmet ve hüsn-i hâlini mübeyyin bir kıt‘a mazbatanın ale’l-usûl tanzîm ve i‘tâsı husûsunun lâzım gelenlere emr ü (kesik)

Fî 22 Teşrîn-i evvel (kesik)

Hüküm 621

Bu dahi

Dâ‘îleri sene-i hâliye şehr-i Şa‘bânü’l-mu‘azzamının yirminci gününden i‘tibâren zabt edilmek üzre Siird niyâbet-i şer‘iyyesine ta‘yîn (kesik) hâliyenin şehr-i Teşrîn-i sânîsinin on dördüncü pazartesi gününde işe mübâşeret olunmuş ve tarih-i zabtdan tarih-i (kesik) şer‘iyye kâtibi Ömer Efendi tarafından îfâ-yı vekâlet edilmiş olduğundan mu‘âmele-i kaydiyenin icrâsı zımnında muhâsebeye emr ü havâlesi.

Fî 19 Teşrîn-i sânî sene 1321

Hüküm 622

Bu dahi

Türkçeye tercüme ve istinsâhıyla bir nüshasının musaddakan irsâli fî 23 Teşrîn-i sânî sene 1321 tarih ve 368 numerolu emirnâme-i (kesik) emr ü iş‘âr buyrulan Tanzi medresesinin Arabiyyü’l-ibâre vakfnâmesi ber mûceb-i emr ü iş‘âr bu kerre Türkçeye tercüme edile(kesik) istinsâh edilen bir nüsha-i mütercimesi musaddakan ve leffen takdîm olunduğu ma‘rûzdur

Fî 27 Teşrîn-i sânî sene 1327

Sayfa 120

Hüküm 623

(kesik) şer‘iyyece emlâkin hîn-i taksîminde tapu me’mûrlarının bulundurulmasına vesâireye dâirdir.

Fî 24 Teşrîn-i sânî sene 1321

Hüküm 624

(kesik) makâmâta takdîm olunacak istid‘ânâmelerin kaydiyesi mahalli mâl sandığından teslîm olunması hakkında.

Fî 24 Teşrîn-i sânî sene 1321

Hüküm 625

(kesik) mikdârı yüz guruşdan tecâvüz etmeyen matlûbât-ı hazînenin sûret-i tahsîline dâir.

Fî 24 Teşrîn-i sânî sene 1321

Hüküm 626

Selho Habuki’nin istid‘âsına derkenâr

Müsted‘î-i merkûm Selho zevcesi Medine’yi talâk-ı selâse ile tatlîk eylemiş olduğu fî 22 Haziran sene 1321 tarihli arz-ı hâlde beyân ve kendisi şifâhen (kesik) muvâcehesinde talâk-ı mezkûrı huzûr-ı şer‘-i şerîfde ikrâr etmiş ve tarih-i mezkûrdan i‘tibâren nafaka-i iddeti içün vaktiyle bâ hüccet-i şer‘iyye takdîr olunan meblağ hesâbıyla müsted‘îden bi’t-tahsîl mezbûreye verildikden sonra nafaka mutâlebesine hakkı kalmayacağı 93 numero ve fî 10 Şa‘bân sene 1323 tarihli derkenâr kaydından müstebân olduğu ma‘rûzdur.

Fî 7 Kânûn-ı evvel sene 1321

Hüküm 627

Şirvan niyâbet-i şer‘iyyesine

Kazâ nüfûs kâtibi Mehmed Şükrü Efendi’ye teblîğ olunmak üzre imlâ olunan dört kıt‘a mürâsele-i şer‘iyye leffen gönderilmiş olmağla mu‘âmele-i teblîgiyyelerin icrâ ve nüsha-i sâniyelerinin memhûren ve musaddakan isrâsına himmet buyrulması.

Fî 10 Kânûn-ı evvel sene 1321

Hüküm 628

Barnis ve Estesbi değirmenlerinin müste'ciri Mahmud Ağa tarafına

Barnis ve Estesbi değirmenlerinin derdest-i rü'yet olan muhâkemeleri netice-pezîr oluncaya değin bedel-i îcârdan kimseye te'eddiyât vukû' bulur ise sizden tazmîn edileceği beyân ve ihtâr olunur.

Fî 30 Kânûn-ı evvel sene 1321

Hüküm 629

Bu dahi

Netîce-i mahkemeye değin bedel-i îcârdan mûcirlere nesne verilmemesi zımnında 30 Kânûn-ı evvel sene 1321 tarihli ihtârnâme ile tarafınıza teblîğ edilmiş ise de müdde'îler husûs-ı mezkûr hakkında da'vâlarını ta'kîb etmekde ve mûcirlerden Şeyh Memduh hazretlerinin hângâhının postnişîni Şeyh Salih Efendi'nin vekîli Şeyh Cemil Efendi bedel-i îcârdan hângâh-ı mezkûra isâbet eden hissesinin istîfâsı içün mürâca'at etmekde olduğundan hângâh-ı mezkûr hissesinin postnişîn-i mûmâ ileyhe teslîmi iktizâ eder.

Fî 2 Kânûn-ı sânî sene 1322

Sayfa 121

Hüküm 630

Siird düyûn-ı umûmiye nezâreti cânib-i âlîsine

Nezâret-i aliyyelerine mülhak Şahlı memlaha me'mûrı müteveffâ Abdullah Bey'in veresesinin bir kısmı sagîr ve bir kısmı gâib bulunmasıyla terekesi mûceb-i tahrîr olduğundan müteveffâ-yı mûmâ ileyhin nezâret sandığında emâneten mevkûf istihkâkının kassâm defterine idhâl ile ber nehc-i şer'î verese beyninde taksîmi zımnında şimdilik ma'âşının ve ba'demâ teshîlât sandığından gelecek istihkâkının bir tarafa verilmeyerek mahkeme-i şer'iyyeye teslîmi beyninde irâde efendim hazretlerinindir

Fî 14 Kânûn-ı sânî sene 1321

Hüküm 631

Hacı Hüseyin Ağa vakfının nâzırları Süleyman ve Reşid Ağalar tarafından verilen fî 26 Şubat sene 1321 tarihli istid‘âya derkenâr

Ceddiniz vâkıf Hacı Hüseyin Ağa’nın vakf mütevellîsi Hacı Tahir Ağa’nın vukû‘-ı vefâtına mebnî vakf mu‘attal kalmış olduğundan yarınki şehr-i Mart ibtidâsından i‘tibâren mütevellî ta‘yîn olununcaya değin evkâf müdîri efendinin ma‘rifeti ve nezâretiniz hasebiyle vakf-ı mezkûrun vâridâtını kabz ve lâzım olacak mesârifin vâridât-ı makbûzadan sarfı ve sebât-ı vâridât ve kabza-i mesârifât zarûriye-i vakfa kifâyet etmez ise ba‘dehu vâridât-ı vakfa rücû‘ etmek üzre te’hîri kâbil olmayan mesârif-i cereme içün usûlü dâiresinde kendi malınızdan kadr-i ma‘rûf meblağın vakf-ı mezkûra şart-ı vâkıf mûcebince sarfına kıbel-i şer‘-i şerîfden me’zûn bulunmuş olduğunuzdan ol vechile umûr-ı vakfın idâre ve temşiyetine ihtimâm ve dikkat eylemeleri tavsiye ve beyân olunur.

Fî 28 Şubat sene 1321

Hüküm 632

Evkâf müdîrliğine

Hacı Hüseyin Ağa’nın vakfı mütevellîsi Hacı Tahir Ağa’nın vukû‘-ı vefâtına mebnî yerine mütevellî ta‘yîn olununcaya kadar umûr-ı vakf mu‘attal kalmamak üzre sene-i hâliye Martının birinci gününden i‘tibâren vakf-ı mezkûrun vâridâtını kabz ve lâzım olacak mesârifâtın vâridât-ı vakfdan sarfına ve îcâb eder ise ba‘dehu vakfa rücû‘ etmek üzre te’hîri kâbil olmayan mesârif-i cereme içün usûlü dâiresinde kendü mâllarından lüzûmu mikdarının şart-ı vâkıf mûcebince ve inzimâm-ı ma‘rifetinizle sarfına vakf-ı mezkûr nüzzârı Süleyman ve Reşid Ağalara fî 28 Şubat sene 1321 tarihli tezkire ile kıbel-i şer‘-i şerîfden me’zûniyet verilmiş olduğundan ol vechile vakf-ı mezkûr umûr ve mesâlihinin hüsn-i cereyânına kemâl-i i‘tinâ ve dikkat ile sekteden vikâyesine himmet eylemeleri beyân olunur efendim.

Fî 1 Mart sene 1322

Hüküm 633

Mutasarrıflığa

Siird'de Hacı Hüseyin Ağa vakfının mütevellî-i sâbıkı müteveffâ Hacı Tahir Ağa'nın zamân-ı idaresi vâridât ve mesârifât-ı muhâsebesinin evkâf komisyonu ma'rifetiyle tedkîki mukarrer bulunduğuna ve vakf-ı mezkûrun umûru evvelce cânib-i şer'-i şerîfden nâzır ta'yîn buyrulmuş olan Süleyman Ağa ma'rifetiyle idâre olunmakda olduğuna ve kendisi ise komisyon reisi bulunduğundan bu misillü evkâfa alakadar olanların evkâf riyâsetinde bulunmaları evâmir-i mübelliğe ahkâmına münâfî bulunmasına mebnî bunun vesâir cevâmi' ve mesâcid-i şerîfenin hesâbâtı mûmâ ileyh Süleyman Ağa tarafından riyâset sıfatıyla tedkîk ve tasdîki uyamayacağından ve hukûk-ı evkâfın her dürlü ziyâ'ına masûniyeti ve erbâb-ı hayrât tarafından te'sîs olunan bunca mebânî-i hayriyenin izdiyâdı ma'mûriyeti matlûb müberrât-ı mergûb-ı hazret-i pâdişâhî bulunduğundan sene ibtidâsı olmak mülâbesesiyle dâire-i evkâfa tevdî' olunup şimdiye kadar tedkîk olunamayan bi'l-cümle evkâf hesâbâtının rü'yet ve tasdîki içün mûmâ ileyhin yerine münâsib ve muktedir bir zâtın

Sayfa 122

intihâb ve ta'yîniyle umûr-ı evkâfın dilhâh-ı âlî dâiresinde hüsn-i cereyânı esbâbının istikmâl buyrulması menût-ı irâde-i mutasarrıfîleridir.

Fî 14 Mart sene 1322

Hüküm 634

Fî 8 Nisan sene 1322 tarihli Siird bankasının tezkiresi üzerine derkenâr

Müteveffâ-yı mûmâ ileyh eytâmının vasî-i şer'îleri dayıları Jandarma mülâzımı İsa Efendi fî 23 Safer sene 1324 tarihinde mahkemeye mürâca'atla ale'l-usûl inhisâr-ı verâset da'vâsını ikâme eylemiş ve bu bâbda şâhidleri istimâ' olunmuş ise de vasî-i mûmâ ileyh ağnâm ta'dâdına i'zâm kılınmış olmağla şuhûdun tezkiyesi henüz icrâ edilemediğinden ol bâbda verâset i'lâmı dahi verilmediği zeylen beyân olunur efendim.

Fî 9 Nisan sene 1322

Hüküm 635

Jandarma binbaşılığına

Siird'e mülhak Nesib karyesi ahalisinden Ali bin Sofi Hızır tarafından Siird'in Karagol mahallesi ahalisinden Mehmed Said bin Hacı Süleyman aleyhine mahkeme-i şer'iyyede

ikâme olunan ta‘tîl (…) da‘vâsından dolayı merkûm Mehmed Said’e taraf-ı şer‘-i şerîfden dört def‘a da‘vetiye varakası teblîğ edilmiş ise de yevm-i mu‘ayyende bizzat gelmediği gibi vekîl dahi göndermediğine ve mecellenin bin sekiz yüz üçüncü maddesinin fıkra-i sâniyesinde mahkemeye gelmekden ve vekîl göndermekden imtinâ‘ eder ise bi’l-icbâr mahkemeye ihzâr olunur diyü musarrah bulunmasına mebnî merkûmun mahkeme-i şer‘iyyeye bi’l-icbâr ihzârı husûsuna himmet buyurmaları zımnında müzekkire-i şer‘iyyedir.

Fî 10 Nisan sene 1322

Hüküm 636

Bitlis vilâyetinin fî 2 Nisan sene 1322 tarih ve 51 numerolu

muhavvel emirnâme üzerine derkenâr

Haleb’de bulunan Hacı Abdülaziz ve Hasan Ağalardan mâ‘adâ merbût pusulada muharrerü’l-esâmî kesân huzûr-ı şer‘a celb ve iktinâh olundukda mahkeme mührüyle musaddak olup merbût pusulada isimleri zîrine muharrer mebâliğ mikdarınca müteveffâ-yı merkûma deynleri bulunduğundan huzûr-ı şer‘-i şerîfde ikrâr etmeleriyle meblağ-ı mezkûrun zâbıta ma‘rifetiyle tahsîl ve irsâli ve inkâr olunan mebâliğ-i mütebâkiyenin ityânı içün müteveffâ-yı merkûmun veresesi veyahud vekîlleri tarafından mürâca‘atla i‘lâma rabtı iktizâ etdiğinin cevâben izbârı menût-ı irâde-i fahîmâneleridir.

Fî 26 Nisan sene 1322

Hüküm 637

Erzurum niyâbet-i şer‘iyyesine

Zevcesi Nazire binti Mustafa bir müddetden berü Erzurum’a gitmiş ve kendisi mücerred ve umûr-ı beytiyesi mu‘attal kalmış olduğundan Siird’e i‘zâm buyrulmasından bahisle Siird düyûn-ı umûmiye nezâreti odacısı Fevzi imzâsıyla verilen arz-ı hâl leffen isbâl kılınmağla îcâb-ı şer‘îsinin icrâ ve inbâsı bâbında.

Fî 3 Mayıs sene 1322

Hüküm 638

Şirvan niyâbetine

Kazânız kurâsından Saraz karyeli Rüstem bin Mustafa'nın katlinden dolayı müttehim olup Siird hapishânesinde mevkûf bulunan karye-i mezkûreli Kelho bin Sello ve gayr-ı mevkûf biraderi Cevi'nin Siird mahkeme-i şer'iyyesinde derdest-i icrâ bulunan kısâs da'vâsına verese-i maktûlden tâlib olanlar kibâr ise hemen kâffesinin bizzat ve içlerinde sıgâr var ise ânlar içün kıbel-i şer'-i şerîfden nasb ve ta'yîn olunacak vasî ile ma'an Siird'e i'zâm ve şayed verese hükm-i kısâs icrâsına tâlib olmayup da kâtilleri ibrâ eder iseler sûret-i ibrâyı mutazammın tanzîm olunacak i'lâmın bir nüshasının isrâ ve keyfiyetin inbâsına himmet eylemeleri siyâkında şukka terkîm kılındı.

Fî 16 Mayıs sene 1322

Sayfa 123

Hüküm 639

Cenâb-ı meşîhat-penâhîye

Siird sancağına tâbi' Eruh kazâsının Lodi nâhiyesi niyâbetinden müsta'fî Siirdli Abdurrahman Hasib Efendi münhal bulunan Garzan kazâsının Rıdvan nâhiyesi niyâbetine ta'yîn olunarak fî 20 Zi'l-ka'de sene 1323 tarihinde işe mübâşeret etdiği kazâ-i mezkûr niyâbetinin vukû' bulan iş'ârından anlaşıldığından kaydının tesviyesi husûsunun inâyet-i celîle-i hazret-i fetvâ-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında.

Fî 27 Mayıs sene 1322

Hüküm 640

Muş niyâbet-i şer'iyyesine

Muş tahsîlât müfettişi Süleyman Efendi'nin aleyhine Siird mahkeme-i şer'iyyesinden sâdır olan i'lâmın sûret-i musaddakası melfûfen irsâl kılınmış olmağla mu'âmele-i teblîgiyyesinin icrâsıyla ol bâbda matvî ilm u haberin memhûren ve musaddakan isrâsına himmet ve inâyet buyrulması bâbında.

Fî 27 Mayıs sene 1322

Hüküm 641

Siird icrâ me'mûriyetine

Ceci veledi Miho'nun Sur mahallesinde vâkı' ma'lûmu'l-hudûd bir bâb hânesi bedel-i ma'lûm mukâbilinde Debbâğ Hâcı Abdurrahim'e merhûn olarak merkûm Ceci vefât etmesine mebnî merhûnun füruhtuyla istîfâ-yı deyni zımnında merkûm Hacı Abdurrahim'in vukû' bulan mürâca'atı neticesinde sâdır olan i'lâm-ı şer'înin hükmüne adem-i kanâ'atle merkûm Ceci'nin oğlu Hanna temyîz-i da'vâ etmesi üzerine icrâ te'hîr edilmiş olduğu muahharan merkûm Hanna hakk-ı temyîzinden fâriğ olmasından bahisle makâm-ı riyâsete hitâben verdiği arz-ı hâl icrâ dâiresine havâle buyrulduğu elyevm bu bâbda cereyân eden muhâkemede merkûm Hâcı Abdurrahim tarafından ifâde ve beyân olunmuş olduğundan i'âde olunmak üzre ol bâbdaki arz-ı hâlin aynen mahkeme-i şer'iyyeye teslîmi iktizâ eder.

Fî 30 Mayıs sene 1322

Hüküm 642

Siird mutasarrıflığına

Eşkıya ta'kîbi zımnında Siird'e mülhak Garzuk karyesine i'zâm edilen heyet-i ta'kîbiye tarafından getirilüp eşkiyâ emvâli miyânında bulunan beş re's öküz ve bir re's ineğin müstehakları zuhûr ederek ol vechile makâm-ı âlî-i efhamîlerine verilip mahkemeye muhavvel üç kıt'a arz-ı hâl ile kendülerine red ve i'âdelerini istirhâm etmekde iseler de bu bâbda cereyân edecek muhâkemenin beytü'l-mâl me'mûrı muvâcehesinde faslı ahkâm-ı şer'iyyeden olduğuna mebnî muhâsebeden bir zâtın i'zâm buyrulması bâbında.

Fî 21 Haziran sene 1322

Hüküm 643

Erzurum niyâbetine

Zevcesi Nazire binti Mustafa bir müddetden berü Erzurum'a gitmiş ve bu âna değin gelmemiş olduğundan Siird'e i'zâm buyrulmasına dair Siird düyûn-ı umûmiye nezâreti odacısı Fevzi imzâsıyla verilen arz-ı hâl leffen isbâl kılınmağla îcâb-ı şer'îsinin icrâ ve inbâsı bâbında.

Fî 23 Haziran sene 1322

Sayfa 124

Hüküm 644

Kazâlara umûm

Emlâk ve arazi ve musakkafât-ı mevkûfe senedâtının defter-i hâkânîden verilmesi husûsuna dâirdir.

Fî 3 Temmuz sene 1322

Hüküm 645

Bu dahi

Başçavuşa kadar olan efrâd-ı şâhânenin husûsât-ı zâtiyelerine dâir verecekleri arz-ı haller tamga resminden ve kaydiye i‘tâsından müstesnâ tutulmalarına dâirdir.

Fî 3 Temmuz sene 1322

Hüküm 646

Bu dahi

Cüz’iyyü’l-mikdâr (…) sıgâr arazisinin Evliya ve Evca’nın mahkeme-i şer‘iyyeye mürâca‘atla istihsâl edecekleri izn hüccetlerine ibtinâen tâliblerine tevfîzi ve bedellerinin eytâm sandıklarınca istirbâhı husûsuna dâirdir.

Fî 3 Haziran sene 1322

Hüküm 647

Dersa‘âdetde beyt kassâmlığı cânibine telgraf

Terekesi dâire-i aliyyeleri ma‘rifetiyle tahrîr olunan Tillolu Salih bin Abdullah’ın buraca verâseti şer‘an sâbit olmağla verese vekîlinin müteheyyî-i azîmet bulunduğu ma‘rûzdur.

Fî 5 Temmuz sene 1322

Hüküm 648

Muş niyâbet-i şer‘iyyesine

Muş tahsîlât müfettişi Süleyman Efendi'ye teblîğ olunmak üzre fî 27 Mayıs sene 1322 tarih ve 20 numerolu arîza ile mütekaddim i'lâmın mu'âmele-i teblîgiyyesi henüz icrâ ve teblîğ ilm u haberi de isrâ buyrulmadığı cihetle sâhib-i i'lâm herbâr te'kîd-i keyfiyet içün mahkemeye mürâca'at etmekde olduğundan mersûl i'lâmın mu'âmele-i teblîgiyyesinin icrâsıyla teblîğ ilm u haberinin musaddakan isrâsına himmet ve inâyet buyrulması bâbında.

Fî 15 Temmuz sene 1322

Hüküm 649

Kazâlara umûm

Mehâkim-i şer'iyyede ikâme olunacak de'âvînin sûret-i zabtı ve bu bâbda sâdır olacak i'lâmâtın sûret-i temyîzi hakkındadır.

Fî 3 Ağustos sene 1322

Hüküm 650

Siird mutasarrıflığına

Eruh kazâsı kurâsından Tanzi ve Kuyuk karyelerinden Ömer ve Tahir'in katllerinden dolayı i'dâm cezâsıyla mahkûm Geveşil karyeli Mehmed Resul ve Kasım Ömer Miri ve Kefri karyeli Ali bin Osman ve Ali Belibo bin Semo ve rüfekâlarının iktizâ eden kısâs muhâkemelerinin rü'yeti mukarrer olmağla maktûlât-ı merkûmât Ömer ve Tahir'in vereseleri da'vâya tâlib iseler hemen kâffesinin bizzat ve içlerinde sıgâr var ise kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer'iyyesince nasb ve ta'yîn olunacak vasîleriyle ma'an Siird'e i'zâmları ve şâyed verese hükm-i kısâs icrâsına tâlib olmayup da kâtilleri ibrâ ederler ise sûret-i ibrâyı mutazammın tanzîm olunacak i'lâmın buraya irsâli husûsu kazâ-i mezkûr kâimmakâmlığına emr ü irâdesi bâbında.

Fî 15 Ağustos sene 1322

Sayfa 125

Hüküm 651

Muş niyâbetine

Muş tahsîlât müfettişi Süleyman Efendi'ye teblîğ olunmak üzre 27 Mayıs sene 1322 tarih ve 20 numerolu arîza ile gönderilen ve fî 15 Temmuz sene 1322 tarih ve 28 numerolu arîza ile de emr-i teblîği te'kîd olunan i'lâm-ı şer'înin mu'âmele-i teblîgiyyesi henüz icrâ buyrulmadığından dolayı müdde'iyyesi dul kadın olan Miyahe Hatun herbâr mahkemeye mürâca'at etmekde bulunmasına binâen mu'âmele-i teblîgiyyenin icrâsı müsterhâmdır.

Fî 18 Ağustos sene 1322

Hüküm 652

Tapu me'mûriyetine

Siird'in Şeyh Halef mahallesinden Nasra pederi müteveffâ Hacı Emin Zeyno'dan mevrûs olarak nâmına ne gibi emlâk ve akâr mukayyed olduğunun ve ne mikdâr sehme mâlik bulunduğunun zeylen beyân olunması zımnında müzekkire-i şer'iyyedir.

Fî 21 Ağustos sene 1322

Hüküm 653

Siird mutasarrıflığına

Eruh kazâsı kurâsından Virşo karyeli Hamid bin Kasım ve Resul bin Kasım ve İşleme karyeli Hacı Abdi ve Lodi karyeli Sofi Bilal ve Deşte Lalanlı Ömer bin Hamid ve Yusuf bin Bello ve Ker Hüseyin karyeli Sofi bin Ahmed ve Abdo bin Sofi Resul ve Beydan karyeli Emin bin Ömer Resul ve Adile'nin katllerinden dolayı i'dâm cezâsıyla mahkûm ve mevkûf Tanzi karyeli Ömer bin Mahmud ve Halil bin Mehmed ve Kuyuk karyeli Mahmud bin Osman ve Ali bin Hacı Mehmed Bayir ve Harat Cemil bin Ali ve Lodi karyeli Hacı bin İbrahim ve gayr-ı mevkûf mezkûr Virşo karyeli Ömer bin Hacı Yağmur ve Osman bin Hacı Yağumr ve Abdurrahman ve Mehmed Zeyro ve Mehmed Yusuf vesâirenin kısâs muhâkemelerinin rü'yeti mukarrer olduğundan maktûlûn-i merkûmûnun vereseleri da'vâya tâlib iseler hemen kâffesinin bizzat ve içlerinde sıgâr var ise kazâ-i mezkûr muhâkeme-i şer'iyyesince ânlara nasb olunacak vasîleriyle ma'an Siird'e i'zâmları ve verese hükm-i kısâsın icrâsına tâlib olmayup da kâtilleri ibrâ ederler ise sûret-i ibrâyı mutazammın i'lâm-ı şer'înin buraya irsâli husûsu kazâ-i mezkûr kâimmakâmlığına irâde buyrulması bâbında.

Fî 19 Receb sene 1324

Hüküm 654

Bitlis niyâbet-i şer‘iyyesine

Sene-i hâliye şehr-i Şa‘bânü’l-mu‘azzamının gurresi sübûtuna dâir sâdır olan i‘lâm-ı şer‘î melfûfen takdîm-i huzûr-ı fâzılâneleri kılınmışdır fermân.

Hüküm 655

Makâm-ı meşîhat-penâhîde meclis-i idâre-i emvâl-i eytâm riyâset-i celîlesine

Eruh nâib-i sâbıkı Tahir Efendi’nin tarih-i ta‘yîni olan fî 1 Şubat sene 1319 tarihinden tarih-i infikâkı olan fî 1 Eylül sene 1321 tarihine kadar güzerân eden yirmi dokuz aylık yüzde beş tevkîfâtla nısf ma‘âşın bâliğ olduğu dokuz yüz elli guruş ile makbûz ilm u haberine yapışdırılacak pul esmânı olan yirmi para fî 9 Teşrîn-i evvel sene 1322 tarih ve iki yüz kırk beş numerolu ilm u haber mûcebince Siird postahânesine teslîm olunmağla vüsûlünde mu‘âmele-i kaydiyenin icrâsıyla ol bâbdaki makbûz ilm u haberinin irsâli menût-ı irâde-i aliyye-i riyâset-penâhîleridir.

Fî 3 Teşrîn-i sânî sene 1322

Hüküm 656

Mahallât ve kurâ eimmesinin ma‘lûmâtı olmaksızın mahkeme-i şer‘iyyede akd etdikleri münâkehât hakkında i‘lâmât-ı şer‘iyyenin istihsâli içün mu‘ayyen olan müddetin tecâvüz etmesinden dolayı bu bâbda olunacak mu‘âmelenin beyânına dâirdir.

Fî 27 Teşrîn-i sânî sene 1322

Sayfa 126

Hüküm 657

Karâr-ı âhire binâen arz-ı hallerden alınmakda olan kaydiyenin ilgâsına dâirdir.

Fî 27 Teşrîn-i sânî sene 1322

Hüküm 658

Emlâk-i mahlûlenin defter-i hâkânî me’mûrları ma‘rifetiyle satılmasına dâirdir.

Fî 27 Teşrîn-i sânî sene 1322

Hüküm 659

Mehâkim-i şer‘iyyeden gıyâben sâdır olacak i‘lâmât hakkında olunacak mu‘âmeleye dâirdir.

Fî 27 Teşrîn-i sânî sene 1322

Hüküm 660

Hafız Mustafa Efendi’nin (boş) tarihli intihâbnâmesi zîrine yazılan muktezî

Mescid-i mezkûrun imâm ve mütevellîsi Hafız Hamdi Efendi şuhûr-ı selase münâsebetiyle Erzurum cihetine azîmet ederek henüz gelemediği ve bu sırada yolların kardan mesdûd olmalarından münba‘is olup şu ma‘zeret-i meşru‘adan dolayı azli îcâb etmeyeceğinden ber mûceb-i iş‘âr senevî iki yüz guruş vazîfe-i muhassasası hesâbıyla mûmâ ileyh Hafız Hamdi Efendi gelinceye değin bi’l-vekâle müntehab-ı mûmâ ileyh tarafından îfâsı münâsib olmağla evkâf dâiresinde ol vechile kaydının tesviyesi zımnında evkâf me’mûriyet-i behiyyesine.

Fî 29 Teşrîn-i sânî sene 1322

Hüküm 661

Jandarma binbaşılığına

Bâbü’l-dereb mahallesi ahalisinden Şeyh Mahmud bin Şeyh Ahmed’e muhâkeme-i şer‘iyyeden mersûl da‘vetiye varakalarına icâbet etmediğinden yarınki gün mahkeme-i şer‘-i şerîfe celb ve ihzârı iktizâ itmeğle mezbûrun zabtiye ma‘rifetiyle celb olunması zımnında müzekkire-i şer‘iyyedir.

Fî 2 Kânûn-ı evvel sene 1322

Hüküm 662

Duyûn-ı umûmiye nezâretine

Müteveffâ Abdullah Bey’in ihtiyât sandığı âidâtı olarak veresesi beyninde taksîm olunmak üzre fî 2 Kânûn-ı evvel sene 1322 tarih ve 176 numerolu tahrîrât-ı âlîlerinde irsâl olunduğu iş‘âr buyrulan bin üç yüz seksen beş guruş otuz para Kolcu Mehmed Ağa

vasıtasıyla tamâmen vüsûl bulup mukâbilinde tanzîm olunan makbûz ilm u haber leffen takdîm kılınmış olmağla fermân.

Fî 5 Kânûn-ı evvel sene 1322

Hüküm 663

Eruh niyâbet-i şer‘iyyesine

Siird eytâm sandığı medyûnlarından kazânız mâl müdîri Şükrü ve Hanna Efendilere Siird mahkeme-i şer‘iyyesinden sâdır olan iki kıt‘a ihbârnâme berây-ı teblîğ leffen irsâl kılındığından mu‘âmele-i teblîgiyesinin icrâ ve ilm u haberlerin musaddakan i‘âdesi mütemennâdır.

Fî 26 Kânûn-ı evvel sene 1322

Hüküm 664

Garzan banka kitâbetine

Kefâlet cihetinden Siird eytâm sandığına olan deyninizden dolayı Siird mahkeme-i şer‘iyyesinden sâdır olan fî 23 Zi’l-ka‘de sene 1324 tarihli ihbârnâmenin ahz ve ilm u haberinin memhûren irsâli.

Fî 26 Kânûn-ı evvel sene 1322

Sayfa 127

Hüküm 665

Evkâf müdiriyetinin fî 1 Kânûn-ı sânî sene 1322 tarih ve 61 numerolu müzekkiresi zîrine yazılan derkenâr

Vâkıf tarafından müddet-i îcâra dair bir gûne şart zikr olunmadığı takdîrde îcâr olunacak mâl-ı vakf çiftlik ve arazi makûlesinden ise üç seneden ziyâde müddetle îcârı şer‘an câiz olamayacağına ve âkideynden biri vefât eylese tabî‘aten icâre münfesih olacağına binâen mebhûs tarlanın icâresi şer‘an münfesih olduğundan vakt ü zamânında îcâr olunmak üzre usûli dâiresinde hemen mevki‘-i müzâyedeye vaz‘ıyla îcâbının icrâsı lüzûmu beyân olunur.

Fî 10 Kânûn-ı sânî sene 1322

Hüküm 666

Müddeʻî-i umûmî muʻâvinliğine

Eruh kazâsı kurâsından Virşo karyeli Hamid ve Tanzi ve Kubuk karyelerinden Ömer ve Tahir vesâirenin katllerinden dolayı iʻdâm cezâsıyla mahkûm bulunan Geveşil karyeli Mehmed Resul ve Kuyuk karyeli Mahmud bin Osman ve rüfekâlarının haklarında şerʻan muktezî daʻvâlarının icrâsıyla ol bâbdaki iʻlâmât-ı şerʻiyyenin ve mevdûʻ iki takım evrâkın me'mûriyet-i aliyyelerine tevdîʻi fî 12 Ağustos sene 1322 ve fî 24 minhü tarih ve 202 ve 159 numerolu derkenârda beyân buyrulmuş ve âidiyeti hasebiyle kazâ-i mezkûr kâimmakâmlığıyla bi'l-muhâbere mahallî mahkeme-i şerʻiyyesinin müzekkiresine atfen vârid olan fî 3 Kânûn-ı sânî sene 1322 tarih ve 356 numerolu tahrîrâtda mahallî mahkeme-i şerʻiyyesince maktûl Ömer bin Hâcı Mehmed ve Emin Ömer Resul ve Abdo bin Sofi Ahmed'in vereseleri celb olunarak mûrislerinin kısâsından dolayı ol bâbdaki iʻlâmâtda muharrerü'l-esâmî kâtilleri afv etdikleri maktûllerden Sofi bin Ahmed ve Sofi Bilal vereseleri olmadığı beyân-ı evrâkda bulunan iki kıtʻa musaddak şehâdetnâmeden anlaşılmış ve diğer maktûllerden Hacı Abdi ve Yusuf Sello ve Ömer Hamid ve Resul Kasım ve Hamid Kasım'ın vereseleri bâ celbnâme daʻvet edilmiş ise de icâbet etmemeleri daʻvâlarından ferâgat etmiş demek olacağı derkâr bulunmuş olduğu ve maktûl Tahir'in hasren vârisi olan müdîri Mahmud bin Osman Siird hapishânesinde mevkûf olmağla buraca îcâbının icrâsı beyân olunmasına mebnî mezkûr Mahmud dahi bi'l-celb oğlunun kısâs daʻvâsından dolayı kâtillerini afv etdiğine dâir Siird mahkemesinden sâdır olan bir kıtʻa iʻlâm ile sâlifü'l-beyân kazâ-i mezkûrdan vârid olan dört kıtʻa ki beş kıtʻa iʻlâm-ı şerʻî ve iki kıtʻa şehâdetnâme ve mevdûʻ iki takım evrâk ve teferruʻâtları merbûten me'mûriyet-i aliyyelerine tevdîʻ olunur.

Fî 24 Kânûn-ı sânî sene 1322

Hüküm 667

Siird düyûn-ı umûmiye nezâretine

Kolcubaşı Mehmed Ağa ile gönderildiği fî 5 Şubat sene 1322 tarih ve 206 numerolu tahrîrât-ı nezâret-penâhîlerinde iş‘âr buyrulan müteveffâ Abdullah Bey’in ma‘âşı olan beş yüz seksen beş guruş tamâmen bi’l-vüsûl mukâbilinde tanzîm olunan bir kıt‘a makbûz ilm u haber leffen takdîm kılınmış olmağla ol bâbda.

Fî 6 Şubat sene 1322

Hüküm 668

Şirvan niyâbet-i şer‘iyyesine

Saraz karyeli Rüstem’in katlinden dolayı müttehim karye-i mezkûreli Kaho ve Cevli’nin kısâs da‘vâlarının rü’yetiyçün maktûl-i mezbûrun veresesinin buraya i‘zâmları lüzûmuna dâir yazılan fî 16 Mayıs sene 1322 tarih ve 18 numerolu tahrîrâtın îcâbının icrâsıyla iş‘âr-ı sâbık vechile neticesinin inbâsı mütemennâdır.

Fî 23 Şubat sene 1322

Sayfa 128

Hüküm 669

Siird müdde‘î-i umûmî mu‘âvinliğine

Şirvan kazâsından Yoli karyeli Hasan’ın katlinden dolayı i‘dâm cezâsıyla mahkûm bulunan karye-i mezkûreli Mehmed bin Abdo’nun hakkında şer‘an muktezî kısas da‘vâsının icrâsıyla neticesinin inbâsı fî 15 Mayıs sene 1322 tarih ve 74 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinde beyân buyrulmuş olmasına mebnî katîl-i mezbûr Hasan’ın zevce-i metrûkesi Zeyneb binti Hacı İbrahim Maksud mahkemeye bi’l-celb zevci katîl-i mezbûrun kısâsından kâtil-i mezbûrı hukûk-ı zevciyetini ibrâ etdiğine dâir sâdır olan i‘lâm-ı şer‘î ile evrâk-ı vâride me’mûriyet-i aliyyelerine tevdî‘ ve i‘âde olunur efendim.

Fî 26 Şubat sene 1322

Hüküm 670

Şirvan niyâbetine

Üç yüz on altı senesi efrâdından olup tebeyyün eden ma‘lûliyetine mebnî berây-ı tebdîl-i hevâ oraya gelmiş olan kazânız ahalisinden Nefer Osman bin Ali’nin tophane-i âmire müşîriyet-i celîlesi cânibinden bu kerre gönderilen istibdâl tezkiresiyle künye pusulası leffen ve ma‘âşât-ı mütedâhilesi olan yüz otuz bir guruş dahi bir çıkı derûnunda olduğu hâlde Muhzır Hacı Yusuf Ağa’ya teslîmen gönderildiğinden meblağ-ı mezkûrun zâbitân-ı askerî muvâcehesinde merkûm Osman’a i‘tâsıyla bundan alınacak senedin bâ mazbata bu cânibe tesyârı ve vüsûlü ânında keyfiyetin iş‘ârı beyân olunur.

Fî 15 Mart sene 1323

Hüküm 671

Bu dahi

Tasdîk-i me’mûriyetinize dâir makâm-ı mu‘allâ-yı cenâb-ı meşîhat-penâhîden şeref-mevrûd bir kıt‘a mürâsele leffen ve mahkeme muhzırı Hacı Yusuf Ağa’ya sûret-i mahsûsada teslîmen savb-ı şerîflerine gönderilmiş ve makâm-ı meşîhat-penâhîye takdîm olunmak üzre tatbîk-i mührünüzü hâvî bir varakanın dahi irsâli muktezî bulunmuş olduğu beyân olunur.

Fî 15 Mart sene 1323

Hüküm 672

Haleb niyâbetine

Müteveffâ Siirdli Hacı Abdülaziz’in muhallefâtı kendisiyle burada bulunan iki birâderi beyninde eslâsen müşterek olduğu şer‘an sâbit olmuşdur müteheyyî-i azîmet olan vasî ve vekîl Hacı Ali’nin vürûduna değin terekesinin muhâfazasıyla füruht ve mu‘âmele-i kassâmiyenin te’hîr buyrulması bâbında.

Fî 24 Mart sene 1323

Hüküm 673

Bitlis merkez niyâbetine

Fî 24 Şubat sene 1322 tarih ve 187 numerolu emirnâme-i fâzılânelerine cevâbdır Şirvan nâibi Mehmed Tahir Efendi’nin tasdîk-i me’mûriyetini mutazammın irsâl buyrulan

mürâsele-i şer‘iyye mûmâ ileyhe îsâl ve ber mantûk-ı emr ü irâde celb edilen tatbîk mühr pusulası leffen huzûr-ı fâzılânelerine irsâl kılınmışdır ol bâbda.

Fî 28 Mart sene 1323

Hüküm 674

Ma‘den niyâbetine

Melato telgraf me’mûrı müteveffâ Hüsnü Efendi’nin mahkeme-i fâzılâneleri ma‘rifetiyle tahrîr edilen tereke-i ma‘lûmiyesinden burada bulunan büyük iki kız kerimelerinin hisselerine isâbet eden beş yüz küsûr guruş mahkeme-i âlîlerinde mevkûf olduğu ve ahz u kabzı içün oraya kadar gelmeleri hayli masrafa mütevakkıf bulunduğu cihetle meblağ-ı mezkûrun celbiyle mahkeme ma‘rifetiyle kendülerine.

Sayfa 129

teslîmi bâ arz-ı hâl vukû‘ bulan mürâca‘atlarından anlaşılmış ve bu def‘a mahkeme-i muhibbîden sâdır olan fî 1 Rebiülevvel sene 1325 tarih ve 185 numerolu i‘lâm-ı şer‘î mûcebince müteveffâ-yı mûmâ ileyhin verâseti zevcesi Zeliha ve oğulları Yusuf ve Mehmed Şerif ve Hayrullah ve Mehmed Salih ve kızları Safiye ve Mihan ve Saniye’ye münhasıra olduğu sâbit olmuş olduğundan müsted‘iyât-ı mezbûrtân Saniye ve Safiye’nin mevkûf hısâs-ı mezkûrelerinin bâ posta mahkeme-i muhibbîye irsâli bâbında.

Fî 5 Nisan sene 1323

Hüküm 675

Müdde‘î-i umûmî mu‘âvinliğine

Şirvan’ın Saraz karyeli Rüstem bin Mustafa’nın katlinden dolayı müttehim olup Siird hapishânesinde mevkûf karye-i mezkûreli Kalo ve gayr-ı mevkûf birâderi Cevli’nin i‘dâm cezâsıyla mahkûm olmalarına mebnî kısâs hakkında şer‘an muktezî murâfa‘a-i şer‘iyyenin lüzûmuna dâir fî 16 Mayıs sene 1322 tarih ve 75 numerolu tezkire-i âlîlerinde iş‘âr olunmuşdur katîl-i mezbûrun veresesi kazâ-i mezkûrda sâkin bulundukları cihetle verese tâlib-i kısâs iseler buraya i‘zâmları tâlib olmayup da kâtilleri ibrâ ederler ise sûret-i ibrâyı nâtık i‘lâm-ı şer‘înin irsâli lüzûmu fî 16 Mayıs sene 1322 tarih ve on sekiz numerolu tahrîrât ile kazâ-i mezkûr niyâbetine iş‘âr ve fî 13 Şubat sene 1322 tarih ve kırk sekiz numerolu diğer tahrîrâtla da te’kîd ve niyâbet-i mûmâ ileyhâya

dahi defe‘âtle şifâhen teblîğ olunduğu halde henüz buna dair cevâb vürûd etmediğinden kısâs-ı mezkûr içün me’mûriyet-i aliyyeleri vâsıtasıyla da niyâbet-i mezkûreye emr ü irâde buyurmaları bâbında.

Fî 7 Nisan sene 1322

Hüküm 676

Siird mevki‘ kumandanlığı cânib-i âlîsine

Siird redîf tabur kâtibi Ömer Efendi’nin pederi Mehmed Ağa’nın talebiyle Tokad mahkeme-i şer‘iyyesince mûmâ ileyh üzerine şehrî yüz guruşu hâvî takdîr edilen nafaka hüccetinin sûret-i musaddakası leffen irsâl kılınmış olmağla sûret-i mezkûrenin mûmâ ileyhe teblîğiyle melfûf ilm u haberin memhûren ve musaddakan i‘âde buyrulması bâbında.

Fî 11 Nisan sene 1322

Hüküm 677

Makâm-ı mutasarrıfîye

Suk mahalleli Ahmed bin Mustafa tarafından zevcesi mühtediye Kirkor Hatun aleyhine ikâme edilen itâ‘at da‘vâsından dolayı ale’l-usûl mezbûreye dört kıt‘a da‘vetiye varakası teblîğ olunduğu hâlde yevm-i mu‘ayyeninde mahkemeye bizzat gelmediği ve tarafından vekîl dahi göndermediği ve ma‘zeret-i meşrû‘ası olup olmadığından da mahkemeyi haberdâr etmediği cihetle mecellenin 1833 maddesinin fıkra-i sâniyesinde “ma‘zeret-i meşrû‘ası olmadığı hâlde mahkemeye gelmekden ve vekîl göndermekden imtinâ‘ eder ise bi’l-ihbâr mahkemeye ihzâr kılınır” diyü muharrer bulunmasına ve bu misillü zevciyet da‘vâlarından dolayı müdde‘â aleyhin mehâkim-i şer‘iyyeden yazılan muktezî üzerine polis ma‘rifetiyle celb ve ihzârı evâmir-i (silik) îcâbından olmasına binâen mezbûrenin mukîme olduğu Redif Kolağası Mahir Ağa’nın hânesinden polis ma‘rifetiyle celb ve ihzârı husûsunun serkomiserliğine emr ü havâle buyrulması bâbında fermân.

Fî 23 Nisan sene 1323

Sayfa 130

Hüküm 678

Nevkad (?) niyâbet-i şer‘iyyesine

Nevkad’ın Cay-ı Müslim mahallesinden Şimşekoğlu Mehmed Ağa tarafından oğlu Siird redîf kâtibi Ömer Efendi aleyhine bi’l-istihsâl li ecli’t-teblîğ irsâl kılınan nafaka hüccetiyle ilm u haberin bi’l-usûl mu‘âmele-i teblîgiyesi ba‘de’l-icrâ ol bâbdaki ilm u haber musaddakan ve matviyyen irsâl kılınmış olduğu şeref-mevrûd fî 4 Nisan sene 1323 tarih ve 274 numerolu tahrîrât-ı fâzılânelerine cevâben ma‘rûzdur fermân.

Fî 26 Nisan sene 1323

Hüküm 679

Makâm-ı mu‘allâ-yı cenâb-ı meşîhat-penâhîye

Siird’de medfûn vâkıf Hacı Hüseyin Ağa’nın mevcûd ve ma‘mûlun bih olan vakfnâmesi nâtık olduğu üzre tevliyeti evlâdiyet olmayup evlâd ve evlâd-ı zükûrunun erşed ve eslah-ı vâkıfına meşrûta olmasına mebnî Hacı Tahir Ağa’dan münhal olan tevliyet-i mezkûreye oğlu Nuri Efendi’nin hadâset-i sinni ve umûr-ı devleti idâreye adem-i iktidârı cihetle ulemâ ve meşâyih-i mahalliye ve evlâd ve ahfâd-ı vâkıfın intihâbı ve meclis-i idâre-i livânın tensîb ve karârı ve şart-ı vâkıf mûcebince elyevm evlâd-ı vâkıfın erşed ve eslah ve enfa‘ı olan Süleyman Ağa’nın vakf-ı mezkûra mütevellî nasb ve ta‘yîni içün i‘lâm verilmiş ve mûmâ ileyhin vakf-ı mezkûra bir gûnâ zimmeti olmadığı Siird icrâ me’mûrluğunun fî 10 Mayıs sene 1323 tarihli derkenârıyla bu bâbda icrâ kılınan tahkîkâtdan anlaşılmış ve cereyânî-i mu‘âmele bundan ibâret bulunmuş olduğu şeref-vârid olan fî 6 Mayıs sene 1323 tarihli emirnâme-i telgrafî-i cenâb-ı meşîhat-penâhîlerine cevâben ma‘rûzdur fermân.

Fî 15 Mayıs sene 1323

Hüküm 680

Bu dahi telgraf

Fî 6 Mayıs sene 1323 tarihli emirnâme-i âlî-i telgrafîlerinin cevâbı posta ile arz ve takdîm kılınmış olduğu ma‘rûzdur fermân.

Fî 16 Mayıs sene 1323

Hüküm 681

Müdde‘î-i umûmî mu‘âvinliğine

Şirvan kazâsı kurâsından Saraz karyeli Rüstem bin Mustafa’nın katlinden dolayı i‘dâm cezâsıyla mahkûm bulunan karye-i mezkûreli Kalo ve Cevli benân Sello haklarında şer‘an muktezî da‘vânın icrâsıyla ol bâbdaki i‘lâm-ı şer‘înin ve mevdû‘ bir takım evrâkın me’mûriyet-i aliyyelerine tevdî‘i fî 16 Mayıs sene 1323 tarih ve 75 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinde beyân buyrulmuş ve âidiyeti hasebiyle kazâ-i mezkûr niyâbet-i aliyyesiyle bi’l-muhâbere niyâbet-i mezkûreden vârid olan fî 31 Mayıs sene 1323 tarih ve 5 numerolu tahrîrâtda mahallî mahkeme-i şer‘iyyesince tanzîm kılınıp merbût i‘lâm-ı şer‘î nâtık olduğu üzre maktûl-i mezbûrun zevcesi Şemso binti Bayezid kâtilleri kısâsdan afv etdiği anlaşılmağla sâlifü’l-beyân bir i‘lâm ile evrâk-ı vâride merbûten i‘âde kılınır efendim.

Fî 23 Haziran sene 1323

Sayfa 131

Hüküm 682

Ma‘den niyâbet-i şer‘iyyesine

Melato telgraf me’mûrı Hüsnü Efendi’nin kızları Saniye ve Safiye’nin mahkeme-i âlîlerinde mevkûf hısâs-ı irsiyelerinin fî 5 Nisan sene 1323 tarih ve elli dört numerolu tahrîrât-ı muhibbîde iş‘âr olunduğu üzre posta ile buraya irsâline himmet buyrulması bâbında.

Fî 7 Haziran sene 1323

Hüküm 683

Keşiş-i Garzan muhavvel arz-ı hâli üzerine yazılan derkenâr

Münâza‘un fîh mezkûr bağın nısfı merkûm Şemo’nun mülk-i mevrûsı olduğu fî 13 Rebiülahir sene 1323 tarihli i‘lâm-ı şer‘î kaydından anlaşılmış ve husûs-ı mezkûr müsted‘î tarafından edilmiş bulunduğundan i‘lâm-ı muhayyerin musaddakan veya menkûzan vürûduna değin vâzı‘ü’l-yed olan müsted‘î-i merkûmun yed-i tasarrufunda kalacağı îcâb eder ise de fermân.

Fî 7 Haziran sene 1323

Hüküm 684

Bitlis niyâbet-i şer‘iyyesine

Fî 22 Mayıs sene 1323 tarih ve 35 numerolu emirnâme-i fâzılâneleriyle irsâl buyrulan dört kıt‘a da‘vetiye varakalarının seyyar taburunun mülâzım-ı evveli Diyarbekirli Aziz Efendi’ye mu‘âmele-i teblîgiyeleri icrâ ve musaddakan ve melfûfan huzûr-ı fâzılânelerine isrâ kılınmış olmağla ol bâbda.

Fî 9 Haziran sene 1323

Hüküm 685

Pervari niyâbetine

Siird mahkeme-i şer‘iyyesinden sâdır olup kazânız tahsîldârı Şükrü Efendi’ye berây-ı teblîğ irsâl olunan dört kıt‘a da‘vetiye varakasının mu‘âmele-i teblîgiyesinin icrâ ve nüsha-i sâniyelerinin memhûren ve musaddakan i‘âde ve isrâsı temennî olunur efendim.

Fî 17 Temmuz sene 1323

Hüküm 686

Şirvan niyâbetine

Kazânız kurâsından Sab karyeli Malhazi ve zevcesi Elmas ile kızının katlinden dolayı Siird hapishânesinde mevkûf Zeylan aşîretinden Musa bin Cello vesâirenin haklarında icrâsı mukarrer olan kısâs da‘vâsına tâlib olan veresenin buraya i‘zâmları ve tâlib olmayup da kâtilleri ibrâ etdikleri takdîrde sûret-i ibrâyı mutazammın tanzîm olunacak i‘lâmın irsâline himmet eylemeleri siyâkında şukka terkîm kılındı.

Fî 31 Temmuz sene 1323

Hüküm 687

Nüvvâb-ı şer‘in ma‘âşlarından tekâ‘üd sandığı âidâtını her üç ayda göndermedikleri takdîrde yüzde beş hesâbıyla tahsîl olunacağına dâir

Fî 24 Receb sene 1325 ve fî 20 Ağustos sene 1323

Hüküm 688

Tebe‘a-i ecnebiyenin tamga resmine müte‘allık olarak fî 18 Teşrîn-i sânî sene 1322 tarihinden evvel cereyân eden mu‘âmeleden dolayı cezâdan istisnâsı hakkındadır.

Fî 24 Receb sene 1325 / fî 20 Ağustos sene 1323

Sayfa 132

Hüküm 689

Ergani niyâbet-i şer‘iyyesine

Vâkı‘ olan taleb üzerine gönderildiği fî 21 Haziran sene 1323 tarihli tahrîrât-ı fâzılânelerinde iş‘âr buyrulan Melato telgraf me’mûrı müteveffâ Hüsnü Efendi’nin kızları Saniye ve Safiye’nin hisse-i musîbeleri olan dört aded Osmânlı lirasıyla üç aded sîm mecîdiye bi’l-vüsûl yedden be-yedd kendülerine teslîm edilerek mukâbiline alınan bir kıt‘a makbûz ilm u haber memhûren ve musaddakan ve leffen tesyâr kılındığı cevâben beyân olunur.

Fî 24 Ağustos sene 1323

Hüküm690

Şirvan niyâbetine

Üç yüz on altı senesi efrâd-ı müstebdilesinden olup ma‘lûliyeti cihetle berây-ı tebdîl-i hevâ memleketi cânibinde bulunan kazânız ahalisinden Osman bin Ali’nin fî 15 Mart sene 1323 tarih ve elli numerolu tahrîrâta melfûf ibtidâl tezkiresiyle nakden yüz otuz bir guruş ma‘âşât-ı mütedâhilesi bundan beş altı mâh akdem gönderilmiş olduğu hâlde henüz vüsûlüne dâir cevâb verilmemişdir vüsûl-i tahrîrâtda mezkûr tezkire ile nükûdun vüsûlüyle sâhibine verilip verilmediklerinin ve verilmemiş ise esbâb-ı mûcibesinin muvazzahan ve serî‘an iş‘ârı mütemennâdır.

Fî 28 Ağustos sene 1323

Hüküm 691

Bitlis merkez niyâbetine

Şerev-vârid olan fî 29 Ağustos sene 1323 tarihli telgrafnâme-i âlî-i fâzılânelerinde emr ü iş‘âr buyrulduğu üzre keyfiyet münâdî vâsıtasıyla i‘lân olunmuş ise de Receb ve Şa‘bân hilâli kimse tarafından görülememiş olduğundan şimdilik buraca zabt olunamamış ba‘demâ sübûtı hâlinde ol bâbda tanzîm olunacak i‘lâmın posta ile takdim olunacağı tabî‘îdir fermân.

Fî 4 Eylül sene 1323

Hüküm 692

Siird evkâf müdîriyetine

Çarşu câmi‘-i şerîfinde cemâ‘at-i Hanîfiyeye şehr-i Ramazân-ı mübârekde terâvîh namâzını kıldırmak ve mütemâdiyen cum‘a günlerinde hutbeden evvel Hafız Hamdi Efendi tarafından aşr-i şerîf tilâvet olunmakda ise de diğer bir kâri’e ihtiyâc bulunduğu vürûd eden fî 2 Eylül sene 1323 tarih ve 43 numerolu tezkire-i behiyyelerinde beyân olunduğuna mebnî câmi‘-i şerîf-i mezkûr gallesinden olmak üzre terâvîh imâmeti iki yüz guruş maktû‘ ücretle câmi‘-i mezkûrun hatîbi Yusuf Hayalî Efendi’ye ve senevî yüz guruş ücretle de öşürhân-ı sâniyeliği Hafız Mahmud Efendi’ye tevcîh olunmak içün i‘lâm verilmiş olduğundan ol vechile evkâf dâiresince kaydlarının tesviyesi iktizâ eylediği beyân olunur.

Fî 10 Şa‘bân sene 1325

Hüküm 693

Ferâğ takrîr mu‘âmelâtı komisyonunda nüvvâb ve muhâsebecilerin bulunamadıkları hâlde birer vekîlin bulundurulmasına dâirdir.

Fî 11 Şevvâl sene 1325 / fî 4 Teşrîn-i sânî sene 1323

Sayfa 133

Hüküm 694

Vefât edenlerin emlâk virgüsiyle tanzîfâtdan borçları olduğu hâlde kable’t-tahsîl virgü me’mûrları vereselerine ihbârnâme i‘tâsı ve veresenin i‘tirâzı olduğu sûretde keyfiyet şûrâ-yı devlet mâliye dâiresince verilecek karâra göre îcâbının icrâsına dâirdir.

Fî 11 Şevvâl sene 1325 / fî 4 Teşrîn-i sânî sene 1323

Hüküm 695

Siird düyûn-ı umûmiye nezâretine

Tillolu müteveffâ Şeyh İbrahim'in muhallefâtı olup veresesine teslîm olunmak üzre Kolcubaşı Mehmed Ağa ile gönderildiği fî 10 Teşrîn-i sânî sene 1323 tarih ve 144 numerolu tahrîrât-ı nezâret-penâhîlerinde iş'âr buyrulan doksan dört buçuk guruş tamâmen vüsûl bulmuş olmağla ol bâbda.

Fî 12 Teşrîn-i sânî sene 1323

Hüküm 696

Bu dahi

Fî 17 Teşrîn-i sânî sene 1323 tarih ve 146 numerolu tahrîrât-ı âlîlerinde bir kıt'a makbûz ilm u haberinin irsâli iş'âr buyrulmasına mebnî vereseden alınan bir kıt'a makbûz ilm u haberi leffen irsâl kılınmış olmağla ol bâbda.

Fî 22 Teşrîn-i sânî sene 1323

Hüküm 697

Bitlis niyâbetine

Siird'de müstahdem jandarma seyyâr taburu mülâzımlarından Aziz Efendi'ye teblîğ olunmak üzre fî 21 Ağustos sene 1323 tarih ve 141 numerolu emirnâme-i fâzılâneleriyle irsâl buyrulan i'lâm sûreti mumâ ileyhin Garzan ve bu sırada dahi Eruh kazâsında eşkiyâ ta'kîbinde bulunduğu cihetle teblîğ edilemeyüp avdetinde teblîğ olunarak ol bâbdaki ilm-i haber musaddakan irsâl kılınacağı ma'rûzdur.

Fî 5 Kânûn-ı evvel sene 1323

Hüküm 698

Mu'âvinliğe

Tillolu Molla Ahmed bin Molla Süleyman mahkemeden izinnâme istihsâl etmeksizin karye-i mezkûreden Merced binti Yusuf'u yine karye-i mezkûreden Mahi binti Seniyye'ye on gün akdem akd-i nikâh eylemiş ve bu ise müstelzim-i cezâ mevâddan

bulunmuş olduğundan mûmâ ileyh Molla Ahmed hakkında lâzım gelen mu‘âmelenin icrâsı bâbında.

Fî 17 Kânûn-ı evvel sene 1323

Hüküm 699

Diyarbekir telgraf başmüdîriyetine

Fî 10 Kânûn-ı evvel sene 1323 tarih ve 304 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinde Melato telgraf me’mûr-ı sâbıkı müteveffâ Hüsnü Efendi’nin kefâlet-i nakdiye ve ma‘âşât-ı müterâkimesi olmak üzre gönderildiği iş‘âr olunan beş bin yüz dört guruş on beş para bi’l-vüsûl postahâneden celb ve ber mûceb-i iş‘âr müteveffâ-yı mûmâ ileyhin veresesi beyninde taksîm ve yedden be-yedd asâleten ve vesâyeten kendülerine mahzar-ı şuhûdda ale’l-usûl i‘tâ ve teslîm ve makbûzlarını mübeyyin ol bâbda zabt cerîdesinde zîri dahi taraflarından temhîr ve tasdîk etdirilerek mûcebince tanzîm kılınan kassâm defteri leffen irsâl kılınmışdır.

Fî 27 Kânûn-ı evvel sene 1323

Sayfa 134

Hüküm 700

Musul merkez niyâbetine

Siird’in Havlani mahallesi ahalisinden olup Musul yolunda katîlen vefât eden Katırcı Mehmed bin Halid’in mahkeme-i âlîlerinde mevkûf olduğu haber verilen bir aded Osmanlı lirasıyla on aded mecîdiyenin ahz u kabzı içün veresenin oraya kadar gelmeleri hayli masrafa mütevakkıf olduğu gibi müteveffânın terekesi cüz’iyyâtdan ve verese de eytâm ve acezeden ibâret bulunduğu cihetle meblağ-ı mezkûrun celbi mahkeme ma‘rifetiyle kendülerine teslîmi istid‘â ve istirhâm olunmuş olmağla meblağ-ı mezkûrun mahkeme-i meccâneme irsâli bâbında.

Fî 6 Şubat sene 1323

Hüküm 701

Mahmudpaşa niyâbet-i şer‘iyyesine

Vâlidesi Meryem Hatun'un taleb ve mürâca'atı üzerine Sur mahkeme-i şer'iyyesinden aleyhine gıyâben nafaka hücceti sâdır olmuş olan Siirdli Musa bin Ammi Ağa'nın el-hâletü hazihi mahall-i ikâmeti Çeharşenbih pazarında olduğu ve fakat mahallesiyle hâne numerosu kendüsi bilemediğinden Dersa'âdetde Fatih'in bahr-ı sefîd cânibinde Ayakkurşunlu medresesinde mukîm Siird ulemâsından Salih Efendi tarafından arz ve ihbâr edileceğinden hüccet-i mezkûrenin sûret-i musaddakası mahkeme-i âlîleri vâsıtasıyla mezbûr Musa Ağa'ya teblîği mezbûre tarafından istid'â olunmuş ve sûret-i mezkûre ile bir kıt'a ilm u haber ücret-i teblîgiyye olan on guruşluk pul ile ma'an ve leffen arz ve takdîm kılınmış olmağla mûmâ ileyh Salih Efendi tarafından irâe olunacak ikâmetgâhında merkûma teblîğ ve ilm-i haberin dahi temhîr ve tasdîkiyle mahkeme-i âcizîye irsâl buyrulması bâbında.

Fî 6 Şubat sene 1323

Hüküm 702

Kazâlara umûm

Gerek kefâletnâme ve gerek vekâletnâmelerle daha bu gibi evrâkın bir mübelliğ-i mu'ayyeni hâvî olmadığı veyahud bâdî-i tanzîmi olan mübelliğ hîn-i mu'âmelede ma'lûm olamadığı takdîrde ânların nev'ine mahsûs kıymetli evrâk-ı matbu'aya yazılması hakkındadır.

Fî 7 Şubat sene 1326

Hüküm 703

Müstantıklığın fî 14 Şubat sene 1323 ve 674 numerolu müzekkiresine derkenâr

Müteveffâ-yı mezbûrun isbât-ı verâsetine dâir birâderzâdesi Tillolu Abdullah bin Süleyman tarafından verilen arz-ı hâl üzerine zât ve hüviyeti karye-i mezkûreden İbrahim bin Şeyh Derviş ve Abdullah bin Şeyh Ahmed'in ta'rîfleriyle ta'rîf olundukdan sonra kezalik karye-i mezkûreden Şerif bin Şeyh Ali muvâcehesinde mezbûr Abdullah müteveffânın verâseti kendüsiyle birâderi Hasan ve müteveffânın hemşiresi Nasır'a münhasıra olduğunu karye-i mezkûreden Molla Abdullah bin Şeyh Ahmed bin Şeyh Hüseyin ve Mehmed Beşir bin Şeyh Yusuf bin Şeyh Ahmed'in şehâdetleriyle ba'de'l-isbât şâhidân-ı mezbûrân mensûb oldukları Fakirullah mahallesinin imâmı Ahmed Seraceddin bin Hacı Süleyman bin Şeyh Ali ve muhtârı mebhûsun anh Molla Hasan bin

Molla Süleyman bin Molla Mahmud ve ihtiyâr meclisi a‘zâsından Mahmud bin Sofi Ali bin Yasin ve Ali bin Hacı Salih bin Molla Hamid’den bâ varaka-i mestûre sırren ba‘dehu yine metrukûn-ı mezbûrûn ile karye ve mahalle-i mezkûreden Şeyh Mustafa bin Şeyh Yusuf bin Ahmed Müştak ve Salih bin Süleyman bin Mahmud nâm kimesnelerin alenen lede’t-tezkiye adl ve makbûlü’ş-şehâde idükleri iş‘âr ve ihbâr ve mezbûrûn tarafından zabt cerîdesinin zîri memhûr ve ol vechile tahakkuk olunması üzerine fî 19 Cemâziye’l-evvel sene 1324 tarih ve 86 numerolu i‘lâma rabt kılındığı ve ahîren vereseden mezbûrân Abdullah ve Nasır’ın mahkemeye gelerek zâtları mahalle-i mezkûreden Mehmed bin Hüseyin ve Abbas bin Hasan’ın ta‘rîfleriyle ba‘de’t-ta‘rîf mûrisleri mezbûr Salih’den kendülerine mevrûs ve müntakil olan hisselerinin ahz u kabzı içün

135

mezbûr Molla Hasan Efendi’yi tevkîl ederek ol dahi vekâleti kabûl ve vekâlet zabt cerîdesi zîri vekîl ve müvekkiller tarafından dahi memhûr ve bu bâbdaki fî 22 Cemâziye’l-evvel sene 1324 tarih ve 67 numerolu vekâlet hücceti sicilde mukayyed bulunduğu ve cereyânî-i mu‘âmele bundan ibâret idüği beyân olunur.

Fî 17 Şubat sene 1323

Hüküm 704

Siird defter-i hâkânî me’mûriyetine

Siird çarşısında vâkı‘ dört bâb dükkân fî 27 Zi’l-ka‘de sene 1292 tarih ve 1008 ve 1009 ve 1010 ve 1011 numerolu senedât-ı hâkânî mûcebince ve Çarşı câmi‘-i şerîfi caddesinde vâkı‘ ve etraf-ı erba‘ası Hacı Hüseyin Ağa vakf dükkânları ve arsa ve tarîk ile mahdûd diğer bir bâb dükkân hakkında sened ibrâz edemeyerek dâire-i behiyyelerinde Karagol mahalleli Mehmed bin Abdal’ın nâmına mukayyed olduğunu muhâkemeten beyân eylemiş olduğundan mezkûr beş bâb dükkân âhardan teferruğ eylemesi irs tarîkiyle mi ve dâimîde yoksa yoklama esnâsında mı ve kimlerden mezbûr Mehmed Ağa’nın nâmına geçmiş olduklarının ve ne gibi evrâka müsteniden mu‘âmele cereyân etmiş olduğunun muvazzahan ve zeylen beyân eylemeleri iktizâ eder.

Fî 20 Şubat sene 1323

Hüküm 705

Siird düyûn-ı umûmiye nezâretine

Melfat memlaha müdîriyeti başkitâbetinde müstahdem iken çend mâh akdem vefât eden Mehmed Efendi'nin hisse-i verâsetine dair sâdır olan i'lâm-ı şer'îde meskûtun anh bırakılan haml ahîren kız olarak zuhûr etmiş olduğu istihbâr kılınmış ve bu yüzden mesele-i mîrâsiyeleri tahallüf eylemiş olduğundan bint-i müte'ahhirenin de başka şuhûd ile sübût-ı verâseti lâzım gelmiş olmağla müteveffâ-yı mûmâ ileyhin birâderi Abdurrahman Efendi tarafından nezâret-i aliyyelerine ibrâz edilen ve usûl-i meşrû'asına tevfîkan ıslâhı muktezî bulunan i'lâm-ı mezkûrun mahkemeye i'âde buyrulması bâbında.

Fî 27 Şubat sene 1323

Hüküm 706

Bu dahi

Melfat memlahası başkâtibi müteveffâ Mehmed Efendi'nin isbât-ı verâsetine dâir fî 29 Muharrem sene 1325 tarihinde mahkemeden sâdır olan i'lâmda mektûm bırakılan haml ahîren kız olarak zuhûr etmesinden dolayı mesele-i mîrâsiye tahallüf etdiğinden sebk eden iş'âr üzerine i'âde olunduğu fî 1 Mart sene 1324 tarih ve 1 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinde beyân buyrulan i'lâm-ı şer'î vâsıl olduğundan yeniden tanzîm edilip leffen irsâl olunan i'lâm-ı şer'îde muharrer mesele-i mîrâsiye mûcebince mebâliğ-i mevrûsenin beyne'l-verese tevzî' ve taksîmi îcâb etdiğinden ol vechile iktizâsının îfâ buyrulması bâbında.

Fî 4 Mart sene 1324

Hüküm 707

Gürun niyâbet-i şer'iyyesine telgraf

C. Tillolu Hamide binti Mehmed'in buraca mâni'-i şer'îsi ve asâkir-i şâhânede nâmzedîsi (?) olmadığı livâ nüfûs me'mûriyeti derkenârıyla karyesi imâmı ve muhtârı ilm u haberinden anlaşılmağla mezbûrenin tezvîcine mâni' bulunmadığı beyân olunur.

Fî 8 Mart sene 1324

Hüküm708

Müddeʻî-i umûmî muʻâvinliğine

Hayvânât-ı mezkûreye müstehakk çıkup iddiʻâ ve mürâcaʻat eden Karman aşîretinden İbrahim bin Ali ve Şahin bin Maho ve Ali bin Babür'ün müddeʻâlarını hazîne vekîli muvâcehesinde ale'l-usûl isbât eylediklerinden müddeʻâ bih hayvânât-ı mezkûre sâhiblerine teslîm olunup mukâbiline alınan üç kıtʻa ilm u haber merbûten isrâ olunur.

Fî 2 Nisan sene 1324

Sayfa 136

Hüküm 709

Musul merkez niyâbet-i şerʻiyyesine

Katîlen vefât eden Siirdli Mehmed bin Halid'in vâkıʻ olan taleb üzerine havâleten gönderildiği fî 8 Mart sene 1324 tarih ve 237 numerolu tahrîrât-ı fâzılânelerinde işʻâr buyrulan bir aded Osmanlı lirasıyla on iki aded sîm mecîdi tüccârdan Siird'de bulunan Musullu Seyyid Abdülaziz'den ahz ve istîfâ ile müteveffâ-yı mezbûrun vereselerine iʻtâ ve teslîm olunduğu cevâben beyân olunur.

Fî 24 Nisan sene 1324

Hüküm 710

Erbil niyâbet-i şerʻiyyesine telgraf

Otuz birinci alayının dördüncü taburunun birinci bölük yüzbaşısı Mehmed Ağa'nın zevcesiyle kerîmesi burada bulunduklarından dolayı kendülerine verilmek üzre terekesinin buraya irsâliyle işʻârına himmet buyrulması mütemennâdır.

Fî 1 Mayıs sene 1324

Hüküm 711

Maʻden niyâbetine

Melato telgraf me'mûrı Hüsnü Efendi'nin zevcesi Zeliha ile kızları Ümmühani ve Fatıma'nın hısâs-ı irsiyelerinin irsâli fî 13 Kânûn-ı sânî sene 1323 tarih ve elli iki numerolu tahrîrât-ı vâride-i fâzılânesinde iş'âr buyrulmuşdur binâen aleyh Diyarbekir telgraf ve posta başmüdîriyetinin fî 10 Kânûn-ı evvel sene 1323 tarih ve 304 numerolu tahrîrâtla mersûl beş bin yüz dört guruş on beş paradan yüz elli beş guruş ma'a pul varaka bahâ ve kassâm harcı tenzîl olundukdan sonra mütebâkî dört bin dokuz yüz kırk dokzu guruşdan Ümmühani ve Fatıma ve Zeliha'nın hısâs-ı irsiyelerine isâbet eden bin üç yüz kırk guruşdan on yedi guruş otuz para posta ve kaydıye ücreti bi't-tenzîl mütebâkî bin üç yüz yirmi üç guruş Siird postahânesi vâsıtasıyla irsâl ve mukâbiline alınan posta ilm u haberleri leffen tesyâr kılınmış olduğundan vüsûlünün iş'âr buyrulması bâbında.

Fî 1 Mayıs sene 1324

Hüküm 712

Bitlis niyâbetine

Didare Hatun tarafından istihsâl ve zevc-i mutlakı Aziz Efendi'ye berây-ı teblîğ evvelce irsâl kılınan bir kıt'a i'lâm-ı şer'î ile teblîğ ilm u haberinin i'âdeten isrâsı şeref-vârid olan fî 3 Mayıs sene 1324 tarih ve 44 numerolu tahrîrât-ı fâzılânelerinde iş'âr buyrulmasına binâen mezkur i'lâm ile ilm u haber leffen i'âde ve takdîm kılınmış olmağın.

Fî 6 Mayıs sene 1324

Hüküm 713

Müdde'î-i umûmî mu'âvinliğinin fî 9 Haziran sene 1315 tarihli tezkiresine derkenâr

Mahmud Bado'nun katlinden dolayı müttehim bulunan Salih bin Sofi Ali tevkîfhâneden firâr etmiş olduğundan şimdilik mahkeme-i şer'iyyesinin icrâsına görülmemiş olduğundan îfâ-yı muktezâsı zımnında evrâk-ı mersûlenin takımıyla i'âde kılınmışdır.

Fî 20 Mayıs sene 1324

Sayfa 137

Hüküm 714

Mu‘âvinliğin fî 1 Haziran sene 1324 tarih ve 67 numerolu müzekkiresine derkenâr

Üç yüz yirmi iki senesi Cemâziye’l-evvelinden şimdiye kadar i‘lâmât sicilline lede’l-mürâca‘a metn-i mezkûrede gösterilen Davud ve İbrahim miyânelerinde pederlerinden kendülerine intikâl eden bir bâb hânenin taksîmi hakkında sebk eden da‘vâ neticesinde tarafeyn rızâlarıyla hâne-i mezkûrdan bir tarafdan Fesi Mosi ve Agop hâneleri ve zikri âtî hisse ve tarîk ile mahdûd fevkânî bir oda ve tahtânî bir oda ve tandır eyvânı ve zokak kapusı ve kademgâh ile arzen on dört buçuk ve tûlen altmış üç zirâ‘dan ibâret olan havlî ve bağçeyi merkûm Davud’a ve iki tarafdan Agop Efendi’nin hânesi ve bir tarafdan zikri sebkat eden Davud’un hissesi ve taraf-ı râbi‘i tarîk ile mahdûd tahtânî bir oda ve bir eyvân ve yine havlî ve bağçeden arzen on dört ve tûlen altmış üç zirâ‘dan ibâret olan mahall dahi merkûm İbrahim’e hisse ifrâz ve ta‘yîn ve tahsîs kılınarak ânlar dahi vech-i muharrer üzre kısmete râzılar olup her biri hisse-i müfreze-i mezkûresini mahallinde lâyıkı vechile kabz ve tesellüm eylediklerini huzûr-ı şer‘-i şerîfde tâli‘an ikrâr ve her biri âharın zimmetini ibrâ ve iskât etdiklerini nâtık fî 12 Cemâziye’l-evvel sene 1322 tarih ve 303 numerolu i‘lâm sâdır olduğu anlaşılmış ve üç yüz yirmi iki senesinde daha evvel beynlerince da‘vâ olmuş ve i‘lâma rabt edilmişse mechûl bulunduğu beyân olunur.

Fî 2 Haziran 1324

Hüküm 715

Siird düyûn-ı umûmiye nezâretine

Kefere memlahası tuz nakliye müte‘ahhidi İbrahim’in yedinde bulunan doru renginde deli dişi bir re’s estere müstehakk zuhûr ederek mahkemeye mürâca‘at edilmiş ve mezkûr esterin yarın mahkeme-i şer‘iyye reisine ihzârı muktezî bulunmuş olduğundan mezkûr esterin ihzârı lüzûmunun Kefere memlahası me’mûriyetine emr ü iş‘ârı bâbında.

Fî 18 Haziran sene 1324

Hüküm 716

Mu‘âvinliğin 77 numero ve fî 24 Haziran sene 1324 tarihli tezkiresine derkenâr

Matlûb evrâk takımıyla berâber i‘âde kılındı.

Fî 24 Haziran sene 1324

Hüküm 717

Makâm-ı celîl-i meşîhat-penâhîye

Vâsıl-ı eyâdî-i ta‘zîm ve tevkîr olan fî 25 Mart sene 1324 tarih ve 15 numerolu emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı fetvâ-penâhîlerinde Hacı Hüseyin Ağa vakfının vakfnâmesi hâtimesinde hükm-i şer‘î luhûkuyla tenfîz ve tescîl olunduğuna dâir sarâhat bulunmadığından ma‘mûlun bih olup olmayacağı hakkında istifnâ olunması emr ü irâde buyrulmuş olmasına binâen lede’l-mürâca‘a vakf-ı mezkûrun vakfiyesi mahkeme sicillâtında mukayyed olmadığı anlaşılmış ve husûs-ı mezkûr hakkında mahkemede bir gûnâ da‘vâ ve mürâca‘at tehaddüs etmemiş olduğundan mahkeme-i şer‘iyyede elyevm mevcûd ve mahfûz olup aslına mutâbık olarak fî 9 Cemâziye’l-âhire sene 1313 tarihinde nâib-i esbak Hafız İbrahim Edhem Efendi’nin mührüyle memhûr ve musaddak olan sûret üzerine aynen istinsâh edilen bir kıt‘a sûret-i musaddakanın matviyyen pîşgâh-ı âlî-i cenâb-ı meşîhat-penâhîlerine arz ve takdîm kılınmış olduğundan ma‘mûlun bih olup olmadığının emr ü irâde buyrulması bâbında.

Fî 5 Temmuz sene 1324

Sayfa 138

Hüküm 718

Mutasarrıflığa

Hâcı Hüseyin Ağa vakfının vâridât ve mesârifâtıyla bi’l-cümle umûr-ı vakf-ı mezkûrun idâre ve rü’yeti müdîr-i evkâf Ömer Lütfü ve idâre a‘zâsı Hacı Abdülmecid ve nâzır-ı vakf Reşid ve mütevellîsi Süleyman Ağaların uhdelerine tevdî‘ olunduğuna dâir meclis-i idâre-i livânın karârı îcâbından olduğunu mütevellî vekîli Yusuf Efendi tarafından müdâfa‘aten beyân edilmiş olduğundan bu bâbdaki karârın lüzûmuna mebnî tarih ve numero ma‘an zeylen tahrîr ve i‘âde buyrulmak içün îcâb edenlere emr ü havâle buyrulması bâbında.

Fî 8 Temmuz sene 1324

Hüküm 719

Evkâf müdîriyetine

Hâcı Hüseyin Ağa vakfına müte‘allık rü’yet olunmakda olan mahkemede üç yüz yirmi iki senesinde vakf-ı mezkûrun îcâr edilen emlâkine âid mezâd kavâiminin ibrâzı hasm tarafından taleb olunduğundan bu bâbdaki mezâd kavâiminin yine i‘âde olunmak üzre mahkeme-i şer‘iyyeye tevdî‘i iktizâ eder.

Fî 10 Temmuz sene 1324

Hüküm 720

Düyûn-ı umûmiye nezâretine

Nezâret-i aliyyelerine mülhak Zarifi memlahası müdîri müteveffâ Hacı Ahmed Bey’in nezâret-i aliyyelerince mevcûd terekesi beyne’l-verese tevzî‘-i taksîm olunacağı anlaşılmış ve müteveffâ-yı mezbûrun hissedârâna i‘lâmında Şadiye nâmında gâibe ve kebîre kızı olduğu sâbit olup tereke-i mezkûreden kendisine isâbet edecek hissenin ta‘yîn ve i‘zâm edeceği vekîlin vüsûlüne kadar mahkemede hıfzı mezbûra keşîde edildiği telgrafnâme ile istid‘â etmiş olduğundan ber mûceb-i i‘lâm hissesinin mahkemeye teslîmi husûsuna müsâ‘ade buyrulması

Fî 10 Temmuz sene 1324

Hüküm 721

Bu dahi

Kefere nakliye müte‘ahhidi İbrahim’in yedinde bulunan ve fî 18 Haziran sene 1324 tarih ve 93 numerolu tahrirâtla irsâli taleb olunduğu hâlde şimdiye kadar gönderilmeyen doru renginde dîvâne bir re’s esterin pazartesi günü mahkemesinin icrâsı mukarrer bulunmuş olduğundan iş‘âr-ı sâbık vechile mezkûr esterin behemehâl yevm-i mezkûrda gönderilmek üzre kefere memlahası me’mûriyetine ekîden emr ü iş‘âr buyrulmasıyla müsted‘înin sızıldısına meydân verilmemesi mütemennâdır.

Fî 12 Temmuz sene 1324

Hüküm 722

Garzan niyâbetine

Kazânız redîf mülâzımı müteveffâ Kemal Efendi'nin cânib-i hazîneden aranılan iki yüz seksen dört guruş zimmeti oraca mazbût tereke-i muharreresinden kendisine isâbet eden hissenin i'tâsı hâlinde zimmet-i mezkûrenin cânib-i mîriye tesviye edeceğini Siird'de bulunan Hurmabala Hatun ifâde eylediğinden müteveffâ-yı mûmâ ileyhin mecmû' terekesinin irsâli lüzûmu muhâsebe-i livânın fî 23 Temmuz sene 1324 tarih ve elli numerolu tezkiresinde beyân edildiğinden îcâb-ı şer'îsi icrâ olunmak üzre mecmû' terekesinin buraya irsâli mütemennâdır.

Fî 23 Temmuz sene 1324

Hüküm 723

Meşîhat-i ulyâya

Siird sancağına mülhak Hüseyni nâhiyesi nâib-i sâbıkı Ömer Niyazi Efendi münhal bulunan Garzan kazâsının Rıdvan nâhiyesi niyâbetine ta'yîn olunarak gurre-i Rebiülevvel sene 1326 tarihinde işe mübâşeret etdiği kazâ-i mezkûr niyâbetinin vukû' bulan iş'ârından anlaşıldığından ol vechile kaydının tesviyesi husûsuna müsâ'ade-i celîle-i veliyyü'n-ni'amîleri şâyân buyrulmak bâbında ve kâtıbe-i ahvâlde emr ü fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 16 Receb sene 1326 ve fî 1 Ağustos sene 1324

Sayfa 139

Mutasarrıf olduğu emlâk ve arazisine fuzûlî müdâhale eden Azime Hatun'un aleyhine ikâme etdiği da'vâ mezbûrenin zevcinin te'sîr-i nüfûzuyla neticesiz kaldığından vesâireden bahisle istid'â-yı ma'deleti hâvî Şaban imzâ ve mührüyle verilen arz-ı hâl leffen savb-ı şerîfinize irsâl kılınmağla meâline nazaran iktizâsının îfâ ve netîcesinin inbâsı siyâkında şukka terkîm kılındı.

Hüküm 724

Şirvan niyâbetine

Sûret-i aliyyesi bâlâda muharrer 12 Receb sene 1326 tarih ve 83 numerolu emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı fetvâ-penâhîye leffen vârid olan arz-ı hâl melfûfen gönderilmişdir husûsî müsted‘â mahkeme-i âlîlerine âid bulunduğundan ber mantûk-ı irâde îcâbının icrâ ve neticesinin sür‘at-i inbâsı siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı.

Fî 16 Ağustos sene 1324

Hüküm 725

Meşîhat-i ulyâya arîza

Medyûnen vefât eden Siird’in Kasar mahallesinden Abdülmecid bin Derviş’in hayâtında yedinde bulunmuş olan ma‘lûmu’l-ecnâs emvâl-i attâriyenin Tüccar Hacı Selim’e aynen teslîmi zımnında 2 Receb sene 1326 tarih ve 225 numerolu i‘lâm-ı şer‘îye muktezî tedkîkâtın icrâsı zımnında melfûfen pîşgâh-ı âlî-i fetvâ-penâhîlerine arz ve takdîm kılındığından îcâbının icrâ buyrulması menût-ı irâde-i merâhim-âde-i veliyyü’n-ni‘amîleridir fermân.

Fî 26 Ağustos sene 1324

Hüküm 726

Bitlis Niyâbetine

C. 25 Ağustos sene 1324 Receb ve Şaban gurreleri buraca zabt edilememiş olduğu beyân olunur.

26 Ağustos sene 1324

İşbu defterin yüz on dokuzuncu sahifesinde bir numero ile bidâ’ ve tahrîr edilen muharrerât zamân-ı dâ‘iyânemde tahrîr edilmiş olmağla işbu mahalle temhîr kılındı.

Fî 19 Şaban sene 1326 ve fî 2 Eylül sene 1324

Nâib-i livâ-i Siird (mühür)

Hüküm 727

Makâm-ı mutasarrıfîye

Sene-i hâliye şehr-i Şa‘bânü’l-mu‘azzamının yirminci gününden i‘tibâren zabt edilmek üzre Siird niyâbetine ta‘yîn buyrulmuş ve şehr-i hâl-i Receb’in birinci günü işe mübâşeret edilmiş ve tarih-i zabtdan tarih-i mübâşerete değin mürûr eden müddet zarfında şer‘iyye kâtibi Ömer Efendi tarafından îfâ-yı vekâlet edilmiş olduğundan ol vechile mu‘âmele-i kaydiyesinin îfâsı zımnında muhâsebe-i livâya emr ü havâle buyrulması bâbında

Fî 15 Eylül sene 1324

Hüküm 728

Makâm-ı mu‘allâ-yı meşîhat-penâhîye

Medyûnen vefât eden Hacı Esad bin Berho’nun terekesinden olarak on iki aded Osmanlı lirasının Karagol mahalleli Abdülfettah bin Sofi Mehmed’in vasî-i şer‘îsi Hacı Mehmed Efendi’ye teslîmi husûsunun bi’l-muhâkeme lâhık olmuş ve müteveffâ-yı mezbûrun sagîr oğulları bulunmuş olmağla tedkîkât-ı şer‘iyye icrâ buyrulmak üzre ol bâbda sâdır olan i‘lâm melfûfen arz ve takdîm-i pişgâh-ı merâhim-iktinâh-ı fetvâ-penâhîleri kılınmışdır.

Fî 4 Teşrîn-i evvel sene 1324

Sayfa 140

Hüküm 729

Ketebe-i şer‘iyyenin mukannen avâidinden fazla kalacak mikdârının mal sandığına teslîmine dair

Fî 30 Teşrîn-i evvel sene 1324

Hüküm 730

Şehir ve kasaba dahilinde emvâl-i gayr-ı menkûle hudûdunun yemîn ve yesâr ve arka ve ciheti ta‘bîrleriyle tahdîd olmasına dair.

Fî 30 Teşrîn-i evvel sene 1324

Hüküm 731

Hitâbet ve imâmet ve müezzinlik ve müderrislik ve meşîhat ve zâviyedârlık ile cihât-ı sâirenin tevcîhi hakkındaki mezâbit ve evrâk-ı sâireye ne mikdâr pul ilsâkı lüzûmuna dâirdir.

Fî 30 Teşrîn-i evvel sene 1324

Hüküm 732

Memâlik-i şâhânede istimlâke me'zûn olan ecânibin emlâkden hakk-ı tevârüs ve intikâle nâiliyetleri keyfiyetine vesâireye dâir.

Hüküm 733

Jandarma binbaşılığına

Suk mahalleli müteveffâ Selho'nun sıgârına bâ hüccet vasî ta'yîn kılınan Nazif mahalleli Ömer'in Babü'l-dereb mahallesinden müteveffâ-yı mezbûrun zevcesi Gülsün Hatun aleyhine ikâme eylediği irs da'vâsından dolayı dört kıt'a da'vetiye varakası teblîğ olunarak yevm-i mu'ayyende icâbet etmediğinden müdde'î-i vasî-i mezbûr herbâr mürâca'at etmekde bulunduğundan mezbûrenin zabtiye ma'rifetiyle celbi zımnında müzekkire-i şer'iyyedir.

Fî 19 Teşrîn-i evvel sene 1324

Hüküm 734

Ferâğ takrîrlerinin vâlî ve mutasarrıf ve kâimmakâmların ma'zeretleri zuhûrunda nüvvâbın riyâseti anında nâib ve evkâf muhâsebecileriyle ma'a tahrîr virgü ve defter-i hâkânî müdîr ve me'mûrlarından mürekkeb komisyonda istimâ'ı lüzûmunu mutazammındır.

Fî 30 Teşrîn-i evvel sene 1324

Hüküm 735

Fî 20 Teşrîn-i evvel sene 1324 tarih ve 30 numerolu

vilâyet-i celîlenin emirnâmesi üzerine yazılan derkenârdır

Meclis-i idâre-i livânın fî 2 Eylül sene 1324 tarihli karârı ve evkâf müdîriyetinin tensîbi ve evlâd-ı vâkıf ve ulemâ ve meşâyih-i mahalliyenin intihâbı üzerine şer‘an ehliyeti tebeyyün eden Hacı Musa Ağazâde Süleyman Ağa vakf-ı mezkûra mütevellî ta‘yîn olunduğun fî 5 Şaban sene 1324 tarih ve yüz numerolu hüccet-i şer‘iyyenin kaydından anlaşılmış ve mûmâ ileyhin hıyâneti sübûtuna ve azline dâir bir kayda tesâdüf edilememiş olduğu ma‘rûzdur.

Fî 10 Teşrîn-i sânî sene 1324

Hüküm 736

Garzan niyâbetine

Cânib-i mîriye medyûnen kazâda vefât edip terekesi ma‘rifet-i şer‘le mazbût bulunan redîf mülâzımı Kemal Efendi’nin terekesinin fî 23 Temmuz sene 1324 tarih ve yüz numerolu tahrîrâtla iş‘âr olunduğu ve aradan bunca müddet mürûr eylediği hâlde henüz gönderilmemiş olduğu gibi tahrîrât-ı mezkûreye cevâb dahi verilmemiş olduğuna ve bu misillü muhâberâtın cevâpsız bırakılması matlûb olan intizâm-ı mu‘âmelâtı ukde-i müşkilâta düçâr etmiş olacağına binâen zimmetinin kapattırılması içün muhâsebeden defe‘âtle iş‘âr ve bu kerre de fî 12 Teşrîn-i sânî sene 1324 tarih ve on beş numerolu tezkire ile te’kîd ve ısrâr olunmakda olduğundan vüsûl-i tahrîrâtda tereke-i mezkûrenin aynen ve füruht edilmiş ise esmânının nakden sür‘at-i irsâli siyâkında te’kîden tevcih olunur.

Fî 15 Teşrîn-i sânî sene 1324

Sayfa 141

Hüküm 737

Dersa‘âdetde ilmiye muhâsebeciliğine

Livâya mülhak Eruh kazâsı niyâbetine evvelce mersûl şer‘iyye hâsılâtına mahsûs matbû‘ cedâvil derdest-i hitâm olup ileride mu‘attal kalmamak üzre bir senelik cedâvilin celbi lüzûmı niyâbet-i mezkûrenin fî 10 Teşrîn-i sânî sene 1324 tarih ve sekiz numerolu tahrîrâtıyla istirhâm edilmiş olduğundan cedâvil-i mezkûrenin irsâline inâyet buyrulması bâbında.

Fî 15 Teşrîn-i sânî sene 1324

Hüküm 738

Şirvan niyâbetine

Kazânız kurâsından Sab karyeli Malhasi ve zevcesi Elmas vesâirenin katlinden dolayı Siird hapishânesinde mahbûs bulunan Zeylan aşiretinin Malamuri kabilesinden Çoban Musa bin Cello'nun hakkında icrâsı mukarrer kısâs da'vâsına tâlib olan veresenin buraya i'zâmları ve tâlib olmayup da kâtil-i mezbûrı ibrâ etdikleri takdîrde sûret-i ibrâyı mutazammın mahkeme-i âlîleri ma'rifetiyle tanzîm edilecek i'lâmın irsâli husûsu fî 31 Temmuz sene 1323 tarih ve 65 numerolu tahrîrât-ı muhibbî ile iş'âr olunduğu ve aradan bunca zaman mürûr eylediği hâlde tahrîrâta dahi cevâb verilmemiş olduğuna ve bu kerre dahi müdde'î-i umûmî mu'âvinliğinin fî 17 Teşrîn-i sânî sene 1324 tarih ve 195 numerolu tezkiresiyle te'kîd edildiğine binâen iş'âr-ı sâbık dâiresinde îcâbının icrâ ve diğer te'kîde hâcet bırakılmayarak neticesinin sür'at-i inbâsı tavsiye ve beyân olunur.

Fî 23 Teşrîn-i sânî sene 1324

Hüküm 739

Diyarbekir telgraf ve posta baş müdîriyet vekâletine

Melato telgraf me'mûrı müteveffâ Hüsnü Efendi'nin ma'âşât-ı müterâkimesinden yedi yüz altmış bir guruş otuz para bi'l-vüsûl Siird postahânesinden celb ve ber mûceb-i iş'âr ve ber nehc-i şer'î veresesi beyninde taksîm ve melfûf kassâm defterinde beyân olunduğu üzre burada mevcûd olanların hisselerinin kendülerine asâleten ve vesâyeten teslîm olunmuş ve vereseden gâib bulunan Seniha ve Ümmühan ve Fatıma hatunların dahi hisseleri olan iki yüz guruş on para ba'dehu kendülerine irsâl ve îsâl olunmak üzre mahkemede mahfûz bulunmuş olduğu fî 21 Teşrîn-i sânî sene 1324 tarih ve 252 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerine cevâben beyân olunur.

Fî 26 Teşrîn-i sânî sene 1324

Hüküm 740

Siird jandarma binbaşılığına

Suk mahallesi ahalasinden Bekir bin Kasım Debbağ'ın yarınki pençşenbih günü saat altı râddelerinde icrâsı mukarrer olan mahkemede hâzır bulunması muktezî bulunduğundan merkûm Bekir'in zabtiye ma'rifetiyle bi'l-celb Siird mahkeme-i şer'iyyesine irsâli lüzûmu beyân olunur.

Fî 26 Teşrîn-i sânî sene 1324

Hüküm 741

Garzan niyâbetine

Fî 26 Teşrîn-i sânî sene 1324 tarih ve bir numerolu tahrîrât-ı aliyyelerinde gönderildiği beyân olunan redîf mülâzımı müteveffâ Kemal Efendi'nin tereke-i mebî'ası esmânı olan dört yüz on iki guruş on para zabtiye Hacı Derviş'den ahz ve teslîm olunmuş ve oraca satılamadığı beyân edilen fotoğraf takımıyla âlât-ı sâiresinin dahi buraca satılmak üzre bir vasıta ile mahkemeye irsâli cevâben beyân olunur.

Fî 29 Teşrîn-i sânî sene 1324

Hüküm 742

Şirvan niyâbetine

Manhis'in li ebeveyn kız karındaşı Neşik'in kâtili mezbûr Musa'nın kısâs da'vâsından ferâgat ve zimmetini ibrâ ve iskât eylediği ve katîl-i diğer Elmas ile oğlunun vereselerinden bahs edilmediği mersûl i'lâmın meâlinden anlaşılmışdır binâen aleyh mezbûre Elmas ile oğlunun vereselerinden iş'âr-ı sâbık dâiresinde kazâya celb ve îcâb-ı şer'îsinin icrâ ve bilâ te'hîr i'lâmlarının dahi isrâsı iktizâ etmeğle tekrâr Şirvan niyâbetine i'âde olunur.

Fî 17 Kânûn-ı evvel sene 1324

Sayfa 142

Hüküm 743

Garzan niyâbet-i şer'iyyesine

Müteveffâ redîf mülâzımı Kemal Efendi'nin terekesinden satılamayan fotoğraf takımının ücret-i nakliyesiyçün bu kerre alınan üç guruşluk tamga pulu leffen gönderildi

vüsûlünde mezkûr fotoğraf takımının sür‘at-i mümkine ile irsâli mevrûd fî 15 Kânûn-ı evvel sene 1324 tarih ve iki numerolu tahrîrât-ı aliyyelerine cevâben beyân olunur.

Fî 18 Kânûn-ı evvel sene 1324

Hüküm 744

Makâm-ı celîl-i meşîhat-penâhîye

Medyûnen vefât eden Selho bin Ahmed’in terekesinden olarak bin iki yüz yetmiş yedi guruşun Bâbü’l-dereb mahallesinden Seyyid Şükrü bin Seyyid Hamza’ya teslîmi husûsuna bi’l-muhâkeme hükm-i lâhık olmağla tedkîkât-ı şer‘iyye icrâ buyrulmak üzre ol bâbda sâdır olan i‘lâm ve harc tedkîk olan on guruşa mukâbil alınan bir kıt‘a puluyla ma‘an ve melfûfen takdîm-i pişgâh-ı merâhim-iktinâh-ı fetvâ-penâhîleri kılınmış olmağın.

Fî 1 Kânûn-ı sânî sene 1324

Hüküm 745

Dersa‘âdet’de ganîme muhâsebeciliğine

Livâ niyâbetine evvelce mersûl şer‘iyye hâsılâtına mahsûs matbû‘ cedâvil derdest-i hitâm bulunduğundan bir senelik cedâvilin irsâline inâyet buyrulması bâbında.

Fî 1 Kânûn-ı sânî sene 1324

Hüküm 746

Müdde‘î-i umûmî mu‘âvinliğine derkenâr

Bâlâdaki derkenârlardan anlaşıldığına göre maktûle Elmas Hatun’un veresesi olup olmadığı mechûl bulunduğu ve maktûl-i diğer mezbûrenin oğlunun dahi amucası var ise de bir müddetden beri Amerika’da bulunmağla celb ve ihzârı mümkün olamadığı ve maktûl-i ahir Malhas’ın hemşiresi Neşik Hatun tarafından kâtil Musa’nın zimmetini ibrâ etdiğine dâir Şirvan mahkemesinden sâdır olan i‘lâm-ı şer‘î merbûten takdîm kılındığı ve şu hâlde mahkeme-i şer‘iyyece yapılacak bir mu‘âmele kalmadığı evrâk-ı vâride me’mûriyet-i aliyyelerine i‘âde olunur.

Fî 11 Kânûn-ı sânî sene 1324

Hüküm 747

Bidâyet mahkemesi hukûk riyâsetine

Re’s mahalleli Molla Mehmed Efendi’nin bâ i‘lâm-ı şer‘î Deyr karyeli müteveffâ Yusuf zimmetinde alacağı olduğu sâbit olan mebâliğ-i ma‘lûmenin te’mîn-i istîfâsı zımnında karye-i mezkûrede taht-ı hacze aldırdığı bir bâb hâne dâire-i icrâca müzâyedesi devâm edilmekde olduğu anlaşılmış ve mehcûz-ı mezkûr Yosef’in oğlu Şimon tarafından müceddeden inşâ edilerek kendi mâlı olduğu fî 14 Kânûn-ı evvel sene 1324 tarihli istid‘â ile iddi‘â ve fî 15 minhü tarihli diğer arz-ı hâl ile de te’hîr-i icrâyı taleb etmiş olduğundan bu bâbda derdest-i rü’yet olan muhâkemenin netîcesine değin icrânın te’hîri zımnında icrâ me’mûriyetine emr ü havâlesi bâbında.

Fî 13 Kânûn-ı sânî sene 1324

Hüküm 748

Mardin niyâbetine

Fî 29 Kânûn-ı evvel sene 1324 tarihli tahrîrât-ı fâzılâneleriyle gönderilen nafaka hüccetinin sûreti Siird zira‘at bankası kâtibi Mehmed Ali Efendi’ye teblîğ olarak ol bâbdaki ilm u haber memhûren ve musaddakan irsâl-i savb-ı fâzılâneleri kılınmış olmağla ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 28 Kânûn-ı sânî sene 1324

Sayfa 143

Hüküm 749

Mutasarrıflıkdan muhavvel fî 6 Kânûn-ı sânî sene 1324 tarih ve 442 numerolu emirnâme-i vilâyet-penâhîye yazılan derkenârdır

Müteveffâ-yı mûmâ ileyh Ekrem Bey’in terekesi miyânına idhâl olunmak üzre vilâyet-i celîlenin fî 20 Ağustos sene 1324 tarih ve 224 numerolu emirnâmesine leffen vârid olan sened-i mezkûr vilâyet-i celîleye irsâl buyrulmak üzre merbûten takdîm kılınmış olmağla ol bâbda.

Fî 29 Kânûn-ı sânî sene 1324

Hüküm 750

Vilâyet-i celîlenin fî 31 Kânûn-ı sânî sene 1324 tarih ve 487 numerolu emirnâmesi üzerine yazılan derkenâr

Müteveffâ-yı mûmâ ileyhin Siird'de mevcûd bulunan terekesi ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde bey' olunarak yüz seksen altı guruşa bâliğ olduğu ve terekesi miyânına idhâl olunmak üzre vilâyet-i celîlenin fî 20 Ağustos sene 1324 tarih ve 224 numerolu emirnâmesiyle birisi iki bin sekiz yüz guruşu hâvî bir kıt'a deyn senediyle diğeri de iki bin altı yüz elli sekiz guruşu hâvî bir kıt'a sened-i mahsûs vürûd ederek tereke miyânına idhâl olunduğu ve zikr olunan yüz seksen altı guruş berây-ı irbâh nakden ve müteveffa-yı mûmâ ileyhin mezbûr Esad Efendi'nin zimmetinde iki bin sekiz yüz guruşu hâkî deyn senedi li ecli'l-hıfz aynen eytâm sandığında vaz' edildiği ve kezalik vilâyet-i müşârun ileyhânın fî 6 Kânûn-ı sânî sene 1324 tarih ve 442 numerolu emirnâmesiyle celb edilen sened-i mahsûsı dahi fî 29 Kânûn-ı sânî sene 1324 ve 724 numerolu tahrîrât-ı atûfîleriyle makâm-ı âlî-i vilâyete irsâl kılındığı fî 9 Muharrem sene 1327 tarih ve 40 numerolu kassâm kaydından anlaşılmış ve cereyânî-i mu'âmele bundan ibâret bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Fî 5 Şubat sene 1324

Hüküm 751

Eruh niyâbetine

İlmiye muhâsebeciliğinden vürûd idüp memhûr bir kutu derûnunda bulunan üç bin üç yüz yetmiş beş guruşluk ilm u haber pulu Zabtiye Osman Bey'indi ve Musa Hacı Salih'e teslîmen tarafınıza gönderilmekle vüsûlünün iş'ârı mütemennâdır efendim.

Fî 15 Şubat sene 1324

Hüküm 752

Mutasarrıflığa

Mahkeme-i şer‘iyyede huzûru muktezî olan Deyr karyeli Yakob veledi Yosef’in yarın mahkemeye celbi zımnında zâbıtaya emr ü havâle buyrulması bâbında fermân.

Fî 17 Şubat sene 1324

Hüküm 753

Eruh niyâbetine

İlmiye muhâsebeciliğinden vârid olan hâsılât-ı şer‘iyyeye mahsûs bir senelik şehriye cedâvili taraf-ı mekremetlerine irsâl kılınmış olduğundan vüsûlünün beyân ve iş‘ârı mütemennâdır.

Fî 21 Şubat sene 1324

Hüküm 754

Tirebolu niyâbet-i şer‘iyyesi cânib-i vâlâsına

Merkez kazâda ârâmsâz redif taburunun kolağası müteveffâ Hafız Mehmed Efendi’nin zevce-i menkûha-i metrûkesi Siirdli Atiyye Hanım binti Hacı Nuri Bey’in mehr-i müeccelini nâtık izinnâme mezbûre tarafından bâ telgraf istenilmiş olmasına binâen pederinden bi’l-ahz melfûfen taraf-ı fâzılânelerine gönderilmekle mezkûr izinnâmenin bizzat kendisine teslîm buyurarak yedinden alınacak makbûz ilm u haberinin taraf-ı dâ‘iyâneme tesyârı mütemennâdır efendim.

Fî 24 Şubat sene 1324

Hüküm 755

Siird defter-i hâkânî me’mûriyet-i behiyyesine

Siird’e mülhak Deyr karyeli Yusuf Esho’nun defter-i hâkânîce nâmına mukayyed hânenin hudûd-ı erba‘asının zeylen beyân buyrulması zımnında müzekkire-i şer‘iyyedir.

Fî 2 Mart sene 1325

Hüküm 756

Siird ulemâsından Hâce Ferid Efendizâde Salih Efendi’ye

Mahkeme-i şer‘iyye mukayyidi Abdülkadir Efendi’nin Şirvan tapu kitâbetine ta‘yîn olunmasına binâen yeri münhal kalmışdır iktidâr ve ehliyetiniz hasebiyle mezkûr mukayyidliğe bi’t-tensîb ta‘yîn olunduğunuzdan yarından i‘tibâren mahkeme kalemine devâmla îfâ-yı hüsn-i vazîfeye ihtimâm eylemeleri beyân olunur.

Fî 25 Safer sene 1327 ve fî 4 Mart sene 1325

Sayfa 144

Hüküm 757

Eruh niyâbet-i şer‘iyyesine

Kazânız kurâsından Tanzi karyesinden Hacı’nın katlinden dolayı müttehim olup Siird hapishânesinde mevkûf bulunan Kuyuk karyeli Harat Cemil’in Siird mahkeme-i şer‘iyyesinde derdest-i icrâ bulunan kısâs da‘vâsına verese-i maktûl-i mezbûrdan tâlib olanlar kimler iseler hemen kâffesinin bizzat ve içlerinde sıgâr var ise ânlar içün kıbel-i şer‘-i şerîfden nasb ve ta‘yîn olunacak vasî ile ma‘an Siird’de i‘zâm ve şâyed verese hükm-i kısâsın icrâsına tâlib olmayup da kâtili ibrâ ederler ise sûret-i ibrâyı mutazammın tanzîm olunacak i‘lâmın bir nüshasının isrâ ve keyfiyetin inbâsına himmet eylemeleri siyâkında şukka terkîm kılındı.

Fî 3 Rebiülevvel sene 1327 ve fî 12 Mart sene 1325

Hüküm 758

Vilâyetin 16 Şubat sene 1324 tarih ve 512 numerolu emirnâmeye derkenârdır

Müteveffâ-i mûmâ ileyhin tereke-i mebî‘ası esmânı olarak berây-ı irbâh eytâm sandığına teslîm olunan yüz seksen altı guruş bir sene müddetle ikrâz olduğundan hitâm-ı müddetden mukaddem tahsîli ve tahsîldâr müfettişi Esad Efendi’nin zimmetindeki iki bin sekiz yüz guruşun dahi istîfâsı kâbil olamadığından bu bâbdaki deyn senedi sandık-ı mezkûrda aynen mevcûd ve mahfûz bulunduğu ma‘rûzdur.

Fî 15 Mart sene 1325

Hüküm 759

Semâhatlü Mehmed Ziyaeddin Efendi’nin meşîhat-ı celîleye ta‘yîn buyrulduğuna dâirdir.

Fî 25 Mart sene 1325

Hüküm 760

Dâhil-i imtihân olan talebenin ale’s-seviyye sülüs numeroyu ihrâz edenlerin kabûl-i imtihânlarına vesâireye dâirdir.

Fî 25 Mart sene 1325

Hüküm 761

Beş senelik aidât-ı şer‘iyye mikdârının taleb olunduğuna dâir telgrafnâme-i meşîhat-penâhî .

Fî 31 Mart sene 1325

Hüküm 762

Şirvan niyâbet-i şer‘iyyesine

31 Mart sene 1325 tarihli zeylnâme ile teblîğ edilen telgrafnâme-i âlî-i meşîhat-penâhînin mündericâtı vechile âidât-ı şer‘iyyenin sandığa teslîm olunan ve olunmayan kısımlardan herbirinin beş senelik mikdâr-ı umûmîsinin nihâyet iki güne kadar iş‘ârı bu kerre dahi şeref-vârid olan emr-i telgrafî-i fetvâ-penâhî üzerine âcilen intizâr ve te’kîd olunur efendim

Fî 2 Nisan sene 1325

Hüküm 763

Bitlis niyâbet-i şer‘iyyesine

C. Fî 28 Mart sene 1325 âidât-ı şer‘iyye hakkında kat‘iyyen iş‘âr vukû‘ bulmadığından dolayı ne livâdan ve ne kazâlardan dahi taleb vukû‘ bulmamış olduğu ma‘rûzdur.

Fî 31 Mart sene 1325

Sayfa 145

Hüküm 764

Bitlis niyâbet-i şer‘iyyesine

C. Fî 30 Mart sene 1325 kuyûda lede'l-mürâca'a Siird merkezinin teslîm-i sandık olan beş senelik âidât-ı şer'iyyesi on dokuz bin yedi yüz yirmi beş guruş yirmi beş para ve sandığa teslîm olunmayan on beş bin dokuz yüz yirmi dokuz guruş otuz para ve Garzan kazâsının teslîm olunan kısm dokuz yüz otuz bir guruş otuz üç para ve olunmayan kısım sekiz yüz on sekiz guruş otuz paradan ibâretdir diğer kazâlara hutût-ı telgrafiye olmadığından zabtiye vâsıtasıyla teblîgât icrâ edilmekle cevâb vürûdunda arz edileceği ma'rûzdur fermân.

Fî 5 Nisan sene 1325

Hüküm 765

Bitlis niyâbetine

Şirvan kazâsının teslîm-i sandık âidâtı iki bin üç yüz yetmiş dört guruş yirmi para ve olunmayan kısım dahi iki bin iki yüz yirmi iki guruş yirmi paradan ibâret olduğu ma'rûzdur fermân.

Fî 6 Nisan sene 1325

Hüküm 766

Bitlis niyâbet-i şer'iyyesine

Pervari kazâsının teslîm-i sandık âidâtı bin yüz yedi guruş ve teslîm olunmayan bin yedi yüz elli guruşdan ibâret olduğu ma'rûzdur.

Fî 16 Nisan sene 1325

Hüküm 767

Bitlis niyâbet-i şer'iyyesine

Eruh kazâsının teslîm-i sandık âidâtı iki bin üç yüz elli beş guruş otuz para ve teslîm olunmayan kısımdan zamân-ı idâresine âid bir senelik âidâtı yüz dört guruş yirmi para olduğu ve mütebâkî dört senelik âidâtın kaydına zaferyâb olunamadığı mahallinden bildirilmeğle ma'rûzdur.

Fî 16 Nisan sene 1325

Hüküm 768

Eruh niyâbetine

Gönderilen üç bin üç yüz yetmiş beş guruşluk mehâkim-i şer‘iyye hâsılâtına mahsûs ilm u haber pulunun makbûz ilm u haberi âdî kağıd üzerine tahrîr ve irsâl olunmuş ise de melfûfen i‘âde olundu bunların makbûz ilm u haberleri matbû‘ olarak gönderilen kutu derûnunda olduğu feth ve küşâdıyla nümâyân olacağından mühr-i resmî ve zâtî ile temhîr ve bu hafta postasıyla muhâsebe-i ilmiyeye irsâl olunmak üzre âcilen bu tarafa tesyîr buyurmaları mütemennâdır.

Fî 20 Nisan sene 1325

Hüküm 769

Huzûr-ı celîl-i cenâb-ı meşîhat-penâhîye

Siird’de kâin Hacı Hüseyin Ağa vakfı tevliyetinin Süleyman Ağa’ya tevcihi hakkında i‘tâ olunan i‘lâma kanâ‘at etmeyen tarafın bir sûretini alarak ber mûceb-i ta‘lîmât-ı seniyye istid‘â-yı temyîz ve istînâf edebileceğinin tefhîmi lüzûmunu âmir şeref-vârid olan fî 17 Şubat sene 1324 tarih ve 166 numerolu emirnâme-i sâmî-i cenâb-ı meşîhat-penâhînin mündericât-ı münîfesi mu‘teriz olanlara teblîğ olunarak taraflarından memhûr ve mu‘tâ arz-ı hâl melfûfen pîşgâh-ı sâmî-i fetvâ-penâhîlerine arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda ve kâtıbe-i ahvâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 21 Rebiülahir sene 1327 ve fî 28 Nisan sene 1325

Hüküm 770

Eytâm nizâmnâmesi teblîğinden bu âna değin merkez ve mülhakâtda cereyân eden mu‘âmelât-ı eytâm ile müdîr ve kefîllerinin esâmîsinin inbâ olmasına vesâireye dâirdir.

Fî 6 Cemâziye’l-evvel sene 1327 / fî 12 Mayıs sene 1325

Sayfa 146

Hüküm 771

Eruh niyâbetine

Tanzi karyeli Hacı’nin katlinden dolayı Siird hapishânesinde mevkûf bulunan Harat Cemil’in muvâcehesinde icrâsı mukarrer olan kısâs da‘vâsına tâlib olan veresenin

buraya i‘zâmları ve tâlib olmayup da kâtil-i mezbûrı ibrâ etdikleri takdîrde ibrâyı mutazammın mahkeme-i âlîleri ma‘rifetiyle tanzîm edilecek i‘lâmın irsâli lüzûmu fî 12 Mart sene 1325 tarih ve 31 numerolu tahrîrât-ı muhibbî ile iş‘âr olunduğu ve aradan hayli müddet mürûr eylediği halde cevâb dahi vürûd etmediğine ve bu kerre dahi dâhiliye nezâret-i celîlesinin telgrafnâmesine atfen vilâyet-i celîlenin fî 11 minhü telgrafnâmesinde bu bâbdaki evrâkın sür‘at-i intâcıyla keyfiyetin inbâsı emr ü irâde buyrulduğuna mebnî iş‘âr-ı sâbık dâiresinde îcâbının icrâ ve diğer te’kîde hâcet bırakılmayarak neticesinin sür‘at-i inbâsı lüzûmu beyân ve tavsiye olunur.

Fî 12 Mayıs sene 1325

Hüküm 772

Huzûr-ı âlî-i mutasarrıf-ı efhamîye

Eruh kazâsının Tanzi karyeli Hacı’nın katlinden dolayı i‘dâm cezâsıyla mahkûm ve Siird hapishânesinde mevkûf Harat Cemil’in kısâs muhâkemesinin rü’yeti mukarrer olduğundan katîl-i mezbûrun veresesi kısâs da‘vâsına tâlib iseler hemen kâffesinin bizzat ve içlerinde sıgâr var ise kazâ-yı mezkûr mahkemesince ânlara nasb olunacak vasî ile ma‘an Siird’e i‘zâmı ve verese hükm-i kısâsın icrâsına tâlib olmayup da kâtili ibrâ ederler ise sûret-i ibrâyı mutazammın i‘lâm-ı şer‘înin irsâli lüzûmu kazâ niyâbetine fî 12 Mart sene 1325 tarih ve 31 numerolu tahrîrât ile iş‘âr ve bu kerre dahi te’kîd edildiği hâlde henüz cevâb vürûd etmediğinden veresenin re’y-i kazâya da‘vetiyle lâzım gelen mu‘âvenetinin icrâsı zımnında kazâ kâimmakâmlığına emirnâme-i âlî-i mutasarrıf-ı efhamîlerinin tastîr ve tesyîrine müsâ‘ade buyrulması bâbında.

Fî 12 Mayıs sene 1325

Hüküm 773

Siird düyûn-ı umûmiye nezâret-i aliyyesine

Nezâret-i aliyyelerine mülhak kefere memlaha kâtibi Rüstem Efendi nâmına imlâ edilen da‘vetiye varakası melfûfen savb-ı vâlâlarına gönderilmekle bir nüshasının mûmâ ileyhe teblîğiyle nüsha-i sâniyesinin memhûren irsâline himmet buyrulması bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 8 Cemâziye'l-evvel sene 1327 ve fî 14 Mayıs sene 1325

Hüküm 774

Re's mahallesinin imâm ve muhtâr ve heyet-i ihtiyâriyesi tarafından verilip fî 20 Mayıs sene 1325 tarihinde evkâf dâiresinden mahkemeye muhavvel ilm u haber üzerine yazılan derkenâr

İşbu ilm u haberin zîrinde muharrer virgü ve evkâf dâirelerinin derkenârlarına ve merbût sened-i hâkânî mündericâtına nazaran hâne-i mezkûrun zemîni Hızırü'l-Ahzar mescidine senevî kırkar para mukâta'alu olarak Sûku'l-ayn çeşmesi evkâfından olup çeşmeye izâfetle ve tevliyet ünvânıyla ol vakit mütevellîsi bulunan Hacı Esad'ın nâmına kayd edildiği ve binâen aleyh bu misillü akârât-ı mevkûfenin tevârüs ve intikâli ve bey' u füruhtı muhâlif-i şer'-i şerîf olduğu kütüb-i mu'tebereye edilen mürâca'atdan anlaşılmışdır hâne-i mezkûrun bey'inden sarf-ı nazarla galle-i vakfdan ta'mîri ve icâresinden hâsıl olacak vâridâtın çeşmenin mecrâsına ve mesârif-i sâiresine sarfı evlâ ve enfa' olduğu beyân ve merbûtuyla berâber evkâf müdîriyet-i behiyyesine i'âde olunur.

Fî 21 Mayıs sene 1325

Hüküm 775

Garzan niyâbetine

Kazâ jandarma efrâdından Emrullah bin Osman aleyhine mahkeme-i şer'iyyeden sâdır olup melfûf bulunan nafaka hüccetinin sûret-i musaddakası kendisine teblîğ ve ol bâbdaki ilm u haberin memhûren ve musaddakan irsâli husûsuna müsâ'ade buyrulması bâbında irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 21 Mayıs sene 1325

Hüküm 776

Bâlâdaki derkenârda beyân olunduğu üzre müteveffâ Ahmed'in Atno nâmında bulunan hemşiresinin hânedeki sehmine mukâbil tebdîlen sened çıkarılmış ve şu hâlde Atno'nun hissesi var iken hânenin tamamı Mart sene 1321 tarihinde Hüsnü'ye terhîn edilmiş Sello'nun münâza'un fîh hânenin müstakıllen

Sayfa 147

nâmına intikâl mu‘âmelesinin icrâsına dâir vaktiyle ibrâz eylediği evrâk-ı müsbitenin mahkemece görülüp iade edilmek üzre rabtıyla tetebbu‘ât-ı kuyûdiye ile berâber cereyânî-i mu‘âmelenin beyânı zımnında tekrâr defter-i hâkânî me’mûrîn-i behiyyesine tevdî‘ ve i‘âde olunur.

Fî 18 Mayıs sene 1325

Hüküm 777

Huzûr-ı âlî-i hazret-i mutasarrıf-ı efhamîye

Deyrli Yosef Şimon veledi Yosef’in Câmi‘ü’l-kebîr hatîbi Molla Mehmed Efendi aleyhine ikâme eylediği hâne da‘vâsını isbât içün irâe eylediği şuhûdun gelüp edâ-yı şehâdet etmesi zımnında 7 Rebiülahir sene 1327’nci günü ta‘yîn eylemiş olduğu halde yevm-i mu‘ayyende şâhidlerini ikâme etmediğinden ve müdde‘î-i mûmâ ileyhin sızıldısına meydan kalmamak ve îcâb-ı şer‘îsi icrâ olunmak üzre merkûm Şimon’un yarınki günü saat beşde mahkeme-i şer‘-i şerîfde ihzârı zımnında zâbıtaya emr ü havâle buyrulması bâbında fermân.

Fî 26 Mayıs sene 1325

Hüküm 778

Tevdî‘ buyrulan ilm u haber mündericâtına nazaran vefât eden Hadice’nin münâza‘un fîh hânedeki sekizde bir hissesi oğlu Sello’ya intikâl mu‘âmelesi icrâ olunduğu anlaşılmış ise de hânenin esas kaydında hissedâr görünen Azmo’nun hissesinin mezbûr Sello’ya intikâline veyahud bey‘ine dâir diğer bir ilm u haber veyahud evrâk-ı müsbite olup olmadığının ve yoksa mezbûre Azmo’nun hissesi Sello’ya ne sûret ve evrâk mûcebince intikâl edilip tarih-i intikâlinin muvazzahan iş‘âr buyrulması zımnında tekrâr defter-i hâkânî me’mûrîn-i behiyyesine merbûtıyla berâber i‘âde olunur.

Fî 23 Mayıs sene 1325

Hüküm 779

Siird defter-i hâkânî me’mûrîn-i behiyyesine

Havlan mahallesinden Emine ve Nuri ve Mehmed ve Ammo'nun vekîlleri Yusuf Efendi'nin Suk mahalleli Süleyman bin Hacı Hüseyin muvâcehesinde Suk mahallesinde cânib-i yemeni Hacı Said bin Receb ve cânib-i yesârı tarîk ve cephe ciheti Abdurrahman bin Hacı Hüseyin ve İsmail bin Mahmud ve arka ciheti Abdülmecid Tubî hâneleri ve tarîk ile mahdud bir bâb hâne müvekkillerinin mûrisleri Ahmed bin Mehmed'den kendileriyle sâir vereseye mevrûs iken bu esnâda mezbûr Süleyman Ağa tarafından zabt olunmağla hısâs-ı irsiyelerinden kef-i yed etmesiyle kendülerine teslîmini da'vâ ve mezbûr Süleyman mezkûr hâne mezbûr Ahmed'in oğlu Sello'nun müstakillen mâlı olarak bedel-i ma'lûm mukâbilinde âhara terhîn idüp bedel-i rehni kable'l-îfâ vefât etmesi üzerine usûlen müzâyedeye konularak meblağ-ı ma'lûm ile uhdesinde takarrur ve ol vechile nâmına ferâğ mu'âmelesini icrâ ve vekîl-i mûmâ ileyhin bu bâbdaki da'vâsını inkâr etdiğini müdâfa'aten beyân etmekle zikr olunan hânenin esâsen kimin nâmında mukayyed olduğunun tamâmı mezbûr Sello'nun intikâlen mi yoksa âherden veyahud vereseden teferruğ sûretiyle mi nâmına kayd olunmuş olduğunun ve'l-hâsıl kuyûd-ı hâkânîce buna dair ma'lûmât-ı kaydiye ve vâkı'anın muvazzahan ve zeylen beyânı mütemennâdır.

Fî 14 Mayıs sene 1325

Hüküm 780

Müdde'î-i umûmî mu'âvinliğinin fî 25 Mayıs sene 1325 tarih ve 26 numerolu tezkiresine derkenârdır

Kısâs da'vâsının ikâmesiyçün Eruh kazâsında sâkin bulunan maktûl-i merkûmun veresesinin livâ mahkeme-i şer'iyyesine i'zâmları içün cânib-i mahkemeden kazâ-i mezkûr niyâbetine ve mutasarrıflıkdan dahi kâimmakâmlığa ekîden ve şedîden yazılmış ve aradan hayli müddet geçmiş olduğu hâlde henüz verese buldurulup i'zâm edilmemiş olmalarıyla bi't-tab' murâfa'a-i şer'iyye bu âna kadar te'ahhur etmişdir (el-müdde'î lâ yucbir) kâ'ide-i fıkhiyyesine binâen bu misillü de'âvîde müdde'îlerin icbâr sûretiyle celblerine mesâgî-i şer'î olmayup icrâ-yı muhâkeme ile i'lâma rabtı bi'z-zat veyahud bi'l-vekâle gelüp ikâme-i da'vâ etmelerine mütevakkıf ve ta'kîbsiz olarak bu bâbdaki evrâkın mahkeme-i şer'iyyede kalmaları bir fâideyi müfîd olunamayacağı âzâde-i beyân bulunmuş olduğundan îcâb-ı kânûnîsinin icrâsı zımnında evrâk-ı mevdû'a takımıyla berâber merbûten me'mûrîn-i aliyyelerine tevdî' ve i'âde olunur ol bâbda.

Fî 24 Mayıs sene 1325

Hüküm 781

Re’s mahalleli Hatîb Mollâ Mehmed Efendi’nin istid‘âsına derkenârdır

Hükmü cânib-i âlî-i fetvâhâneden musaddak i‘lâm-ı şer‘î mûcebince müsted‘î-i mûmâ ileyhin müteveffâ-yı merkûmun terekesine ta‘lîk eden ma‘lûmu’l-mikdâr alacağının te’mîn-i istîfâsı zımnında Deyr karyesinde hacz eylediği bir bâb hâne kendi mülkü olduğunu iddi‘â eden müteveffânın oğlu Şimon’un bu bâbdaki da‘vâsını hâciz-i mûmâ ileyh muvâcehesinde ifâde ve isbât-ı müdde‘â içün beyân ve irâe eylediği şuhûdun ikâmesine fî 7 Rebiülahir sene 1327 günü tahsîs eylemiş ve aradan hayli müddet mürûr

Sayfa 148

eylediği halde ikâme-i şuhûd etmediğinden dolayı gelüp isbât-ı müdde‘â etmediği takdîrde icrâya devâm edileceği fî 11 Nisan sene 1325 tarihinde merkûm Şimon’a ihbârnâme teblîğ olunarak yine gelüp da‘vâsını ta‘kîb etmediği ve merkûmun mahkemeye celbi zımnında dahi cânib-i âlî-i mutasarrıf-ı ekremîye yazılan fî 26 Mayıs sene 1325 tarih ve 54 numerolu tezkire zâbıtaya lede’l-havâle i‘zâm edilen zabtiye neferi karyede bulamadığından bahisle tezkire-i mezkûre mahkemeye iâde edildiği ve merkûmun Şimon’un tarih-i mürâca‘atı olan fî 22 Safer sene 1327 tarihinden bu âna değin yalnız iki def‘a mahkemeye geldiği ve cereyân-ı mu‘âmele bundan ibâret olduğu ve dâyin ise herbâr mürâca‘at idüp sızlanmakda olduğu beyân olunur.

Fî 9 Haziran sene 1325

Hüküm 782

Huzûr-ı mutasarrıfîye tezkire

Siird eytâm müdîri Abdülkadir Efendi Şirvan tapu kitâbetine ta‘yîn olunmasından dolayı müdîriyet-i mezkûre münhal ve mu‘âmelât-ı eytâm mu‘attal kalmış olduğuna ve edilen teşvîk ve tergîb ile de henüz kimse kabûl etmediğine binâen keyfiyetin taraf-ı âlî-i fahimânelerinden i‘lânı husûsuna müsâ‘ade buyrulması bâbında emr ü fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 11 Haziran sene 1325

Hüküm 783

Meclis-i idâre-i emvâl-i eytâm riyâseti cânib-i âlîsine

Siird sancağı eytâm müdîri birkaç gün akdem Şirvan kazâsı tapu kitâbetine nakl ve tahvîl-i me'mûriyet etmekle müdîriyet-i mezkûre şimdilik münhal olup yerine diğeri ta'yîn olunursa kefîlinin her altı ayda bir kere i'tibâr-ı meâlî-i sâbıkı yoklaması icrâ edileceği şeref-vârid olan fî 7 Nisan sene 1325 tarih ve 228 numerolu emirnâme-i semûhîlerine cevâben ma'rûzdur fermân.

Fî 11 Haziran sene 1325

Hüküm 784

Garzan niyâbetine

Gıyâben aleyhine sâdır olup hükmüne adem-i kanâ'atle vicâhîye tahvîlini istid'â eden tapu kâtibi Süleyman Efendi ta'kîb-i da'vâ etmeyüp orada ikâmet etmekde ve mahkûmun leh kâinvâlidesi Münime Hatun ise sızlanmakda olduğundan bu kerre mûmâ ileyh nâmına imlâ edilen ihbârnâmenin kendisine ve fî 21 Mayıs sene 1325 tarih ve 51 numerolu tahrîrâtla gönderilen nafaka hüccetinin dahi jandarma süvârî efrâdından Emrullah'a teblîğ ve musaddakan ilm u haberlerinin irsâli ve eytâm meclisinin te'sîsi ve teşkîliyle hukûk-ı eytâmın muhâfazasına vesâireye dâir olarak şeref-vârid olan ve fî 12 Mayıs sene 1325 tarih ve 39 numerolu zeylnâme ile teblîğ edilen tahrîrât-ı umûmiye-i cenâb-ı meşîhat-penâhî cevâbının i'tâsı lüzûmu beyân ve bu devr ü dilârâ-yı hürriyetde bu misillü muhâberâtın tûl müddet cevâbsız bıragılması muvâfık-ı ma'delet olamayacağı ityân olunur.

Fî 11 Haziran sene 1325

Hüküm 785

Müdde'î-i umûmî mu'âvinliğinin fî 15 Haziran sene 1325 tarih ve 36 numerolu tezkiresine derkenâr

Mezbûr Remi Seyyid Mehmed ve Hesna Hatun'un elleriyle ihnâk edildiği mütâla'a edilen i'lâm mündericâtından anlaşılmış ve âlet-i gayr-ı câriha ile yani ip gibi bir şey ile kasden vukû' bulan bu misillü katl şübhe-i amd olup şer'an diyeti mûceb olarak fâ'ili hakkında kısâs îcâb etmeyeceği derkâr bulunmuş olduğundan ve verese-i maktûl diyet

iddi‘âsında bulundukları ânda muhâkemelerine bakılacağı tabî‘î bulunduğundan lâzım gelen îcâbât-ı kânûniye icrâ buyrulmak üzre tevdî‘ buyrulan evrâk merbûten me’mûrîn-i aliyyelerine i‘âde olunur.

Fî 16 Haziran sene 1325

Sayfa 149

Hüküm 786

Birecik niyâbet-i şer‘iyyesine

Cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâzdan avdetinde Birecik’de vefât etdiği fî 18 Saferü’l-hayr sene 1327 tarih ve 46 numerolu vârid olan tahrîrât-ı aliyyenizde beyân edilen Sehbanlı Hacı Halid bin Resul’un muhallefât esmânı olan yetmiş dokuz guruş yirmi para orada hazır olacak veresesine veya vekîllerine teslîm olunmak üzre mahallî mâl sandığına teslîm olunduğu melfûfen vârid olan kassâm defterinden anlaşılmış ve müteveffâ-yı merkûmun veresesi sıgâr bulunmasıyla oraya gelmeleri gayr-ı kâbil bulunmuş olmağla eytâm nizâmnâmesinin altmış beşinci maddesine tevfîkan meblağ-ı mezkûrun veresesine îfâ olunmak üzre mâl sandığından ahz ve postahâneye vaz‘ ile mahkemeye îsâli husûsuna himmet buyurmaları mütemennâdır.

Fî 13 Cemâziye’l-âhir sene 1327 / 18 Haziran sene 1325

Hüküm 787

Şirvan niyâbetine

Üç yüz on altı senesi efrâdından olup tebeyyün eden ma‘lûliyetine binâen berây-ı tebdîl-i hevâ oraya gelmiş olan kazâ ahalisinden Osman bin Ali’nin Tophane-i âmire müşîriyet-i celîlesi cânibinden gönderilen istibdâl tezkiresiyle künye pusulası leffen ve ma‘âşât-ı mütedâhiliyesi olan yüz otuz bir guruş dahi bir çıkı derûnunda olduğu hâlde nefer-i merkûma teslîm olunmak üzre fî 15 Mart sene 1323 tarih ve 50 numerolu tahrîrât ile taraf-ı mekremetlerine gönderilmişdir meblağ-ı mezkûr kendüsine teslîm edilmiş ise makbûz senedinin irsâli ve henüz teslîm edilmemiş ise ibtidâl ve künye tezkire ve pusulasıyla meblağ-ı mezkûrun bu tarafa i‘âdesi ve eytâm meclisinin te’sîsi ve teşkîliyle hukûk-ı eytâmın muhâfazasına vesâireye dâir şeref-vârid olan ve fî 12 Mayıs sene 1325 tarih ve 39 numerolu zeylnâme ile teblîğ edilen tahrîrât-ı umûmiye-i

cenâb-ı meşîhat-penâhî cevâbının i‘tâsı lüzûmu beyân ve bu devr-i dilârâ-yı adâletde bu misillü muhâberâtın tûl müddet cevâbsız bırakılması muvâfık-ı ma‘delet olamayacağı ityân olunur.

Fî 22 Haziran sene 1325

Hüküm 788

Makâm-ı celîl-i meşîhat-penâhîye

Eytâm aleyhine sâdır olup berây-ı tedkîk fî 1 Kânûn-ı sânî sene 1324 tarih ve 18 numerolu arîza ile huzûr-ı celîl-i cenâb-ı fetvâ-penâhîlerine arz ve takdîm kılınan i‘lâmın tedkîkât-ı lâzımesi icrâ buyrulması esbâbının istikmâli husûsuna lütf ve inâyet-i celîle-i cenâb-ı meşîhat-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında.

Fî 24 Haziran sene 1325

Hüküm 789

Mehmed bin Abdal’ın istid‘âsına derkenâr

Reyhan ve Azize ve Fatıma’nın vekilleri Hacı Mehmed Efendi Siird çarşısında vâkı‘ ma‘lûmu’l-hudûd beş bâb dükkân pederleri Abdal’dan müvekkileleriyle Mehmed Ağa’ya mevrûs olduklarını ve ber nehc-i şer‘î hısâs-ı irsiyelerinin kendülerine teslîmini da‘vâ ve mezbûr Mehmed Ağa’nın vekîli Mustafa Efendi dahi müdde‘â bih dekâkîne kırk seneden beri senedât-ı hâkânî ile bi’l-istiklâl müvekkilinin yed-i tasarrufunda olduğunu müdâfa‘aten beyân etdiği zabt cerîdesine lede’l-mürâca‘a anlaşılmış ve tarafeyn ta‘kîb-i da‘vâ etmediklerinden dolayı bu bâbdaki muhâkeme henüz ikmâl edilmemiş olduğu ma‘rûzdur fermân.

Fî 27 Haziran sene 1325

Hüküm 790

Makâm-ı celîl-i meşîhat-penâhîye

Siirdli Hacı Esad Habib’in eytâmı aleyhine sâdır olup tedkikât-ı şer‘iyye icrâ buyrulmak üzre mütekaddim fî 4 Teşrîn-i evvel sene 1324 tarih ve 2 numerolu (kesik) leffen arz ve takdîm kılınan i‘lâm-ı şer‘înin tedkîkât-ı lâzımesinin icrâ buyrulması esbâbının istikmâli husûsuna inâyet-i celîle-i cenâb-ı fetvâ-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında.

Fî 1 Temmuz sene 1325

Sayfa 150

Hüküm 791

Şirvan'a

Kazâ tapu kâtibi Abdülkadir Efendi'ye teslîmen gönderildiği bilâ tarih bir numerolu tahrîrât-ı mekremetlerinde (silik) olunan yüz otuz bir guruş ile istibdal tezkire ve künye pusulasıyla ma'an kâtib-i mûmâ ileyh tarafından mahkemeye teslîm edilmiş olduğu beyân olunur.

Fî 3 Receb sene 1327

Hüküm 792

Garzan'a

Müteveffâ redîf yüzbaşısı Kemal Efendi'nin orada satılamayan bâlâda muharrer dokuz kalem eşyasının Zuklu İsmail tarafından tamâmen teslîm olunduğu fî 10 Temmuz sene 1325 tarih ve 3 numerolu tahrîrât-ı aliyyelerine cevâben beyân olunur.

Fî 11 Temmuz sene 1325

Hüküm 793

Dersa'âdet meclis-i eytâm riyâsetine

Siird müftîsi fazîletlü Halil Hulki Efendi'nin ilk nısf ma'âşı olan 136 guruş otuz para ile 324 senesinin Ağustosunun 11'inci gününden sene-i hâliye Haziranı gâyesine kadar güzerân eden on mâh yirmi günlük tevkîfâtı 339 guruş on para ve makbûz ilm u haberine yapışdırılması îcâb eden pul parası olan yirmi para ki min haysi'l-mecmû' 376 buçuk guruş Siird postahânesine tevdî' olunarak alınan posta ilm u haberi leffen pîşgâh-ı semûhîlerine arz u tadîm kılınmağla makbûz ilm u haberinin vesâtet-i dâ'iyânemle irsâli menût-ı irâde-i aliyye-i riyâset-penâhîleri bulunmuş olmağın ol bâbda.

Fî 15 Temmuz sene minhü

Hüküm 794

Bitlis merkez niyâbetine

Fî 18 Ağustos sene 1325 livâ eytam müdîri Abdülkadir Efendi fî 22 Teşrîn-i evvel sene 1314 tarihinde ta‘yîn olunarak kırk üç yaşında bulunduğu ve mülhakât müdîrlerine âid istifsârın cevâbı vürûdunda arz edileceği ma‘rûzdur.

Fî 21 Ağustos sene 1325

Hüküm 795

Garzan’a

Şer‘iyye kâtibinin makbûzı olan ilm u haberlerin mikdârı nisbetinde kefâlet vermekle mükellef tutulması iktizâ eder.

Fî 24 Ağustos sene 1325

Hüküm 796

Adilcevaz niyâbetine

Fî 22 Ağustos sene 1325 Şabanü’l-mu‘azzamın gurresi henüz buraca sâbit olamadığı beyân olunur.

Fî 24 Ağustos sene 1325

Hüküm 797

Garzan’a

Fî 22 Ağustos sene 1325 tarihli telgrafnâmelerinde şer‘iyye kâtibi Mehmed Salih Efendi’nin tarih-i ta‘yîni fî 1 Eylül sene 1323 beyân edilmişdir tarih-i mezkûr sahîh olup olmadığının iş‘ârı.

Fî 23 Ağustos sene 1325

.

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde özenle tutulan şer'iyye sicilleri muhtevası bakımından önemlidir. Birinci elden kaynak niteliğinde olan bu sicillerin, yazıldığı dönem hakkında verdiği bilgiler, o dönemin tahlil edilebilmesine de olanak sağlamıştır. Çalışmamıza konu olan 421 numaralı Siirt sicili de bu meyanda incelenmiş, farklı kaynaklardan destek alınarak bize sunduğu tarih aralığı bakımından bir bütün oluşturulmaya çalışılmıştır. Sosyal, siyasi, hukuk, ekonomik ve idari hayata dair pek çok bilgi barındıran bu kayıtlar, çeşitli yönleriyle irdelenmeye alınmıştır.

Öncelikle yerel tarih araştırmalarında önemini belirttiğimiz şer'iyye sicillerinde yer adları büyük bir yer kaplar. Bugün var olan, adı değişen, sınırları genişleyip daralan, farklı illere bağlanma, bu süreçlerden sonra tek adla anılma durumlarının hepsini bu siciller vasıtasıyla öğrenebiliriz. İllerin kaç kazasının olduğu, bu kazaların adları, başka hangi illerle bağlantı kurduğunu da öğrenmek mümkündür. Yine şehirde var olan camileri, su kuyularını, mescidleri, vakıfları, ulvi türbeleri, çarşı adlarını da öğrenmek mümkündür.

Bugün Siirt'in geçirmiş olduğu çeşitli yönetim şekillerini, idari makamları ve görevlileri, unvanlarıyla beraber yine bu sicillerden öğrenmek mümkündür. Siirt'in idari yapısı ve zaman içinde geçirmiş olduğu evreler bu tahliller vasıtasıyla gün yüzüne çıkmaktadır. Yerel hanedanlarca, yurtluk-ocaklık olarak, kaymakamlıkla, mutasarrıflıkla yönetilen Siirt'in sahip olduğu kazalar, zaman içinde adı değişen yahut çevre illere bağlanan kazaları da bu kayıtlardan öğrenmek mümkündür. Tablo 4'te görüldüğü gibi incelemeye aldığımız 421 numaralı sicilde Siirt'in beş kazasının olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 4 s.). Tablo 5'te ise yine Siirt'in 19 mahallesinin olduğu görülmektedir.

İncelenen bu arşiv kayıtlarından Siirt'teki bazı yöneticilerin adlarını, unvanlarını, yaptıkları icraatlarını da görmek mümkündür.

Sosyal hayata dair pek çok bilgiye ulaşabildiğimiz bu sicillerden elbetteki yararlanmamak mümkün değildir. Öncelikle miras, evlenme, boşanma, zarar-müdahale, arsa zaptı, tapu, vakıf, borç, tahrir, zimmet suçu, cinayet-kısas gibi yoğunlukta olan davalar vardır. Mirasta vasi tayini, evlilikte haber verilmeden nikah kıyma, arsa zaptında vakıf arazisine inşaat, cinayette diyet veya idam cezaları, zararda zararın karşılanmasına dair içerikler mevcuttur.

Siirt'in sosyal hayatına dair elde ettiğimiz verilerden biri de mesleklerdir. Genellikle insanlara hitap edilirken Molla, Seyit, Hacı gibi unvanlar kullanıldığı için kayıtlarda çok çeşitli meslek isimlerine rastlamadık. Bunun sebeplerinden birini de insanların daha çok tarım ve hayvancılıkla uğraşmış olmasına bağlayabiliriz. Bu arşiv kayıtlarında; terzi, debbağ, katırcı, berber, tüccar, kunduracı gibi mesleklere ulaşılmıştır. Bunun yanında Siirt'te 32. Alayın olmasından mütevellit yarbay, yüzbaşı, binbaşı, kolcu gibi idari mesleklerin yanında birde mahkeme görevlileri olan kadı, katip, mübaşir ve naip vardır. Camilerde ise imam, ferraş, muezzin gibi gibi görevliler vardır.

Siirt'in dini hayatına dair bilgiler de mevcuttur. Ermeni, Süryani, Rum, Kürt, Hıristiyan, Keldani gibi milletler müslümanlarla bir arada yaşayan kesimlerdir. Çoğu zaman mahalleleri ayrı olsa da sosyal hayatta etkileşimlerinin yoğunlukta olduğu söylenebilir. Nitekim gayrimüslimlerin, davalarında konuyu kendi mahkemeleri değilde şer'i mahkemelere götürmesi bunun bir örneğidir. Burada gayrimüslimlerin bu mahkemelere olan güvenleri de bunda etki etmiştir.

Siirt'e dair ulaştığımız başka bir veri ise burada bulunan aşiretlere dairdir. Tablo 9'da görüleceği üzere bu arşiv kaydında dört aşiret ismine rastlanmıştır. Yine tablo 8'de burada bulunan tarihi bazı mekanlar verilmiştir. Çalışmaya konu olan 421 numaralı Siirt şer'iyye sicili her bakımdan incelenmeye çalışılmıştır. Burada karşılaştığımız zorluklardan biri de hükümlerin fazlaca olması ve davaların sonuçlarının bu kayıtlarda genellikle yer almamasıdır. Bunlara rağmen Siirt'e dair birçok bilgiye ulaşılabilecek bir çalışma olduğuna inanıyor ve bu çalışmayla Siirt'in tarihine katkı sunmaktan onur duyuyorum.

KAYNAKLAR

Temel Kaynak

421 Numaralı (1309/1325) Siirt Şer'iyye Sicili.

Araştırma

ACAR, H.İbrahim, *Talâk, İslam Ansiklopedisi*, C.39, TDV Yayınları, İstanbul, 2010.

AHISHALI, Recep, Muhzır, *İslam Ansiklopedisi*, C.31, TDV Yayınları, İstanbul 2006.

AKGÜNDÜZ, Ahmet," İslam Hukunun Osmanlı Devletinde Tatbiki: Şer'iye Mahkemeleri ve Şer'iye Sicilleri ", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*. sy.14, 2009, s.13-48.

AKIN, Hanifi, Sahih-i Müslim Muhtasarı, Karınca&Polen Yayınları, , İstanbul 2015.

AKTAN, Hamza, Miras, *İslam Ansiklopedisi*, C.30, TDV Yayınları, İstanbul, 2005.

ALPASLAN, Erhan, 1247/1254 Tarihli 2 No'lu Varna Şer'iyye Sicil Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi, Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 1996.

ATALAY, Ömer, *Siirt Tarihi*, Çeltut Matbaası, İstanbul 1946.

ATAR, Fahreddin, *Nikâh, İslam Ansiklopedisi*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007.

BABAOĞLU, Resul, Çelik, Abdulrezzak, "Cumhuriyet İdaresine Geçiş Sürecinde Siirt'te Demografik Göstergeler", *Tarih Okulu Dergisi*, Sy. 34, 529-563, İzmir 2018.

Çelik, Abdulrezzak, *Tanzimattan Cumhuriyete Siirt*, Emin Matbaası, Siirt 2019.

DEMİR, Mahmut, 1871 Vilayet Nizamnamesinin II. Abdülhamid Dönemine Yansıması, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi

Aydın 2016.

DEMLİKOĞLU, Uğur, "XVI. Yüzyılda Siirt'in Sosyo Ekonomik Durumu" *History Studies,* Vol: 10, Issue 1, Şubat 2018, s.61-84.

DUYGU, İsmail, 426 Hükümlı (H.1302-1317/M.1885-1900) Siirt Şer'iyye Sicili Metin Çevirisi ve Değerlendirme, *Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir 2012.

EKİNCİ, Ekrem Buğra, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5, 2005, 417-439.

GEDİKLİ, Fethi, *"*Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, C. 3,* Sy. 5, 2005.

GENÇ, Mehmet, 1126 Tarihli Üsküdar Şer'iyye Sicili, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999.

GÜNAY, Hacı Mehmet, Vakıf, *İslam Ansiklopedisi,* C.42, TDV Yayınları, İstanbul 2012.

GÜNEŞ, Gülcan Avşin, Osmanlı Devleti'nin Gayrimüslimlere Bakışı ve Klasik Dönem Millet Sistemi, Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi, C.I, Sayı 2, 2015.

HİLMİ, Ahmed el-Koği ed-Diyarbekirî, Büyük Şafii İlmihali, Dua Yayınları, İstanbul 2009.

İNALCIK, Halil, Devlet-i' Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.

İNALCIK, Halil, Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2016.

KUŞ, Yusuf, 222/2 Hükümlı Urfa Şer'iyye Sicilinin (H.1309/M.1891-1892) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi, *Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa 2018.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S, Temessük, *İslam Ansiklopedisi,* C.40, TDV Yayınları, İstanbul 2011.

LEWİS, Bernard, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2015.

MİRAS, Kamil, Tecvid-i Sarih Tercemesi, C.6, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1945.

OBUZ, Ömer, Siirt'in Cumhuriyet Serüveni (1923-1950) /Gelenek, Modernite, Milli Kimlik, Akıl Fikir Yayınları, İstanbul 2017.

ORTALI, İlber, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı,* Kronik Kitap, İstanbul, 2018.

ORTAYLI, İlber, "Kadı ", *İslam Ansiklopedisi*, C.24, TDAV Yayınları, İstanbul 2002.

ORTAYLI, İlber, Osmanlılar'da Millet Sistemi, *İslam Ansiklopedisi,* C.30, TDV Yayınları, 2005.

ORTAYLI, İlber, Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek, Timaş Yayınları, İstanbul 2013.

ÖZCOŞAR, İbrahim, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti MARDİN (1800-1900),* Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, Mardin 2009.

ÖZGEN, Nurettin, *Kuruluş Yeri Bakımından Siirt Şehri ve Yakın Çevresinin Doğal Ortam Özellikleri*, Siirt Valiliği Yayınları:2, Ankara 2003.

ÖZGEN, Nurettin, Karadoğan, Sabri, "Siirt Şehrinin Kuruluşu ve Gelişimi" , *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 19, Sy. 2, Elazığ 2009.

ÖZTÜRK, Said, Kassam, *İslam Ansiklopedisi*, C.24, TDAV Yayınları, İstanbul 2001.

Rehber Ansiklopedisi, C.15, Türkiye Gazetesi Yayınevi, İstanbul 1994.

Siirt İl Yıllığı; 1998, Siirt Valiliği, Siirt.

Komisyon, *Sahih-i Buhari Muhtasarı*, Karınca&Polen Yayınları, İstanbul 2016.

KURTARAN, Uğur, Osmanlı İmparatorluğu'nda Millet Sistemi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 8, Sonbahar 2011, s.57-71.

KURTUBİ, İmam, El-Camiu li-Ahkami'l-Kur'an, Çeviren; M.Beşir Eryarsoy, Buruc Yayınları, İstanbul 2003.

SAMİ, Şemseddin, *Kâmûs'ül- A'lâm,* C.4, Mihran Matbaası, İstanbul 1889.

SAVUR, Hayrettin, Siirt'in Sosyal ve Ekonomik Yapısı (1312-1317 / 1894-1900, 420 Nolu Siirt Şer'iyye Sicil Defterine Göre), *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

SUBAŞI, Naciye, 422 Hükümlı Bitlis Şer'iyye Sicillerine Göre Siirt, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Van 1998.

ŞENTÜRK, Lütfü, YAZICI, Seyfettin, İslam İlmihali, DİB Yayınları, Ankara 2014.

ŞERAFEDDİN HAN, *Şerefname/Kürt Ulusunun Tarihi, Yaba Yayınları*, İstanbul 2009.

TAK, Ekrem, Diplomatik Bilimi Bakımından Xvı.-Xvıı. Yüzyıl Kadı Sicilleri ve Bu Sicillerin İhtiva Ettiği Belge Türlerinin Form Özellikleri ve Tanımlanması, *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Bilgi Ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı*, Doktora Tezi, İstanbul 2009, s. 105.

TUNCEL, Metin, Siirt , *T.D.V.İ.A*, C. 37, T.D.V. Yay., İstanbul 2009.

UĞUR, Yunus, Şer'iyye Sicilleri,*T.D.V.İ.A*,C.39, T.D.V. Yay., İstanbul 2010.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, Vakıf, *İslam Ansiklopedisi*, C.42, TDV Yayınları, İstanbul, 2012.

YILMAZ, Hüseyin, KİRACI, Arzdar, Siirt İlinin Demografik Yapısının Türkiye ile, Karşılaştırılması ve Bölgesel Kalkınma Açısından Yorumlanması, Kutlu Yayınevi İstanbul 2017.

YİNER, Abdulnasır, *Şer'iyye Sicillerinden Siirt'e Bakış*, Sonçağ Yayıncılık, Ankara 2014.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Pınar GÖK

Uyruğu: T.C

Doğum Yeri ve Tarihi: Adana, 06/04/1992

e-mail: pinargok01@gmail.com

Lisans: Batman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü 2016

Yüksek Lisans: Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı 2020

İŞ DENEYİMLERİ

UZMANLIK ALANI: Yeniçağ Tarihi

YABANCI DİLLER: İngilizce

EKLER

MİLLÎ KÜTÜPHANE BAŞKANLIĞI

Ş.S.D.:

İLİ : SİİRT

İLÇE :

Demirbaş No :421

Mikrofilm No: 7209

Poz Sayısı:

Çekildiği Yıl : 1998

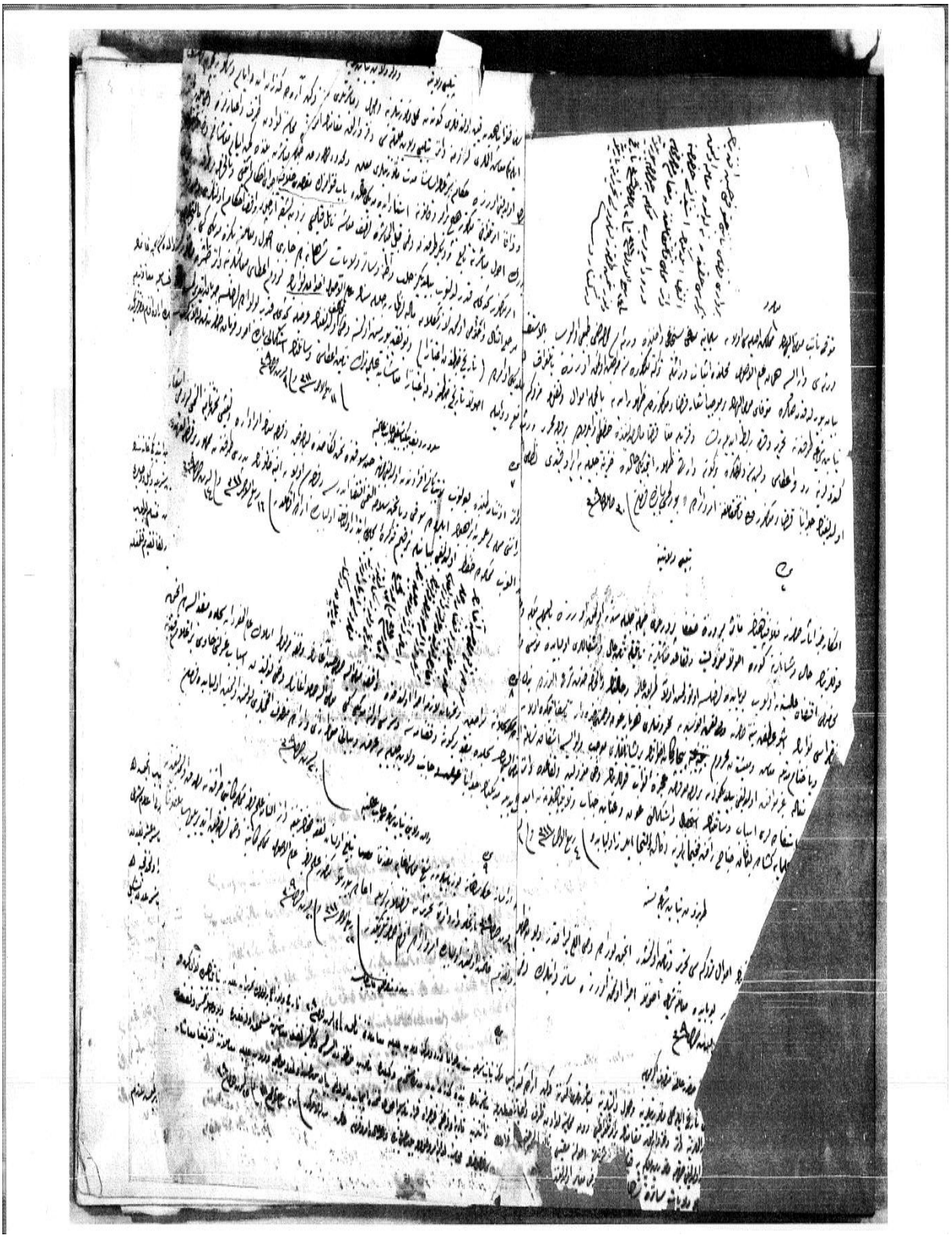

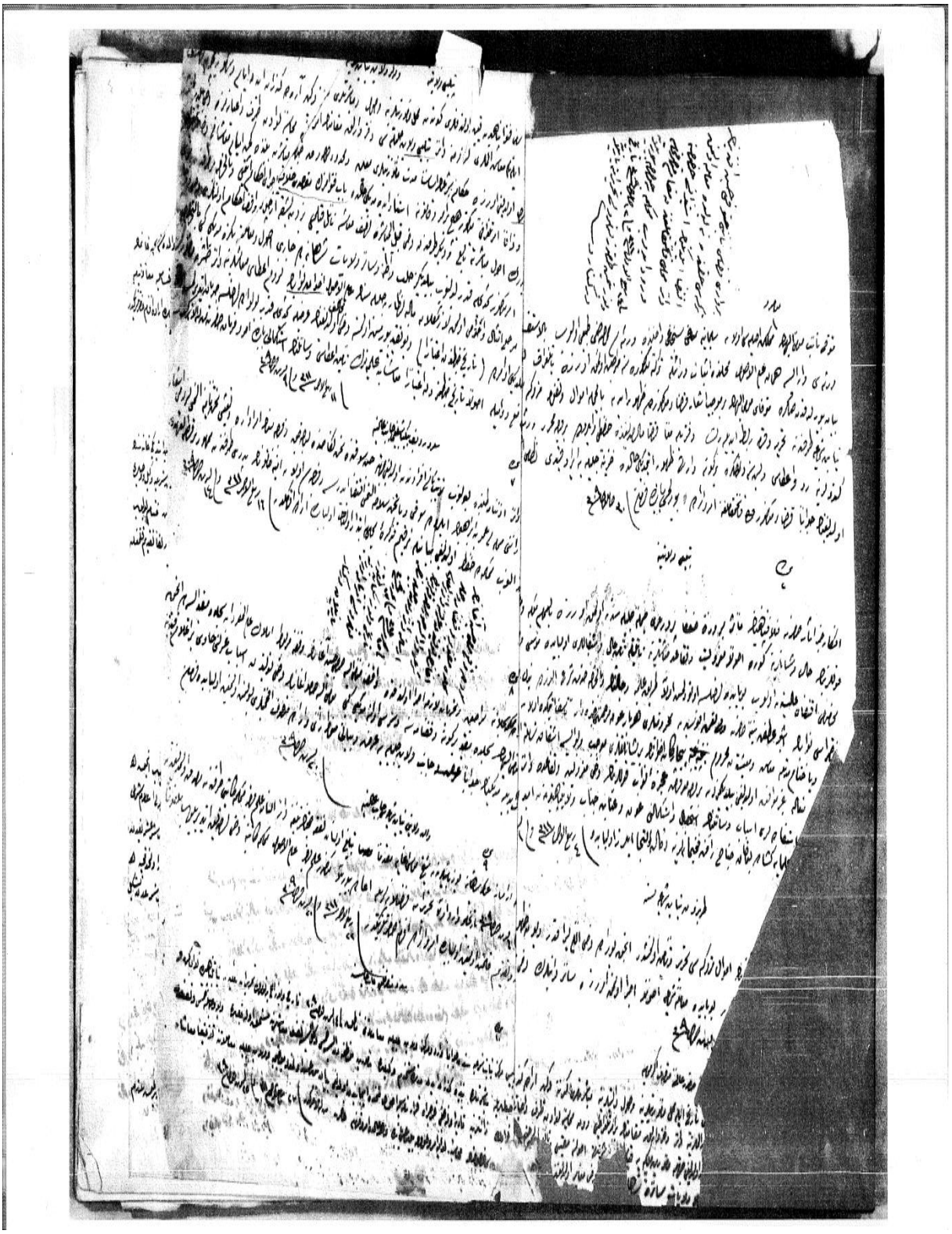

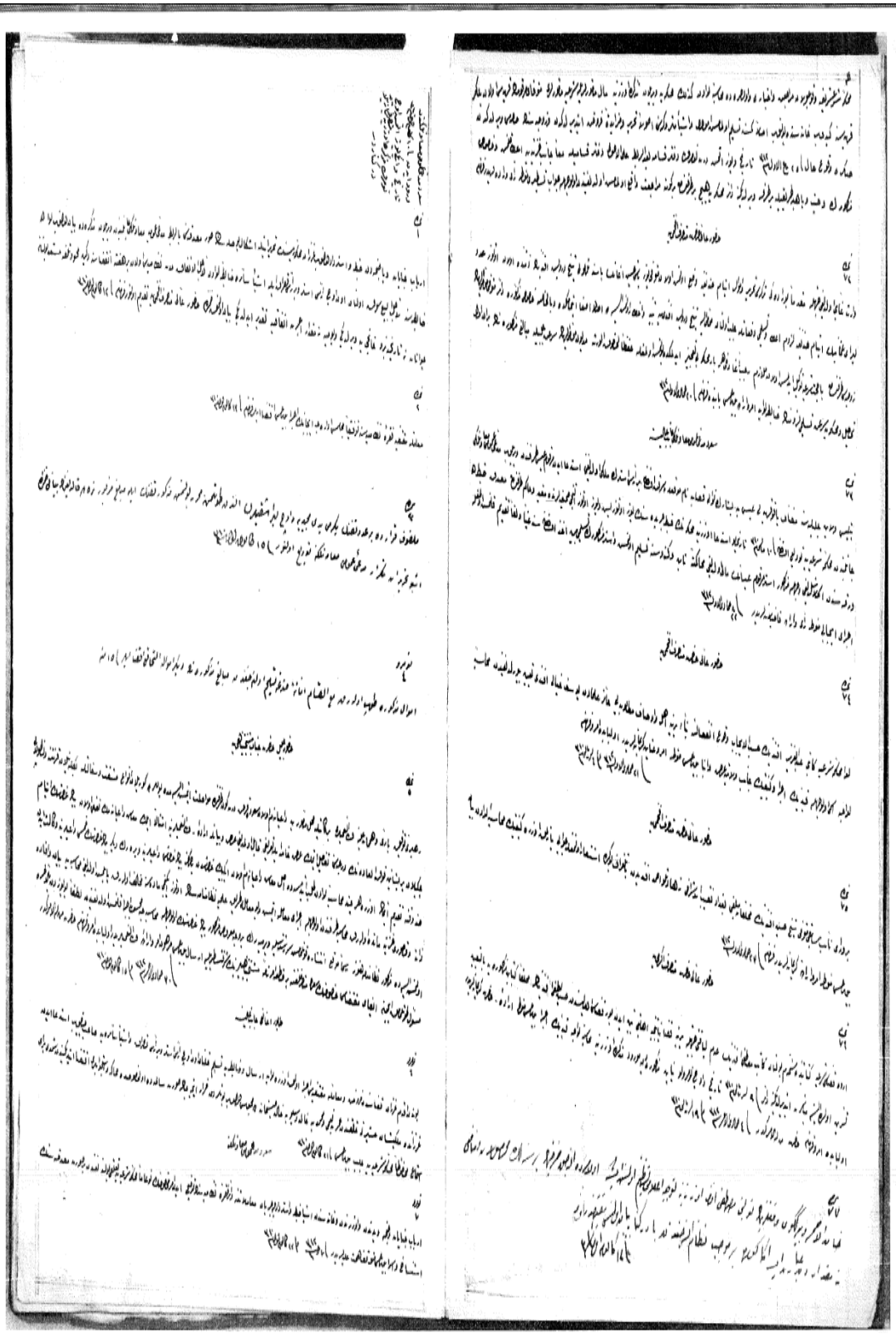

421 NUMARALI (H.1311-1325/M.1893-1907) SİİRT ŞER'İYYE SİCİLİ TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

ORIJINALLIK RAPORU

%4	%4	%1	%5
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	www.devletarsivleri.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
2	www.belgeyonetimi.pol.tr İnternet Kaynağı	%1
3	Submitted to Batman University Öğrenci Ödevi	%1
4	Submitted to Kahramanmaraş Sütçü İmam University Öğrenci Ödevi	%1

Alıntıları çıkart	üzerinde	Eşleşmeleri çıkar	< %1
Bibliyografyayı Çıkart	üzerinde		